SOUHRN KE ZPRÁVĚ O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2000

V roce 2000 došlo k dalšímu zlepšení makroekonomických ukazatelů ekonomiky ČR, s výjimkou státního dluhu a zahraničně–obchodní bilance

V roce 2000 došlo k obnově reálného ekonomického růstu, vyjádřeného ročním tempem růstu HDP ve výši 3,1 %. Míra inflace činila 3,9 % a přes mírný nárůst ve srovnání s rokem 1999 se udržela na nízké úrovni. Míra nezaměstnanosti meziročně významně poklesla, a to z 9,4 % v roce 1999 na 8,8 % v roce 2000. Současně došlo v roce 2000 ke zhoršení některých makroekonomických ukazatelů. Státní dluh se citelně prohloubil, a to jak v důsledku růstu pasivního salda státního rozpočtu (z 29,6 mld. Kč v roce 1999 na 46,1 mld. Kč v roce 2000), tak výrazného růstu pasivního salda veřejných rozpočtů, především v důsledku transformačních procesů předchozích období. Výrazně se zvýšilo pasivní saldo zahraničně obchodní bilance (ze 64,4 mld. Kč za rok 1999 na 123 mld. Kč v roce 2000). Důvodem tohoto zvýšení je především výrazný růst světových cen ropy, společně s kurzem dolaru
a dovoz technologií, který je ovšem spojen s žádoucím přílivem zahraničních investic.

Hospodářský výsledek zemědělství ČR se v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 podstatně zlepšil, především v důsledku výraznější podpory státu

Zemědělství ČR - hospodářské výsledky, výnosnost podnikání a zadluženost

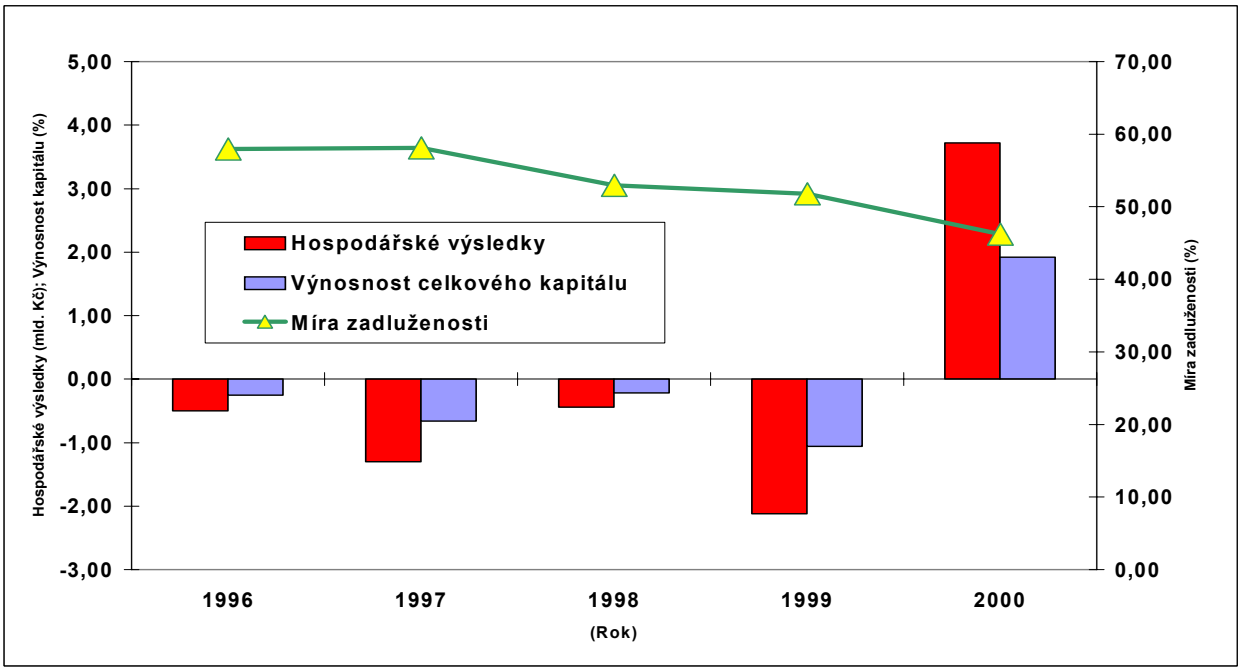

Pramen: Výběrové šetření FADN

Poznámky: Výnosnost celkového kapitálu = (hosp. výsledek za účetní období / celkový kapitál) x 100; Jen za podniky právnických osob hospodařících na zemědělské půdě.

Míra zadluženosti = (cizí kapitál / celkový kapitál) x 100; Jen za podniky právnických osob hospodařících na zemědělské půdě.

Na základě výsledků zjištěných výběrovým šetřením FADN představuje odhad hospodářského výsledku za všechny skupiny podnikatelských subjektů, doplněný údaji ČSÚ za specializované podniky (včetně podniků hospodařících bez zemědělské půdy), za souhrn

všech jejich činností, zisk ve výši 3,716 mld. Kč. Hospodářský výsledek zemědělství za rok 2000 představuje výrazné meziroční zlepšení (za rok 1999 zemědělství jako celek vykázalo ztrátu ve výši 2,122 mld. Kč).

Důvody zlepšení hospodářského výsledku v roce 2000 je možno spatřovat v kombinaci více faktorů, mezi něž patří zejména:

- meziroční zvýšení cen zemědělských výrobců (index 109,2 %),
- index cen vstupů do zemědělství nepřesáhl podstatněji (110,2 %) index cen zemědělských výrobců,
- vratka spotřební daně u motorové nafty,
- navýšení prostředků na podpůrné programy MZe,
- částečná úhrada škod na poškozených porostech v důsledku nepříznivých povětrnostních podmínek, zejména sucha.

Hospodářské výsledky všech podnikatelských forem se v roce 2000 v porovnání s předchozím rokem zlepšily

Ve všech skupinách podnikatelských subjektů došlo k meziročnímu zlepšení hospodářského výsledku. Zvýšení bylo výraznější u zemědělských družstev a obchodních společností vlivem příznivého vývoje jejich provozních činností. U podniků fyzických osob bylo dosaženo zlepšení rozdílu příjmů a výdajů rychlejším nárůstem příjmů (zejména za prodej výrobků a služeb) před celkovými výdaji.

Hospodářské výsledky podle podnikatelských forem (mil. Kč)

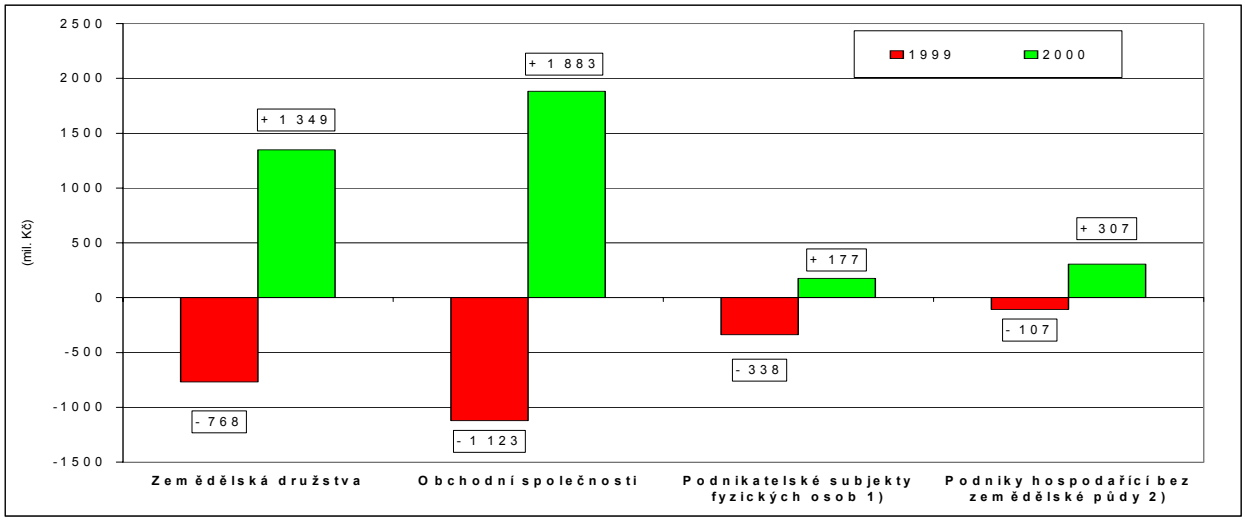

Pramen: Výběrové šetření VÚZE (FADN)
Poznámky: 1) Po odpočtu odměny podnikatele a jeho rodiny
2) Specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby a zemědělských služeb se 100 a více zaměstnanci

Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 v roce 2000 poklesla, především v důsledku dopadů sucha

Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 dosáhla v roce 2000 celkové hodnoty 74,3 mld. Kč a v porovnání s rokem 1999 poklesla o 4,5 %. Meziroční pokles se dotkl jak hrubé rostlinné produkce (pokles o 7,0 %), tak hrubé živočišné produkce (pokles o 2,4 %).

Vývoj objemu hrubé zemědělské produkce v letech 1989 až 2000

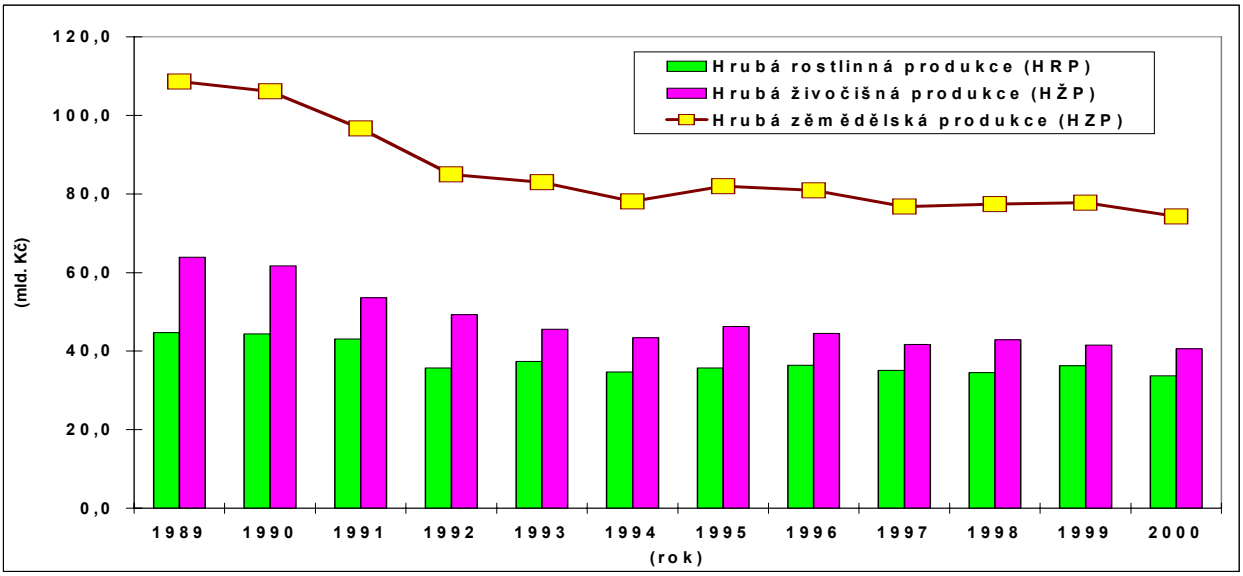

Pramen: ČSÚ
Poznámka: Hrubá zemědělská produkce je vyjádřena ve stálých cenách roku 1989

Vývoj podnikatelské struktury zemědělství podle výměry obhospo-dařované zemědělské půdy je charakterizován růstem podílu obchodních společností na úkor podílu zemědělských družstev a stabilizovaným podílem podnikatelských subjektů fyzických osob

Podnikatelská struktura na zemědělské půdě v letech 1995 a 2000

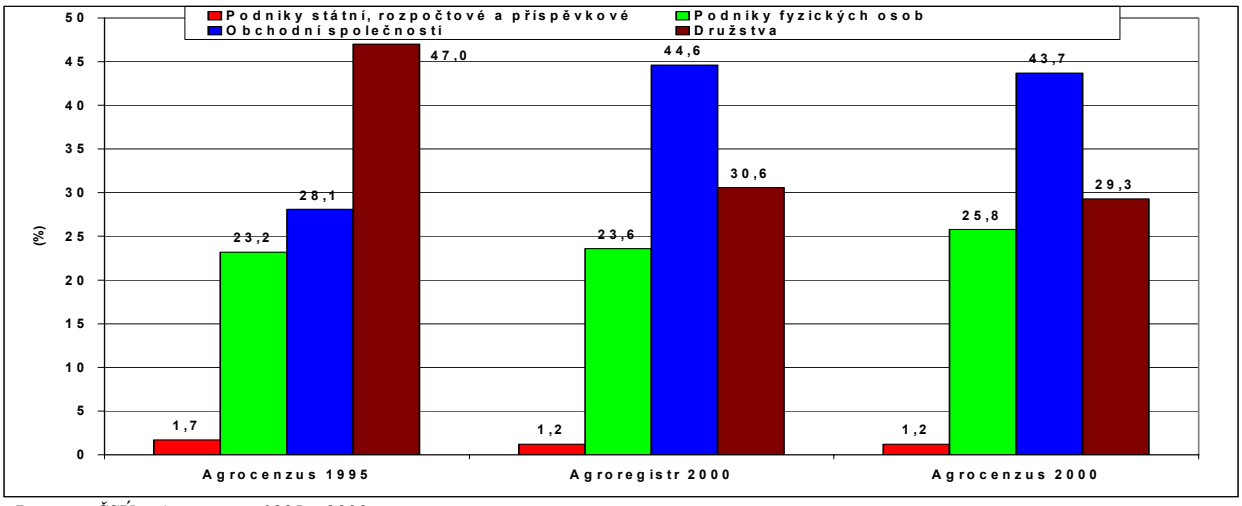

Pramen: ČSÚ – Agrocenzus 1995 a 2000

Podle aktuálních údajů šetření ČSÚ Agrocenzus 2000 byly potvrzeny tendence ve vývoji podnikatelské struktury v zemědělství, zjišťované statistickým registrem zemědělských podniků v předchozích letech. I v roce 2000 pokračoval dlouhodobý pokles podílu družstev a nárůst podílu obchodních společností, a to jak z hlediska jejich počtu, tak z hlediska podílu na celkovém obhospodařování zemědělské půdy. Uvedená tendence je zvláště patrná při porovnání výsledku Agrocenzů 1995 a 2000. Podíl podniků fyzických osob na obhospodařování zemědělské půdy od roku 1995 stoupl jen mírně a v posledních letech má stabilní charakter.

Vyřizování restitučních nároků v zemědělství nadále pokročilo

K 31. 12. 2000 bylo správním rozhodnutím ukončeno, nebo téměř ukončeno 97,3 % správních řízení týkajících se restitučních případů. Do konce roku 2000 bylo v rámci správních řízení rozhodnuto celkem o 1 591 tis. ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 253 tis. ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 117 tis. ha. Z důvodů negativních rozhodnutí pozemkových úřadů nebylo vydáno celkem 221 tis. ha. Privatizace zbytku státních statků a obdobných státních podniků, hospodařících na zemědělské půdě, v roce 2000 dále pokročila a podíl majetku v realizovaných privatizačních projektech činil k 31. 12. 2000 již 98,1 % z celkové hodnoty majetku zahrnutého do zakladatelských privatizačních projektů.

Ve struktuře sklizňových ploch se mírně zvýšil podíl obilovin a cukrovky, při současném poklesu ploch luskovin a olejnin. Meziročně došlo k dalšímu mírnému poklesu stavů skotu i prasat

V souvislosti s vývojem na agrárním trhu došlo v roce 2000 ke změnám struktury rostlinné výroby. Ve srovnání s rokem 1999 se zvýšil podíl obilovin (o 3,7 %) a cukrovky (o 3,9 %) a snížil se podíl luskovin (o 14 %), olejnin (o 13,1 %), zeleniny (o 7,8 %) a brambor (o 3,2 %). Meziroční změny podílu osevních ploch uvedených základních komodit jsou srovnatelné s uvedenými změnami podílů sklizňových ploch.

Ke strukturálním změnám došlo rovněž v živočišné výrobě, což se odráží i ve vývoji stavů hospodářských zvířat. V roce 2000 došlo, v porovnání s rokem 1999, k poklesu stavu skotu o 5 %, dojených krav o 6 % při současném růstu jejich užitkovosti o 4,6 %. Vlivem poklesu domácí poptávky došlo ke snížení stavu prasat o 7,8 % a stavu prasnic o 6,3 %.

Nadále přetrvávají rozdíly v úrovni hektarových výnosů mezi ČR a EU. V roce 1999 poměr hektarových výnosů v zemích EU k hektarovým výnosům v ČR činil 1,19 u řepky, 1,25 u obilovin a 1,74 u brambor. Užitkovost dojnic v ČR v roce 2000 (5 402 kg/rok) se dále přiblížila EU (5 751 kg/rok za rok 2000).

Vývoj stavů skotu, stavů krav a jejich užitkovosti

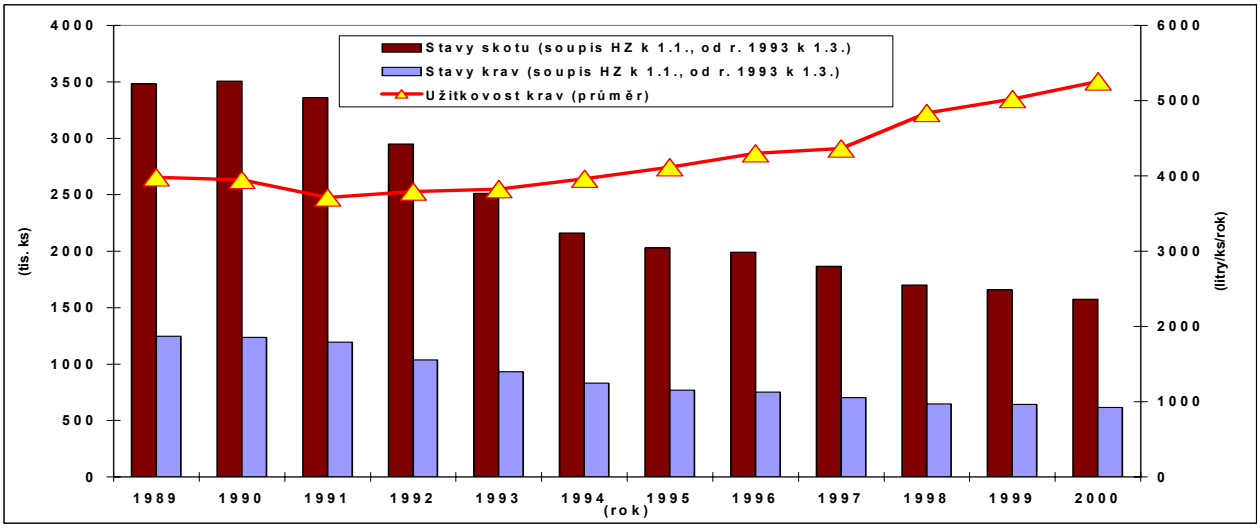

Pramen: ČSÚ, MZe - Situační a výhledová zpráva Mléko

V roce 2000 došlo k růstu cen zemědělských výrobců, který však nedosáhl takové úrovně, aby vyrovnal jejich výrazný pokles v roce 1999

V roce 2000 došlo, podle údajů ČSÚ, k meziročnímu růstu cen zemědělských výrobců (CZV) o 9,2 %. Meziročně vzrostly jak CZV rostlinné produkce (o 12,6 %), tak CZV živočišné produkce (o 8,5 %). Uvedený meziroční nárůst CZV však nevyrovnal výrazný meziroční pokles CZV z roku 1999, což znamená, že CZV v roce 2000 nedosáhly ani úrovně roku 1998.

Ceny vstupů do zemědělství v roce 2000 rovněž meziročně stouply, a to o 10,2 %, což znamená, že předstihly růst CZV a „cenové nůžky" mezi vývojem CZV a cen vstupů do zemědělství se nadále mírně rozevírají.

Po meziročním poklesu cen průmyslových výrobců (CPV) a spotřebitelských cen (SC) potravin a nápojů v roce 1999, došlo v roce 2000 k jejich opětovnému růstu. U CPV potravin a nápojů tento meziroční růst představoval 3,0 % a u SC potravin a nápojů činil 1,7 %. Tento vývoj ovlivnil i vývoj míry inflace v roce 2000, která však přes mírný růst zůstala na přijatelné úrovni 3,9 %.

Vývoj indexů cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace (index 1989 = 100)

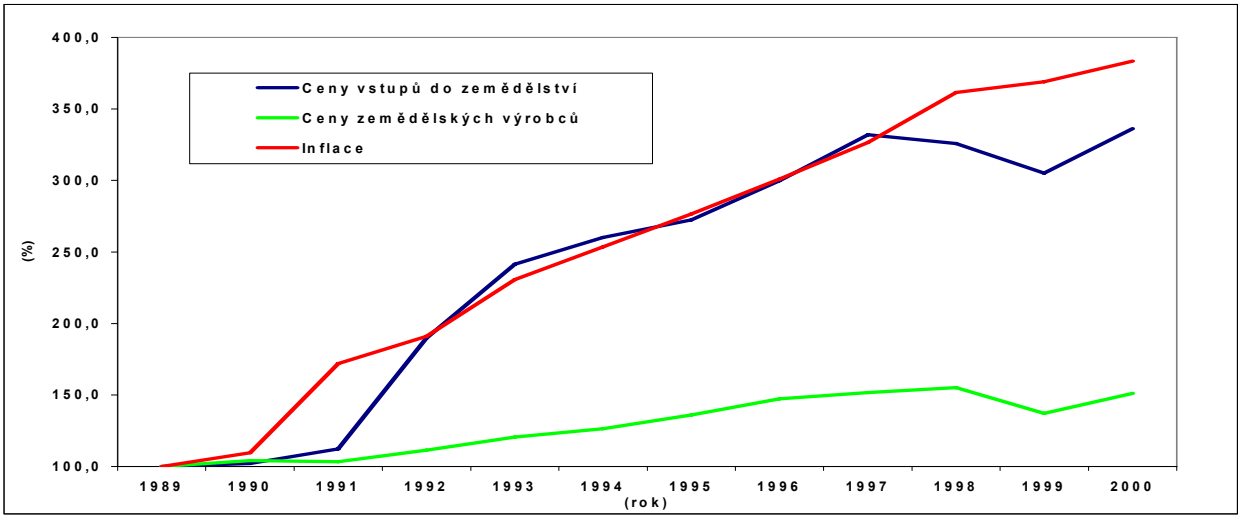

Pramen: ČSÚ, VÚZE

Vývoj indexů cen zemědělských výrobců (CZV), cen průmyslových výrobců (CPV) a spotřebitelských cen (SC) v období let 1996 až 2000 (index 1993 = 100)

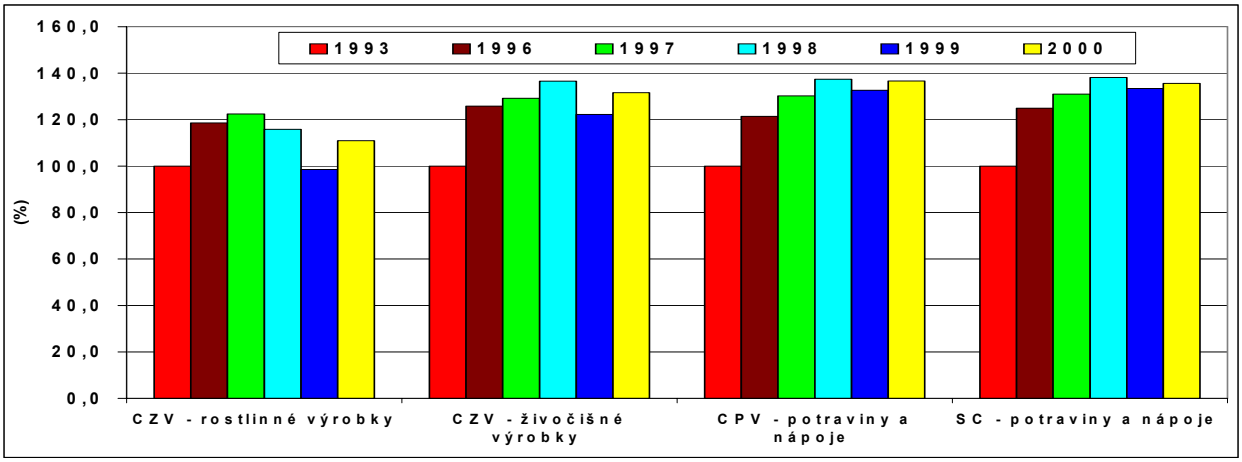

Pramen: ČSÚ, VÚZE

- ***Pasivní saldo agrárního zahraničního obchodu se v roce 2000 významně snížilo (o zhruba 12 %), především v důsledku růstu vývozu do zemí CEFTA a SNS***

Pasivní saldo agrárního zahraničního obchodu (AZO) se ve srovnání s rokem 1999 výrazně snížilo, a to o 3 033 mil. Kč, tj. o 12,1 %. Hlavní příčinou zlepšení bilance AZO je z teritoriálního hlediska zlepšení bilance se zeměmi CEFTA (ze 76,7 mil. Kč v roce 1999 na 2 014,3 mil. Kč v roce 2000) a zeměmi Společenství nezávislých států (SNS) o 53,9 %. Z komoditního pohledu došlo k nejvýraznějšímu nárůstu vývozu u obilí (o zhruba 71 %) a krmiv a krmných odpadů (o zhruba 53 %).

V souvislosti s relativně nepříznivým vývojem celkové zahraničně obchodní bilance ČR v roce 2000 lze konstatovat, že AZO proti předchozím letům plnil roli stabilizujícího faktoru a zlepšilo se jeho postavení v rámci celkového zahraničního obchodu ČR. V roce 2000 došlo k meziročnímu snížení podílu AZO na celkovém dovozu ČR (ze 5,9 % v roce 1999 na 4,9 % v roce 2000) a výraznému snížení podílu AZO na celkovém schodku zahraničně-obchodní bilance ČR z 38,9 % v roce 1999 na 17,9 % v roce 2000.

- ***Ekonomický rozměr zemědělství***

Podíl odvětví zemědělství (dle ČSÚ - vč. lesnictví a rybolovu) na HDP vytvořeném v národním hospodářství v roce 2000 činil 3,76 %, což znamená, že ve srovnání s rokem 1999, kdy stejný ukazatel činil 3,74 %, se v roce 2000 neopakoval postupný pokles tohoto podílu, a to ani přesto, že meziroční růst HDP ČR činil 3,1 % a zemědělství bylo postiženo nemalými ztrátami v produkci v důsledku sucha. Důvody tohoto vývoje jsou v růstu nově vytvořené přidané hodnoty v odvětví, a to jak v růstu tržeb za zemědělské produkty (meziroční index růstu CZV 109,2 %), tak v úsporách nákladů, resp. materiálové spotřeby.

- ***Mzdová disparita zaměstnanců v zemědělství se, i přes mírné zvýšení tempa růstu nominálních i reálných mezd v roce 2000, v dlouhodobém trendu nadále prohlubuje***

Průměrné nominální mzdy v národním hospodářství (NH) se v roce 2000, ve srovnání s rokem 1999, zvýšily o 6,6 % a průměrná měsíční mzda dosáhla úrovně 13 491 Kč, přičemž průmysl zaznamenal výraznější zvýšení o 7,2 % a průměrná měsíční mzda dosáhla úrovně 13 583 Kč. Meziroční zvýšení nominálních mezd v zemědělství činilo 7,8 % a byla dosažena průměrná měsíční mzda 10 134 Kč. Zemědělství tak v roce 2000 prolomilo dlouhodobé zaostávání v tempu meziročních nárůstů vůči průmyslu a NH celkem. Toto relativní zlepšení však bylo příliš mírné na to, aby došlo i k významnému snížení absolutního rozdílu při srovnání s průmyslem a NH. Tento rozdíl se v meziročním porovnání dokonce mírně zvýšil (o necelých 200 Kč vůči průmyslu a 100 Kč vůči NH) a ve srovnání s průmyslem již činí téměř 3 500 Kč. Obdobný vývoj jako u nominálních mezd proběhl i u mezd reálných. Mírné zlepšení v roce 2000 nemohlo podstatně ovlivnit celkově nepříznivou úroveň reálných mezd v zemědělství, které jsou o 23,4 % pod úrovní roku 1989, zatímco průmysl a NH dosáhly úrovně roku 1989 již před několika lety a nyní ji překračují v průměru o 10 %.

Porovnání vývoje nominálních a reálných mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (index 1989 = 100)

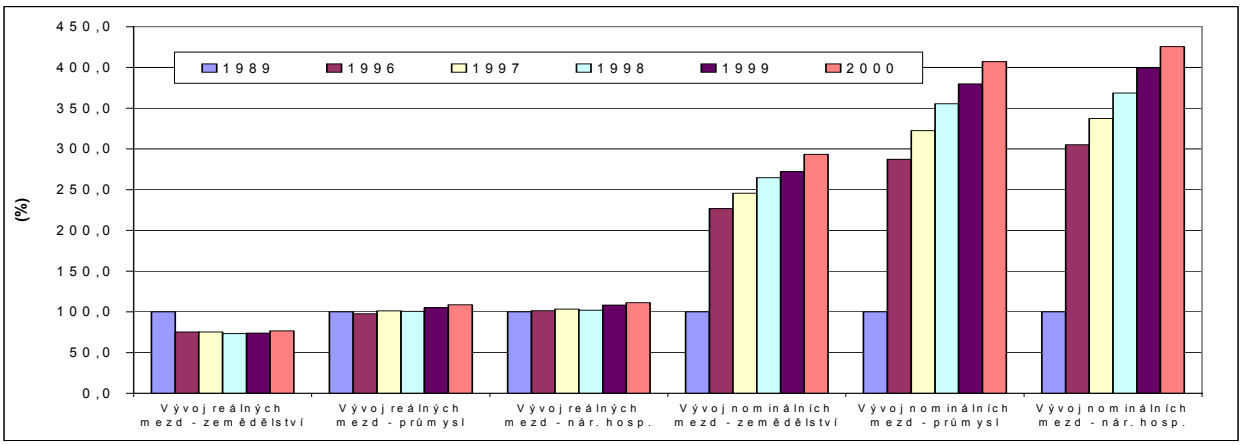

Pramen: ČSÚ
Poznámka: Vývoj mezd v zemědělství = bez podnikatelských subjektů fyzických osob, služeb a myslivosti

Vývoj počtů pracovníků, reálných mezd a produktivity práce v zemědělství (index 1989 = 100)

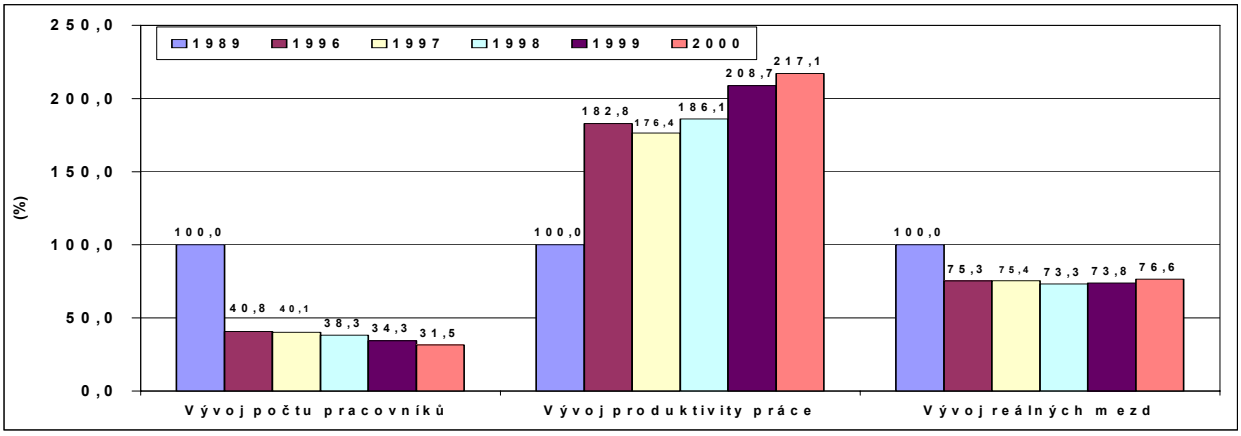

Pramen: ČSÚ
Poznámky: Produktivita práce = hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 na 1 pracovníka
Pracovníci = průměrný evidenční počet pracovníků podle výkaznictví zaměstnanosti a mezd ČSÚ

Poměr zastoupení ekologicky obhospodařovaných ploch v ČR dynamicky narůstá a je srovnatelný se zeměmi EU

Plochy obhospodařované v systému ekologického zemědělství v ČR trvale dynamicky narůstají. K 31. 12. 2000 bylo certifikováno 563 zemědělských subjektů, které hospodařily na celkové výměře 166 tis. ha, což představuje 3,9 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu (průměr EU představuje přibližně 2,5 %) a ve srovnání s rokem 1999 se jedná o nárůst o 49,8 %.

Ukazatel odhadu produkčních podpor meziročně poklesl a celkově zůstává nadále hluboko pod úrovní průměru EU a OECD

Podpory vyjádřené podílem odhadu produkčních podpor (% OPP dle metodiky OECD) se v roce 2000, ve srovnání s rokem 1999 snížily z 20 % v roce 1999 (revidovaný údaj) na 18 % v roce 2000 (předběžný údaj). Přestože k meziročnímu snížení % OPP došlo ve

všech srovnávaných teritoriích (viz graf), ČR nadále patří k zemím s relativně nízkou úrovní produkčních podpor.

Vývoj ukazatele OPP (odhad produkčních podpor) ČR v letech 1989 a 1995 až 2000 a jeho mezinárodní porovnání (v %)

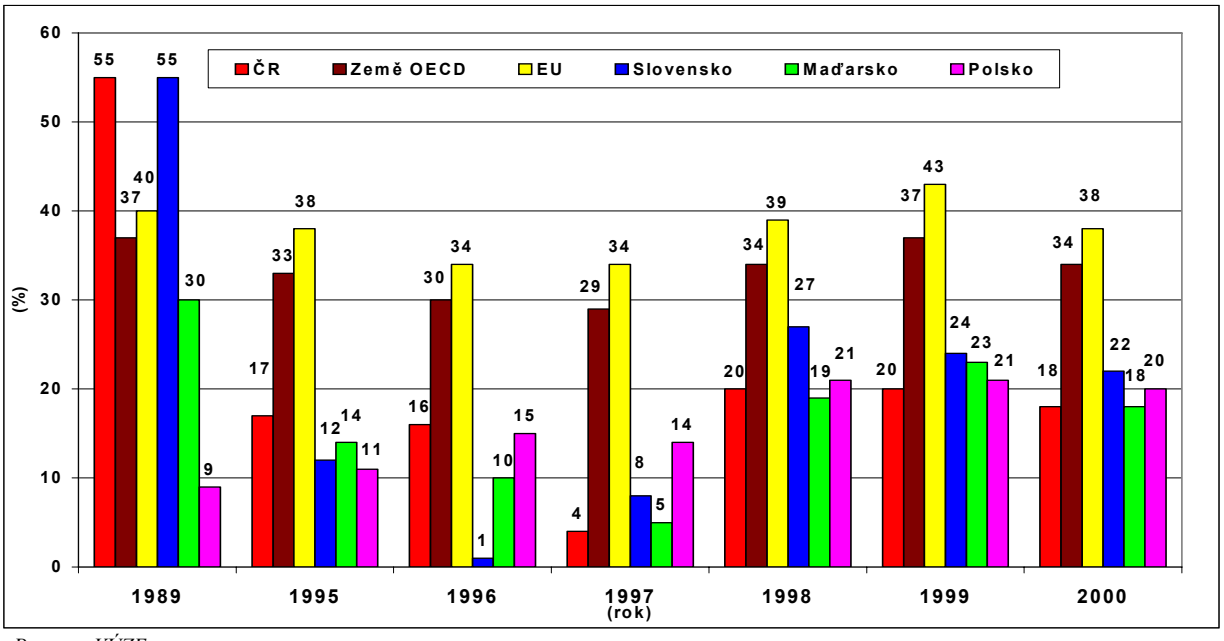

Pramen: VÚZE
Poznámka: Hodnoty OPP v letech 1995 až 1997 jsou OECD revidovány a přepočteny

☐ ***Hospodářský výsledek a nákladová rentabilita v potravinářském sektoru se v roce 2000 opět zlepšila***

Obdobně jako v předchozím roce vykázal v roce 2000 potravinářský průmysl jako celek zlepšení souhrnných ekonomických ukazatelů. Hospodářský výsledek před zdaněním, vyjádřený jako podíl z celkových výnosů, se zvýšil z 1,39 % (revidovaný údaj) v roce 1999 na 2,56 % v roce 2000. Ke zlepšení hospodářského výsledku přispěly, při meziroční stagnaci celkových výnosů, především úspory celkových nákladů (o 1,2 %), včetně úspor osobních nákladů (o téměř 4 %).

Hrubá nákladová rentabilita (ze zisku před zdaněním) se meziročně zlepšila z 1,41 % (revidovaný údaj) v roce 1999 na 2,63 % v roce 2000. Čistá nákladová rentabilita (ze zisku po zdanění) se rovněž meziročně zlepšila z 0,18 % (revidovaný údaj) v roce 1999 na 1,38 % v roce 2000.

☐ ***Celkové výdaje MZe na podporu zemědělství vzrostly v roce 2000, ve srovnání s rokem 1999 o 20,3 %***

V roce 2000 realizovalo MZe ze své rozpočtové kapitoly zemědělskou politiku státu především formou podpor poskytovaných na základě nařízení vlády č. 344/1999 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí. V rámci těchto podpor byl největší objem prostředků (3,307 mld. Kč) vynaložen na údržbu zemědělských pozemků přispívající k udržování krajiny v náležitém stavu.

Druhou nejvýznamnější formou podpory byly podpůrné dotační programy poskytované podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování podpor MZe pro

rok 2000, na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. V rámci těchto podpor byl poskytnut největší objem finančních prostředků na podporu využívání ekologických paliv, především bionafty (1 129 mil. Kč), podporu pastevního odchovu zvířat (587 mil. Kč) a zmírnění škod způsobených suchem (350 mil. Kč).

Dalším opatřením zemědělské politiky MZe bylo poskytování podpor podle nařízení vlády č. 359/2000 Sb., o použití části příjmů Pozemkového fondu ČR k realizaci Programu obnovy venkova, k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí, pro řešení přebytku mléčného tuku, pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem. V roce 2000 byla realizována dle tohoto nařízení vlády podpora chovu krav bez tržní produkce mléka v objemu 183 mil. Kč a podpora chovu ovcí v objemu 36 mil. Kč.

Velký rozsah škod způsobených suchem v roce 2000 si vyžádal (vedle uvedeného podpůrného programu z rozpočtové kapitoly MZe, který řešil omezeně nejnutnější pomoc postiženým zemědělcům) zajištění podstatně větší podpory. Tato podpora byla řešena nařízením vlády č. 420/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky poskytnutí státní finanční podpory ke zmírnění následků škod na porostech způsobených suchem v roce 2000. Financování této podpory je realizováno formou státního dluhopisového programu. Do konce roku 2000 byla podle uvedeného nařízení vlády vyplacena pouze část, a to ve výši 850 mil. Kč. Vypořádání škod způsobených suchem podle uvedeného nařízení vlády bude dokončeno v první polovině roku 2001.

Celkově činily v roce 2000 výdaje na zemědělství administrované MZe 10,848 mld. Kč, což představuje ve srovnání s rokem 1999 navýšení o 20,3 %.

Podpůrné dotační programy a další výdaje zemědělské politiky
(mil. Kč)

Druh podpory	1999	2000	Meziroční index (%)
Podpůrné dotační programy dle Zásad MZe celkem	**2 136**	**3 730**	**174,6**
v tom: Podpora obnovy vinic, chmelnic a ovocných sadů	93	174	187,1
Podpora včelařství	80	80	100,0
Podpora pěstování lnu	30	30	100,0
Podpora chovu dojných krav	781	182	23,3
Podpora zavlažování zemědělských kultur a plodin	25	0	x
Podpora využívání ekologických paliv	68	1 129	1 660,3
Podpora produkce bramborového a pšeničného škrobu	19	33	173,7
Podpora pastevního odchovu zvířat	0	587	x
Podpora spotřeby mléka (školní mléko)	9	29	322,2
Podpora sledování produkce mléka	0	358	x
Zmírnění škod (sucho)	0	350	x
Podpora udržení a zlepšení genetického potenciálu hospodářských zvířat a ryb	244	259	106,1
Podpora udržení genetického potenciálu osiv a sadby	169	179	105,9
Podpora vývozu sladovnického ječmene	0	116	x
Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	15	36	240,0
Podpora chovu starokladrubského koně	35	35	100,0
Podpora udržování genových zdrojů	34	34	100,0
Nákazový fond – zmírnění ekon. újmy chovatelů	1	62	6 200,0
Podpora poradenství a vzdělávání vč. zavádění programu SAPARD	47	48	102,1
Podpora vzniku a činnosti odbyt.organizací výrobců	5	11	220,0
Podpora na zvýšení spotř. daně u motorové nafty	486	0	x

Pokračování tabulky na další straně

Pokračování tabulky z předchozí strany

Podpory podle nařízení vlády (č.24/1999 Sb. a č. 344/1999 Sb.) celkem	**4 376**	**3 679**	**84,1**
v tom: Údržba zemědělských pozemků	3 755	3 307	88,1
Ekologické zemědělství (vyrovnání ztrát)	84	89	106,0
Vápnění zemědělské půdy	11	7	63,6
Hnojení orné půdy organickými hnojivy	0	75	x
Zalesnění a založení porostů rychle rostoucích dřevin	46	77	167,4
Zatravnění	0	39	x
Založení prvků ÚSES a odbahnění rybníků	0	85	x
Podpora chovu skotu masného určení	426	0	x
Podpora chovu ovcí	54	0	x
Podpory podle nařízení vlády č. 359/2000 Sb. (masný skot, ovce) celkem	**0**	**219**	**x**
v tom: Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka	0	183	x
Podpora chovu ovcí	0	36	x
Podpory podle nařízení vlády č. 420/2000 Sb. (sucho) celkem	**0**	**850**	**x**
Výdaje na vědu a výzkum	**449**	**441**	**98,2**
Výdaje na učňovské školství	**1 530**	**1 676**	**109,5**
Ostatní výdaje z rozpočtu MZe (servisní činnosti pro MZe, propagace, kompenzace, program konzervace genetického potenciálu plodin a zvířat, kontrola ekologického zemědělství, povodně ad.)	**528**	**253**	**47,9**
Výdaje MZe na zemědělství CELKEM	**9 019**	**10 848**	**120,3**
Dotace – lesní hospodářství	**597**	**501**	**83,9**
Dotace – vodní hospodářství	**500**	**485**	**97,0**

Pramen: MZe - Analýza realizace dotační politiky za rok 1999 a 2000, VÚZE

- ***Výdaje SFTR/SZIF na regulaci agrárního trhu v roce 2000 meziročně poklesly o 63,3 %, podpora výdajů SFTR/SZIF ze státního rozpočtu se meziročně rovněž snížila, avšak pouze o 19,2 %***

Pokles výdajů SFTR/SZIF na regulaci agrárního trhu v roce 2000 odpovídal vývoji situace na agrárním trhu. Vzhledem k poklesu rostlinné produkce (především v důsledku sucha) a relativní stabilitě domácího trhu živočišných produktů si agrární trh ČR v roce 2000 nevyžádal větší rozsah regulačních zásahů státu. Především došlo k výraznému meziročnímu poklesu výdajů na intervenční nákupy, vč. skladování a nákladů spojených s jejich prodejem (z 2 553 mil. Kč v roce 1999 na 538 mil. Kč v roce 2000, tj. pokles o 78,9 %) a dále i k poklesu výdajů na subvencování vývozu (z 1 251 mil. Kč v roce 1999 na 859 mil. Kč v roce 2000, což představuje meziroční pokles o více než 31 %). Intervenční nákupy byly v roce 2000 realizovány pouze u potravinářské pšenice a subvencované vývozy se z 96 % týkaly mléka a mlékárenských výrobků.

Výdaje SFTR/SZIF na regulaci agrárního trhu a dotace pro SFTR/SZIF ze rozpočtové kapitoly MZe a ostatních zdrojů v letech 1991 až 2000

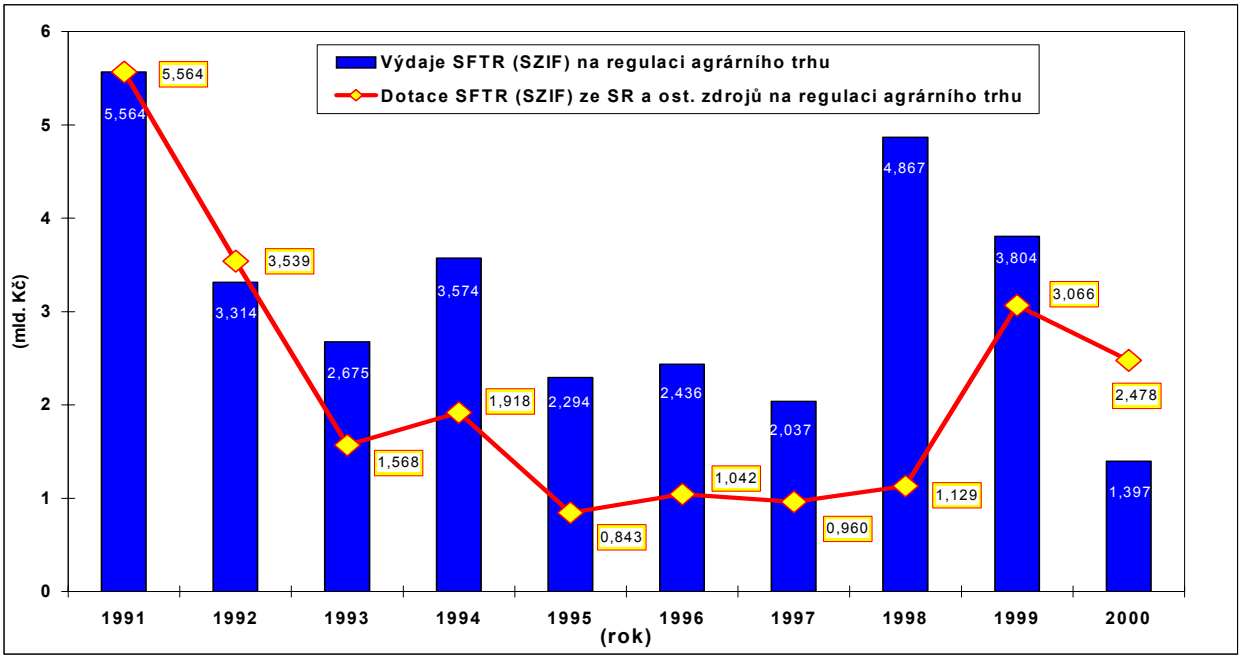

Pramen: SFTR (SZIF)
Poznámky:

- *Dotace SFTR/SZIF z rozpočtové kapitoly MZe a ost. zdrojů jsou uvedeny bez dotací na správní výdaje SFTR/SZIF, bez tržeb z prodeje nakoupených výrobků, poskytnutých úvěrů od bank a ostatních příjmů SFTR/SZIF.*
- *Výdaje SFTR/SZIF na regulaci agrárního trhu jsou uvedeny bez splátek úvěrů, úroků z úvěrů, odvodů DPH, správních a ostatních výdajů SFTR/SZIF.*
- *Zbývající zdroje SFTR/SZIF ze státního rozpočtu v roce 2000 ve výši 1 081 mil. Kč byly použity na splátky úvěrů souvisejících s regulací agrárního trhu.*

PGRLF v roce 2000, ve srovnání s rokem 1999, snížil objem podpory bankovních úvěrů pro zemědělce o 40 % a garance poskytované k úvěrům o 28 %

V roce 2000 podpořil PGRLF bankovní úvěry pro zemědělce ve výši 5 296 mil. Kč, přičemž v roce 1999 činil objem této podpory 8 972 mil. Kč (revidovaný údaj). Od počátku činnosti PGRLF v roce 1994 do 31. 12. 2000 dosáhl objem podporovaných úvěrů 68 150 mil. Kč.

K bankovním úvěrům poskytl PGRLF v roce 2000 garance ve výši 921 mil. Kč (v roce 1999 objem těchto garancí představoval 1 284 mil. Kč), to znamená, že v roce 2000 garantoval 17,39 % (14,31 % v roce 1999) jistiny úvěrů.

V roce 2000 byly otevřeny podpůrné programy PROVOZ, INVESTICE s podprogramy ZEMĚDĚLEC a ODBYTOVÁ ORGANIZACE, a dále program HYGIENA. Z hlediska objemu zprostředkovaných úvěrů v roce 2000 tvořily úvěry s vazbou na program INVESTICE 55 %, na program PROVOZ 43 % a na program HYGIENA 2 %.

Nezbytná opatření vyplývající ze Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 2000 podle § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a vládou schválené Koncepce rezortní politiky Ministerstva zemědělství pro období před vstupem ČR do EU

Opatření agrární politiky pro období REVITALIZACE – 1999 až 2001

Regulace trhu a podpora příjmů

1. Dokončit přípravu zavedení prvků organizace trhu vybraných komodit (cukerný pořádek) v souladu s principy EU a současně pokračovat v rozvíjení již zavedených prvků organizace trhu (mléčné kvóty, intervenční nákupy, subvencování exportu agrárních přebytků apod.).
2. Pokračovat ve snaze o zlepšení legislativních podmínek ochrany domácího agrárního trhu u rozhodujících komodit mírného pásma a nadále usilovat o úpravy dříve uzavřených mezinárodních smluv, vč. dokončení liberalizace vzájemného agrárního obchodu s EU (dvounulová varianta), bilaterálních dohod se zeměmi CEFTA a nadcházejícího kola mnohostranných obchodních jednání WTO.
3. Zajistit trvalé zlepšování důchodové situace zemědělských podniků a tím vytvořit zdroje pro částečné vyrovnání jejich vnitřních dluhů vzniklých v dosavadním reformním období. Jedná se o naplňování programů Koncepce agrární politiky, zejména o organizaci trhu vybraných komodit, zlepšení podmínek agrárního zahraničního obchodu a podporu výroby, vstupů a důchodů.

ENVIRONMENTÁLNÍ OPATŘENÍ

4. Pokračovat v aplikaci podpor podle nařízení vlády, kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí. Současně přizpůsobovat tyto podpory legislativě EU, návazně na opatření promítnutá do nařízení vlády č. 505/2000 Sb. pro rok 2001.
5. Podporovat environmentální investice zemědělských podniků v rámci Plánu rozvoje venkova a programu SAPARD.
6. Spolupracovat s Ministerstvem zdravotnictví a s Ministerstvem životního prostředí na realizaci akčního plánu zdraví a životního prostředí.

MODERNIZACE A TRANSFORMACE PODNIKŮ

7. Trvale posilovat konkurenceschopnost podniků agrárního sektoru cestou jejich modernizace a restrukturalizace. Podpořit investice na diverzifikaci činností zemědělských podniků, a tím vytvořit předpoklady pro zachování pracovních příležitostí na venkově.
8. Podpořit modernizaci technologií potravinářského průmyslu, především investic do zvyšování jakosti a zdravotní nezávadnosti výrobků a investic na přizpůsobení veterinárním a hygienickým standardům EU a požadavkům z hlediska bezpečnosti potravin.
9. Přijmout opatření na urychlení prodeje státní půdy na základě zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby.

10. Pokračovat v posilování legislativní ochrany a organizovanosti zemědělských prvovýrobců a zpracovatelů prvního stupně ve vztahu k odběratelům agrární produkce, a tím zlepšit jejich postavení na trhu, zejména při uzavírání smluv s odběrateli a při realizaci plateb za uskutečněné dodávky.

OBECNÉ SLUŽBY A PŘÍPRAVA NA VSTUP DO EU

11. Posilovat postavení zemědělských podniků na trhu a jejich konkurenceschopnost poskytováním infrastruktury základních služeb státu v oblasti výzkumu, vzdělávání, informatiky, genetiky a poradenství, se zvláštním důrazem na poradenství v oblasti ekologického a precizního zemědělství.
12. Naplňovat Implementační strategii Ministerstva zemědělství vycházející z vyhodnocení jednotlivých částí screeningu, s cílem dosažení plné implementace acquis v zemědělské oblasti tak, aby byly vytvořeny všechny předpoklady ke splnění našich závazků.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2000

„ZELENÁ ZPRÁVA“

Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 2000 zpracoval pod gescí MZe Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky

Časové řady uváděné v této Zprávě byly uzavřeny k 13. 4. 2001

OBSAH

POUŽITÉ ZKRATKY ..... **IV**

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM ..... **IX**

ÚVOD ..... **X**

A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2000 ..... **1**

1 Obecné podmínky vývoje zemědělství 1

1.1 Makroekonomické podmínky *1*

1.2 Podnikatelské prostředí *2*

1.3 Zemědělská politika *3*

1.4 Povětrnostní podmínky a jejich následky (sucho) v marketingovém roce 1999/00 ..... *4*

2 Předpoklady a faktory zemědělské výroby 6

2.1 Vlastnické vztahy a podnikatelská struktura *6*

2.2 Výrobní faktory *12*

3 Agrární trh 19

3.1 Rostlinná výroba *19*

3.2 Živočišná výroba *53*

3.3 Cenový vývoj na agrárním trhu *64*

3.4 Agrární zahraniční obchod *69*

3.5 Trh s půdou *72*

4 Ekonomické výsledky zemědělství 74

4.1 Úhrnné ekonomické výsledky zemědělských podniků *74*

4.2 Ekonomické výsledky podle podnikatelských forem *78*

4.3 Ekonomika zemědělských podniků podle výrobních oblastí *92*

4.4 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle metodiky EU *94*

4.5 Souhrnné hodnocení finanční situace a stability zemědělských podniků *98*

4.6 Závěry z ekonomických analýz *101*

5 Potravinářství a navazující odvětví 102

5.1 Obecné podmínky vývoje potravinářství *102*

5.2 Výroba potravin *102*

5.3 Distribuce potravin a jejich spotřeba *114*

6 Ekologické zemědělství 119

7 Nepotravinářská zemědělská produkce 120

7.1 Výroba metylesteru řepkového oleje a bionafty *120*

7.2 Příprava výroby bioetanolu *121*

7.3 Využití obnovitelných zdrojů energie v zemědělství *122*

8 Materiálové a finanční vstupy do agrárního sektoru 122

8.1 Osivo a sadba *122*

8.2 Agrochemie *123*

8.3 Plemenný materiál *124*

8.4 Krmiva hotová (průmyslová) ... *125*
8.5 Technika a pohonné hmoty ... *126*
8.6 Finanční vstupy ... *129*
8.7 Pojištění ... *131*
9 Sociální situace v agrárním sektoru a na venkově ... 133
9.1 Trh práce a úroveň mezd ... *133*
9.2 Změny sociálního postavení zemědělců ... *134*
9.3 Sociální situace na venkově ... *135*
10 Posouzení vlivu agrárního sektoru na životní prostředí ... 137
11 Postavení agrárního sektoru doma a ve světě ... 142
11.1 Postavení v národním hospodářství ... *142*
11.2 Vývoj podílu výdajů za potraviny na celkových výdajích obyvatelstva ... *143*
11.3 Mezinárodní srovnání ... *144*
12 Výzkum, vzdělávání a poradenství v agrárním sektoru ... 145
12.1 Výzkum ... *145*
12.2 Vzdělávání ... *146*
12.3 Poradenství ... *147*
13 Nevládní stavovské a ostatní organizace v agrárním sektoru ... 148
13.1 Agrární komora ČR ... *148*
13.2 Potravinářská komora ČR ... *149*
13.3 Svaz zemědělských družstev a společností ... *150*
13.4 Asociace soukromého zemědělství ČR ... *151*
13.5 Česká akademie zemědělských věd ... *151*
13.6 Ústřední komise pro ochranu zvířat MZe ... *152*

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 2000 ... 154
1 Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru ... 154
2 Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů ... 156
2.1 Ministerstvo zemědělství ... *156*
2.2 Státní fond tržní regulace (Státní zemědělský intervenční fond) ... *158*
2.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond ... *159*
2.4 Ostatní instituce ... *162*
2.5 Zahraniční zdroje ... *163*
3 Opatření a podpory v agrárním sektoru ... 164
3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu ... *164*
3.2 Podpory cen vstupů ... *172*
3.3 Přímé platby ... *174*
3.4 Obecné služby ... *177*
3.5 Daňová politika ... *178*

4 Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru 180
5 Agroenvironmentální politika 181
6 Regionální politika a politika rozvoje venkova 183
7 Ostatní opatření se vztahem k zemědělství 185
8 Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky 185
8.1 Souhrnné institucionální a čisté výdaje na podporu agrárního sektoru 185
8.2 Produkční a spotřebitelské podpory podle OECD 188
8.3 Posouzení účinnosti podpor do agrárního sektoru 191
9 Příprava na vstup do EU 194
9.1 Stav příprav na vstup do EU k 31. 12. 2000 194
9.2 Přehled opatření přijatých ČR v roce 2000 v oblasti přibližování k EU a jejich plnění 196

C. TEXTOVÉ PŘÍLOHY 200
1 Přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně zemědělství a projednávaných v roce 2000 200
1.1 Schválené právní normy (stav k 1. 3. 2001) 200
1.2 Připravované právní normy 219
2 Hodnocení účinnosti podpor zemědělství za období 1995 - 2000 podle jednotlivých druhů a věcného zaměření podpor 222
3 Zpracování standardních výstupů z výběrového šetření testovacích podniků (FADN) podle metodiky EU 231
4 SAPARD - ukončená příprava 235
5 Základní metodické rozdíly jednotlivých forem odhadu výsledku hospodaření 235

D. TABULKOVÁ PŘÍLOHA 237
Tabulky k části A 237
Tabulky k části B 239

POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AK ČR	Agrární komora ČR
ASZ ČR	Asociace soukromého zemědělství ČR
b. c.	běžné ceny
BEF	belgický frank
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Středoevropská dohoda v oblasti volného obchodu)
CN	celní nomenklatura
COGECA	Comité général des coopératives agricoles (Ústřední výbor zemědělských družstev)
COPA	Comité des organisations professioneles de l'agriculture de la Communauté (Výbor organizace profesionálních zemědělců EU)
CPI	Consumer price index (index spotřebitelských cen)
CSZT	centrální systém zásobování teplem
CZK	česká koruna
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČAZV	Česká akademie zemědělských věd
ČEA	Česká energetická agentura
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSCHMS	Český svaz chovatelů masného skotu
ČSN	česká státní norma
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
ČZPI	Česká zemědělská a potravinářská inspekce
č. ž.	čisté živiny
DEM	německá marka
DJ	dobytčí jednotka
DPH	daň z přidané hodnoty
EAAP	European Association for Animal Production (Evropská asociace pro živočišnou výrobu)
ECU	European Currency Unit (evropská měnová jednotka) platnost do 31. 12. 1998
ED	Evropská dohoda
EFTA	European Free Trade Agreement (Evropské sdružení volného obchodu)
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU nebo EU 15	Evropská unie po roce 1994 (připojeno Rakousko, Finsko, Švédsko)

EU 12	Evropská unie do roku 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko)
EUR	euro = společná měna Evropské měnové unie platnost od 1. 1. 1999
EUROSTAT	Evropské statistické centrum
FADN	Farm Accountancy Data Network (Síť testovacích podniků)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Organizace pro výživu a zemědělství)
FNM ČR	Fond národního majetku ČR
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
GJ	gigajoule
GŘC	Generální ředitelství cel
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Points system (systém HACCP - analýza rizik a kritické kontrolní body)
HDP	hrubý domácí produkt
HIM	hmotný investiční majetek
CHKO	chráněná krajinná oblast
IACS	Integrated Administration and Control System Integrovaný administrativní a kontrolní systém
IFOAM	International Federation of Organic Movements (Mezinárodní federace organického zemědělství)
ILO	International Labour Organisation (Mezinárodní organizace práce)
IPGRI	International Plant Genetic Resources Institute (Mezinárodní institut genetických zdrojů rostlin)
IPP	index průmyslové produkce
IVV MZe	Institut výchovy a vzdělávání MZe
JPÚ	jednoduché pozemkové úpravy
Kč	koruna česká
KNO	koeficient nominální ochrany (trhu)
KNPP	koeficient nominální podpory producentů
KNPS	koeficient nominální podpory spotřebitelů
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
LFA	Less Favourable Areas (znevýhodněné oblasti)
MEŘO	metylester řepkového oleje
MDS	Ministerstvo dopravy a spojů
MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV	Ministerstvo vnitra
MVE	malá vodní elektrárna
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAZV	Národní agentura zemědělského výzkumu
NH	národní hospodářství
NPAA	National Program for Adoption of Acquis (Národní program pro přijetí acquis)
NPK	dusík - fosfor - draslík
NTB	Non Technical Barriers (Netechnické bariéry)
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistique (územní statistické jednotky)
NV	nařízení vlády
o. p.	orná půda
OCP	odhad celkových podpor
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OPOS	odhad podpory obecných služeb
OPP	odhad produkčních podpor
OSP	odhad spotřebitelských podpor
OSVTE	ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou
OU	odborné učiliště
OZE	obnovitelné zdroje energie
OZT	ochrana zvířat proti týrání
p. a.	per annum (ročně)
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PHARE	Poland and Hungary Assistance for Restructuring Economy (Pomoc pro Polsko a Maďarsko na restrukturalizaci ekonomiky)
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PHO	pásmo hygienické ochrany
PK ČR	Potravinářská komora ČR
POR	přípravky na ochranu rostlin
PPO	podniky právnických osob
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
RPJ	Roční pracovní jednotka (Annual Work Unit - AWU)
RRPJ	Roční pracovní jednotka nenámezdní (rodinné) pracovní činnosti (Family Work Unit - FWU)
RV	rostlinná výroba

RZ	rozvojové země
Sb.	sbírka zákonů
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální akční program pro předvstupní pomoc v oblasti zemědělství a rozvoje venkova)
SDZT	Sdružení dovozců zemědělské techniky
SEUROP	Superior Excellent Very Good Fair Poor (Jednotná klasifikace jatečně opracovaného těla skotu a prasat podle podílu svaloviny)
SFTR	Státní fond tržní regulace v zemědělství
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SMS	Státní meliorační správa
SNS	Společenství nezávislých států
SOK ČR	Státní odrůdová kniha ČR
SOM	sušené odstředěné mléko
SOU	střední odborné učiliště
SPM	sušené plnotučné mléko
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZDS	Svaz zemědělských družstev a společností
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TAIEX	Technical Assistance Information Exchange Office (Úřad pro technickou pomoc a výměnu informací)
TČ	tepelné čerpadlo
TOZ	trvale se obracející zásoby
TTP	trvalé travní porosty
TUV	teplá užitková voda
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USA	United States of America (Spojené státy americké)
USD	americký dolar
USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSES	územní systém ekologické stability
ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
VaV	věda a výzkum
VUC	Výzkumný ústav cukrovarnický
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VÚPP	Výzkumný ústav potravinářského průmyslu
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚVeL	Výzkumný ústav veterinárního lékařství
VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)
z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZPF	zemědělský půdní fond
ZTAK	Zahraniční trhy agrárních komodit
ž. hm.	živá hmotnost
ŽV	živočišná výroba

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2000 (Zpráva 2000) pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále údaje rezortní statistiky MZe, výběrového šetření FADN, výročních zpráv některých institucí, např. PGRLF, SFTR (SZIF), data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

Ukazatele v tabulkové příloze, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou prezentovány v časové řadě, zahrnující výchozí rok 1989 a posledních pět sledovaných let 1996 - 2000. Tabulková příloha je přitom koncipována jako primární databáze ukazatelů v absolutních hodnotách bez výpočtů indexů, podílů a jiných odvozených ukazatelů.

Uzávěrka dat pro Zprávu 2000 byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena na 13. 4. 2001. Ve Zprávě 2000 jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k tomuto termínu. Většina údajů jak za hospodářský rok 2000/01, tak za kalendářní rok 2000 má charakter předběžných dat, což není v jednotlivých případech komentováno. Pokud jsou použity kvalifikované odhady VÚZE, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích Zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech zprávách stejná. Ve Zprávě 2000 se to týká především údajů za rok 1999, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve Zprávě 1999 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Výběrové šetření FADN konané počátkem roku 2001 sleduje nejen údaje za rok 2000, ale i za rok 1999. Proto data za rok 2000 i za rok 1999 (pokud není výslovně uvedeno jinak) pocházejí z tohoto šetření.

Vzhledem k počítačovému zpracování (Microsoft Excel) obsahují tabulky zaokrouhlené ukazatele (součty, procenta apod.). Proto součtové ukazatele nemusí vždy přesně odpovídat součtům jednotlivých položek.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

-	údaj se nevyskytuje;
.	údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
x	údaj není smysluplný;
0 nebo 0,0	údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000 (Zpráva 2000) je již osmou Zprávou charakterizující ve stabilizované struktuře výsledky českého zemědělství za uplynulý rok. S obsahovou strukturou Zpráv je již odborná zemědělská veřejnost důkladně obeznámena, a proto jsou v úvodu zdůrazněny jen ty části Zprávy 2000, kde došlo k určitým změnám v porovnání se Zprávou 1999.

Nepříznivý průběh počasí, ovlivňující do značné míry hospodářský výsledek zemědělství roku 2000, se odrazil i ve změně vnitřního uspořádání jednotlivých kapitol, resp. subkapitol. Při popisu obecných podmínek vývoje zemědělství (kap. A1) bylo nutné respektovat nejen vnější makroekonomický rámec, stav podnikatelského prostředí a uplatňovanou agrární politiku, ale i další důležitý faktor roku 2000, tj. průběh počasí. Proto byla kapitola A1 rozšířena o detailní charakteristiku povětrnostních podmínek marketingového roku 1999/00 včetně ekonomického vyhodnocení nepříznivého průběhu počasí na hospodářský výsledek zemědělství.

Zpráva 2000 byla doplněna v kapitole A2 informací o stavu vypořádání transformačních podílů a oddlužování zemědělských družstev jako důležitých předpokladů a faktorů rozvoje zemědělství.

Komodity zastoupené v kapitole A3 „Agrární trh" byly proti Zprávě 1999 doplněny o len přadný a jsou analyzovány v podrobnějším standardizovaném členění. Nejprve jsou uvedeny zahraniční (světové, EU) a domácí tržní faktory, stručně jsou popsána opatření zemědělské politiky vztahující se k dané komoditě, příslušný marketing a distribuce a změny v technologicko-biologickém zajištění výroby, pokud k nim došlo. Dále jsou uvedeny bilance a ekonomika výroby příslušných komodit.

K určitému přeskupení a obsahovému obohacení došlo také v kap. A5 „Potravinářský průmysl", kde jsou uvedeny obecné podmínky vývoje potravinářství, výroby potravin (včetně údajů o podnikové a výrobkové struktuře, kvalitě potravin a ekonomických ukazatelů) a způsoby distribuce potravinářských výrobků včetně údajů o jejich spotřebě.

Kapitola A8 „Vstupy do agrárního sektoru" byla ve Zprávě 2000 rozšířena o popis vstupů z finančního sektoru, včetně rozboru bankovnictví a pojišťovnictví.

Nově byla Zpráva 2000 obohacena o kapitolu A10 „Posouzení vlivu agrárního sektoru na životní prostředí", která byla připravena v úzké spolupráci s MŽP, v níž byl poprvé představen soubor 55 indikátorů hodnotících pozitivní či negativní vliv zemědělství na životní prostředí.

Kapitola A13 „Nevládní stavovské a ostatní organizace v agrárním sektoru" byla proti Zprávě 1999 doplněna informacemi o nově vzniklé Potravinářské komoře ČR.

V části B bylo pozměněno označení jednotlivých částí v kapitole 9. V přehledné a ucelené podobě jsou zdokumentována všechna opatření, která byla zformována v souvislosti s připravovaným vstupem ČR do EU. Pro celkové hodnocení účelnosti podpor agrárnímu sektoru byla uplatněna metodika v souladu s hodnocením, které je každoročně samostatně předkládáno vládě.

Obdobně jako v předchozích letech představuje tabulková příloha utříděný přehled sociálně-ekonomických a výrobních ukazatelů vycházejících z podkladů ČSÚ, z rezortní statistiky, z výběrového šetření FADN (počet respondentů se zvýšil na 1 263, čímž vzrostla reprezentativnost sledovaného souboru) a z dalších zdrojů.

V souvislosti se získáváním statistických údajů je třeba poděkovat odboru statistiky zemědělství a lesnictví a dalším útvarům ČSÚ, Ministerstvu životního prostředí, Ministerstvu pro místní rozvoj, Ministerstvu průmyslu a obchodu, Ministerstvu financí, výzkumným ústavům a dalším institucím. Stejně tak zasluhují poděkování všichni respondenti Sítě testovacích podniků, kteří dlouhodobě poskytují nezbytné podklady k propočtům a hodnocení výsledku hospodaření zemědělských podniků.

Číselné údaje Zprávy 2000 jsou uváděny v hodnotách, které byly k dispozici ke 13. dubnu 2001. V řadě případů jde tedy o předběžné údaje, které budou revidovány v časově navazující Zprávě. Stejný postup je uplatněn i pro předběžné údaje Zprávy 1999, které jsou v letošní Zprávě uvedeny v revidovaných hodnotách. V několika případech, v důsledku nově zjištěných skutečností, došlo k revizi i některých starších údajů.

A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2000

1 Obecné podmínky vývoje zemědělství

Na rozdíl od roku 1999, v jehož průběhu ještě doznívala hospodářská recese, vyznačovaly se rámcové podmínky vývoje zemědělství a agrárního sektoru v roce 2000 příznivější makroekonomickou situací. Relativně příznivý proti předchozímu roku byl i vývoj cen na agrárním trhu. Přetrvávala však nestabilita podnikatelského prostředí a zemědělství postihlo katastrofální sucho. Zemědělská politika byla zaměřena jak na řešení aktuálních problémů, tak na pokračující přípravu českého agrárního sektoru na systém jeho budoucího fungování v rámci Evropské unie a její Společné zemědělské politiky (SZP).

1.1 Makroekonomické podmínky

V roce 2000 došlo v návaznosti na pozitivní vývoj od III. čtvrtletí roku 1999 - po předchozí tříleté hospodářské recesi - k obnově reálného ekonomického růstu (ve všech čtvrtletích růst HDP ve stálých kupních cenách - viz tab. TA1.1/01). Z výdajových položek se na dosaženém ročním tempu růstu HDP ve výši 3,1 % podílela především tvorba hrubého kapitálu (souhrnný příspěvek této složky, zahrnující fixní kapitál a zásoby, činil 3,65 procentního bodu) a v menší míře i konečná spotřeba (0,69 procentního bodu). Naopak negativním způsobem ovlivnil tempo růstu HDP v roce 2000 záporný čistý vývoz (1,24 procentního bodu). Podle předběžných údajů ČSÚ se vytvořený HDP (v paritě kupní síly) na 1 obyvatele zvýšil v roce 2000 na 13 873 USD (13 163 USD v roce 1999, tj. 105,4 %) a bylo tak dosaženo 62 % průměrné úrovně tohoto ukazatele v EU.

Na vývoji HDP v základních cenách[1] (meziroční zvýšení o 46 mld. Kč ve s. c. 1995, tj. o 3,5 %) se rozhodujícím způsobem podílel průmysl (zvýšení hrubé přidané hodnoty v roce 2000 o 33 mld. Kč, tj. o 6,9 % proti roku 1999) a v menší míře i odvětví obchodu, dopravy a spojů a komerčních služeb. V jiných odvětvích došlo naopak k poklesu hrubé přidané hodnoty. Týká se to i odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu, kde tento meziroční pokles činil ve s. c. 1995 celkem 5 mld. Kč, tj. 7,2 %, z toho ve vlastním zemědělství 4,7 mld. Kč, resp. 7,9 %.

O pozitivním trendu ekonomického vývoje svědčí především zvýšená tvorba hrubého fixního kapitálu (meziročně ve s. c. 1995 o 22,1 mld. Kč, zatímco v roce 1999 tvorba tohoto kapitálu o 19,5 mld. Kč poklesla; prakticky celý uvedený přírůstek směřoval přitom do strojů a zařízení). Za jednoznačně pozitivní nelze však považovat výrazný nárůst zásob v roce 2000 (o 54,5 mld. Kč) zahrnující jak větší absolutní hodnotu rozpracované výroby (spojenou s ekonomickým růstem), tak i nárůst vyrobeného, ale neprodaného zboží.

---

[1] *Základní cena používaná při stanovení odvětvové struktury HDP je na rozdíl od kupní ceny (kterou kupující skutečně platí za produkty v okamžiku nákupu) snížena o daně z produktů (výrobků, služeb) a zvýšena o dotace na produkty. Příslušné ocenění je určeno metodikou Evropského systému národních účtů.*

TA1.1/01 - Vybrané makroekonomické ukazatele

Ukazatel	Rok		Čtvrtletí 2000			
	1999	2000	I.	II.	III.	IV.
Meziroční změna (%)						
Hrubý domácí produkt v kupních cenách (s. c. 1995)	-0,8	3,1	4,3	2,1	2,2	3,9
Hrubá tvorba fixního kapitálu (s. c. 1995)	-4,4	5,2	2,3	5,8	9,1	3,8
Výdaje na konečnou spotřebu domácností - s. c. 1995	0,7	1,4	1,6	1,9	2,0	0,1
- b. c.	2,9	5,6	5,6	5,7	6,7	4,2
Míra inflace[1)]	2,1	3,9	3,6	3,7	4,0	4,2
Průměrná mzda[2)] - nominální	7,5	5,9	6,1	5,1	5,7	6,6
- reálná	5,3	2,6	2,4	1,4	1,6	2,3
Průmyslová produkce[3)]	-3,1	5,1	4,8	5,1	6,7	4,1
Stavební práce (s. c. 1995)	-6,5	5,3	4,0	0,9	5,6	10,0
Tržby v maloobchodě vč. DPH (s. c. 1995)	3,0	5,2	4,9	6,0	5,1	4,8
Údaje za období						
Saldo obchodní bilance (mld. Kč)	-64,4	-123,0	-17,2	-24,2	-31,8	-49,8
Saldo běžného účtu platební bilance (mld. Kč)	-54,2	-91,4	-12,1	-15,0	-20,9	-43,4
Saldo státního rozpočtu (stav koncem období) (mld. Kč)	-29,6	-46,1	8,3	-4,9	-17,3	-46,1
Hrubá zadluženost vůči zahraničí[4)] (stav koncem období) (mld. Kč)	822,5	814,0	797,4	787,8	803,7	814,0
Průměrné úrokové sazby z nově poskytovaných úvěrů	8,6	6,9	7,1	7,0	6,7	6,7
Devizový kurz nominální - CZK/EUR (ECU)	36,88	35,61	35,77	36,29	35,46	34,91
- CZK/USD	34,60	38,59	36,20	38,85	39,19	40,24
Míra nezaměstnanosti koncem období[5)] (%)	9,4	8,8	9,5	8,7	8,8	8,8

1) Míra inflace = přírůstek průměrného indexu spotřebitelských cen.

2) Za NH celkem, včetně odhadu za podnikatelské subjekty s méně než 20 zaměstnanci.

3) Podle statistiky produkce vybraných výrobků.

4) Pasiva ve vztahu k zahraničí bez majetkových investic.

5) Z evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce.

Pramen: Údaje ČSÚ a ČNB

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Konečná spotřeba ve s. c. 1995 se meziročně zvýšila o 9,6 mld. Kč, v tom spotřeba domácností o 10,1 mld. Kč, zatímco další složka konečné spotřeby - spotřeba vlády - o 0,5 mld. Kč poklesla. Spotřeba domácností tak posilovala domácí poptávku. V porovnání s předchozím rokem se zvýšily především výdaje domácností na veřejné stravování, telekomunikace a v prvním pololetí i na potraviny. Výrazný pokles byl zaznamenán u výdajů na dopravu (nákup automobilů a pohonných hmot). Výdaje domácností na konečnou spotřebu, které tvoří více než polovinu celkových výdajů na HDP (v běžných i stálých cenách), rostly přitom rychleji než disponibilní důchod (o 1,2 procentního bodu - na úkor hrubých úspor).

Na vývoj disponibilního důchodu domácností (nominální růst o 3,0 % a reálný pokles o 1,1 %) působila především hlavní příjmová položka - objem mezd a platů. Jejich zvýšení (nominálně o 3,6 %; reálně došlo k poklesu o 0,3 %) bylo ovlivněno jak mírným poklesem zaměstnanosti v národním hospodářství (přesto, že se nezaměstnanost během roku 2000 poněkud snížila), tak i vývojem průměrné mzdy (nižší nárůst proti předchozímu roku, zvláště v reálném vyjádření).

K oživení ekonomiky výrazně přispěla zvýšená dynamika vývozu zboží (meziroční nárůst o více než pětinu). Avšak současně ještě vyšší nárůst zaznamenal dovoz. Proto souhrnné záporné saldo obchodní bilance působilo negativně na růst HDP a dosáhlo 123 mld. Kč (z toho 22 mld. Kč připadlo na agrární obchod), což představuje téměř dvojnásobek záporného salda z roku 1999. Propad bilance zahraničního obchodu byl částečně eliminován růstem kladného salda služeb, celkové záporné saldo běžného účtu platební bilance se však přesto meziročně výrazně zvýšilo - ve vztahu k HDP vzrostlo na 4,8 % (ze 3 % v roce 1999).

Otevřená ekonomika našeho typu, vyžadující četné modernizační a restrukturalizační investice, je náchylná k vnější nerovnováze. Uvedený propad obchodní bilance v minulém roce (v podmínkách rekordní dynamiky světového obchodu) byl však z větší části způsoben ropným cenovým šokem a jen z menší části oživením ekonomiky (podle orientačního odhadu ČNB působily tyto faktory v poměru 70 : 30).

1.2 Podnikatelské prostředí

Významný vliv na oživení naší ekonomiky v roce 2000 mělo vyvrcholení růstové fáze hospodářského cyklu v USA i v západní Evropě. To se spolu s dalšími vnějšími faktory projevilo ve značné dynamice světového i vnitroevropského obchodu, na které participoval i zahraniční obchod ČR. Náš vývoz byl přitom podporován

i oslabením kursu koruny vůči americkému dolaru (meziročně téměř o 12 %). Vůči euru koruna naopak mírně posílila (o více než 3 %). Vzhledem k tomu, že se naše ekonomika dostala do růstové fáze, měl by být podnikatelský sektor lépe připraven i na určité zhodnocení koruny (významné zvláště pro žádoucí sbližování cenových hladin s EU).
Příznivým makroekonomickým faktorem, který ovlivňoval podnikatelské prostředí v minulém roce, byl jen poměrně mírný nárůst inflace (na 3,9 %, tj. o 1,8 procentního bodu). Na zvýšení inflace se nejvíce podílel vzestup spotřebitelských cen v dopravě (o 11 %) a v položce bydlení (o více než 8 %). Meziroční mírné zvýšení spotřebitelských cen potravin a nápojů o 1,7 % naopak podporovalo udržení inflace na nízké úrovni. Relativně nízká inflace vedla k eliminaci inflačních tlaků u mezd, k poklesu jednotkových mzdových nákladů v produkční sféře a zároveň k omezení přílivu spekulativního kapitálu a povzbuzení přímých zahraničních investic.
Došlo k dalšímu podstatnému snížení úrokových sazeb, což samo o sobě mělo na podnikatelské prostředí pozitivní vliv. Průměrné úrokové sazby u nově poskytnutých úvěrů poklesly meziročně o 20 % (na 6,9 %). Nepříznivě však působila ztížená dostupnost bankovních úvěrů, která vedla k poklesu jejich objemu v podnikovém sektoru. Projevilo se to ve vývoji hrubých investic v produkčních odvětvích (meziroční index ve s. c. 1994 za průmysl celkem 97,9 %, z toho výroba potravin a nápojů 96,2 %, stavebnictví 77,0 % a zemědělství a lesnictví 99,6 %; naproti tomu ve spojích dosáhl tento index 159,4 %). Se vstupem strategických zahraničních investorů do našeho bankovního sektoru vzrostla jeho nechuť k rizikovému úvěrování a zvyšování dosavadního vysokého podílu klasifikovaných (špatných) úvěrů. Okruh spolehlivě úvěrovatelných firem a projektů byl nadále omezený.
K významným makroekonomickým faktorům patřila i nadále poměrně vysoká míra nezaměstnanosti, pohybující se kolem 9 % (s tendencí k mírnému poklesu), která ovlivňovala především situaci na trhu práce.
Byla přijata řada legislativních opatření důležitých pro fungování podniků. Koncem května sněmovna schválila rozsáhlou novelu obchodního zákoníku, směřující zejména ke zprůhlednění majetkových vztahů podniků, k uspořádání vztahů uvnitř firem (společností) tak, aby byla posílena ochrana jak společníků (princip rovného zacházení), tak především věřitelů, a k odstranění některých výkladových problémů v obchodních závazkových vztazích. Zejména v posledním z uvedených okruhů přetrvávají však některé nedořešené problémy, které zvláště silně pociťují zemědělští podnikatelé (nedodržování pravidel obchodování na principu rovného s rovným, nízká platební morálka a obtížné vymáhání pohledávek u odběratelů). Zemědělci také postrádali účinnější vyvozování postihů za obcházení celních a jiných předpisů v oblasti zahraničního obchodu. V roce 2000 byly přijaty dva nové zákony týkající se této problematiky - zákon č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výroků a o licenčním řízení a zákon č. 63/2000 Sb., o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků, které nabyly účinnosti k 1. 7. 2000. Tyto zákony (spolu s již dříve přijatým zákonem na ochranu před dovozem dumpingových výrobků) vymezují podmínky a postupy přijímání opatření na ochranu vnitřního trhu.
Větší průhlednost českého kapitálového trhu mají zajistit vládní návrhy novel zákonů o cenných papírech a dluhopisech, které přijala Poslanecká sněmovna. Bankovní rada ČNB rozhodla (v květnu roku 2000) o zahájení prací na budování Centrálního registru úvěrů podnikatelských subjektů. Byla schválena novela zákona o konkurzu a vyrovnání, která by měla přinést výrazné posílení postavení věřitele, zrychlit konkurzní řízení a zefektivnit tento proces. Přijat byl rovněž vládní návrh zákona o insolvenci, který má zajistit alespoň částečné uspokojení mzdových nároků zaměstnanců, pokud jim zaměstnavatel nevyplácí mzdu.
Počátkem března 2000 schválila Sněmovna v původním znění vládní novelu zákona o komoditních burzách (po jejím vrácení Senátem), umožňující burzovním obchodníkům provádět termínované a opční obchody vztažené ke komoditám obchodovatelným na těchto burzách. Ve stejné době vstoupila v platnost novela živnostenského zákona, která mj. zpřesňuje požadavky na bezúhonnost podnikatele a zpřísňuje podmínky podnikání zahraničních fyzických osob na území ČR. V polovině roku schválili poslanci dílčí vládní novelu občanského zákoníku, která klade důraz na odpovídající úpravu spotřebitelských smluv, na zástavní právo, věcná břemena a na nájem nebytových prostor.

1.3 Zemědělská politika[2]

Celková úroveň podpor zemědělství, měřená ukazatelem odhadu produkčních podpor (% OPP) podle metodiky OECD, mírně v roce 2000 poklesla na 18 % proti 20 % v roce 1999. Toto snížení bylo způsobeno zejména růstem cen na světových agrárních trzích a vývojem směnného kurzu a tím i poklesem podpory cen v rámci zemědělské politiky. Přesto podpora cen tvořila i v roce 2000 největší složku celkových podpor zemědělství (téměř 60% podíl na celkových podporách). Tato skutečnost spolu s větší vyvážeností nabídky a poptávky na domácím trhu vedla v roce 2000 k oživení cen zemědělských výrobců. Ty se pak i přes meziroční pokles hrubé zemědělské produkce ve s. c. 1989 (o 4,5 %, zejména v důsledku sucha a nižší sklizně obilovin a olejnin) podílely na zvýšení celkových tržeb zemědělských podniků za vlastní výrobky a služby (o 6 % v b. c.; při vyloučení cenových vlivů zůstaly tržby o 3 % pod úrovní roku 1999).

---

2 *Zemědělská politika v letech 1999 - 2000 je souhrnně i v podrobnostech představena v části B.*

Výraznějšímu oživení příjmů zemědělství v roce 2000 zabránilo jarní katastrofální sucho, které způsobilo škody ve výši zhruba 8,2 mld. Kč. Ke zmírnění jeho následků přijalo MZe mimořádná opatření a v červenci 2000 schválila vláda uvolnění dalších finančních prostředků na částečnou úhradu uvedených škod ve výši 5 mld. Kč (celkem bylo v roce 2000 zálohově vyplaceno na tento účel 1,2 mld. Kč - viz kap. A4.2). Spolu s vratkami spotřební daně za spotřebovanou naftu (téměř 1 mld. Kč) se kompenzace staly v roce 2000 jednou z největších součástí ostatních (necenových) podpor v rámci zemědělské politiky.
V souhrnu zemědělská politika výrazně přispěla ke změně trendu finančních výsledků zemědělství z předchozích let. Zemědělské podniky dosáhly v roce 2000 po delší době kladného souhrnného hospodářského výsledku.

1.4 Povětrnostní podmínky a jejich následky (sucho) v marketingovém roce 1999/00

Povětrnostní podmínky během září a října roku 1999, kdy byly osety ozimé plodiny (v období od 4. 9. do 10. 10. 1999), byly vcelku příznivé. Průměrná teplota v září na území ČR byla 16,3 °C, odchylka od dlouhodobého průměru činila 2,9 °C. Průměrný úhrn srážek dosáhl 50 mm a odpovídal zhruba z 96 % dlouhodobému průměru. Průměrná teplota v říjnu dosáhla 8,4 °C a odchylka od dlouhodobého průměru činila 0,3 °C. Průměrný úhrn srážek poklesl na 31 mm a představoval pouze 58 % dlouhodobého průměru. Přesto však procento vzcházení (v období od 12. 9. do 22. 10. 1999) bylo velmi úspěšné a odhadovalo se na 90 %.
Díky pozvolnému poklesu teplot vzduchu a následně i teploty půd v zimních měsících si ozimé plodiny vytvořily resistenci vůči mrazu, a tak na většině pozemků dobře přezimovaly (průměrná teplota v prosinci -0,1 °C, v lednu -2,1 °C, v únoru +2,4 °C, v březnu +3,9 °C).
V roce 2000 však vlivem velmi teplého a suchého jara došlo k redukci odnoží zaschnutím. Průměrné teploty vzduchu v jarních měsících roku 2000 byly výrazně nadnormální - v dubnu 11,3 °C (3,5 °C nad normálem - z meteorologického hlediska silně nadnormální), v květnu 15,1 °C (2,3 °C nad normálem - rovněž silně nadnormální), v červnu 17,7 °C (1,5 °C nad normálem - mírně nadnormální). Na výsledné průměrné měsíční teploty mělo zásadní vliv období od 17. dubna do 24. června, kdy se na většině území ČR vyskytovaly maximální denní teploty 20 °C a vyšší, vystřídané pouze 1 až 2 denními slabými ochlazeními (řádově o 2 až 8 °C).
Současně stejné období bylo srážkově výrazně podnormální. Srážkový úhrn za duben, květen a červen roku 2000 dosáhl 21 mm, resp. 58 mm, resp. 51 mm srážek, což představuje pouze 46 %, resp. 83 %, resp. 62 % dlouhodobého normálu.
Velmi teplé a suché jaro se negativně projevilo zejména na jařinách: porosty špatně vzcházely, špatně odnožovaly a vytvořily nedostatečný kořenový systém. Důsledky nepříznivého počasí na hektarové výnosy v tomto období se nepodařilo eliminovat ani přihnojováním dusíkem. Ke zlepšení stavu jařin účinněji přispěla pouze listová výživa, pokud byla využita.
Na dosažené výnosy mělo nepříznivý vliv i deštivé počasí v době sklizně (koncem července a začátkem srpna místy přívalové deště a ve 2. polovině srpna a v polovině září krupobití). V Čechách spadlo v červenci průměrně 104 mm srážek (normál 93 mm), na Moravě průměrně 158 mm (normál 101 mm).
Průměrné hektarové výnosy většiny plodin v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 poklesly (s výjimkou některých plodin, např. brambor). Největší pokles byl zaznamenán u ječmene jarního, jehož průměrný výnos 3,03 t/ha v roce 2000 dosáhl pouze 77,9 % úrovně roku 1999.

Příčiny a výše škod vzniklých suchem

Na hospodářský výsledek zemědělských podnikatelských subjektů v marketingovém roce 1999/00 měly významný dopad zmíněné povětrnostní podmínky. Rok 2000 se projevil svými negativními vlivy především v oblasti:

- poklesu výrobních ploch (zejména jařin, máku, hrachu);
- poklesu hektarových výnosů (téměř u všech komodit s výjimkou okopanin, ovoce, vojtěšky a silážní kukuřice);
- cen zemědělských výrobců (proti dlouhodobému vývoji);
- snížení kvality a nižšího tržního uplatnění produkce;
- zvýšení nákladů z titulu zaorávek a druhého výsevu[3];

[3] *V důsledku škod způsobených suchem bylo 40 912 ha zaoráno. Zaorané pozemky byly znovu osety. Z hlediska agrotechnických lhůt bylo možno použít jen značně omezený výběr plodin (80 % kukuřice na siláž, 20 % krmné směsky).*

– zvýšení vnitřní zadluženosti zemědělských podniků (odklad investic apod.).

Nepříznivý průběh počasí ovlivnil i sklizeň zemědělských komodit (především obilovin), takže celé vegetační období bylo touto skutečností poznamenáno. Ekonomické dopady na výsledky hospodaření podniků jsou uvedeny v kap. A4.

Celková výše škod se zohledněním výše uvedených skutečností byla vyčíslena na 8,191 mld. Kč[4].

Monitoring sucha na jaře roku 2000 a realizace hlavních opatření ke krytí škod

Sucho je jedním z nepojistitelných podnikatelských rizik v zemědělství, jehož dopady se na celém světě řeší zásahem státu. Pro částečnou úhradu škod na nejvíce poškozených porostech bylo vyčleněno z rozpočtové kapitoly MZe 200 mil. Kč na základě „Opatření MZe ČR, kterými se stanoví podmínky pro poskytování a čerpání finanční podpory na zmírnění škod v zemědělství způsobených suchem v jarních měsících letošního roku u programu 1.O“ vydaného MZe pod čj. 503/2000-3080. Později byla tato částka navýšena o 150 mil. Kč na základě „Změny“ k uvedenému „Opatření“ vydané MZe pod čj. 4748/2000-2000. Touto formou bylo řešeno částečné odškodnění ploch porostů zaoraných a porostů poškozených z více než 70 % zjištěných komisionálním šetřením rozsahu škod. Jednalo se o 40 912 ha zaorávek a 65 659 ha poškozených z více než 70 %, na které byla vyplacena celková částka 349,8 mil. Kč. Tyto prostředky zemědělci obdrželi formou přímé nenávratné dotace.

Pro získání dalších finančních prostředků ve výši 5 mld. Kč ke krytí reálných škod způsobených enormním suchem byl Parlamentem ČR schválen „Zákon o státním dluhopisovém programu na částečnou náhradu škod zemědělským subjektům postiženým suchem v roce 2000“ (č. 407/2000 Sb.). Dne 8. 12. 2000 vyšlo ve Sbírce zákonů nařízení vlády č. 420/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytnutí podpory ke zmírnění následků škod na porostech, způsobených suchem v roce 2000[5]. Tyto podpory na základě podaných a přiznaných žádostí budou žadatelům vyplaceny po odsouhlasení a převedení požadovaných finančních prostředků do rozpočtové kapitoly MZe[6].

TA1.4/01 - Přehled o výši škod a náhradách z titulu sucha (mld. Kč)

Ukazatel	2000
Výše škod	8,19
Náhrady proplacené z dotačního programu 1.O	0,35
Náhrady na základě nařízení vlády č. 420/2000 Sb.	5,00
Předpoklad odškodnění (%)	65,32

Pramen: MZe

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Nejvíce registrovaných škod z titulu sucha na základě podaných a schválených žádostí o podporu bylo v oblasti jihomoravské, středočeské, východočeské a jihočeské (tab. A1.4/01).

---

[4] *Celková výše škod byla vyčíslena MZe ve spolupráci s VÚZE. Při výpočtu byly použity cenové průměry za roky 1996 - 1998, vývojové trendy hektarových výnosů opírající se o dosažené výnosy za roky 1995 - 1999 a plochy roku 2000 vycházející z údajů ČSÚ.*

[5] *Vlastní mechanizmus rozdělení podpor byl zpracován MZe s využitím podkladů Českého hydrometeorologického ústavu a VÚMOP Praha.*

[6] *V určeném termínu od 8. prosince 2000 do 8. ledna 2001 bylo přijato a schváleno téměř 9 400 žádostí s cca 31,4 mil. bodů přiřazených podle platné metodiky. Celková hodnota bodu byla stanovena na 159,- Kč/bod. Záloha byla stanovena na 60,- Kč/bod.*

2 Předpoklady a faktory zemědělské výroby

2.1 Vlastnické vztahy a podnikatelská struktura

2.1.1 Změny vlastnických a uživatelských vztahů

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství, vyjádřené zejména ukazateli počtu ukončených a téměř ukončených správních řízení týkajících se restitučních případů a počtu vydaných správních rozhodnutí, dále pokročilo. Svědčí o tom především 97,3 % ukončených a téměř ukončených správních řízení k 31. 12. 2000 proti 96,3 % k 31. 12. 1999.

TA2.1/01 - Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství[1)]

Ukazatel	1999		2000	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky[2)]	231 377	100,0	231 612	100,0
Ukončená a téměř ukončená správní řízení	222 920	96,3	225 266	97,3
Vydaná správní rozhodnutí[3)]	401 096	100,0	413 615	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	383 917	95,7	396 217	95,8

1) Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v plném znění, vždy k 31. 12.

2) Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.

3) K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.

Pramen: Údaje Ústředního pozemkového úřadu MZe

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Do konce roku 2000 bylo v rámci správních řízení rozhodnuto celkem o 1 591 tis. ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 253 tis. ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 117 tis. ha. Dále se z důvodů negativních rozhodnutí pozemkových úřadů nevydalo 221 tis. ha.

Privatizace státních podniků hospodařících na zemědělské půdě

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) byla v roce 2000 téměř ukončena. Dokládají to údaje v tabulce A2.1/01. Po provedené aktualizaci údajů o objemu majetku státních statků určeného k privatizaci, zohledňující zařazení některých podniků do likvidace nebo konkurzu, vyřazení z privatizace apod., činil podíl majetku v realizovaných privatizačních projektech k 31. 12. 2000 již 98,1 % z celkové hodnoty majetku zahrnutého do zakladatelských privatizačních projektů. Proces privatizace však byl dále limitován nejen vyřizováním restitučních případů podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, a jeho pozdějších úprav, ale také revokací privatizačního řízení.

U státních statků byl nejrozšířenější metodou privatizace přímý prodej předem určenému nabyvateli (ve 55,2 % případů). Z hlediska právní formy nabyvatele připadla převažující část privatizovaného státního majetku právnickým osobám.

TA2.1/02 - Majetek schválených privatizačních projektů státních statků podle metod privatizace (k 31. 12. 2000)

Metoda privatizace	Majetek celkem (mil. Kč)	Podíl (%)
Veřejná dražba	1 905	9,91
Veřejná soutěž	3 204	16,67
Přímý prodej	10 605	55,18
Akciová společnost	1 616	8,41
Bezúplatný převod	1 890	9,83
Celkem	19 220	100,00

Pramen: Údaje odboru privatizace MZe

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Stav vypořádání transformačních podílů a oddlužování

Základní jmění zemědělských družstev, určené k jejich majetkoprávní transformaci (uskutečněné v období 1992 až leden 1993), činilo přibližně 120 mld. Kč. Z toho byly, podle údajů SZDS, v průběhu transformace vydány oprávněným osobám k soukromému hospodaření majetkové podíly v hodnotě zhruba 25 mld. Kč, další majetkové podíly v hodnotě 30 mld. Kč vložili členové do základního jmění transformovaných družstev a 10 mld. Kč tvořila restituční rezerva. Zbývající část majetkových podílů oprávněných osob (členů a nečlenů) byla určena k vypořádání v následujícím období (v případě nečlenů, kteří nezačali sami hospodařit po 7 letech od schválení transformačních projektů). Podle výsledků šetření SZDS zůstaly v roce 1996 k vypořádání majetkové podíly v hodnotě 44 mld. Kč (členové a nečlenové se na této částce podíleli přibližně stejným dílem).

Na základě zatím posledního šetření SZDS, uskutečněného k 31. 12. 1999, činil odhad pravděpodobné sumy celkových dosud nevypořádaných majetkových podílů členů a nečlenů 34,7 mld. Kč, z toho 10,4 mld. Kč připadlo na smluvně ošetřené (uzavřením dohody mezi zúčastněnými subjekty) a 24,3 mld. Kč na smluvně neošetřené majetkové podíly oprávněných osob. Větší část smluvně neošetřených podílů - 13,9 mld. Kč - připadla na nečleny.

Podle aktualizovaných údajů, získaných na základě ankety organizované počátkem roku 2001 u 280 zemědělských družstev a obchodních (převážně akciových) společností, činily koncem roku 2000 nevypořádané a smluvně neošetřené majetkové podíly nečlenů (podle odhadu VÚZE 260 tis. osob) přibližně 12 mld. Kč. Z této částky připadlo na zemědělská družstva 9,3 mld. Kč a na obchodní společnosti 2,7 mld. Kč. Průměrnou výši majetkového podílu na jednu oprávněnou osobu - nečlena lze odhadnout na 46 tis. Kč. Více než dvěma pětinám oprávněných osob - nečlenů náleží přitom podíl do 10 tis. Kč a téměř třem pětinám do 20 tis. Kč (tab. TA2.1/03). K vypořádání ani smluvnímu ošetření majetkových podílů nedošlo také u části členů. V případě zemědělských družstev lze stav těchto závazků koncem roku 2000 odhadnout na 6,3 mld. Kč a u obchodních společností na 0,6 mld. Kč. Situace jednotlivých sledovaných podniků právnických osob je však značně rozdílná. Podle uvedeného anketního šetření mělo např. nevypořádané a smluvně neošetřené závazky z transformace vůči oprávněným osobám - členům 50,2 % družstev. Stejné závazky vůči nečlenům byly rozděleny rovnoměrněji a mělo je 98,8 % družstev.

Zvláště aktuální problém představují nevypořádané majetkové podíly vůči oprávněným osobám - nečlenům v souvislosti s termínovanou povinností jejich vypořádání (po sedmi letech od schválení transformačních projektů), vyplývající z transformačního zákona z roku 1992. Vzhledem k dlouhodobě nízké rentabilitě zemědělského podnikání, úrovni celkové zadluženosti zemědělských podniků a rozsahu transformačních závazků by znamenalo jednorázové vypořádání těchto závazků (zvláště pokud by mělo být provedeno v penězích) zřejmě likvidaci velké části zemědělských družstev.

Zamezit tomu měla novela transformačního zákona, opakovaně schválená (po předchozím zamítnutí Senátem a vrácení prezidentem republiky) Poslaneckou sněmovnou 29. června 1999. Tato novela, tj. zákon č. 144/1999 Sb., kterým se měnil původní transformační zákon, obsahovala příspěvek k vypořádání transformačních podílů do výše 10 tis. Kč na oprávněnou osobu z prostředků Pozemkového fondu. Podle údajů uvedených v tabulce TA2.1/03 byly by takto plně vypořádány transformační pohledávky více než dvou pětin oprávněných osob - nečlenů (u dalších osob by se dosavadní pohledávky o uvedenou částku snížily). Příslušný zákon dával dále věřiteli (oprávněné osobě - nečlenu) možnost, aby do 3 měsíců od uplynutí lhůty 7 let od schválení transformačního projektu příslušného družstva požádal písemně o vypořádání svého nároku na vydání majetkového podílu formou dluhopisu Pozemkového fondu. Dluhopis měl mít dobu splatnosti 20 let, s úrokovou sazbou 2 % ročně. Zákon přitom nadále preferoval dohodu mezi věřitelem - oprávněnou osobou a dlužníkem - družstvem nebo jeho právním nástupcem. Pokud by nedošlo k této dohodě a věřitel by nepožádal o dluhopis

Pozemkového fondu, měl dlužník právo vypořádat pohledávku věřitele, sníženou o příspěvek z prostředků PF ČR, majetkovými listy (specifickými cennými papíry).
Zákon č. 144/1999 Sb. byl však až na drobnou výjimku (nahrazení výrazu „vydání“ v transformačním zákonu z roku 1992 výrazem „vypořádání“) zrušen nálezem Ústavního soudu č. 3/2000 Sb. ze dne 1. 12. 1999 (s účinností od 7. 1. 2000). Obnovil se tak právní vztah před přijetím tohoto zákona.

TA2.1/03 - Rozdělení oprávněných osob, které nejsou členy družstva nebo společníky následnické obchodní společnosti, podle výše nevypořádaných a smluvně neošetřených majetkových podílů z transformace - stav k 31. 12. 2000

Pohledávky						
do 10 tis. Kč	10 - 20 tis. Kč	20 - 50 tis. Kč	50 - 100 tis. Kč	100 - 500 tis. Kč	nad 500 tis. Kč	celkem
Rozdělení oprávněných osob - nečlenů (%)						
41,6	18,3	17,9	10,6	10,6	1,0	100,0

Pramen: Jednorázové šetření u zemědělských družstev a společností (VÚZE ve spolupráci se SZDS a Agrární komorou).
Zpracoval: E. Divila, J. Vigner (VÚZE)

Do Poslanecké sněmovny byly v roce 2000 nově předloženy tři návrhy novely transformačního zákona (poslancem L. Skopalem - sněmovní tisk č. 703, poslanci V. Tlustým a P. Peškem - sněmovní tisk č. 720 a poslanci M. Kučerou ad. - sněmovní tisk č. 762). Přijetí konsensuální novely lze zřejmě očekávat v roce 2001. Byl by tak splněn další z úkolů stanovených ve vládou schválené koncepci agrární politiky, týkajících se jak dokončení procesů transformace a privatizace, tak i oddlužování zemědělských podniků obou základních právních forem - fyzických a právnických osob.
Vláda na svém jednání 1. 11. 2000 přijala (na základě usnesení Poslanecké sněmovny) dvě významná opatření v oblasti oddlužování zemědělců. První z nich se týká rozhodnutí o další - dvacetiprocentní - bonifikaci finančních výpomocí, poskytnutých samostatně hospodařícím rolníkům a dalším podnikatelským subjektům v agrárním sektoru v letech 1991 - 1995 (u zemědělské výroby z původních 30 % na 50 %, popřípadě z původních 50 % na 70 %, a u potravinářské a nezemědělské výroby z 20 % na 40 %). Zároveň bylo přijato opatření ohledně splátkových kalendářů těchto výpomocí (další rozložení nebo odložení splátek o 1 - 3 roky).
Druhým z uvedených rozhodnutí vlády je opatření ke zreálnění hodnoty majetku (přiblížení tržní ceně) u zemědělských podniků, které vznikly privatizací státního zemědělského majetku (snížení kupní ceny v závislosti na době splácení na 52,4 % až 43 % s tím, že tato cena musí být splacena do 30 let). Rovněž v tomto případě bylo zároveň umožněno nové rozložení splátek.
Součástí návrhů na částečné oddlužování zemědělství, předložených v roce 2000 vládě ministrem zemědělství, bylo i řešení úvěrů na TOZ (prodloužení splatnosti příslušných úvěrových smluv na 10 let, promítnutí účtovaných a dosud nesplacených úroků včetně sankčních a snížení úrokové sazby na úroveň současně platné diskontní sazby ČNB). Projednání tohoto návrhu, týkajícího se do značné míry zemědělských družstev, vláda zatím odložila.

Úloha Pozemkového fondu ČR ve vypořádání restitučních nároků, v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

Pozemkový fond ČR (PF ČR) má rozhodující úlohu v privatizaci a v pronájmu státní půdy a navazujícího státního majetku. V rámci restitucí PF ČR vydává oprávněným osobám (po vypořádání restitucí povinnými osobami) náhrady za znehodnocené nemovitosti a inventář - v nemovitostech, v hotovosti do 10 tis. Kč a v akciích Restitučního investičního fondu, a. s. (RIF). V rámci vydávaných nemovitostí (budov a staveb) PF ČR převádí jako náhrady i pozemky jimi zastavěné nebo nezbytné k provozování těchto budov a staveb a pozemky vydané za ostatní náhrady, které byly v roce 2000 poskytnuty oprávněným osobám ve výměře 1 583 ha a celkem od počátku činnosti PF ČR ve výměře 8 553 ha.

TA2.1/04 - Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě PF ČR

Položka restitučních náhrad	V průběhu roku 2000	Celkem od založení PF ČR k 31. 12. 2000
Uzavřeno převodních smluv	1 714	21 777
Vydáno nemovitostí jako náhrad (mil. Kč)	188	7 000
Poskytnuto náhrad v hotovosti do 10 tis. Kč (mil. Kč)[1)]	1	274
Vydáno náhradních pozemků (ha)	6 669	31 482
Vydáno akcií RIF, od roku 1999 směnek (mil. Kč)	486	6 174
Vypořádáno oprávněných osob akciemi RIF[2)]	2 483	29 625

1) Od roku 1999 do 5 tis. Kč.

2) Od roku 1999 směnkami (počet příkazů).

Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek až do doby jejich privatizace. Z celkové výměry 802,6 tis. ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2000 bylo pronajato 760,7 tis. ha. Největší podíl pronájmu připadl na obchodní společnosti (54,2 %) a fyzické osoby - restituenty a soukromé zemědělce (32,9 %) a zbývající část družstvům (12,9 %). Přitom zůstalo z nejrůznějších důvodů k 31. 12. 2000 ještě 41,9 tis. ha státní zemědělské půdy nepronajato, což představuje 5,2 % celkové výměry státní půdy ve správě PF ČR. Podrobnější údaje dokládá tabulka A2.1/02.

Prodej státní půdy realizovaný Pozemkovým fondem ČR

PF ČR začal v roce 2000 realizovat na základě zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, prodej státní půdy, která je v jeho správě, podle zákonem stanovených podmínek (viz kap. A3.5).

2.1.2 Podnikatelská struktura zemědělství

Obsáhlé údaje o podnikatelské struktuře zemědělství koncem roku 2000 poskytuje Agrocenzus 2000 (AGC 2000), zahrnující podstatně širší okruh respondentů[7] i ukazatelů než předchozí Agrocenzus 1995 (AGC 1995).

Základní údaje AGC 2000

Složení respondentů (zemědělsky hospodařících subjektů bez ohledu na jejich odvětvovou příslušnost) podle výsledků AGC 2000 je uvedeno v tabulce TA2.1/05.

[7] *Zpravodajskou jednotkou pro AGC 2000 byly všechny právnické osoby, samostatně hospodařící rolníci (SHR) a další fyzické osoby hospodařící na výměře od 1 ha z. p. (vlastní nebo najaté) nebo splňující některou z dalších prahových hodnot tohoto šetření: alespoň 1 500 m^2 specifických kultur (vinice, sady, zelenina, květiny) nebo alespoň 300 m^2 skleníků a pařeniště nebo chovající alespoň 1 ks skotu nebo 2 ks prasat nebo 4 ks ovcí a koz nebo 50 ks drůbeže nebo 100 ks králíků nebo kožešinových zvířat. Zpravodajskou jednotkou byl rovněž každý podnikatelský subjekt zabývající se chovem ryb a rybolovem na vodní ploše bez omezení její výměry. Prahové hodnoty pro AGC 2000 byly podstatně nižší než pro AGC 1995, kde základním kritériem byla výměra z. p. od 3 ha a byly zde vyšší i další prahové hodnoty (např. 3 ks skotu apod.), které se přitom nevztahovaly na chov ovcí a koz ani na chov králíků a kožešinových zvířat.*

TA2.1/05 - Vybrané ukazatele za respondenty hospodařící na výměře od 1 ha z. p. nebo splňující další kritéria pro AGC 2000

Právní forma respondentů	Respondenti		Obhospodařovaná z. p.				Průměrná výměra z. p. (ha)[1)]	Pracovníci v hlavním zaměstnání	
			celkem		z toho vlastní				
	počet	%	ha	%	ha	podíl na celkové výměře (%)		počet	%
Fyzické osoby celkem	53 460	94,6	962 325	26,4	271 470	28,2	18,9	27 647	17,6
z toho - SHR	31 721	56,2	863 870	23,7	231 085	26,7	28,2	24 224	15,4
Právnické osoby celkem	3 027	5,4	2 680 843	73,6	35 348	1,3	990,7	129 585	82,4
z toho - obchodní společnosti	2 107	3,7	1 579 009	43,3	20 233	1,3	866,6	76 298	48,5
z toho - s. r. o.	1 441	2,6	783 810	21,5	13 218	1,7	631,1	28 107	17,9
- a. s.	621	1,1	779 732	21,4	6 443	0,8	1 438,6	47 164	30,0
- družstva	746	1,3	1 059 453	29,1	5 929	0,6	1 455,3	49 848	31,7
Respondenti celkem	56 487	100,0	3 643 168	100,0	306 818	8,4	67,8	157 232	100,0

1) Vypočteno za respondenty obhospodařující z. p.

Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 2000

Zpracoval: E. Divila (VÚZE), ČSÚ odbor 2120

Respondenti AGC 2000 (celkem 56,5 tis. subjektů) obhospodařovali 3 643 tis. ha z. p., z toho 8,4 % vlastní a 91,6 % najaté. Převážnou část respondentů tvoří samostatně hospodařící rolníci (SHR) - 56,2 %, kteří se spolu s ostatními fyzickými osobami (FO) podíleli na celkovém počtu respondentů 94,6 % a na výměře z. p. 26,4 %. Podíl najaté půdy je i u FO poměrně vysoký - v průměru 71,8 %.

Rozhodující část - necelé tři čtvrtiny výměry z. p. obhospodařovaly právnické osoby (PO), které se vyznačují zvláště vysokým podílem najaté půdy (v průměru 98,7 %). Největší podíl na obhospodařované z. p. měly obchodní společnosti - 43,3 % (tento podíl je přibližně stejně rozdělen mezi dva nejrozšířenější druhy obchodních společností v našem zemědělství - s. r. o. a a. s.; podíl dalších dvou typů společností - veřejných obchodních a komanditních činí pouhé 0,4 %). Analogický podíl družstev činil 29,1 % a ostatních právnických osob, včetně státních podniků 1,2 %.

Mezi jednotlivými právními formami respondentů existují značné velikostní rozdíly. Průměrná výměra z. p. u FO činila 19 ha (z toho u SHR 28 ha) a u PO 991 ha (z toho u družstev 1 455 ha). Podobné rozdíly existují i u vybavenosti pracovníky. Na jednoho respondenta FO připadá v průměru 0,5 pracovníka v hlavním zaměstnání (rodinného i nerodinného), z toho na jednoho SHR 0,8, zatímco na respondenta - PO v průměru 43 pracovníků (z toho na družstvo 67 a na akciovou společnost 76).

Ve výrazně nižším podílu FO na celkovém počtu pracovníků v hlavní činnosti proti jejich podílu na obhospodařované z. p. (příslušný rozdíl činí 8,8 procentního bodu) se projevuje nižší zastoupení živočišné výroby a nezemědělské činnosti u těchto respondentů, jakož i větší využívání pomáhajících a sezonních pracovníků (především rodinných).

Na fyzické osoby, podílející se 26,4 % na výměře z. p., připadá 20 % skotu celkem a 14,8 % dojných krav (tab. A2.1/03). Relativně nízký je i jejich podíl na chovu prasat - 11,1 %. Poměrně nízký je také podíl respondentů - FO zabývajících se nezemědělskou činností - 8,9 % (z toho u SHR 11,5 %), zatímco u právnických osob činí tento podíl v průměru 57,1 % (nejvíce u akciových společností - 67,6 %).

Porovnání údajů AGC 1995 a AGC 2000

Vzhledem k výše uvedeným rozdílným prahovým hodnotám nelze výsledky AGC 2000 bezprostředně porovnávat s údaji AGC 1995. Základní změny v podnikatelské struktuře zemědělství ve druhé polovině devadesátých let lze však posoudit podle následujících srovnatelných údajů za respondenty s výměrou od 3 ha z. p.

TA2.1/06 - Respondenti AGC 1995 a AGC 2000 s výměrou od 3 ha z. p.

Právní forma respondentů	Počet respondentů		Obhospodařovaná z. p.				Průměrná výměra z. p. (ha)[1]		Podíl na celkové výměře (%)[2]
	1995	2000	ha		%				
			1995	2000	1995	2000	1995	2000	2000
Fyzické osoby celkem	20 820	24 053	822 518	934 137	23,2	25,8	39,5	38,8	97,1
z toho - SHR	19 648	20 115	765 272	849 292	21,6	23,5	38,9	42,2	98,3
Právnické osoby celkem	2 395	2 587	2 721 518	2 680 683	76,8	74,2	1 136,3	1 036,2	100,0
z toho - obchodní společnosti	1 196	1 726	995 815	1 578 881	28,1	43,7	832,6	914,8	100,0
z toho - s. r. o.	945	1 171	714 358	783 707	20,2	21,7	755,9	669,3	100,0
- a. s.	223	519	268 899	779 707	7,6	21,6	1 205,8	1 502,3	100,0
- družstva	1 105	723	1 665 724	1 059 444	47,0	29,3	1 507,4	1 465,3	100,0
Respondenti celkem	23 215	26 640	3 544 036	3 614 820	100,0	100,0	152,7	135,7	99,2

1) Vypočteno za respondenty obhospodařující z. p.

2) Podíl respondentů od 3 ha z. p. na celkové výměře z. p. všech respondentů AGC 2000.

Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 2000

Zpracoval: E. Divila (VÚZE), ČSÚ odbor 2120

Zatímco se celkový počet respondentů AGC 2000 (56,5 tis.) proti AGC 1995 (necelých 27 tis.) vzhledem k odlišnému vymezení prahových hodnot těchto šetření více než zdvojnásobil, je analogický nárůst respondentů obhospodařujících 3 a více ha z. p.[8] podstatně nižší - necelých 15 %. Počet respondentů - FO této kategorie se přitom zvýšil o více než 15 %, z toho počet SHR o více než 2 %. Počet respondentů - PO vzrostl o 8 %, z toho v nejpočetnější skupině PO - společnostech s r. o. o necelých 24 % a počet akciových společností se zvýšil více než dvojnásobně. Naproti tomu výrazně poklesl počet družstev - o více než třetinu.

Nejdynamičtější podnikatelskou formou v našem zemědělství v uplynulém období byly akciové společnosti, jejichž podíl na celkové výměře obhospodařované všemi subjekty se 3 a více ha z. p. vzrostl ze 7,6 % v roce 1995 na 21,6 % v roce 2000, tzn. téměř trojnásobně. V akciové společnosti se v průběhu sledovaného období transformovala podstatná část družstev, jejichž podíl na příslušné výměře obhospodařované půdy se snížil ze 47 % na 29,3 %. Zároveň se poněkud snížil i analogický podíl všech právnických osob - o 2,6 procentního bodu. O tuto veličinu se zvýšil podíl fyzických osob, který tak i v daném případě (respondenti s výměrou od 3 ha z. p.) přesáhl čtvrtinu obhospodařované z. p.

Vývoj podnikatelské struktury v našem zemědělství se v období 1995 - 2000 vyznačoval i významnými změnami ve velikostním složení. Převažovala tendence k poklesu průměrné velikosti, projevující se jak u všech podnikatelských subjektů s výměrou nad uvedenou prahovou hodnotou - pokles ze 153 ha na 136 ha, tak v průměru za FO i PO. V rámci FO se však zvýšila průměrná výměra u SHR (z 39 ha na 42 ha) a v rámci PO u akciových společností (z 1 206 ha na 1 502 ha).

Fyzické osoby s hlavní a vedlejší činností ve vlastním zemědělském hospodářství

Údaje AGC 2000 umožňují poprvé posoudit i složení respondentů-fyzických osob, provozujících zemědělskou výrobu, podle jejího významu jako zdroje příjmů.

TA 2.1/07 - Respondenti - fyzické osoby s hlavním a vedlejším zaměstnáním ve vlastním zemědělském hospodářství

Respondenti - fyzické osoby	Respondenti - FO		Výměra obhospodařované z. p.		Počet respondentů neobhosp. z. p.	Průměrná výměra obhosp. z. p. (ha)[1]
	počet	%	ha	%		
Pobírající starobní (invalidní) důchod a zabývající se zemědělstvím souběžně s důchodem	15 478	29,0	111 632	11,6	552	7,5
Zabývající se zemědělstvím jako vedlejší činností při hlavním zaměstnání v jiném podniku	23 284	43,6	131 394	13,7	1 329	6,0
Pro které je zemědělství hlavním zaměstnáním a kteří nepobírají starobní důchod, ale mají příjmy z vedlejší činnosti v jiném podniku	1 553	2,9	69 081	7,2	58	46,2
Pro které je zemědělství hlavním zaměstnáním a kteří nepobírají starobní důchod a nemají příjmy z vedlejší činnosti v jiném podniku	10 113	18,9	648 262	67,4	378	66,6
Neuvedeno	3 032	5,7	1 956	0,2	116	0,7
Celkem	53 460	100,0	962 325	100,0	2 433	18,9

1) Vypočteno za respondenty - FO obhospodařující z. p.

Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 2000

Zpracoval: E. Divila (VÚZE), ČSÚ odbor 2120

Fyzické osoby, pro které je práce ve vlastním hospodářství jedinou nebo hlavní výdělečnou činností, tvoří menší část - cca 22 % - všech respondentů - FO. Připadají na ně však tři čtvrtiny z. p. obhospodařované všemi

8 *O významu této prahové hodnoty svědčí mj. to, že na 26,6 tis. respondentů dané kategorie (od 3 ha z. p.) připadá 99,2 % výměry z. p. obhospodařované všemi 56,5 tis. respondenty AGC 2000.*

fyzickými osobami. Převážnou část těchto podnikatelských subjektů tvoří typická selská hospodářství. Největší část FO - cca 44 % - se zabývá zemědělstvím jako vedlejší činností (při hlavním zaměstnání mimo vlastní zemědělské hospodářství). Tato skupina se podílí na celkové výměře z. p. obhospodařované FO necelými 14 % a má poněkud větší podíl respondentů neobhospodařujících z. p. - necelých 6 % (u ostatních sledovaných skupin je tento podíl nižší než 4 %). Poměrně velký podíl na celkovém počtu respondentů - FO mají důchodci - 29 %, na které připadá necelých 12 % z. p. obhospodařované fyzickými osobami.
Respondenti - FO, pro které je zemědělství jediným nebo hlavním zaměstnáním, mají podstatně vyšší průměrnou výměru obhospodařované z. p. - 66,6 ha, resp. 46,2 ha, na rozdíl od 6,0 ha u FO zabývajících se zemědělstvím jako vedlejší činností a 7,5 ha u respondentů - důchodců. Průměrná výměra z. p. obhospodařovaná respondenty, kteří příslušné zařazení neuvedli, je 0,7 ha a jejich podíl na z. p. obhospodařované všemi FO činí pouze 0,2 %.

2.2 Výrobní faktory

2.2.1 Zemědělský půdní fond

Zemědělský půdní fond České republiky (ZPF) se převážně nachází v méně příznivých klimatických podmínkách. Podle výsledků bonitace je zhruba 60 % zemědělského půdního fondu na půdách méně až málo úrodných.
Podle kategorizace zemědělského území, která byla prováděna v roce 2000 na základě kritérií Agendy 2000 a NR č. 1257/1999/EC[9], převážná část zemědělského území (téměř 60 %) České republiky se nachází v tzv. méně příznivých oblastech LFA (tab. TA2.2/01). Horské oblasti (území nad 600 m n. m. a území 500 - 600 m n. m. s vysokou sklonitostí) zaujímají 12,45 % ZPF. Ostatní méně příznivé oblasti, tj. s výskytem půd nízké produktivity, nesnadno obdělávatelné a s omezeným produkčním potenciálem zaujímají podíl 39,34 % na ZPF. Horské a ostatní méně příznivé oblasti pro zemědělskou výrobu tvoří celkem 51,79 % ZPF. V zemědělském území se dále vyskytují oblasti se specifickými omezeními (sucho, poddolování apod.) a s ekologickými omezeními (velkoplošné chráněné krajinné oblasti a národní parky[10]). Tyto oblasti zaujímají 7,66 % ZPF.

TA2.2/01 - Souhrn jednotlivých typů méně příznivých oblastí

Typ oblasti	Výměra z. p. (ha)	% z výměry ZPF
Horské oblasti	533 430	12,45
Ostatní méně příznivé oblasti	1 684 724	39,34
Oblasti se specifickými omezeními	155 319	3,63
Oblasti s ekologickými omezeními	172 498	4,03
Méně příznivé oblasti celkem	2 545 971	59,45
Nezařazené oblasti celkem	1 736 475	40,55

Pramen: Projekt NAZV EP 9397, VÚZE 2000

Zpracoval: J. Němec, M. Štolbová (VÚZE)

Půdní fond České republiky k 31. 12. 2000 zaujímal rozlohu 7 886 tis. ha[11], z toho zemědělský půdní fond je vykazován v rozsahu 4 280 tis. ha. V porovnání s rokem 1999 poklesla evidenční výměra ZPF o 2,6 tis. ha.
Výrazněji poklesla evidovaná výměra orné půdy, a to o 13,6 tis. ha, zatímco evidovaná výměra luk a pastvin vzrostla celkem o 10,9 tis. ha. Výměry trvalých kultur (chmelnic a ovocných sadů) mírně poklesly, výměra vinic se zvýšila o 81 ha. Jejich evidence není v souladu s užívanými výměrami trvalých kultur vzhledem k tomu, že vlastníci pozemků neohlašují změnu kultury, kterou na jejich pozemcích provádí uživatel (nájemce). Při současném nárůstu luk a pastvin a poklesu celkové výměry ZPF stagnovalo procento zornění v roce 2000 na úrovni 72,0 %. Rozsah nevyužívané zemědělské půdy se odhaduje na přibližně 300 tis. ha[12], z toho 71 tis. ha je

9 *Nařízení rady (EC) č. 1257/1999 ze 17. května 1999, o podporování rozvoje venkova prostřednictvím Evropského orientačního a záručního fondu pro zemědělství (EAGGF), kterým se také pozměňují a ruší určitá nařízení.*

10 *Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.*

11 *Údaj ČUZK 2001.*

12 *Odborný odhad zpracoval Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy (VÚMOP) Praha a územní odbory MZe.*

orná půda v klidu[13]. Určitou plochu zaujímají trvalé travní porosty převážně na orné půdě, které nejsou evidenčně podchyceny v katastru nemovitosti na katastrálních úřadech.

TA2.2/02 - Změny ve výměrách kultur (ha)

Kultura	1999	2000	Rozdíl
Zemědělská půda	4 282 446	4 279 876	-2 570
Orná půda	3 095 960	3 082 385	-13 575
Chmelnice	11 268	11 232	-36
Vinice	15 494	15 575	81
Ovocné sady	49 196	49 006	-190
Zahrady	160 329	160 609	280
Trvalé travní porosty	950 199	961 069	10 870

Pramen: Statistická ročenka půdního fondu ČÚZK, 2001

Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

Půdní, klimatické a morfologické podmínky v některých lokalitách ČR jsou takového charakteru, že bez úpravy vodního režimu zemědělských půd a krajiny by nebylo možné hospodařit. Rozsah odvodněných a zavlažovaných půd dlouhodobě stagnuje. Odvodněných půd je 1 087 tis. ha a závlahy jsou vybudovány na přibližně 150 tis. ha. Využití závlah s ohledem na ekonomickou náročnost je velmi nízké (necelých 29 %). Odvodňovací systémy na více než 35 % odvodňovaných ploch vyžadují rekonstrukci z důvodu ukončení technické životnosti a zhruba na 25 % vyžadují nákladnou údržbu.

2.2.2 Biologicko-technologické aspekty rostlinné výroby

Zemědělství se v roce 2000 vycházelo z předpokladu harmonizace cílů Koncepce agrární politiky na období před vstupem ČR do EU s evropským pojetím, jak je deklarováno EU. Vycházelo ze zachování environmentálně šetrného intenzivního zemědělství v oblastech s příznivými podmínkami, z podpory orientace na extenzivní zemědělskou výrobu, zajišťování údržby krajiny a rozvoje venkovského prostoru v oblastech s méně příznivými podmínkami a konečně z podpory nových příležitostí pro zemědělství (výroba ekologických potravin, netradičních zemědělských surovin a surovin pro nepotravinářské užití). V rostlinné výrobě přispěly v roce 2000 k naplňování těchto cílů dále uvedené oblasti biologického a technologického zabezpečení zemědělství.

Výživa rostlin

Zemědělství se v roce 2000 provozovalo na cca 56 % území ČR. Vzhledem k dlouhodobému poklesu stavu skotu (od roku 1989 o cca 50 %), klesá i produkce a následná aplikace statkových hnojiv. Schodek bilance živin je nahrazován zeleným hnojením a zaorávkou slámy společně s průmyslovými (zejména dusíkatými) hnojivy. Intenzifikační trendy v této oblasti se projevily v roce 2000 v růstu spotřeby průmyslových hnojiv. V roce 2000 dosáhla tato spotřeba 75,9 kg č. ž./ha z. p., tj. zvýšení proti roku 1999 o 15,7 %.

Ochrana rostlin

Mezi nejdůležitější předpoklady úspěšného pěstování rostlin patří ochrana rostlin proti chorobám a škůdcům. Míru jejich uplatnění podle typu účinných látek a rostlinných komodit v roce 2000 ukazuje následující tabulka.

TA2.2/03 - Spotřeba účinných látek v roce 2000 (kg, l/ha)

Kategorie	Obiloviny	Kukuřice	Luskoviny	Cukrovka	Brambory	Pícniny	Řepka
Herbicidy a desikanty	0,56	1,54	1,16	2,86	0,58	0,07	1,72
Fungicidy	0,14	0,00	0,01	0,08	2,74	0,01	0,07
Regulátory růstu aktivní	0,23	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,29
Ostatní vč. zoocidů	0,09	0,04	0,30	0,19	0,15	0,00	0,36

Pramen: Státní rostlinolékařská správa

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Nízká obměna osiv, nedostačující moření a změněné pěstební podmínky jsou hlavními příčinami stále se zvyšujícího výskytu snětí v obilovinách. Sněti se začínají stávat citelnou překážkou vývozu. Vážným problémem pro pěstitele brambor je bakteriální kroužkovitost hlíz. Je příčinou tvrdých mimořádných karanténních opatření,

13 *Údaj ČSÚ 2000.*

ukládaných Státní rostlinolékařskou správou. Povětrnostní podmínky roku podpořily zvýšený výskyt živočišných škůdců, což se projevilo i ve zvýšené spotřebě insekticidů. Rovněž zvýšené počty hrabošů, zvláště v některých lokalitách jižní Moravy, si vyžádaly chemický zákrok. Přesto zůstávají hraboši hrozbou pro příští rok.

Osivo a sadba

Výroba a využití certifikovaných osiv podle TA2.2/04 u většiny plodin poklesla mezi roky 1998 a 1999. Zvyšuje se podíl špatně ošetřených vlastních osiv. Tento trend se výrazně promítá do kvality konečné produkce obilovin, luskovin, ale i olejnin. U semene řepky olejné, dodávaného tukovému průmyslu, se vlivem klesajícího podílu certifikovaných osiv na celkové spotřebě osiv projevuje zvýšený obsah kyseliny erukové a glukosinolátů.

TA2.2/04 - Rozsah výroby certifikovaných osiv a sadby

Druh osiva a sadby	Uznaná plocha (ha)		Uznané osivo (t)	
	1998	1999	1998	1999
Obiloviny	87 907	71 176	149 768	114 623
Kukuřice	641	510	768	779
Luskoviny	9 635	6 725	8 450	6 725
Olejniny	11 086	8 865	6 266	5 332
Jeteloviny a trávy	25 736	28 737	8 298	9 931
Brambory	4 211	4 801	41 911	59 638

Pramen: Výroční zprávy Státní semenářské kontroly v ČR za sklizňový rok 1998 a 1999, ÚKZUZ

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Potměšilová (MZe)

Stoprocentní obměna osiva se provádí pouze u hybridních osiv kukuřice, slunečnice a u hybridních odrůd některých dalších polních plodin. Vyšší efekt produkce certifikovaného osiva dokládají domácí šlechtitelské a semenářské firmy pouze u trav a jetelovin a u sadbových brambor.

Zemědělská technika a technologie

Ještě v nedávné době byly při pěstování rostlin uplatňovány tradiční klasické postupy zpracování půdy, setí i sklizní. Ustálené postupy se uplatňovaly bez velkých odchylek na celé ploše bez ohledu na půdní a klimatické podmínky. Uplatňováním nových technologií spolu se zlepšenou kvalitou práce se postupně naplňují požadavky uchování půdní struktury včetně negativních vlivů hospodaření na zachování úrodnosti půd. Významná je i úspora finančních prostředků při snižování spotřeby času na jednotlivé pracovní operace.

TA2.2/05 - Vývoj počtu strojů v zemědělství (tis. ks)

Druh stroje	1970	1980	1990	1995	1999
Traktory	99,0	101,5	101,7	90,4	79,3
Nákladní automobily	9,8	25,9	34,6	20,5	14,4
Sklízecí mlátičky	11,8	12,3	14,8	14,6	12,8
Sklízecí řezačky	22,2	14,9	11,3	9,3	6,5
Sklízeče brambor	3,2	3,7	3,5	4,4	3,5
Sklízeče řepy	2,6	2,6	2,9	.	.

Pramen: Výzkumný ústav zemědělské techniky Praha

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

S ohledem na klesající rozměr zemědělství po roce 1989 klesá i počet strojů, jak je patrné z tabulky TA2.2/05. Problémem zůstává zastaralost zemědělské techniky a její obnova vzhledem k průměrnému stáří převyšujícímu 10 let (viz kap. A8).

Výrobní aspekty hlavních skupin plodin

Obiloviny

V roce 2000 bylo ve Státní odrůdové knize ČR (SOK ČR) uvedeno kolem 100 odrůd obilovin. Jejich technologická a jakostní klasifikace, vycházející z 9 bodové stupnice, je uvedena v tabulce TA2.2/06.

TA2.2/06 - Minimální požadavky na zařazení odrůd obilovin do jakostních skupin

Ukazatel	E - elitní		A - kvalitní		B - chlebová	
	absolutně	body	absolutně	body	absolutně	body
Objemová výtěžnost (cm^3)	549,0	8	513,0	6	477,0	4
Obsah hrubých bílkovin (%)	12,6	6	11,8	4	11,1	2
SDS - test (ml)[1)]	50,7	7	45,9	5	41,0	3
Číslo poklesu (sec)	240,0	6	200,0	4	160,0	2
Objemová hmotnost (g/l)	790,0	7	780,0	6	760,0	4
Vaznost mouky (%)	58,7	7	55,5	5	53,9	4

1) SDS - sedimentační test.

Pramen: ÚKZUZ - Přehled odrůd obilovin - 2000

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Řepka olejná

V České republice jsou téměř výhradně pěstovány odrůdy typu „00“ s minimálním obsahem glukosinolátů a kyseliny erukové. Od roku 1989 bylo do SOK ČR zapsáno 32 odrůd řepky ozimé a 13 odrůd řepky jarní. V roce 1999 bylo u řepky ozimé uznáno 1 110,4 ha a u řepky jarní 310,1 ha jako množitelské plochy.

Brambory

České bramborářství je silně ovlivňováno odrůdami pocházejícími ze zemí EU. V roce 2000 bylo ve SOK ČR zapsáno 102 odrůd. Z tohoto množství bylo 51 odrůd brambor velmi raných a raných a 51 odrůd brambor poloraných až pozdních. Trvale se rozšiřuje sortiment raných odrůd a odrůd pro zušlechtěné výrobky.

V roce 2000 dosáhla v ČR produkce ekologicky vypěstovaných brambor 1 630 t (0,1 % z celkové spotřeby brambor), které byly na trh dodávány formou přímého prodeje, prostřednictvím prodejen zdravé výživy a poprvé byly nabízeny i velkými obchodními řetězci v supermarketech a hypermarketech.

Cukrovka

Ve SOK ČR je zapsáno 75 odrůd cukrovky, vyšlechtěných v zahraničí, z nichž 13 je tolerantních k chorobě kořenového systému - rizománii.

Intenzifikace pěstování cukrovky projevující se výběrem nejlepších pozemků se promítá do růstu hektarových výnosů, čímž se české řepařství začíná přibližovat vyspělým státům EU.

Ovoce

V roce 2000 bylo s finanční podporou MZe obnoveno 581 ha ovocných sadů. V rámci obnovy sadů dochází i k žádoucím změnám v odrůdové skladbě a v pěstitelských technologiích.

Celková potřeba skladovacích kapacit pro ovoce byla odhadnuta v roce 2000 cca 90 tis. t. V současné době existuje v ČR kolem 9 tis. t skladovacích kapacit, splňujících normy EU, a asi 11 tis. t dalších skladovacích kapacit, které tyto normy mohou splňovat po určitých úpravách. Skladovací kapacity s objemem zhruba 30 tis. t je nutno zrekonstruovat a vybavit kvalitními třídícími a balicími linkami a další skladovací a manipulační technikou. Urychlené vybudování nových skladovacích kapacit pro ovoce ve výši cca 40 tis. t v co nejkratším časovém horizontu je nezbytnou podmínkou pro výrazné snížení dosavadních enormních skladovacích ztrát (viz kap. A3.1.7).

Zelenina

Pěstitelská plocha zeleniny, která se dlouhodobě pohybuje v rozmezí 34 - 37 tis. ha, poklesla v roce 2000 na 32,3 tis. ha (o 7 % proti roku 1999). Ke snížení výměry došlo u většiny základních druhů zeleniny kromě rajčat. Naopak rozšiřují se plochy pěstování u nás netradičních druhů zeleniny, jako jsou brokolice, pekingské zelí, ale i některých tradičních druhů - např. špenátu, póru a ředkvičky.

Prosazují se i nové technologie pěstování zeleniny (např. tzv. integrované pěstování, viz kap. A3.1.8), především rajčat a zelí na průmyslové zpracování. V roce 2000 tuto technologii používalo 7 podniků na výměře 496 ha.

2.2.3 Biologicko-technologické aspekty živočišné výroby

Technologické systémy v živočišné výrobě

Skot
Vývoj, dostupnost a nabídka moderních technologií zlepšily podmínky pro zavádění systémů volného ustájení dojnic. Podle odhadu MZe se zvýšil podíl tohoto ustájení dojnic v roce 2000 na 40 % z celkového počtu ustájovacích míst skotu. Podíl bezstelivových stájí v rámci volného ustájení činil 11 % z celkového počtu ustájovacích míst v rekonstruovaných, event. nově postavených, stájích.
V průběhu roku 2000 došlo k dalšímu rozšíření systému celoročního krmení na bázi konzervovaných krmiv. To umožňuje využití komplexních krmných dávek pro zajištění průměrné (předpokládané) užitkovosti.
V současných technologiích pro chov dojnic převažují rybinové dojírny.

Prasata
V roce 2000 došlo ke zvýšenému zastoupení moderních technologií v chovu prasat. Chov prasat přestali provozovat v převážné míře producenti s vysokými náklady na 1 kg přírůstku ve výkrmu (kteří byli vybaveni neodpovídajícími technologiemi).

Drůbež
Technologie ustájení nosných typů slepic (pro tržní výrobu vajec) spočívá téměř výlučně v klecových technologiích (3 - 4 etážové klece s automatickým krmením). Zhruba 40 - 45 % slepic je chováno v malochovech převážně s výběhy. Klecové chovy však čeká náročný proces jejich přizpůsobování standardům EU v oblasti welfare zvířat.
Jatečná kuřata a jatečné krůty jsou chovány převážně na hluboké podestýlce s tím, že je aplikován oddělený výkrm krůt a krocanů.
Výkrm vodní drůbeže je dosud převážně zaměřen na chov na rybnících. Postupně se zvyšuje celoroční výkrm vodní drůbeže v halách, při respektování náročných požadavků na genetickou skladbu chovaného materiálu.

Ovce
Technologie chovu ovcí je zaměřena na produkci kvalitního, zejména jehněčího masa. Téměř 80 % z celkového počtu chovatelů realizuje malochov do 10 ks ovcí. V roce 2000 bylo v chovu 30 % ovcí masného typu, 3 % ovcí plodných a dojných plemen a 67 % plemen s kombinovanou užitkovostí.

Výrobní aspekty hlavních úseků živočišné výroby

Chov skotu
Na základě dlouhodobého programu rozvoje a podpory chovu skotu se dále v roce 2000 prohlubovala restrukturalizace stáda na dojný a masný typ. Nejrozšířenějším plemenem v ČR zůstává český strakatý skot, který je šlechtěn na kombinovanou masomléčnou užitkovost. Druhým významným plemenem s výraznou mléčnou užitkovostí je holštýnský skot. Pro produkci kvalitního hovězího masa je chováno 12 specializovaných masných plemen. Jejich početní stav postupně vzrůstá, a to především v méně příznivých oblastech. Chov masných plemen skotu je založen na pastvě po celé vegetační období. V chovu masných plemen se postupně rozšiřuje ekologický systém chovu pro produkci tzv. biohovězího masa.

Chov prasat
V produkci jatečných prasat pokračuje šlechtění na zlepšení masné užitkovosti, přírůstkové schopnosti a plodnosti. V průběhu roku 2000 byla schválena závazná legislativa pro zatřiďování a zpeněžování jatečných prasat podle normy SEUROP. Rozsah a způsob klasifikace je uveden v prováděcí vyhlášce č. 112/2001 Sb. Tímto opatřením byly vytvořeny podmínky pro efektivní zhodnocování hybridizačních programů.

Chov drůbeže
Informace o rozsahu koncentrace zvířat v užitkových chovech drůbeže nejsou zahrnuty do statistických zjišťování. Podle odhadu MZe se více než 80 % komerční produkce slepičích vajec produkuje v kapacitách nad 50 tis. slepic. Další růst koncentrace v produkci slepičích vajec se nepředpokládá.

Z hlediska dalších trendů vývoje výroby a spotřeby drůbežího masa se očekává růst spotřeby kuřecího a krůtího masa. V oblasti výroby a spotřeby vodní drůbeže je očekávána stabilizace na současné úrovni.

Chov ovcí

Základem chovu ovcí je kvalitní plemenářská práce, vycházející z kontroly užitkovosti. Zjišťovány jsou i reprodukční vlastnosti ovcí, tj. plodnost a odchov jehňat (živá hmotnost při narození, ve stáří 30 a 100 dnů). Spolu se zavedením hodnocení jatečných zvířat podle metodiky SEUROP u skotu se počítá s jejím zavedením i u jatečných ovcí. Pro rychlejší zvyšování užitkovosti, jatečné hodnoty, životnosti a dalších znaků se v chovu ovcí využívá užitkové křížení.

Požadovanou vlastností v chovu ovcí je adaptabilita na přírodní a klimatické podmínky. Z tohoto pohledu je nezbytné volit optimální plemeno ovcí, event. kříženců, pro konkrétní region. Nízký počet větších stád je překážkou na cestě k dosažení kontinuálně vyrovnaných, standardizovaných dodávek skopového masa na export do zemí EU.

2.2.4 Hmotný investiční majetek

Objem investic do zemědělství se v roce 2000 dále snížil, tzn. pokračoval klesající trend od roku 1997. U souboru statisticky sledovaných podniků (zapsaných v obchodním rejstříku s počtem zaměstnanců 20 a výše) byly v roce 2000 podle údajů ČSÚ pořízeny hmotné investice (bez pozemků a bez ložisek nerostných surovin) ve výši 9 897 mil. Kč. V porovnání s rokem 1999 jde o pokles 2,4 %, který souvisí s finanční pozicí zemědělství a s omezením investičních podpor prostřednictvím PGRLF. Z uvedeného celkového objemu tvoří nové investice (včetně dovezených nových i již v zahraničí použitých) 9 039 mil. Kč. Investice již v tuzemsku použité představovaly 858 mil. Kč. Do celkového objemu investic je zahrnuto i technické zhodnocení a pořízení hmotných investic formou finančního leasingu ve výši celkové smluvní pořizovací ceny (nikoli splátek). Z nových investic bylo vynaloženo 17 % na budovy a stavby (20 % v roce 1999), na pořízení strojů a zařízení včetně dopravních prostředků 38 % (31 % v roce 1999). Na další tzv. ostatní investice, zahrnující především základní stádo, plochy trvalých porostů a ostatní HIM připadá 45 % (49 % v roce 1999).

V meziročním porovnání byly vyšší objemy proinvestovány u strojů, zařízení a dopravních prostředků (index 132,0), úrovně předcházejícího roku nedosáhly investice do budov a staveb (index 87,5). K poklesu došlo rovněž u nových ostatních investic (index 97,3) a dále u investic použitých v tuzemsku (tj. v jiných podnikatelských subjektech - index 53,0).

Pořízení nových hmotných investic zahraničního původu a investic již v zahraničí použitých, včetně hodnoty hmotného investičního majetku pořízeného formou finančního leasingu, dosáhlo 3 052 mil. Kč (index 188,8).

Objem investic se meziročně snížil, ale zvýšila se jejich kvalita. Objem nových investic do budov, strojů a zařízení se zvýšil o 4 procentní body, z toho do strojů a zařízení o 7 procentních bodů, do budov jen o 3 procentní body. To vše znamenalo zlepšení technologické úrovně zemědělství.

Klesající objemy investic omezily výraznější reprodukci HIM. Stupeň opotřebení strojů a zařízení tak zůstává vysoký, i přes jeho mírné meziroční zlepšení. U ostatních skupin HIM došlo ve vývoji opotřebení jen k minimálním změnám.

TA2.2/07 - Stupeň opotřebení[1)] základních skupin HIM u podniků právnických osob[2)] (%)

Základní skupiny HIM	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Budovy a stavby	36,1	34,5	20,4	21,0	32,2	28,9
Stroje a zařízení	82,5	72,2	56,4	60,9	75,9	67,7
Trvalé porosty	54,8	59,8	31,8	41,9	44,1	50,6
Základní stádo	48,4	48,6	46,1	48,2	47,3	48,4

1) Podíl oprávek (vytvářených v souladu s účetními odpisy) na ceně, ze které je majetek odepisován.

2) U podniků fyzických osob nejsou údaje k dispozici.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Přes uvedené investiční aktivity nedošlo v průběhu roku 2000 k výrazným změnám ve struktuře majetku uvnitř základních typů podnikatelských subjektů, tj. nadále zůstávají zachovány rozdíly mezi různými podnikatelskými formami.

TA2.2/08 - Struktura vybraných skupin HIM v zemědělských podnicích (%)

Ukazatel	Podniky právnických osob		Podniky fyzických osob	
	1999	2000	1999	2000
Pozemky	1,3	1,5	24,8	30,7
Budovy a stavby	68,1	68,4	44,5	39,5
Stroje a zařízení	19,5	18,9	26,8	25,1
Trvalé porosty	1,0	0,8	0,1	0,1
Základní stádo	7,0	7,8	3,6	4,5

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Potvrzuje se závislost mezi podílem budov, staveb, strojů a zařízení v celkové struktuře hmotného investičního majetku a k převládajícímu výrobnímu zaměření podniků (v tržbách podniků právnických osob převládá živočišná výroba, u podniků fyzických osob převažuje rostlinná výroba s obecně nižší potřebou nemovitého majetku). Odlišné zastoupení pozemků u právnických a fyzických osob na celkovém HIM vyplývá z rozdílné relace mezi vlastní a připachtovanou zemědělskou půdou.

2.2.5 Pracovní síly

V zemědělství nadále pokračuje tendence snižování zaměstnanosti. Počet pracovních sil poklesl v roce 2000 přibližně na 168 tis.[14], což představuje meziroční úbytek zemědělských pracovníků o 8,2 % (tab. A2.2/02). Podíl pracovníků v zemědělství ve struktuře zaměstnanosti národního hospodářství v roce 2000 činil 3,7 %[15] a proti roku 1999 poklesl o 0,2 procentního bodu[16].

Úbytek počtu zemědělských pracovníků se v roce 2000 projevil ve všech právních formách zemědělských podniků kromě podniků fyzických osob (v podnicích fyzických osob vzrostla zaměstnanost o 3,1 %). Pokračoval trend úbytku zaměstnanosti v družstvech (o 17 %), pokles zaznamenaly i obchodní společnosti (o 5,7 %). Nejvyšší, téměř poloviční podíl v celkové struktuře zaměstnanosti v zemědělství představují pracovníci obchodních společností (48 % v roce 2000, proti roku 1999 nárůst o 1,2 procentního bodu), téměř třetinový podíl tvoří pracovníci družstev (32,1 % v roce 2000, proti roku 1999 pokles o 3,5 procentního bodu) a přibližně pětinu představují pracovníci podniků fyzických osob (19,6 % v roce 2000, proti roku 1999 nárůst o 2,1 procentního bodu)[17].

Pro zemědělství[18] zůstává i v roce 2000 typická méně příznivá věková struktura pracovníků ve srovnání s věkovou strukturou pracovníků v národním hospodářství. V důsledku neustále se zvyšujícího průměrného věku zemědělské populace se prohlubuje generační problém v odvětví. Ve 4. čtvrtletí roku 2000 představovali nejčetnější věkovou kategorii zemědělci mezi 45 a 59 lety (44,7 %), zatímco v celém národním hospodářství byla nejčetnější kategorie 30 - 44 let (36,8 %). Ve věkové kategorii 15 - 29 let pracovalo pouze 7,2 % zemědělců, což je o 5,1 procentního bodu méně ve srovnání s národním hospodářstvím. Nepříznivá věková struktura je v zemědělství výraznější u žen než u mužů (ve věkové kategorii nad 45 let bylo 53,9 % žen a 44,4 % mužů z jejich celkového počtu).

Podíl žen mezi pracovníky v zemědělství je stabilizován na úrovni 35 % a zůstává nadále o 8 procentních bodů nižší než podíl žen na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství.

Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) představovali v roce 2000 ve struktuře zaměstnanosti v zemědělství 4,1 % vedoucí a řídící pracovníci, 3,7 % odborní a duševní pracovníci, 9,8 % techničtí pracovníci, 3,9 % nižší administrativní pracovníci, 1,6 % provozní pracovníci ve službách a obchodu, 36,6 % kvalifikovaní dělníci,

---

[14] *Průměrný evidenční počet pracovníků v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.*

[15] *Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 1999, ČSÚ 2000, 1. - 4. čtvrtletí 2000, ČSÚ 2001.*

[16] *Údaj vychází z upřesněných dat za rok 1999.*

[17] *Údaje vycházejí z upřesněných dat za rok 1999.*

[18] *Údaje o věkové, vzdělanostní a profesní struktuře, struktuře podle pohlaví a regionální struktuře zaměstnanosti v zemědělství čerpají z pramenů: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 1999, 2000), ČSÚ 2000, 2001. Data se vztahují k zemědělství, myslivosti a souvisejícím službám.*

10,5 % řemeslníci a opraváři, 19,2 % obsluha zařízení a strojů a 10,7 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. V meziročním srovnání mírně vzrostl podíl odborných a duševních pracovníků (o 1,1 procentního bodu) a poklesl podíl kvalifikovaných dělníků (o 1,6 procentního bodu) a pracovníků obsluhy zařízení a strojů (o 1,5 procentního bodu).

V roce 2000 pracovalo v zemědělství v technicko-hospodářských profesích[19] 21,5 % pracovníků. Ve srovnání s profesní strukturou v národním hospodářství je tento podíl poloviční (NH 43,6 %). Uvedené hodnoty odrážejí charakteristickou kvalifikační strukturu pracovníků v zemědělství, kde převážná většina pracuje v dělnických profesích (78,5 %), a to nejčastěji jako kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech (36,6 %) a jako obsluha strojů a zařízení (19,2 %). Ze srovnání profesní struktury pracovníků podle pohlaví vyplývá, že podíl zemědělských mužů pracujících v dělnických profesích (82,9 %) je o 12,4 procentního bodu vyšší než podíl žen (70,5 %). Ve srovnání s národním hospodářstvím jsou obě tyto hodnoty výrazně vyšší (v dělnických profesích NH pracuje 62,5 % mužů a 45,9 % žen).

Vzdělanostní úroveň zemědělců ve srovnání se vzdělanostní úrovní pracovníků národního hospodářství zůstává nadále výrazně nižší. Mezi zemědělci jsou zejména podstatně nižší podíly pracovníků s úplným středním odborným vzděláním a vysokoškolským vzděláním a výrazně vyšší podíly pracovníků se základním vzděláním a vyučených.

Zaměstnanost v zemědělství zůstává výrazně regionálně diferencována. Nejvyššího podílu na celkové zaměstnanosti v roce 2000 dosahovali na úrovni NUTS 3 zemědělci v Jihlavském kraji (9,0 %), dále pak v Olomouckém (6,2 %), Budějovickém (5,9 %), Pardubickém (5,5 %), Královéhradeckém (5,4 %) a nejmenší podíl byl pak (kromě Prahy, kde činil 0,8 %) v Ostravském kraji (1,7 %). Z celkového počtu zemědělských pracovních sil tvořili nejvyšší podíl zemědělci Brněnského (13,9 %), Středočeského (13,1 %) a Jihlavského kraje (11,6 %).

3 Agrární trh

3.1 Rostlinná výroba

3.1.1 Obiloviny

Snížení světové produkce obilovin ze sklizně roku 2000 znamenalo i snížení světových zásob pšenice a krmných obilovin. Tato situace ovlivnila v podzimních měsících roku 2000 světové ceny obilovin. Podle odhadu EIU[20] by se cena v roce 2000 proti roku 1999 měla u pšenice zvýšit o 3,2 % a u ječmene o 16,6 %. Naproti tomu u kukuřice se odhaduje mírné snížení o 3,2 %. Pro rok 2001 se očekává růst cen u pšenice o 19,7 %, u ječmene o 3,3 % a u kukuřice o 28,7 %.

Obdobně reagovaly na zvýšenou světovou poptávku po obilovinách i ceny EU. V průběhu roku 2000 byla v EU nastartována další reforma zemědělské politiky - Agenda 2000. V režimu obilovin dochází ke změnám v úrovni intervenční ceny a výši přímých (kompenzačních) plateb. Na základě materiálu Agenda 2000 bylo dohodnuto snížení intervenčních cen o 15 % ve dvou krocích, při souběžném zvýšení přímých (kompenzačních) plateb.

V rámci implementační strategie docházelo ke změnám opatření zemědělské politiky i v ČR. Principy tržní regulace u pšenice potravinářské v rámci SFTR byly zčásti přizpůsobeny zásadám intervenčního nákupu EU. Na rozdíl od EU však byl intervenčním nákupem regulován pouze trh pšenice potravinářské, přičemž intervenční cena byla stanovena jako zálohová a nákup pšenice byl otevřen po celý marketingový rok.

Dne 11. srpna 2000 nabyl účinnosti zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu (SZIF) a o změně některých dalších zákonů. SZIF převzal práva a závazky SFTR. Jednotlivé zásahy, které směřují ke stabilizaci trhu v souladu s tímto zákonem, budou zaváděny postupně. Dalším zákonem, který ovlivní trh s obilovinami a umožní využití zásob vybraných komodit jako garance pro získání úvěrů, je zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech, který nabyl účinnosti dne 7. 9. 2000.

V rámci podpůrných programů státu pro rok 2000 byla stanovena podpora využívání bioetanolu jako alternativního paliva, podpora výroby bramborového a pšeničného škrobu a podpora pěstování sladovnického ječmene prostřednictvím podpory vývozu sladu.

V roce 2000 pokračovalo za finanční podpory státu sdružování zemědělských výrobců do odbytových organizací, které by měly aktivně ovlivnit situaci i na trhu obilovin. Výrazné snížení zásob, ovlivněné vyššími

---

[19] *Skupina technicko-hospodářských profesí odpovídá KZAM 1 - 4 a skupina dělnických profesí KZAM 5 - 9.*

[20] *EIU - Economist Intelligence Unit (Sdružení ekonomických expertů).*

vývozy a nižší sklizní v roce 2000, oživilo cenu obilovin na vnitřním trhu. Zlepšení podmínek na trhu se projevilo i v nízkém objemu nákupu pšenice potravinářské prostřednictvím SFTR (SZIF).
V ČR existuje propojení mezi výrobci, nákupními organizacemi a dodavateli vstupů (agrochemikálie, krmné směsi aj.) včetně prodejů na „zelený úvěr“[21]. Zvyšuje se propojenost skladovatelů a výrobců krmných směsí s odběrateli, kteří se zabývají výkrmem hospodářských zvířat. Převažující objem produkce obilovin je obchodován mimo burzy, které se podílejí přibližně jen 10 % na celkovém prodeji volně obchodovaných obilovin. Změny v obchodování se očekávají i od nově zřizovaných veřejných skladů.
Stagnaci, příp. snížení hektarových výnosů v posledních letech není možné připisovat pouze výkyvům počasí. Jedním z důvodů méně úspěšného pěstování obilovin je nedodržování rajonizace a nevyužívání pěstebních technologií[22] upravených na místní podmínky, přestože např. seznam odrůd zapsaných ve SOK ČR nabízí dostatečné množství odrůd obilovin vhodných pro různé oblasti (viz kap. A2.2.3).
Procentický podíl plochy obilovin v roce 2000 dosáhl 54,8 % z celkové sklizňové plochy na orné půdě (52,4 % v roce 1999). K výraznému zvýšení plochy došlo u pšenice ozimé, u kukuřice na zrno a u triticale, zatímco ke snížení ploch došlo jen u ječmene o 8,9 % (ječmen ozimý o 22,2 tis. ha, ječmen jarní o 25,9 tis. ha) a u žita (o 11,2 tis. ha).

TA3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin celkem

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Počáteční zásoba	tis. t	1 682,4	1 247,6	74,16
Sklizňová plocha	tis. ha	1 591,1	1 650,1	103,71
Hektarový výnos	t/ha	4,35	3,91	89,89
Výroba	tis. t	6 928,4	6 454,2	93,16
Dovoz	tis. t	112,6	252,0	223,80
Celková nabídka	tis. t	8 723,4	7 953,8	91,18
Domácí spotřeba celkem	tis. t	6 334,3	6 356,0	100,34
Vývoz	tis. t	1 141,5	520,0	45,55
Celková spotřeba	tis. t	7 475,8	6 876,0	91,98
Konečná zásoba	tis. t	1 247,6	1 077,8	86,39

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; MZe; GŘC
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

Průměrný hektarový výnos ze sklizně obilovin v roce 2000 dosáhl vlivem nepříznivého počasí 3,91 t, tj. pokles o 10,1 % proti hektarovému výnosu v roce 1999. Celková sklizňová plocha obilovin byla v roce 2000 o 3,7 % vyšší než v předchozím roce 1999. Produkce obilovin byla v tomto roce o 6,8 % nižší než v roce 1999 a dosáhla 6 454,2 tis. t.
Přibližně 32 % objemu domácí spotřeby obilovin tvoří spotřeba pro potravinářské užití a 63 % se spotřebuje ke krmným účelům. Předpokládané zvýšení domácí spotřeby obilovin celkem v marketingovém roce 2000/01 (21,7 tis. t) proti roku 1999/00 souvisí se zvýšením spotřeby pro lidskou výživu (podle odhadu VÚZE asi o 1,3 %), předpokládaným vyšším vývozem pšeničné mouky (která je započtena v potravinářském užití) a očekávaným zvýšeným objemem osiv. Z toho plyne více než dvojnásobné meziroční zvýšení dovozu obilovin.
Kladné výsledky provozních zkoušek výroby ETBE[23] z kvasného lihu prokázaly možnost výroby bioetanolu bez nákladných úprav. Finanční podpora určená k využití bioetanolu jako alternativního paliva však nebyla v roce 2000 téměř čerpána.
Marketingový rok 1999/00 se vyznačoval neobvykle nízkými dovozy obilovin. Vysoké počáteční zásoby, nadprůměrná produkce, nižší ceny na domácím trhu ve srovnání s okolními zeměmi a snížená produkce obilovin na Slovensku a v Maďarsku byly hlavními příčinami nízkých dovozů. V marketingovém roce 2000/01 se předpokládá zvýšení dovozu hlavně sladovnického ječmene pro uspokojení požadavků sladoven a žita pro potravinářské užití. Prozatímní vývoj dovozů tento předpoklad potvrzuje. U kukuřice, která se tradičně dovážela, se očekává v souvislosti se zvýšením produkce ze sklizně roku 2000 další snížení dovozu.

---

21 *„Zeleným úvěrem“ se rozumí výpomoc zemědělským podnikům dodavatelsko-odběratelskými organizacemi formou úvěrů na osiva, hnojiva, agrochemikálie, příp. formou přímého financování pomocí záloh se splatností z budoucí sklizně.*

22 *Informace Zemědělského výzkumného ústavu Kroměříž, s. r. o.*

23 *Bioetanol transformovaný na etyl-terc-butyl-eter (ETBE) - kapalné biopalivo pro užití jako antidetonační palivová příměs do benzinu Natural.*

Licenční politika v marketingovém roce 1999/00 neomezovala vývoz, ale naopak umožnila využití zahraniční poptávky po obilovinách. Přesto, že bylo vyvezeno celkem 1 141,5 tis. t obilovin, nebyly stanovené vývozní limity plně vyčerpány.
Vývozní podmínky marketingového roku 2000/01 jsou vlivem nižší a kvalitativně horší produkce výrazněji limitovány. Zahraniční poptávka po obilovinách ze sousedních zemí stále trvá, a to v důsledku jejich nižší domácí nabídky. Předpokládá se, že bude vyvezeno 520 tis. t obilovin, převážně pšenice.
Zvýšená nabídka na trhu obilovin v marketingovém roce 1999/00 snížila cenovou hladinu všech druhů obilovin. V marketingovém roce 2000/01 se vlivem snížené nabídky projevil růst cen okamžitě po sklizni. Cenový růst podporuje i trvající zahraniční poptávka.
Celková makroekonomická situace v roce 1999 byla ve znamení doznívajícího hospodářského poklesu, započatého již v roce 1997, kdy došlo ke značnému poklesu CZV obilovin a SC výrobků z nich, ale i k mírnému poklesu cen vstupů do zemědělství. Obrat nepříznivého trendu nastal v roce 2000, kdy došlo k celkovému oživení ekonomiky. Vzrostly jak CZV obilovin, tak ceny vstupů a tedy i náklady na pěstování obilovin. Současně však vlivem nepříznivého počasí[24] (ale i jiných faktorů) došlo v roce 2000 k poklesu hektarových výnosů, a tím i ke zvýšení jednotkových nákladů**.**

Pšenice

V marketingovém roce 2000/01 se očekává snížení světové produkce pšenice přibližně o 6 mil. t, tj. o 1,1 %, jak uvádějí světové statistiky (IGC[25] a USDA) ve svých lednových odhadech. Vzhledem k tomu klesnou i světové zásoby[26] až o 20 %. Pokles produkce pšenice, ale i zásob, ovlivňuje nabídku na světových trzích a tím působí na růst světových cen pšenice a návazně dalších obilovin.
Intervenční nákup obilovin v ČR ze sklizně roku 2000 byl zaměřen, stejně jako v minulých letech, pouze na pšenici potravinářskou. Na rozdíl od předchozích let byla (zálohová) cena stanovena na úrovni 3 300Kč/t tak, aby měla minimální vliv na tvorbu tržní ceny. Doplatek pěstitelům bude vyplacen za předpokladu kladného rozdílu mezi průměrnou prodejní cenou vykoupené pšenice potravinářské a průměrnou zálohou spolu s vynaloženými průměrnými náklady SZIF.
Obchod s potravinářskou pšenicí byl zajišťován jednak krátkodobými a střednědobými smlouvami mezi mlýnskými zpracovateli a prvovýrobci, jednak na volném trhu, příp. na burze. Požadavek na odrůdovou čistotu a ucelenost partií nebyl s ohledem na horší technické vybavení většiny mlýnů tak přísný, jako např. u ječmene sladovnického. Obdobně byl zajišťován obchod s krmnou pšenicí na základě smluvních vztahů mlýnských organizací a zpracovatelů krmných směsí s prvovýrobou. Zvýrazňuje se požadavek výkupních organizací na krmné odrůdy.
Pěstitelé pšenice mají k dispozici celkem 60 registrovaných odrůd, v tom 53 odrůd ozimé pšenice. Z hlediska potravinářské kvality je klasifikováno více než 30 odrůd, které splňují tzv. pekařskou jakost (vč. chlebové).
Produkce pšenice ze sklizně roku 2000 převýšila produkci předchozího roku pouze o 55,8 tis. t. Z celkové plochy pšenice činila pšenice ozimá 91,4 %.
Průměrný hektarový výnos pšenice ze sklizně roku 2000 dosáhl v ČR 4,21 t/ha (pro srovnání - SRN 7,29 t/ha, Rakousko 4,55 t/ha). Potravinářská pšenice ze sklizně roku 2000 měla, v souvislosti s deštivým počasím v období žní, proti předchozím letům sníženou kvalitu. Vzhledem k převaze pěstovaných potravinářských odrůd budou potřeby domácího trhu pokryty.

---

[24] *Nedostatek srážek v jarním období a naopak deště v období žní.*

[25] *IGC - International Grain Council (Mezinárodní obilní rada).*

[26] *ZTAK 12/2000, leden 2001, VÚZE.*

TA3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	826,10	667,80	80,84
Sklizňová plocha	tis. ha	867,10	970,40	111,91
Hektarový výnos	t/ha	4,65	4,21	90,54
Výroba	tis. t	4 028,30	4 084,10	101,39
Dovoz	tis. t	19,70	10,00	50,76
Celková nabídka	tis. t	4 874,10	4 761,90	97,70
Domácí spotřeba celkem	tis. t	3 369,90	3 641,00	108,04
Vývoz	tis. t	836,40	460,00	55,00
Celková poptávka	tis. t	4 206,30	4 101,00	97,50
Konečná zásoba	tis. t	667,80	660,90	98,97
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 352,00	3 038,00	129,17
CZV pšenice potravinářské[2)]	Kč/t	3 269,00	3 475,00	106,30
CZV pšenice krmné[2)]	Kč/t	2 528,00	2 886,00	114,16
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	-14,00	0,00	x
KNO[4)]	koef.	-18,00	-7,00	x
TT pšenice potravinářské[5)]	%	138,99	114,38	82,30
TT pšenice krmné[5)]	%	107,48	95,00	88,38
CZV EU[6)] **pšenice potravinářské**	ATS/t	1 541,00	1 533,00	99,48
CZV EU[6)] **pšenice krmné**	ATS/t	1 391,00	1 342,00	96,48
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	54,00	58,67	108,65

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN - pšenice ozimá.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" =[(CZV + přímé dotace)/ náklady] * 100,*
pro pšenici potravinářskou i krmnou použity náklady na pšenici ozimou, které je převaha.

6) Rakousko, kurz ČNB 1999 - 2,680 Kč/ATS, 2000 - 2,588 Kč/ATS.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců;
MZe; GŘC; Agra Europe; Agricultural policies in OECD countries - předběžná verze 2001;
AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

Spotřeba potravinářské pšenice dosahuje v ČR více než jedné třetiny domácí potřeby pšenice celkem. Výkyvy spotřeby pro potravinářské užití jsou dány objemem vývozu mouky. Pro krmné účely je zčásti užívána pšenice, která nemá předepsané potravinářské parametry. Pro marketingový rok 2000/01 platí vyšší poptávka po krmné pšenici v souvislosti s nižší nabídkou krmného ječmene, prodávaného za vyšší ceny.
Vzhledem k převaze nabídky nad poptávkou byl dovoz pšenice v marketingovém roce 1999/00 poměrně nízký. Převažoval dovoz pšenice potravinářské ze Slovenska. Pro marketingový rok 2000/01 se očekává další snížení dovozu pšenice, což vývoj dovozu v první polovině marketingového roku 2000/01 plně potvrzuje.
Mimořádně příznivé podmínky pro vývoz potravinářské i krmné pšenice, které nastaly v marketingovém roce 1999/00 v důsledku neúrody v některých zemích střední a východní Evropy, trvají i v marketingovém roce 2000/01. Vývoz v roce 1999/00 byl podpořen licenční politikou státu. Licenční politika podporující vývoz trvá i pro marketingový rok 2000/01. Vývoz je omezen pouze minimální úrovní konečných zásob. Vývoz pšenice v první polovině marketingového roku 2000/01 odpovídá předpokladu. V menším rozsahu se realizuje i vývoz potravinářské pšenice do Francie, SRN a Rakouska.
Po výrazném snížení CZV v marketingovém roce 1999/00 došlo po sklizni v roce 2000 k oživení ceny pšenice potravinářské i krmné. Pro srovnání jsou uvedeny tytéž ceny za Rakousko.

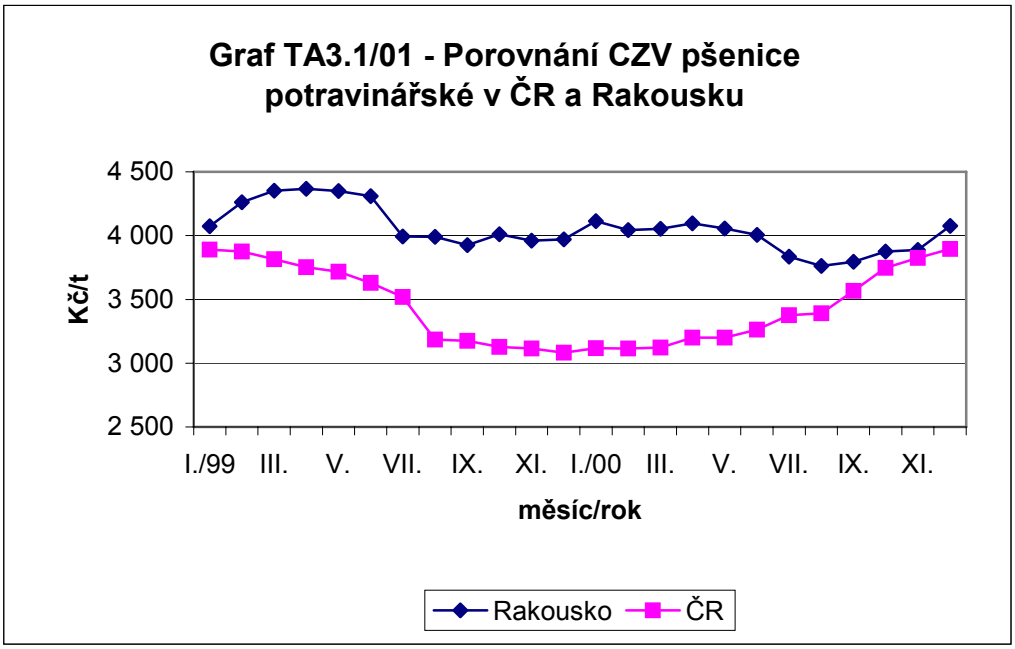

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ČSÚ – Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Podmínky na trhu s pšenicí v marketingovém roce 2000/01 jsou příznivě ovlivněny zvýšenou poptávkou po potravinářské i krmné pšenici na domácím i zahraničním trhu.
Odhadovaný meziroční růst (v marketingových letech 1999/00 a 2000/01) jednotkových nákladů pšenice ozimé téměř o 30 % však nebyl kompenzován dostatečným růstem CZV pšenice potravinářské i krmné, což vyústilo do 12 - 18% meziročního zhoršení ekonomických podmínek obchodování s pšenicí pro pěstitele vyjádřených ukazatelem TT (tab. TA3.1/01).

Ječmen

Světová cena krmného ječmene No. 2, Minneapolis, zvýšená o náklady spojené s přepravou do Rotterdamu, výrazně ovlivňuje obchod se sladem. Světová cena ječmene se v období od ledna do prosince 2000 zvýšila o 13,9 % s kolísáním v letních měsících.
Produkce ječmene ze sklizně roku 2000 se v EU[27] zvýšila proti roku 1999 o 5,4 % na 51,5 mil. t. Vyrovnaný trh s ječmenem souvisel s vyšší poptávkou po krmném ječmeni (v důsledku zákazu zkrmování masokostních mouček), poklesem stavu zásob a zvýšením poptávky na mezinárodních trzích. Pro první polovinu marketingového roku 2000/01 vydala EK méně licencí na vývoz ječmene (téměř o 1 mil. t) než ve stejném období předchozího roku. Většina dodávek pocházela z intervenčních zásob, což udržuje cenovou hladinu ječmene.
Ještě v roce 1999 byl v ČR podporován vývoz sladu prostřednictvím programu PGRLF - EXPORT. Pro rok 2000 byla podpora řešena v rámci dotací MZe za podmínky nákupu ječmene od pěstitelů ze sklizně roku 2000 za minimální nákupní cenu 3 500 Kč/t při poskytnutí zálohy 1 000 Kč/t do 31. 5. 2000.
Rozhodující část ploch ječmene zaujímá ječmen jarní (71,3 %). Zhruba třetinu produkce ječmene jarního tvoří ječmen pro výrobu sladu. Značná část produkce je nakupována na základě předem uzavíraných smluv, často ve spojení se zálohovanými dodávkami osiv a nutných agrochemikálií. Snaha o udržení stabilní kvality sladu vede sladovny ke zvýšeným požadavkům na odrůdově čisté a vyrovnané partie zrna.
Část krmného ječmene je vykupována nákupními a zpracovatelskými organizacemi na výrobu krmiv. Tyto organizace mnohdy zálohují nákup obilí z příští sklizně dodávkami osiv, hnojiv, přípravků na ochranu rostlin, případně poskytnutými službami.
Sortiment používaných (z více než 50 nabízených) odrůd sladovnického ječmene se v souvislosti se stoupajícími nároky na kvalitu a ucelenost partií omezuje jen na několik odrůd, které jsou voleny v závislosti na půdně-klimatických podmínkách pěstebních oblastí.

[27] *ZTAK 12/2000, leden 2001, VÚZE.*

Produkce ječmene ze sklizně roku 2000 zaznamenala výrazný pokles proti předchozím letům. Snížené osevní plochy ječmene o 8,7 % v roce 2000 proti roku 1999 zřejmě souvisí s poměrně výrazným snižováním jeho míry rentability v posledních letech. Navíc nepříznivé počasí v roce 2000 ovlivnilo nejen snížení hektarových výnosů, zvláště u ječmene jarního, ale i kvalitu produkce (pouze 18 % z celkové produkce jarního ječmene vyhovuje potřebám sladařského průmyslu).

TA3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	568,70	345,90	60,82
Sklizňová plocha	tis. ha	542,90	494,70	91,12
Hektarový výnos	t/ha	3,94	3,29	83,50
Výroba	tis. t	2 137,40	1 629,40	76,23
Dovoz	tis. t	31,20	150,00	480,77
Celková nabídka	tis. t	2 737,30	2 125,30	77,64
Domácí spotřeba celkem	tis. t	2 161,80	1 865,00	86,27
Vývoz	tis. t	229,60	20,00	8,71
Celková poptávka	tis. t	2 391,40	1 885,00	78,82
Konečná zásoba	tis. t	345,90	240,30	69,47
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 250,00	3 414,00	151,73
CZV ječmene sladovnického[2)]	Kč/t	3 196,00	3 782,00	118,34
CZV ječmene potravinářského[2)]	Kč/t	3 054,00	3 233,00	105,86
CZV ječmene krmného[2)]	Kč/t	2 240,00	2 622,00	117,05
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	-21,00	-34,00	x
KNO[4)]	koef.	-23,00	-31,00	x
TT ječmene sladovnického[5)]	%	142,04	110,78	77,99
TT ječmene krmného[5)]	%	99,56	76,80	77,14
CZV EU[6)] **ječmene sladovnického**	ATS/t	1 541,00	1 536,00	99,68
CZV EU[6)] **ječmene krmného**	ATS/t	1 397,00	1 378,00	98,64
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	54,00	58,67	108,65

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN - ječmen jarní.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany .

*5) TT = "terms of trade" =[(CZV + přímé dotace)/ náklady] * 100,*
pro ječmen sladovnický i krmný jsou použity náklady na ječmen jarní, kterého je převaha.

6) Rakousko, kurz ČNB 1999 - 2,680 Kč/ATS, 2000 - 2,588 Kč/ATS.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců; MZe; GŘC; Agra Europe; Agricultural policies in OECD countries - předběžná verze 2001; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

Průměrný hektarový výnos ječmene ze sklizně v roce 2000 byl v ČR 3,29 t/ha (v SRN 5,87 t/ha, v Rakousku 3,82 t/ha).

Domácí spotřeba ječmene se mírně snížila a závisí na výši spotřeby ječmene pro potravinářské užití (přičemž převážná část se spotřebuje k výrobě sladu). Celková spotřeba je dále určena užitím ječmene pro krmné účely, resp. rozsahem zkrmování pšenice. Vzhledem k nízké nabídce ječmene ze sklizně roku 2000 se pro marketingový rok 2000/01 snížil i odhad domácí spotřeby o 13,7 %, z toho ječmen pro potravinářské užití o 3,3 %, pro krmné účely o 19,3 %.

V marketingovém roce 1999/00 bylo do ČR dovezeno 31,2 tis. t ječmene. V roce 2000/01 se předpokládá dovoz přibližně 150 tis. t převážně sladovnického ječmene pro pokrytí potřeb sladoven a pro udržení objemu exportu sladu v zájmu zachování obchodních vztahů. Vzhledem k dostatečnému objemu pšenice z domácí sklizně a

vyšším dovozním cenám krmného ječmene se nepředpokládá větší dovoz krmného ječmene. Skutečný dovoz ječmene v první polovině marketingového roku 2000/01 odpovídá původnímu předpokladu, neboť z celkového dovezeného množství ječmene tvořil 99,5 % ječmen sladovnický, dovezený převážně z Francie a z Dánska.
Příznivé podmínky na vnitřním i zahraničním trhu vedly v marketingovém roce 1999/00 k celkovému vývozu 229,6 tis. t ječmene. Přestože zájem o ječmen v zahraničí trvá i v marketingovém roce 2000/01, předpokládá se, že vzhledem ke sníženým zásobám a horší kvalitě ječmene se vyveze pouze zhruba 20 tis. t především ječmene krmného. V první polovině marketingového roku 2000/01 se podařilo také s podporou státu vyvézt téměř 94 tis. t sladu.
Nízká úroveň měsíčních CZV ječmene sladovnického, platná pro marketingový rok 1999/00, prudce narostla po nedostatečné a nekvalitní sklizni v roce 2000. Vzrostly i ceny ječmene sladovnického z dovozu a domácí CZV této komodity již v září 2000 přesáhla cenu uváděnou v Rakousku a tuto cenovou hladinu si udržela.

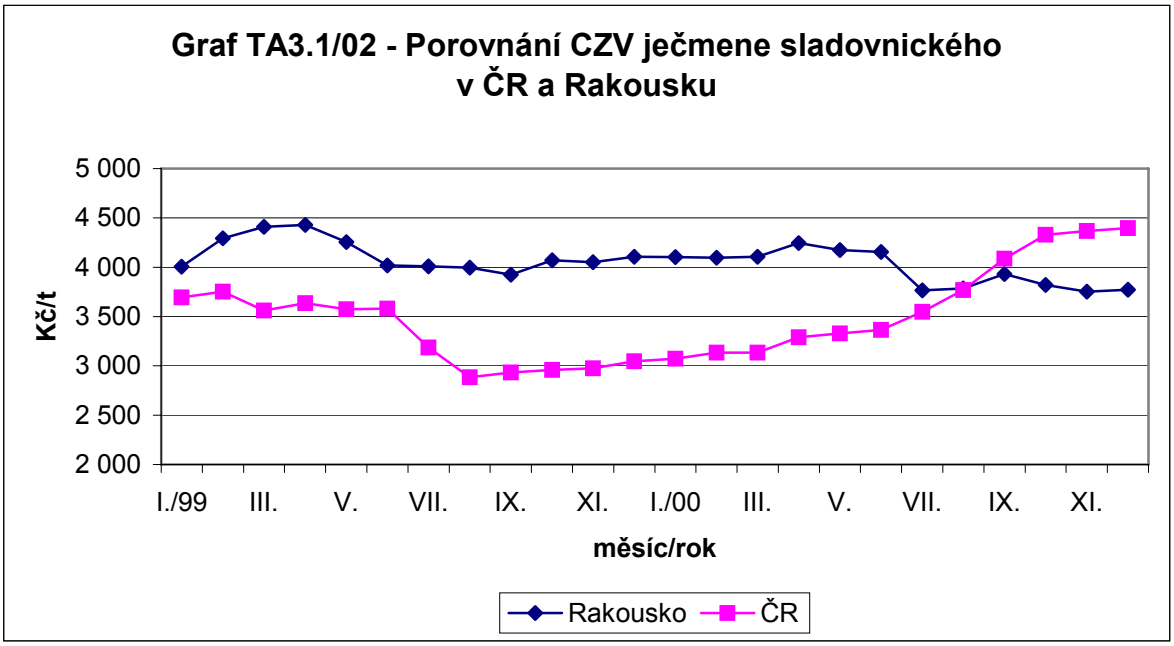

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ČSÚ – Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Obdobná situace platí i pro ječmen krmný, jak vyplývá z následujícího grafu.

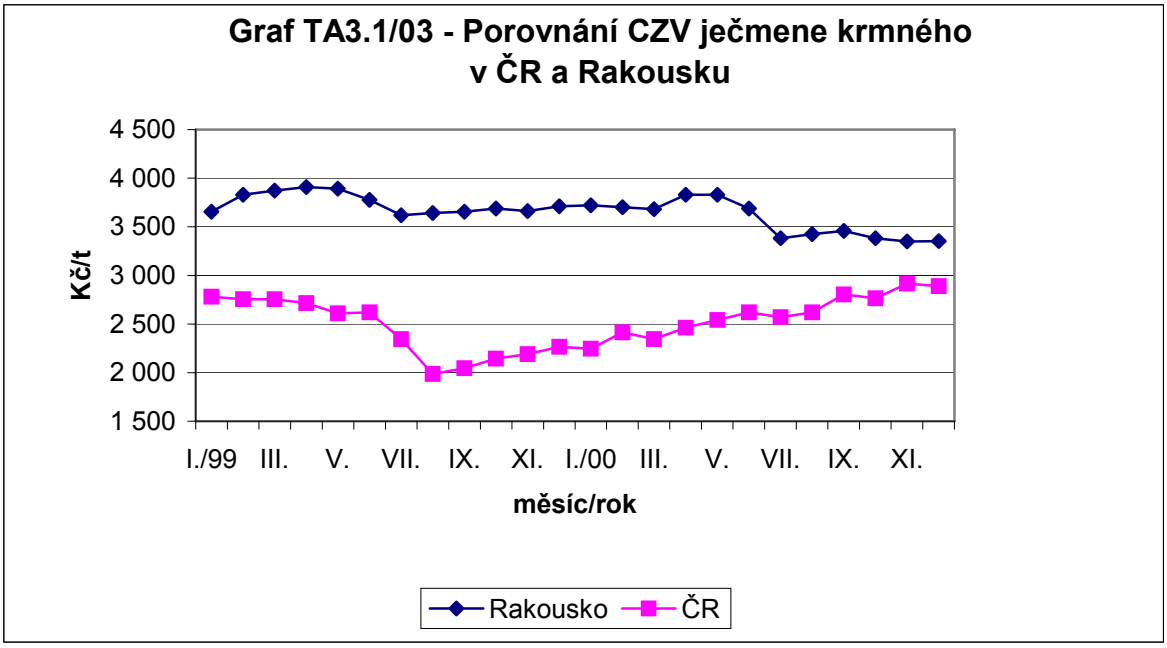

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ČSÚ – Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Meziroční růst jednotkových nákladů u ječmene jarního nebyl stejně jako u pšenice kompenzován růstem CZV u všech užitkových směrů ječmene (sladařského, potravinářského i krmného), čímž došlo k meziročnímu výraznému zhoršení podmínek pro obchodování s ječmenem podle ukazatele TT, jak vyplývá z tabulky TA3.1/03.

Žito

Plochy žita v EU[28] vzrostly z 1 154 tis. ha v roce 1999 na 1 265 tis. ha pro sklizeň v roce 2000, tj. o 9,6 %. Podle odhadů jsou osevní plochy EU pro sklizeň v roce 2001 o 0,9 % nižší než v předchozím roce.

Žito v ČR patřilo po celý rok 2000 mezi komodity spadající do režimu neautomatických licencí. Podpory na pěstování žita, resp. intervenční nákupy žita nebyly vyhlášeny. To spolu s nízkou rentabilitou ovlivňuje atraktivnost komodity pro pěstitele. Podíl žita v obilovinách proto v posledních letech klesá. Potravinářská kvalita je variabilní vzhledem k počasí. Kvalitní potravinářské žito je zčásti vykupováno mlýny, v předchozích letech bylo vyváženo. Vzhledem k malému podílu potravinářsky kvalitního žita je sklizeň roku 2000 v marketingovém roce 2000/01 pro domácí spotřebu zčásti zajišťována dovozem.

Plochy žita se snižují ve prospěch pěstování pšenice a ječmene i v oblastech, kde jsou pro pěstování žita vhodnější agroekologické podmínky než pro pěstování pšenice a ječmene. Tato skutečnost v posledních letech negativně ovlivňuje průměrnou úroveň hektarových výnosů i kvalitu zrna zmíněných plodin.

Výrazný pokles produkce v letech 1999 a 2000 je především důsledkem snížení ploch.

[28] *Pramen: COCERAL - Asociace obchodníků s obilovinami a olejninami v EU.*

TA3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	161,50	123,30	76,35
Sklizňová plocha	tis. ha	55,10	43,90	79,67
Hektarový výnos	t/ha	3,67	3,42	93,19
Výroba	tis. t	202,40	150,10	74,16
Dovoz	tis. t	0,00	50,00	x
Celková nabídka	tis. t	363,90	323,40	88,87
Domácí spotřeba celkem	tis. t	222,00	234,00	105,41
Vývoz	tis. t	18,60	5,00	26,88
Celková poptávka	tis. t	240,60	239,00	99,33
Konečná zásoba	tis. t	123,30	84,40	68,45
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 315,00	3 037,00	131,19
CZV žita[2)]	Kč/t	2 693,00	2 745,00	101,93
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT žita[5)]	%	116,33	90,39	77,70
CZV EU[6)]	ATS/t	1 191,00	1 158,00	97,23
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	54,00	58,67	108,65

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/ náklady] * 100.*

6) Rakousko, kurz ČNB 1999 - 2,680 Kč/ATS, 2000 - 2,588 Kč/ATS.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců; MZe; GŘC; Agra Europe; Agricultural policies in OECD countries - předběžná verze 2001; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

Průměrný hektarový výnos žita v roce 2000 činil v ČR 3,42 t/ha (pokles proti roku 1999 o 6,8 %), což pro srovnání představuje 69,4 %, resp. 98,3 % průměrného hektarového výnosu SRN, resp. Rakouska[29].

Domácí spotřeba žita pro potravinářské užití stagnuje na úrovni 170,0 tis. t. Spotřeba pro krmné účely kolísá podle objemu a kvality nabídky. Kvalita žita ze sklizně roku 2000 byla podprůměrná a pokrývá necelých 50 % potřeby pro potravinářské užití.

Vzhledem k nízké potravinářské kvalitě žita ze sklizně roku 2000 se předpokládá dovoz přibližně 50 tis. t. Skutečnost v první polovině marketingového roku 2000/01 tento předpoklad potvrzuje.

V marketingovém roce 1999/00 bylo vyvezeno 18,6 tis. t žita. V marketingovém roce 2000/01 se vzhledem k nízkému objemu domácí produkce a podprůměrné potravinářské kvalitě očekává jen minimální vývoz.

V souvislosti se zásobami žita v marketingovém roce 1998/99 klesala CZV až do sklizně roku 2000, kdy vzhledem k nízkému objemu sklizně a zhoršené kvalitě zrna nastalo oživení cen.

29 *Agra Europe č. 1944 - V roce 2000 dosáhl hektarový výnos žita v Německu 4,93 t a v Rakousku 3,48 t.*

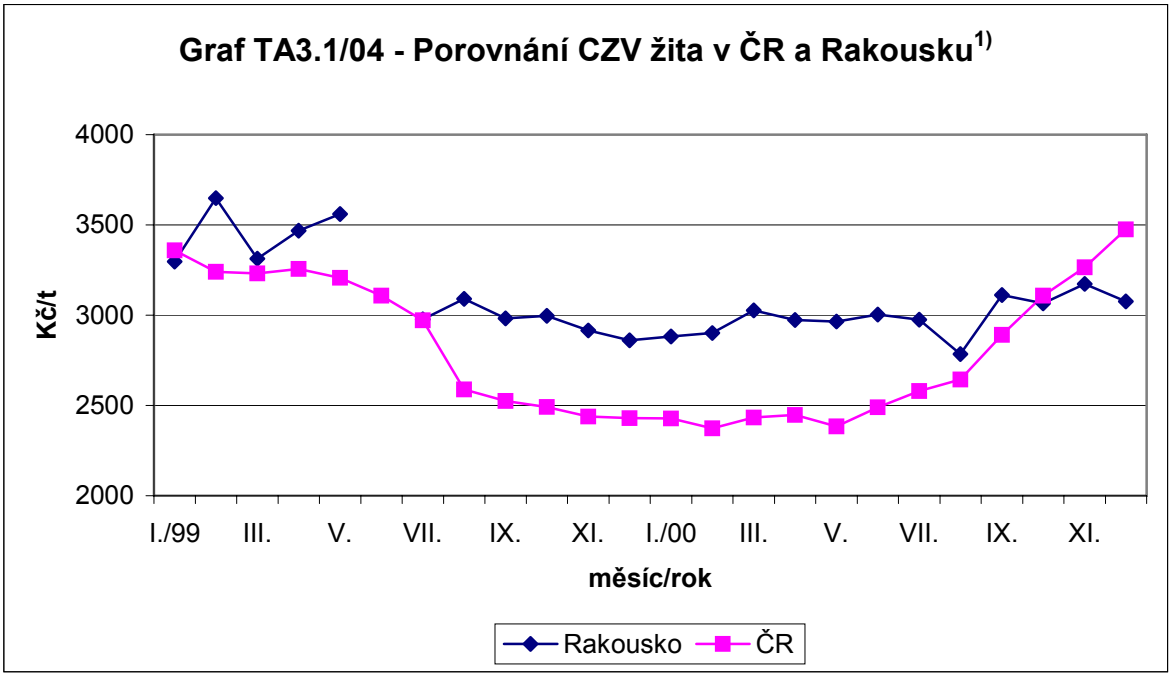

1) Údaj za VI./99 není k dispozici.

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ČSÚ – Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Odhadovaný růst nákladů na pěstování žita v marketingovém roce 2000/01 proti předchozímu marketingovému roku vedl stejně jako u předchozích obilovin k výraznému zhoršení ekonomických podmínek obchodování se žitem, navíc se v tomto roce ukazuje komodita žito dokonce jako ztrátová (tab. TA3.1/04).

Kukuřice

Průměrná roční cena kukuřice na světových trzích[30] vykazuje od roku 1996 setrvale klesající tendenci, která se zastavila teprve na začátku roku 2001. V marketingovém roce 2000/01 se předpokládá nižší produkce kukuřice v Kanadě, Argentině, USA a v Nigerii. V Brazílii se naopak očekává rekordní sklizeň. V 1. polovině marketingového roku začala na trhu s kukuřicí konkurovat exportem zásob Čína. Vzhledem k vysoké domácí ceně je však nutné poskytnutí vývozních subvencí a zatím není rozhodnuto, zda bude Čína pokračovat v exportu i v 2. polovině marketingového roku.

V souvislosti s předpokládaným poklesem světových zásob kukuřice se ve výhledu do konce roku 2002 očekává růst světové ceny této komodity.

Neseťová kukuřice patřila v ČR mezi komodity, které spadaly po celý rok 2000 do režimu neautomatických licencí. Podpory na pěstování kukuřice nejsou poskytovány.

Kukuřice jako krmná obilovina je z větší části obchodována mezi výrobci krmných směsí a prvovýrobou, zčásti také na burze. Podíl kukuřice z dovozu se snižuje v závislosti na růstu domácí produkce.

V posledních letech (s výjimkou let 1998 a 2000) se v ČR výrazně zvýšily hektarové výnosy, a to zejména díky zvýšeným dávkám hnojiv a nabídce nových výkonných hybridů (146 odrůd kukuřice, z toho 71 zaměřených na produkci zrna a 60 na siláž).

Produkce kukuřice stoupá v souvislosti s růstem ploch již od sklizně roku 1995 (s výjimkou roku 1998). V posledních letech bylo počasí pro sklizeň kukuřice na zrno příznivé, takže část ploch původně určených pro sklizeň kukuřice na siláž byla ponechána na zrno. Např. v posledním marketingovém roce 2000/01 bylo původně oseto kukuřicí na zrno 39,3 tis. ha, avšak sklizňová plocha dosáhla 47,3 tis. ha.

30 *US, No. 2 žlutá, FOB Gulf.*

TA3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	96,70	82,70	85,52
Sklizňová plocha	tis. ha	39,40	47,30	120,05
Hektarový výnos	t/ha	6,60	6,43	97,42
Výroba	tis. t	260,50	304,00	116,70
Dovoz	tis. t	61,00	40,00	65,57
Celková nabídka	tis. t	418,20	426,70	102,03
Domácí spotřeba celkem	tis. t	302,20	343,00	113,50
Vývoz	tis. t	33,30	15,00	45,05
Celková poptávka	tis. t	335,50	358,00	106,71
Konečná zásoba	tis. t	82,70	68,70	83,07
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 710,00	2 993,00	110,44
CZV kukuřice[2)]	Kč/t	3 129,00	3 763,00	120,26
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT kukuřice[5)]	%	115,46	125,73	108,89
CZV EU[6)]	ATS/t	1 577,00	1 578,00	100,06
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	54,00	58,67	108,65

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/ náklady] * 100.*

6) Rakousko, kurz ČNB 1999 - 2,680 Kč/ATS, 2000 - 2,588 Kč/ATS.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců; MZe; GŘC; Agra Europe; Agricultural policies in OECD countries - předběžná verze 2001; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

Výnosová hladina kukuřice v ČR ze sklizně roku 2000 je s úrovní 6,43 t/ha pouze na 70,6 % průměrné výnosové úrovně EU[31] (SRN 8,88 t/ha, Rakousku 9,30 t/ha).

Narůstající produkce se přibližuje domácí spotřebě. Spotřeba pro potravinářské užití je stabilizovaná a je kryta převážně dovozem. Předpokládaný objem krmivářského užití pro marketingový rok 2000/01 je ve srovnání s rokem 1999/00 o 14,3 % vyšší, což souvisí i se sníženou nabídkou krmného ječmene.

V marketingovém roce 1999/00 bylo do ČR dovezeno 61 tis. t kukuřice na zrno. V marketingovém roce 2000/01, vzhledem ke zvýšené domácí produkci, se předpokládá dovoz pouze na úrovni 40 tis. t. Kukuřice dovezená v 1. polovině roku 2000/01 pochází převážně ze Slovenska.

S ohledem na bilanční situaci v marketingovém roce 2000/01 (předpokládané zvýšení spotřeby pro krmné účely) lze očekávat vývoz pouze na úrovni 45 % roku 1999/00.

Cena kukuřice na zrno, stejně jako cena ostatních krmných obilovin, se snížila po sklizni v roce 1999. Od prosince roku 1999 však cena oživila a plynulý růst průměrných měsíčních cen se očekává i ve 2. pololetí marketingového roku 2000/01.

[31] *Agra Europe č. 1944.*

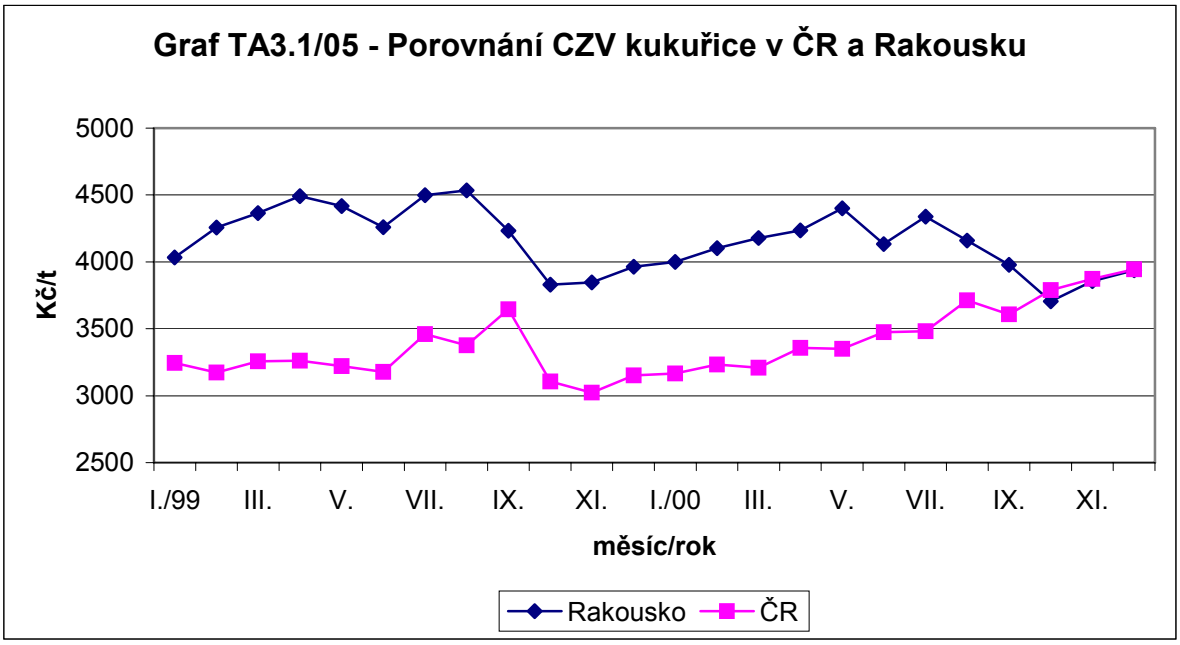

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ČSÚ – Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

V říjnu roku 2000 překročila CZV kukuřice v ČR analogickou cenu v Rakousku a mírně vyšší úroveň si udržela až do konce tohoto roku.

Pro kukuřici se marketingový rok 2000/01 projevuje jako ekonomicky nejpříznivější ze všech uvedených obilovin. Odhad růstu jednotkových nákladů (i přes pokles hektarového výnosu) pouze o zhruba 11 % je dostatečně kompenzován vzrůstem CZV o více než 20 %, což se projevilo v meziročním zlepšení ekonomických podmínek obchodování s kukuřicí téměř o 9 % (ukazatel TT v tab. TA3.1/05). Kukuřice na zrno se tak stala v marketingovém roce 2000/01 nejlukrativnější obilovinou.

V ČR existuje zhruba 30 tis. ha[32] ploch vhodných pro pěstování kukuřice na zrno. V dobrých podmínkách řepařské výrobní oblasti je možné využít plochy uvolněné cukrovkou. Za předpokladu volby odpovídajících technologických postupů a příznivého průběhu počasí by bylo možné dosáhnout plné soběstačnosti v produkci kukuřice. Vzhledem ke zvyšující se nabídce hybridů kukuřice vhodných pro různé pěstební podmínky a užití je možné předpokládat další mírný nárůst ploch.

3.1.2 Cukrovka - cukr

Ceny cukru na světových trzích dosáhly v roce 1999 dlouholetého minima, tj. 6 941 Kč/t (200,6 USD/t). V roce 2000 však činila průměrná cena cukru na londýnské burse již 8 559 Kč/t (221,8 USD/t), tj. 123,3 % cenové úrovně roku 1999. Na pohyb světové ceny cukru mělo vliv očekávané značné snížení produkce cukrové třtiny v marketingovém roce 1999/00 od jarních měsíců roku 2000. V roce 2000/01 se předpokládá snížení světové produkce v hodnotě surového cukru ve srovnání s předchozím rokem o 5,6 % a pokles podílu konečných zásob na spotřebě cukru meziročně ze 47,3 % na 43,2 %. Snížení světových zásob by mohlo mít pozitivní vliv na udržení cenové stability trhu. Institucionální ceny cukrovky a cukru v EU se nezměnily. Předpokládané snížení produkce cukru v EU v roce 2000/01 by mělo rovněž přispět ke zvýšení stability světového trhu cukru.

Trh s cukrovkou a cukrem v roce 1999/00 byl v ČR významně ovlivňován opatřeními zemědělské politiky, která jsou následně uvedena v souvislosti s dovozem a vývozem cukru. V roce 2000 bylo přijato nařízení vlády č. 51/2000 Sb., s účinností od 14. 3. 2000, na jehož základě byla zavedena regulace trhu s cukrovkou a cukrem, založená na systému kvót a úředně stanovených minimálních cen. Nařízení bylo směrováno pro marketingový rok 2000/01 (od 1. 10. 2000) a ovlivnilo růst CZV cukrovky a ceny průmyslových výrobců cukru[33]. Důsledkem

---

[32] *Doc. Ing. J. Křen, CSc., Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s. r. o.*

[33] *Nařízení vlády bylo nálezem Ústavního soudu uveřejněným pod č. 96/2001 Sb. zrušeno.*

přijatého opatření zemědělské politiky byl meziroční mírný růst % OPP z 21 % na 22 %, zmírněný růstem cen cukru na světových trzích.
Sklizňová plocha cukrovky, která byla vzhledem k vysokým zásobám cukru v marketingovém roce 1999/00 na historickém minimu (59 tis. ha), se v roce 2000/01 zvýšila o 3,9 %. Průměrný hektarový výnos cukrovky v ČR v roce 2000/01 dosáhl 45,83 t a je historicky nejvyšším výnosem.
Ve Státní odrůdové knize ČR je zapsáno 75 odrůd cukrovky. Začaly se pěstovat převážně výkonné odrůdy s rezistencí k chorobám cukrovky (rizománie, cerkosporióza). Současný sortiment osiv cukrovky výkonných odrůd dává předpoklad k dalšímu zvyšování intenzity výroby cukrovky i cukernatosti řepy. Digesce nakupované cukrovky v marketingovém roce 2000/01 činila 17,66 %, což byla nejvyšší cukernatost od roku 1952.
Při svozu cukrovky se zvyšuje uplatnění technologie s využitím mobilních předčističek snižujících obsah hlinitých příměsí o 30 - 50 %.
V marketingovém roce 2000/01 bylo v provozu 13 cukrovarů (6 v Čechách a 7 na Moravě). Do provozu byly uvedeny i dva cukrovary v minulých letech uzavřené.
Produkce cukru z řepy, ovlivněná vysokou cukernatostí řepy a vysokou výtěžností cukru, činila celkem 434,2 tis. t cukru[34], tj. o 9,9 % více než v roce 1999/00.
Norma kvality cukru, která je identická s normou EU, je dána vyhláškou MZe č. 94/2000 Sb. Jsou prováděny rozbory kvality cukru podle ICUMSA[35] jak pro odběratele, tak pro Českou obchodní inspekci. Z těchto rozborů vyplývá, že kvalita českého cukru odpovídá normám EU.
V marketingovém roce 1999/00 dosáhl prodej cukru z cukrovarů určený pro tuzemský trh 313,1 tis. t. Snížení prodeje o 6,6 % ve srovnání s rokem 1998/99 bylo ovlivněno růstem dovozu substituentů cukru do ČR jako reakce na ochranná opatření u cukru přijatá v roce 1999 a 2000. Současně se zvýšil dovoz cukru v rámci aktivního zušlechťovacího styku (AZS). Prodej cukru z cukrovarů, určený pro export, v roce 1999/00 činil 97,2 tis. t, tj. 185,1 % skutečnosti předchozího roku.
Spotřeba cukru pro lidskou výživu se v České republice mírně snižuje. Postupně se zvyšuje podíl výrobní spotřeby cukru na úkor přímé spotřeby (prodej cukru v maloobchodě). Celková spotřeba cukru včetně cukru ve výrobcích a substituentů cukru (izoglukózy a sirupů) v marketingovém roce 1999/00 dosáhla 465,0 tis. t, tj. o 8,8 % více než v roce 1998/99 a očekává se, že v roce 2000/01 dosáhne 450 tis. t (tj. meziroční pokles o 3,2 %).
Dovoz cukru do ČR byl v marketingovém roce 1999/00 ovlivněn zejména ochranným opatřením proti dovozu cukru ve formě čtvrtletních dovozních kvót, teritoriálně rozčleněných na dovoz z EU, Polska a ostatních zemí. Po vyčerpání těchto dovozních kvót se smluvní celní sazbou 59,5 % se uplatňuje při dovozu celní sazba zvýšená o 80 procentních bodů, ale minimálně 14 Kč/kg cukru. Celková dovozní kvóta cukru byla pro 4. čtvrtletí roku 1999 stanovena na úrovni 4,5 tis. t, pro celý rok 2000 na úrovni 19,8 tis. t. Dovozní kvóty jsou každoročně zvyšovány o 10 %.

---

[34] *V ČR dosáhl v roce 2000/01 výnos bílého cukru z 1 ha řepy 7,08 t. Ve srovnání s průměrem EU 15 je výnos cukru z 1 ha nižší o 1,57 t, ale přesáhl již výnosovou úroveň Finska, Itálie, Irska a Řecka.*

[35] *Mezinárodní organizace pro jednotné analytické metody.*

TA3.1/06 - Plochy, výnosy a výroba cukrovky, bilance výroby a spotřeby cukru a ekonomika cukrovky

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Sklizňová plocha	tis. ha	59,00	61,30	103,90
Hektarový výnos	t/ha	45,60	45,83	100,50
Výroba	tis. t	2 690,90	2 808,80	104,38
Bilance cukru				
Počáteční zásoba	tis. t	173,20	144,60	83,49
Výnos bílého cukru	t/ha	6,70	7,08	105,67
Výroba cukru ze sklizené řepy	tis. t	395,20	434,20	109,87
Dovoz celkem	tis. t	178,10	155,00	87,03
v tom - dovoz cukru	tis. t	54,00	55,00	101,85
- dovoz ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	124,10	100,00	80,58
Celková nabídka	tis. t	746,50	733,80	98,30
Domácí spotřeba celkem	tis. t	465,00	450,00	96,77
Vývoz celkem	tis. t	136,90	160,00	116,87
v tom - vývoz cukru	tis. t	55,70	90,00	161,58
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	81,20	70,00	86,21
Celková poptávka	tis. t	601,90	610,00	101,35
Konečná zásoba	tis. t	144,60	123,80	85,62
Ekonomika cukrovky				
Průměrné náklady na produkci[1)]	Kč/t	694,00	744,00	107,20
CZV[2)]	Kč/t	763,00	969,00	127,00
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	21,00	22,00	104,76
KNO[4)]	koef.	17,00	19,00	111,76
TT[5)]	%	109,94	130,24	118,46
Základní cena EU	EUR/t	47,67	47,67	100,00
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	.	.	.

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Průměrné CZV (bez doplatku za 1. čtvrtletí násl. roku) za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Vlastní náklady, VÚZE; GŘC; VUC; MZe; Agra Europe

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), R. Adamec (MZe)

V marketingovém roce 1999/00 bylo dovezeno 54,0 tis. t cukru, tj. 13,7 % celkové domácí produkce v hodnotě přibližně 605 mil. Kč. V rámci aktivního zušlechťovacího styku bylo importováno 21,3 tis. t, tj. téměř 40 % a v rámci pasivního zušlechťovacího styku 13,6 tis. t, tj. 25,2 % z celkového dovozu cukru. V roce 1999/00, ve srovnání s předchozím rokem, se snížily dovozy cukru ze zemí CEFTA o 54,4 %, zejména ze Slovenska a Polska, naopak vzrostly dovozy ze zemí EU o 233,4 %. Cukru ve výrobcích včetně substituentů cukru (izoglukózy a sirupů) bylo dovezeno (v přepočtu na cukr) 124,1 tis. t, tj. 158,1 % skutečnosti předchozího roku. Stejně jako v roce 1999 byl souběžně limitován dovoz cukru a izoglukózy ze SR formou neautomatických licencí. Následkem toho se podstatně zvýšily dovozy izoglukózy z Maďarska. Obdobně rostl dovoz sirupů a dalších sladidel z Polska. Tato situace byla řešena nařízením vlády č. 19/2001 Sb. ze dne 3. ledna 2001, kterým bylo stanoveno prozatímní ochranné opatření na dovoz některých sladidel (izoglukózy, glukózy, ostatních cukrů včetně cukru invertního, sirupů z izoglukózy a ostatních sirupů) formou zvýšení cla o 60 až 100 procentních bodů podle druhu sladidla.

Zvýšený vývoz cukru byl v marketingovém roce 1999/00 ovlivněn nutností snížení vysokých domácích zásob cukru, vývojem světových cen cukru a v roce 2000/01 nařízením vlády č. 51/2000 Sb. V marketingovém roce 1999/00 bylo vyvezeno 55,7 tis. t cukru, tj. 163,8 % skutečnosti předchozího roku v celkové hodnotě

492 mil. Kč. Cukr byl nejvíce vyvážen do SNS, zatímco v předchozím roce do zemí EU a CEFTA. Cukru ve výrobcích, včetně substituentů cukru (izoglukózy a sirupů) bylo v roce 1999/00 vyvezeno 81,2 tis. t, tj. 149,8 % skutečnosti předchozího roku.
Bilance zahraničního obchodu s cukrem byla v roce 1999/00 pasivní ve výši 117,5 mil. Kč, v důsledku velmi nízkých exportních cen cukru v 1. polovině roku, který byl v souladu s minimální úrovní světových cen. Množstevní saldo bylo aktivní ve výši 1,7 tis. t (zatímco v roce 1998/99 bylo ještě pasivní v objemu 22,9 tis. t). Pro rok 2000/01 se předpokládá další zlepšení obchodní bilance s pozitivním množstevním saldem (ve výši 35 tis. t).
Průměrná CZV cukrovky v marketingovém roce 2000/01 činila při skutečně dosažené cukernatosti 969 Kč/t, tj. o 206 Kč/t (27,0 %) více než v předchozím roce. Tato cena je vykazována bez doplatku, který je pěstitelům vyplácen podle předem dohodnutého splátkového kalendáře[36]. Značný růst průměrné CZV proti roku 1999/00 byl ovlivněn zavedením minimální ceny cukrovky ve výši 948 Kč/t čisté hmotnosti při základní cukernatosti 16 %.
Průměrná cena průmyslových výrobců (CPV) krystalového cukru (v drobném i velkoobjemovém balení) v marketingovém roce 1999/00 dosáhla 16,60 Kč/kg, tj. o 1,90 Kč/kg (12,9 %) více proti roku 1998/99. V roce 1999/00 byly CPV na tuzemském trhu ovlivněny především nabídkou a poptávkou, vývojem cen na světovém trhu a zvýšenou celní ochranou trhu. Od 1. 10. 2000 vstoupily v platnost státem stanovené minimální a maximální ceny cukru. Minimální cena bílého cukru krystalu volně loženého nebo baleného po 1 t činila 16,65 Kč/kg, maximální cena 16,95 Kč/kg.
V první polovině marketingového roku 2000/01 činila cena průmyslových výrobců krystalového cukru 18,20 Kč/kg.
V roce 2000 došlo v oblasti výroby cukrovky a cukru k posílení pozice domácích výrobců na domácím trhu, což lze dokumentovat meziročním růstem koeficientu KNO (který vyjadřuje míru uplatnění ochrany domácího trhu - viz kap. B8.2) ze 17 % na 19 % a současně meziročním zvýšením % OPP (které vyjadřuje výši produkčních podpor domácích výrobců) z 21 % na 22 %. V EU je podpora výrobců a ochrana trhu v tomto odvětví výrazně vyšší (v roce 1999, resp. 2000 dosáhla hodnota % OPP 58 %, resp. 49 %). I v okolních kandidátských zemích (např. Maďarsku a Polsku) jsou podpory vyjádřené % OPP vyšší než v ČR.

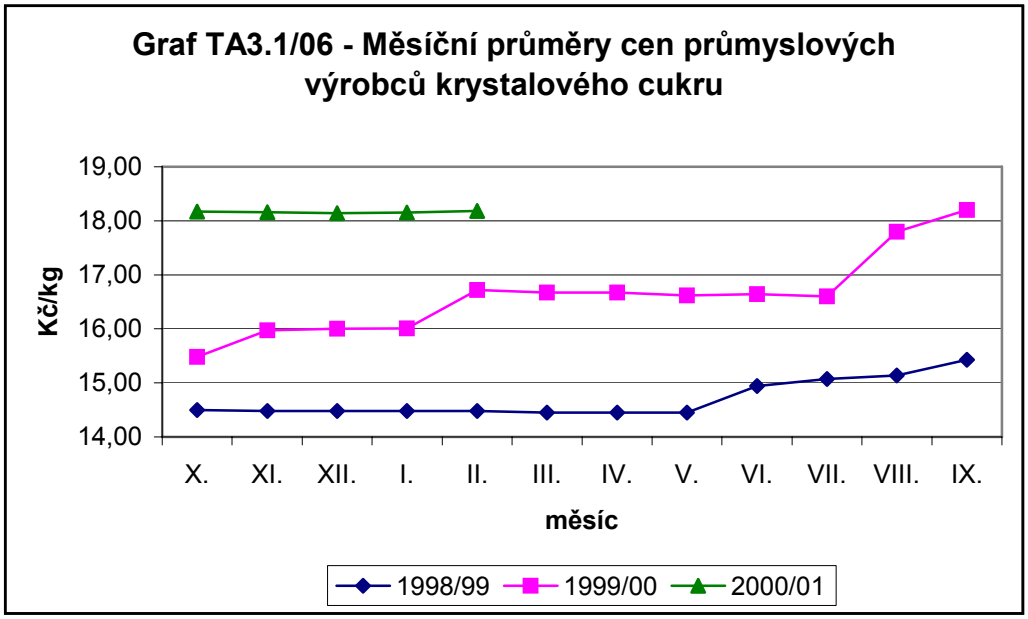

Pramen: Indexy cen průmyslových výrobců - ČSÚ
Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE)

V marketingovém roce 2000/01 byl odhadovaný růst nákladů na jednotku produkce cukrovky (meziročně o 7,2 %) kompenzován meziročním růstem CZV cukrovky (o 27 %). Příznivý vývoj byl zaznamenán i u výnosů bílého cukru z 1 ha (zvýšení o 5,7 %), zatímco hektarový výnos cukrovky meziročně stagnoval (meziroční růst pouze o 0,5 %). Důsledkem tohoto vývoje bylo podstatné zvýšení míry rentability pěstování cukrovky (v roce

[36] *V EU 15 činila v roce 2000/01 základní cena cukrovky 1 698,6 Kč/t, tj. 47,7 EUR/t (při 16% cukernatosti).*

1999 +9,9 %, v roce 2000 +30,2 %). Ze srovnání hodnot ukazatele TT (tab. TA3.1/06) vyplývá, že se podmínky domácích pěstitelů cukrovky meziročně zlepšily téměř o 20 %.
Výkonné odrůdy cukrovky, spolu se zlepšováním technologií pěstování řepy a výroby cukru, přispívají k intenzifikaci výroby. Hektarové výnosy cukrovky a cukru se zvyšují a postupně přibližují průměrným hodnotám v EU. Zvyšuje se rentabilita pěstování cukrovky a výroby cukru.

3.1.3 Brambory a bramborový škrob

Vysoká produkce brambor (49,3 mil. t v roce 1999, resp. 48,7 mil. t v roce 2000) měla vliv na vývoj CZV v EU. V marketingovém roce 1999/00 dosáhly průměrné CZV u konzumních brambor ostatních 60,3 EUR/t (2 224 Kč/t). V roce 2000/01 se předpokládá průměrná cena 65 EUR/t (2 315 Kč/t). V marketingovém roce 1999/00 dosahovaly CZV brambor v EU pouze 59,3 % CZV ČR. V roce 2000/01 by se měl vzhledem k vysoké produkci brambor v České republice[37] cenový rozdíl snížit asi na 17 %.
CZV průmyslových brambor v EU jsou podporovány prostřednictvím výrobců bramborového škrobu. Podpory pěstitelům dosáhly v roce 2000 při 16% škrobnatosti 25,7 EUR/t (915 Kč/t). Následné zpracovatelské a vývozní subvence škrobu a škrobárenských výrobků ve výši 103 - 129 EUR/t (3 668 - 4 594 Kč/t) výrazně narušují konkurenční prostředí výrobců škrobu ve třetích zemích, včetně ČR.
České bramborářství bylo v roce 2000 chráněno až do výše 166 % všeobecnou celní sazbou. Preferenční celní sazby (pro EU a CEFTA) a smluvní celní sazby pro členské země WTO byly stanoveny v rámci kvót v rozmezí 0 - 50 %. Množstevní dovozní kvóty byly v roce 2000 vyhlášeny pouze u brambor konzumních ostatních ve výši 65 tis. t.
V roce 2000 byla dokončena jednání o liberalizaci agrárního obchodu mezi ČR a EU v rámci „dvounulové varianty“, podle které mohou být jmenovitě uvedené výrobky pocházející z ČR bezcelně a bez množstevního omezení vyváženy do EU. Mezi těmito výrobky jsou i brambory sadbové. Vzhledem k fytosanitárním opatřením EU[38] se však v roce 2000 vývoz z ČR do EU neuskutečnil.
Podpůrné programy stanovené pro rok 2000 byly u brambor zaměřeny na podporu výroby bramborového škrobu, na udržování genetického potenciálu sadby a na nákup certifikované sadby. SZIF navíc podpořil v roce 2000 vývoz bramborového škrobu a jeho modifikátů z produkce roku 1999 v celkové výši 32,8 mil. Kč.
V České republice se v průměru spotřebuje 7 % (100 tis. t) celkové produkce brambor k výrobě škrobu a přibližně 53 % (780 tis. t) k výživě obyvatelstva. Z tohoto množství je cca 200 tis. t brambor zpracováno na bramborové výrobky a polotovary[39]. Spotřeba potravinářských výrobků a modifikovaných škrobů je doplňována dovozem, jehož objem dosáhl v roce 2000 celkem 770,4 mil. Kč.
Produkce ekologicky pěstovaných brambor se zatím rozvíjí v ČR velmi pomalu (viz kap. A2.2). V marketingovém roce 2000/01 bylo prodáno přibližně 1,6 tis. t ekologicky pěstovaných konzumních brambor.
Přímý prodej (pěstitel - spotřebitel) u konzumních brambor v České republice trvale ztrácí na významu, ale stále dosahuje cca 40 % domácí spotřeby. Ostatní distribuční cesty (cca 460 tis. t) představují obchodní organizace „Ovoce zelenina“[40], zpracovatelské organizace a zásobovací organizace obchodních řetězců. Kvalita tržní úpravy a spotřebitelského balení brambor se postupně zlepšuje a stává se srovnatelnou s nabídkou v EU.
Proti roku 1999 vzrostla plocha brambor pěstovaných na odkameněné půdě z přibližně 15 % na 45 % jejich výměry. Uplatňována je i sklizeň brambor kombinovanými sklízeči bez lidské obsluhy. Pěstitelé konzumních brambor výrazně zlepšili odrůdovou skladbu, i když je stále využívána i necertifikovaná sadba. V seznamu povolených odrůd zapsaných ve SOK ČR bylo v roce 2000 registrováno 102 odrůd pro konzumní i průmyslové užití.

---

[37] *Intenzita výroby brambor ČR je srovnatelná s Rakouskem, Itálií, Dánskem, Irskem, Španělskem, Portugalskem, Řeckem, Švédskem, Finskem a Lucemburskem, kde se pěstují brambory na 34,7 % ploch EU 15. V posledních 8 letech dosahuje v těchto zemích průměrný hektarový výnos 23,4 t.*

[38] *EU provedla v marketingovém roce 2000/01 kontrolu úrovně fytosanitární služby v oblasti karanténních škůdců a chorob brambor. Na základě získaných poznatků rozhodne EU o uvolnění vývozu českých brambor do EU.*

[39] *V EU se na výrobky a polotovary pro lidskou výživu zpracuje přibližně 45 % celkové spotřeby konzumních brambor, zatímco v ČR přibližně 25 %.*

[40] *V roce 2000 bylo v ČR založeno několik odbytových organizací pro brambory, ale žádná nesplnila podmínky pro uznání v rámci podpůrného programu MZe.*

Marketingový rok 2000/01 byl v České republice výnosově nadprůměrný. Průměrný hektarový výnos dosáhl 21,33 t, tj. o 8,3 % více ve srovnání s rokem 1999[41]. Celková produkce brambor se v ČR proti roku 1999/00 zvýšila o 4,9 % a dosáhla 1 476 tis. t i přes snížení sklizňové plochy o 3,2 %.

TA3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby brambor a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Sklizňová plocha	tis. ha	71,50	69,20	96,78
Hektarový výnos	t/ha	19,69	21,33	108,33
Výroba	tis. t	1 406,80	1 476,00	104,92
Dovoz	tis. t	50,80	15,00	29,53
Celková nabídka	tis. t	1 457,60	1 491,00	102,29
Domácí spotřeba celkem	tis. t	1 454,60	1 486,00	102,16
Vývoz	tis. t	3,00	5,00	166,67
Celková poptávka	tis. t	1 457,60	1 491,00	102,29
Konečná zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 772,00	2 877,00	103,79
CZV[2)]	Kč/t	3 748,00	3 972,00	105,98
Přímé platby a dotace vstupů[3)]	Kč/t	300,00	300,00	100,00
OPP[4)]	%	.	.	.
KNO[5)]	koef.	.	.	.
TT[6)]	%	146,03	148,49	101,68
CZV EU	EUR/t	60,30	78,40	130,02
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	.	25,70	.

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN - konzumní brambory pozdní.

2) Průměrné CZV konzumních brambor pozdních za kalendářní roky.

3) Dotace vstupů 71 tis. t průmyslových brambor se škrobnatostí nad 16 % na výrobu bramborového škrobu.

4) OPP = odhad produkčních podpor (%).

5) KNO = koeficient nominální ochrany.

*6) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC, MZe, EU, Agra Europe.

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Celková spotřeba brambor pro lidskou výživu se v České republice stejně jako v ostatních evropských zemích postupně snižuje. V roce 1989 dosahovala celková spotřeba na obyvatele a rok 82,8 kg, v roce 1999 již jen 75,9 kg. Jedním z důvodů snižování celkové spotřeby je snižování ztrát při zpracování konzumních brambor na bramborové výrobky a polotovary. Zvyšuje se zájem o spotřebitelské balení syrových konzumních brambor (1 až 2,5 kg) a stoupá spotřeba hotových bramborových výrobků a polotovarů. Distribucí konzumních brambor ve spotřebitelském balení jsou snižovány skladovací ztráty u výrobců i domácností. Zpracováním brambor na výrobky a polotovary dochází k celkovému zvýšení výtěžnosti brambor.

Celkový dovoz brambor do ČR dosáhl v marketingovém roce 1999/00 množství 50,8 tis. t (tj. 3,6 % celkové domácí produkce brambor), v hodnotovém vyjádření 245,2 mil. Kč. Zhruba stejné množství (51,3 tis. t) brambor bylo dovezeno ve výrobcích a polotovarech pro lidskou výživu.

Dovoz dotovaného škrobu (bramborový, pšeničný, kukuřičný, sirupy) ze zemí EU do ČR dosáhl v roce 1999 celkem 51,8 tis. t, tj. 71,1 % celkové domácí spotřeby. Z celkového množství dovezených škrobů však bylo pouze 0,1 tis. t nativního bramborového škrobu.

V marketingovém roce 2000/01 se očekává dovoz přibližně 5 tis. t sadbových brambor a pro zpestření a doplnění trhu 10 tis. t konzumních brambor raných a ostatních (pozdních). Ve stejném období se očekává dovoz cca 51 tis. t škrobů nativních, modifikovaných i škrobů obsažených ve výrobcích.

---

41 *V roce 2000/01 dosáhl v EU 15 průměrný hektarový výnos 35,5 t, tj. 166 % průměrného hektarového výnosu ČR.*

Dovoz bramborových výrobků a subvencovaných modifikovaných škrobů snižuje spotřebu domácí suroviny o cca 100 tis. t brambor. Zahraniční obchod ČR s těmito výrobky byl v roce 1999 záporný (-415,7 mil. Kč), v roce 2000 vzrostl dokonce na -500,6 mil. Kč.
Vývoz brambor byl v marketingovém roce 1999/00 minimální (3 tis. t při celkové hodnotě vývozu 18 mil. Kč). Příčinou nízkého vývozu byla vysoká domácí cena brambor v porovnání s okolními zeměmi a především nezajištěný atest fytosanitární čistoty našich brambor. V roce 1999 bylo z ČR vyvezeno 7,9 tis. t bramborového nativního škrobu, modifikovaných i škrobů obsažených ve výrobcích z produkce roku 1998. Z celkového množství bylo 5,8 tis. t podpořeno vývozní subvencí ve výši 41 mil. Kč.
Předpokládá se, že v marketingovém roce 2000/01 bude z ČR vyvezeno cca 5 tis. t sadbových a konzumních brambor převážně do Chorvatska a ostatních zemí bývalé Jugoslávie. V roce 2000 bylo z ČR vyvezeno 14,8 tis. t brambor ve výrobcích a polotovarech pro lidskou výživu a 8,2 tis. t škrobů nativních, modifikovaných i škrobů obsažených ve výrobcích. Z celkového vyvezeného množství škrobu bylo 6 tis. t podpořeno vývozní subvencí ve výši 32,8 mil. Kč.
České bramborářství je na straně vstupů silně propojeno s bramborářstvím EU[42], tj. oboru, který je českým producentům brambor vysoce konkurenčním jak z hlediska jednotkových nákladů, tak z hlediska podpor určených pro zpracování a vývozních subvencí. Konkurence levných brambor a zpracovaných výrobků z brambor vede české producenty k situaci, že nabízejí své výrobky i za ceny nekryjící náklady.
Průměrné CZV raných brambor dosáhly v roce 2000 v ČR 7 047 Kč/t a zvýšily se tedy proti roku 1999 o 1 544 Kč/t. Zvýšení cen bylo ovlivněno poklesem pěstitelských ploch, poměrně vysokou dovozní cenou a fytosanitárním opatřením Státní rostlinolékařské správy zakazujícím dovozy brambor s výskytem háďátka bramborového.

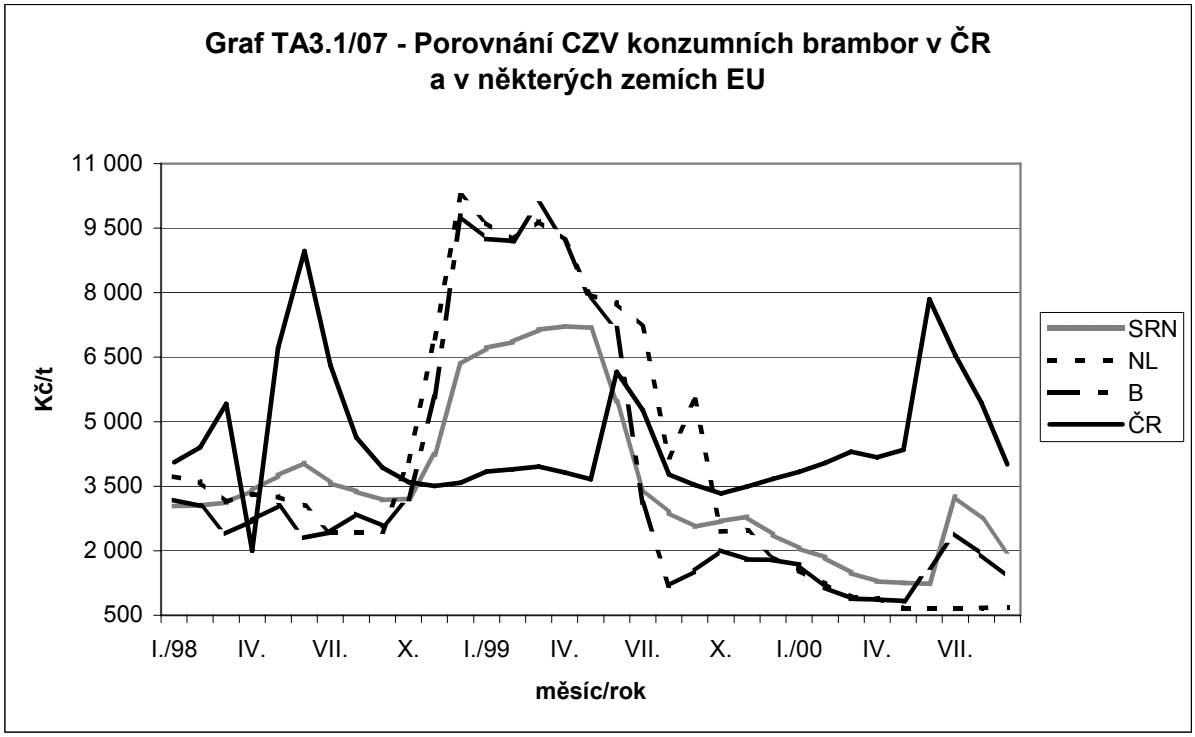

Pramen: DATAGAIN
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

U konzumních brambor ostatních (pozdních) v důsledku vysoké nabídky klesaly CZV již od sklizně. Pěstitelé již v prosinci roku 2000 prodávali brambory za ceny pod hranicí rentability. Průměrná cena konzumních brambor ostatních (pozdních) dosáhla za 8 měsíců marketingového roku 2000/01 hodnoty 3 077 Kč/t, tj. o 492 Kč/t nižší než v marketingovém roce 1999/00.

[42] *63 % odrůd brambor zapsaných v přehledu povolených odrůd ČR pochází z některé země EU, 45 % půd pro pěstování konzumních brambor je odkameňováno a ošetřováno stroji z EU, 80 % chemických ochranných prostředků a 50 % průmyslových hnojiv pochází z EU.*

Vývoj nákladů byl v roce 2000 ovlivňován zejména zvýšenou cenou vstupů (hnojiv, chemických ochranných prostředků), rostoucími náklady na pracovní síly, cenou oprav a údržby, cenou služeb a energií, především PHM. Zvýšení nákladů u konzumních brambor bylo rovněž ovlivněno nákupem nových technologických linek na pěstování a tržní úpravu brambor. Meziroční zvýšení hektarových výnosů u konzumních brambor pozdních (ostatních) o 11,8 % se promítlo do pouze mírného nárůstu jednotkových nákladů (zhruba o 4 %), který byl kompenzován příznivým růstem CZV (zhruba o 6 %). Důsledkem bylo mírné meziroční zlepšení postavení výrobců brambor podle ukazatele TT o necelá 2 %.
Kvalita konzumních brambor se v posledních letech zvyšuje. Dostatečně bohatá nabídka odrůd, široký výběr varných typů brambor, diferencovaná nabídka kuchyňsky upravených brambor (praní, kartáčování, loupání), balení v rašlových či polyuretanových sáčcích při různých hmotnostech vedou k uspokojení spotřebitelské poptávky. Trh je dostatečně zásoben bramborovými výrobky a polotovary (zmraženými, smaženými, dehydrovanými), avšak z větší části z dovozu.

3.1.4 Olejniny (řepka olejná)

V marketingovém roce 1999/00 dosáhla celková světová produkce hlavních olejnatých semen 300,1 mil. t. V roce 2000/01 se předpokládá růst produkce o 1,3 %, tj. o 3,9 mil. t. Ceny olejnin na světových trzích klesly v marketingovém roce 1999/00 proti roku 1998/99 v průměru o 9,5 %. Ceny semene řepky olejné klesly za stejné období o 16,3 %. Trend poklesu cen olejnin pokračoval i na počátku marketingového roku 2000/01. Situace na světovém trhu rostlinných olejů byla v marketingovém roce 1999/00 obdobná. Ceny řepkových olejů klesly o 25,5 %, zatímco ceny rostlinných olejů celkem klesly v průměru pouze o 16,9 %.
Opačná je situace na trhu pokrutin a extrahovaných šrotů. Průměrná světová cena těchto krmných komponentů vzrostla v marketingovém roce 2000/01 proti roku 1999/00 o 18,7 %, přičemž cena sojových šrotů vzrostla o 10,3 % a řepkových šrotů o 19,4 %.
V EU dochází k postupnému snižování osevních ploch olejnin. V roce 2000 bylo celkem sklizeno 5,4 mil. ha olejnin. Nejvyšší zastoupení měla řepka olejná s 3,1 mil. ha a slunečnice s 2,0 mil. ha. Celková produkce olejnatých semen dosáhla 13,8 mil. t.
CZV řepkového semene v EU klesly po sklizni v roce 1999 na 6 411 Kč/t (340 DEM/t), zatímco v roce 2000 vzrostly až na 7 192 Kč/t (395 DEM/t). Snížená nabídka řepkového semene z domácí produkce a klesající dovozy v marketingovém roce 2000/01 mají vliv na růst CZV až na úroveň 7 647 Kč/t (420 DEM/t). V důsledku zvýšené poptávky (v souvislosti s poklesem spotřeby bílkovinných krmiv živočišného původu v důsledku krize BSE) roste cena pokrutin a extrahovaných šrotů. Cena rostlinných olejů v EU stejně jako na světových trzích klesá.
Pěstitelé řepky olejné v ČR byli v roce 2000 chráněni až 60% smluvní celní sazbou. Preferenční celní sazby byly stanoveny v rozmezí od 0 do 15 %. Licenční řízení pro vývoz řepkového semene bylo od 1. 1. 2000 zrušeno, takže licenčnímu řízení formou neautomatických licencí podléhala v 1. pololetí roku 2000 jen slunečnicová semena a některé další nevýznamné komodity. Od 2. pololetí roku 2000 bylo licenční řízení při dovozu a vývozu zrušeno u většiny olejnatých komodit. Preferenční celní kvóty pro dovoz byly stanoveny v roce 2000 u semene slunečnice, lněného oleje a některých rostlinných olejů a tuků. Smluvní celní kvóty byly pro rok 2000 otevřeny pro dovoz řepkového a slunečnicového semene a slunečnicových a řepkových olejů.
Pro rok 2000 byly podpůrné programy u olejnin zaměřeny na podporu výroby metylesteru řepkového oleje (MEŘO) a na udržování genetického potenciálu osiv.
V roce 2000 bylo v ČR sklizeno celkem 943,6 tis. t olejnatých semen (v roce 1999 celkem 1 072,8 tis. t). Předpokládá se, že v marketingovém roce 2000/01 bude v ČR zpracováno cca 563 tis. t řepkových semen, tj. 59,7 % (v marketingovém roce 1999/00 pouze 46,1 %), z toho na MEŘO přibližně 245 tis. t, tj. 43,5 % (v roce 1999/00 pouze 37,4 %). Dotace na výrobu MEŘO již v roce 1999/00 umožnily využití kapacit na zpracování řepkového semene z 85 %.
Přibližně 95 % domácí produkce je obchodováno obchodními organizacemi. Smlouvy mezi pěstiteli a odběrateli jsou v mnoha případech uzavřeny na několik let dopředu a pěstitelům jsou jejich odběrateli vypláceny zálohy na produkci semen[43].
V České republice byly v roce 1999 téměř výhradně pěstovány odrůdy řepky olejné typu „00“, tj. odrůdy s minimálním obsahem glukosinolátů a kyseliny erukové (32 odrůd řepky ozimé a 13 odrůd řepky jarní - viz kap. A2.2).
Olejniny se v ČR pěstují na 14,5 % orné půdy a celková produkce semen dosahuje 0,9 - 1,1 mil. t. Nejvyšší zastoupení v rozsahu 10,5 % orné půdy vykazují plochy řepky olejné. Osevní plochy řepky olejné se již třetí rok

---

43 *V marketingovém roce 2000/01 byly největší objemy řepkového semene nakoupeny formou dokumentárního inkasa. Prodávající předložil financující bance skladištní list odběratele (externí skladovatel nebo zpracovatelská společnost), fakturu a smlouvu o skladování a na základě těchto podkladů bylo řepkové semeno proplaceno.*

pohybují okolo 300 tis. ha a hektarové výnosy po propadu v letech 1992 - 1994 (2,26 t/ha) i přes nepřízeň počasí dosáhly v průměru za období 1998 - 2000 hodnoty 2,62 t/ha.
V roce 1999/00 bylo z plochy 348,9 tis. ha sklizeno celkem 931,1 tis. t semene řepky olejné a hektarový výnos dosáhl 2,67 t. Z celkové nabídky řepkového semene bylo 51,6 % zpracováno v ČR a 48,2 % vyvezeno. V roce 2000/01 klesla sklizňová plocha řepky olejné o 25,1 tis. ha[44] na 323,8 tis. ha. Přes nepříznivý vývoj počasí bylo dosaženo průměrného hektarového výnosu ve výši 2,61 t. Celkem bylo sklizeno 844,4 tis. t řepkového semene. Předpokládá se, že roce 2000/01 bude v ČR 66,2 % z celkové nabídky řepkového semene zpracováno a zbytek vyvezen.

TA3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné a její ekonomika

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Sklizňová plocha	tis. ha	348,90	323,80	92,81
Hektarový výnos	t/ha	2,67	2,61	97,75
Výroba	tis. t	931,10	844,40	90,69
Dovoz	tis. t	26,90	5,60	20,82
Celková nabídka	tis. t	958,00	850,00	88,73
Domácí spotřeba celkem	tis. t	496,70	565,00	113,75
Vývoz	tis. t	461,30	285,00	61,78
Celková poptávka	tis. t	958,00	850,00	88,73
Konečná zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	5 449,00	6 421,00	117,84
CZV[2)]	Kč/t	5 349,00	6 099,00	114,02
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	-18,00	-7,00	x
KNO[4)]	koef.	-22,00	-14,00	x
TT[5)]	%	98,16	94,99	96,76
CZV EU	EUR/t	191,48	142,95	74,66
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	.	.	.

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC; MZe; EU; Agra Europe

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Pro výrobu rostlinných olejů a tuků bylo v ČR zpracováno v marketingovém roce 1999/00 celkem 537 tis. t olejnatých semen, z toho 494,7 tis. t řepkových. Na výrobu MEŘO bylo z celkového množství užito 185 tis. t řepkového semene.
Dovoz olejnatých semen dosáhl v roce 1999/00 celkem 78,9 tis. t. Řepkového semene bylo dovezeno 26,9 tis. t a slunečnicového semene 20 tis. t. Hlavních rostlinných olejů[45] bylo v roce 1999/00 dovezeno 94,8 tis. t. Pokrutin a extrahovaných šrotů[46] bylo ve stejném období dovezeno celkem 446,2 tis. t. Metylesteru řepkových olejů a bionafty bylo v roce 1999 dovezeno celkem 33 tis. t[47].
Předpokládá se, že v marketingovém roce 2000/01 bude dovezeno přibližně 60 tis. t olejnatých semen, zhruba 30 tis. t hlavních rostlinných olejů a 400 tis. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

---

44 *Vlivem nepříznivého průběhu počasí (sucho) nebyla řepka jarní doseta nebo nevzešla.*

45 *Řepkové, slunečnicové, sójové, palmové, kokosové, lněné a ostatní oleje.*

46 *Sójové, řepkové, slunečnicové, lněné a ostatní pokrutiny a extrahované šroty.*

47 *Zahraniční obchod s MEŘO a bionaftou vykázal v roce 1999 schodek ve výši 546,7 mil. Kč.*

Zahraniční obchod ČR s olejnatými semeny je vysoce aktivní. V roce 1999/00 bylo vyvezeno celkem 567,8 tis. t olejnatých semen, z toho 461,3 tis. t řepkového semene v celkové hodnotě 28,5 mld. Kč.
Vývoz rostlinných olejů dosáhl v roce 1999/00 celkem 29,4 tis. t. Ve stejném období bylo vyvezeno celkem 184,7 tis. t pokrutin a extrahovaných šrotů, z toho řepkových 161,8 tis. t. MEŘO a bionafty bylo vyvezeno pouze 123 t.
Po snížení domácí produkce semene řepky olejné v marketingovém roce 2000/01 proti roku 1999/00 o 86,7 tis. t (9,3 %) a po stanovení nových dotačních podmínek pro rok 2001 se předpokládá snížení vývozu řepkového semene o přibližně 38 %. V roce 2000/01 se předpokládá vývoz cca 30 tis. t rostlinných olejů a přibližně 180 tis. t pokrutin a extrahovaných šrotů.
Průměrná CZV řepkového semene v roce 1999 dosáhla 5 349 Kč/t. Zvýšení domácí i zahraniční poptávky spolu s poklesem výroby mělo vliv na růst CZV, která v roce 2000 dosáhla v průměru 6 099 Kč/t. Nárůst CZV proti roku 1999 činil 750 Kč/t, tj. 14 %. Stále se zvyšující poptávka a vysoká cena olejnatých semen na zahraničních trzích má vliv na růst CZV v České republice. Průměrná cena řepkového semene za 8 měsíců marketingového roku 2000/01 dosáhla 6 490 Kč/t, tj. o 904 Kč/t více než v marketingovém roce 1999/00.

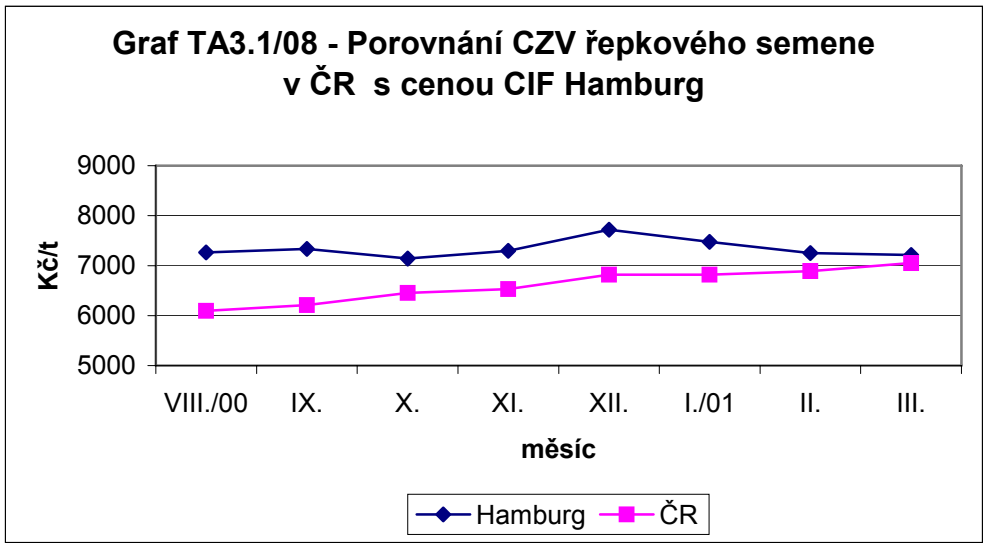

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců; Oilseeds - World Markets and Trade - USA
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Intenzifikační vklady vykazují u řepky olejné mírnou tendenci ke zvyšování[48], což se příznivě projevuje růstem hektarových výnosů, které se od roku 1996 do roku 2000 zvýšily o 0,3 t/ha (13,5 %).
V roce 2000 byly zvyšující se náklady a snížený hektarový výnos (vlivem sucha) částečně kompenzovány příznivou realizační cenou. Podle ukazatele TT se však postavení pěstitelů řepky olejné na trhu proti roku 1999 mírně zhoršilo (o 3,2 %).
Řepka olejná patří ke konkurenceschopným komoditám českého zemědělství (viz ukazatel KNO v tab. TA3.1/08). Zvyšující se poptávka po semeni řepky olejné umožňuje pěstitelům v posledních letech zvětšit rozměr této komodity na cca 350 tis. ha s uplatněním produkce na domácích i zahraničních trzích. Podpora výrobcům MEŘO v roce 1999 a 2000 zajistila dostatečnou poptávku po řepkovém semenu i pro nepotravinářské užití (již zmíněné 85% využití zpracovatelských kapacit ČR). Nová dotační pravidla pro rok 2001 výrazně posilují podporu výrobcům MEŘO i výrobcům směsného paliva - bionafty (viz kap. A7). Další možností pro pěstitele řepky olejné je využití podmínek stanovených pro poskytování kompenzačních plateb za uvádění půdy do klidu ve vazbě na výrobu MEŘO.

3.1.5 Chmel

Nepříznivé povětrnostní podmínky v jarních měsících roku 2000 vyvolaly obavy o výši světové sklizně chmele. Nejistota ohledně naplnění obchodních kontraktů výrazně zvýšila ceny volného chmele na světovém trhu. Světová sklizeň chmele v roce 2000 dosáhla podle předběžných údajů 94,8 tis. t, tj. ve srovnání s předchozím rokem 1999 pokles pouze o 0,8 % vzhledem k příznivějšímu vývoji počasí v letních měsících. Počátkem

[48] *Mezi rokem 1999 a 1998 se zvýšily přímé materiálové náklady o 6,7 %.*

října 2000 dosáhly průměrné ceny volného chmele hlavních vysokoobsažných odrůd v USA úrovně přibližně 256 690 Kč/t (6 650 USD/t), v SRN (druhý největší světový producent) pak přibližně 273 000 Kč/t (15 000 DM/t). Chmel patří mezi podporované komodity EU.
Stejně jako v předcházejících letech byla v ČR i v roce 2000 poskytována dotační podpora pro obnovu chmelnic s výsadbou do stávajících nebo nových konstrukcí.
Koncem roku 2000 byl v ČR ustaven Svaz pěstitelů chmele ČR.
Od 1. 7. 2000 je možné podle dodatkového protokolu k Evropské dohodě o úpravách obchodních aspektů mezi ČR a EU vyvážet z ČR do EU bezcelně v rámci celní kvóty 7 tis. t chmele. Pro obchod s chmelem mezi zeměmi CEFTA platila v roce 2000 preferenční celní sazba 5 % bez množstevního omezení.
Jedním z významných předpokladů pro posílení úrovně českého chmelařství by se měla stát postupná odrůdová přestavba pěstovaného chmele. V roce 2000 bylo ukončeno s velmi dobrými výsledky zkoušení novošlechtění č. 4587. Tento materiál potvrdil ve zkouškách odrůd výnosnost nad úrovní 2 t/ha a dosahovaný obsah α-hořkých kyselin v rozmezí 11 - 15 % hmotnosti v sušině. Velmi dobré bylo též hodnocení tohoto chmele ve varných zkouškách v tuzemských pivovarech.
Významným přínosem v technickém zabezpečení kvalitní sklizně chmele je nabídka nové domácí česací linky PT - 30 z produkce družstva Chmelařství Žatec. Tato moderní česací linka by měla nahradit dosud nejrozšířenější česací linky LČCH 2, z nichž 65 % je ve stáří 20 - 25 let, zatím však s ohledem na nedostatek finančních prostředků výrobců chmele je tato technika obtížně dostupná.
Nezbytným předpokladem pro intenzifikaci výroby chmele je též obnova chmelnic, porostů a závlaha chmele. V roce 2000 činil podíl méně výkonných porostů chmele ve stáří 12 - 30 let celkem 3 535 ha, tj. 58 % z výměry chmele v ČR. Plocha nových výsazů s dotační podporou MZe ve výši 30,6 mil. Kč činila 275 ha z celkové plochy 320 ha nových výsazů. Obnova porostů tak představovala 5,3 % z pěstitelské plochy. Na největší části (270,5 ha) nově vysázených ploch volili domácí pěstitelé v návaznosti na poptávku obchodníků ozdravené klony Žateckého poloraného červeňáku, na 34,5 ha vysadili tradiční Žatecký poloraný červeňák a na 15 ha hybridní odrůdu Premiant.
Extrémní podmínky pěstitelského roku 2000 ukázaly potřebu rozšíření závlah chmele. Z celkové plochy zhruba 6,1 tis. ha chmelnic je v současnosti možno zavlažovat přibližně na 2 tis. ha, přičemž moderní efektivnější systémy zavlažování jsou pouze na 250 ha chmelnic.
Ve srovnání s rokem 1999 se pěstitelská plocha chmele v ČR v roce 2000 zvýšila o 83 ha (1,4 %) na 6 095 ha. Z celkové domácí výměry chmele nadále rozhodující část, tj. 5 913 ha (97 %), představují odrůdy Žateckého poloraného červeňáku (tradičních i ozdravených forem), to znamená odrůdy jemného aromatického chmele. Dalších 169 ha zaujímají nové české hybridní odrůdy Sládek (82 ha), Premiant (70 ha), Bor (17 ha) a na 13 ha jsou ostatní odrůdy chmele.
Vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek celková produkce chmele dosáhla v roce 2000 pouze 4 865 t sušeného chmele při průměrném výnosu 0,80 t/ha, tj. o 24,4 % méně ve srovnání s předchozím rokem, což představuje historické minimum za posledních 50 let. Dopad sucha byl nejhorší v Žatecké pěstitelské oblasti, kde na výměře 4 617 ha činil průměrný výnos pouze 0,76 t/ha.
Z hlediska tvorby pivovarsky cenných hořkých látek lze považovat povětrnostní podmínky v letních měsících za příznivé a podle obsahu α-hořkých kyselin je možné hodnotit chmel ze sklizně 2000 za nadprůměrně kvalitní.
Dovozy chmele do ČR dosáhly v roce 2000 celkem 1,1 tis. t, tj. 93,1 % loňské skutečnosti. Z toho 820 t bylo dovezeno v režimu aktivního zušlechťovacího styku. Rozhodující množství dovozů představují hořké a vysokoobsažné chmele z Polska (525 t) a z Německa (465 t). Dovozy chmelových extraktů pro domácí pivovary ve výši 155 t zůstaly na úrovni předchozího roku a pocházely ze zemí EU a USA.
Vývoz chmele z ČR v roce 2000 činil 4,7 tis. t, což představuje proti skutečnosti předchozího roku snížení o 13,9 % v důsledku nízké produkce. Stabilní zůstaly ve srovnání s rokem 1999 vývozy na tradičně významné trhy, tj. do Japonska (1 635 t), Polska (608 t), Ruska (227 t), USA (185 t) a Belgie (184 t). Z hlediska množství a hodnoty vývozu chmele zůstává nejvýznamnější zemí Japonsko, jehož odběratelé nakupují zpracovaný granulovaný český chmel. Naproti tomu vývozy do Německa se každoročně významně snižují. Ještě v roce 1994 činil tento vývoz 3 937 t v hodnotě 714 mil. Kč, v roce 1999 to bylo 1 802 t v hodnotě 241 mil. Kč a v roce 2000 již pouze 1 231 t za 163 mil. Kč, přičemž byl vyvážen pouze lisovaný nezpracovaný chmel.
Nízká produkce chmele v ČR ze sklizně 2000 neumožnila pěstitelům ani obchodním společnostem dodržet smluvní závazky pro dodávky chmele na domácí trh i pro vývoz. To může z hlediska odbytu českého chmele znamenat ztrátu části trhů. Na obchodu s chmelem se v roce 2000 v ČR podílelo kromě pivovarů 8 obchodních společností, zajišťujících odbyt sklizeného chmele na domácím a zahraničním trhu. Podle poptávky zabezpečovaly i dovoz chmele a chmelových výrobků.
V roce 2000 došlo ve srovnání s rokem 1999 ke snížení kladného salda zahraničního obchodu s chmelem a chmelovými výrobky o 111 mil. Kč, ve srovnání s rokem 1997 pak o 214 mil. Kč, tj. o 23,5 %.
Průměrná cena zemědělských výrobců chmele ze sklizně 2000 činila podle údajů ČSÚ 133 340 Kč/t, tj. o 1,3 % více než v předchozím roce. Nižší nabídka ani vysoká kvalita chmele neovlivnila jeho ceny, protože se většina chmele obchoduje podle dlouhodobých smluv nebo podle předem sjednaných kontraktů. Nejvyšší průměrná cena

byla dosažena po sklizni v měsíci září ve výši 139 711 Kč/t (nejvyšší dosažená cena od září roku 1996). Mírný růst cen chmele ve srovnání s předchozím rokem byl ovlivněn prodejem určitého množství volného chmele za vyšší ceny vzhledem k nízké úrodě.

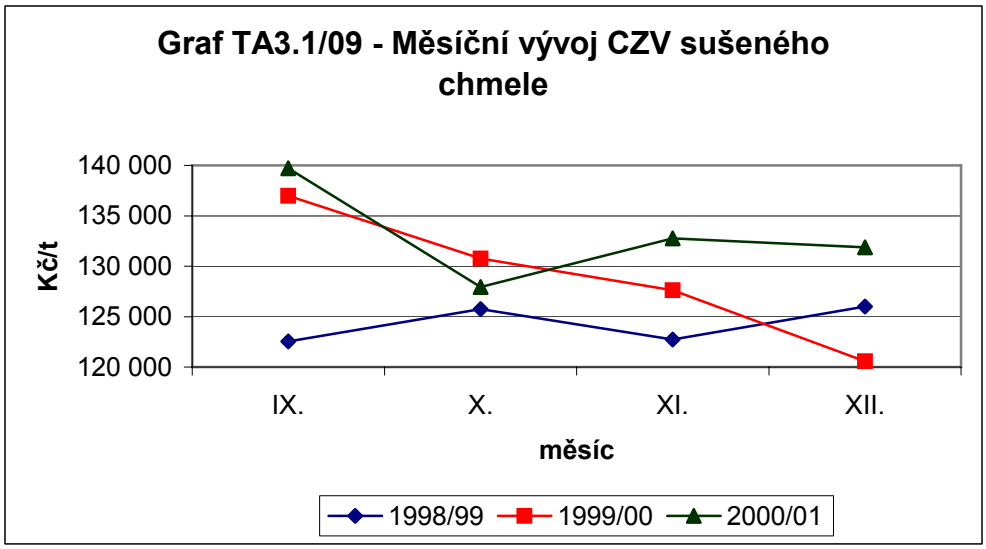

Pramen: Indexy cen zemědělských výrobků - ČSÚ
Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE)

Vlastní náklady na 1 t hlavního výrobku dosáhly za rok 1999 u právnických osob 136 667 Kč/t. Odhady nákladů na chmel za rok 2000 dosud nejsou k dispozici. Podle předběžných údajů Chmelařského institutu Žatec, s. r. o., došlo ve srovnání s rokem 1999 k významnému zvýšení cen většiny vstupů (mazacích a hydraulických olejů o 5 %, lehkých topných olejů nezbytných pro sušení chmele o 67 % a cen motorové nafty o 27 %). Zvýšily se také náklady na hnojení, chemickou ochranu chmele a materiálové náklady na výstavbu a opravy chmelnic. V nákladovosti na jednotku produkce se nepříznivě projevilo snížení hektarových výnosů chmele.
V roce 1999 byla míra rentability pěstování chmele záporná (-3,7 %). V roce 2000 lze na základě výše uvedených skutečností předpokládat zvýšení ztrátovosti pěstování chmele. Celkový výpadek tržeb domácích pěstitelů, způsobený nepříznivými povětrnostními podmínkami, se odhaduje na 200 mil. Kč. K jejich částečné kompenzaci měly prvovýrobcům přispět schválené náhrady za sucho. Při současné úrovni nákladovosti a cen zemědělských výrobců chmele nemá většina domácích prvovýrobců dostatek finančních prostředků na potřebnou vyšší úroveň vkladů do výroby.
V současném období je pěstování chmele v ČR zaměřeno převážně na velmi jemné aromatické odrůdy chmele. Současná inovovaná technologie výroby piva však v převážné míře vyžaduje odrůdy hořkých a vysokoobsažných chmelů. Přitom je mimořádný ekonomický tlak odběratelů směrován na kvalitu chmele a na co nejnižší cenu za 1 kg α-hořkých kyselin. Vzhledem k této skutečnosti je nutné významnou část chmele pro spotřebu v domácích pivovarech dovážet. Registrace novošlechtění č. 4587 v roce 2001 jako nové domácí vysokoobsažné odrůdy chmele a její následné rozšíření zvýší konkurenceschopnost domácího chmelařství z hlediska celosvětového trendu rostoucího užití hořkých a vysokoobsažných odrůd k chmelení piva. Pro dosažení ekonomické rentability pěstování chmele je potřebné zvýšit výnosovou úroveň a kvalitativní parametry produkovaného chmele.

3.1.6 Len přadný

Celkovou světovou produkci rostlinných vláken pro rok 2000 uvádí FAO ve výši 22 607 tis. t, z toho lněné vlákno se světovou produkcí 386 tis. t představuje 1,7 % celkové světové produkce všech druhů vláken. Největšími producenty lněných vláken jsou země EU, Čína, Bělorusko a Rusko. Pohyb cen lněných vláken se řídí obchody uzavíranými v belgickém Kontrijku, kde je světové lnářské obchodní centrum. Cenový pohyb lněných vláken je převážně ovlivňován módními trendy oděvního průmyslu.
V marketingovém roce 1999/00 dosáhly osevní plochy přadného lnu v EU 15 celkem 212,4 tis. ha a produkce vláken 157,1 tis. t. Dlouhodobě stoupající trend růstu osevních ploch lnu přadného souvisí se zvýšenou poptávkou na trhu přírodních vláken v důsledku netextilního užití této suroviny (např. v automobilovém průmyslu a ve stavebnictví). Pěstování lnu přadného je v EU regulováno a podporováno. Pro pěstitelské země jsou stanoveny národní kvóty produkce dlouhých i krátkých vláken. Vzhledem k současnému nízkému stavu

zásob lněných vláken převyšovala v marketingovém roce 1999/00 poptávka nabídku. Ceny lněných vláken střední jakosti TEX 110 - 100[49] vzrostly v roce 2000 proti roku 1999 v průměru o 49,6 % a dosahují 79,90 Kč/kg (90,5 BEF/kg). V první polovině roku 2001 růst cen lněných vláken pokračoval.
V roce 1999 i 2000 byly na pěstování lnu přadného poskytovány v ČR přímé podpory. V roce 1999 i 2000 byla pěstitelům lnu přadného přiznána podpora ve výši 30 mil. Kč.
V roce 2000 bylo uplatňováno na dovoz lnu surového, lámaného nebo třeného smluvní clo ve výši 10 %. V rámci preferenční celní sazby je pro dovoz lnu stanoveno 0 až 4% clo. Bezcelní smluvní celní kvóta v rámci závazků WTO byla otevřena pro len surový ve výši 1,5 tis. t a pro len lámaný nebo třený ve výši 2 tis. t. Na dovoz vochlovaného lnu, lněné koudele a lněného odpadu nebyla cla uplatněna.
V ČR je sedm lnářských zpracovatelských (tírenských) podniků s roční zpracovatelskou kapacitou 37,5 tis. t rosených lněných stonků. Vzhledem k nízké domácí produkci lnu přadného dosáhlo v roce 1999 využití tírenských kapacit 46,6 % a v roce 2000 pouze 37,1 %. Požadavky textilního průmyslu na surovinu z domácí produkce jsou zajištěny přibližně ze 40 %. Nedostatek surovin pro textilní průmysl je řešen dovozem převážně dlouhých vláken.
Zpracovatelské podniky lnu uzavírají s pěstiteli přadného lnu[50] již před setím smlouvy o odběru rosených stonků. Některé tírenské podniky zajišťují pěstitelům lnu přadného osivo, motouz do balicích lisů, poradenské i další služby. Sklizený rosený lněný stonek je skladován a dopravován do tírenských podniků převážně na náklady zpracovatelů.
Len přadný byl v marketingovém roce 1999/00 podle údajů Lnářského svazu ČR sklizen z 5,2 tis. ha. Při hektarovém výnosu 3,34 t bylo sklizeno celkem 17,5 tis. t rosených stonků. Přesto, že se osevní plochy lnu přadného v marketingovém roce 2000/01 zvýšily proti minulému roku o 17,8 %, klesl vlivem nepříznivého vývoje počasí hektarový výnos o 29,3 % na 2,36 t a celková produkce rosených lněných stonků dosáhla jen 13,9 tis. t.

49 *TEX = hmotnost 1 000 m lněné příze v gramech.*

50 *V roce 1999 bylo podle údajů Lnářského svazu v ČR 156 a v roce 2000 celkem 158 pěstitelů lnu přadného, převážně právnických osob.*

TA3.1/09 - Bilance výroby a spotřeby roseného stonku lnu přadného

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	0,00
Sklizňová plocha	tis. ha	5,20	5,90	113,46
Hektarový výnos rosených stonků	t/ha	3,34	2,36	70,66
Výroba rosených stonků	tis. t	17,50	13,90	79,43
Dovoz rosených stonků	tis. t	0,20	0,30	150,00
Celková nabídka	tis. t	17,70	14,20	80,23
Domácí spotřeba celkem	tis. t	17,50	14,10	80,57
Vývoz rosených stonků	tis. t	0,20	0,10	50,00
Celková spotřeba	tis. t	17,70	14,20	80,23
Konečná zásoba rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	3 650,00	6 800,00	186,30
CZV[2)]	Kč/t	4 100,00	3 655,00	89,15
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	1 796,00	2 212,00	123,16
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT[5)]	%	161,53	86,28	53,41
CZV EU[6)]	EUR/t	1 321,43	2 597,50	196,57
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	816,00	795,46	97,48

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

6) Průměrné ceny lněných vláken TEX 110 -100 v lnářském obchodním centru Kontrajk.

Pramen: Lnářský svaz ČR; ČSÚ; GŘC; MZe; VÚZE; EU - Vlas berichten

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

V České republice byly v marketingovém roce 1997/98 vyčerpány zásoby rosených lněných stonků a v roce 1998/99 i zásoby vláken. V roce 1999/00 byla zpracována celá produkce 17,5 tis. t rosených lněných stonků, ze kterých bylo vyrobeno 4 895 t vláken. Průměrná jakost dlouhého vlákna po zpracování dosáhla TEX 100 a poměr dlouhého vlákna ke koudeli 43 : 57. V roce 2000/01 se opět předpokládá zpracování celé produkce rosených lněných stonků, která z důvodů nízkých hektarových výnosů dosáhla pouze 13,9 tis. t a byla o 20,6 % nižší než v roce 1999. Předpokládá se, že po zpracování rosených lněných stonků bude vyrobeno 3 475 t lněných vláken. Kvalita rosených lněných stonků byla velmi špatná a pro zajištění potřeb lnářské textilní výroby bude muset být přibližně 80 % spotřeby vláken dovezeno.

Bilance rosených lněných stonků plně nevyjadřuje pokrytí potřeb textilního průmyslu, protože na zahraničních trzích se obchoduje výhradně s dlouhým a krátkým vláknem. Dovoz rosených stonků dosáhl v roce 1999/00 celkem 162,5 t. Dovoz dlouhého vlákna však činil 2 596 t a dovoz koudelí 2 913,5 t. V marketingovém roce 2000/01 se předpokládá dovoz 300 t rosených lněných stonků a přibližně 7 tis. t vláken, tj. nárůst dovozu vláken o 27 %.

Vývoz rosených stonků i dlouhého vlákna z ČR je nízký. V roce 1999/00 bylo vyvezeno celkem 231,6 t rosených stonků, 143,7 t dlouhého vlákna a 1 349,4 t koudele. V roce 2000/01 bude vývoz vzhledem k nízké domácí produkci zřejmě minimální.

Zahraniční obchod ČR se lnem surovým, lněnými vlákny a ostatními lnářskými produkty byl v roce 1999 schodkový ve výši 215,9 mil. Kč a v roce 2000 již na úrovni 288,8 mil. Kč.

Průměrná CZV rosených lněných stonků je dána jakostí vláken v TEX. V roce 1999 dosáhla průměrná CZV rosených lněný stonků 4 100 Kč/t. Ceny dlouhého vlákna střední jakosti (TEX 110 - 100) byly obchodovány v průměru za 42 400 Kč/t. V roce 2000 CZV rosených stonků vlivem nízké kvality rosení a nízkého obsahu vláken klesla na 3 665 Kč/t, ale cena zpracovaných vláken střední jakosti vzrostla vlivem snížené domácí nabídky a prudkého růstu na světovém trhu o 21,2 % na 51 400 Kč/t.

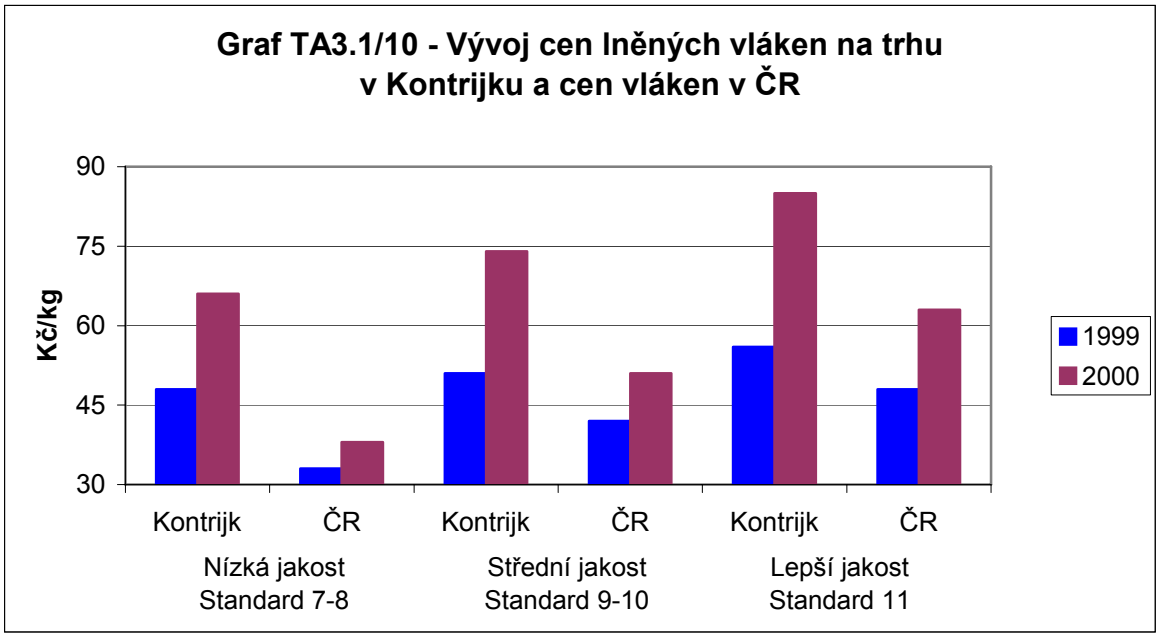

Pramen: EU - Vlas berichten; Lnářský svaz ČR
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Pěstování lnu bylo v roce 2000 ovlivňováno zejména zvýšenou cenou vstupů (hnojiva, chemické ochranné prostředky), narůstající cenou pracovní síly, služeb a energií, především PHM. Růst nákladů u lnu přadného byl ovlivněn rovněž zvýšenými náklady na opravy již velmi zastaralých lnářských strojů.
Bez dotací na pěstování lnu přadného poskytovaných MZe od marketingového roku 1997/98 by pěstování této komodity v ČR zaniklo. V roce 1999 dosáhlo pěstování lnu přadného vzhledem k dobré kvalitě a plošné dotaci míry rentability 61,5 %, avšak v roce 2000, vlivem růstu nákladů a nízké CZV vzhledem k velmi špatné jakosti[51] lněných vláken, dosáhla míra rentability záporné hodnoty (-13,7 %). Postavení pěstitelů lnu přadného se tím meziročně výrazně zhoršilo (pokles ukazatele TT o 53 %).
Len přadný je tradiční přadná rostlina pěstovaná v ČR. Pěstuje se převážně v podhorských oblastech, má i funkci krajinotvornou. Požadavky textilního průmyslu vytvářejí prostor pro rozšíření pěstování lnu přadného v ČR v rozsahu do 16 tis. ha a s odpovídající produkcí do 15 tis. t vlákna. Vzhledem k přírodním podmínkám ČR lze konkurenceschopnost na mezinárodním trhu lněných vláken dosáhnout jen u vláken nižších a středních jakostních parametrů. Větší perspektivu uplatnění na zahraničních trzích mají lněné textilie, kde kladné saldo v roce 1999 dosáhlo 1,18 mld. Kč a v roce 2000 již 1,42 mld. Kč.

3.1.7 Ovoce

Celková světová produkce ovoce dosáhla v roce 2000 podle odhadu FAO 459,2 mil. t, tj. o 2,7 % více než v roce 1999. Produkce ovoce mírného pásma dosáhla podle odhadu 171,3 mil. t, tj. o 3,2 % více než v předcházejícím roce.
V EU dosáhla produkce ovoce celkem v roce 2000 podle odhadu FAO 59,1 mil. t, tj. pokles o 2,0 % proti roku 1999, z toho produkce ovoce mírného pásma činila 47,0 mil. t, tj. o 2,5 % méně než v předcházejícím roce. Trh ovoce je v EU chráněn pomocí minimálních dovozních cen, referenčních cen a předepsaných vstupních cen (Nařízení Rady ES č. 2200/96, Nařízení Komise ES č. 3223/94). Tyto ceny se vztahují na citlivé druhy ovoce mírného pásma: stolní hrozny, jablka, hrušky, meruňky, třešně, broskve, nektarinky, švestky a slívy. V roce 2000 byla dokončena jednání o liberalizaci agrárního obchodu mezi ČR a EU v rámci tzv. dvounulové varianty. Dne 1. 7. 2000 nabylo v ČR účinnost nařízení vlády č. 180/2000 Sb., kterým jsou určeny celní sazby pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z EU. Na zboží uvedené v příloze tohoto nařízení se uplatňují preferenční celní sazby a celní kvóty, stanovené pro období od 1. 7. 2000 do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2001. Do této regulace jsou z ovoce mírného pásma zahrnuty zejména čerstvé bobulové ovoce, prozatímně konzervované ovoce (např. třešně a višně) a jablečné šťávy. Od 1. 7. 2000 bylo možné podle

[51] *V roce 1999 dosáhl průměrný obsah dlouhého vlákna po zpracování na turbíně 12 %, v roce 2000 pouze 10 %.*

této dohody vyvážet z ČR do EU bezcelně v rámci celních kvót višně na zpracování (3 000 t), čerstvý černý rybíz (500 t), červený rybíz (2 000 t), mražený černý rybíz (2 000 t), višně (1 700 t), borůvky (1 000 t), maliny (200 t), mražené ovoce ostatní (1 500 t).
Nové koncese ve formě bezcelních kvót byly stanoveny za podmínky, že obě strany nebudou uplatňovat vývozní subvence v rámci kvót a ani nad jejich rámec. V EU vstoupila v platnost ustanovení "dvounulové varianty" až 7. 11. 2000 s tím, že budou vybraná dovozní cla dovozcům vrácena se zpětnou platností od 1. 7. 2000.
Podpůrné programy ČR, stanovené pro rok 2000, byly u ovoce zaměřeny na podporu obnovy vinic, ovocných sadů a biologické ochrany množitelského materiálu ovocných plodin (prostorových izolátů), udržování genetického potenciálu osiv a sadby, podporu ozdravování polních a speciálních kultur, na speciální poradenství pro ovocnářství a na podporu vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců. V důsledku velmi suchého počasí na začátku roku vyhlásila vláda bezplatné užívání vody pro závlahy (nařízení vlády č. 141/2000 Sb. ze dne 15. 5. 2000).
Marketingové organizace producentů se začaly v ČR rozvíjet od roku 1998. V současné době existují tři organizace, které sdružují asi 40 % prvovýrobců. Největší celorepublikové družstvo se sídlem v Praze sdružuje 70 členů, převážně z řad větších podniků. Reprezentuje více než 30 % celkové tržní produkce a disponuje 75 % skladovacích kapacit využívaných ke skladování ovoce v ČR. Další dvě družstva působí v oblasti jižní Moravy a jejich význam je lokální. Za dobu svého působení se podařilo marketingovým organizacím proniknout do řady sítí supermarketů a jejich význam stále narůstá.
V současné době dodávají pěstitelé svou produkci na trh ze 40 % prostřednictvím marketingových organizací producentů. V ČR je dodáváno 85 % produkce ovoce do obchodní sítě (50 % přímo od pěstitelů a 35 % přes marketingové organizace producentů). Přímo spotřebitelům je prodáno 15 % produkce (10 % od pěstitelů, 5 % od marketingových organizací producentů). Samozásobení (produkce ovoce z neintenzivních sadů) se výrazně podílí na spotřebě ovoce mírného pásma (50 % - 60 %) a ovlivňuje prodej ovoce v obchodní síti zejména po sklizni (ve druhém pololetí).
V letech 1995 až 2000 bylo v ČR v rámci programu podpory obnovy sadů vysázeno celkem 3,1 tis. ha. V roce 2000 bylo s dotační podporou MZe vysázeno 581 ha ovocných sadů. K udržení optimální věkové struktury ovocných sadů a průměrné úrovně produkce ovoce posledních let je nezbytné v ČR každoročně vysázet 800 až 1 000 ha. Při výsadbě nových intenzivních sadů dochází k racionální obnově odrůdové a podnožové skladby a modernizaci výsadeb (hustota výsadeb, nízké tvary apod.). K posílení konkurenceschopnosti českého ovocnářství jsou zaváděny výrobní postupy směřující k vyšší kvalitě ovoce a pravidelnosti sklizní (závlahy, regulace násady plodů, integrované systémy spočívající na kontrolovaném použití chemických přípravků, kontrola sklizňové zralosti). Integrovaný systém pěstování ovoce je v současné době uplatňován u 34 podniků na celkové výměře 3,1 tis. ha. V roce 2000 bylo v ČR k dispozici pro ovoce 70,1 tis. t skladovacích kapacit, což bylo v porovnání s rokem 1999 více o 8,9 tis. t (14,5 %). Kapacita větraných skladů, které lze využít jen ke krátkodobému skladování, je 16,9 tis. t. Kapacita skladů s řízenou atmosférou (úprava ovzduší snížením obsahu kyslíku a zvýšením obsahu ostatních plynů) zůstala v roce 2000 na úrovni roku 1999 (10,6 tis. t). Kapacita skladů s velmi nízkým obsahem kyslíku (ULO) pro dlouhodobé kvalitní skladování ovoce se zvýšila v porovnání s předchozím rokem o 3,1 tis. t (33,7 %) na 12,3 tis. t. Kapacita skladů pro dlouhodobé uskladnění ovoce však zůstává v ČR nadále nedostatečná.
V roce 2000 bylo v ČR celkem 49,2 tis. ha ovocných sadů, tj. o 132 ha (0,3 %) méně než v roce 1999. Celková sklizeň ovoce dosáhla 590,3 tis. t, tj. byla o 189,8 tis. t (47,4 %) vyšší než v předchozím roce. Vlivem nepříznivého průběhu počasí (na jaře vysoké teploty spojené se suchem, krupobití před zahájením sklizně) a výskytu živočišných škůdců (pilatky jablečné a švestkové, obaleče, mšic apod.) se zvýšil podíl ovoce využívaného pro průmyslové zpracování. V porovnání s rokem 1999 se nejvíce zvýšila produkce jablek (o 195,9 tis. t, tj. 74,2 %). Vyšší byla také sklizeň broskví (o 61,5 %), hrušek (o 9,5 %) a višní (o 8,4 %). Mírně se zvýšila produkce ořechů vlašských a malin. Naopak vlivem nepříznivého počasí se výrazně snížila sklizeň meruněk (o 26,7 %), rybízů (o 20,6 %) a angreštu (o 18,3 %). V porovnání s předchozím rokem mírně poklesla produkce třešní, švestek, slív, renklód a jahod.
Intenzivní ovocné sady, které mají v ČR rozhodující význam pro produkci tržního ovoce, zaujímaly v roce 2000 plochu 18,3 tis. ha, tj. v porovnání s rokem 1999 o 917 ha (4,8 %) méně. Plocha plodných sadů činila 17,2 tis. ha. Na celkové výměře ovocných sadů se intenzivní sady podílely 37,3 %. V roce 2000 byla sklizeň v intenzivních sadech jedna z nejvyšších za posledních 15 let. Bylo sklizeno 228,6 tis. t ovoce, což bylo o 54,1 tis. t (31 %) více než v roce 1999. Na celkové produkci ovoce v ČR se produkce z intenzivních sadů podílela 38,7 %. V porovnání s předchozím rokem se v intenzivních sadech nejvíce zvýšila produkce broskví (o 43,6 %) a jablek (o 37,1 %). Vyšší byla také sklizeň hrušek, třešní, višní a malin. Naopak nižší sklizeň v intenzivních sadech ve srovnání s rokem 1999 byla dosažena u rybízů, angreštu, meruněk a slív.
V roce 2000 byla dosažena rekordní sklizeň ovoce v neintenzivních sadech, zahradách a alejích, která má v českém ovocnářství velký význam především z hlediska samozásobení obyvatelstva. Odhaduje se, že produkce z těchto výsadeb dosáhla výše 361,7 tis. t, což je v porovnání s rokem 1999 nárůst o 135,7 tis. t (zhruba o 60 %).

TA3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských[1)]

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Plocha plodných intenzivních sadů	tis. ha	17,2	17,2	100,0
Hektarový výnos (intenzivní sady)	t/ha	10,2	13,3	130,4
Domácí výroba	tis. t	400,5	590,3	147,4
z toho - intenzivní sady	tis. t	174,5	228,6	131,0
Dovoz	tis. t	111,6	110,5	99,0
Celková nabídka	tis. t	512,1	700,8	136,8
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2)]	tis. t	374,2	429,2	114,7
Nákup ke zpracování	tis. t	73,6	132,7	180,3
Vývoz	tis. t	64,3	138,9	216,0
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	512,1	700,8	136,8

1) Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin - ČSÚ; Ovocnářská unie ČR; GŘC; ÚKZÚZ; KOLI; Zájmové sdružení právnických osob konzervárensko-lihovarského průmyslu

Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE)

Spotřeba ovoce se v ČR postupně zvyšuje. V roce 1990 činila celková spotřeba ovoce v hodnotě čerstvého 59,7 kg v přepočtu na 1 obyvatele a rok, v roce 1999 dosáhla již hodnoty 75,6 kg a v roce 2000 je odhadována na 78 kg. Je to způsobeno trvalým nárůstem spotřeby ovoce mírného pásma (v roce 1990 - 44,7 kg na 1 obyvatele, v roce 1999 - 46,6 kg a odhad za rok 2000 - 49 kg). Spotřeba jižního ovoce má naopak klesající trend s ohledem na celoroční kvalitní nabídku ovoce mírného pásma a jeho srovnatelně nižší hladinu spotřebitelských cen. Rostoucí poptávka spotřebitelů po ovoci mírného pásma je do značné míry ovlivňována nejen úrovní spotřebitelských cen, ale v posledních letech i cílenou propagací konzumace tuzemského ovoce. Přes zmíněný pozitivní trend je spotřeba ovoce v ČR v porovnání s řadou evropských států stále na nízké úrovni.

Pro zpracovatelský průmysl bylo v ČR v roce 2000 vykoupeno celkem 132,7 tis. t ovoce. V porovnání s rokem 1999 byl výkup ovoce vyšší o 59,1 tis. t (80,3 %). Tento nárůst byl vyvolán především zvýšeným výkupem průmyslových jablek, podílejícím se na celkovém výkupu ovoce na zpracování 97,2 %.

V roce 2000 bylo do ČR dovezeno 110,5 tis. t čerstvého ovoce mírného pásma v hodnotě 1 825,7 mil. Kč. (tj. pokles o 1,1 tis. t - 1 % a o 82,2 mil. Kč - 4,3 % proti předchozímu roku) s největším podílem stolních jablek (42,3 %), stolních vinných hroznů (23,5 %), broskví (12 %) a nektarinek (9,2 %).

V roce 2000 bylo z ČR vyvezeno 138,9 tis. t čerstvého ovoce mírného pásma v hodnotě 618,3 mil. Kč (tj. vysoký nárůst o 74,6 tis. t - 116 % a o 156,5 mil. Kč - 33,9 % v porovnání s rokem 1999). Tento nárůst byl ovlivněn zejména výrazným zvýšením vývozu průmyslových jablek, která se na celkovém uskutečněném vývozu ovoce podílela 124,6 tis. t (89,7 %) a 268,5 mil. Kč (43,4 %).

I přes zmíněné pozitivní trendy v dovozu i vývozu, a dokonce aktivní množstevní bilanci zahraničního obchodu čerstvého ovoce mírného pásma ČR v roce 2000 (+28,5 tis. t), zůstává hodnotová bilance nadále vysoce pasivní (1 207,4 mil. Kč), přestože tento deficit v porovnání s rokem 1999 významně poklesl (o 238,7 mil. Kč, tj. 16,5 %).

Jedním z důvodů je zřejmě zahraniční poptávka po produkci velkého množství levných průmyslových jablek, kterou jsou tuzemští producenti schopni pokrýt, zatímco rostoucí domácí poptávku po kvalitním stolním ovoci mírného pásma ve vyšší cenové hladině nejsou tuzemští výrobci schopni uspokojit v dostatečné míře a v průběhu celého roku.

Ceny zemědělských výrobců ovoce v roce 2000 meziročně poklesly v průměru o 6,9 %, zejména vlivem poklesu CZV průmyslových jablek (o 50,2 %) vzhledem k vysokým sklizním zejména z neintenzivních sadů. Spotřebitelské ceny poklesly za stejné období v průměru o 5,3 %.

V roce 2000 poklesly také CZV hrušek (o 13 %) a broskví (o 12,7 %) a naopak vzrostly CZV černého rybízu (o 34,6 %), třešní (o 34,2 %), tříděných jahod (o 18,8 %), meruněk (o 17,5 %), červeného a bílého rybízu (o 17,1 %) a švestek (o 7,7 %).

Pěstování ovoce bylo v roce 2000 ovlivňováno kromě růstu cen vstupů také výsadbou nových intenzivních sadů, výstavbou nových a rekonstrukcí stávajících skladů (chlazení, řízená atmosféra, ULO atmosféra, zařízení na třídění a tržní úpravu ovoce). Růst jednotkových nákladů u jednotlivých druhů ovoce mírného pásma byl na druhé straně zpomalován meziročním zvýšením hektarových výnosů v intenzivních sadech o 30,4 % (u broskvoní o 43,6 %, hrušní o 37,6 %, jabloní o 35,0 %, třešní o 34,3 %, višní o 28,6 %).

Průměrný ovocnářský podnik obhospodařuje více než 30 ha sadů, což je několikanásobek průměru zemí EU. Tato skutečnost se jeví jako dobrá výchozí pozice pro vstup ČR do EU. Nespornou výhodou v porovnání s EU jsou současné nízké náklady na pracovní sílu, které představují více než 50 % celkových výrobních nákladů. Náklady na založení 1 ha ovocného sadu se podle expertních odhadů v závislosti na druhu a hustotě výsadby pohybují u hlavních ovocných druhů od 300 tis. Kč do 500 tis. Kč.

Jablka

Světová produkce jablek v marketingovém roce 2000/01 dosáhla podle odhadu FAO 60 mil. t, tj. o byla o 3,9 % vyšší než v roce předchozím. V EU je celková produkce jablek odhadována na 9,2 mil. t, tj. o 9 % méně než v marketingovém roce 1999/00. Největší pokles produkce se očekává v důsledku nepříznivého průběhu počasí (zejména krupobití) ve Velké Británii (o 28 %), Portugalsku (o 23 %), ve Španělsku (o 18 %), Nizozemsku (o 11%) a v SRN (o 10 %). Vyšší sklizeň je odhadována pouze v Řecku (o 28 %) a ve Francii (o 3 %).

V rámci podpůrného programu ČR pro rok 2000 bylo možno získat na obnovu ovocných sadů investiční, přímou nenávratnou dotaci na vysázení minimálně 1 ha jabloňového sadu s minimálním počtem 1 200 stromů na hektar.

K 1. 11. 2000 bylo v ČR uloženo ve skladech pěstitelů a skladovatelů celkem 61,1 tis. t jablek, což bylo maximum za posledních 10 let. Hlavní problém spočívá ve struktuře uskladněných odrůd (15 tis. t podzimních odrůd) a v typu skladování (jen 30 % jablek ve skladech s řízenou atmosférou a ve skladech typu ULO). Odbyt jablek přes obchodní síť (obchodní řetězce, kamenné prodejny, tržiště apod.) do konce roku 2000 výrazně poklesl - v meziročním srovnání o 25 tis. t, když o stejné množství naopak vzrostlo samozásobení na úroveň 65 tis. t (meziroční růst o 63 %). Podle odhadu by mělo být prodáno do obchodní sítě v marketingovém roce 2000/01 celkem 57,2 tis. t jablek z domácí produkce (meziroční pokles o 14 %), tj. 64 % z celkového prodeje jablek.

V letech 1995 - 2000 bylo v ČR v rámci programu podpory obnovy sadů vysázeno celkem 1,9 tis. ha jabloňových sadů, které se na celkové obnově ovocných sadů podílely 61,3 %. V roce 2000 bylo s dotační podporou MZe vysázeno 239 ha jabloňových sadů. Vyšší výnosy jabloní jsou důsledkem nových výsadeb s vyšším počtem stromů na 1 ha, budování závlah (třetina nových výsadeb) a restrukturalizace odrůdové skladby. Vzhledem k nově vysázeným moderním sadům lze u jablek v průběhu několika dalších let očekávat ještě mírný růst produkce spolu s vyšším podílem kvalitních konzumních jablek.

V ČR zůstávají jablka nejvýznamnějším druhem ovoce (v roce 2000 téměř 78 % veškeré produkce ovoce reprezentující více než 50 % tržeb). V roce 2000/01 byla dosažena nejvyšší sklizeň jablek za posledních 10 let ve výši 460 tis. t představující meziroční nárůst o 195,9 tis. t (74,2 %). Vlivem nepříznivého počasí (poškození plodů kroupami u 40 % výsadeb a částečně i sucha) dosáhl podíl průmyslových jablek 40 - 45 % z celkové produkce.

V roce 2000 zaujímaly jabloně plochu 9,5 tis. ha intenzivních sadů (51,8 % z celkové plochy intenzivních sadů, z toho 9,1 tis. ha plodných) s dosaženou sklizní 195,4 tis. t jablek (85,5 % celkové tržní produkce ovoce) o 52,8 tis. t vyšší (37 %) v porovnání s rokem 1999. Největší zastoupení měly odrůdy Idared (54 tis. t - 27,6 %), Golden Delicious (40,6 tis. t - 20,8 %), Spartan a Mac Intosh (25,8 tis. t - 13,2 %). Dosažený průměrný výnos jablek 21,57 t/ha meziročně vzrostl o 35,1 % (ovoce celkem jen o 30,4 %).

V roce 2000 byla zaznamenána mimořádná úroda jablek i v neintenzivních sadech (zahradách, alejích apod.) v odhadované výši 264,6 tis. t (meziroční nárůst o 143,1 tis. t, tj. o 117,8 %).

TA 3.1/11 - Bilance výroby a spotřeby jablek[1)]

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01[2)]	Meziroční index
Plocha plodných intenzivních sadů	tis. ha	8,9	9,1	102,2
Hektarový výnos (intenzivní sady)	t/ha	16,0	21,6	135,0
Domácí výroba	tis. t	264,1	460,0	174,2
z toho - intenzivní sady	tis. t	142,6	195,4	137,0
Dovoz	tis. t	47,1	29,0	61,6
Celková nabídka	tis. t	311,2	489,0	157,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení[3)]	tis. t	184,0	203,0	110,3
Nerealizovaná produkce[4)]	tis. t	5,0	25,0	500,0
Nákup ke zpracování	tis. t	67,9	129,0	190,0
Vývoz	tis. t	54,3	132,0	243,1
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	311,2	489,0	157,1

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Za marketingový rok 2000/01 jsou údaje mimo výrobu odhady VÚZE.

3) Včetně ztrát.

4) V marketingovém roce 2000/01 se nesklidila všechna moštová jablka pro jejich velkou úrodu a nízkou CZV.

Pramen: MZe; Ovocnářská unie ČR; ÚKZÚZ; ČSÚ; GŘC; KOLI; Zájmové sdružení právnických osob konzervárensko-lihovarského průmyslu

Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE)

V roce 1999 činila v ČR spotřeba jablek (v hodnotě čerstvých) 23,5 kg na 1 obyvatele a rok (50,4 % spotřeby ovoce mírného pásma, 31,1 % celkové spotřeby ovoce). Za rok 2000 se předpokládá nárůst spotřeby o 10 % na odhadovanou úroveň 25,9 kg na obyvatele a rok v důsledku vysokého stupně samozásobení (52,9 % spotřeby ovoce mírného pásma, 33,2 % celkové spotřeby ovoce).

Pro zpracovatelský průmysl bylo v roce 2000 vykoupeno 129 tis. t průmyslových jablek (meziroční nárůst o 61,1 tis. t, tj. 90 %) jako důsledek již zmíněné vyšší sklizně průmyslových jablek (zejména z neintenzivních sadů) a zvýšené poptávky zpracovatelů o tuto surovinu pro výrobu jablečných koncentrátů vlivem nízké zásoby koncentrátů z minulých let.

V marketingovém roce 2000/01 by se mělo podle odhadu do ČR dovézt celkem 29 tis. t jablek (meziroční pokles o 18,1 tis. t, tj. 38,4 %) v důsledku nízkých domácích cen, vysokého samozásobení a dostatečné nabídky kvalitních tuzemských jablek. Pokud EU opět nezavede vývozní dotace, nebudou naši pěstitelé dovozem jablek ohroženi.

Vývoz jablek z ČR za stejné období by měl podle odhadu dosáhnout 132 tis. t (meziroční nárůst o 77,7 tis. t - 143,1 %), z toho moštová jablka (viz ovoce celkem) v objemu 125 tis. t (meziroční nárůst o 75 tis. t - 150 %).

Průměrná CZV konzumních jablek se v roce 2000 v porovnání s předchozím rokem mírně zvýšila o 1,5 % (z 8 219 Kč/t na 8 342 Kč/t). V důsledku vysoké sklizně jablek pro průmyslové zpracování zejména v neintenzivních sadech se v roce 2000 výrazně snížila průměrná CZV moštových jablek o 49,8 % (z 3 118 Kč/t na 1 553 Kč/t). Vysoká sklizeň jablek v roce 2000/01 způsobila pokles průměrné spotřebitelské ceny konzumních jablek o 13,3 % (z 23,93 Kč/kg na 20,75 Kč/kg). K poklesu SC dochází ve II. pololetí roku, tzn. po sklizni. V měsících, kdy byl trh kryt z 90 % domácí produkcí (říjen - prosinec), se SC konzumních jablek pohybovaly na nejnižších úrovních (17,28 - 15,51 Kč/kg). Ke konci marketingového roku, s přibývajícím podílem jablek z dovozu, SC narůstá.

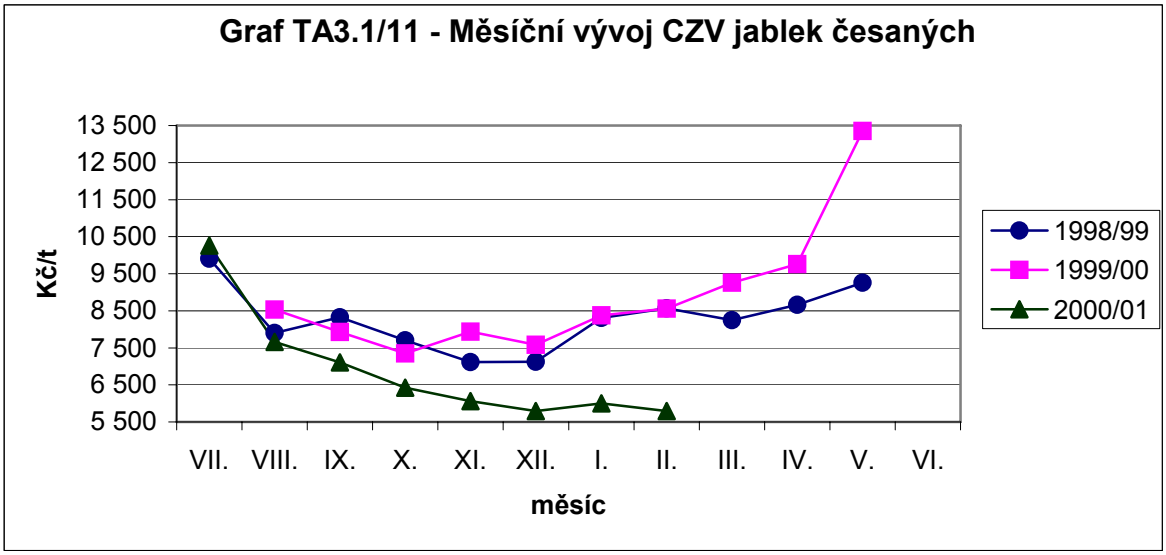

Pramen : ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE)

Jednotkové náklady na výrobu jablek se v roce 1999 (podle Ovocnářské unie ČR) pohybovaly v rozpětí 5,95 - 15,83 Kč/kg. Nejnižší náklady vykázala jablka vytříděná, ve vratných obalech, prodaná po sklizni v říjnu, bez skladování. Naopak nejvyšší náklady vykázala jablka vytříděná, v nevratných obalech, prodaná v květnu, po dlouhodobém skladování v ULO, se zápočtem normativních ztrát.
Současná odrůdová skladba jabloní není ideální. Zejména odrůd pro dlouhodobé skladování je méně a jejich sortiment se každoročně od března soustřeďuje z 80 % jen na Idared. Při budování nových výsadeb bude nutné respektovat požadavky trhu z hlediska potenciální nabídky odrůd.

3.1.8 Zelenina

Celková světová produkce zeleniny v roce 2000 podle předběžných odhadů FAO dosáhla 670,1 mil. t. Ve srovnání se skutečností roku 1999, kdy bylo vyprodukováno 649,2 mil. t zeleniny, je odhad produkce pro rok 2000 o 3,2 % vyšší.
EU se odhadovanou produkcí zeleniny ve výši 55,1 mil. t podílela na světové produkci zeleniny 8,2 %.
Tuzemská produkce zeleniny ve vztahu k produkci zemí EU v roce 2000 činila 0,9 %. Z nejvíce pěstovaných druhů zeleniny v České republice byl podíl tuzemské výroby na produkci zemí EU u cibule 2,1 %, mrkve 1,8 % a hlávkového zelí 4,4 % při výrazně nižším průměrném hektarovém výnosu v ČR (u cibule 2,6krát, u mrkve 2,3krát). U hlávkového zelí byla naopak produkce ČR proti produkci celé EU vyšší o 27,4 %, což je způsobeno odrůdovou skladbou pěstovaného hlávkového zelí.
Dnem 1. 7. 2000 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 180/2000 Sb., kterým se stanoví preferenční cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících ze zemí EU (dvounulová varianta). Z čerstvé zeleniny je možné podle preferenčních celních sazeb bezcelně dovážet v neomezeném množství v období od 1. 7. 2000 do 30. 6. 2001 cibuli sazečku a plody papriky rodu Capsicum nebo Pimenta. Vyvážet lze podle výše uvedeného nařízení bezcelně a neomezeně do zemí EU cibuli sazečku, kapary, fenykl a plody papriky rodu Capsicum nebo Pimenta. Podle uzavřených dohod zvýhodňujících vzájemný obchod s vybranými zeměmi, bylo možné v roce 2000 dovézt za nižší celní sazby do ČR vybrané druhy čerstvé zeleniny v rámci předepsané celní kvóty. Tato výhoda se vztahovala: na Bulharsko (rajčata v množství 1 000 t za celní sazbu 5,0 %, cibule 100 t za 6,0 %, okurky salátové a nakládačky 1 000 t za 9,0 %, paprika 1 000 t za 5,0 %), Izrael (melouny 500 t za 5,5 %, paprika 400 t za 6,0 %), Rumunsko (rajčata 1 200 t za 7,5 %), země EU (rajčata 2 000 t za 8,0 %) a Turecko (melouny 500 t za 5,0 %, rajčata 250 t za 7,0 %).
Na základě vyhlášky MPO č. 186/2000 podléhaly v roce 2000 licenčnímu řízení při dovozu bez množstevního omezení u čerstvé zeleniny cibule, mrkev (od 1. 8. do 30. 11.), rajčata (od 16. 8. do 15. 10.), hlávkové zelí bílé a červené.
Do obchodu se zeleninou stále více vstupují obchodní řetězce, pro které jsou někteří z dodavatelů tržní zeleniny nevyhovující (nedostatečný objem dodávek, úzký sortiment, špatná plynulost dodávek, úroveň balení atd.). Rychle roste podíl supermarketů a hypermarketů na celkovém trhu se zeleninou, které jsou ve velké míře orientovány na nákup zeleniny od zahraničních dodavatelů.

Pěstitelé tržní zeleniny (v současnosti jich je v ČR okolo 900) mohou uskutečňovat odbyt zeleniny volným výběrem odběratelů, který je co do počtu mnohonásobně vyšší než u jiných agrárních komodit. Převážná většina zelinářských podniků je nucena organizovat si vlastní odbyt zeleniny. Někteří výrobci doplňují sortiment zeleniny z vlastní produkce zprostředkováním prodeje zeleniny i od jiných pěstitelů. Záměr vytvářet společné odbytové organizace je v oblasti produkce zeleniny realizován velice pomalu. Zatím byly na území ČR uznány dvě odbytové organizace producentů zeleniny (obě v průběhu roku 1999), a to ZN FRUT Znojmo a Jihomoravská zelenina - družstvo Velké Bílovce. Jejich prostřednictvím bylo v roce 2000 realizováno pouze 4,6 tis. t (1,5 %) tržní produkce zeleniny.

Integrovaným pěstováním zeleniny[52], především rajčat a zelí na průmyslové zpracování, se zabývá 7 podniků na 496 ha. Takto vyprodukovaná zelenina byla do konce roku 2000 prodávána pod ochrannou známkou „Zelenina z ekologického pěstování" a vyznačovala se lepší pozicí na trhu než zelenina standardně vyráběná.

Produkce zeleniny byla v roce 2000 negativně ovlivněna suchem v jarních měsících, takže některé druhy zeleniny musely být přesévány. Týkalo se to především mrkve, kořenové petržele, některých druhů košťálové zeleniny z výsevu, především kruhárenského zelí, ale i cibule a dalších, méně pěstovaných druhů zeleniny. Pro většinu druhů zeleniny však byly sklizňové podmínky velmi příznivé. Výsledkem byly minimální ztráty, lepší výtěžnost u tržní produkce a kvalita zeleniny určené pro skladování. Mimořádně příznivý podzim umožnil prodloužení vegetační období, především pozdní košťálové zeleniny, až do předvánočního období.

V roce 2000 byla sklizňová plocha zeleniny v České republice o 7,8 % nižší než v roce 1999 a činila 32,0 tis. ha. Snížila se zejména sklizňová plocha mrkve (o 12,5 %) a cibule (o 9,3 %). Produkce zeleniny byla v roce 2000 výrazně nižší než v roce minulém. Činila 482,0 tis. t, což bylo 84,2 % produkce roku 1999. Na celkové produkci zeleniny se podílelo v roce 2000 nejvíce hlávkové zelí (27,7 % při průměrném hektarovém výnosu 35,66 t/ha), cibule (15,9 % při průměrném hektarovém výnosu 14,00 t/ha) a mrkev (12,2 % při průměrném hektarovém výnosu 18,59 t/ha). Téměř u všech sledovaných druhů zeleniny, s výjimkou hlávkového zelí, byl v roce 2000 hektarový výnos nižší než v roce 1999. Největší snížení průměrného hektarového výnosu nastalo v roce 2000 u okurek nakládaček (o 23,1 %), cibule (o 15,0 %), mrkve (o 14,9 %), květáku (o 12,6 %), rajčat (o 12,5 %) a salátových okurek (o 11,8%).

TA3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny[1)]

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Sklizňová plocha	tis. t	34,7	32,0	92,22
Hektarový výnos	t/ha	16,5	15,1	91,52
Domácí výroba	tis. t	572,5	482,0	84,19
Dovoz	tis. t	285,8	292,5	102,34
Celková nabídka	tis. t	858,3	774,5	90,24
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2)]	tis. t	753,7	698,6	92,69
Nákup ke zpracování[3)]	tis. t	97,8	69,0	70,55
Vývoz	tis. t	6,8	6,9	101,47
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	858,3	774,5	90,24

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

3) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin - ČSÚ; GŘC

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Zelenina pro tržní účely byla v roce 2000 podle šetření Zelinářské unie Čech a Moravy pěstována na ploše 19,7 tis. ha. Tržní produkce činila 311,8 tis. t, tj. 64,7 % celkové produkce zeleniny. Samozásobení ve výši 152,2 tis. t se na celkové produkci podílelo 31,6 %. Zbývající produkce ve výši 18,0 tis. t je tvořena přebytky domácích pěstitelů dodanými na trh. Spotřeba zeleniny (v hodnotě čerstvé) byla pro rok 2000 odhadnuta na 84,0 kg/os./rok (v roce 1999 podle ČSÚ 85,3 kg), přičemž odhadovaná míra samozásobení činila 18,7 %, (meziroční pokles o 2,8 procentního bodu).

Na zpracování bylo z domácí produkce zeleniny po odečtení odpadu a netržního podílu dodáno 43,0 tis. t zeleniny, tj. 8,9 % celkové produkce zeleniny v roce 2000. Dovezeno bylo k těmto účelům 26,0 tis. t čerstvé zeleniny. Současný stav průmyslu zpracovávajícího zeleninu je ve velmi špatném stavu. Relativně nejlepší pozici

[52] *Integrované pěstování zeleniny se vyznačuje kontrolovaným a odborným plánováním osevních postupů, využitím samoregulačních procesů, minimálním použitím chemických přípravků apod.*

si udržuje mrazírenství. Ve velmi obtížné situaci se nachází konzervárenství a dochází i k redukci sušárenských kapacit. Propojenost výrobců zeleniny se zpracovatelským průmyslem stagnuje a zůstává omezena pouze na výrobu kysaného zelí a na zpracování průmyslových rajčat.
Celková potřeba skladovací kapacity pro zeleninu činí 150 tis. t. V současné době je k dispozici cca 30 tis. t chlazených skladovacích prostor a 60 tis. t pouze větraných skladů. Rekonstrukci je zapotřebí provést u chlazených skladů s kapacitou 12 tis. t a u větraných skladů s kapacitou 18 tis. t. Nově je nutno vybudovat chlazené, resp. větrané skladovací objekty pro uskladnění 20 tis. t, resp. 60 tis. t zeleniny.
Do České republiky bylo v roce 2000 dovezeno celkem 292,5 tis. t čerstvé zeleniny (60,7 % tuzemské produkce) v celkové hodnotě 3 640,9 mil. Kč (meziroční nárůst v objemovém, resp. hodnotovém vyjádření o 2,3 %, resp. o 4,0 %). Z celkových dovozů bylo na tuzemský trh dodáno nejvíce rajčat (52,7 tis. t za průměrnou jednotkovou hodnotu 18,50 Kč/kg, hlavně ze Španělska), melounů (50,2 tis. t za 5,40 Kč/kg, zejména z Maďarska), salátových okurek (47,9 tis. t za 14,20 Kč/kg, především ze Slovenska a Španělska), paprik (34,7 tis. t za 22,70 Kč/kg, hlavně ze Španělska a Slovenska), cibule (s objem 26,6 tis. t za 3,40 Kč/kg, především z Polska, Nizozemska a SRN), mrkve (16,9 tis. t za 4,00 Kč/kg, hlavně z Nizozemska, Francie a Belgie) a hlávkového zelí (12,6 tis. t za 2,70 Kč/kg, převážně ze SRN a Polska). Největší meziroční nárůst dovozů byl v roce 2000 zaznamenán u cibule z Polska (7x) a Nizozemska (4x) a u mrkve z Nizozemska (4x) a Belgie (2x).
Export zeleniny - tradičně velmi malý - zůstal v roce 2000 na úrovni roku 1999 (pro srovnání - podíl exportu zeleniny na realizovaném dovozu představoval v objemovém, resp. hodnotovém vyjádření pouze 2,4 %, resp. 2,5 %). V roce 2000 se z ČR vyvezlo 6,9 tis. t zeleniny v celkové hodnotě 91,1 mil. Kč. Největší objem vývozu přestavoval hrách (1,8 tis. t za 5,70 Kč/kg, především do SRN a Polska) a mrkev (1,1 tis. t za 3,20 Kč/kg, zejména do Rakouska a na Slovensko).
Neustále rostoucí dovozy čerstvé zeleniny a téměř stagnující vývoz dále zvýšily pasivní bilanci zahraničního obchodu s čerstvou zeleninou. Záporné saldo dosáhlo v roce 2000 objemu 285,5 tis. t v celkové hodnotě 3 549,9 mil. Kč (meziroční nárůst v objemovém, resp. hodnotovém vyjádření o 2,3 %, resp. o 3,5 %). Zahraničně obchodní bilance zeleniny byla v roce 2000 dále zhoršena zahraničním obchodem se zpracovanou zeleninou a se zeleninovými výrobky. Deficit v této oblasti dosáhl objemu 33,2 tis. t v celkové hodnotě 668,3 mil. Kč (z toho dovoz 52,0 tis. t v hodnotě 1 128,5 mil. Kč a vývoz 18,8 tis. t v hodnotě 460,2 mil. Kč), což představuje v meziročním srovnání mírné zvýšení objemového deficitu (o 2,2 %) a současně mírné snížení hodnotového deficitu (1,6 %). V roce 2000 tak dosáhla pasivní bilance zahraničního obchodu se zeleninou celkem (po přepočtu zpracované zeleniny a zeleninových výrobků na zeleninu čerstvou) úrovně 349,5 tis. t, resp. 4 218,2 mil. Kč v objemovém, resp. hodnotovém vyjádření.
CZV zeleniny se v roce 2000 proti roku 1999 v průměru zvýšily o 5,2 %. Mírný nárůst těchto cen byl zjištěn téměř u všech druhů zeleniny. Přitom průměrná spotřebitelská cena zeleniny ve stejném období poklesla o 4,7 %, zejména v důsledku levných dovozů zeleniny (především cibule, mrkve, pekingského a hlávkového zelí).
Z nejvíce pěstovaných druhů zeleniny v České republice byl zaznamenán nárůst průměrné roční CZV u cibule suché (o 2,5 % na 5 308 Kč/t), u zelí hlávkového bílého (o 2,1 % na 3 596 Kč/t), u hlávkového zelí červeného (o 8,2 % na 4 892 Kč/t). U mrkve bez natě došlo naopak k poklesu (o 20,9 % na 4 744 Kč/t).

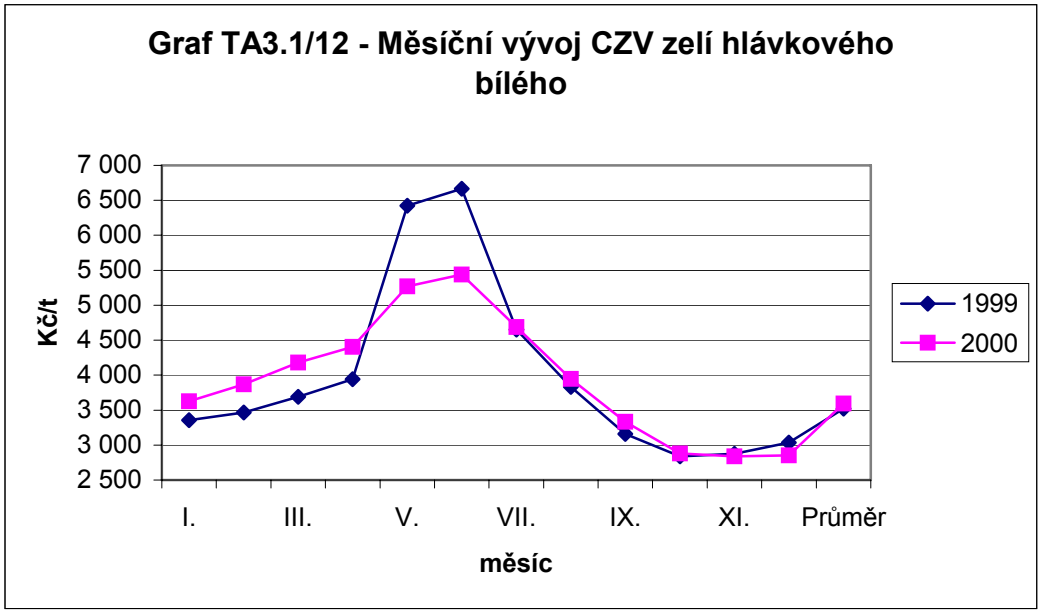

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

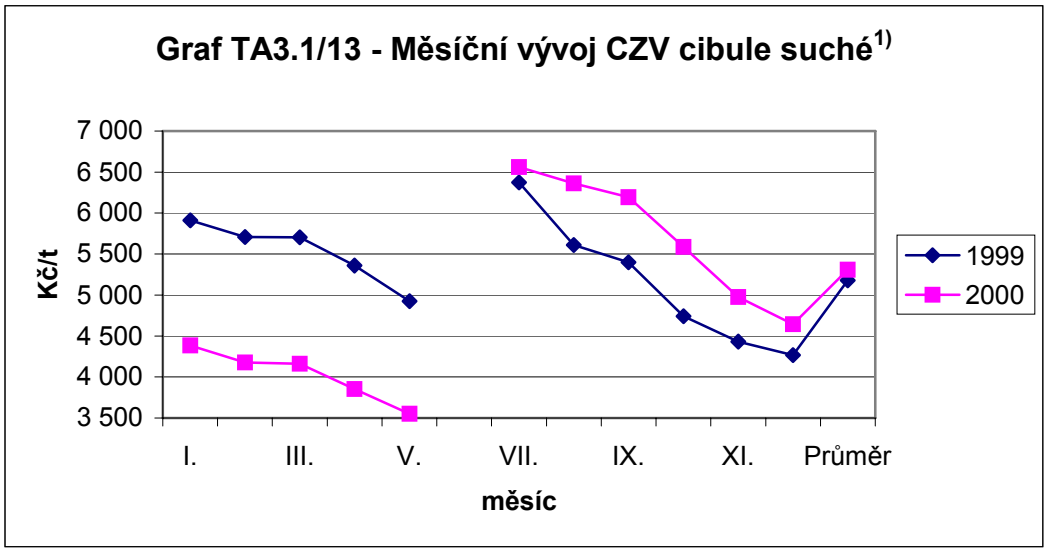

1) Údaj za VI./99 se nevyskytuje.
Pramen: ČSÚ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Zelinářství v České republice v současné době produkuje cca 30 druhů zeleniny ve více než 1 300 odrůdách, a to v různých termínech a pro odlišné způsoby užití. Nedostupnost úvěrů a výše bankovních úroků způsobuje likvidaci i úspěšných pěstitelů, kteří z různých důvodů nemají zdroje na financování zásob skladované zeleniny. Jejich finanční prostředky jsou často blokovány platební nekázní odběratelů. Podniky, kterým schází finanční prostředky na nákup pesticidů, hnojiv, obnovu a modernizaci techniky, používají levnější osiva méně vhodných odrůd s nízkou biologickou hodnotou. Důsledkem je zvyšování pracnosti výroby, snižování tržní výtěžnosti a neúnosně vysoké náklady na jednotku tržní produkce.
Na základě vlastního šetření Zelinářské unie Čech a Moravy byly v roce 2000 variabilní náklady na 1 t tržní produkce u cibule seté 2,1 tis. Kč, průmyslové mrkve 1,3 tis. Kč a hlávkového bílého zelí 2,3 tis. Kč.
Rok 2000 bylo možné považovat z hlediska pěstitelů tržní zeleniny za mírně podprůměrný. Nabídka zeleniny kryla u většiny druhů zeleniny poptávku. Odbyt čerstvé zeleniny byl, s výjimkou několika kratších časových

úseků během roku, plynulý. Zhoršení odbytové situace nastalo u zeleniny průmyslové v důsledku nestabilního podnikatelského prostředí u zpracovatelských podniků. Přínosem byla větší stabilita v rámci tržních vztahů, nárůst odbytových cen pro pěstitele zeleniny a významné, ale stále nedostatečné, investice do strojů, technologií a skladování.

3.2 Živočišná výroba

3.2.1 Skot - mléko, maso

Mléko

Situace na mezinárodním trhu mléka byla v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 podstatně příznivější. Zlepšená ekonomická situace ve většině zemí Latinské Ameriky a jihovýchodní Asie podpořila poptávku po mlékárenských výrobcích s vyšší přidanou hodnotou, což se projevilo růstem cen na světových trzích (cca o 10 %). Výraznější zvyšování cen bylo do značné míry eliminováno rostoucím vývozem zemí Oceánie, které mají příznivé podmínky pro výrobu mléka a výhodné dopravní podmínky.

Překročení mléčné kvóty v EU o 687,5 mil. t v kvótním roce 1999/00 znamená pro producenty mléka v EU povinnost zaplatit dodatečný odvod ve výši 244,9 mil. EUR. Toto překročení kvóty se stalo zřejmě jednou z nejvýznamnějších příčin poklesu nákupu mléka v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 (o 0,8 %). Pokles nákupu mléka spolu s oživením subvencovaného vývozu mlékárenských výrobků přispěl k mírnému růstu CZV mléka v EU (cca o 2 %). Postupně dochází ke zvýšení poptávky po mlékárenských výrobcích s vyšší přidanou hodnotou na vnitřním trhu i na export.

Trh s mlékem a mlékárenskými výrobky v ČR byl v roce 2000 významným způsobem ovlivňován opatřeními zemědělské politiky. CZV byly podporovány minimální cenou mléka a vývozními subvencemi na máslo, SOM a další mlékárenské výrobky. Přímé platby (podpora chovu dojených krav, chovu skotu, ovcí, koz a koní na trvalých travních porostech a nově v roce 2000 zavedené kompenzační platby na zlepšení informatiky o nákupu mléka, viz tab. TB3.3/01) byly zaměřeny na zlepšování ekonomiky výroby mléka, rozšiřování pastvy skotu a získávání informací o přímých prodejích mléka. Růst cen mlékárenských výrobků na zahraničních trzích (zejména SOM a SPM) snižoval potřebu vývozních subvencí. Celkovým důsledkem opatření zemědělské politiky a růstu světových cen byl pokles % OPP ze 35 % na 28 % v meziročním srovnání. Ve srovnání s rokem 1999 se snížila míra ochrany domácích výrobců měřená KNO o 11 procentních bodů.

Úspěšná byla opatření k podpoře spotřeby mléka (školní mléko), která je účelově zaměřena na snížení deficitu vápníku u dětí a zvýšení návyku na vyšší spotřebu mléka do budoucnosti. Přínosem bylo i vydání vyhlášky MZe č. 347/1999 Sb. z 13. 12. 1999, přinášející změnu označení „odtučněné mléko“ na „odstředěné mléko“. Úprava názvosloví vedla k návratu části spotřebitelů k polotučnému mléku a tím k poklesu přebytku tzv. technologického másla.

V ČR v roce 2000 působilo celkem 14 odbytových družstev a organizací, které soustředily téměř 70 % trhu se syrovým kravským mlékem. Největší význam má MLECOOP - odbytové družstvo, které zaujímá na trhu mléka v ČR 40% podíl (celkový objem asi 3 mil. l nakoupeného mléka denně). Uváděné odbytové organizace poskytují pro své členy mimo nákupu a prodeje mléka marketingové informace (přehledy o cenách mléka z hlediska kvality, výhled spotřeby apod.) a zprostředkovávají poradenské služby. Ve sféře obchodu se promítly zvýšené požadavky maloobchodních řetězců na kvalitu a zejména stabilitu dodávek mlékárenských výrobků (především u konzumního mléka trvanlivého).

V roce 2000 pokračoval proces diferenciace stáda dojených krav v ČR na mléčný typ reprezentovaný holštýnským plemenem. Základem kombinovaného maso-mléčného typu zůstává český strakatý skot. Po technické stránce pokračovala přestavba stájí pro dojnice na volné ustájení s cílem snížení potřeby živé práce a zajištění welfare zvířat.

I přes přímé podpory a celkové meziroční mírné zlepšení postavení výrobců mléka na trhu (ukazatel TT 101 %) pokračoval vlivem dlouhodobé ztrátovosti ve výrobě mléka i v roce 2000 pokles stavu dojených krav, zejména v chovech s vysokými náklady a nízkou užitkovostí. Růst průměrné roční užitkovosti dojených krav je ovlivněn genetickým pokrokem, zlepšením krmení a brakací krav s nízkou užitkovostí. Zvýšení nákupu mléka vedlo k růstu tržnosti z 91,0 % na 92,8 %.

TA3.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Bilance				
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	544,80	515,40	94,60
Průměrná roční užitkovost	l/ks	5 022,00	5 255,00	104,64
Počáteční zásoba	mil. l	51,70	31,60	61,12
Výroba	mil. l	2 736,20	2 708,10	98,97
Nákup mléka	mil. l	2 490,00	2 514,30	100,98
Dovoz	mil. l	160,40	188,30	117,39
Celková nabídka	mil. l	2 702,10	2 734,20	101,19
Domácí spotřeba	mil. l	1 963,70	2 022,10	102,97
Vývoz	mil. l	706,80	668,50	94,58
Celková poptávka	mil. l	2 670,50	2 690,60	100,75
Konečná zásoba	mil. l	31,60	43,60	137,97
Ekonomika				
Náklady na produkci[1)]	Kč/l	7,93	8,09	102,02
CZV mléka celkem	Kč/l	7,12	7,45	104,63
Přímé platby a dotace vstupů[2)]	Kč/l	0,32	0,22	68,75
OPP[3)]	%	35,00	28,00	80,00
KNO[4)]	koef.	38,00	27,00	71,05
TT[5)]	%	93,82	94,81	101,05
CZV SRN	EUR/kg	0,27	0,29	106,76
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/kg	.	.	.

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Rok 1999 dotační titul 1.G, rok 2000 dotační tituly 1.G a 1.N.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; GŘC; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), M. Hrubá (MZe)

Domácí spotřeba mléka a mléčných výrobků v přepočtu na syrové mléko se zvýšila mj. i v důsledku podpory spotřeby (školní mléko) ve srovnání s rokem 1999 o 58,4 mil. l, tj. téměř o 3 %. Rozhodující vliv měla vyšší spotřeba jogurtů (o 18,7 %), vyšší spotřeba sýrů (o 9,4 %) a konzumních smetan (o 19,7 %). Zvýšená spotřeba uvedených výrobků plně kompenzovala sníženou spotřebu konzumního mléka a tvarohů. Celkové užití mléčných krmných směsí (5,6 tis. t) bylo ve srovnání s rokem 1999 vyšší o 4,2 %.

V roce 2000 došlo ke zvýšení dovozu mléka a mléčných výrobků ve srovnání s předešlým rokem v přepočtu na mléko o 27,9 mil. l (17,4 %), což činí pouze 9,3 % z domácí spotřeby mléka a mléčných výrobků. V členění na jednotlivé položky se zvýšil dovoz tekutého mléka a smetany o 103 % (převážně RAJO - Bratislava), jogurtů a ostatních zakysaných mléčných výrobků o 16,1 % (DANONE), sýrů a tvarohů o 9,5 %. Dovoz jogurtů neměl vliv na snížení jejich výroby u domácích producentů, ale omezil další rozvoj výroby. Zvýšený dovoz ostatních zakysaných mléčných výrobků snížil domácí produkci.

Vývoz mléka a mléčných výrobků v přepočtu na mléko se snížil ve srovnání s rokem 1999 o 5,4 % na 668,5 mil. l, což činí 26,6 % z celkového nakoupeného množství mléka v roce 2000. Na snížení vývozu měla určitý vliv i zvýšená domácí poptávka po mléčných výrobcích, zejména po sýrech.

V průběhu roku 2000 se ceny zemědělských výrobců mléka pohybovaly na úrovni vyhlášené minimální ceny 7,50 Kč/l mléka při obsahu tuku 3,6 %. Průměrná roční cena mléka I. a vyšší jakostní třídy dosáhla 7,50 Kč/l, průměrná cena mléka celkem pak 7,45 Kč/l. Meziroční zvýšení průměrné CZV mléka (o 4,6 %) se odrazilo ve zvýšení cen průmyslových výrobců tekutého mléka o více než 10 % a sýru Eidam (45 % tuku v sušině) o 6,7 %. Naopak u bílého jogurtu došlo ke snížení průměrné ceny o 7,9 %. Na snížení ceny jogurtů měla vliv konkurence dovážených jogurtů s relativně nižšími cenami.

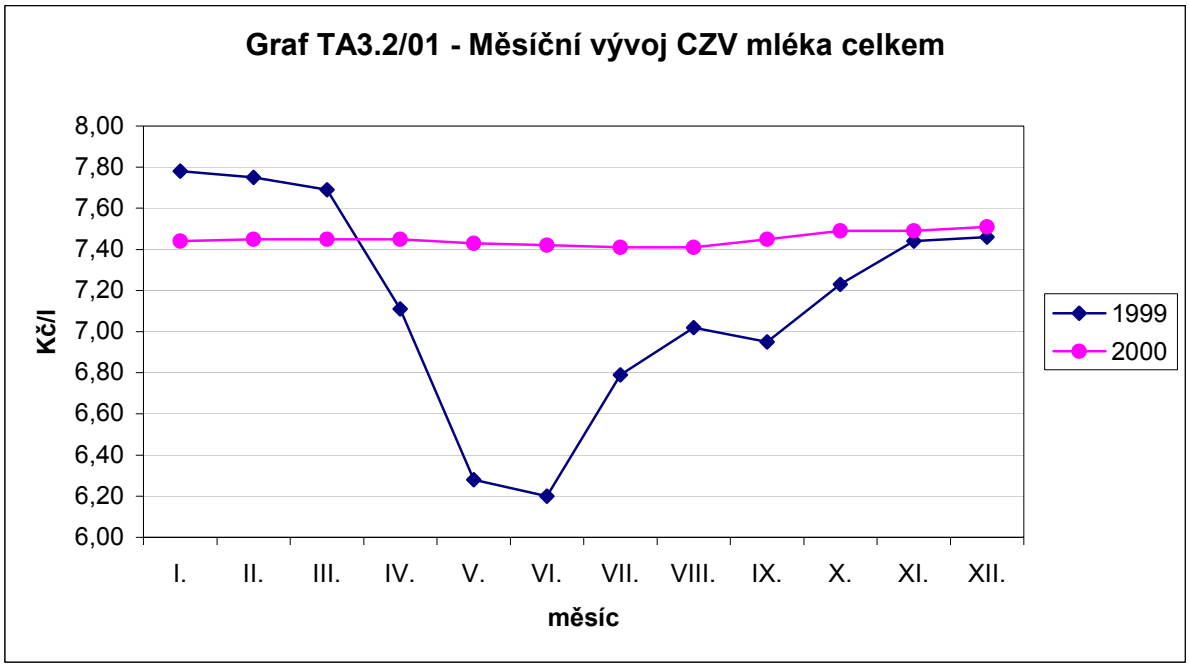

Pramen: SFTR 6-12; MZe
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Cenový vývoj v roce 2000 byl, jak vyplývá z grafu TA3.2/01, v průběhu celého roku stabilizovaný vlivem opatření agrární politiky a tudíž nedocházelo k cenovým výkyvům jako v minulém roce.
Náklady na produkci mléka byly v roce 2000 ovlivňovány zejména zvýšenou cenou nakupovaných i vlastních krmiv (zejména ve 2. pololetí), narůstajícími náklady na pracovní sílu, rostoucími cenami oprav a údržby, služeb a energií. Příznivě se ve vývoji jednotkových nákladů projevilo zvýšení průměrné dojivosti na krávu a rok (ve srovnání s předchozím rokem o 233 l/ks z 5 022 l na 5 255 l mléka), což představovalo zvýšení jednotkových nákladů pouze o 2,0 %.
Podmínky na trhu (ukazatel TT) se meziročně pro výrobce mléka mírně zlepšily (zhruba o 1,0 %). Zlepšení podmínek bylo způsobeno zvýšením CZV (o 4,6 %), které kompenzovalo nárůst nákladů výroby o 2,0 % a snížení přímých podpor o 31,3 % (resp. snížení % OPP o 20 %).
Kvalita a úroveň zpracování (přidaná hodnota) mlékárenských výrobků zvyšuje jejich konkurenceschopnost. To mimo jiné umožňuje jejich vývoz s nižšími nároky na dotace.
V roce 2000 se zejména v důsledku růstu cen zlepšilo postavení domácích producentů mléka ve vztahu k domácímu i zahraničnímu trhu, a to i přes snižující se celkovou míru ochrany vůči zahraničním trhům (viz pokles ukazatele KNO z 38 % v roce 1999 na 27 % v roce 2000). V souladu se světovým trendem stoupá domácí spotřeba výrobků s vyšší přidanou hodnotou.

Skot - hovězí maso

Produkce hovězího masa ve světě se podle odhadu USDA v roce 2000 mírně zvýšila (o 1,4 %) a nepatrně vzrostl i export. Produkce reagovala na růst poptávky zejména v Číně, Argentině a Brazílii. Narůstající poptávka vedla ke snížení zásob masa a růstu jeho ceny. Podle odhadu OECD vzrostla cena v roce 2000 meziročně u největších producentů, a to v USA o 12 % a v Argentině o 14 %.
V EU ve srovnání se světovou produkcí docházelo k opačným trendům. Produkce hovězího masa se snižovala (v důsledku předchozích opatření) rychleji než poptávka, což se projevilo až do října 2000 poklesem zásob a růstem cen. Následkem opětovného výskytu BSE[53] v některých zemích EU výrazně poklesla poptávka po hovězím mase a došlo ke značnému poklesu cen. Obava spotřebitelů z BSE následně ovlivnila poptávku i v ČR.
V ČR byla v souladu s dlouhodobou perspektivou rozvoje chovu skotu v roce 2000 podporována pastva skotu, ovcí, koz a koní na trvalých travních porostech. Celkem bylo na každou DJ vyplaceno 2 410 Kč. S cílem zvýšení produkce hovězího masa a stavů krav masných plemen byl podpořen chov krav bez tržní produkce mléka. Podpora byla poskytnuta na 69 574 ks krav a činila 2 642 Kč/ks.

[53] *Bovinní spongiformní encefalopatie.*

Rok 2000 byl v podstatě prvním rokem působení odbytových organizací na trhu s jatečným skotem. V České republice bylo v průběhu roku 2000 registrováno 12 odbytových organizací zastupujících převážně menší producenty jatečného skotu. Tyto organizace zajišťují pro své členy pravidelný odbyt jatečného skotu. Postupně začínají poskytovat svým členům poradenské služby Výraznější vliv na vývoj cen z důvodu krátké doby působnosti nebyl zatím zaznamenán.
Během roku 2000 došlo k výraznějšímu prosazování ekologické produkce hovězího masa s cílem obnovit důvěru spotřebitelů. Ekologičtí zemědělci chovající jatečný skot na ekofarmách se sdružují v ČR do dvou odbytových organizací. Zvířata jsou porážena na dvou certifikovaných jatkách a zpracované maso v kvalitě BIO je distribuováno do sítě hypermarketů Hypernovy. Ceny těchto výrobků představují zvýšení o cca 10 - 15 %.
Jatečný skot je dodáván na jatky buď přímo na základě smluv nebo odbytovým organizacím, příp. vývozním společnostem.
V technologii chovu se postupně prosazuje volné ustájení. Masná plemena skotu jsou chována během vegetačního období na pastvinách, některá z nich i celoročně.
Výroba hovězího masa se v roce 2000 meziročně snížila o 12,4 % a dosáhla 208 tis. t ž. hm. Tento očekávaný pokles je důsledkem dlouhodobého poklesu stavů krav a snížené poptávky po hovězím mase. Průměrná porážková hmotnost jatečného skotu proti roku 1999 stoupla o 1,1 % na 556,3 kg ž. hm. Stavy skotu celkem zaznamenaly v průběhu roku 2000 poprvé od roku 1990 nárůst. Podle Soupisu hospodářských zvířat ČSÚ k 1. 3. 2001 se stavy skotu od 1. 3. 2000 do 1. 3. 2001 zvýšily o 8 tis. ks (0,5 %). Z toho stavy krav celkem však poklesly o dalších 4 tis. ks (0,7 %). Pokles stavů dojených krav není doprovázen odpovídajícím nárůstem stavů krav bez tržní produkce mléka.

TA3.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Bilance				
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 657,00	1 574,00	94,99
Průměrná roční užitkovost	kg/ks/den	0,86	0,88	102,57
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	7,10	7,00	98,59
Výroba	tis. t ž. hm.	237,40	208,00	87,62
Dovoz	tis. t ž. hm.	12,30	12,60	102,44
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	256,80	227,60	88,63
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	233,30	210,50	90,23
Vývoz	tis. t ž. hm.	16,50	12,10	73,33
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	249,80	222,60	89,11
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	7,00	5,00	71,43
Ekonomika				
Náklady na produkci[1)]	Kč/kg ž. hm.	42,00	43,61	103,83
CZV jatečných býků celkem	Kč/kg ž. hm.	38,17	40,97	107,34
Přímé platby a dotace vstupů[2)]	Kč/kg ž. hm.	1,84	3,70	201,09
OPP[3)]	%	7,00	14,00	200,00
KNO[4)]	koef.	-5,00	4,00	x
TT[5)]	%	95,26	102,43	107,53
CZV EU	EUR/kg ž. hm.	.	.	.
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/ks	152,00	178,00	117,11

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Rok 1999 nařízení vlády č. 24/1999 Sb. Rok 2000 dotační titul 1.L a nařízení vlády č. 359/2000 Sb.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, Soupis hospodářských zvířat - ČSÚ; GŘC; VÚZE-BIC; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), J. Hojer, Z. Veselá (MZe)

Domácí spotřeba poklesla ve srovnání s rokem 1999 o 9,8 % na 210,5 tis. t ž. hm. V prosinci roku 2000 se ve srovnání stejným obdobím minulého roku výrazně snížila spotřeba hovězího masa o 21 %. Také spotřeba hovězího masa v přepočtu na obyvatele a rok se stále meziročně snižuje, neboť spotřebitel dává stále častěji přednost zejména drůbežímu masu.

V roce 2000 bylo do ČR dovezeno 12,6 tis. t ž. hm. živého skotu a hovězího masa. Ve srovnání s rokem 1999 došlo k mírnému zvýšení importu o 2,4 %, tj. o 0,3 tis. t ž. hm. Nedostatek jatečné suroviny do masných výrobků byl kompenzován dovozem jatečného skotu především z Polska (7 tis. ks). Proti roku 1999 se zvýšil dovoz telat (o 2,9 tis. ks). Plemenný skot byl dovezen v počtu 673 ks. Nejvýznamnějšími obchodními partnery bylo Polsko a Slovensko.
Nižší stavy skotu se promítly také do změn vývozu živého skotu a hovězího masa, který poklesl ze 16,5 tis. t ž. hm. na 12,1 tis. t ž. hm., tj. o 26,7 % (4,4 tis. t ž. hm.). Vývoz byl realizován především v zástavovém skotu (25,7 tis. ks) a telatech (7,7 tis. ks). Hlavními obchodními partnery byly Německo a Chorvatsko.
Vývoj cen na světových trzích a trzích EU měl vliv na vývoj cen jatečného skotu v ČR. CZV jatečných býků tř. A během roku postupně rostla z 38,26 Kč v lednu až na 43,05 Kč/kg ž. hm. v listopadu 2000. Vliv krize BSE zemích EU se v ČR projevil až v prosinci, kdy došlo také u českých spotřebitelů k poklesu zájmu o hovězí maso. Následně se snížila také CZV, ale výši průměrné roční ceny tato aktuální situace již podstatně neovlivnila. Průměrná cena za jatečné býky tř. A v roce 2000 stoupla meziročně ze 37,87 Kč na 40,31 Kč/kg ž. hm., tj. o 6,4 %. Zvýšení cen zemědělských výrobců se odrazilo obdobně také v nárůstu cen průmyslových výrobců.

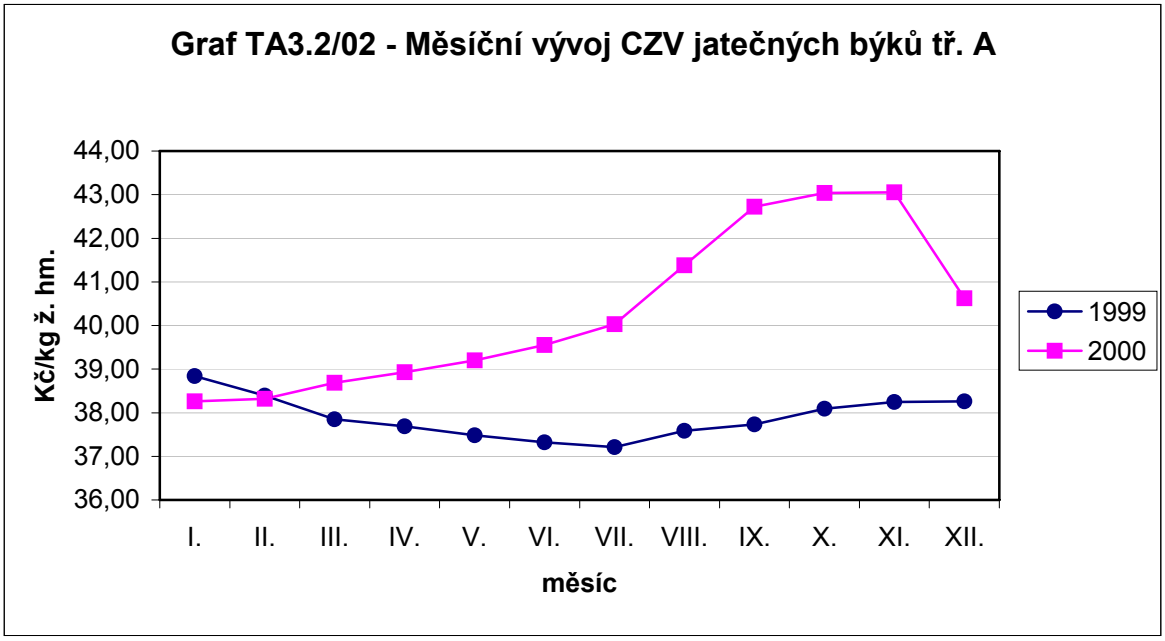

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Náklady na produkci hovězího masa byly v roce 2000 negativně ovlivňovány zejména vyšší cenou nakupovaných i vlastních krmiv, zvýšenou cenou pracovní síly, cenou služeb a energie. Ve srovnání s rokem 1999 se odhaduje jejich zvýšení o 3,8 %. Z druhé strany byly jednotkové náklady pozitivně ovlivněny nárůstem průměrného přírůstku skotu ve výkrmu, který meziročně vzrostl o 2,3 % na 0,88 kg/ks/den.
V roce 2000 v důsledku klesajících stavů skotu z předchozích let a tím snížené nabídky hovězího masa podle VÚZE-BIC vzrostla CZV za jatečné býky celkem (na rozdíl od CZV jatečných býků třídy A uváděné ČSÚ) na 40,97 Kč/kg ž. hm (meziroční růst o 7,3 %). Nárůst ceny a přímých plateb a současně zvýšení přírůstků ve vztahu k jednotkovým nákladům mělo příznivý vliv na změnu ukazatele TT výkrmu (meziroční růst o 7,5 %). Výkrm býků bez podpor byl nerentabilní a vykazoval ztrátu 2,64 Kč/kg ž. hm. (proti 3,83 Kč/kg ž. hm. v roce 1999).
Někteří chovatelé zpeněžovali jatečný skot v roce 2000 na základě dohody s jatkami podle normy SEUROP, což se rovněž příznivě promítlo (zvláště u masných plemen) do rentability výkrmu skotu.
Ve světě i v ČR přetrvává sestupný trend spotřeby hovězího masa. Zpracovatelé se snaží nabídnout spotřebiteli hovězí maso i výrobky z hovězího masa ve vyšší kvalitě. V síti některých supermarketů v ČR se objevuje speciálně označované maso masných plemen a maso v kvalitě BIO.

3.2.2 Prasata

Světový trh vepřového masa byl v roce 2000 charakteristický zvýšenou poptávkou, které se pružně přizpůsobila také nabídka. Produkce podle odhadu USDA se meziročně zvýšila o 1,5 %. Rovněž spotřeba vepřového masa v roce 2000 vzrostla o 1,5 %. Určujícím faktorem je po několik let dynamický vzestup výroby a spotřeby vepřového masa v Číně. Oživení poptávky se projevilo až v Japonsku a Rusku. Světový vývoz poklesl v roce 2000 o 8,1 %. Nejvíce se na tomto poklesu podílela EU. Nejvýznamnějším světovým exportérem zůstala v roce 2000 Kanada před USA a Dánskem.

V EU byl trh prasat v roce 2000 charakterizován nižší produkcí, poklesem stavů prasat, ale také oživením cen. Stavy prasat poklesly o 1,3 % a prasnic o 1 %. Podle odhadu USDA bylo v zemích EU vyrobeno o 2 % vepřového masa méně než v roce 1999. Produkce klesla v Nizozemsku, SRN, Francii a Velké Británii, naopak se zvýšila v Dánsku. Spotřeba vepřového masa však klesla jen nepatrně o 0,3 %. Výrazně se snížil export (o 16,6 %), neboť se snížily exportní subvence, na kterých je závislý vývoz vepřového masa do Ruska. Oživení cen v EU ovlivnilo také zvýšení CZV za jatečná prasata v ČR (o cca 16 %).

Od 1. 7. 2000 vstoupila v platnost tzv. dvounulová varianta liberalizace vzájemného obchodu mezi ČR a EU. V rámci mezinárodních smluv s EU probíhá vzájemný obchod s vyloučením subvencí, celní zátěže, respektive se snížením cel v rámci vyšších preferenčních kvót. Pro dovoz činí objem těchto kvót 10 tis. t vepřového masa a toto množství je stejnoměrně rozděleno na dvě pololetí s platností od 1. 7. do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2001. Objem kvóty pro rok 2000 byl v ČR vyčerpán 28. 7. 2000.

Dále bylo jednostranně pouze českým vývozcům umožněno bezcelně a bez subvencí vyvézt do zemí EU od 1. 7. 2000 do 30. 6. 2001 celkem 1,5 tis. t živých prasat.

Jatečná prasata jsou dodávána na jatka buď přímo od producentů na základě dlouhodobých smluv nebo prostřednictvím odbytových organizací.

V roce 2000 působilo na trhu s vepřovým masem několik odbytových organizací, které dodávaly na jatka asi 30 % jatečných prasat. Nejvýznamnější z nich byl Agropork, který zajišťoval prodej téměř 25 % produkce.

V roce 2000 byla schválena nezbytná legislativa pro zavedení normy SEUROP. Touto formou zatřiďování, v závislosti na kvalitě (podle podílu libové svaloviny), dochází k efektivnějšímu zhodnocování hybridizačního programu v ČR. V roce 2000 již 6 podniků na základě dohody podle normy SEUROP jatečná prasata zpeněžovalo.

Pokles stavů prasnic v roce 1999 z důvodů nízkých CZV se promítl v roce 2000 do snížení produkce vepřového masa a stavů prasat celkem. Podle Soupisu hospodářských zvířat ČSÚ k 1. 3. 2001 poklesly stavy prasat celkem meziročně o 94 tis. ks (2,5 %) a stavy prasnic o 4 tis. ks (1,3 %). Výroba vepřového masa v roce 2000 dosáhla 583,9 tis. t ž. hm. Ve srovnání s rokem 1999 byla nižší o 54,9 tis. t ž. hm., tj. o 8,6 %.

TA3.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Bilance				
Stavy prasat celkem	tis. ks	4 001,00	3 688,00	92,18
Průměrná roční užitkovost	kg/ks/den	0,65	0,65	100,00
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	12,50	13,00	104,00
Výroba	tis. t ž. hm.	638,80	583,90	91,41
Dovoz	tis. t ž. hm.	23,50	19,20	81,70
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	674,80	616,10	91,30
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	648,60	596,10	91,91
Vývoz	tis. t ž. hm.	13,20	8,00	60,61
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	661,80	604,10	91,28
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	13,00	12,00	92,31
Ekonomika				
Náklady na produkci[1)]	Kč/kg ž. hm.	29,73	31,14	104,74
CZV jatečných prasat celkem	Kč/kg ž. hm.	29,92	34,75	116,14
Přímé platby a dotace vstupů[2)]	Kč/kg ž. hm.	.	.	.
OPP[3)]	%	41,00	24,00	58,54
KNO[4)]	koef.	42,00	13,00	30,95
TT[5)]	%	100,64	111,59	110,88
CZV EU	EUR/100 kg j. hm.	120,00	135,00	112,50
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/100 kg j. hm.	.	.	.

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

2) Bez přímých plateb.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, Soupis hospodářských zvířat - ČSÚ; GŘC; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), J. Hojer, P. Kavena (MZe)

Domácí spotřeba ve srovnání s rokem 1999 poklesla o 8,1 % na 596,1 tis. t ž hm. Spotřebitel dává přednost méně tučným, spíše bílým masům.

V roce 2000 bylo do ČR dovezeno 19,2 tis. t vepřového masa po přepočtu na ž. hm. Ve srovnání s rokem 1999 to bylo o 18,3 % méně, tj. o 4,3 tis. t ž. hm. Hlavním dovozním artiklem bylo z 94 % vepřové maso v přepočtu na ž. hm., zbytek tvořila živá zvířata. Nejvýznamnějšími dodavateli bylo Dánsko, SRN a Itálie. Dovoz živých prasat byl realizován v zástavových selatech (850 ks) a čistokrevných zvířatech (205 ks). Nejvýznamnějším partnerem bylo SRN.

V roce 2000 poklesl rovněž vývoz živých prasat a vepřového masa na 8 tis. t v přepočtu na ž. hm., proti roku 1999 bylo vyvezeno méně o 39,4 %, tj. 5,2 tis. t ž. hm. Vývoz byl realizován z 66 % v mase, méně v živých jatečných zvířatech (18,5 tis. ks), čistokrevných prasatech (2,1 tis. ks) a selatech (1,9 tis. ks). Největším odběratelem bylo Slovensko.

Během roku 2000 dochází k oživení CZV za jatečná prasata z důvodů poklesu nabídky a částečně také růstu cen v EU. CZV jatečných prasat tř. I se začala od května do listopadu zvyšovat, v prosinci pak zaznamenala pokles. Průměrná CZV jatečných prasat tř. I se podle ČSÚ meziročně zvýšila z 30,48 Kč na 35,59 Kč/kg ž. hm., tj. o 16,8 %. Zvýšení cen zemědělských výrobců se promítlo také v nárůstu cen průmyslových výrobců.

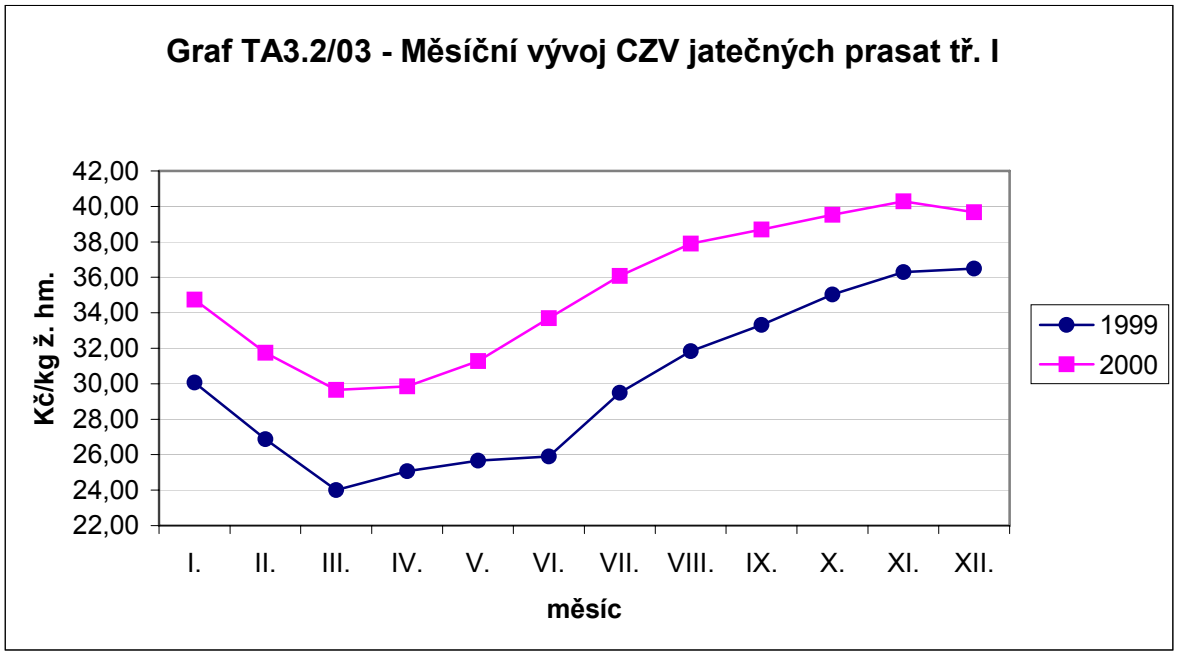

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Odhaduje se, že náklady na produkci vepřového masa v roce 2000 vzrostly vlivem zejména vyšších cen nakupovaných i vlastních krmiv, pracovních nákladů, cen služeb a energií. Přírůstek prasat ve výkrmu zůstal na úrovni roku 1999, tedy 0,65 kg/ks/den. Jednotkové náklady se meziročně zvýšily o 1,41 Kč/kg ž. hm. (o 4,7 %). Nárůst cen zemědělských výrobců v roce 2000 měl příznivý vliv na rentabilitu výkrmu. CZV jatečných prasat celkem zjištěná podle VÚZE-BIC (na rozdíl od ceny jatečných prasat třídy I uváděných ČSÚ) se v roce 2000 meziročně zvýšila o 16,1 % a dosáhla 34,75 Kč/kg ž. hm. Došlo ke zvýšení ziskovosti ve výkrmu jatečných prasat proti roku 1999 o 3,42 Kč/kg ž. hm. Podmínky na trhu (ukazatel TT) se ve výkrmu jatečných prasat zlepšily o 10,9 %. Nárůst cen zemědělských výrobců jatečných prasat plně kompenzoval zvýšené náklady a ztráty způsobené nižším objemem produkce.

3.2.3 Drůbež - maso, vejce

Drůbež

Celosvětový růst poptávky po drůbežím mase pokračoval i v roce 2000. Hospodářské zotavení přispělo ke zvýšení poptávky Číny i ostatních asijských zemí. Zvýšil se import do Ruska. V USA pokračoval růst produkce i exportu, ale ještě výrazněji vzrostla produkce i exportní možnosti Brazílie.
EU zůstává po USA a Číně třetím největším producentem drůbeže a třetím největším exportérem. Produkce EU je víceméně stabilní, přestože vývoz do třetích zemí klesá v důsledku menší konkurenceschopnosti jejích producentů. Na exportní trhy ale vstupují i zpracované výrobky s vyšším podílem přidané hodnoty.
Podle odhadu OECD se cena jatečných kuřat v EU v roce 2000 zvýšila v porovnání s rokem 1999 cca o 2,5 %.
Rozvoj chovu drůbeže v ČR byl podporován pouze nepřímo (podpora kontroly užitkovosti, kontroly dědičnosti užitkových vlastností a zdraví zvířat a podpora výsledků šlechtění).
V rámci liberalizace agrárního obchodu mezi ČR a EU byla přijata tzv. dvounulová varianta. Od 1. 7. 2000 vstoupilo v platnost nařízení vlády č. 180/2000 Sb., kterým se stanoví kvóty pro dovoz drůbežího masa z EU. Na vývoz drůbežího masa z ČR do EU se vztahuje nařízení Rady EK č. 2433/2000 ze 17. října 2000**.**
Výkrm drůbeže probíhá na základě smluv mezi producenty kuřat a výrobci krmných směsí a smluv mezi producenty jatečné drůbeže a zpracovatelským průmyslem. Odbytové organizace neměly na vývoj cen podstatný vliv.
Jatečná kuřata jsou téměř výlučně chována na hluboké podestýlce. Krmení a napájení, světelný režim a vzduchotechnika jsou automatizovány.
Ustájení jatečných krůt je obdobné jako u výkrmu kuřat. Převážná část producentů aplikuje diferencovaný výkrm krůt a krocanů zohledňující rozdílné růstové schopnosti obou pohlaví. S ohledem na požadavky

zpracovatelského průmyslu je rozšiřována zejména u krocanů technologie výkrmu do vyšších hmotnostních kategorií.
Husy a kachny jsou chovány na rybnících s vymezením příbřežní vodní části výběhů a v přilehlých ustájovacích přístřešcích. Postupně se zvyšuje celoroční podíl výkrmu vodní drůbeže v halách.
Poptávka spotřebitelů po libovém a levnějším drůbežím mase se každoročně zvyšuje. Zvýšené poptávce se pružně přizpůsobovala nabídka na trhu. Daný vývoj se projevil růstem stavů drůbeže celkem a zvýšenými počty kuřat zařazovaných do výkrmu. Podle Soupisu hospodářských zvířat ČSÚ k 1. 3. 2001 se stavy drůbeže celkem meziročně zvýšily o 4,1 % na 32 043 tis. ks, stavy kuřat na výkrm o 7,5 % na 14 687 tis. ks. Zvyšuje se podíl vykrmovaných krůt. Stavy vodní drůbeže ve výkrmu se nezvýšily.
Produkce drůbežího masa vzrostla v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 o 21,3 tis. t na 294,3 tis. t ž. hm., tj. o 7,8 %. Z toho samozásobení a drobný prodej je v přepočtu na živou hmotnost odhadován na 20 tis. t ročně.

TA3.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Bilance				
Stavy drůbeže	tis. ks	30 222,00	30 784,00	101,86
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	8,00	11,50	143,75
Výroba	tis. t ž. hm.	273,00	294,30	107,80
Dovoz[1)]	tis. t ž. hm.	19,10	22,30	116,75
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	300,10	328,10	109,33
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	281,00	303,80	108,11
Vývoz[1)]	tis. t ž. hm.	7,60	13,70	180,26
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	288,60	317,50	110,01
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	11,50	10,60	92,17
Ekonomika				
Náklady na produkci[2)]	Kč/kg ž. hm.	23,36	23,61	101,07
CZV jatečných kuřat I. tř. jak.	Kč/kg ž. hm.	22,76	21,73	95,47
Přímé platby a dotace vstupů[3)]	Kč/kg ž. hm.	.	.	.
OPP[4)]	%	46,00	50,00	108,70
KNO[5)]	koef.	64,00	80,00	125,00
TT[6)]	%	97,43	92,04	94,46
CZV EU	EUR/100 kg j. hm.	83,00	85,00	102,41
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/100 kg j. hm.	.	.	.

1) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

2) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

3) Bez přímých plateb.

4) OPP = odhad produkčních podpor (%).

5) KNO = koeficient nominální ochrany.

*6) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, Soupis hospodářských zvířat - ČSÚ; GŘC; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: E. Haniková, J. Ouředník (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

Domácí spotřeba drůbežího masa se meziročně zvýšila o 8,1 % a dosáhla v přepočtu na ž. hm. 303,8 t v roce 2000. Na tomto zvýšení se nejvíce podílelo kuřecí maso.
Dovoz drůbežího masa do ČR se v roce 2000 zvýšil v porovnání s rokem 1999 o 16,8 % na 22,3 tis. t v přepočtu na ž. hm., tj. 7,6 % z domácí produkce a 7,3 % z domácí spotřeby v důsledku zvýšené spotřebitelské poptávky.
Vývoz drůbežího masa z ČR se v roce 2000 zvýšil v porovnání s rokem 1999 o 80,3 % na 13,7 tis. t v přepočtu na ž. hm., tj. 4,7 % z domácí produkce a 4,5 % z domácí spotřeby.
Ceny zemědělských výrobců jatečných kuřat I. tř. jak., které se v 1. pololetí 2000 pohybovaly mírně nad úrovní 21 Kč/kg ž. hm., se ve 2. pololetí průběžně zvyšovaly až na 23,04 Kč/kg ž. hm. v prosinci. Vzhledem ke zvýšené nabídce drůbežího masa (zvláště v 1. polovině roku) byla v roce 2000 průměrná roční CZV 21,73 Kč/kg.
Jednotkové náklady na produkci jatečných kuřat se v roce 2000 zvýšily ve srovnání s rokem 1999 o 1,1 %.

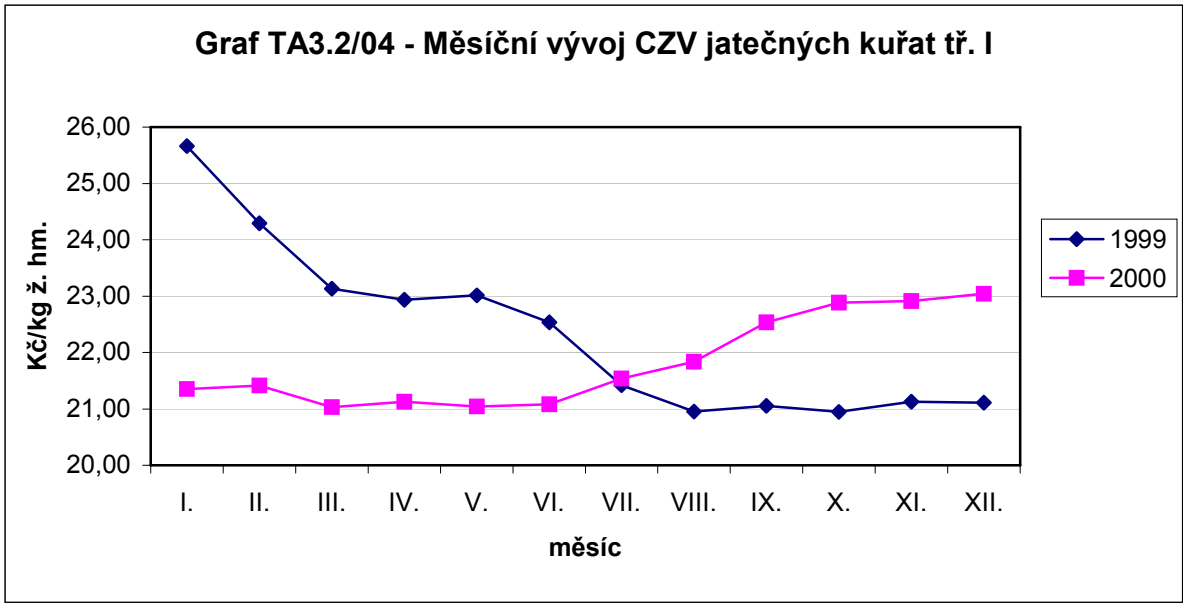

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců

Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Ceny jatečných kuřat se v roce 2000 snížily ve srovnání s předešlým rokem o 4,5 %. Snížení CZV a mírné zvýšení nákladů se projevilo snížením ukazatele TT o 5,5 %.

Situace na trhu drůbežího masa v roce 2000 se ve srovnání s minulým rokem mírně zlepšila. V souladu se světovým trendem dochází ke zvyšování podílu drůbežích výrobků s vyšším podílem přidané hodnoty (např. balené drůbeží díly, polotovary apod.). Hygienické normy jsou v souladu s obdobnými normami EU.

Vejce

Celosvětově zvýšená poptávka se projevila v roce 2000 dalším mírným zvýšením produkce vajec v porovnání s předcházejícím rokem (asi o 1,5 %). Produkce vajec v USA vzrostla o 2 %, ceny zůstávají nízké a export mírně poklesl. Největší světový producent vajec - Čína - dosáhl podle odhadu objemu produkce 371,9 mld. ks, tj. cca o 2 % více než v roce 1999.

Produkce vajec v EU se v roce 2000 znovu stala rentabilní a ziskovost se zvyšovala. Ve většině členských zemí se začaly zvyšovat počty nasazených vajec i vylíhnutých kuřat.

Dvounulová varianta umožňující bezcelní dovoz vybraných výrobků do EU se vztahuje na položku celního sazebníku „násadová vejce krůtí a husí a ptačí vejce ostatní“.

Část produkce je distribuována do maloobchodní sítě, zpracovatelskému průmyslu a na vývoz prostřednictvím obchodních organizací, část je tříděna u výrobce a dodávána do maloobchodu a na zpracování přímo.

Slepice nosného typu jsou ve velkochovech ustájeny převážně v klecích. Klece jsou většinou 3 - 4 etážové s automatickým krmením, napájením, sběrem vajec a úklidem trusu. Přibližně 40 % slepic je umístěno u drobných chovatelů, většinou ve výběhových systémech chovu.

Tržní producenti vajec reagovali nabídkou sníženou o 7,3 % na nízké ceny vajec v roce 1999. Stavy slepic se podle Soupisu hospodářských zvířat ČSÚ k 1. 3. 2001 snížily o 62 tis. ks, tj. 0,5 % na 11 677 tis. ks.

Celková produkce vajec včetně domácích chovů se v porovnání s rokem 1999 snížila o 7,3 % na 3 064 mil. ks. Z toho prodej vajec do tržní sítě dosáhl 1 497 mil. ks, tj. v meziročním srovnání poklesl o 12,7 %. Snížení bylo způsobeno poklesem stavu slepic.

TA3.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	1999	2000	Meziroční index
Bilance				
Průměrný stav slepic	tis. ks	11 934,00	11 093,00	92,95
Průměrná roční užitkovost	ks/nosnice	277,15	276,96	99,93
Výroba	mil. ks	3 307,00	3 064,00	92,65
z toho samozásobení	mil. ks	1 594,00	1 560,00	97,87
Dovoz[1)]	mil. ks	26,00	70,30	270,38
Celková nabídka	mil. ks	3 333,00	3 134,30	94,04
Domácí spotřeba	mil. ks	3 205,50	3 053,00	95,24
Vývoz[1)]	mil. ks	127,50	81,10	63,61
Celková poptávka	mil. ks	3 333,00	3 134,10	94,03
Ekonomika				
Náklady na produkci[2)]	Kč/ks	1,25	1,36	108,80
CZV tříděných vajec	Kč/ks	1,54	1,97	127,92
Přímé platby a dotace vstupů[3)]	Kč/ks	.	.	.
OPP[4)]	%	44,00	38,00	86,36
KNO[5)]	koef.	57,00	45,00	78,95
TT[6)]	%	123,20	144,85	117,58
CZV SRN	EUR/1 000 ks	.	.	.
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/1 000 ks	.	.	.

1) Dovoz a vývoz včetně násadových vajec.

2) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN.

3) Bez přímých plateb.

4) OPP = odhad produkčních podpor (%).

5) KNO = koeficient nominální ochrany.

*6) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, Soupis hospodářských zvířat - ČSÚ; GŘC; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: E. Haniková, J. Ouředník (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

Celková domácí spotřeba vajec se snížila v porovnání s rokem 1999 o 4,8 % na 3 053 mil. ks. Z toho pro lidskou výživu bylo určeno 2 792 mil. ks vajec.
V roce 2000 bylo do ČR dovezeno celkem 70,3 mil. ks vajec, z toho 56,8 mil. ks vajec ve skořápce. V porovnání s předchozím rokem se dovoz vajec zvýšil o 170,4 %, mj. v důsledku poklesu výroby o cca 300 mil. ks.
Celkový vývoz vajec z ČR se snížil v roce 2000 proti roku 1999 o 36,4 % na 81,1 mil. ks. Vajec ve skořápce bylo vyvezeno 69,8 mil. ks.

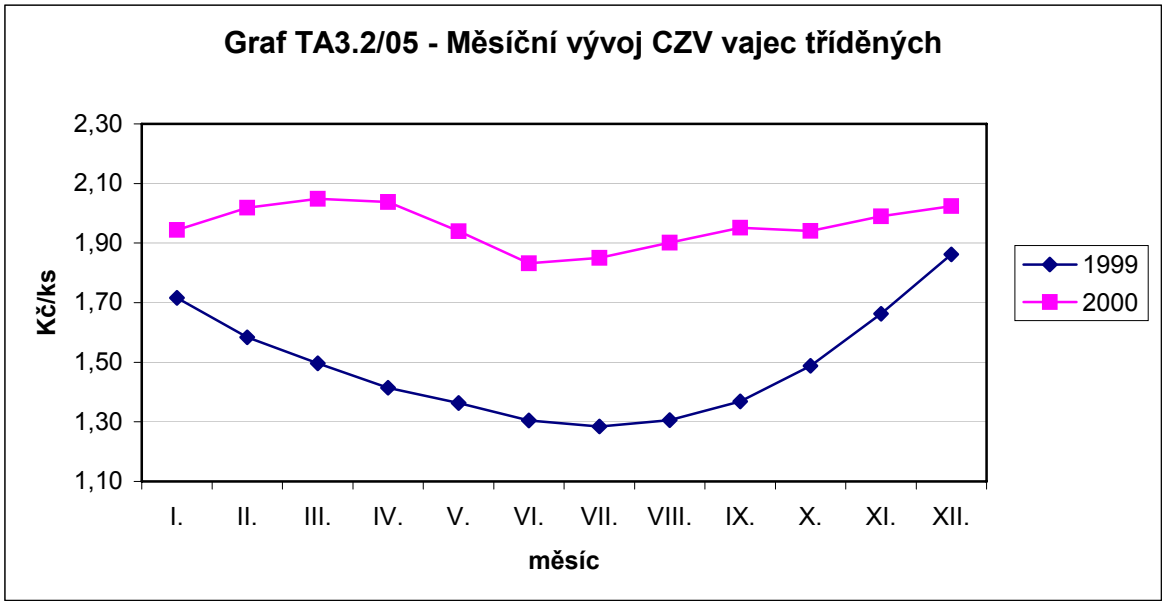

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Vlivem nižší domácí nabídky se v roce 2000 udržovala vyšší hladina cen tříděných vajec v porovnání s rokem 1999. Průměrná cena tříděných vajec 1,97 Kč/ks byla v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 o 27,9 % vyšší. CZV tříděných vajec se v roce 2000 proti roku předcházejícímu zvýšila o 0,43 Kč/ks.
Jednotkové náklady se v roce 2000 zvýšily proti roku 1999 o 8,8 %, především v důsledku rostoucích cen krmných směsí. Rychlejší růst CZV v porovnání s růstem nákladů na produkci se projevil ve výrazném meziročním zvýšením ukazatele TT o 17,6 %.

3.3 Cenový vývoj na agrárním trhu

Nejvyšší meziroční růst cen v roce 2000 vykázaly v produkční sféře národního hospodářství ceny zemědělských výrobců. Po mimořádném poklesu CZV v roce 1999 (-11,7 %) se v roce 2000 zvýšily o 9,2 %.

3.3.1 Vývoj souhrnných cenových indexů

Odrazem nepříznivých povětrnostních podmínek byl pokles hrubé zemědělské produkce ve s. c. 1989 o 4,5 % a naopak růst cen zemědělských výrobců. U některých výrobků k tomu přispěl i vývoj cen na zahraničních trzích (obilí, mlékárenské výrobky, vepřové maso apod.).

TA3.3/01 - Meziroční souhrnné cenové indexy

Ukazatel	1999/98	2000/99
Ceny zemědělských výrobců	88,3	109,2
Ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů	96,6	103,0
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů	96,6	101,7
Ceny vstupů do zemědělství	93,6	110,2

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží; Index cen průmyslových výrobců; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2310 ČSÚ

Vývoj cen v agrárním sektoru ČR v roce 2000 byl ve srovnání s rokem 1999 charakteristický výrazně diferencovaným růstem na jednotlivých úrovních potravinového řetězce, včetně opětovného vyššího růstu cen vstupů. V roce 2000 došlo:

– po poklesu spotřebitelských cen potravin a nápojů v roce 1999 k jejich opětovnému mírnému zvýšení o 1,7 %. Zrychlení cenového růstu potravin a pohonných hmot

„odbrzdilo“ vývoj průměrné míry inflace (vyjádřené přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen) a přispělo k jejímu růstu z 2,1 % v roce 1999 na 3,9 % v roce 2000;

- k významnějšímu meziročnímu zvýšení cen průmyslových výrobců potravin a nápojů (+3,0 %) ve srovnání s výše uvedenými spotřebitelskými cenami;
- k razantnímu zvýšení cen zemědělských výrobců (+9,2 %), který je důsledkem růstu CZV všech hlavních zemědělských výrobků s výjimkou ovoce a drůbeže;
- k mimořádnému růstu cen vstupů do zemědělství (+10,2 %), a tudíž k opětovnému rozevírání „cenových nůžek“ mezi cenami vstupů do zemědělství a CZV.

Rozevírání „cenových nůžek“ bylo ovlivněno především výrazným zvýšením cen PHM (meziroční index 162,8), služeb pošt a telekomunikací (106,6), stavebnictví (104,0) a služeb vstupujících do zemědělství (103,9).
K určitému zmírnění nepříznivých cenových vlivů na straně vstupů do zemědělství přispělo zavedení tzv. „zelené nafty“ od 1. 4. 2000.

3.3.2 Vývoj cen zemědělských výrobců

Po prudkém cenovém propadu v roce 1999 došlo v roce 2000 k výraznému oživení na trhu převážné většiny rostlinných a návazně i živočišných produktů.

TA3.3/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků

Ukazatel	1999/98	2000/99
Rostlinné výrobky celkem	85,0	112,6
z toho - obiloviny	81,4	109,2
- luštěniny	80,6	113,8
- olejniny	78,1	114,8
- brambory celkem	82,1	106,9
- cukrovka technická	95,9	127,0
- ovoce	108,5	93,1
- zelenina	86,4	105,2

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

Nižší úroda zrnin v důsledku přísušku v jarních měsících roku 2000 i nižších osevů (ječmen sladovnický, žito aj.) a příznivější ceny obilí na zahraničních trzích ovlivnily růst cen převážné většiny rostlinných produktů (s výjimkou ovoce). Přispěla k tomu i stabilita na trhu olejnin a zavedení kvotace cukru.

TA3.3/03 - Meziroční indexy cen živočišných výrobků

Ukazatel	1999/98	2000/99
Živočišné výrobky celkem	89,5	108,5
z toho - mléko	91,8	101,8
- jatečný skot	96,2	105,4
- jatečná prasata	83,1	119,1
- drůbež	85,9	94,0
- vejce	81,1	125,1

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

Pokles výroby hlavních živočišných výrobků (s výjimkou drůbeže), pokračující růst cen obilí na tuzemském trhu a růst cen živočišných produktů v EU přispěly k nejvýznamnějšímu zvýšení CZV živočišných výrobků v ČR za posledních 5 let.

3.3.3 Vývoj cenových indexů ve výrobkových vertikálách

Zatímco v minulých letech se dynamika vývoje cen na jednotlivých stupních výrobkových vertikál spíše sbližovala, rok 2000 byl pravým opakem. Obecně platí, že vývoj cen na trhu zemědělských surovin a potravin ovlivňuje mj. vyjednávací síla partnerů.
Rychlé rozšiřování mezinárodních maloobchodních řetězců (supermarketů a hypermarketů) na trhu potravin a jejich ostrý konkurenční boj udržují ceny potravin a nápojů stále na relativně nízké úrovni.
Na druhé straně sdružování zemědělských výrobců do odbytových organizací (vepřové maso, mléko, ovoce aj.) začíná vytvářet určitou protiváhu silným ekonomickým subjektům (zejména obchodním řetězcům) na trhu potravin. I když organizace zemědělců v ČR mají nesrovnatelně slabší vliv na cenový vývoj než např. v zemích EU, první výsledky se již dostavují (tab. A3.3/05). Do cenových „kleští“ se dostávají i podniky potravinářského průmyslu. Východiskem je trvalý růst kvality vyráběného zboží, inovace nabídky a marketingová průraznost.

3.3.4 Podíl ceny zemědělské suroviny na cenách finálních výrobků

V následující tabulce jsou uvedeny podíly cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně u vybraných reprezentantů potravinářských výrobků sledovaných dlouhodobě (v rámci zpracování „Zelených zpráv“) ve stejném komoditním členění.

TA 3.3/04 - Podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně (%)

Výrobek	1999	2000
Vepřové půlky se sádlem	66,1	69,5
Hovězí čtvrtě	58,6	56,0
Máslo čerstvé	67,6	74,0
Tvaroh konzumní měkký	58,5	62,0
Eidam cihla	67,2	65,4
Pasterované polotučné mléko	48,9	49,3
Kuře kuchané	61,2	54,3
Kachna kuchaná	46,7	45,1
Vejce čerstvá tříděná	70,1	71,6
Kapr	39,1	36,3
Brambory pozdní	46,7	43,8
Brambory rané	38,4	45,9
Cibule	39,3	42,2
Karotka	28,3	34,1
Jablka	26,3	29,0
Cukr krystal	27,2	22,1
Ztužený pokrmový tuk	18,2	12,2
Pšeničné mouky a krupice	49,7	46,4
Víno bílé stolní	32,4	27,0

Pramen: Propočty VÚZE

Zpracoval: O. Štiková, H. Sekavová, H. Baudisová (VÚZE)

V roce 2000 došlo obdobně jako v roce 1999 k růstu podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně zejména u výrobků živočišného původu (mlékárenských výrobků, vepřového masa a vajec), ale i u vybraných druhů zeleniny a ovoce. Tento vývoj byl ovlivněn:

- poklesem obou sledovaných typů cen při výraznějším poklesu cen spotřebitelských (u cibule, karotky, jablek a mléka konzumního);
- poklesem spotřebitelských cen při současném růstu cen zemědělských výrobců (u másla a tvarohu);

– zvýšením obou typů cen s tím, že výrazněji rostly ceny zemědělských výrobců (u vepřového masa, brambor raných a vajec).

Obecně lze tedy konstatovat, že zvýšení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně bylo způsobeno poklesem spotřebitelských cen, nebo zvýšením obou typů cen při výraznějším růstu cen zemědělských výrobců.

Obecně však došlo v roce 2000 ke snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně u více než poloviny reprezentantů. K nejvyššímu snížení došlo u ztuženého pokrmového tuku, cukru, bílého stolního vína a kuřete, mírnější snížení bylo zaznamenáno u eidamu, kachny a hovězího masa.

Snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelských cenách bylo v roce 2000 ovlivněno:

– poklesem obou typů těchto cen při vyšším poklesu cen zemědělských výrobců (u pšeničných mouk a krupic, kachny a kapra);

– růstem spotřebitelských cen při současném poklesu cen zemědělských výrobců (u kuřat, bílého vína stolního, ztuženého pokrmového tuku a cukru);

– růstem obou typů těchto cen při vyšším nárůstu cen spotřebitelských (u hovězího masa, brambor pozdních a eidamu).

Růst podílu CZV na spotřebitelských cenách je v hospodářsky vyspělých zemích neznámým jevem, neboť s růstem ekonomiky tento podíl většinou klesá. Navíc je tento podíl v ČR v porovnání s vyspělými zeměmi stále příliš vysoký.

3.3.5 Vývoj spotřebitelských cen

Celková úroveň spotřebitelských cen v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 stoupla o 3,9 %, což představuje o 1,8 procentního bodu vyšší nárůst než mezi roky 1999 a 1998. Do vývoje spotřebitelských cen se promítl zejména růst cen vstupů, především dramatické zvýšení cen ropy na světových trzích v 1. polovině roku, vývoj směnného kurzu koruny, situace na konkurenčních trzích, oživení ekonomiky a mírný růst domácí spotřebitelské poptávky.

TA3.3/05 - Meziroční indexy spotřebitelských cen zboží a služeb

Skupina	1999/98	2000/99
Zboží a služby celkem	102,1	103,9
v tom - potraviny, nápoje, tabák	96,6	101,7
- odívání	100,1	98,1
- bydlení	109,1	108,3
- zařízení a provoz domácnosti	101,9	100,6
- zdravotnictví	101,3	100,9
- doprava	104,2	111,0
- volný čas	102,2	102,6
- vzdělávání	104,9	103,1
- veřejné stravování a ubytování	102,7	103,0
- ostatní zboží a služby	105,3	103,2

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2000 - 2001

Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

Nejvýrazněji se zvýšily ceny dopravy (v důsledku citelného růstu cen pohonných hmot) a již tradičně regulované ceny výdajů na bydlení (především elektřiny a plynu). Stagnaci vykazovaly spotřebitelské ceny zařízení a provozu domácnosti a ceny v oblasti zdravotnictví. Jedinou skupinou, která zaznamenala mírné snížení cenové hladiny, bylo odívání.

Míru inflace dlouhodobě ovlivňuje - vzhledem ke značné váze ve spotřebním koši - vývoj spotřebitelských cen skupiny potraviny, nápoje a tabák. Na rozdíl od roku 1999, kdy se meziroční cenový index potravin, nápojů a tabáku poprvé za uplynulých 10 let snížil, došlo v roce 2000 k velmi mírnému navýšení cen u této výdajové položky, zejména pak vlivem růstu cen tabáku. Ceny potravin, nápojů a tabáku vzrostly v roce 2000 proti roku 1999 v úhrnu o 1,7 %, tj. o 2,2 procentního bodu méně než činil přírůstek cen spotřebního zboží a služeb celkem. Ceny samotných potravin se zvýšily o 1 %, nápojů o 1,4 % a tabáku o 5,9 %. Přestože se pokles cen z roku 1999

neopakoval a spotřebitelské ceny řady základních potravin vzrostly, úroveň cen byla většinou nižší než v roce 1998. Vývoj cenových indexů potravinářského zboží v detailnějším členění je uveden v tabulce A3.3/06.

TA3.3/06 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Potravinová skupina	1999/98	2000/99
Potraviny	94,4	101,0
v tom - maso a masné výrobky	91,2	104,2
- ryby a rybí výrobky	99,7	98,3
- mléko, mléčné výrobky, vejce	93,7	105,7
- oleje a tuky	94,5	97,4
- mlýnské, pekárenské a těstárenské výrobky	95,8	96,9
- cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	100,5	99,9
- brambory a bramborové výrobky	88,0	107,6
- ovoce a ovocné výrobky	94,8	94,7
- zelenina a zeleninové výrobky	90,7	95,3
Nápoje	101,8	101,4
v tom - nealkoholické nápoje	98,2	100,5
- alkoholické nápoje	102,4	101,5

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží, 2000 - 2001

Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

Po prudkém poklesu v roce 1999 vykazovaly nejvyšší cenový vzestup (o 7,6 %) brambory a bramborové výrobky. Nižší nabídka domácích konzumních brambor spolu s vyššími cenami zemědělských výrobců se odrazila ve spotřebitelské ceně brambor, která vzrostla v roce 2000 proti roku 1999 o 12,1 %. Přesto cena brambor dosahovala nižší úrovně než v letech 1998 i 1996.

Podstatně se zvýšil index spotřebitelských cen agregované skupiny mléko, mléčné výrobky a vejce. Postupná stabilizace na trhu mléka v souvislosti s oživením poptávky v zahraničí, rostoucí domácí poptávkou i stanovení minimální ceny u této komodity vedly k růstu ceny mléka. Po hlubokém propadu v roce 1999 došlo v roce 2000 k nárůstu spotřebitelské ceny konzumního mléka téměř o 11 %. Ceny sýrů se zvýšily vlivem vysoké poptávky v průměru o 3 %, ceny ostatních mléčných výrobků (tj. zakysaných výrobků, tvarohů, smetan a mražených smetanových krémů) klesly o 1,4 %. Odlišně od roku 1999 se vyvíjela cenová hladina vajec. Zatímco v roce 1999 se cena vajec na nasyceném trhu razantně snížila, v roce 2000 zaznamenáváme její vzestup o jednu čtvrtinu. Současná spotřebitelská cena vajec se dostala zhruba na úroveň roku 1997.

Cenový přírůstek, po markantním poklesu v roce 1999, vykazovala i skupina maso a masné výrobky. V rámci této skupiny vzrostly ceny výsekových mas hovězího o 5,3 % a vepřového o 11 %. Vývoj spotřebitelských cen výsekových mas hovězího a vepřového byl v roce 2000 ovlivněn poklesem výroby (vyvolaným snižující se poptávkou) a následně nabídky obou druhů mas na tuzemském trhu. Velmi nízké spotřebitelské ceny drůbeže v roce 1999, zejména kuřat (mnohdy pod úrovní cen průmyslových výrobců), stejně jako růst cen ostatních druhů mas (substituce) přispěly v roce 2000 ke zvýšení cen drůbeže o 4,4 %, z toho kuřat o 7,1 %. Stávající cenová hladina kuřecího masa však stále nedosahuje úrovně roku 1994.

Průměrná cenová úroveň ostatních hlavních potravinových skupin se proti roku 1999 snížila. Index spotřebitelských cen skupiny cukr, cukrovinky a ostatní potraviny (99,9) byl přibližně shodný jako v roce 1999. Uvnitř skupiny, podobně jako v předcházejícím roce, pokračoval vzestupný trend ceny cukru (nárůst o 8,6 %) a cukrovinek. Z ostatních potravin stagnovala cena čaje a naopak význačně klesla cena kávy. Vliv vyšší nabídky (v marketingovém roce 1999/00) se projevil také ve spotřebitelských cenách většiny mlýnsko-pekárenských výrobků, jejichž úroveň se mezi roky 1999 a 2000 snížila v průměru o 3,1 %. Stejné vývojové tendence jako v letech 1999 a 1998 vykazovaly v roce 2000 ceny mouky (snížení proti roku 1999 o 11,4 %), chleba a běžného pečiva (pokles o 5 %). V rámci skupiny oleje a tuky se po stabilizovaném vývoji v roce 1999 významně snížila cena jedlých olejů (o 5,3 %), vlivem vysoké nabídky nadále klesala cena másla (o 4,5 %) a margarinů. Spotřebitelská cena sádla sledovala zhruba trend cenového vývoje vepřového masa a vzrostla o 9,5 %.

Pozitivním rysem je další znatelné snížení cen ovoce a ovocných výrobků, zeleniny a zeleninových výrobků, stejně jako ryb a rybích výrobků. Dynamický pohyb cen směrem dolů zaznamenaly ceny ovoce mírného pásma (o 11 %), zatímco ceny jižního ovoce a ovocných výrobků poklesly jen nepatrně. Naopak ceny čerstvé zeleniny klesaly méně dynamicky než ceny zeleninových výrobků.

3.4 Agrární zahraniční obchod

3.4.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě

Rok 2000 u většiny rozhodujících komodit nepřinesl očekávané zvýšení cen na mezinárodních trzích. Ceny obilovin, olejnin, rostlinných olejů, másla, kávy i kakaových bobů byly v průměru roku 2000 nižší nebo zhruba stejné jako v roce 1999, dílčí zlepšení světových cen nastalo ve druhé polovině roku 2000 u cukru. Ceny olejnatých šrotů, některých druhů masa, sušeného mléka a sýrů se naopak zvýšily, nedosáhly však úrovně uplynulého pětiletého průměru.

Navzdory tomuto konjunkturálně nepříznivému vývoji se obrat českého agrárního zahraničního obchodu v roce 2000 zvýšil o 9 910 mil. Kč (tj. o 11 %) a poprvé v historii hodnotou 100 367 mil. Kč překročil stomiliardovou hranici. Byl přitom o 16,4 % vyšší, než činil průměr let 1995 - 1999. Pozitivní je skutečnost, že zvýšení obratu bylo v roce 2000 převážně důsledkem přírůstku vývozu. Český agrární vývoz se v roce 2000 zvýšil o 6 471 mil. Kč, tj. o 19,8 %. Souběžný meziroční přírůstek hodnoty dovozu byl pouze 3 439 mil. Kč (tj. 6 %). Výsledkem těchto změn bylo snížení schodku bilance agrárního zahraničního obchodu v roce 2000 o 3 033 mil. Kč, tzn. o 12,1 %. Uvedený schodek tak byl nejnižší za poslední čtyři roky. Zlepšil se stupeň krytí agrárního dovozu vývozem z 57 % v roce 1999 na 64 % a proporce vývozu a dovozu tak byly v roce 2000 nejlepší v uplynulé polovině dekády. Podíl pasivního salda agrárního zahraničního obchodu na celkové pasivní obchodní bilanci činil ve zmíněném roce 17,9 %.

Uváděné výsledky vyplývají z kvantifikace agrárního zahraničního obchodu v režimu volného oběhu zboží. Pokud by byl český agrární zahraniční obchod analyzován bez rozlišení celních režimů, tj. včetně dovozu a vývozu v rámci zušlechťovacího styku, byl by schodek bilance v roce 2000 o 4 683 mil. Kč nižší. Vývoz v ostatních celních režimech byl v roce 2000 realizován v hodnotě 8 572 mil. Kč, zatímco paralelní dovoz činil pouze 3 889 mil. Kč. Zvyšující se objem aktivního agrárního zahraničního obchodu v ostatních celních režimech potvrzuje tendenci ke stupňujícímu se využívání domácích zpracovatelských kapacit a pracovních sil zahraničními subjekty.

Z celkového dovozu agrárního zboží v roce 2000 bylo 43,8 % tzv. nekompetitivních produktů (produktů, které není možné v našich přírodních podmínkách vyrábět). Podíl nekompetitivních položek na celkové hodnotě agrárního dovozu v roce 2000 se meziročně o 1,6 procentního bodu snížil. Bilance českého agrárního zahraničního obchodu s kompetitivními produkty mírného pásma byla v roce 2000 aktivní, přičemž se toto aktivum meziročně o 5 432 mil. Kč zvýšilo (tab. TA3.4/01).

TA3.4/01 - Podíl kompetitivních komodit na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR

Agrární vývoz			Agrární dovoz			Saldo obchodu kompetitivními výrobky		
%		meziroční	%		meziroční	mil. Kč		meziroční
1999	2000	index	1999	2000	index	1999	2000	index
96,5	92,8	96,2	55,1	56,2	102,0	2 305,5	7 737,1	335,6

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Relativní pokles významu agrárního zboží v mezinárodním obchodě vyspělých zemí se projevuje také v českém zahraničním obchodě. Přes uvedené nominální zvýšení hodnot agrárního vývozu i dovozu se dále meziročně snížil podíl obratu zahraničního obchodu s agrárními produkty na celkovém zahraničním obchodě ČR ze 4,8 % na 4,2 % (tab. TA3.4/02).

TA3.4/02 - Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)

Obrat agrárního zahraničního obchodu			Agrární vývoz			Agrární dovoz			Saldo agrárního zahraničního obchodu		
podíl na celkovém obratu		meziroční	podíl na celkovém vývozu		meziroční	podíl na celkovém dovozu		meziroční	mil. Kč		meziroční
1999	2000	index	1999	2000	index	1999	2000	index	1999	2000	index
4,81	4,24	88,15	3,60	3,49	96,94	5,93	4,92	82,97	-25 058	-22 025	87,90

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.4.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

V roce 2000 se rozhodující destinací agrárního vývozu staly země CEFTA, nejvýznamnějším obchodním partnerem českého agrárního sektoru však nadále zůstává EU. Obrat s členskými zeměmi EU se v roce 2000 meziročně zvýšil o 3 799 mil. Kč (tj. o 9,2 %) na 45 108 mil. Kč, nicméně podíl EU na celkovém českém

agrárním zahraničním obchodě paralelně nevýrazně poklesl ze 45,7 % na 44,9 %. Agrární dovoz z EU se zvýšil o 2 041 mil. Kč (tj. o 7,1 %), souběžný vývoz pouze o 1 759 mil. Kč (tzn. o 14 %). Důsledkem dané skutečnosti byl jen nevýrazný vzestup pasivního salda o 282 mil. Kč v této teritoriální relaci.
Růst obratu, ke kterému došlo v obchodě se všemi významnými teritoriálními skupinami, byl zřetelný zejména ve vztahu k zemím CEFTA. Meziroční přírůstek činil 3 973 mil. Kč, tj. 15,4 %. Důsledkem této změny bylo menší zvýšení podílu zemí CEFTA na celkovém agrárním obchodě ze 28,5 % na 29,6 %. Hodnota agrárního vývozu do zemí CEFTA vzrostla o 2 955 mil. Kč (tj. o 22,9 %) při paralelním přírůstku dovozu o 1 018 mil. Kč (tj. 7,9 %). Aktivum bilance agrárního zahraničního obchodu se státy CEFTA se tedy zvýšilo o 1 938 mil. Kč.
Mezi státy CEFTA bylo nejvýznamnějším obchodním partnerem českého agrárního sektoru Slovensko. V roce 2000 participovala hodnota obratu obchodu se Slovenskem na celkovém agrárním zahraničním obchodě ČR 14,6 %. Objem vzájemného agrárního obchodu se meziročně zvýšil o 886 mil. Kč (6,5 %) na 14 636 mil. Kč. Na tomto přírůstku se vyšší měrou podílel vývoz, který vzrostl o 584 mil. Kč. Díky tomuto vývoji se dále zvýšilo naše aktivum o 281 mil. Kč.
Rozvojové země (RZ) jsou významnou skupinou zemí, ze které dovážíme agrární komodity, vývoz do RZ je naopak nepřiměřeně nízký. V roce 2000 se meziročně zvýšil obrat agrárního zahraničního obchodu s RZ o 494 mil. Kč (tj. o 3,7 %) a dosáhl 13 973 mil. Kč. Vývoz do RZ vzrostl o 177 mil. Kč, přírůstek hodnoty dovozu byl 317 mil. Kč. Výsledkem těchto změn bylo zvýšení pasivního salda v této teritoriální relaci o 141 mil. Kč.
Významnou destinací českého agrárního zboží je SNS. Vývoz do SNS se v roce 2000 meziročně mimořádně zvýšil o 1 231 mil. Kč, tj. o 53,9 %. Vzhledem k tomu, že souběžný dovoz je méně významný a vzrůst jeho hodnoty zanedbatelný, projevil se přírůstek vývozu zvýšením aktiva agrárního zahraničního obchodu se SNS o 1 128 mil. Kč (tab. TA3.4/03).

TA3.4/03 - Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Region-země	Vývoz			Dovoz			Saldo		
	1999	2000	meziroční index	1999	2000	meziroční index	1999	2000	meziroční index
EU	12 571,7	14 330,6	114,0	28 736,9	30 777,5	107,1	-16 165,2	-16 446,9	101,7
EFTA	338,8	293,3	86,6	564,5	476,7	84,4	-225,7	-183,4	81,3
OSVTE[1)]	1 034,8	1 048,7	101,3	4 073,4	4 103,9	100,7	-3 038,6	-3 055,2	100,5
CEFTA	12 916,6	15 871,8	122,9	12 839,9	13 857,5	107,9	76,7	2 014,3	2 626,2
z toho - SR	7 986,6	8 570,1	107,3	5 762,7	6 065,6	105,3	2 223,9	2 504,5	112,6
RZ	2 134,8	2 311,3	108,3	11 344,2	11 661,5	102,8	-9 209,4	-9 350,2	101,5
SNS	2 283,2	3 514,5	153,9	190,5	293,7	154,2	2 092,7	3 220,8	153,9
Ostatní regiony	1 419,6	1 800,7	126,8	6,8	7,0	103,5	1 411,6	1 775,6	125,8
Celkem	32 699,5	39 170,9	119,8	57 757,4	61 195,9	106,0	-25 057,9	-22 025,0	87,9

1) Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou.
Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.4.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

Zbožová skladba českého agrárního zahraničního obchodu se v roce 2000 výrazněji nezměnila. Na straně vývozu byla stejně jako v uplynulých sedmi letech hodnotově dominantní agregace Mléko a mléčné výrobky. Také následující nejvýznamnější vývozní komoditní skupiny - Olejnatá semena a plody, Nápoje a lihoviny, Obiloviny a Mlýnské výrobky, slad a škroby figurovaly v hierarchii českých agrárních vývozních agregací na předních místech i v posledních pěti letech.
Nejvyšší meziroční přírůstek vývozu v roce 2000 vykazují Obiloviny v hodnotě 1 795 mil. Kč (o 71,3 %). Obilovin bylo vyvezeno 1 075 tis. t, tj. o 287 tis. t více než v roce 1999. Ke zlepšení bilance agrárního zahraničního obchodu v roce 2000 přispělo významně také zvýšení vývozu zboží agregovaného v kapitole Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce a med. Meziroční přírůstek byl 1 594 mil. Kč (tj. 20,9 %). Vývoz mlékárenských výrobků byl v roce 2000 podpořen rozpočtovými prostředky ve výši 823 mil. Kč (viz kap. B3.1.2). Zvýšení hodnoty vývozu v tomto případě ovlivnila zejména změna struktury vyváženého sortimentu a konjunkturální situace na mezinárodním trhu, která umožnila realizovat vyšší jednotkové ceny. Také vývoz Nápojů a lihovin byl v roce 2000 o 864 mil. Kč (23,2 %) vyšší, pozitivně ovlivnil redukci pasiva zahraničně-obchodní bilance rovněž meziroční přírůstek hodnoty vývozu Mlýnských výrobků, sladu a škrobů v částce 781 mil. Kč (54,3 %) a Zbytků a odpadů potravinářského průmyslu a krmiv v částce 605 mil. Kč (53,6 %).
Ani komoditní skladba českého agrárního dovozu nevykázala v roce 2000 žádnou podstatnou změnu (tab. TA4.3/04). Dominantními dovozními agregacemi byly tak jako v minulých letech Ovoce a ořechy, Zelenina, Krmiva a Různé potravinářské přípravky. Výraznější meziroční přírůstek dovozu byl vykázán zejména u agregace Zbytky a odpady potravinářského průmyslu, krmiva ve výši 1 218 mil. Kč (tj. 24 %). Toto zvýšení

bylo dílem důsledkem objemového přírůstku dovozů krmiv o 27 tis. t a dílem vývoje konjunkturální situace na mezinárodním trhu olejnatých šrotů, rezultujícího ve zvýšení cen. V roce 2000 také výrazněji vzrostla hodnota dovozu Nápojů a lihovin (o 642 mil. Kč, resp. o 23 %), Masa a drobů (o 601 mil. Kč, tj. o 34,1 %) a Cukru a cukrovinek (o 467 mil. Kč, resp. o 35,7 %).

TA3.4/04 - Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR v režimu volného oběhu zboží

CN	Komodity	Vývoz			Dovoz			Saldo		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční	mil. Kč		meziroční
		1999	2000	index	1999	2000	index	1999	2000	index
01	Živá zvířata	3,85	2,99	77,55	0,74	0,76	101,68	829,63	706,97	85,22
02	Maso a droby	2,97	3,07	103,28	3,05	3,86	126,58	-788,15	-1 158,17	146,95
03	Ryby, korýši, měkkýši a ost. vod. bezobr.	2,83	2,45	86,44	2,28	2,38	104,47	-391,54	-499,42	127,55
04	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, med	16,95	17,11	100,94	3,54	3,99	112,58	3 497,26	4 262,41	121,88
05	Ost. živ. produkty	0,62	0,64	103,08	1,47	1,46	99,82	-643,64	-644,61	100,15
06	Živé rostliny a květinář. výr.	0,30	0,30	97,80	2,58	2,88	111,52	-1 390,48	-1 643,99	118,23
07	Zelenina, poživatel. rostl., kořeny, hlízy	1,83	1,36	74,00	7,15	7,25	101,44	-3 531,31	-3 908,16	110,67
08	Ovoce, ořechy	2,67	2,61	97,62	12,28	11,21	91,24	-6 219,21	-5 835,44	93,83
09	Káva, čaj, maté, koření	1,66	1,46	87,77	4,56	3,82	83,64	-2 092,43	-1 764,53	84,33
10	Obiloviny	7,70	11,01	143,03	2,49	2,07	83,17	1 079,98	3 045,86	282,03
11	Mlýn. výrobky, slad, škroby apod.	4,39	5,66	128,86	0,62	0,49	79,11	1 078,75	1 917,57	177,76
12	Olejn. semena a plody	15,15	12,63	83,38	2,49	2,46	98,56	3 515,45	3 445,68	98,02
13	Rostl. výtažky a šťávy	0,35	0,32	93,36	0,63	0,54	85,56	-251,24	-203,80	81,12
14	Rostl. pletací materiály	0,01	0,02	241,96	0,10	0,18	178,16	-54,51	-99,89	183,24
15	Živoč. a rostl. tuky a oleje	4,85	3,63	74,83	4,34	4,31	99,28	-923,52	-1 218,00	131,89
16	Přípr. z masa, ryb, korýšů ap.	2,39	2,26	94,49	2,68	2,71	101,05	-769,69	-776,30	100,86
17	Cukr a cukrovinky	1,77	2,50	141,33	2,27	2,90	128,07	-731,10	-797,88	109,13
18	Kakao a kakaové přípravky	2,14	2,61	121,63	4,96	4,65	93,59	-2 166,04	-1 821,57	84,10
19	Přípravky z obilovin	4,52	4,17	92,22	5,67	6,10	107,44	-1 800,48	-2 099,20	116,59
20	Přípr. ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	2,98	2,78	93,08	5,74	5,16	89,88	-2 340,50	-2 069,99	88,44
21	Různé potravinářské přípravky	4,30	4,29	99,84	10,01	9,68	96,64	-4 377,88	-4 241,25	96,88
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	11,38	11,70	102,87	4,85	5,62	116,04	921,06	1 142,60	124,05
23	Zbytky a odpady v potr. prům., krmivo	3,46	4,43	128,20	8,79	10,28	117,04	-3 944,18	-4 557,21	115,54
24	Tabák a tabákové výrobky	0,93	0,02	2,14	6,70	5,25	78,45	-3 564,12	-3 206,77	89,97
	Celkem	100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-25 057,91	-22 025,08	87,90

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Ze 24 kapitol celní nomenklatury, reprezentujících celkovou komoditní strukturu agrárního zahraničního obchodu, bylo v roce 2000 v rámci režimu volného oběhu zboží 18 netto-dovozních a 6 netto-vývozních. Na tvorbě pasivního salda se rozhodující měrou podílely agregace Ovoce a Zelenina, Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu, krmiva a Různé potravinářské přípravky. Největší hodnota čistého vývozu byla zaznamenána u agregací Mléko a mléčné výrobky, vejce a med, Olejnatá semena a plody, Obiloviny a Nápoje a lihoviny. V roce 2000 pokryla hodnota vývozu těchto 4 zbožových skupin 33,6 % hodnoty celkového agrárního dovozu. Svědčí to o poměrně značné polarizaci našeho agrárního zahraničního obchodu, a také o jeho rostoucí orientaci na vývoz nezpracovaných surovin. Navíc vzhledem k tomu, že agrární suroviny podléhají na mezinárodním trhu zřetelně vyšším cenovým výkyvům než finalizované potravinářské výrobky a že tato orientace znamená redukci vývozu národní práce a invence při paralelním růstu hmotnosti vývozu, projevuje se tento trend také v nepříznivých směnných relacích.

Reálné směnné relace agrárního zahraničního obchodu se v roce 2000 meziročně zhoršily o 6,4 procentního bodu. Znamená to, že český agrární sektor musel vyvézt o 6,4 % více zboží, aby zajistil prostředky na dovoz stejného objemu zboží jako v roce 1999 (tab. TA4.3/05).

TA3.4/05 - Směnné relace v agrárním zahraničním obchodu ČR[1] (Kč/kg)

CN	Komoditní agregace	Dovoz			Vývoz			TT[2]
		1999	2000	meziroční index	1999	2000	meziroční index	
01	Živá zvířata	61,73	75,84	122,85	64,46	73,08	113,36	92,27
02	Maso a droby	35,11	38,44	109,48	64,00	74,85	116,96	106,84
03	Ryby, korýši, měkkýši a ost. vod. bezobr.	44,15	45,89	103,94	99,96	84,01	84,05	80,87
04	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, med	38,04	33,74	88,69	38,39	42,50	110,71	124,82
05	Ost. živ. produkty	62,41	51,12	81,91	25,63	33,95	132,45	161,71
06	Živé rostliny a květinář. výr.	66,80	49,30	73,81	30,90	21,02	68,02	92,15
07	Zelenina, poživatel. rostl., kořeny, hlízy	15,17	13,47	88,74	6,25	10,13	162,16	182,74
08	Ovoce, ořechy	15,26	15,47	101,38	11,43	6,73	58,87	58,07
09	Káva, čaj, maté, koření	69,40	62,70	90,35	100,82	90,60	89,86	99,45
10	Obiloviny	6,80	8,91	131,19	3,19	4,01	125,61	95,75
11	Mlýn. výrobky, slad, škroby apod.	14,21	12,31	86,64	7,43	7,57	101,97	117,69
12	Olejn. semena a plody	29,83	24,86	83,35	10,05	9,06	90,14	108,15
13	Rostl. výtažky a šťávy	225,71	210,48	93,26	341,64	349,58	102,32	109,73
14	Rostl. pletací materiály	45,09	48,29	107,11	17,44	13,60	77,99	72,81
15	Živoč. a rostl. tuky a oleje	21,50	18,91	87,94	20,38	19,22	94,30	107,23
16	Přípr. z masa, ryb, korýšů ap.	71,06	68,86	96,90	54,38	52,20	95,98	99,05
17	Cukr a cukrovinky	15,18	15,89	104,65	19,54	13,65	69,88	66,77
18	Kakao a kakaové přípravky	78,48	70,62	89,97	70,60	67,85	96,10	106,81
19	Přípravky z obilovin	55,43	53,38	96,31	37,90	33,91	89,47	92,90
20	Přípr. ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	26,68	25,68	96,25	24,73	23,65	95,61	99,34
21	Různé potravinářské přípravky	85,43	54,07	63,29	32,26	26,66	82,64	130,57
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	18,97	19,74	104,02	7,32	6,28	85,85	82,53
23	Zbytky a odpady v potr. prům., krmivo	8,62	10,23	118,62	3,54	4,33	122,23	103,05
24	Tabák a tabákové výrobky	169,05	169,61	100,33	73,96	65,39	88,42	88,13
	Celkem	23,01	22,73	98,80	11,13	10,29	92,47	93,60

1) V režimu volného oběhu zboží.

2) TT = "terms of trade".

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.5 Trh s půdou

V důsledku dosavadní nízké prosperity českého zemědělství se rozvoj trhu se zemědělskou půdou nerozvíjí (resp. je „spící“) a je často substituován trhem nájmů a pronájmů.
Příčiny málo rozvinutého trhu s půdou jsou jak ekonomické, tak ale i technické a organizační:

- obecně nízká rentabilita zemědělské výroby má za následek nezájem o rozšiřování výměry farem formou nákupu půdy;
- zadluženost podniků a nedostatek finančních zdrojů odsouvá otázku nákupu půdy i v případě, že by to pro podnikání bylo žádané;
- bankovní sektor není ochotný poskytovat úvěry na nákup zemědělské půdy;
- značná roztříštěnost parcel z hlediska vlastnictví jak co do velikosti, tak co do rozsahu, přičemž scelování pozemků prostřednictvím pozemkových úprav je pomalé;
- problém zjednodušené evidence parcel, parcely nejsou v terénu vytyčeny, a často jsou nepřístupné;
- převažující velkovýrobní charakter využívání půdy (družstva a obchodní společnosti hospodaří na více než 76 % zemědělského půdního fondu) nevytváří ekonomické důvody pro nákup půdy, naopak monopolně v jednotlivých lokalitách ovlivňují nízkou sazbu nájemného;

- dosud nejsou dokončeny restituce (k 31. 12. 2000 zůstalo ještě 6 346 nedokončených restitučních případů)[54];
- není zahájena restituce církevní půdy a židovského majetku;
- chybí psychologický fenomén (pocit vlastnictví půdy) vzhledem k tomu, že vlastnictví půdy není měřítkem úspěšnosti dosud stále klesajícího počtu zemědělců;
- připravovaný prodej státní půdy v rozsahu přibližně 500 tis. ha se dosud nerozvinul.

Prodej zemědělské půdy v letech 1993 - 2000 představoval přibližně 70 tis. ha, tj. za 8 let se prodalo a koupilo méně než 1,6 % z celkového zemědělského půdního fondu ČR. V roce 2000 došlo k prodeji pouze 0,2 % zemědělského půdního fondu stejně jako v roce 1999.

První zkušenosti z prodeje pozemků ve vlastnictví státu v roce 2000 ukazují, že ze strany potenciálních zájemců o zemědělskou půdu pro zemědělské využití je malý zájem, přestože přijetí zákona č. 95/1999 Sb.[55], o prodeji státní půdy (který nabyl účinnosti 25. 5. 1999), mělo posílit nabídku na trhu s půdou.

V roce 2000, kdy byly zveřejněny čtyři kola veřejné nabídky, oprávněné osoby se přihlásily o 42 % z celkového objemu pozemků nabídnutých v tomto roce.

Jedním ze závažných faktorů nízkého zájmu o nákup pozemků ve vlastnictví státu je na jedné straně značná administrativní náročnost výběru a prodeje pozemků, na druhé straně relativně vysoká prodejní cena a tato cena je podstatně vyšší než obvyklá tržní cena zemědělských pozemků pro zemědělské využití. Prodejní cena pozemků ve vlastnictví státu je tvořena úřední cenou zemědělské půdy dané bonitované půdně-ekologické jednotky (BPEJ) a polohovými přirážkami k této ceně podle vyhlášky MF č. 173/2000 Sb., ze dne 28. 6. 2000. Vliv těchto přirážek představuje zvýšení ceny zemědělské půdy až o cca 40 %.

V roce 2000 byla průměrná tržní cena zemědělských pozemků pro zemědělské využití 3,04 Kč/m^2 (60 % průměrné úřední ceny - tab. A3.5/01). Stejně jako v předchozím roce se pozemky pod 5 ha prodávaly a kupovaly převážně pro jiné účely než pro zemědělské využití (hlavně pro stavební, příp. i spekulativní účely). U těchto pozemků byly zaznamenány výrazně vyšší tržní ceny (u pozemků do 1 ha až stonásobné, u pozemků do 5 ha až desetinásobné).

Průměrné tržní ceny v členění podle zemědělských kultur za období 1993 - 2000 jsou uvedeny v tabulkách TA3.5/01 - 02.

TA3.5/01 - Tržní ceny prodávané zemědělské půdy podle velikostních kategorií[1)]

Výměra pozemků	Tržní cena z. p. (Kč/m^2)								
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1993 - 2000
Menší než 1 ha	27,47	34,10	54,00	42,18	124,74	117,73	108,54	119,35	76,20
1 ha - 5 ha	14,26	19,63	17,06	17,26	32,75	43,59	19,65	10,74	21,19
Větší než 5 ha	3,68	6,16	4,66	3,71	6,53	3,52	4,73	3,04	4,54

1) Výsledek je z analýzy 25 vybraných okresů ČR. Výsledné hodnoty byly vypočítány jako vážený aritmetický průměr.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE o tržních cenách zemědělské půdy (grant NAZV)

Zpracoval: I. Klímová, J. Hrdina (VÚZE)

54 *Na základě údajů Ústředního pozemkového úřadu MZe.*

55 *Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.*

TA3.5/02 - Průměrné tržní ceny zemědělských kultur využívaných k zemědělským účelům (Kč/m^2) v letech 1993 - 2000

Zemědělská kultura	Průměrná tržní cena zemědělské půdy (Kč/m^2)	Počet prodejů (%)
Orná půda	6,15	38,23
Louka	2,82	27,41
Pastvina	5,07	8,18
Zahrada	12,56	24,50
Ovocný sad	7,67	1,43
Vinice	9,93	0,15
Chmelnice	8,97	0,10
Zemědělská půda celkem	5,18	100,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE o tržních cenách zemědělské půdy (grant NAZV)

Zpracoval: I. Klímová, J. Hrdina (VÚZE)

Největší podíl na prodané půdě určené pro zemědělské využití v roce 2000 tvoří orná půda (38,23 %), louky (27,41 %) a zahrady (24,50 %). Prodej a koupě ovocných sadů, vinic a chmelnic byl uskutečněn v zanedbatelném množství.

Nedílnou součástí trhu s půdou jsou nájemní vztahy. Výše nájemného je do značné míry ovlivněna produkční schopností výrobních oblastí a velikostí hospodařících podniků (tab. TA3.5/03). Výše nájemného se pohybuje obvykle kolem 1 % z úřední ceny zemědělské půdy.

TA3.5/03 - Průměrný nájem na 1 ha pronajaté půdy podle výrobních oblastí (Kč/ha)

Výrobní oblast	Fyzické osoby	Právnické osoby
Kukuřičná	1 330	597
Řepařská	846	731
Bramborářská	447	174
Bramborářsko-ovesná	761	158
Horská	205	68

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Štolbová (VÚZE)

Průměrný nájem zemědělské půdy v ČR se proti roku 1999 nezměnil. U právnických osob činí 345 Kč/ha a u fyzických osob 649 Kč/ha. V méně příznivých oblastech se nájemné redukuje většinou na hodnotu, odpovídající dani z pozemku. Pro nájemce se tak naprosto stírá ekonomický rozdíl mezi půdou vlastní a pronajatou. Na výši nájmu v dané oblasti (obci, katastru) působí nemalou měrou také celkové podnikatelské klima. V oblastech, kde na katastru hospodaří více než jeden větší zemědělský podnik, je vypláceno nájemné vyšší a je snaha uzavírat dlouhodobé smlouvy o pronájmu (až 10 let). Naopak v oblastech, kde je jen jeden zemědělský podnik, hospodařící na několika katastrech, je nájemné minimální a pronajimatelé nemají jistotu nájmu. Dosud chybí účinná legislativní úprava k uzavírání nájemních smluv k zajištění jistoty nájmu. Jedná se převážně o stanovení délky pronájmu, podmínek hospodaření z hlediska „správné zemědělské praxe“ a ochrany půdy, stanovení podmínek investic do půdy ze strany nájemců, stanovení sankcí pro nájemce, kteří nevhodným hospodařením poškozují pronajaté i okolní pozemky apod. Vysoký podíl najaté půdy v zemědělských podnicích spolu s problémy vlastnické identifikace pozemků v některých regionech tvoří rovněž závažnou překážku rychlejšího postupu restrukturalizace zemědělství.

4 Ekonomické výsledky zemědělství

4.1 Úhrnné ekonomické výsledky zemědělských podniků

Ekonomické výsledky zemědělských podniků za rok 2000 byly standardně sledovány prostřednictvím programu statistického zjišťování ČSÚ (čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví)

a výběrového šetření FADN, které provádí VÚZE Praha. Výsledky zjištěné statistickým výkazem a výběrovým šetřením nelze vzhledem k jejich podstatným odlišnostem bezprostředně porovnávat[56].

4.1.1 Produkce, náklady a výnosy

Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989, zjišťovaná ČSÚ za celé zemědělství, dosáhla v roce 2000 úhrnné hodnoty 74 269 mil. Kč. V porovnání s rokem 1999 poklesla o 4,5 %, zejména vlivem výraznějšího snížení rostlinné produkce o 7 %. Hrubá živočišná produkce se meziročně snížila o 2,4 %, ovšem její podíl na hrubé zemědělské produkci vzrostl o 1,2 procentního bodu.

Odhad základních výsledkových ukazatelů

Úhrnné výsledkové ukazatele zemědělských podniků hospodařících na zemědělské půdě, udávané v následující tabulce společně s údaji o hrubé zemědělské produkci, byly odvozeny z účetních údajů zjištěných výběrovým šetřením v síti testovacích podniků FADN. Pro dopočet byly vybrány údaje z výkazu zisku a ztrát podniků právnických osob a údaje o příjmech a výdajích podniků fyzických osob. V celkových výdajích odhadovaných u podniků fyzických osob není zahrnuta osobní spotřeba podnikatele a pomáhajících rodinných příslušníků.

TA4.1/01 - Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Hrubá zemědělská produkce[1)]	77 798	74 269	95,5
v tom - rostlinná produkce	36 250	33 700	93,0
- živočišná produkce	41 548	40 569	97,6
Tržby za prodej zboží	5 261	4 845	92,1
Tržby za prodej výrobků a služeb	92 303	96 485	104,5
Výnosy celkem[2)]	123 046	129 297	105,1
Náklady vynaložené na prodané zboží	4 524	4 325	95,6
Osobní náklady	24 963	24 520	98,2
Odpisy investičního majetku	12 929	12 769	98,8
Náklady celkem[3)]	124 461	124 941	100,4

1) Za celé zemědělství ve s. c. 1989.

2) U fyzických osob příjmy celkem.

3) U fyzických osob výdaje celkem.

Pramen: Výběrové šetření FADN;

ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce a souhrnný zemědělský účet v České republice za rok 1999;

Hrubá zemědělská produkce v České republice za rok 2000

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V roce 2000 došlo při růstu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb v podnicích hospodařících na půdě k výraznějšímu zvýšení celkových výnosů (o 5,1 %). Celkové náklady vzrostly o 0,4 %.
Souhrnné ukazatele těchto podniků lze doplnit obdobnými údaji za specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb, které hospodaří bez zemědělské půdy. Jde o velké podniky zaměstnávající 100 a více zaměstnanců.

---

[56] *Výkaznictví ČSÚ (Čtvrtletní výkaz P3-04) je orientováno na zemědělské podniky zapsané v obchodním rejstříku, které současně zaměstnávají 20 a více zaměstnanců (včetně specializovaných podniků hospodařících bez zemědělské půdy), výběrové šetření VÚZE představuje vzorek všech podniků hospodařících na půdě (včetně podniků nezapsaných v obchodním rejstříku). Podrobné odlišnosti jsou uvedeny ve Zprávě o stavu zemědělství za rok 1997.*

TA4.1/02 - Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících bez půdy (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Tržby za prodej zboží	1 684	1 964	116,6
Tržby za prodej výrobků a služeb	8 068	8 061	99,9
Výnosy celkem	10 498	10 855	103,4
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 554	1 807	116,3
Osobní náklady	1 363	1 173	86,1
Odpisy investičního majetku	581	519	89,3
Náklady celkem	10 391	10 548	101,5

Pramen: Údaje ČSÚ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Růst celkových výnosů specializovaných podniků zaznamenal předstih před zvýšením nákladů o 1,9 procentního bodu.

4.1.2 Nově vytvořená hodnota (účetní přidaná hodnota)

U podniků hospodařících na půdě se v roce 2000 zvýšila účetní přidaná hodnota o 6,8 % vlivem rychlejšího tempa růstu výkonů před výkonovou spotřebou. Obchodní marže meziročně poklesla, avšak její vliv na vývoj přidané hodnoty není významný.

TA4.1/03 - Účetní přidaná hodnota podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Obchodní marže	737	520	70,6
Výkony[1)]	97 763	102 466	104,8
Výkonová spotřeba[2)]	65 490	67 727	103,4
Účetní přidaná hodnota[3)]	33 010	35 259	106,8

1) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků a služeb.

2) U fyzických osob nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.

3) Obchodní marže (tržby za prodej zboží - náklady vynaložené na prodané zboží) + výkony - výkonová spotřeba.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Souhrnné údaje o účetní přidané hodnotě za podniky hospodařící bez zemědělské půdy jsou uvedeny samostatně. U těchto podniků rostla výkonová spotřeba rychleji než výkony, což vedlo k poklesu přidané hodnoty a snížení zdrojů vytvořených na úhradu osobních nákladů, odpisů investičního majetku a dalších nákladových položek.

TA4.1/04 - Účetní přidaná hodnota podniků hospodařících bez půdy (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Obchodní marže	130	157	120,8
Výkony	8 243	8 343	101,2
Výkonová spotřeba	5 780	5 994	103,7
Účetní přidaná hodnota	2 593	2 506	96,6

Pramen: Údaje ČSÚ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V souhrnu za soubor sledovaných zemědělských podniků v roce 2000 udává ČSÚ na základě výkazu P 3-04 tyto souhrnné výsledky:

– výkony včetně obchodní marže 93 975 mil. Kč;

– výkonová spotřeba 60 833 mil. Kč;

– účetní přidaná hodnota 33 142 mil. Kč.

Relace uvedených ukazatelů (po zohlednění údajů podniků bez půdy se 100 a více zaměstnanci a podniků fyzických osob) jsou si velmi blízké s údaji zjištěnými na základě výběrového šetření FADN a jejich vzájemná odchylka nepřesahuje 3 %.

4.1.3 Hospodářský výsledek, majetek a financování

Odhad hospodářského výsledku

Výběrovým šetřením FADN byl zjištěn hospodářský výsledek podniků hospodařících na zemědělské půdě, umožňující jeho analýzu zejména podle základních skupin podnikatelských subjektů.

TA4.1/05 - Hospodářský výsledek základních skupin podnikatelských subjektů (Kč/ha z. p.)

Podnikatelská forma	1999	2000
Zemědělská družstva	-611	1 194
Obchodní společnosti	-664	1 108
Podnikatelské subjekty fyzických osob[1)]	520 (-369)	1 221 (192)

1) Údaj v závorce upravuje hospodářský výsledek zahrnutím osobního důchodu podnikatelských subjektů fyzických osob.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: J. Novák, M. Vojtíšek (VÚZE)

Ve všech uvedených skupinách podnikatelských subjektů došlo k meziročnímu zlepšení hospodářského výsledku. Zvýšení bylo výraznější u zemědělských družstev a obchodních společností vlivem příznivého vývoje jejich provozních činností. U podniků fyzických osob bylo dosaženo zlepšení rozdílu příjmů a výdajů rychlejším nárůstem příjmů (zejména za prodej výrobků a služeb) před celkovými výdaji.

Na základě výsledků zjištěných výběrovým šetřením FADN (v přepočtu na ha z. p.) byl proveden odhad hospodářského výsledku za jednotlivé skupiny podnikatelských subjektů, doplněný údaji ČSÚ za specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb (podniky se 100 a více zaměstnanci hospodařící bez zemědělské půdy).

TA4.1/06 - Hospodářský výsledek za souhrn zemědělských podniků (mil. Kč)

Podnikatelská forma	1999	2000
Zemědělská družstva	-768	1 349
Obchodní společnosti	-1 123	1 883
Podnikatelské subjekty fyzických osob[1)]	-338	177
Podniky hospodařící bez zemědělské půdy[2)]	107	307
Celkem	-2 122	3 716

1) Po odpočtu odměny podnikatele a jeho rodiny.

2) Specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb se 100 a více zaměstnanci.

Pramen: Výběrové šetření FADN; údaje ČSÚ

Zpracoval: J. Novák, M. Vojtíšek (VÚZE)

Podle provedeného odhadu činil v roce 2000 zisk zemědělských podniků za souhrn všech jejich činností 3,7 mld. Kč.

Podle údajů ČSÚ měl hospodářský výsledek za zemědělské podniky (hospodařící na půdě i bez půdy) s počtem zaměstnanců 100 a více kladnou hodnotu 1,779 mld. Kč. V porovnání s rokem 1999 došlo k jeho zlepšení o 1,616 mld. Kč. Výrazné zlepšení hospodářského výsledku za souhrn zemědělských podniků vykazuje i výběrové šetření FADN.

Odhad základních souhrnných rozvahových ukazatelů

U podniků hospodařících na půdě byl proveden odhad souhrnu majetku v jeho základní struktuře, doplněný odhadem kapitálových zdrojů. Pro odhad bylo použito údajů z rozvahy podniků právnických osob a údajů z výkazu o majetku a závazcích podniků fyzických osob zjištěných výběrovým šetřením FADN.

TA4.1/07 - Základní souhrnné rozvahové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Majetek celkem	199 484	193 829	97,2
Hmotný investiční majetek	120 108	116 538	97,0
Zásoby	41 704	41 179	98,7
Pohledávky celkem	19 682	18 213	92,5
Peněžní prostředky[1)]	5 724	7 763	135,6
Kapitál celkem	199 484	193 829	97,2
Vlastní jmění	106 698	117 104	109,8
Cizí zdroje	92 151	75 942	82,4
Závazky celkem	65 213	53 715	82,4
Úvěry	25 318	20 060	79,2

1) U zemědělských družstev a obchodních společností finanční majetek.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Zejména vlivem vývoje hmotného investičního majetku v zůstatkových cenách poklesla v roce 2000 celková suma majetku zemědělských podniků hospodařících na půdě. Oběžný majetek (součet zásob, pohledávek a peněžních prostředků) změnil svou vnitřní strukturu ve prospěch zvýšení pohotových peněžních prostředků na základě snížení zásob a celkových pohledávek. Ve struktuře kapitálu došlo k posílení vlastních zdrojů zejména v návaznosti na meziročně lepší hospodářský výsledek.

Rozvahové ukazatele podniků hospodařících na půdě jsou doplněny údaji ČSÚ (v relativně užší struktuře) o vývoji majetku a kapitálu za skupinu specializovaných podniků s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb (se 100 a více zaměstnanci).

TA4.1/08 - Základní souhrnné rozvahové ukazatele podniků hospodařících bez půdy (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Majetek celkem	11 687	10 283	88,0
Nehmotný a hmotný investiční majetek	6 053	5 009	82,8
Zásoby	2 365	1 683	71,2
Kapitál celkem	11 687	10 283	88,0
Vlastní jmění	6 867	5 916	86,2

Pramen: Údaje ČSÚ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Pokles celkového majetku u této skupiny podniků byl v kapitálových zdrojích doprovázen snížením vlastního jmění.

Podrobnější údaje, včetně časové řady standardně zjišťovaných ukazatelů, jsou uvedeny v tabulkách A4.1/01 - 03.

4.2 Ekonomické výsledky podle podnikatelských forem

Analýza ekonomických výsledků vychází z ukazatelů v přepočtu na 1 ha z. p. a jejím základem je srovnání výsledků roku 2000 s výsledky roku 1999.

4.2.1 Podnikatelské subjekty právnických osob

Náklady a jejich hlavní složky

Zpomalení tempa růstu nákladů z minulých let (zaznamenané od roku 1997), resp. jejich snížení v roce 1999, ovlivněné zejména snížením růstu cen většiny vstupů a v některých případech i jejich omezováním, v roce 2000 již nepokračovalo. Celkové náklady se zvýšily o 3,0 %, a to zejména provozní náklady (o 4,3 %). Pokračovala dále tendence k poklesu finančních nákladů, snížily se také mimořádné náklady, jejichž vliv na výši celkových nákladů je však zanedbatelný.

TA4.2/01 - Náklady (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Náklady celkem	35 885	36 454	36 298	38 151	36 239	37 316	103,0
z toho - provozní	33 966	34 908	34 385	36 689	34 334	35 816	104,3
- finanční	1 609	1 352	1 727	1 277	1 656	1 310	79,1
- mimořádné	302	157	171	151	237	155	65,4

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Dynamika meziročního růstu nákladů je podstatně vyšší u obchodních společností (5,1 %) než u zemědělských družstev (1,6 %). Růst provozních nákladů ovlivnil především růst cen vstupů do zemědělství, kde došlo ke zvýšení (podle ČSÚ) o 10,2 %. Celkový objem vstupů se však snížil. Svědčí o tom rozklad cenového indexu (index změny množství 94,6).

Z uvedeného vyplývá, že na zvýšení provozních nákladů měly vliv především ceny. Snižování objemu provozních nákladů je ovlivňováno zejména nedostatkem provozního kapitálu zemědělských podniků.

Největší podíl v provozních nákladech zaujímá spotřeba materiálu a energie (40 - 42 %), která se zvýšila o 7,4 %. Významnou složkou provozních nákladů jsou mzdy, jejichž zvýšení pouze o 2,1 % lze přičíst dalšímu snížení počtu pracovníků v zemědělství. Průměrná mzda v zemědělství se zvýšila o 7,8 %[57].

Menší podíly na provozních nákladech zaujímají také služby a odpisy hmotného a nehmotného investičního majetku. Zvýšení nákladů na služby o 2,4 % svědčí v závislosti na indexu cen služeb (103,9) o poklesu jejich rozsahu. U daní a poplatků, které zaujímají z provozních nákladů podíl kolem 1,5 %, došlo k jejich snížení, které je pro podnikovou ekonomiku nevýznamné.

TA4.2/02 - Vybrané položky provozních nákladů (Kč/ha z. p.)

Nákladová položka	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Spotřeba materiálu a energie	13 804	14 467	13 842	15 324	13 821	14 840	107,4
Služby	3 641	3 741	4 487	4 530	4 101	4 199	102,4
Osobní náklady	8 291	8 266	7 580	8 017	7 940	8 110	102,1
Daně a poplatky	624	536	510	520	571	523	91,6
Odpisy	3 619	3 657	3 548	3 634	3 580	3 622	101,2

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Největší podíl ze spotřeby materiálu představuje spotřeba krmiv a steliv (přibližně 25 %). Tyto náklady se snížily o 5,3 %, což svědčí (při zvýšení cenového indexu 102,8) o výrazném poklesu objemu spotřeby nakupovaných krmiv v zemědělských podnicích. Na tuto skutečnost má vliv snížení stavů skotu a prasat a přechod podniků na levnější vlastní krmiva, včetně výroby vlastních krmných směsí. Přechod na větší využívání vlastních krmiv také přispívá k udržení zaměstnanosti v podnicích. Náklady na spotřebu vlastních krmiv se zvýšily o 1,5 %, při snížených podnikových nákladech na jejich výrobu.

---

[57] *Mzdy u podniků právnických osob jsou svou ekonomickou podstatou dvojího druhu. Jde jednak o mzdy zaměstnanců (najatých pracovníků) těchto podniků a dále o mzdy (odměny) zaměstnaných členů, akcionářů a podílníků těchto podniků.*

Druhou významnou položkou spotřeby materiálu a energie jsou náklady na pohonné hmoty, kde je zvýšení o 14,2 % hluboko pod růstem cenového indexu národního hospodářství (162,8). Zemědělské podniky snižují náklady na spotřebu PHM vratkou spotřební daně a omezováním některých prací během vegetace.
U dalších intenzifikačních vkladů došlo meziročně k zvýšení vynaložených nákladů, které je podstatně vyšší, než činí cenové indexy, což svědčí o růstu jejich objemu. Jde o přípravky ochrany rostlin, průmyslová hnojiva a spotřebovaná osiva a sadbu, kde zřejmě podniky v zájmu dosažení potřebné intenzity výroby zvyšují objemy těchto intenzifikačních vkladů. Určitý vliv na zvýšení intenzifikačních vkladů i dalších nákladů měly nové osevy ploch poškozených suchem.
Výší vynaložených nákladů je v této skupině nákladů málo významná spotřeba energie, kde došlo meziročně k poklesu nákladů o 19,5 % vlivem šetření energií a snižování objemu živočišné výroby.

TA4.2/03 - Spotřeba materiálu a energie (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Spotřeba materiálu a energie	13 804	14 467	13 842	15 324	13 821	14 840	107,4
z toho - osiva a sadba	1 012	1 049	1 071	1 242	1 072	1 181	110,2
- hnojiva	1 285	1 439	1 226	1 465	1 260	1 451	115,2
- přípravky ochrany rostlin	1 058	1 414	1 216	1 628	1 126	1 510	134,1
- krmiva a steliva	3 697	3 649	3 929	3 572	3 764	3 566	94,7
- pohonné hmoty	2 052	2 344	1 888	2 175	1 970	2 249	114,2
- elektrická energie	897	751	1 004	788	953	767	80,5

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Vývoj nákladů na jednotlivé služby je značně diferencovaný. Meziročně se nejvíce zvýšily náklady na poradenské služby, které zatím ve struktuře nákladů služeb zaujímaly nevýznamný podíl, avšak zvýšené náklady mohou svědčit o větším zájmu podniků o poradenství. Podstatně významnější je zvýšení nákladů oprav a udržování, což zřejmě souvisí se zastaralým hmotným investičním majetkem, čímž může docházet i k jeho zhodnocení.
Ve zvýšených nákladech na pachtovné se odráží zájem zemědělských podniků nesnižovat výměru obdělávané zemědělské půdy. Snížení nákladů na agrochemické a polní práce svědčí o pravděpodobném nahrazování služeb v této oblasti vlastní prací.

TA4.2/04 - Náklady na služby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Služby celkem	3 641	3 741	4 487	4 530	4 101	4 199	102,4
z toho - opravy a udržování	425	482	477	600	466	569	122,1
- agrochem. a polní práce	743	581	907	799	836	697	83,4
- plemen. a veterin. služby	633	669	523	648	576	650	112,8
- poradenské služby	118	144	163	197	141	173	122,7
- pachtovné	369	427	392	468	381	445	116,8

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Finanční náklady se snížily o 20,9 % vlivem poklesu úvěrů a úrokových sazeb. Meziroční pokles úrokových sazeb v zemědělství je v podstatě v souladu s poklesem úrokových sazeb v celém národním hospodářství, kde z 8,6 % v roce 1999 došlo k poklesu na 6,9 % v roce 2000.

Výnosy

Celkové výnosy zemědělských podniků se zvýšily o 8,0 %, hlavně vlivem růstu CZV (index 109,2). Dynamika růstu výnosů je rozdílná u družstev a obchodních společností. U obchodních společností je zřejmá výraznější dynamika růstu výnosů a tržeb ze zemědělské činnosti, zejména vlivem rostlinné výroby (zvýšení tržeb o 20,2 %). U zemědělských družstev je zřejmé zvýšení tržeb za živočišné výrobky, při podstatně nižším růstu tržeb z rostlinné výroby. U tržeb z nezemědělských činností, včetně tržeb za ostatní vlastní výrobky, došlo k výraznému poklesu u zemědělských družstev. Tržby z živočišné výroby převažují nad tržbami z rostlinné výroby, zejména u zemědělských družstev.

TA4.2/05 - Výnosy a tržby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Výnosy celkem	35 274	37 648	35 634	39 259	35 618	38 463	108,0
z toho - tržby za vlastní výrobky a služby	26 116	26 985	25 962	28 738	26 045	27 782	106,7
z toho - tržby RV	9 049	9 544	8 462	10 171	8 942	10 009	111,9
- tržby ŽV	12 692	14 061	12 980	13 740	12 713	13 722	107,9
- tržby za ostatní vlastní výrobky vč. tržeb z nezemědělské činnosti	1 759	920	1 697	1 310	1 701	1 098	64,6
- tržby za prodej vlastních služeb z nezemědělské činnosti	1 179	1 122	1 430	1 180	1 284	1 133	88,2

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Rozdílná dynamika zvýšení nákladů a výnosů se souhrnně odráží ve vztahu nákladů k tržbám. Obchodní společnosti dosahují u všech analyzovaných nákladových položek příznivějších výsledků, tj. nižších nákladů na 1 Kč dosažených tržeb, než zemědělská družstva.

TA4.2/06 - Náklady na 1 Kč tržeb

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Náklady celkem	1,37	1,35	1,40	1,33	1,39	1,34
z toho - materiál a energie	0,53	0,54	0,53	0,53	0,53	0,53
- osobní náklady	0,32	0,31	0,29	0,28	0,30	0,29
- odpisy	0,14	0,14	0,14	0,13	0,14	0,13

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Účetní přidaná hodnota

Rozdílná meziroční dynamika růstu výnosů a nákladů u obchodních společností a zemědělských družstev se odráží v úrovni a změně jejich přidané hodnoty. Ve výsledcích roku 2000 se obnovila tendence k zvyšování přidané hodnoty, přerušená v roce 1999. K podstatně vyššímu nárůstu přidané hodnoty došlo u obchodních společností (12,8 %) než u zemědělských družstev (5,6 %).

TA4.2/07 - Účetní přidaná hodnota (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Obchodní marže	278	217	248	170	301	210	69,8
Výkony	28 037	29 469	27 763	30 605	27 891	29 922	107,3
Výkonová spotřeba	17 445	18 208	18 329	19 854	17 922	19 039	106,2
Přidaná hodnota	10 870	11 478	9 682	10 921	10 270	11 093	108,0

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Vytvořená přidaná hodnota je zdrojem zejména pro úhradu mzdových nákladů, odpisů, daní, pojištění, ale i ostatních provozních a finančních nákladů. V roce 2000 došlo ve výši přidané hodnoty zhruba k jejímu vyrovnání mezi zemědělskými družstvy a obchodními společnostmi, přičemž v minulých letech byla její úroveň trvale příznivější u zemědělských družstev.

Hospodářský výsledek

V úrovni hospodářského výsledku došlo v roce 2000 k výrazné změně. Podruhé za uplynulých deset let byl dosažen zisk. Výrazně se zlepšil výsledek z provozní činnosti. Meziročně se zlepšily i ostatní formy hospodářského výsledku. Ke snížení ztrátovosti došlo u výsledku z finančních operací a mimořádný hospodářský výsledek se mírně zvýšil.

TA4.2/08 - Struktura hospodářského výsledku (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
HV - provozní[1)]	-129	1 397	-222	1 264	-160	1 330
- z finančních operací[2)]	-863	-587	-847	-565	-851	-576
- za běžnou činnost[3)]	-997	775	-1 076	672	-1 016	723
- mimořádný[4)]	388	419	419	437	398	424
- za účetní období[5)]	-611	1 194	-664	1 108	-621	1 147

1) HV provozní = provozní výnosy - provozní náklady.

2) HV z finančních operací = finanční výnosy - finanční náklady.

3) HV za běžnou činnost = provozní hospodářský výsledek + hospodářský výsledek z finančních operací - - daň z příjmů za běžnou činnost.

4) HV mimořádný = mimořádné výnosy - mimořádné náklady - daň z příjmů z mimořádné činnosti.

5) HV za účetní období = hospodářský výsledek za běžnou činnost + mimořádný hospodářský výsledek (+/-) převod podílu na hospodářském výsledku společníkům.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Obě podnikatelské skupiny právnických osob dosáhly v roce 2000 zhruba stejné úrovně zisku.
Na zlepšení hospodářského výsledku působila řada vlivů. Za nejdůležitější je možno považovat:

- zvýšení cen zemědělských výrobců v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 u rostlinných výrobků (index 112,6) a živočišných výrobků (index 108,5), i když nedosáhly průměrné úrovně roku 1998;
- index cen vstupů do zemědělství nepřevýšil podstatněji (110,2) index cen zemědělských výrobců (109,2);
- vratku spotřební daně u nafty;
- negativně na úroveň hospodářského výsledku působilo snížení hrubé zemědělské produkce ve s. c. 1989 o 4,5 % proti roku 1999, které bylo ovlivněno nepříznivými povětrnostními podmínkami, zejména suchem (kap. A1.4). Pro částečnou úhradu škod na poškozených porostech bylo celkově vyčleněno z rozpočtové kapitoly MZe 350 mil. Kč. Tyto prostředky obdrželi zemědělci formou přímé nevratné dotace.

  Pro získání dalších finančních prostředků ke krytí škod způsobených suchem ve výši 5 mld. Kč byl Parlamentem ČR schválen zákon č. 407/2000 Sb. Do 31. 12. 2000 bylo z této částky vyplaceno 850 mil. Kč[58].

  Celkově mimořádné dotace na sucho měly kladný vliv na úroveň hospodářského výsledku, jehož dosah nelze v současné době objektivně kvantifikovat. Tyto dotace jsou zahrnuty v dotacích provozního charakteru;
- podstatný vliv na zlepšení hospodářského výsledku mělo další zvýšení dotací provozního charakteru, které zahrnují vedle finančních prostředků na krytí škod

[58] *Další čerpání finančních prostředků ve výši 3,78 mld. Kč uvolnili poslanci v rámci schváleného dluhopisného programu dne 15. 5. 2001. V této souvislosti je třeba upozornit i na to, že řada podniků vedoucí podvojné účetnictví přislíbené finanční prostředky uvedla ve svém účetnictví jako ostatní výnosy, které kladně ovlivnily dosažený hospodářský výsledek, a na druhé straně jsou pohledávkou zemědělských podniků, která zatím nebyla uhrazena. Podniky s jednoduchým účetnictvím zaúčtují dotaci až při jejím obdržení. Tato skutečnost v řadě podniků způsobila a stále způsobuje nedostatek provozního kapitálu pro provádění zejména jarních a dalších prací.*

způsobených suchem i další dotační tituly. Jde zejména o přímé platby zemědělským podnikům a některé podpory vstupů do zemědělství.

TA4.2/09 - Dotace provozního charakteru a jejich vliv na hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Dotace provozního charakteru	1 376	2 123	1 563	2 581	1 501	2 343	156,1
Hospodářský výsledek po odpočtu dotací	-1 987	-929	-2 227	-1 473	-2 122	-1 196	56,4

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Bez dotací provozního charakteru by zemědělské podniky vykázaly ztrátovost i v roce 2000, byť nižší než v roce 1999. Kdyby nedošlo ke snížení produkce ovlivněné suchem, dosáhly by podniky vyšších tržeb za rostlinné výrobky, ale při dotacích provozního charakteru nižších o 5,3 mld. Kč (rozdíl těchto tržeb a dotací je odhadován zhruba na 3 mld. Kč).
Podrobnější údaje o nákladech a výnosech jsou uvedeny v tabulce A4.2/01.

Majetek a jeho struktura

U majetku a jeho struktury nedošlo meziročně k žádným výrazným změnám. Pozitivní skutečností je mírný pokles hodnoty hmotného investičního majetku. Pokles jeho pasivní složky, tj. budov a staveb, je zřejmě ovlivněn jejich dalším odepsáním. Negativně je třeba hodnotit pokles o 6,2 % u hodnoty aktivní složky hmotného investičního majetku, tj. strojů a zařízení. Zde se projevuje nedostatek kapitálu v zemědělských podnicích a neprovádí se tak potřebná obnova zemědělské techniky. Nedostatek kapitálu se projevuje také ve snižování hodnoty nedokončených investic a finančních investic. Výrazně se snižuje též hodnota trvalých porostů. Neprojevují se vyplácené podpory na obnovu chmelnic, vinic a sadů. K mírnému růstu hodnoty dochází u pozemků a základního stáda zvířat.
Oběžný majetek zůstal v roce 2000 zhruba na stejné úrovni jako v předchozím roce, při menším meziročním zvýšení finančního majetku. Určité zvýšení vykazují též krátkodobé pohledávky po lhůtě splatnosti.

TA4.2/10 - Majetek a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Majetek celkem	55 931	55 917	55 008	53 155	55 250	54 115	97,9
Fixní majetek	35 815	34 349	34 863	32 271	35 188	32 970	93,7
Hmotný investiční majetek	31 485	31 479	31 994	30 212	31 588	30 550	96,7
Oběžný majetek	19 661	20 641	19 439	19 637	19 484	20 049	102,9

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V hodnotě majetku a jeho jednotlivých složek nejsou mezi družstvy a obchodními společnostmi výraznější rozdíly. Zemědělská družstva vykazují vyšší hodnotu základního stáda zvířat a ostatních zvířat, což souvisí s jejich vyšším zaměřením na živočišnou výrobu. Podrobnější údaje o majetku a jeho struktuře jsou uvedeny v tabulce A4.2/02.

Kapitál a jeho struktura

V roce 2000 dále pokračovala u obou podnikatelských forem dlouhodobá tendence změn struktury kapitálu, při zhruba neměnící se hodnotě celkového kapitálu.

TA4.2/11 - Kapitál a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	1999	meziroční index
Kapitál celkem	55 931	55 917	55 008	53 155	55 250	54 115	97,9
Vlastní kapitál	23 461	26 066	30 327	32 429	26 415	28 817	109,1
Cizí kapitál	32 260	29 611	24 462	20 425	28 613	25 025	87,5

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V obou vlastnických formách se zvyšuje hodnota vlastního kapitálu při jeho podstatně vyšším podílu na celkovém kapitálu u obchodních společností (61 %) než u zemědělských družstev (46,6 %). Uvnitř vlastního kapitálu jsou výrazné rozdíly mezi jednotlivými vlastnickými formami.

TA4.2/12 - Struktura vlastního kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti	
	1999	2000	1999	2000
Vlastní kapitál	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - základní jmění	62,5	56,2	92,1	86,4
- kapitálové fondy	6,2	7,1	5,0	3,9
- fondy ze zisku	39,3	38,0	8,2	8,2

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

U obchodních společností je vlastní kapitál především tvořen základním jměním a ostatní formy se na jeho tvorbě podílejí v menší míře. U zemědělských družstev se základní jmění podílí na tvorbě vlastního kapitálu v podstatně menší míře při větším podílu fondů ze zisku.

Hodnota cizího kapitálu se u obou vlastnických forem v posledních letech snižuje. U obchodních společností dosahuje cizí kapitál jen 38,4 % podílu na celkovém kapitálu, u zemědělských družstev je tendence ke snižování cizího kapitálu malá a jeho podíl je stále vysoký (53 %). K meziročnímu poklesu došlo v celé struktuře cizího kapitálu.

TA4.2/13 - Vybrané složky cizího kapitálu (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Dlouhodobé závazky	19 070	17 775	9 289	7 465	14 435	12 567	87,1
Krátkodobé závazky	6 697	5 860	7 662	6 697	7 215	6 350	88,0
Bankovní úvěry	6 145	5 541	7 014	5 353	6 539	5 433	83,1

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Ve struktuře cizího kapitálu zaujímají největší podíl dlouhodobé závazky, zejména u zemědělských družstev, kde je významný podíl transformačních závazků[59].

TA4.2/14 - Struktura cizího kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti	
	1999	2000	1999	2000
Cizí kapitál	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - dlouhodobé závazky	59,1	60,0	38,0	36,5
- krátkodobé závazky	20,8	19,8	31,3	32,8
- bankovní úvěry	19,0	18,7	28,7	26,2

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

[59] *Zemědělská družstva vedou stále transformační závazky jako součást dlouhodobých závazků.*

Struktura kapitálu je jedním z důležitých ukazatelů zadluženosti a finanční stability zemědělského podnikání. Z tohoto hlediska je podstatně lepší situace u obchodních společností. Významná v obou podnikatelských skupinách je i tendence k snižování krátkodobých závazků a bankovních úvěrů, částečně ovlivněných snížením poskytovaných garancí PGRLF při stejném rozsahu programů.
Zvyšování krátkodobých pohledávek po lhůtě splatnosti a ze strany zemědělských podniků krátkodobých závazků po lhůtě splatnosti je výrazem nedobrých obchodních vztahů zemědělských podniků s odběrateli.

TA4.2/15 - Krátkodobé pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	meziroční index
Pohledávky	1 869	1 970	1 638	2 045	1 828	2 018	110,4
Závazky	1 597	1 792	2 019	2 462	1 882	2 184	116,0

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Objem pohledávek po lhůtě splatnosti a jejich růst je příčinou platební neschopnosti zemědělských podniků. Podrobnější údaje o kapitálu a jeho struktuře jsou uvedeny v tabulce A4.2/03.

Finanční analýza

Finanční analýza se opírá o ukazatele likvidity, zadluženosti, produktivnosti majetku a výnosnosti kapitálu.

Likvidita

V roce 2000 došlo k výraznému zlepšení ukazatelů likvidity vlivem snížení krátkodobých závazků a zvýšení finančního majetku. Do ukazatele běžné i celkové likvidity jsou zahrnuty veškeré pohledávky, tedy i pohledávky po lhůtě splatnosti, které mohou být později splaceny. Problémem jsou nedobytné pohledávky, o jejichž výši nejsou informace.

TA4.2/16 - Likvidita

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Okamžitá likvidita[1)]	0,25	0,35	0,18	0,30	0,21	0,32
Běžná likvidita[2)]	1,01	1,22	0,91	1,12	0,95	1,15
Celková likvidita[3)]	2,93	3,51	2,51	2,90	2,68	3,13

1) Okamžitá likvidita = peněžní prostředky / krátkodobé závazky.
2) Běžná likvidita = (peněžní prostředky + krátkodobé pohledávky) / krátkodobé závazky.
3) Celková likvidita = oběžná aktiva / (krátkodobé závazky + krátkodobé finanční výpomoci).
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Také výše provozního kapitálu ve smyslu ukazatele likvidity (oběžný majetek - krátkodobé závazky) se zvýšila o 19,8 %.

Zadluženost

V roce 2000 pokračovala u podnikatelských subjektů právnických osob tendence ke snižování zadluženosti a ke zlepšování struktury kapitálu. Mezi rokem 2000 a 1999 bylo snížení zadluženosti ve všech ukazatelích výrazné vlivem poklesu úvěrů a zvýšení vlastního kapitálu.

TA4.2/17 - Zadluženost

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Úvěrová zadluženost[1] (%)	26,2	21,3	23,1	16,5	24,8	18,9
Míra zadluženosti[2] (%)	57,7	53,0	44,5	38,4	51,8	46,2
Stupeň zadluženosti[3]	1,4	1,1	0,8	0,6	1,1	0,9

*1) Úvěrová zadluženost = úvěry celkem / vlastní kapitál * 100.*

*2) Míra zadluženosti = cizí kapitál / celkový kapitál * 100.*

3) Stupeň zadluženosti = cizí kapitál / vlastní kapitál.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Z hlediska zadluženosti je podstatně příznivější situace u obchodních společností.

Produktivnost majetku

Tendence k lepšímu využívání majetku a jeho jednotlivých složek, přerušená v roce 1999, pokračovala v roce 2000. Příčinou bylo výrazné zvýšení tržeb. Reprodukční schopnost aktiv se v roce 2000 také výrazně zlepšila, ale stále nedosahuje potřebných parametrů pro rychlejší obnovování hmotného investičního majetku.

TA4.2/18 - Produktivnost a reprodukční schopnost aktiv (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Produktivnost celkových aktiv[1]	46,7	48,3	47,2	54,1	47,1	51,3
Produktivnost fixních aktiv[2]	72,9	78,6	74,5	89,1	74,0	84,3
Produktivnost oběžného majetku[3]	132,8	130,7	133,6	146,3	133,7	138,6
Reprodukční schopnost aktiv[4] (roky)	18,6	11,5	19,1	11,2	18,7	11,3

*1) Produktivnost celkových aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / celková aktiva * 100.*

*2) Produktivnost fixních aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / fixní aktiva * 100.*

*3) Produktivnost oběžného majetku = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / oběžný majetek * 100.*

*4) Reprodukční schopnost aktiv = celková aktiva / (hospodářský výsledek + odpisy) * 100.*

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Výnosnost kapitálu

Výrazné zlepšení hospodářského výsledku v roce 2000 ovlivnilo zvýšení výnosnosti celkového i vlastního kapitálu. Průměrná výnosnost kapitálu ale nedosahuje žádoucích parametrů pro podnikatelsky výhodné podnikání v zemědělství.

TA4.2/19 - Výnosnost kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Výnosnost celkového kapitálu[1]	-1,09	2,14	-1,21	2,08	-1,12	2,12
Výnosnost vlastního kapitálu[2]	-2,60	4,58	-2,19	3,42	-2,35	3,98

*1) Výnosnost celkového kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál * 100.*

*2) Výnosnost vlastního kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období / vlastní kapitál * 100.*

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V zemědělství stále v průměru působí negativně tzv. pákový efekt, tj. cizí kapitál nepřispívá žádoucí měrou k růstu celkového kapitálu. O této skutečnosti svědčí vyšší cena cizího kapitálu (úrokových sazeb), než je výnosnost celkového kapitálu.

4.2.2 Podnikatelské subjekty fyzických osob

Podkladem pro analýzu jsou údaje jednoduchého účetnictví. Výsledky jsou uváděny tak jako v minulých letech v třídění podle velikosti podniků (vyjádřené výměrou zemědělské půdy).

Výdaje

Výdaje v podnikatelské skupině fyzických osob se vyznačovaly větší dynamikou růstu, než tomu bylo u právnických osob. Meziroční zvýšení celkových výdajů činilo 4,6 %, při nejvyšším nárůstu u nejmenších a největších podniků (11 - 12 %). Zvýšení výdajů bylo ovlivněno především materiálovými vstupy a v malé míře i zvýšenými náklady na odpisy hmotného investičního majetku. Výrazně vzrostl nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje. Poprvé od sledování ekonomických výsledků této podnikatelské skupiny došlo k snížení osobních výdajů, s výjimkou největších podniků. V souvislosti s tlakem na hospodárnost se projevuje snaha snižovat náklady, kromě nákladů intenzifikačních. U mzdových výdajů menších podniků jde o nahrazování námezdních pracovníků vlastními rodinnými příslušníky. Jejich případná odměna za práci je součástí zisku. O snaze snižovat vynaložené náklady svědčí i pokles nákladů na služby, pojištění plodin a zvířat.

TA4.2/20 - Výdaje (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem	**1999**	20 864	19 678	19 511	19 459	19 622
	2000	23 371	20 142	18 819	21 655	20 534
z toho - nákup materiálu	**1999**	10 600	10 677	9 835	8 871	9 586
	2000	12 861	11 089	10 149	9 865	10 460
- osobní výdaje[1)]	**1999**	1 188	1 252	1 652	2 372	1 781
	2000	1 154	989	1 268	2 476	1 661
- provozní režie	**1999**	5 620	4 600	4 958	4 625	4 804
	2000	5 210	4 579	4 406	4 644	4 601
- odpisy	**1999**	3 150	2 775	2 527	2 489	2 598
	2000	3 003	2 876	2 474	2 692	2 673

1) Mzdy a platby do fondů.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Vyšší výdaje jsou vynakládány u nejmenších podniků. Jde zejména o nákup materiálu, provozní režii a odpisy, což souvisí s relativně vyšším vybavením budovami, stroji a zařízením a základním stádem zvířat (v Kč/ha z. p.). Na celkových výdajích se zhruba 50 % podílí nákup materiálu, a to zejména intenzifikační vklady, které se meziročně zvýšily, kromě nakupovaných krmiv a steliv. Na zvýšení intenzifikačních vkladů mělo vedle cenového vývoje vliv i zvýšení jejich objemu v souvislosti s novým osevem části ploch poškozených suchem.

TA4.2/21 - Spotřeba materiálu a pohonných hmot podle velikostních skupin podniků (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Nakoupená osiva	**1999**	1 872	1 685	1 517	1 095	1 379
	2000	1 986	1 648	1 329	1 416	1 478
Nakoupená hnojiva	**1999**	1 239	1 375	1 421	1 472	1 423
	2000	1 581	1 604	1 534	2 022	1 735
Nakoupená krmiva a steliva	**1999**	1 289	1 478	1 216	1 178	1 245
	2000	1 342	1 287	1 356	725	1 108
Nakoupené přípravky ochrany	**1999**	1 010	1 319	1 406	1 455	1 383
	2000	1 290	1 509	1 487	2 022	1 671
Spotřeba pohonných hmot	**1999**	1 937	2 011	1 527	1 544	1 642
	2000	2 200	2 143	1 954	2 012	2 031

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Mezi jednotlivými velikostními skupinami podniků existují rozdíly ve vynaložených intenzifikačních vkladech. Menší podniky (do 100 ha z. p.) mají větší spotřebu nakupovaných osiv a pohonných hmot. Na druhé straně tyto podniky mají nižší náklady na nakupovaná hnojiva, což zřejmě souvisí s vyšším rozsahem živočišné výroby.

Rovněž náklady na přípravky ochrany rostlin jsou u těchto podniků nižší. Výrazný pokles nákladů na nakupovaná krmiva souvisí s přechodem na větší využívání vlastních krmiv.

Příjmy

Meziroční růst příjmů v podstatě odráží zvýšení cen zemědělských výrobků, včetně zvýšení dotací provozního charakteru.

TA4.2/22- Příjmy (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Příjmy celkem	**1999**	21 982	20 458	20 452	19 511	20 142
	2000	24 951	21 366	19 746	23 070	21 755
z toho - prodej výrobků a služeb	**1999**	19 759	18 190	17 558	15 738	17 001
	2000	22 011	18 835	17 308	18 951	18 627
- z toho - rostlinná výroba	**1999**	10 347	10 586	10 333	10 059	10 248
	2000	11 225	10 837	10 342	13 571	11 714
- živočišná výroba	**1999**	8 062	6 564	6 131	4 518	5 617
	2000	9 481	6 992	6 037	3 784	5 686
- ostatní tržby	**1999**	1 350	1 040	1 094	1 161	1 136
	2000	1 305	1 006	929	1 596	1 227

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

V úrovni a vývoji příjmů se projevuje zaměření podniků. U podniků do 300 ha z. p. je dosahováno zhruba stejných tržeb z rostlinné výroby a živočišná výroba je rovněž u těchto podniků významnou složkou zemědělského podnikání. Podniky s výměrou z. p. nad 300 ha dosáhly v roce 2000 podstatně vyšší úrovně tržeb z rostlinné výroby než ostatní velikostní skupiny podniků. Naopak živočišná výroba těchto velkých podniků je provozována stále v menším rozsahu. Ve větším rozsahu je živočišná výroba provozována u podniků do 50 ha z. p., kde jsou předpoklady jejího provozování (disponibilní ustájovací prostory, pracovní síly). Ostatní tržby přispívají k zvyšování příjmů podnikatelských subjektů minimálně. Významnější je jejich podíl u největších podniků, kde jde zřejmě o služby mechanizačních prostředků.

Výdaje na 1 Kč příjmů se meziročně snížily vlivem zlepšení tohoto ukazatele u odpisů, osobních nákladů a provozní režie.

TA4.2/23 - Výdaje na 1 Kč příjmů

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem	**1999**	0,95	0,96	0,95	0,99	0,97
	2000	0,94	0,94	0,95	0,94	0,94
z toho - nákup materiálu	**1999**	0,48	0,52	0,48	0,45	0,48
	2000	0,52	0,52	0,51	0,43	0,48
- odpisy	**1999**	0,14	0,14	0,12	0,13	0,13
	2000	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Vztah výdajů k příjmům se u vybraných výdajových položek mezi jednotlivými velikostními skupinami podniků v podstatě neodlišuje.

Hospodářský výsledek

Účetní hospodářský výsledek (rozdíl příjmů a výdajů) se meziročně podstatně zvýšil nejen v souhrnu (o 701 Kč), ale i ve všech velikostních skupinách, s výjimkou skupiny 101 - 300 ha z. p., kde došlo k mírnému poklesu. Příčiny zlepšení tohoto výsledku jsou zhruba stejné jako u PPO. Z účetního hospodářského výsledku však nelze usuzovat na efektivitu PFO jako celku, ani jejich jednotlivých velikostních skupin.

Pro srovnání hospodářského výsledku PFO s PPO je proveden dopočet osobního důchodu podnikatelů a jejich pomáhajících rodinných pracovníků v roce 2000 v průměrné výši 1 029 Kč/ha z. p. (diferencovaně podle průměrného pracovního zapojení členů domácností v jednotlivých velikostních skupinách podniků). Promítnutí osobního důchodu podnikatelů do výdajů znamená jednak výrazné snížení rozdílu příjmů a výdajů a jednak výrazné změny v jeho relaci mezi jednotlivými velikostními skupinami. Po snížení účetního hospodářského výsledku o osobní důchod podnikatele a pomáhajících rodinných pracovníků se zvýšil průměrný hospodářský výsledek PFO o 561 Kč/ha z. p. (z hodnoty -369 Kč/ha z. p. v roce 1999 na +192 Kč/ha z. p. v roce 2000). Hospodářský výsledek v přepočtu na 1 ha z. p. se v roce 2000 s rostoucí výměrou podniků zlepšuje.
Reálný hospodářský výsledek je do značné míry ovlivněn dotacemi provozního charakteru. Přestože se u PFO jejich rozsah na rozdíl od PPO mírně snížil (což je zřejmě způsobeno tím, že získané finanční prostředky na krytí škod způsobených suchem se v jednoduchém účetnictví podchycují až po jejich obdržení), v rozhodující míře ovlivňují hospodářský výsledek. U PFO se po odpočtu dotací změnil kladný hospodářský výsledek v roce 2000 na ztrátu ve výši 1 385 Kč/ha z. p.
Číselné podklady pro provedenou stručnou charakteristiku jsou uvedeny v následující tabulce.

TA4.2/24 - Struktura hospodářského výsledku (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Rozdíl příjmů a výdajů	**1999**	1 064	780	941	52	520
	2000	1 580	1 224	927	1 415	1 221
Osobní důchod podnikatele	**1999**	2 595	1 885	921	232	889
	2000	3 046	2 023	1 006	301	1 029
Hospodářský výsledek se započtením osobního důchodu	**1999**	-1 531	-1 105	20	-180	-369
	2000	-1 466	-799	-79	1 114	192
Dotace provozního charakteru	**1999**	1 445	1 249	1 536	2 032	1 711
	2000	1 323	1 546	1 610	1 624	1 577
Hospodářský výsledek po odpočtu dotací	**1999**	-2 976	-2 354	-1 516	-2 212	-2 080
	2000	-2 789	-2 345	-1 689	-510	-1 385

1) Pro srovnání hospodářského výsledku PPO a PFO je užíván metodický postup, který vychází z průměrného zaměstnaneckého platu v rezortu zemědělství za sledovaný rok (v roce 2000 podle údajů ČSÚ činil 121 608,- Kč/rok, tj.10 134,- Kč/měsíc), koeficientu zaměstnanosti (průměrný počet pracujících rodinných příslušníků na 1 podnik) a počtu PFO. V propočtu je zohledněna i naturální spotřeba rodiny. Vypočtený údaj je přepočten na 1 ha z. p. Výsledný normativní údaj, který v roce 2000 činil 1 029 Kč/ha z. p., je použit pro korekci hospodářského výsledku PFO.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Podrobnější údaje o příjmech a výdajích jsou uvedeny v tabulce A4.2/05.

Majetek

V roce 2000 nepokračovala v této podnikatelské skupině tendence z minulých let ke snižování hodnoty majetku. Naopak došlo ke zvýšení jeho hodnoty zhruba o 10,9 %, a to ve všech složkách majetku, kromě hodnoty budov a staveb a pohledávek.

TA4.2/25 - Majetek a jeho vybrané složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem (aktiva)	**1999**	63 378	48 996	43 337	29 442	39 476
	2000	74 266	50 409	43 459	33 300	43 782
z toho - hmotný investiční majetek	**1999**	48 569	37 272	32 324	20 193	28 853
	2000	57 429	37 532	32 424	23 066	32 182
- zásoby	**1999**	9 457	7 304	6 258	5 182	6 186
	2000	9 889	7 779	6 241	5 445	6 551
- pohledávky	**1999**	2 221	2 011	3 054	3 098	2 847
	2000	2 547	2 316	2 633	2 590	2 556
- peněžní prostředky[1)]	**1999**	2 993	2 177	1 380	800	1 367
	2000	4 002	2 533	1 842	2 067	2 248

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

V hodnotě majetku jsou mezi jednotlivými velikostními skupinami fyzických osob výrazné rozdíly. Nejvyšší hodnotou majetku disponují nejmenší podniky, kde je zřejmý zejména vliv:

- hodnoty pozemků, což souvisí s převahou vlastních pozemků nad pozemky najatými;
- vyšší hodnoty všech dalších majetkových složek, což převážně souvisí s vyšším zaměřením na živočišnou výrobu.

Nejnižší hodnotu majetku mají podniky největší, s výměrou nad 300 ha z. p., kde je zřejmý vliv:

- nižšího rozsahu živočišné výroby;
- pronájmu pozemků, příp. budov.

Rozdíly v hodnotě majetku u podniků od 50 do 300 ha z. p. spočívají v podstatě jen ve výši hodnoty pozemků.
Mezi fyzickými a právnickými osobami existuje zásadně rozdílná struktura majetku, jak ukazuje tabulka TA4.2/26.

TA4.2/26 - Struktura vybraných složek majetku v roce 2000 (%)

Ukazatel	Právnické osoby	Fyzické osoby
Pozemky	0,9	22,6
Budovy, stavby	38,6	29,1
Stroje a zařízení	10,7	18,5
Základní stádo	4,4	3,3
Zásoby	23,0	14,9
Pohledávky	9,8	5,8

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Závazky a vlastní jmění

Celkově došlo u fyzických osob v průměru i v jednotlivých velikostních skupinách k výraznému poklesu cizích zdrojů v roce 2000 v porovnání s rokem 1999, které bylo ovlivněno jak poklesem závazků z obchodního styku, tak i poklesem úvěrů.
U součtu závazků, resp. cizích zdrojů, je zřejmá tendence k jejich zvyšování směrem k větším podnikům, což je plně v souladu s vyššími podnikatelskými aktivitami větších podniků.

TA4.2/27 - Vlastní jmění a závazky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Vlastní jmění	1999	57 778	40 944	31 209	16 876	28 302
	2000	69 860	44 097	33 727	24 145	35 348
Součet závazků (cizí zdroje)	1999	5 600	8 052	12 128	12 566	11 174
	2000	4 406	6 312	9 732	9 155	8 434
z toho - závazky	1999	1 291	2 711	4 164	5 987	4 541
	2000	1 563	1 938	3 760	3 606	3 187
- úvěry	1999	4 040	5 248	7 426	6 205	6 259
	2000	2 779	4 318	5 679	5 504	5 108

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Zvýšení majetku a snížení závazků ovlivnilo výrazný nárůst hodnoty vlastního jmění, jehož hodnota se směrem k větším podnikům snižuje. Vyšší vlastní jmění umožňuje financovat podnikatelskou činnost z vlastních zdrojů s menší mírou cizího kapitálu.
Podrobnější údaje o majetku a závazcích jsou uvedeny v tabulce A4.2/06.

Finanční analýza

Meziskupinové a meziroční změny v úrovni příjmů, výdajů, majetku a závazků se souhrnně promítají ve vybraných ukazatelích finanční analýzy.

Produktivnost majetku

Produktivnost hmotného a oběžného majetku se v průměru fyzických osob mezi rokem 2000 a 1999 v podstatě nezměnila. Směrem k větším podnikům dochází tak jako v minulých letech k jejímu zvyšování. U menších podniků je příčinou její nižší úrovně zejména vyšší hodnota pozemků a budov v těchto podnicích. Reprodukční schopnost aktiv se směrem k větším podnikům zlepšuje a v průměru fyzických osob dosahuje zhruba úrovně právnických osob.

TA4.2/28 - Produktivnost majetku (%)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Produktivnost celkového majetku	1999	31,18	37,13	40,52	53,45	43,07
	2000	29,64	37,36	39,83	56,91	42,54
Produktivnost hmotného investičního majetku	1999	40,68	48,80	54,32	77,94	58,92
	2000	38,33	50,18	53,38	82,16	57,88
Produktivnost oběžného majetku	1999	134,68	158,28	164,22	173,33	163,47
	2000	133,90	174,30	175,77	171,33	166,90
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	1999	15,04	13,78	12,50	11,59	12,66
	2000	16,20	12,29	12,78	8,11	11,24

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Zadluženost

V roce 2000 došlo k výraznému snížení zadluženosti, kterou PFO vykazují nižší než PPO. Minimálně jsou zadlužené podniky do 100 ha z. p., které disponují vysokou hodnotou vlastního jmění. Podniky nad 300 ha z. p. vykazují úvěrovou zadluženost zhruba shodnou s právnickými osobami.

TA4.2/29 - Zadluženost (%)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Úvěrová zadluženost	1999	6,99	12,82	23,79	36,77	22,12
	2000	3,98	9,79	16,84	22,80	14,45
Míra zadluženosti	1999	8,84	16,43	27,99	42,68	28,31
	2000	5,93	12,52	22,39	27,49	19,26
Stupeň zadluženosti	1999	0,10	0,20	0,39	0,74	0,39
	2000	0,06	0,14	0,29	0,38	0,24

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Výnosnost kapitálu

Výnosnost celkového kapitálu se v roce 2000 výrazně zlepšila a u PFO dosahuje vyšší úrovně než u PPO. Také výnosnost vlastního kapitálu se v roce 2000 zvýšila, avšak u PFO dosahovala nižší úrovně než u PPO. Nejvyšší výnosnost vlastního kapitálu dosáhly v roce 2000 podniky fyzických osob s výměrou nad 300 ha z. p.

TA4.2/30 - Výnosnost kapitálu (%)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výnosnost celkového kapitálu	1999	1,68	1,59	2,17	0,18	1,32
	2000	2,13	2,43	2,13	4,25	2,79
Výnosnost vlastního kapitálu	1999	1,84	1,91	3,02	0,31	1,84
	2000	2,26	2,78	2,75	5,86	3,45

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

4.3 Ekonomika zemědělských podniků podle výrobních oblastí

Tato kapitola představuje ekonomické výsledky podniků hospodařících v různých přírodních podmínkách. K tomuto účelu je zatím využíváno třídění podniků do tradičních výrobních oblastí, resp. do jejich agregací[60].

Při zpracování výsledků výběrového šetření za rok 1999 a 2000 bylo přistoupeno ke spojení krajních výrobních oblastí a tak vznikly z hlediska rozdílných přírodních podmínek tři skupiny podniků hospodařících v oblasti kukuřičné a řepařské, v oblasti bramborářské a v oblasti bramborářsko-ovesné a horské.

4.3.1 Podnikatelské subjekty právnických osob

Výnosy, náklady a hospodářský výsledek

Se zhoršujícími se přírodními podmínkami se tak jako v minulých letech projevuje jednoznačná tendence k poklesu intenzity výkonů ovlivněná především výrazným poklesem tržeb z rostlinné výroby při podstatně nižším poklesu tržeb z živočišné výroby. Na úroveň a vývoj tržeb z ostatních činností nemají rozdílné přírodní podmínky vliv. V souladu s tendencemi dosahovaných tržeb vzhledem k přírodním podmínkám se vyvíjela i většina nákladových položek.

Z nákladových položek je relativně nejvíce ovlivňováno rozdílnými přírodními podmínkami pachtovné, které v průměru právnických osob v roce 2000 činilo 445 Kč/ha z. p., při jeho podstatně vyšší úrovni v lepších přírodních podmínkách a nízké úrovni v horších přírodních podmínkách.

Přidaná hodnota se meziročně zvýšila a směrem k horším přírodním podmínkám klesá. Také ostatní výsledné ukazatele hospodaření, zejména provozní hospodářský výsledek a hospodářský výsledek za účetní období, měly

[60] *Od roku 2001 budou tradiční výrobní oblasti nahrazeny kategoriemi podniků podle jejich příslušnosti k tzv. znevýhodněným oblastem (LFA), které přesněji odpovídají záměrům a nástrojům zemědělské politiky.*

v roce 2000 plně vztah k rozdílným přírodním podmínkám. Směrem k horším přírodním podmínkám docházelo k jejich poklesu při dosažení zisku ve všech oblastech.

TA4.3/01 - Přidaná hodnota a hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Kukuřičná + řepařská		Bramborářská		B.-ovesná + horská	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Přidaná hodnota	12 145	13 225	9 157	10 036	8 627	9 055
Provozní hospodářský výsledek	-249	1 765	-167	1 100	12	937
Hospodářský výsledek za účetní období	-893	1 481	-663	927	-60	911

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Úroveň hospodářského výsledku je kladně ovlivňována dotacemi provozního charakteru (po odpočtu dotací by byl hospodářský výsledek záporný).
U dotací provozního charakteru došlo k jejich meziročnímu zvýšení, které je nejvýraznější v kukuřičné a řepařské oblasti, což souvisí s vyššími finančními podporami ke zmírnění škod v zemědělství způsobených suchem. Tyto oblasti a zejména oblast kukuřičná byly zasaženy suchem nejvíce.
Podrobnější údaje o nákladech a výnosech jsou uvedeny v tabulce A4.3/01.

Majetek, kapitál a jejich struktura

Hodnota majetku se tak jako v minulých letech směrem k horším přírodním podmínkám snižovala, přičemž u majetku fixní povahy byl tento pokles vyšší než u oběžného majetku. Výjimkou jsou zvířata základního stáda, jejichž hodnota se směrem k horším přírodním podmínkám zvyšovala. Ve všech výrobních oblastech došlo meziročně ke snížení hodnoty majetku fixní povahy, kromě základního stáda zvířat. Oběžný majetek se naopak meziročně mírně zvýšil.
Klesající tendence směrem k horším přírodním podmínkám je také u celkového kapitálu a jeho jednotlivých složek, a to jak u vlastního, tak i cizího kapitálu, kromě dlouhodobých závazků.
Podrobnější údaje o majetku a kapitálu jsou uvedeny v tabulkách A4.3/02 - 03.
Rozdílné přírodní podmínky se promítají relativně v malé míře do ukazatelů finanční analýzy, zejména ve výsledcích roku 2000, kromě míry zadluženosti, která se k horším přírodním podmínkám zvyšuje.

TA4.3/02 - Ukazatele finanční analýzy v jednotlivých výrobních oblastech (%)

Ukazatel	Kukuřičná + řepařská		Bramborářská		B.-ovesná + horská	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Produktivnost celkového majetku	45,3	45,9	46,4	48,7	45,4	47,9
Míra zadluženosti	43,3	44,6	52,4	48,8	56,6	51,9
Úvěrová zadluženost	14,4	13,9	25,4	21,0	21,5	19,2
Výnosnost celkového kapitálu	-0,5	3,3	-1,3	1,8	-0,6	1,9
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	15,0	10,0	19,8	11,8	15,3	11,1

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

4.3.2 Podnikatelské subjekty fyzických osob

Vliv rozdílných přírodních podmínek na dosahovanou úroveň příjmů se jednoznačně projevuje jen v rostlinné výrobě, kde dochází k jejich poklesu směrem k horším přírodním podmínkám. U tržeb za živočišné výrobky je tendence opačná. Směrem k horším přírodním podmínkám se také jednoznačně zvyšovaly ostatní příjmy, v nichž jsou zahrnuty dotace provozního charakteru.
Podobné tendence vzhledem k rozdílným přírodním podmínkám se projevují u výdajů. Jednoznačný pokles výdajů směrem k horším přírodním podmínkám se projevuje jen u spotřeby materiálu a u odpisů. U mezd, plateb do fondů a u provozní režie je tato tendence také zřejmá, avšak s nižší intenzitou. Celkový výsledek hospodaření

vyplývající z rozdílu příjmů a výdajů nevykazuje závislost na rozdílných přírodních podmínkách a je výrazně ovlivňován dotacemi provozního charakteru. Bez dotací by kladného hospodářského výsledku v roce 2000 bylo dosaženo jen v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti.

TA4.3/03 - Hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná + řepařská	Bramborářská	B.-ovesná + horská
Rozdíl příjmů a výdajů	1999	665	202	726
	2000	1 509	573	1 539

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Podrobnější údaje o příjmech a výdajích jsou uvedeny v tabulce A4.3/04.

Majetek a závazky

Velikost celkového majetku se snižuje se zhoršujícími se přírodními podmínkami, a to u většiny složek majetku fixní povahy mimo základního stáda zvířat. Jinak je tomu u majetku oběžné povahy, kde zejména hodnota zásob nemá vztah k rozdílným přírodním podmínkám. Jen hodnota pohledávek a finančních prostředků se snižuje směrem k horším přírodním podmínkám. Součet závazků se ve všech výrobních oblastech meziročně snížil vlivem snížení závazků z obchodního styku a v menší míře i snížením úvěrů.
Rozdíl majetku a závazků představuje vlastní jmění, jehož výše se směrem k horším přírodním podmínkám také snižuje.
Podrobnější údaje o majetku a závazcích jsou uvedeny v tabulce A4.3/05.
Na rozdílné přírodní podmínky reagují ukazatele finanční analýzy.

TA4.3/04 - Ukazatele finanční analýzy v jednotlivých výrobních oblastech (%)

Ukazatel	Kukuřičná + řepařská		Bramborářská		B.-ovesná + horská	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Produktivnost celkového majetku	48,14	47,86	38,97	38,62	30,22	25,27
Míra zadluženosti	25,89	19,55	26,57	18,03	43,19	20,73
Úvěrová zadluženost	21,13	15,17	23,30	14,43	24,25	10,88
Výnosnost vlastního kapitálu	2,06	3,88	0,77	1,78	3,82	5,33
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	11,82	10,64	14,98	12,65	12,07	11,52

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Z ukazatelů finanční analýzy zejména vyplývá, že:

- produktivnost majetku a zadluženost se v roce 2000 snižovala směrem k horším přírodním podmínkám;
- výnosnost vlastního kapitálu byla nejvyšší v obou letech v bramborářsko-ovesné a horské výrobní oblasti z důvodu jednak vyšších provozních dotací a jednak nižší hodnoty vlastního i celkového kapitálu v těchto oblastech;
- reprodukční schopnost aktiv se zlepšila ve všech výrobních oblastech.

4.4 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle metodiky EU

Posláním hodnocení ekonomických výsledků podle standardní metodiky ve všech členských státech EU je získávat informace o důchodové situaci zemědělců pro potřeby Společné zemědělské politiky EU. Vyhodnocení ekonomických výsledků podle standardní metodiky EU (viz kap. C3), poprvé uvedené v ZZ 1999, nabývá s přibližujícím se vstupem do EU stále většího významu, a to i pro hodnocení a srovnávání pozice zemědělských podniků ČR a členských států EU. Na rozdíl od kap. A4.1 - A4.3 jde o hodnocení pouze zemědělské činnosti podniků.

V tabulce TA4.4/01 je uveden standardní výstup ukazatelů podle metodiky EU za rok 2000 ve srovnání s rokem 1999 v přepočtu na 1 ha z. p. a v třídění podniků podle organizačních forem (podniky fyzických osob - PFO a podniky právnických osob - PPO).

TA4.4/01 - Standardní výstup podle metodiky EU u podniků fyzických a právnických osob hospodařících na půdě (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1999		2000	
	PFO	PPO	PFO	PPO
Průměrná velikost podniku (EVJ)[1)]	28,2	410,3	39,9	699,1
Počet pracovníků na 100 ha z. p. (RPJ)[2)]	3,2	5,0	2,1	4,3
Počet rodinných pracovníků na 100 ha z. p. (RRPJ)[3)]	1,7	-	1,4	-
Celková produkce (Total output)	18 947	28 599	20 579	31 158
Výrobní spotřeba (Intermediate consumption)	14 503	22 031	15 127	21 747
Saldo provozních dotací a daní (Balance current subsidies & taxes)	1 638	1 395	1 476	2 193
Hrubá přidaná hodnota (Gross farm income)	6 082	7 964	6 928	11 604
Odpisy (Depreciation)	2 590	3 170	2 550	3 272
Čistá přidaná hodnota (Farm net value added)	3 492	4 794	4 378	8 327
Čistá přidaná hodnota na 1 RPJ	150 360	99 130	206 200	193 059
Externí faktory (External factors)	2 769	7 839	1 885	7 694
v tom - mzdové náklady (Wages)	1 621	6 590	1 194	6 818
- **pachtovné** (Rent)	747	381	504	445
- **úroky** (Interest)	401	868	187	431
Saldo investičních dotací a daní (Balance subsidies & taxes on investment)	103	-188	-212	-141
Důchod ze zemědělské činnosti (Family farm income)	826	-3 233	2 281	492
Důchod ze zemědělské činnosti na 1 RRPJ	67 510	-	164 050	-
Aktiva celkem (Total assets)	38 946	48 918	42 567	48 739
Stálá aktiva (Fixed assets)	28 468	31 156	31 596	29 557
Oběžná aktiva (Current assets)	10 478	17 252	10 971	18 179
Podíl stálých aktiv na aktivech celkem (%) (Fixed assets % total)	73,1	63,7	74,2	60,6
Podíl oběžných aktiv v aktivech celkem (%) (Current assets % total)	26,9	35,3	25,8	37,3
Vlastní kapitál (Net worth)	27 777	23 388	34 105	25 797
Přírůstek vlastního kapitálu (Charges in net worth)	1 340	2 045	1 247	2 117
Podíl vlastního kapitálu na celkovém kapitálu (%) (Net worth % total)	71,3	47,8	80,1	52,9
Podíl důchodu ze zemědělské činnosti k vlastnímu kapitálu (%)	3,0	-14,0	6,7	1,9
Cash flow (CF)	3 360	4 564	4 831	3 764
Podíl CF k vlastnímu kapitálu (%)	12,1	19,5	14,2	14,6

1) EVJ = Evropská velikostní jednotka.

2) RPJ = Roční pracovní jednotka.

3) RRPJ = Rodinná RPJ.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: F. Slavík (VÚZE)

4.4.1 Celková zemědělská produkce

Celková produkce v přepočtu na 1 ha z. p. se v podnicích fyzických a právnických osob značně liší: podniky fyzických osob v roce 2000 dosahovaly jen 20 579 Kč na 1 ha z. p., zatímco podniky právnických osob 31 158 Kč na 1 ha z. p. (rozdíl více než 50 %). Zvýšení celkové produkce o cca 9 % ve srovnání s rokem 1999 (při poklesu objemu hrubé zemědělské produkce o 4,5 % - viz kap. A4.1) lze přičíst na vrub příznivějších realizačních cen, zejména v druhé polovině roku. Uvedené rozdíly v celkové produkci u jednotlivých právních forem jsou způsobeny rozdílnou úrovní rostlinné a živočišné produkce. Zatímco ve výši celkové rostlinné produkce nebyl zjištěn mezi jednotlivými formami podnikání větší rozdíl, značné rozdíly se vyskytují u produkce živočišné, kde podniky fyzických osob dosahují jen poloviční výše produkce na 1 ha z. p. proti podnikům právnických osob. Z podrobnějšího hodnocení vyplývá, že rozdíly nejsou způsobeny výší užitkovosti u jednotlivých kategorií zvířat, ale spíše rozdílným zatížením zvířaty v podnicích, kde podniky právnických osob vykázaly dvojnásobně vyšší počet DJ na 1 ha z. p. než podniky fyzických osob.

4.4.2 Výrobní spotřeba

Výše výrobní spotřeby v přepočtu na 1 ha z. p. se liší v závislosti na formě podnikání; v podnicích fyzických osob byla ve srovnání s podniky právnických osob výrazně nižší (o 30,4 %). Rozdíl v úrovni výrobní spotřeby způsobily především náklady na krmiva u PPO z důvodu vyššího počtu zvířat v těchto podnicích. Naopak

v podnicích fyzických osob byly intenzifikační vklady do rostlinné výroby vyšší než u právnických osob. Ve srovnání s předchozím rokem 1999 se výše výrobních nákladů u PPO a PFO podstatněji neměnila.

4.4.3 Přidaná hodnota

Zhodnocení vstupů do produkce lze měřit ve dvou úrovních:

- **hrubá přidaná hodnota** (celková produkce minus výrobní spotřeba plus saldo provozních dotací a daní): PPO vlivem vyšší celkové produkce, stagnujících nákladů a pozitivního salda provozních daní a dotací dosáhly v roce 2000 hrubou přidanou hodnotu ve výši 11 604 Kč/ha z. p. proti 7 964 Kč/ha z. p. v roce 1999, zatímco PFO pouze 6 928 Kč/ha z. p. proti 6 082 Kč/ha z. p. Ve srovnání s rokem 1999 se rozdíl mezi jednotlivými organizačními formami zvýšil o 36,6 procentních bodů ve prospěch PPO;
- **čistá přidaná hodnota** (hrubá přidaná hodnota minus odpisy) je úplnějším kritériem zhodnocení vstupů, zahrnující i opotřebení investičního majetku. Čistá přidaná hodnota u PPO dosáhla 8 327 Kč/ha z. p., zatímco u PFO dosáhla jen 4 378 Kč/ha z. p. (tj. 52,6 %). Ve srovnání s rokem 1999 došlo ke zvýšení disproporce mezi podniky právnických a fyzických osob o více než 50 procentních bodů, přičemž důvody jsou analogické jako u hrubé přidané hodnoty. Vztáhne-li se čistá přidaná hodnota na jednu roční pracovní jednotku (RPJ), potom srovnání vyznívá ve prospěch podniků fyzických osob (o 6,8 %) v důsledku podstatně nižší potřeby pracovních sil na jednotku plochy (o 51,2 %) ve srovnání s PPO.

4.4.4 Důchod ze zemědělské činnosti

Důchod ze zemědělské činnosti, zejména v přepočtu na jednu roční pracovní sílu, je významným ukazatelem statistiky EUROSTAT a zjišťuje se odečtením externích výrobních faktorů a přičtením salda investičních dotací a daní k čisté přidané hodnotě. Z tabulky TA4.4/01 vyplývá nesrovnatelný rozdíl ve prospěch podniků fyzických osob. Je tomu tak proto, že standardní metodika EU vychází převážně z hodnocení ekonomických ukazatelů podniků fyzických osob, zatímco v ČR je převaha podniků (i produkce) právnických osob. Problémem v položce externích faktorů jsou mzdové náklady, které u PFO dosahují jen 17,5 % proti PPO. Příčinou tohoto rozdílu je skutečnost, že mzdové náklady u PPO (a náklady na námezdní pracovní sílu u PFO) jsou zahrnuty jako náklad před zdaněním, zatímco rodinné pracovní síly svoji odměnu uhrazují až ze zisku po zdanění.
V tabulce TA4.4/02 je pro porovnání důchodové situace podniků právnických a fyzických osob provedena korekce důchodu ze zemědělské činnosti připočtením mzdových nákladů (u PPO ve výši 6 590 Kč/ha z. p. v roce 1999, resp. 6 818 Kč/ha z. p. v roce 2000; u PFO náklady na námezdní pracovní sílu ve výši 1 621 Kč/ha z. p. v roce 1999, resp. 1 194 Kč/ha z. p. v roce 2000). Získáme tak srovnatelný důchod, který zemědělský podnik může použít na úhradu svého rozvoje a osobní spotřebu.

TA4.4/02 - Srovnání důchodu ze zemědělské činnosti (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1999		2000	
	PFO	PPO	PFO	PPO
Využívaná zemědělská půda v ha	134	1 536	117	1 595
Počet pracovníků na 100 ha z. p. (RPJ)	3,2	5,0	2,1	4,3
Celková produkce	18 947	28 599	20 579	31 158
Výrobní spotřeba	14 503	22 031	15 127	21 747
Odpisy	2 590	3 170	2 550	3 272
Čistá přidaná hodnota	3 492	4 794	4 378	8 327
Mzdové náklady (na námezdní prac. síly)	1 621	6 590	1 194	6 818
Důchod ze zemědělské činnosti	826	-3 233	2 281	492
Důchod ze zemědělské činnosti - upravený[1)]	2 447	3 357	3 475	7 310
Důchod ze zemědělské činnosti na 1 RPJ - upravený	76 469	67 140	165 476	170 000

1) Provedena korekce o mzdové náklady.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: P. Jakobe (VÚZE)

Z tabulky vyplývá rozdílný vývoj v jednotlivých letech: v roce 1999 upravený důchod ze zemědělské činnosti v přepočtu na 1 ha z. p. byl u PPO vyšší o 37,2 % ve srovnání s PFO, ale v přepočtu na 1 roční pracovní jednotku (RPJ) v důsledku nižší potřeby pracovních sil se poměr změnil ve prospěch PFO (PPO dosáhly o 12,2 % méně). V roce 2000 se důchod ze zemědělské činnosti na 1 ha z. p. po korekci mzdových nákladů zvýšil výrazněji ve prospěch PPO a v přepočtu na 1 RPJ se významněji u obou forem podnikání neměnil.
Důchod ze zemědělské činnosti připadající na jednu roční pracovní sílu je významným ukazatelem EU, který je sledován a porovnáván podle jednotlivých členských zemí.

TA4.4/03 - Srovnání důchodové situace ČR, SRN a EU v roce 1999 (Kč/ha z. p.[1)])

Ukazatel	ČR		SRN	EU
	PFO	PPO		
Využívaná zemědělská půda v ha	134	1 536	52,3	30,2
Počet pracovníků na 100 ha z. p. (RPJ)	3,2	5,0	3,8	5,1
Počet rodinných pracovníků na 100 ha z. p. (RRPJ)	1,7	-	2,8	4,2
Celková produkce	18 947	28 599	64 461	56 709
Výrobní spotřeba	14 503	22 031	41 732	30 771
Saldo provozních dotací a daní	1 638	1 395	11 065	8 376
Odpisy	2 590	3 170	10 917	7 854
Čistá přidaná hodnota	3 492	4 794	25 752	26 460
Čistá přidaná hodnota na 1 RPJ	150 360	99 130	677 684	518 824
Důchod ze zemědělské činnosti - upravený[2)]	2 447	3 357	13 198	18 061
Důchod ze zemědělské činnosti na 1 RPJ - upravený	76 469	67 140	347 324	354 137
Důchod ze zemědělské činnosti na 1 RRPJ[3)]	67 510	-	471 072	430 024

1) Směnný kurz = 18,9 Kč/DEM.

2) Provedena korekce o mzdové náklady.

3) Platí jen pro rodinné neodměňované pracovní síly PFO.

Pramen: Information Service RICA/FADN, Brusel

Zpracoval: P. Jakobe (VÚZE)

Srovnání ekonomických ukazatelů zemědělských podniků ČR s EU a Německem při použití nominálního směnného kurzu vychází v neprospěch českých zemědělců (tab. TA4.4/03). Výrazný rozdíl mezi ČR a EU existuje zejména ve výši celkové produkce ze zemědělské činnosti. Z tabulky TA4.4/04 je však zřejmé, že tyto rozdíly nezpůsobuje jen schopnost efektivně využívat vstupy a intenzita zemědělské produkce (hektarové výnosy a užitkovost zvířat), ale především rozdílná cenová úroveň.

TA4.4/04 - Srovnání cen zemědělských výrobců a úrovně intenzity SRN a ČR (t/ha, resp. l/ks/rok)[1)]

Ukazatel	SRN			ČR			
	1999			1999		2000	
	CZV (EUR/t)	CZV (Kč/t)	Intenzita	CZV (Kč/t)	Intenzita	CZV (Kč/t)	Intenzita
Pšenice potravinářská[2)]	110,80	4 089	7,55	3 269	4,65	3 475	4,21
Ječmen sladovnický[2)]	102,20	3 771	5,78	3 196	3,94	3 782	3,29
Kukuřice	115,40	4 258	8,78	3 129	6,60	3 763	6,43
Brambory[2)]	130,10	4 801	37,30	3 748	19,69	3 972	21,33
Cukrovka	42,59	1 572	56,60	763	45,60	969	45,83
Vepřové maso	1 138,40	42 007	-	30 477	-	35 586	-
Drůbež	1 265,00	46 679	-	22 764	-	21 728	-
Mléko (1 000 l)	284,70	10 505	5 900	7 120	5 022	7 450	5 255

1) Směnný kurz = 36,9 Kč/EUR.

2) Pro výnosy u pšenice, ječmene a brambor platí kategorie celkem.

Pramen: Podklady VÚZE; ČSÚ, ZMP Agrarbericht 2000

Zpracoval: P. Jakobe (VÚZE)

I přes vysokou úroveň výrobní spotřeby a odpisů (zejména v Německu) je čistá přidaná hodnota v podnicích EU v důsledku vyšší úrovně celkové produkce a kladného salda provozních dotací a daní ve srovnání s podniky ČR podstatně vyšší. Podniky právnických osob v ČR dosáhly v roce 1999 hodnoty ukazatele „Důchod ze zemědělské činnosti - upravený" ve výši 3 357 Kč/ha z. p., což představovalo pouze 25,4 % úrovně Německa a 18,6 % úrovně EU. Podniky fyzických osob s důchodem ze zemědělské činnosti ve výši 2 447 Kč/ha z. p. dosáhly v roce 1999 jen 18,5 % úrovně Německa, resp. 13,5 % průměru EU. Důchod ze zemědělské činnosti v ČR ve srovnání s EU a Německem je přitom - zřejmě přechodně - „zlepšován" vysokými náklady na pronájem půdy v EU.

Ve statistikách EUROSTAT se zpravidla jako výsledný ukazatel pro hodnocení dopadů SZP srovnává důchod ze zemědělské činnosti na 1 neodměňovanou rodinnou pracovní jednotku. Tabulka TA4.4/03 demonstruje rozdíly mezi podniky fyzických osob ČR, EU a Německa i v této oblasti: PFO v ČR s výší 67 510 Kč/ha z. p. dosáhly v roce 1999 jen 14,3 % úrovně Německa a 15,7 % průměru EU.

Vzhledem k rozdílnosti organizačních forem v ČR, kde přibližně 75 % zemědělské půdy je obhospodařováno právnickými osobami, a vzhledem k jejich odlišnému způsobu vedení účetnictví a zdaňování, je pro potřeby srovnávání ekonomických ukazatelů s EU vhodnější vycházet z důchodu ze zemědělské činnosti na roční pracovní sílu (celkový počet ročních pracovních sil v podniku). Při tomto srovnání, avšak s přihlédnutím k rozdílům v zaúčtování dotací mezi PPO a PFO, se navzájem formy podnikání v zemědělství ČR příliš neliší a dosahují přibližně 20% úrovně důchodu ze zemědělské činnosti na 1 roční pracovní jednotku ve srovnání s Německem a EU.

4.4.5 Vybrané poměrové ukazatele

V tabulce TA4.4/01 jsou uvedeny další ekonomické ukazatele, které doplňují pohled na vlastní zemědělskou činnost PFO a PPO. U položky celkových aktiv jsou zřejmé rozdíly jak v absolutní výši mezi PFO a PPO, tak v meziročním vývoji. Příčinou rozdílů je především výše oběžných aktiv, které byly v roce 2000 u PPO ve srovnání s PFO o 60,3 % vyšší v důsledku rozdílného výrobního zaměření (nižší zatížení DJ u PFO a tím nižší zásoby krmiv apod.). Těmto vztahům odpovídají zejména podíly oběžných aktiv z celkových aktiv, kde obecně mají PFO ve srovnání s PPO vyšší podíl stálých aktiv a nižší podíl oběžných aktiv. Meziroční vývoj stálých aktiv byl u odlišných forem vlastnictví rozdílný, u PFO bylo zjištěno jejich zvýšení o 11 %, u PPO snížení o 5,1 %. Vysvětlení pro uvedené jevy lze nalézt v kap. A4.2.2.

Podíl vlastního kapitálu na celkovém kapitálu v roce 2000 u podniků fyzických osob vypovídá o jejich nízké úrovni zadluženosti (80,1 %), zatímco u podniků právnických osob nižší podíl signalizuje poměrně vysoký stupeň zadluženosti (52,9 %). Dalším pozitivním jevem v roce 2000 je růst důchodovosti vlastního jmění (procentický poměr důchodu ze zemědělské činnosti k vlastnímu jmění), který se u PFO meziročně zvýšil z 3 % na 6,7 % a u PPO ze záporné hodnoty -14,0 % na 1,9 %.

Ukazatel cash flow, který je indikátorem schopnosti podniku krýt své peněžní výdaje peněžními příjmy v daném roce, vykázal rozdílné tendence ve srovnání obou roků. V roce 2000 u PFO cash flow na 1 ha z. p. byl vyšší o 28,3 % než u PPO a ve srovnání s rokem 1999 došlo k obrácenému trendu, kdy cash flow byl u PFO o 26,4 % nižší.

4.5 Souhrnné hodnocení finanční situace a stability zemědělských podniků

Pro tyto účely je využita tzv. metoda INFA analýzy, která na základě agregovaného ukazatele IN95 dává informace o finančním zdraví a stabilitě podniků.

Index IN95 je vhodný pro roční hodnocení finančního zdraví jednotlivých podniků či skupin podniků a vychází z šesti vybraných ukazatelů finanční analýzy, kterým jsou přiřazeny odvětvové váhy. Hodnota indexu větší než 2 signalizuje dobré finanční zdraví podniků, podniky s hodnotou indexu 1 - 2 jsou podniky v „šedé zóně“ s možnými finančními problémy, hodnota indexu menší než 1 indikuje finančně „neduživé“ podniky.
Konstrukce ukazatele vychází ze základních komponentů účetnictví (aktiva, cizí zdroje, úroky, výnosy - příjmy, oběžná aktiva, pohledávky, závazky, úvěry)[61] a jejich vzájemných vztahů. Zadluženost zastupuje ukazatel poměřující hodnotu aktiv k cizím zdrojům a ukazatel úrokového krytí[62]. Výnosnost a aktivitu charakterizují ukazatele výnosnosti aktiv[63] a obratu aktiv, tj. vztah výnosů a aktiv. Likvidita je vyjádřena jako běžná likvidita, tj. poměr oběžných aktiv ke krátkodobým závazkům a krátkodobým bankovním úvěrům. Dále je do indexu IN95 zahrnut i ukazatel poměru závazků po lhůtě splatnosti k výnosům, který svým významem doplňuje oblast likvidity.
Důležitou složkou výpočtu indexu IN95 jsou váhy přiřazené jednotlivým ukazatelům. Váhy jsou konstruovány jako podíl významnosti ukazatele k jeho kriteriální hodnotě, tj. váženému průměru hodnot příslušného ukazatele v jednotlivých odvětvích a za ČR celkem[64].

Výsledky za zemědělské podniky ČR

Souhrnné propočty indexu IN95, které odrážejí celkovou bonitu (míru kvality) podniků vyjádřené jedinou agregovanou hodnotou, jsou uvedeny v následující tabulce.

TA4.5/01 - Index IN95

Zemědělské podniky	IN95 (bez dotací)		IN95	
	1999	2000	1999	2000
Právnické osoby celkem	-1,11	-0,51	-0,27	0,78
- družstva	-1,29	-0,65	-0,51	0,49
- obchodní společnosti	-0,74	-0,30	0,12	1,13
Fyzické osoby (s odpočtem osob. spotřeby podnikatele)	-0,22	1,10	1,24	2,69

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Výsledky ukazují na výrazné zvýšení hodnot indexu IN95 v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999, kdy podniky právnických osob v průměru nebyly finančně zdravé. V roce 2000 se situace podstatně zlepšila zejména u obchodních společností, které se již nacházely na spodní hranici tzv. šedé zóny (jde o přechodnou skupinu mezi podniky finančně zdravými a finančně nezdravými). Podniky fyzických osob, které se v roce 1999 v průměru nacházely na horní hranici tzv. šedé zóny, v roce 2000 patřily k podnikům s uspokojivým finančním zdravím.
Zastoupení podniků na základě souhrnného hodnocení ukazatelů finanční analýzy s využitím indexu IN95 za rok 2000 jsou uvedeny v tabulce TA4.5/02.

TA4.5/02 - Zastoupení podniků podle výše indexu IN95 (%)

Podniky	Zemědělská družstva	Obchodní společnosti	Fyzické osoby
Podniky - s dobrým finančním zdravím	51,1	57,5	75,2
- s možnými finančními problémy	21,0	16,5	7,8
- se špatným finančním zdravím	27,9	26,0	17,0

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

---

61 *U stavových veličin jsou vzaty průměrné hodnoty z výběrového šetření FADN.*

62 *EBIT/U = hospodářský výsledek před zdaněním včetně nákladových úroků ku nákladovým úrokům.*

63 *EBIT/A = hospodářský výsledek před zdaněním včetně nákladových úroků k hodnotě aktiv.*

64 *Podrobněji k metodě INFA analýzy a k indexu IN95 viz Neumaierová, I.: O zdraví ekonomiky podniků - index IN, Ekonom 13/2000, str. 6; Neumaier, I, Neumaierová, I.: Vaše finanční zdraví - index IN95, Terno 2/1995, str.6; Finanční analýza podnikové sféry v průmyslu a stavebnictví, Internet, květen 1999.*

Z údajů tabulky TA4.5/02 vyplývá, že v roce 2000 nejlepší finanční situaci vykázaly PFO; nejméně příznivou finanční situaci signalizují zemědělská družstva. Z hlediska velikostních skupin podniků fyzických osob nejsou mezi těmito skupinami v úrovni finančního zdraví výraznější rozdíly (tab. TA4.5/03).

TA4.5/03 - Zastoupení podniků fyzických osob v třídění podle výše IN95 (%)

Podniky	Skupina v ha z. p.			
	5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300
Podniky - s dobrým finančním zdravím	74,1	75,7	77,0	75,0
- s možnými finančními problémy	8,5	8,1	7,4	5,3
- se špatným finančním zdravím	17,4	16,2	15,6	19,7

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Meziodvětvové srovnání vybraných ukazatelů finanční analýzy

Ukazatele finanční analýzy jsou využity pro srovnání situace v zemědělství se situací ve vybraných odvětvích národního hospodářství. Toto srovnání (tab. TA4.5/04) vyznívá - i přes pozitivní meziroční posuny - pro zemědělství v obou letech 1999 i 2000 nepříznivě.

TA4.5/04 - Meziodvětvové srovnání ukazatelů finanční analýzy

Resort	ROE[1]		ROA[2]		Koef. samofinanc.[3]		Úrokové krytí[4]		Celková likvidita[5]	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Zemědělství[6]	-2,35	3,98	0,67	3,52	47,81	53,25	0,38	2,64	2,19	2,66
- po odpočtu dotací	*-8,03*	*-3,39*	*-2,05*	*-0,41*	*47,81*	*53,25*	*-1,15*	*-0,31*	*2,19*	*2,66*
Průmysl	3,12	6,70	5,44	7,05	47,69	47,74	2,56	3,88	1,15	1,15
- těžební	0,85	2,95	2,45	3,65	68,26	68,46	2,42	6,71	1,51	2,15
- zpracovatelský	3,61	8,96	6,22	8,36	41,48	41,45	2,50	3,91	1,21	1,17
- energetický	2,93	3,84	4,23	4,68	58,03	57,99	2,88	3,50	0,77	0,83
Stavebnictví	9,34	9,38	5,79	5,74	25,48	28,15	3,75	5,57	1,21	1,22

*1) ROE = hospodářský výsledek za účetní období /vlastní jmění * 100.*

*2) ROA = EBIT / celkový kapitál * 100.*

EBIT = hospodářský výsledek za účetní období před zaplacením úroků a daní.

*3) Koeficient samofinancování = vlastní jmění / celkový kapitál * 100.*

4) Úrokové krytí = EBIT / nákladové úroky.

5) Likvidita = oběžná aktiva / krátkodobé závazky + krátkodobé bankovní úvěry.

6) Pouze údaje za PPO.

Pramen: Výběrové šetření FADN; údaje MPO; VŠE Praha

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Souhrnně lze na základě uvedených ukazatelů zemědělských podniků konstatovat, že:

- Zemědělské podniky se v roce 2000 částečně finančně stabilizovaly, i když zatím „netvoří hodnotu“, tj. výnosnost vlastního kapitálu nepřevyšuje alternativní náklad na vlastní kapitál.
- Výnosnost celkového kapitálu byla v zemědělství v minulých letech na nízké úrovni; v roce 2000 se výrazně zlepšila, ale stále nedosahuje požadovaných parametrů (je pod hodnotou úroků, za které si podnik může vypůjčit kapitál).
- Cizí kapitál v zemědělství „nepracuje“ zatím ve prospěch kapitálu vlastního. Příčinou je nízká výnosnost celkového kapitálu při vyšší úrokové míře cizího kapitálu.
- Zemědělství v porovnání s ostatními odvětvími národního hospodářství vykazuje nedostatečnou výnosnost vlastního i celkového kapitálu.

4.6 Závěry z ekonomických analýz

Podle údajů VÚZE za testovací podniky obhospodařující zemědělskou půdu a údajů ČSÚ za podniky specializované na živočišnou výrobu a zemědělské služby (podniky bez půdy) se hospodářský výsledek v zemědělství v roce 2000 významně zlepšil. V uplynulých deseti letech bylo podruhé dosaženo zisku (za celé zemědělství 3,7 mld. Kč). Na uvedeném hospodářském výsledku se podílely právnické osoby 3,5 mld. Kč a fyzické osoby 0,2 mld. Kč (po zohlednění srovnatelných pracovních nákladů rodinných pracovníků).

K uvedenému výsledku přispělo více faktorů, zejména meziroční zvýšení cen zemědělských výrobců a finanční podpory a kompenzace ztrát způsobených zemědělství v roce 2000 mimořádným suchem.

Meziroční zvýšení CZV v roce 2000 v průměru o 9,2 % (po meziročním propadu CZV v roce 1999 o 11,7 %) se projevilo v tom, že zatímco se hrubá zemědělská produkce (ve s. c. 1989) v roce 2000 snížila o 3,5 mld. Kč (o 4,5 %), i v důsledku mimořádného sucha, v běžných cenách naopak vzrostla o 3,8 mld. Kč (o 3,4 %). Zvýšily se meziročně i celkové tržby zemědělských podniků za vlastní výrobky a služby v běžných cenách o 6 %, zatímco ve s. c. 1994 naopak poklesly o 3 % pod úroveň roku 1999.

Dalším významným činitelem zlepšení hospodářského výsledku zemědělských podniků v roce 2000 byly přímé platby a další finanční podpory podniků, spolu s částečnou úhradou škod způsobených suchem. Přímé platby vzrostly přitom pouze o 1,7 % (o 153 mil. Kč) a dosažený hospodářský výsledek příliš neovlivnily. Významnější byla z tohoto hlediska vratka spotřební daně u nafty ve výši téměř 1 mld. Kč a zejména částečná úhrada škod způsobených zemědělským podnikům mimořádným suchem v jarním období roku 2000. Tato částečná kompenzace celkové odhadnuté ztráty (8,2 mld. Kč - kap. A1.4) byla schválena ve výši 5 mld. Kč, z nichž ovšem postižené podniky inkasovaly v roce 2000 pouze menší část (1,2 mld. Kč - kap. A1.3).

Mezi jednotlivými kategoriemi podniků právnických osob byla v roce 2000 úroveň zisku poměrně vyrovnaná. U podniků fyzických osob se rozdíl příjmů a výdajů mezi velikostními skupinami (podle výměry z. p.) liší. Nejlepšího výsledku vyjádřeného tímto rozdílem dosáhly podniky ve skupině 5 - 50 ha z. p., na druhém místě byly podniky s výměrou nad 300 ha z. p. Bez započtení dotací bylo v roce 2000 dosaženo kladného rozdílu mezi příjmy a výdaji jen u podniků ve skupině 5 - 50 ha z. p.

Promítnutí osobního důchodu podnikatelů a rodinných příslušníků do výdajů u fyzických osob znamená výrazné změny v relacích příjmů a výdajů u jednotlivých velikostních skupin těchto podnikatelských subjektů. Podniky s výměrou z. p. do 50 ha, založené převážně na „neplacené“ rodinné práci, vykazují ztrátu ve výši 1 466 Kč/ha z. p. Směrem k větším podnikům se ztrátovost snižuje a u podniků nad 300 ha z. p., s vysokým podílem námezdní práce, je již dosaženo zisku ve výši 1 114 Kč/ha z. p.

Úroveň hospodářského výsledku u právnických a fyzických osob je také ovlivněna rozdílným způsobem účtování příslibu dotací na kompenzaci škod způsobených suchem v podvojném a jednoduchém účetnictví (podniky fyzických osob mají podstatně nižší podíl těchto dotací zahrnut do výsledku roku 2000).

Do dosaženého hospodářského výsledku se u obou základních právních forem podniků promítl určitý růst nákladů. Tempo růstu nákladů v roce 2000 se po jeho zpomalení v předchozích letech u právnických osob zvýšilo. Ještě vyšší nárůst výdajů vykázaly podniky fyzických osob. Zvýšení nákladů bylo ovlivněno zejména materiálovými vstupy a z nich hlavně intenzifikačními vklady. Větší intenzifikační vklady vykázaly podniky fyzických osob. Zvýšení těchto vkladů i ostatních nákladů bylo také ovlivněno novými osevy ploch poškozených suchem. K snížení intenzifikačních vkladů došlo jen u nakupovaných krmiv částečným přechodem na vlastní krmiva. Meziročně se zvýšily náklady na poradenské služby, náklady na opravy a udržování a pachtovné. Snížily se naopak finanční náklady a z toho hlavně nákladové úroky vlivem nižšího úvěrového zatížení. Index cen vstupů do zemědělství (110,2) převýšil index cen zemědělských výrobců (109,2), což svědčí o pokračujícím otevírání cenových nůžek.

Mezi podniky právnických a fyzických osob jsou výrazné rozdíly v hodnotě vynaložených nákladů i získaných výnosů. Nižší objem nákladů a výnosů u fyzických osob je ovlivněn nižším rozsahem živočišné výroby v této podnikatelské skupině.

Rozdílná úroveň hospodářského výsledku mezi právnickými a fyzickými osobami se projevila i při jejím hodnocení podle výrobních oblastí. U právnických osob vykazoval hospodářský výsledek směrem k horším přírodním podmínkám tendenci k mírnému poklesu. U fyzických osob rozdíl příjmů a výdajů nebyl závislý na rozdílných přírodních podmínkách. V obou podnikatelských formách byl hospodářský výsledek kladně ovlivňován dotacemi provozního charakteru.

Se zhoršujícími přírodními podmínkami se projevuje jednoznačná tendence k poklesu výnosů, zejména v důsledku poklesu tržeb za rostlinné výrobky. V oblasti nákladů a jejich jednotlivých složek se projevuje obdobná tendence, ale s menší intenzitou snižování směrem k horším přírodním podmínkám (kromě pachtovného, které se výrazně snižuje se zhoršujícími se přírodními podmínkami).

Dosažený hospodářský výsledek se výrazně projevil ve zlepšení ukazatelů finanční analýzy. Zlepšila se likvidita, avšak její vysoká hodnota u fyzických osob svědčí o nedostatečném využívání oběžného majetku v podnikatelské činnosti. Snížila se poněkud zadluženost u obchodních společností i u PFO. Přes výrazné zlepšení hospodářského výsledku je výnosnost kapitálu v zemědělských podnicích minimální a nedosahuje výše průměrné úrokové míry.

Podle souhrnného ekonomického hodnocení zemědělských podniků s využitím indexu IN95 je možno na základě ukazatelů za rok 2000 hodnotit 51 % zemědělských družstev jako podniky s dobrým finančním zdravím, 21 % jako podniky s možnými finančními problémy (tzv. šedá zóna) a 28 % jako podniky se špatným finančním zdravím. Totéž rozdělení v případě obchodních společností činí 57,5 %, resp. 16,5 %, resp. 26 % a u PFO 75 %, resp. 8 %, resp. 17 %. Velikost podniků fyzických osob nemá přitom na uvedené rozdělení vliv.
Shodné tendence s účetními výsledky hospodaření zemědělských podniků potvrzují i výsledky šetření za testovací podniky, zpracované podle metodiky EU (standardní výstup EU FADN za zemědělskou činnost). I v tomto případě byly základní ukazatele (celková produkce, čistá přidaná hodnota a důchod ze zemědělské činnosti v přepočtu na 1 ha z. p.) v roce 2000 ve srovnání s předchozím rokem vyšší. V podnicích fyzických osob v obou hodnocených letech byla dosažena podstatně nižší celková produkce na 1 ha z. p. než v podnicích právnických osob, což je způsobeno nižším zatížením živočišnou produkcí. Z toho vyplývá i nižší úroveň čisté přidané hodnoty, sloužící k úhradě výrobních faktorů, u PFO v porovnání s PPO (v roce 1999 o 37,3 % a v roce 2000 o 90,2 %). V případě důchodu ze zemědělské činnosti, bez zohlednění nákladů na práci podnikatele a příslušníků jeho domácnosti, je situace odlišná. V přepočtu na jednotku půdy je úroveň tohoto ukazatele u PFO několikanásobně vyšší. Po korekci mzdových nákladů se příslušná relace obrací (upravený důchod ze zemědělské činnosti v přepočtu na jednotku půdy byl v roce 2000 u PPO v porovnání s PFO více než dvojnásobný). Pokud se upravený důchod ze zemědělské činnosti přepočte na 1 RPJ, je rozdíl v úrovni tohoto ukazatele mezi základními podnikatelskými formami méně výrazný a nejednoznačný (v roce 1999 byl sledovaný ukazatel téměř o 14 % vyšší u PFO a v roce 2000 naopak o necelá 3 % vyšší u PPO).
Mezirezortní srovnání ukazatelů finanční analýzy (za zemědělství byly použity výsledky PPO) ukázalo, že v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 došlo jak v zemědělství, tak i v dalších sektorech národního hospodářství k zlepšení ekonomických výsledků. Rentabilita kapitálu zůstává však v zemědělství nadále nízká, např. výnosnost celkového kapitálu byla v průmyslu v porovnání se zemědělstvím přibližně dvojnásobná a ve stavebnictví zhruba 1,6krát vyšší). I když se zemědělské podniky v roce 2000 částečně stabilizovaly, není ekonomická situace jejich rozhodující části uspokojivá (zejména vzhledem k jejich celkové zadluženosti a vysokému podílu dlouhodobých závazků).

5 Potravinářství a navazující odvětví

5.1 Obecné podmínky vývoje potravinářství

V odvětví průmyslu dominovala revitalizace, rozšiřování nových výrob a restrukturalizace stávajících, avšak s rozdílnou dynamikou, pokud jde o jeho jednotlivá odvětví.
Retardující vlivy působící na potravinářský sektor v minulých letech se projevovaly i v roce 2000. K těmto vlivům patří spotřeba domácností, v níž potraviny jsou stále více vytlačovány jejími dalšími segmenty.
Dále narůstal tlak nadnárodních distribučních sítí, které svou silnou pozicí na trhu omezovaly výrobce potravin a nápojů ve snaze promítat růst nákladů do cen. Výrazněji se na růstu nákladů potravinářského odvětví v roce 2000 podílela i prvovýroba, zejména prostřednictvím svých odbytových organizací (při velmi složitých podmínkách, které zemědělství ve zmíněném roce postihly). Dlouhé lhůty splatnosti zboží s rychlou obrátkou z potravinářského průmyslu expandujícími distribučními sítěmi udržovaly značnou zadluženost výrobců potravin (viz kap. A5.2.5).
Při vysoké zadluženosti potravinářského sektoru z období privatizace i po něm a rostoucích aktivitách věřitelů a velmi omezených možnostech přímých i nepřímých podpor ze státního rozpočtu (viz kap. B4), se v roce 2000 nevytvořily podmínky, které by při účinnější legislativě uváděné do hospodářské praxe (viz kap. B1) vedly k urychlení restrukturalizace rozhodujících potravinářských výrobních oborů ve smyslu koncepčních záměrů směřujících ke vstupu do EU. Tyto záměry též dosud nebyly v potřebné míře propracovány.
Za této situace vyvstává vážné riziko, že agrární surovinové vstupy nebudou transformovány na konkurenceschopné výstupy pro tuzemsko a zahraničí, což by mělo dopad nejen na potravinářský sektor, ale i na zemědělství.

5.2 Výroba potravin

5.2.1 Podnikatelská struktura

Ke konci roku 2000 bylo podle registru ČSÚ evidováno v potravinářském sektoru 11 543 podnikatelských subjektů (o 605 méně než v roce 1999), z nichž je 8 916 fyzických osob (v porovnání s rokem 1999 o 423 méně), většinou podnikajících podle živnostenského zákona. Z obchodních společností nejvíce zastoupenou právní formou jsou společnosti s r. o. (1 804 firem, zatímco v roce 1999 bylo evidováno 1 886 firem) a. s. (337 firem, proti 433 firmám v roce 1999).

Zahraničních osob (což je fyzická osoba podle § 21 obchodního zákoníku) bylo ke konci roku 2000 evidováno 247 (241 v roce 1999). Zbývající firmy využívají k podnikání další právní formy.
Z uvedených údajů je zřejmé, že nastal celkový pokles počtu firem, a to u většiny právních forem podnikání s výjimkou zahraničních osob, kde došlo k mírnému zvýšení jejich počtu.
Z hlediska kategorizace podniků podle velikosti stále zůstávají mezi podniky s 20 a více zaměstnanci nejpočetnější skupinou malé a střední firmy do 299 zaměstnanců, jež tvoří 94 % z podnikatelské základny (v roce 1999 tento podíl činil 93 %).
Ze skupiny podniků sledovaných ČSÚ se celkový průměrný počet podnikatelských subjektů zvýšil v roce 2000 o 12 firem, což představuje nárůst 1 %.

TA5.2/01 - Velikostní struktury potravinářských podniků s 20 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	1999	2000	
20 - 49	618	648	104,9
50 - 99	230	237	103,0
100 - 299	240	227	94,6
300 - 499	52	41	78,8
500 - 999	16	17	106,3
1000 a více	15	13	86,7
Celkem	1 171	1 183	101,0

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Ekonomicky nejvýznamnější velikostní kategorii představovaly v roce 2000 (stejně jako v roce 1999) podniky od 100 do 299 zaměstnanců. Podíl těchto podniků na tržbách celého potravinářského sektoru v b. c. v roce 2000 činil 33 %, zatímco jejich podíl na počtu podniků nedosahoval ani 20 %. Podíl největších podniků s 1 000 a více zaměstnanci v roce 2000 představoval 22 % (v roce 1999 tento podíl činil 24 %). Tendence ke koncentraci se ve výrobní základně zatím neprosazuje.
Z oborového hlediska byly v roce 2000 obdobně jako v minulých letech nejpočetněji zastoupeny podniky tzv. ostatních potravinářských výrobců (pekárny, cukrárny, cukrovary, cukrovinkářské a další výroby) a dále výrobci masa a masných výrobků, vč. drůbeže a výrobci nápojů (z nich zhruba 30 % tvoří výrobci piva). U výrobců nápojů byl zaznamenán i nejvyšší přírůstek počtu podniků.

TA5.2/02 - Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Výroba masa a masných výrobků	219	215	98,2
Zpracování ryb	8	10	125,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	31	33	106,5
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	8	9	112,5
Úprava a zpracování mléka	83	84	101,2
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	45	49	108,9
Výroba hotových krmiv	79	81	102,5
Výroba ostatních potravinářských výrobků	544	537	98,7
Výroba nápojů	154	165	107,1
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	1 171	1 183	101,0

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Vstup přímých zahraničních investic do výroby potravin, nápojů a zpracování tabáku za rok 2000 podle předběžných údajů ČNB činil celkem 7 185,8 mil. Kč, což představuje podíl 4,1 % z celkového objemu těchto investic vložených do národní ekonomiky ČR. V porovnání s rokem 1999 došlo ke snížení přímých zahraničních investic do sektoru potravin jak co do objemu, tak z hlediska podílu.

Stav přímých zahraničních investic celkem do výroby potravin, nápojů a tabáku činí zhruba předběžně 48 mld. Kč (stav k 31. 12. 1999 + předběžný přírůstek za rok 2000).
Odliv přímých investic ČR do zahraničí celkem ze sektoru výroby potravin, nápojů a zpracování tabáku za rok 2000 předběžně činil 24,7 mil. Kč (tj. 0,5 % za všechna odvětví), což je v porovnání s rokem 1999 jak menší objem, tak i podíl. Celkový stav tuzemských přímých investic v zahraničí z potravinářského odvětví dosáhl dosud zhruba 0,7 mld. Kč (stav k 31. 12. 1999 + předběžný odliv těchto investic do zahraničí za rok 2000).

5.2.2 Potravinářská produkce

Potravinářská produkce v roce 2000 opět zaznamenala další snížení. Index průmyslové produkce (IPP) v tomto sektoru za sledovaný rok poklesl na hodnotu 97,0, a to především vlivem poklesu hmotného objemu produkce. Tento nepříznivý trend trvá již od roku 1998. Přitom za celý zpracovatelský průmysl bylo již dosaženo v roce 2000 příznivého trendu, když IPP vykázal hodnotu 105,1.
Snížení hmotného objemu produkce nastalo u všech sledovaných hlavních skupin výrobků jak živočišného, tak rostlinného původu s výjimkou sýrů a tvarohů, zavařenin, želé a marmelád a těstovin (nevařených). Sestupný trend u hlavních skupin potravinářských výrobků je odrazem snížení spotřeby u značné části potravinářských produktů. Za pozitivní lze označit růst výroby některých mléčných výrobků a pokles produkce výrobků na bázi živočišných tuků.
Pokud jde o cenový vývoj, index cen průmyslových výrobců v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 zaznamenal za průmysl potravinářský a tabákový růst na hodnotu 103,4 (pouze za potraviny a nápoje činil 103,0), když za celý zpracovatelský průmysl bylo dosaženo úrovně 105,7. Cenový vzestup je především odrazem zvýšení cen vstupů vč. agrárních surovin a úsilí o zlepšení finančně-ekonomických výsledků v potravinářském průmyslu.
Při nehmotném (cenovém) růstu vzrostly v roce 2000 také tržby z průmyslové činnosti v potravinářském a tabákovém průmyslu v b. c. o 4,7 % a dosáhly 220,7 mld. Kč. Přitom ve s. c. 1994 tržby z průmyslové činnosti zaznamenaly pouze nepatrný růst (o 0,8 %) a činily 165,9 mld. Kč.
Při výrazně rychlejším růstu tržeb v b. c. za průmysl celkem (o 12,6 %) v roce 2000 se snížil podíl potravinářského a tabákového průmyslu na tomto sektoru na 11,9 % (v roce 1999 činil 13,4 %). Pokles podílu potravinářského a tabákového průmyslu na celém průmyslovém sektoru nastal v roce 2000 i ve s. c. 1994 a činil 11,6 % (v porovnání s 13,4 % v roce 1999).
V roce 2000 byly zaznamenány některé významnější posuny v oborové struktuře výroby potravin a nápojů. Při již více let trvající tendenci k posilování pozice výroby nápojů v oborové struktuře, dokázala poprvé tato skupina výrob předstihnout výrobu masa a masných výrobků (měřeno podílem tržeb z průmyslové činnosti v b. c.), která narážela na odbytové bariéry, zejména u některých druhů výsekových mas a její pozice se oslabila, i když zůstává i nadále významná. Na druhé straně svou pozici v oborové struktuře po předcházejících krizových letech poněkud posílila mlékárenská výroba. Nejvýznamnější agregací výrob stále zůstává tzv. výroba ostatních potravinářských výrobků, zahrnující produkci pekařských a cukrářských výrobků, těstovin, cukru, čokolády a cukrovinek a dalších potravinářských produktů.

TA5.2/03 - Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb z průmyslové činnosti

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	1999	2000	rozdíl[1)]
Výroba masa a masných výrobků	21,2	18,9	-2,3
Zpracování ryb	0,6	0,7	0,1
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	2,1	2,3	0,2
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	4,9	4,8	-0,1
Úprava a zpracování mléka	14,8	15,7	0,9
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	2,5	2,2	-0,3
Výroba hotových krmiv	6,9	7,3	0,4
Výroba ostatních potravinářských výrobků	28,0	28,1	0,1
Výroba nápojů	19,0	20,0	1,0
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	100,0	100,0	x

1) Procentní body.

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

5.2.3 Kvalita potravin

Česká republika věnuje velkou pozornost harmonizaci svého právního řádu na úseku potravinové legislativy s evropským právem.

Nové poznatky a snaha posílit záruky zdravotní nezávadnosti potravin vedly v roce 2000 k novelizaci zákona o potravinách č. 110/1997 Sb., a to zákonem č. 306/2000 Sb., kde se upravují dosavadní povinnosti výrobců, dovozců a prodejců potravin a zavádí se nové požadavky na označování obalů pro potraviny, včetně potravin obsahujících geneticky modifikované organizmy.

Kvalitní potraviny jsou zdravotně nezávadné potraviny, splňující mikrobiologické, chemické (obsah těžkých kovů, reziduí pesticidů apod.) a některé fyzikální požadavky podle platných právních předpisů (zákon o potravinách č. 110/1997 Sb., a jeho prováděcí vyhlášky, veterinární zákon č. 166/1999 Sb., a jeho prováděcí vyhlášky).

Pro hodnocení vývoje kvality potravin v roce 2000 byly využity výsledky kontrolních zjištění státních dozorových orgánů ČZPI a SVS ČR, přestože nezobrazují přesný stav kvality potravin v ČR, který je ve skutečnosti příznivější, jak dokladují mimo jiné i výsledky monitoringu. Kontrola se vrací k subjektům (výrobcům, dovozcům, prodejcům), u kterých bylo zjištěno porušení předpisů již v minulosti. Proto je potřeba uvedené výsledky kontrol interpretovat pouze jako vývojové trendy a účinnost kontrol u kontrolovaných subjektů. Určitá část kontrol se uskutečnila i na základě podnětů spotřebitelů.

Státní dozor nad potravinami v roce 2000 byl zaměřen především na zdravotní nezávadnost potravin a klamavě označené (tzv. „falšované“) potraviny. Zcela nově bylo kontrolováno zavedení systému kritických bodů ve výrobě. Lze konstatovat, že u většiny velkých podniků jsou tyto systémy zavedeny a jsou funkční. Více nedostatků se vyskytuje u malovýrobců, zejména ve funkčnosti systému a ve vedení dokumentace. Značná pozornost byla věnována kontrole podmínek uchovávání potravin. Proběhla i řada tématických kontrol v regionální i celorepublikové působnosti.

Kontrola zdravotní nezávadnosti

Zdravotní nezávadnost zahrnuje kontrolu jakosti potravin a obsahu cizorodých látek v potravinách a surovinách určených k výrobě potravin.

K hodnocení zdravotní nezávadnosti byly v roce 2000 využity počty kontrolovaných vzorků a procenta vzorků nevyhovujících mikrobiologickým a chemickým požadavkům uvedeným v příslušných vyhláškách k zákonu o potravinách.

TA5.2/04 - Výsledky (cílených a plánovaných) kontrol zdravotní nezávadnosti prováděné ČZPI

Rok	Mikrobiologické rozbory		Analýzy provedené na cizorodé látky	
	Počet celkem	Nevyhovělo (%)	Počet celkem	Nevyhovělo (%)
1999	30 409	6,20	114 543	1,47
2000	30 828	6,50	143 820	0,83

Pramen: ČZPI

Zpracoval: L. Hlaváčová (MZe)

TA5.2/05 - Výsledky (cílených a plánovaných) kontrol zdravotní nezávadnosti prováděné SVS ČR

Rok	Mikrobiologické rozbory		Analýzy provedené na cizorodé látky	
	Počet celkem	Nevyhovělo (%)	Počet celkem	Nevyhovělo (%)
1999	111 353	3,43	93 605	0,43
2000	88 614	4,70	73 113	0,18

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: L. Hlaváčová (MZe)

TA5.2/06 - Výsledky veterinárního dozoru na porážkách hospodářských zvířat

Rok	Celkem poraženo zvířat bez drůbeže (ks)	Z toho nutně (%)	Konfiskováno (%)	Podmíněně poživatelné (%)
1999	5 162 979	3,13	1,15	2,73
2000	4 973 703	3,01	1,14	2,40

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: L. Hlaváčová (MZe)

Při kontrole mikrobiologických požadavků nevyhověly nejčastěji výrobky studené kuchyně (lahůdkářské saláty), cukrářské výrobky, čerstvá zelenina, čerstvé ovoce, masné výrobky (plísně na povrchu). U čerstvého ovoce a zeleniny byly nežádoucí mikrobiologické změny zjišťovány přímo na místě (plesnivé nebo nahnilé zboží).
Nedílnou součástí kontroly zdravotní nezávadnosti potravin je každoročně opakovaný monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách určených pro výrobu potravin. Sledován je konstantní rozsah analytů (rizikové prvky, chemické organické látky jako PAH, PCB, AOL, dioxiny, mykotoxiny aj.), který je rozšiřován na základě poznatků FAO/WHO, požadavků legislativy ES a případných nestandardních situací (jako např. průmyslových havárií nebo přírodních katastrof).

TA5.2/07 - Výsledky monitoringu cizorodých látek ve zjištěních roku 2000

Činnost	Počty vyšetření	Procento nadlimitních vzorků
SVS ČR[1)] **Potraviny a suroviny živočišného původu**	73 113	0,18
ČZPI[2)] **Potraviny rostlinného a živočišného původu**	31 981	0,08

1) Odběr vzorků pro monitoring probíhal převážně u výrobců.

2) Odběr vzorků probíhal převážně v tržní síti.

Pramen: SVS ČR; ČZPI

Zpracoval: S. Hrabětová (MZe)

V našich potravinách je relativně nízký výskyt cizorodých látek, což dokazují výsledky monitoringu obou dozorových orgánů, tj. Státní veterinární správy ČR a České zemědělské a potravinářské inspekce.
U potravin rostlinného původu byly v roce 2000 v případě chemických prvků zjišťovány ve většině případů nálezy srovnatelné s předchozími lety. Výjimkou je pouze arzén v rýži, kdy z celkového počtu analyzovaných vzorků byl zjištěn v 97 % případů, z toho hygienickým limitům nevyhověly 2 vzorky. U olova bylo překročení hygienických limitů zaznamenáno pouze v jednom vzorku mouky a jednom vzorku chleba.
Spektrum sledovaných reziduí pesticidů odpovídalo rozsahu předchozích let, tak jak jej doporučuje FAO/WHO a země Evropské unie. Dithiokarbamáty byly sledovány v bramborách, jablcích, mouce, rýži a zelí. Pouze v zelí bylo zaznamenáno vysoké procento pozitivních nálezů, tj. 90,9 % vzorků. Bromidy byly pozitivně zjištěny v čaji (44,8 % vzorků), v koření (37,9 %), v kakau (28 %) a ve skořápkovém ovoci (29,6 %). V případě bromidů byl hygienický limit překročen pouze u jednoho vzorku skořápkového ovoce.
Polychlorované bifenyly, chlorované insekticidy, biogenní aminy a některé těkavé uhlovodíky byly sledovány především v potravinách živočišného původu. Nadlimitní nálezy nebyly zjištěny ani v mléce ani v másle. Průměrné nálezy polychlorovaných bifenylů v mléčných výrobcích mají trvale klesající charakter. Stejně tak dochází ke stálému poklesu výskytu DDT v těchto komoditách. Problematičtější je výskyt biogenních aminů. Bylo zjištěno 9 vzorků s nadlimitním výskytem tyraminu. Novou komoditou zahrnutou do sledování na obsah biogenních aminů byly v roce 2000 ovocné šťávy.
Stejně jako v minulých letech tak i v roce 2000 nebyl prokázán výskyt reziduí nepovolených hormonálních látek u jatečných zvířat (v mase ani v orgánech, tj. v játrech a ledvinách). U jatečných zvířat však byly v ojedinělých případech zjištěny vyšší koncentrace chemických prvků v játrech a ledvinách v poměru k masu. U zvěřiny byly naopak ve zvýšené míře zjištěny nadlimitní hodnoty chemických prvků nejen ve vnitřních orgánech, ale také v mase, včetně reziduí některých chlorovaných uhlovodíků. Obsah reziduí pesticidů v mase a orgánech

hospodářských zvířat, v mléku a mléčných výrobcích a ve vejcích byl nízký (jak již výše uvedeno) a nepředstavuje zdravotní riziko.
Ani v roce 2000 nezjistil monitoring potravin nadlimitní výskyt mykotoxinů.
Zdravotně závadných potravin je na trhu v ČR poměrně málo, což vyplývá z analýzy výsledků kontrol. Více nedostatků bylo zjištěno při kontrole ostatních povinností, např. požadavků na označování potravin (včetně klamavého označování), zavedení systému kritických bodů apod.

Monitoring potravních řetězců

V současné době je evropskými strukturami přehodnocován význam a nově koncipována bezpečnost potravin. Jejím principem se stává dozor nad zdravotní nezávadností nejen potravin, ale také krmiv. K výrobě zdravotně nezávadných produktů je třeba užívat kvalitních surovin, tzn. je třeba sledovat možnou kontaminaci, která by celý potravní řetězec mohla negativně ovlivnit.
Monitoring potravních řetězců zahrnuje následující složky:

Agrární ekosystém

V rámci agrárního ekosystému, kterému je z hlediska prevence věnována významná pozornost, se sledují: krmiva, napájecí voda, půda a vstupy do půdy.
S cíleným systematickým sledováním cizorodých látek v kompletních a doplňkových krmivech bylo započato v ČR v roce 1996. V roce 2000 bylo zjištěno překročení maximálně povoleného obsahu arzénu ve 2 případech hodnocených vzorků.
Sledován byl průnik doplňkových látek, které se používají při výrobě krmných směsí do těch druhů krmných směsí, pro které nejsou povoleny. Z celkového počtu 349 analyzovaných vzorků byl zjištěn obsah sledovaných látek (ze skupin stimulátory růstu, antikokcidika a chemoterapeutika) ve 30 vzorcích, tj. v 8,6 %. V porovnání s předchozími lety došlo opět k významnému snížení pozitivních nálezů (10,7 % v roce 1999, 20,1 % v roce 1998, 37,7 % v roce 1997).
Jako v minulých letech sledování napájecích vod v roce 2000 potvrdilo vyšší výskyt kontaminace dusičnany ve faremních studních v porovnání s vodou z veřejného řadu.
Výsledky bazálního monitoringu půd umožňují vyhodnocení v návaznosti na odběry z celé pozorovací plochy monitoringu a v návaznosti na plošné šetření v rámci registru kontaminovaných ploch. Dále poskytují informace o distribuci prvků v půdním profilu, což umožňuje identifikaci přirozených a antropogenních zdrojů kontaminace. Z výsledků vyplývá, že u fosforu dochází v podpovrchovém horizontu k výraznému poklesu obsahu, kdežto u draslíku, vápníku a hořčíku obsahy s hloubkou mírně rostou. U mikroelementů (mangan, molybden, měď, zinek) dochází v podorničním horizontu k mírnému poklesu obsahu. Příčinou je přísun do povrchového horizontu depozicí a hnojivy. U síry je pokles v podorničí velmi výrazný a zůstává na stejné úrovni i u substrátu. U rizikových prvků lze sledovat trend poklesu s hloubkou u arzénu, kadmia, olova a zinku, tedy u prvků, které se dostávají na povrch půdy v důsledku zvýšené antropogenní aktivity. Naopak trend nárůstu s hloubkou nebo vyrovnaný stav je patrný u berylia, chromu, niklu, thalia, což dokumentuje, že podstatným zdrojem obsahů v půdě je geologický substrát. Při zohlednění potenciálních rizik jako kontaminantů zůstávají významné arzén, olovo a kadmium.
V průměru jsou v podorničí zemědělských půd obsahy PAH přibližně na poloviční úrovni než v ornicích. Z celkem 40 pozorovacích ploch na zemědělské půdě byla překročena nejvyšší přípustná koncentrace v ornici v 16 případech a v podorničí v 6 případech. Za čtyřleté období sledování nelze potvrdit statisticky významný růst, v posledním roce však byl zaznamenán vyšší počet případů překročení limitních hodnot.
Stanovení dioxinů (PCDD/F) a významných kongenerů PCB bylo provedeno ve 20 vzorcích půd. Celkový soubor včetně vzorků odebraných v roce 1999 představuje nyní 40 vzorků půd. Tato stanovení představují u nás v rámci kontaminantů zcela nový přístup. Výběr vzorků byl proveden tak, aby reprezentoval významné typy zátěže (průmyslové zóny, inundační zóny vodních toků, půdy s aplikací kalů čistíren odpadních vod (dále jen ČOV). Při sledování tohoto typu zátěže půd docházíme k závěru, že se tato kontaminace půd i rostlin vyskytuje především v blízkosti venkovských obcí a sídel, a je způsobena pravděpodobně spalováním tuhých a fosilních paliv v obytných domech, a také na pozemcích, kde byly aplikovány kaly ČOV.
Sledování přítomnosti cizorodých látek v plodinách probíhalo na vybraných plochách základního subsystému i subsystému kontaminovaných ploch. V plodinách byly analyzovány obsahy rizikových prvků. V roce 2000 bylo u 12 vzorků z celkem 89 analyzovaných zjištěno překročení nejvyšší přípustné hodnoty. Z toho v devíti případech se jednalo o rostlinné produkty pro výrobu potravin a ve třech případech pro výrobu krmiv. Z jednotlivých prvků došlo k největšímu počtu překročení u kadmia - sedm případů překročení potravinářského limitu v zrnu obilovin a jeden případ v semeni řepky. Dále byl ve třech případech překročen limit pro zinek (pšenice, ječmen, tritikale) a jednou pro chrom (brambory). U třech vzorků došlo k překročení u dvou prvků.
V roce 2000 pokračovala registrace hnojiv a pomocných látek podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech. Celkem bylo vydáno 577 rozhodnutí o registraci, žádost o registraci byla zamítnuta v 18 případech a registrace

byla zrušena celkem v 10 případech. Nadlimitní obsah rizikových prvků byl důvodem zamítnutí žádosti nebo zrušení registrace celkem v 15 případech.
V průběhu roku 2000 byla postupně doplňována databáze registru, a to především šetřeními na pozemcích s aplikacemi kalů ČOV. Na vybraných ČOV většího významu byly odebírány vzorky kalů. Obsahy jednotlivých prvků jsou hodnoceny podle ČSN 46 5735 jako surovina pro průmyslové komposty. V rámci kontroly kalů ČOV, jejichž produkce je uplatňována v zemědělství, bylo kontrolováno 203 čistíren odpadních vod a odebráno bylo 341 vzorků kalů. Bylo zjištěno, že nejvíce vzorků s překročením limitu se vyskytuje u arzénu (4,4 % vzorků) a zinku (3,9 % vzorků).
Atmosférická depozice obsahuje výsledky ročního sledování na 30 základních pozorovacích plochách. U nejvýznamnějších potenciálně rizikových prvků, kde by se měly sledovat kumulativní vstupy, se vstupy depozicí pohybují u olova kolem 30 g/ha/rok, u kadmia kolem 1 g/ha/rok, u arzénu kolem 5 g/ha/rok.

Vodní ekosystém

Monitorovací síť rezortu zemědělství v roce 2000 zahrnovala 91 malých vodních nádrží, 45 jejich vybraných přítoků a 43 odtoků. Ve vzorcích vody bylo stanovováno celkem 43 ukazatelů. V těchto ukazatelích bylo provedeno na nádržích 9 997 rozborů, na jejich přítocích 5 460 rozborů a na odtocích 5 085 rozborů. Hodnoty těchto charakteristik byly vztaženy k platným mezním hodnotám daných legislativními předpisy (ČSN 75 7221 a NV č. 82/1999 Sb.).
Monitoring výskytu cizorodých látek ve vodních ekosystémech malých vodních nádrží se provádí druhým rokem. Kromě stále dominantního znečištění vod odbouratelnými organickými látkami (BSK_5 [65], $CHSK_{Cr}$ [66]) a celkovým fosforem z komunálních zdrojů se projevuje i znečištění ze zemědělských plošných zdrojů ($N\text{-}NO_3^-$ [67]). Znečištění vod přítoků nádrží celkovým fosforem a nutrienty způsobuje problém vysokého stupně eutrofizace mnoha nádrží. Svou významnou roli sehrává i znečištění těkavými organickými látkami. Prokázaný vysoký výskyt byl zaznamenán zejména v případě chloroformu, tetrachlorbutadienu a perchlorethylenu.

Lesní ekosystém

Monitoring cizorodých látek v lesních ekosystémech byl v roce 2000 zaměřen na zjišťování obsahu těžkých kovů v jedlých houbách a organických půdních horizontech, kde se těžké kovy akumulují. V roce 2000 bylo zahájeno hodnocení jakosti vody, odtékající z lesních povodí do zdrojů pitné vody a přímých malých zdrojů pitné vody, které mají význam mimo jiné i z hlediska rekreačního využití.
V průběhu letních a podzimních měsíců bylo na 152 lokalitách ve 33 přírodních lesních oblastech sesbíráno 251 vzorků jedlých hub, reprezentujících 37 druhů. V sušených vzorcích hub byly analyzovány: arsen, kadmium, chrom, měď, rtuť, nikl, mangan, olovo a zinek. S výjimkou manganu, pro který není určen limit, byly nalezené koncentrace porovnány s hygienickými limity (vyhláška MZ č. 298/1997 Sb. v platném znění). U sušených hub uvažujeme desetinásobek limitu určeného pro čerstvý vzorek. Tento desetinásobek byl překročen pro arzén u 2,4 % (2,3 % v roce 1999) vzorků, pro kadmium u 11,2 % (3,6 % v roce 1999) a pro rtuť u 33,5 % (39,2 % v roce 1999) vzorků. Vyšší koncentrace kovů byly nalezeny v klobouících než v třeních.
Zvýšené koncentrace arzénu, kadmia, mědi a zinku nacházející se v organických půdních horizontech a svrchním minerálním horizontu obohaceném o vyšší podíl humusu se obvykle promítají i do obsahu v houbách. Vysoké koncentrace olova a manganu v humusových horizontech nemají na obsah těchto kovů v houbách vliv. V případě rtuti nebyl vzájemný vztah zatím prověřen.
Koncentrace dusičnanů (NO_3^-) v lesních tocích byly v odebraných vzorcích poměrně nízké. Mezní hodnota 50 mg/l pro pitnou vodu nebyla překročena v žádném případě a doporučená hodnota 15 mg/l (pro kojeneckou vodu) byla překročena pouze v 9 % všech vzorků. Hodnoty amoniakálního dusíku (NH_4) byly rovněž nízké (průměr 0,093 mg/l) a překročení mezní hodnoty 0,5 mg/l nebylo zaznamenáno. Podle prvních výsledků provedeného šetření lze hodnotit vodu odtékající ze zalesněných povodí jako velmi kvalitní. Z hlediska chemického složení 70 % vzorků splňuje hodnocené maximální ukazatele pro pitnou vodu přímo bez další úpravy. Z dalších prvků bylo již v mnohem menší míře zjištěno překročení normovaných ukazatelů u železa (8 %) a manganu (5 %). Hodnoty mědi, zinku, fluoridů, ani síranů nepřekročily ukazatele ČSN 75 7111 v žádném případě. Koncentrace rtuti byla zjišťována na omezeném souboru 44 lokalit. Ve všech případech byly výsledky negativní. Jde o velmi významný údaj, neboť u analyzovaných vzorků hub bylo naproti tomu překročení obsahu rtuti zaznamenáno v řadě případů.

---

65 *BSK_5 - biologická spotřeba kyslíku (pětidenní).*

66 *$CHSK_{Cr}$ - chemická spotřeba kyslíku při titraci chromanem.*

67 *Dusík ve formě dusičnanů.*

Situace v kontaminaci agrárního, vodního i lesního ekosystému se mezi rokem1999 a 2000 nezhoršila.

5.2.4 Práce a mzdy

Z hlediska zaměstnanosti lze kvantitativně vývoj v potravinářském průmyslu charakterizovat mírným poklesem celkového počtu pracovníků v celém odvětví v roce 2000 (o 2,6 % v porovnání s rokem 1999), když průměrný evidenční počet dosáhl 119 tis. osob. Toto snížení zhruba odpovídá poklesu, který byl zaznamenán za průmysl celkem (o 2,7 %).

Oborem zaměstnávajícím největší počet pracovníků v rámci potravinářského průmyslu je výroba ostatních potravinářských výrobků (viz kap. A5.2.1), která se na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu podílí 37,5 %.

Druhá největší skupina potravinářských výrob podle počtu pracovníků je obor výroby masa a masných výrobků. Počet pracovníků se v tomto oboru udržuje na stabilní úrovni přibližně 19,6 % z celkového počtu pracovníků v potravinářském průmyslu.

V ostatních oborech potravinářského průmyslu pokračuje trvalé snižování počtu pracovníků.

TA5.2/08 - Vývoj počtu pracovníků a mezd v potravinářském průmyslu v oborové struktuře

Název	Počet zaměstnanců (osoby)			Průměrná měsíční nominální mzda (Kč)		
	1999	2000	meziroční index	1999	2000	meziroční index
Výroba masa a masných výrobků	23 785	23 407	98,4	10 642	10 859	102,0
Zpracování ryb a rybích výrobků	1 019	983	96,5	10 672	11 219	105,1
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	3 335	3 254	97,6	10 886	11 399	104,7
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	3 025	2 946	97,4	16 575	17 052	102,9
Úprava a zpracování mléka	13 477	13 290	98,6	10 961	11 501	104,9
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3 412	3 285	96,3	11 076	11 524	104,0
Výroba hotových krmiv	8 465	8 026	94,8	12 131	12 822	105,7
Výroba ostatních potravinářských výrobků	45 158	44 718	99,0	10 797	11 304	104,7
Výroba nápojů	20 601	19 236	93,4	14 516	15 705	108,2
Celkem	122 277	119 145	97,4	11 966	12 531	104,7

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1 - 12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci
Zpracoval: M. Putičová (VÚZE)

Průměrná měsíční nominální mzda v sektoru potravin v roce 2000 představovala 12 531 Kč. Vzhledem k průmyslu celkem je průměrná mzda v potravinářském průmyslu nižší, a to o 1 035 Kč. Ve srovnání s průměrnou mzdou ve zpracovatelském průmyslu je průměrná mzda v potravinářském průmyslu nižší o 623 Kč. Průměrná měsíční nominální mzda rostla v potravinářském průmyslu ročně pomaleji než ve zpracovatelském průmyslu celkem (nárůst za zpracovatelský průmysl činil 6,4 % a za potravinářský průmysl jen 4,7 %).

Nejvyšší meziroční nárůst průměrné měsíční nominální mzdy v roce 2000 dosáhla výroba nápojů (index 108,2), výroba ostatních potravinářských výrobků (index 104,7) a výroba hotových krmiv (index 105,7). U ostatních oborů se nárůst průměrné měsíční nominální mzdy pohyboval v rozmezí 2,0 - 5,1 %. Tento vývoj na jedné straně znamená, že se příliš nezvyšují náklady na pracovní síly, avšak na druhé straně vznikají i potíže se získáváním kvalifikovaných a stabilních zaměstnanců, zejména u některých výrob a zvláště v regionech s nízkou nezaměstnaností.

5.2.5 Ekonomické výsledky

V roce 2000 potravinářský průmysl[68] a řada jeho výrobních oborů dosáhla dalšího zlepšení souhrnných finančně-ekonomických výsledků - především úrovně vytvořeného hospodářského výsledku i celkových disponibilních finančních zdrojů.

I při stagnaci celkového rozsahu výnosů došlo v roce 2000 u souboru podniků se 100 a více zaměstnanci[69] k dílčímu poklesu nákladů na jednotlivé činnosti odvětví (zejména provozní a obchodní). V porovnání s rokem 1999 došlo přitom k zastavení nepříznivé tendence předchozího citelného poklesu realizovaných tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb, nadále se značně zvyšoval i objem ostatních výnosů (z dostupných údajů blíže neidentifikovatelných). Řada z těchto ostatních výnosů (věcně může jít o zúčtování rezerv a opravných položek, o výnosy z mimořádných činností apod.) přitom nemusí s výrobní činností podniků v běžném roce ani přímo souviset.

Vzhledem k tomu, že absolutní úroveň dosažených výnosů i nákladů na ně vynaložených byla v meziročním porovnání v roce 2000 výrazně ovlivněna i značným snížením celkového počtu analyzovaných podniků této velikostní kategorie[70] (především v důsledku jejich likvidace[71], ale i přechodu do sféry obchodních organizací, event. přesunu mezi jednotlivými velikostními kategoriemi podniků), mají pro hodnocení vývojových tendencí význam především změny ve věcné struktuře realizovaných výnosů i vynaložených nákladů.

V porovnání s vývojem tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb vzrostl v roce 2000 relativně pomaleji podíl výrobní spotřeby z celkových výnosů, bezprostředně související s jejich zajištěním zemědělskými surovinami. Ještě výraznější byl při stagnaci obchodní činnosti (nákupu a prodeje zboží) pokles nákladů na prodané zboží (některé náklady na tuto činnost jsou však v praxi zahrnovány do finančních nákladů, odpisů, osobních nákladů apod.). Jako pozitivní tendenci ve sféře realizovaných výnosů je třeba hodnotit pokračující pokles změny stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby - i když vede ke snížení objemu celkových výnosů. Pro tvorbu disponibilních zdrojů je významné, že realizované výnosy byly obchodními partnery hrazeny - v porovnání s rokem 1999 - ve výrazně kratších lhůtách splatnosti.

S příznivým vývojem tvorby hospodářského výsledku a růstem míry efektivnosti potravinářského průmyslu v roce 2000 bezprostředně souvisí i vývoj řady nákladových položek - především osobních nákladů (pokles o 0,30 procentního bodu z celkových výnosů), odpisů investičního majetku (relativní snížení o 0,27 procentního bodu) a nákladových úroků (snížení o 0,51 procentního bodu). Absolutní i relativní pokles objemu i podílu osobních nákladů byl vyvolán především výrazným meziročním poklesem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců, který umožnil i meziroční zvýšení průměrných mezd (včetně OON) o 7,0 %.

U porovnávaných souborů podniků vedlo snížení počtu zaměstnanců i ke zvýšení produktivity práce měřené z celkových výnosů o 12,0 % a v relaci k objemu účetní přidané hodnoty o 9,7 % v porovnání s rokem 1999. Snižování podílu odpisů investičního majetku z celkových výnosů či nákladů bylo především důsledkem výrazného snižování objemu investičního majetku, který je předmětem odepisování (celkový pokles zůstatkové hodnoty investičního majetku - i při poměrně intenzivním pořizování hmotných a nehmotných investic - byl výrazně vyšší než saldo objemu nově pořízených investic a odpisů investičního majetku). Je to důsledek nejen likvidace neprosperujících podniků, ale i dílčích nevyužívaných kapacit v rámci probíhající věcné a kapitálové restrukturalizace výrobní základny potravinářského průmyslu. Výrazný pokles objemu i podílu nákladových úroků byl důsledkem nejen snižování objemu úvěrového zadlužení potravinářského průmyslu (postupným splácením již poskytnutých úvěrů i restriktivními opatřeními při poskytování úvěrů nových), ale zčásti i zlevnění úvěrových zdrojů.

Vývojové tendence v tvorbě hrubého hospodářského výsledku (před jeho zdaněním) a kvantitativní vliv rozhodujících příčin na jeho úroveň v roce 2000 jsou orientačně (zejména s ohledem na firemní odlišnost porovnávaných souborů podniků) patrné z vývoje struktury vybraných položek výnosů a nákladů v letech 1999 - 2000.

---

[68] *S ohledem na ochranu individuálních údajů jsou hodnoceny podniky OKEČ 15 - výroba potravin a nápojů, bez tabákového průmyslu (OKEČ 16).*

[69] *V době vypracování analýzy lze vycházet pouze z předběžných údajů čtvrtletních výkazů za rok 2000, kde většina rozhodujících finančně-ekonomických charakteristik je požadována (až na výjimky) pouze od podniků se 100 a více zaměstnanci. Podniky této velikostní kategorie se podílejí na rozhodujících ekonomických indikátorech přibližně 75 % z jejich celkové úrovně, dosažené u podniků s 20 a více zaměstnanci.*

[70] *V meziročním porovnání let 2000 a 1999 došlo podle údajů ČSÚ u kategorie podniků se 100 a více zaměstnanci ke snížení jejich počtu, naopak počet podniků s 20 - 99 zaměstnanci se zvýšil.*

[71] *Jen u některých z nich došlo k jejich převzetí kapitálově silnějšími partnery.*

TA5.2/09 - Struktura výnosů a nákladů (%)

Ukazatel	Podíl z celkových výnosů[1)]	
	1999	2000
Výnosy celkem	100,00	100,00
v tom - tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	68,12	68,48
- tržby za prodej zboží	15,90	14,99
- změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	0,32	0,08
- aktivace	2,04	1,63
- ostatní výnosy	13,62	14,82
Náklady celkem	98,61	97,44
v tom - výkonová spotřeba	56,40	56,57
- náklady na prodané zboží	13,82	12,77
- osobní náklady	7,69	7,39
- odpisy investičního majetku	3,76	3,49
- nákladové úroky	2,19	1,68
- ostatní náklady	14,75	15,54
Hospodářský výsledek před zdaněním	1,39	2,56
Účetní přidaná hodnota	16,17	15,84

1) Struktura výnosů a nákladů je ovlivněna i odlišnou oborovou a firemní strukturou podniků.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky; finanční náklady doplněny z rezortního výkazu MPO

Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

U srovnatelného souboru firem[72], ve kterém byly komparovány výsledky podniků, existujících jak v roce 2000, tak v roce 1999 - takže v podstatě vyjadřují meziroční vývoj vyvolaný jen změnami v úrovni hospodaření podniků - byly zjištěny obdobné tendence. Lišila se však jejich intenzita. U těchto „progresivnějších" podniků již došlo i k růstu celkových výnosů (meziročně o 4,1 %), zejména v důsledku růstu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb (o 4,8 %). Přestože u těchto podniků současně rostly i celkové náklady (souhrnně o 3,2 %), projevuje se odlišnost tempa změny nákladů proti změně v rozsahu výnosů ve zvýšení objemu hrubého hospodářského výsledku - zvýšení představuje 50,7 % proti roku 1999 (při komparaci revidovaných výsledků ČSÚ za rok 1999 a předběžných výsledků roku 2000 dosáhla u odlišných souborů podniků meziroční změna přírůstku hrubého zisku 83,7 %).

Růst hospodářského výsledku se projevil v příznivém růstu nákladové rentability, kapitálové výnosnosti i vývoji dalších finančně-ekonomických charakteristik. Je to zřejmé z porovnání meziroční změny rozhodujících indikátorů úrovně efektivnosti.

TA5.2/10 - Efektivnost potravinářského průmyslu (%)

Ukazatel		1999[1)]	2000[1)]
Nákladová rentabilita	**ze zisku před zdaněním**	1,41	2,63
	ze zisku po zdanění	0,18	1,38
Výnosnost vlastního jmění	**ze zisku před zdaněním**	5,60	10,35
	ze zisku po zdanění	0,71	5,44
Výnosnost celkových pasiv	**ze zisku před zdaněním**	2,18	4,12
	ze zisku po zdanění	0,28	2,17

1) Efektivnost je ovlivněna i odlišnou strukturou podniků v porovnávaných letech.

Pramen: Vypočteno z údajů ČSÚ a MPO

Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

[72] *Jde o soubor firem, vytvořený z databáze MPO a ČSÚ, využívající i některých dalších finančně-ekonomických indikátorů rezortního výkaznictví MPO (v roce 2000 zajišťoval např. 98 % z objemu celkových výnosů, dosahovaných v této velikostní kategorii podniků podle výkaznictví ČSÚ a zaměstnával 97 % z celkového stavu zaměstnanců).*

Významný rozdíl v úrovni efektivnosti ze zisku před zdaněním a po zdanění vyplývá z výrazného podílu ztrátových podniků na jejich celkovém počtu v kategorii podniků s více než 100 zaměstnanci. Přestože v průběhu roku 2000 řada neefektivních podniků ukončila svou hospodářskou činnost (event. fúzovala s podniky kapitálově silnějšími), podíl ztrátových podniků se ve srovnatelném souboru podniků, které působily v posledních dvou letech, v roce 2000 dále částečně zvýšil (na 28,8 % z celkového počtu podniků). Jde však o podniky relativně menší (na počtu zaměstnanců se podílely 25,5 %), s výrazně nižší výkonností (dosahují jen 17,5 % z celkového objemu výnosů, což představuje jejich zhruba poloviční objem na jeden podnik). V roce 1999 se průměrná velikost ziskových a ztrátových podniků významněji nelišila.
Ziskové podniky zajišťovaly v roce 2000 rozhodující objem z celkových výnosů (82,5 %) velikostní kategorie se 100 a více zaměstnanci. V průměru v nich bylo dosahováno čisté nákladové rentability (po zdanění) ve výši 3,51 %, čisté výnosnosti vlastního jmění 12,13 % a čisté výnosnosti celkového kapitálu 5,45 %. Řada ziskových podniků však dosahovanou úrovní své efektivnosti zdaleka nedosahuje úrovně, která by zajišťovala jejich dlouhodobější prosperitu. Uvedené celkové průměrné efektivnosti i průměrné efektivnosti ziskových podniků bylo dosahováno při značné diferenciaci v jednotlivých podnicích. Výrazně odlišná byla úroveň efektivnosti i v jednotlivých výrobních oborech (agregacích oborů).
K nejefektivnějším oborům patřila i v roce 2000 výroba kakaa, čokolády a cukrovinek (s výnosností celkového kapitálu 9,23 %), dále výroba destilovaných alkoholických nápojů, včetně výroby kvasného etylalkoholu (5,96 %), výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků (4,80 %) a výroba vína (4,55 %). K výrazné meziroční změně došlo u dosud dlouhodobě ztrátové výroby nealkoholických nápojů, včetně stáčení minerální a pitné vody do lahví (4,61 %). K progresivním oborům patřil v průměru i obor zpracování ovoce, zeleniny a brambor (výnosnost 4,12 %).
I u rozhodujících potravinářských oborů, navazujících bezprostředně na zpracování největšího rozsahu zemědělských surovin, tj. masného a mlékárenského průmyslu, došlo v průběhu roku 2000 k podstatným změnám, kdy dříve v průměru efektivní (i když nevýrazně) podniky masného průmyslu byly v roce 2000 v průměru ztrátové (výnosnost celkového kapitálu dosáhla -0,60 %), zatímco u ztrátových podniků mlékárenských naopak došlo k výraznému meziročnímu zvýšení efektivnosti (na průměrnou výnosnost celkového kapitálu 3,03 %). Ztrátová již nebyla ani dříve dlouhodobě neefektivní drůbežářská výroba (dosáhla průměrné kapitálové výnosnosti 0,82 %).
Při relativně vysokém počtu ztrátových podniků a nízké efektivnosti podnikání i v řadě podniků dalších byl dosažený disponibilní hospodářský výsledek jen menší částí nově vytvořených zdrojů. Rozhodujícím finančním zdrojem jsou dlouhodobě odpisy, i když při zvýšení průměrné efektivnosti se jejich podíl na celkových zdrojích v roce 2000 poněkud snížil. Jestliže v roce 1999 u subjektů, které podnikaly i v roce 2000, představoval podíl čistého zisku na celkovém cash flow (čistém zisku + odpisech) v průměru jen 15,0 %, pak v roce 2000 se zvýšil na 31,3 %. U ziskových podniků byl podíl obou finančních zdrojů v podstatě vyrovnaný a meziročně se téměř nezměnil.
U ztrátových podniků výše ztráty v průměru vysoce převyšovala objem odpisů (v roce 1999 o 29 % a v roce 2000 dokonce o 57 %). Podíl podniků se 100 a více zaměstnanci, jejichž ztráta převýšila objem odpisů - kde v souhrnu nebyly vytvářeny žádné nové finanční zdroje - dosáhl v roce 2000 celkem 16,5 % z jejich celkového počtu (v roce 1999 pak 13,7 %).
Efektivnost tvorby hospodářského výsledku a celková úroveň tvorby finančních zdrojů se projevila (a byla jimi zpětně ovlivňována) ve věcné struktuře aktiv i vlastnické struktuře pasiv jednotlivých podnikatelských subjektů i potravinářském průmyslu jako celku.
U porovnávaných souborů podniků se objem používaných aktiv či pasiv poněkud snížil (na 97,0 %), mj. i vlivem redukce počtu podnikatelských subjektů. V podmínkách srovnatelných podniků se však jejich objem částečně zvýšil (na 101,6 %). Věcným důvodem bylo v obou případech především snížení rozsahu používaného investičního majetku (vyřazením nevyužitých kapacit, likvidací neefektivních a předlužených podniků), zčásti i snížení rozsahu zásob - především nedokončené výroby, polotovarů a výrobků a nakupovaného zboží (projevilo se to ve zkrácení průměrné doby obratu zásob o 2 dny).
Zvýšil se naopak (zejména u srovnatelných subjektů) objem a podíl pohledávek, i když došlo k dílčímu zkrácení průměrné doby jejich splatnosti na 68,5 dne (ta byla u ztrátových podniků v roce 2000 v průměru o 7,4 dne delší než u podniků ziskových). Dosažená (poměrně vysoká) průměrná doba splatnosti pohledávek je především důsledkem smluvně ujednaných dob úhrady pohledávek, které si vynucují někteří kapitálově silní odběratelé - především ve sféře obchodních řetězců. Ani tato lhůta není často dodržována. Příznivou tendencí však v roce 2000 bylo snížení podílu ve lhůtě nezaplacených pohledávek, které jsou však přesto svou úrovní významnou příčinou dalšího zvyšování podílu cizích zdrojů na jejich finančním krytí, a tím zvyšování míry zadluženosti jednotlivých potravinářských výrobců.
V souhrnu došlo ve srovnatelných podnicích v potravinářském průmyslu jako celku k dílčímu snížení (o 2,9 %) kapitálové náročnosti realizovaných výnosů - především příznivějším vývojem u ztrátových podniků, jejichž

kapitálová náročnost však byla i v roce 2000 o 15 % vyšší než u podniků ziskových[73] (v roce 1999 byla vyšší o 38 %).
Zvýšení efektivnosti tvorby hospodářského výsledku, provázené některými příznivými tendencemi ve věcné struktuře používaných aktiv, vedlo v roce 2000 k částečnému zvýšení podílu vlastního jmění (u srovnatelných podniků i k dílčímu zvýšení jeho objemu). Přesto je průměrná (téměř 60%) úroveň zadlužení potravinářských podniků poměrně vysoká a vyvolává značné potíže při zajišťování finančních povinností vůči dodavatelům i bankám.
Ve struktuře cizích zdrojů se tak citelně snížil celkový objem poskytnutých úvěrů - zřejmě v důsledku zvýšení obezřetnosti bank při poskytování nových úvěrů. Potvrzuje to i okolnost, že k jejich výraznému snížení došlo jen u ztrátových podniků (o 33,1 %), zatímco objem úvěrů poskytnutých ziskovým podnikům se meziročně zvýšil o 19,6 % (z toho u krátkodobých úvěrů dokonce o 35,1 %). Snižující se bankovní zdroje vedly k růstu objemu i podílu závazků, především obchodních.
V porovnání s předchozím obdobím převažuje již od roku 1999 ve struktuře cizích zdrojů objem obchodních závazků nad objemem úvěrů. Důvodem růstu objemu závazků je i prodlužování průměrné doby jejich splatnosti. V roce 2000 se zvýšila na 58,5 dne (tj. téměř o 3 dny). V porovnání s průměrnou dobou splatnosti pohledávek je však stále o 10 dní kratší.
U závazků i bankovních úvěrů představují rozhodující podíl závazky i úvěry krátkodobé (např. v roce 2000 dosáhly v průměru 79,5 %, resp. 70,4 % z jejich celkového objemu).
U značné části závazků dochází k překračování dohodnutých smluvních termínů jejich úhrady. I když v roce 2000 nastalo určité zlepšení situace, u ziskových podniků nebylo ve lhůtě zaplaceno 10,3 % z celkového objemu závazků, u ztrátových podniků došlo k prodlení (či nezaplacení) u 34,1 % závazků.
Struktura rozhodujících položek aktiv a pasiv a meziroční změna jejich absolutní výše jsou patrné z následující tabulky.

TA5.2/11 - Struktura vybraných aktiv a pasiv v potravinářském průmyslu (%)

Ukazatel	Podíl z celkových aktiv či pasiv[1)]		Meziroční index[2)]
	1999	2000	
Hmotný a nehmotný investiční majetek (v zůstatkové ceně)	42,71	41,33	96,8
Zásoby celkem	15,43	15,08	97,7
v tom - materiál	4,97	5,23	105,2
- nedokončená výroba, polotovary a výrobky	7,30	7,05	93,6
- zboží	3,16	2,80	85,8
Pohledávky	24,49	24,92	101,8
z toho - pohledávky po lhůtě splatnosti	11,18	9,03	80,8
Závazky	28,62	30,10	105,2
z toho - závazky po lhůtě splatnosti	6,24	4,80	76,9
Bankovní úvěry a výpomoci	26,29	24,96	94,9
Vlastní jmění	38,85	39,84	99,4
Aktiva a pasiva	100,00	100,00	97,0

1) Stav ke konci roku.

2) Jde o změnu absolutní výše aktiv a pasiv, která je ovlivněna i odlišnou firemní strukturou.

Pramen: Vypočteno z údajů ČSÚ a MPO

Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

V jednotlivých výrobních oborech (a zejména u jednotlivých podnikatelských subjektů) byla věcná struktura dílčích položek aktiv a jejich meziroční změna výrazně odlišná (v závislosti na technicko-technologické náročnosti výroby, stupni opotřebení investičního majetku, intenzitě investiční výstavby, sezonnosti dodávek surovin a průběhu jejich zpracování, platební disciplíně odběratelů apod.).
Obdobně je tomu i u kapitálového zajištění jednotlivých podniků či výrobních oborů jako celku. Oborové agregace dosahovaly v roce 2000 v extrémních případech v jednotlivých výrobních oborech průměrné zadluženosti od 21,5 % do 73,1 %.

[73] *Možnou příčinou je i odlišná oborová struktura ziskových a ztrátových podniků, vzhledem k tomu, že kapitálová náročnost jednotlivých potravinářských výrob je poměrně odlišná.*

Pokud by bylo možné použít nově vytvořené zdroje (čistý zisk + odpisy) v úrovni odpovídající podmínkám roku 2000 pouze ke splácení poskytnutých úvěrů, pak by k tomu došlo v průměru za 3,1 roku. Krátkodobé úvěry by mohly být splaceny za 2,2 roku. Možnost splácení poskytnutých úvěrů je však výrazně nižší, vzhledem k tomu, že jen rozsah realizované investiční výstavby snižuje objem disponibilních zdrojů na 27 %, u ziskových podniků pak na 44 %. Doba návratnosti poskytnutých úvěrů v podmínkách ziskových podniků zbývajícími finančními prostředky by pak byla 4,5 roku, krátkodobé úvěry by bylo možné splatit v průměru za 3,2 roku. Vedle investičních potřeb je však třeba finančně zajišťovat i řadu potřeb neinvestičních.
Dosažená efektivnost a úroveň tvorby celkových finančních zdrojů umožňuje proto (v podmínkách roku 2000) plnit finanční povinnosti jen části ziskových podniků. Tvorba zdrojů ve ztrátových podnikatelských subjektech je zcela neuspokojivá jak při úhradě obchodních závazků, tak při využívání úvěrových zdrojů. Tyto podniky i řada méně efektivních podniků ziskových jsou při nezměněných podmínkách vážně ohroženy vyhlášením konkurzu či nuceného vyrovnání. Podmínkou jejich případné kapitálové restrukturalizace je vstup externího kapitálu progresivních tuzemských subjektů (v rámci výrobního oboru, navazující obchodní sféry ap.), či kapitálu zahraničního.

5.3 Distribuce potravin a jejich spotřeba

5.3.1 Distribuce potravin

Obchod se zemědělskými surovinami a potravinami

Tok zboží mezi zemědělskými výrobci, zpracovateli a případně přímo obchodem probíhá na základě dodavatelsko-odběratelských smluv, které jsou v ČR v převážné míře uzavírány na období jednoho roku s upřesňováním na jednotlivá čtvrtletí. V ČR zatím nejsou uzavírány dlouhodobé smlouvy mezi výrobci zemědělské suroviny a zpracovateli na základě dlouhodobých obchodních vztahů. Minimálně jsou rovněž využívány smlouvy o smlouvě budoucí.
Pokud producent dodává své výrobky přímo do maloobchodu, jde o jednoduché distribuční toky. Tento typ přímých dodávek se týká jen úzkého okruhu komodit. U komodit živočišného původu jde o mléko a mléčné výrobky, ale jen těch výrobců, kteří zpracovávají mléko přímo ve svém podniku (v omezené míře) a o konzumní slepičí vejce (kde velkovýrobci disponují vlastní třídírnou a balírnou). V rostlinné výrobě se jedná o dodávky nevýznamného množství čerstvé zeleniny a ovoce a dále o rané brambory.
U složitějších distribučních toků, kdy zemědělský producent dodává surovinu přímo zpracovateli (případně prostřednictvím odbytové organizace), jsou finální potravinářské výrobky dodávány buď přímo do tuzemské maloobchodní, resp. velkoobchodní sítě nebo vývozním organizacím. Z hlediska uzavírání smluv mezi dodavateli (zemědělský podnik) a odběrateli (odbytová organizace nebo zpracovatel) jde zpravidla pouze o smlouvu (dohodu) o objemu a kvalitě spolu s uplatňováním množstevních zvýhodnění (zejména u mléka). Přes odbytové organizace prochází v živočišné výrobě asi 70 % tržní produkce mléka a zhruba 30 % tržní produkce jatečných prasat. U jatečného skotu odbytová družstva zahájila činnost až v roce 2000. U drůbežího masa a vajec nebyly zatím odbytové organizace ustaveny. Produkce rostlinné výroby je převážně obchodována prostřednictvím obchodních organizací či zprostředkovatelů. Bez zprostředkovatele, tj. formou přímých dodávek, se v ČR obchoduje 100 % cukrovky, 50 % ovoce, 35 % brambor, 20 % obilovin, 5 % řepky olejné a 5 % zeleniny.
Změny v nabídce zboží, doprovázené vysokou koncentrací na trhu potravin probíhající v posledních letech, jsou mimořádně závažné. Jednou z překážek rozvoje potravinářství je zemědělství nedostatečně adaptované na nové podmínky trhu s potravinami.
Další překážkou na cestě posílení pozic na trhu je nízká koncentrace výrobců potravin. Koncentrace obchodu naproti tomu probíhá velmi dynamicky a vede ke změnám v podmínkách nabídky, celkové obchodní atmosféry, v logistice, kapitálovém zázemí a současně se zásadně mění i nároky na potravinářský výrobek vhodný k prodeji na moderním integrovaném trhu. Převážná část výrobců potravin se cítí na trhu diskriminována převahou obchodních řetězců „diktujících“ podmínky prodeje apod. S nižším stupněm koncentrace potravinářské výroby souvisí i nižší objem investic do marketingu a dochází k dalšímu prohlubování disproporce mezi ziskem výrobce a obchodníka.
Do určité míry je řešením přechod na značkové výrobky, tj. na systém, kdy je spotřebitel nasměrován tak, aby danou značku ocenil, pozitivně posoudil a hodnotil její spolehlivost, výlučnost a následně deklarované přednosti ocenil při nákupu. V podstatě se zde jedná o zásadní rozpor mezi obchodním řetězcem a výrobcem, resp. také o spoluodpovědnost za realizaci efektivního odbytu. Řetězce uplatňují různé příplatky na regálné, organizují výprodejové slevy a další podpůrné akce k oživení poptávky, přičemž se často jedná o kompenzace ve prospěch odbytu výrobku, po kterém není dostatečná poptávka. Maloobchod nechce investovat do podpory nabídky za

výrobce a nahrazovat, resp. financovat aktivity související s marketingem toho kterého výrobku. Podíl potravinářských výrobců se silnou značkou je zatím na trhu s potravinami zastoupen nedostatečně.
Vývoj na úseku spotřeby potravin se odehrává na pozadí rychlého přizpůsobování se evropským kvalitativním požadavkům a nebývalého rozšiřování sortimentní nabídky zboží. Během několika posledních let se zásadně změnilo nákupní prostředí, styl nakupování i náročnost spotřebitelů na kvalitu. Pro potravináře to znamená nutnost zvýšené orientace na reklamu, která musí předcházet reklamu obchodu a musí být zacílena na podporu vlastního výrobku. Využívání tržních informací je pracná a nákladná záležitost nárokující vysoce kvalifikované pracovníky a na tuto zcela změněnou situaci nejsou čeští výrobci připraveni. Středně velká potravinářská firma je ve zřetelně nevýhodném postavení, protože náklady na tyto marketingové informace jsou vysoké. Přitom platí, že téměř vždy je efektivnější rozumná spolupráce mezi výrobce a prodejcem než vyhrocená soutěž.

Prodejní sítě potravin

Postavení mezinárodních společností na české trhu s potravinami se opět posílilo[74]. Mezinárodní společnosti dominují nejen v celkovém pořadí, ale i v dílčích žebříčcích sestavených na základě maloobchodního obratu, velkoobchodního obratu a obratu v sortimentu potravin i nepotravinářského zboží. V roce 2000 mezi TOP 10 obchodních společností nepřibyla žádná nová firma, ani tuto skupinu žádná firma neopustila. Z českých firem je mezi deseti největšími obchodními společnostmi jen specializovaný velkoobchodník tabákovými výrobky GECO TABAK.
Internacionalizace českého obchodu je jedna z nejvyšších v Evropě. Ekonomické aktivity rozvíjí v ČR již šest z deseti největších světových obchodních firem.
Podle firmy INCOMA Research dosáhl v roce 2000 celkový obrat deseti největších obchodních skupin 154 mld. Kč a vzrostl proti roku 1999 o 28 mld. Kč, tj. o 22,2 %.
V České republice patřily v roce 2000 mezi nejvýznamnější řetězce zabývající se prodejem potravin (TOP 10 českého obchodu) s nejvyšším obratem Makro ČR (v roce 2000 obrat 27,5 mld. Kč), Ahold Czech Republic (obrat 23,5 mld. Kč), REWE ČR (obrat 19,0 mld. Kč), Kaufland ČR (obrat 17 mld. Kč), Tesco Stores ČR (obrat 15,8 mld. Kč), Tengelmann ČR (obrat 13,4 mld. Kč), Globus ČR (obrat 12,1 mld. Kč), Delvita (obrat 11,9 mld. Kč), GECO TABAK (obrat 9,7 mld. Kč), Julius Meinl (obrat 7,3 mld. Kč).
Ve vývoji obchodu v roce 2000 nedošlo k výrazným posunům proti trendu minulých let. Podle šetření INCOMA Praha[75] byl v roce 2000 zaznamenán očekávaný nárůst preferencí velkoplošných prodejen a pokles preferencí menších samoobsluh a pultových prodejen.
Ve velkoplošných prodejnách (hypermarkety[76], supermarkety[77], diskonty[78]) realizují největší část nákupů již více než dvě třetiny domácností. V hypermarketech nakupuje již celá pětina populace, což je o 4 % více než na konci roku 1999. Jejich obliba je logicky vysoká u obyvatel větších měst (přímá závislost s vybaveností regionu či obce), nejčastějšími zákazníky jsou lidé ve věkové kategorii 20 - 39 let, nakupující z domácností s vyššími příjmy, méně často je navštěvují starší lidé. Nárůst zaznamenaly i supermarkety (z 23 % na 29 %) a staly se tak nejdůležitějším typem nákupního místa. Jsou hlavním nákupním místem ve větších či středně velkých obcích, nejvíce jsou zastoupeni zákazníci z vyšších příjmových skupin a lidé s vysokoškolským vzděláním. Také obliba diskontních prodejen poměrně rovnoměrně roste (17 % domácností v roce 2000).
Naopak menší samoobsluhy zaznamenaly v rámci pravidelných šetření značný propad preferencí, poprvé v roce 2000 nebyly hlavním místem nákupu pro největší podíl domácností, upřednostňovalo je jen 23 % zákazníků (v roce 1997 to bylo 49 %, v roce 1998 jen 41 % a v roce 1999 již jen 32 %). Stále jsou preferovány obyvateli malých sídel (často jediná možnost nákupu), staršími lidmi a lidmi s nižším vzděláním.
Výraznou koncentraci maloobchodní sítě v České republice dokládají i preference spotřebitelů. V roce 1999 desítka nejnavštěvovanějších řetězců představovala hlavní nákupní místo potravin a základního zboží denní potřeby pro 56 %, v roce 2000 již pro dvě třetiny spotřebitelů.
V roce 2000 nedošlo k výrazným posunům zákaznických priorit. Důležitost jednotlivých faktorů se stabilizovala. Nejdůležitějším kriteriem zůstává čerstvost a kvalita zboží, dále cenová úroveň, na třetím místě je šíře sortimentu a dále zřetelné označení cen. Zákazník hypermarketových řetězců se stává nejnáročnějším ve všech kriteriích.

---

74 *Ročenka českého obchodu a marketingu 2000, projekt INCOMA Group, Praha.*

75 *Shopping monitor 2000, Společný projekt firem INCOMA Praha a GfK Praha.*

76 *Samoobslužná prodejní jednotka s více než 2 500 m^2 prodejní plochy, výrazné zastoupení mají nepotravinářské sortimenty, s více než 18 pokladnami.*

77 *Samoobslužná prodejní jednotka se 401 - 2 500 m^2 prodejní plochy, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, se 4 - 18 pokladnami.*

78 *Samoobslužná prodejní jednotka, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, prodejní plocha odpovídá supermarketům, je zde výrazně omezen sortiment a snížená cenová úroveň.*

Opět se snížil počet respondentů, kteří se necítí ovlivněni marketingovými aktivitami obchodních řetězců a nakupují jen to, co si naplánovali. V roce 2000 již jen 12 % dotázaných odpovědělo, že se nenechá přimět k neplánovanému nákupu. Přímo v prodejně se k nákupu více či méně rozhoduje 88 % zákazníků. Méně impulsivně nakupují starší věkové kategorie a obyvatelé menších a středně velkých sídel. Přitom nejvíce neplánovaných nákupů přiznávají zákazníci hypermarketů (impulsivně nenakupuje jen 6 % dotázaných).
Nejúčinnější formou ovlivnění zákazníka je výrazně prezentovaná sleva (podle vnímání 66 % dotázaných respondentů), dále ochutnávka nebo prezentace výrobků (34 %), nabídka nového výrobku a jeho vyzkoušení (25 %). Hranici 20 % přesáhla i široká nabídka mnoha značek a umístění výrobku na viditelném místě.
S maloobchodními značkami zboží se již setkalo 61 % dotázaných. Pravidelně je nakupuje 16 %, dalších 36 % příležitostně a 9 % je nenakupuje.
Přestože v roce 2000 došlo k mírnému poklesu působnosti letáků, je stále poměrně značná. Letáky si v roce 2000 prohlíželo 80 % českých domácností (v roce 1999 to bylo 79 %, v roce 1998 pouze 65 **%**), ale zboží inzerované v letácích nakupovalo jen 21 % domácností (v roce 1999 to bylo 26 %, ale v roce 1998 jen 13 %).

5.3.2 Tuzemská spotřeba

Přestože celkové zvýšení spotřebitelských cen za potraviny, nápoje a tabák bylo velmi nízké (necelá 2 %, proti téměř 4 % za zboží a služby celkem), spotřeba většiny potravinových skupin (kvalifikovaný odhad VÚZE) se nezvýšila. Naopak se v roce 2000 hmotná spotřeba (podle předběžného odhadu změny spotřeby vyjádřené hodnotově) velmi nepatrně snížila (přibližně o 1 %).
K tomuto vývoji přispěly výrazně medializované problémy zemědělství (především sucho), následný cenový růst v posledním čtvrtletí roku 2000 (zejména u masa a výrobků z obilovin) a v neposlední řadě také problémy a pochybnosti spojené se zdravotní nezávadností hovězího masa. Nezanedbatelnou roli měl rovněž vývoj spotřebitelských cen nepotravinářského zboží a služeb, zejména výrazný růst cen za bydlení (o více než 8 %), které patří spolu s výživou k nezbytným potřebám.
Konkrétní vývoj spotřeby potravin v letech 1999 a 2000 je uveden v následující tabulce.

TA5.3/01 - Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	1999	2000[1)]	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	83,0	79,3	95,5
v tom - hovězí	13,8	12,3	89,1
- telecí	0,2	0,2	100,0
- vepřové	44,7	40,7	91,1
- drůbež	20,5	22,2	108,3
- ostatní	3,8	3,9	102,6
Ryby celkem	5,2	5,5	105,8
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	207,3	214,0	103,2
Vejce (ks/obyv./rok)	297	275	92,6
Máslo	4,0	4,1	102,5
Sádlo	5,0	4,7	94,0
Rostlinné tuky a oleje	16,4	16,3	99,4
Cukr rafinovaný celkem	37,1	36,6	98,7
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	99,7	101,0	101,3
Brambory celkem	75,9	77,0	101,4
Luštěniny	2,0	2,0	100,0
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	85,3	84,0	98,5
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	46,6	49,0	105,2
Jižní ovoce	29,0	29,0	100,0

1) Odhad VÚZE - na základě údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, analýzy statistiky rodinných účtů a salda zahraničního obchodu.

Pramen: Spotřeba potravin v roce 1999, ČSÚ

Zpracoval: O. Štiková, H. Baudisová (VÚZE)

V roce 2000 se celková spotřeba masa a masných výrobků snížila. Obdobně jako v roce 1999 se snížila spotřeba hovězího a vepřového masa a zvýšila se spotřeba drůbeže. V roce 2000 však došlo k podstatně výraznějšímu snížení spotřeby vepřového (téměř o 9 %, zejména v souvislosti s růstem spotřebitelských cen) i hovězího masa (téměř o 11 %), a spotřeba drůbeže stoupla o dalších více než 8 %.

Rozdíl ve spotřebě masa celkem v roce 2000 mezi ČR a EU[79] se zvýšil (v EU v roce 1999 byla průměrná hodnota 96 kg). Přitom spotřeba drůbeže v ČR v roce 2000 ve výši 22,2 kg/obyv./rok dokonce překročila průměrnou úroveň EU (21,3 kg v roce 1999). Naopak nižší spotřeby bylo dosaženo u masa vepřového (v EU byla průměrná hodnota 43,1 kg), u masa hovězího (19,9 kg) a u ostatních druhů mas (skopové, kozí apod.).
Spotřeba mléka a mléčných výrobků v roce 2000 opět stoupla (přibližně o 3 %). K nejvyššímu zvýšení spotřeby došlo u sýrů a jogurtů. Přesto je spotřeba mléka a mléčných výrobků v ČR nižší než činí průměr EU. V roce 1999 v ČR spotřeba mléka tekutého a ostatních mléčných výrobků dosáhla 85,1 kg (v EU dosáhla v roce 1997 spotřeba stejných potravin 104,6 kg). Spotřeba sýrů (včetně tvarohů) v ČR dosáhla 13,0 kg (v roce 1996 byla spotřeba v EU 15,9 kg).
Na vývoj spotřeby masa i mléka mělo vliv více faktorů. V prvé řadě se proti roku 1999 zvyšovaly spotřebitelské ceny potravin živočišného původu, u masa se nejvýrazněji zvýšila cena vepřového (o 11 %) a nejméně cena drůbeže (o 4,4 %). Spotřebitelská cena konzumního mléka rovněž výrazně rostla, ale cena ostatních mléčných výrobků poklesla (index 98,6). Na spotřebě masa se výrazně projevil problém související se zdravotní nezávadností hovězího masa (BSE), který ovlivnil spotřebu především koncem roku 2000.
Kromě již uvedených faktorů měla na poptávku po potravinách vliv zdravotní osvěta, projevující se zejména postupnou změnou priorit ve výživě u mladé generace. V současné době začínají samostatně rozhodovat o své výživě ročníky narozené okolo roku 1980. Tato generace nemá představu o nedostatku některých druhů zboží v obchodní síti, daleko ochotněji podléhá vlivu zdravotní osvěty, ale i reklamy, a řídí se jimi. Na druhé straně starší ročníky, které zažily válku a poválečné období, a pro které je často představa plného talíře (zejména masa) základní prioritou, postupně ztrácejí na významu. Stravovací zvyklosti se mění sice velmi pomalu, ale v každém případě již k určitým změnám došlo, a tento trend bude pokračovat.
Mírně vzrostla spotřeba obilovin a ryb, naopak se snížila (tak jako v roce 1999) spotřeba vajec, cukru a sádla.
Opět se zvýšila spotřeba ovoce mírného pásma (vliv příznivého vývoje spotřebitelských cen, tj. snížení o 11 %), spotřeba ovoce jižního stagnovala na úrovni roku 1999. Spotřeba zeleniny celkem se v roce 2000 mírně snížila.
Ve srovnání se zeměmi EU je v ČR vysoká spotřeba vajec na úrovni 275 ks (v roce 1996 představoval průměr EU 12,8 kg, tj. 230 ks) a obilovin (v roce 1998/99 byl v EU průměr 85,4 kg). Naopak v ČR trvá nízká spotřeba ovoce a zeleniny. V roce 2000 se v ČR spotřebovalo 14,0 kg citrusového ovoce (v EU se v roce 1997/98 spotřeba pohybovala zhruba na úrovni 34 kg), ovoce mírného pásma 49 kg (v EU činila okolo 65 kg) a zeleniny 84 kg (v EU zhruba 118 kg).

5.3.3 Výdaje na potraviny

Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních výdajích domácností od roku 1989 (přibližně 1/3 výdajů domácností) postupně klesá. V roce 1999[80] v porovnání s rokem 1998 klesl podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák o plné 2 procentní body (tab. TA5.3/02).
Absolutní výdaje za potraviny, nápoje a tabák (vyjádřené v Kč na osobu a rok) v roce 1999 v porovnání s rokem 1998 klesly o 1,4 %, z toho výdaje za potraviny o 2,5 % (v přepočtu na osobu činil pokles výdajů za potraviny zhruba 400 Kč/os./rok). Na druhé straně stouply absolutní výdaje za tabák a nápoje (zejména alkoholické).

TA5.3/02 - Vývoj výdajů za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech ČR

Ukazatel	Výdaje (Kč/os./rok)		Meziroční index	Podíl na spotřebních vydáních (%)	
	1998	1999	1999/98	1998	1999
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	19 351	19 073	98,6	28,6	26,6
v tom - potraviny	15 271	14 883	97,5	22,6	20,8
- nápoje nealkoholické	1 754	1 765	100,6	2,6	2,5
- nápoje alkoholické	1 346	1 394	103,6	2,0	1,9
- tabák	980	1 031	105,2	1,4	1,4
Spotřební výdaje celkem	67 682	71 698	105,9	100,0	100,0

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2000
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Absolutní výdaje za potraviny, nápoje a tabák v roce 1999 v porovnání s rokem 1998 (tab. TA5.3/03 - 04) poklesly nejvíce v ekonomicky aktivních domácnostech (téměř o 2 %), zatímco v domácnostech důchodců

79 *Eurostat, Animal production 3/2000, Eurostat, Crop production 1/1999.*

80 *Vzhledem k absenci aktuálních statistických údajů (tj. údajů za rok 2000) je analýza prováděna vždy s ročním zpožděním.*

stagnovaly na úrovni roku 1998. Nejvýrazněji v domácnostech klesly výdaje za potraviny (o necelá 3 %), a to především v domácnostech samostatně činných osob a domácnostech zaměstnanců.

TA5.3/03 - Vývoj výdajů za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech podle sociálních skupin (Kč/os./rok)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	18 714	18 409	16 394	16 111	18 743	18 409	23 357	23 312
v tom - potraviny	14 614	14 209	12 656	12 394	14 438	13 997	19 464	19 163
- nápoje nealkoholické	1 762	1 769	1 523	1 535	1 850	1 864	1 817	1 865
- nápoje alkoholické	1 306	1 349	1 354	1 344	1 329	1 319	1 506	1 657
- tabák	1 032	1 082	861	838	1 126	1 229	570	627
Spotřební výdaje celkem	69 958	74 454	58 151	62 182	72 763	75 550	62 822	66 858

Pramen: Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2000

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

TA5.3/04 - Meziroční index vývoje výdajů za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech podle sociálních skupin (%)

Ukazatel	Domácnosti			
	zaměstnanců	zemědělců	samost. činných	důchodců
	meziroční index 1999/98			
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	98,4	98,3	98,2	99,8
v tom - potraviny	97,2	97,9	96,9	98,5
- nápoje nealkoholické	100,4	100,8	100,8	102,6
- nápoje alkoholické	103,3	99,3	99,2	110,0
- tabák	104,8	97,3	109,1	110,0
Spotřební výdaje celkem	106,4	106,9	103,8	106,4

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2000

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

I z hlediska vývoje relativních vydání (tj. podílu jednotlivých druhů výdajů na celkových spotřebních vydáních domácností) je patrný dosti výrazný pokles podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák (tab. TA5.3/05), a to především v domácnostech důchodců a zemědělců.

TA5.3/05 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních výdajích jednotlivých typů domácností (%)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	26,8	24,8	28,2	25,9	25,8	24,4	37,2	34,9
v tom - potraviny	20,9	19,1	21,8	19,9	19,8	18,5	31,0	28,7
- nápoje nealkoholické	2,5	2,4	2,6	2,5	2,6	2,5	2,9	2,8
- nápoje alkoholické	1,9	1,8	2,3	2,2	1,8	1,8	2,4	2,5
- tabák	1,5	1,5	1,5	1,3	1,6	1,6	0,9	0,9
Spotřební výdaje celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2000

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

V rámci výdajů domácností za jednotlivé druhy potravin (tab. TA5.3/06) došlo v roce 1999 proti roku 1998 k nejvýraznějšímu poklesu výdajů (o více než 10 %) za vejce, drůbež a vepřové maso. U těchto potravin došlo buď ke značnému poklesu objemu spotřeby nebo spotřebitelských cen (v některých případech jak spotřeby, tak cen). Spotřeba vajec klesla v roce 1999 vzhledem k roku 1998 o 6,9 %, ceny vajec o více než 12 %; spotřeba drůbeže výrazně vzrostla při značném cenovém poklesu (téměř o 21 %). U vepřového masa se snížila jak hmotná spotřeba (o více než 2 %), tak i ceny (o více než 15 %). Také u ostatních potravin živočišného původu výdaje domácností v roce 1999 klesaly, rovněž tak u zeleniny a pekárenských výrobků. Pouze vydání za ovoce a ovocné výrobky, cukr a cukrářské výrobky a za uzeniny v roce 1999 v domácnostech vzrostla.

TA5.3/06 - Vývoj výdajů domácností za hlavní druhy potravin (Kč/os./rok)

Ukazatel	Průměrná domácnost		Domácnosti							
			zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Maso vepřové	895	787	828	709	440	430	802	727	1 322	1 231
Maso hovězí	401	373	354	331	255	235	378	364	634	571
Ostatní maso	213	198	189	179	125	110	203	186	336	305
Uzeniny	1 799	1 820	1 721	1 749	1 583	1 541	1 601	1 620	2 271	2 283
Konzervy	247	229	245	224	192	183	236	226	261	248
Drůbež	909	777	862	732	596	505	959	807	1 190	1 046
Ryby	461	446	440	422	396	380	456	435	584	584
Mléko konzumní	672	619	632	577	714	638	594	523	856	827
Vejce	286	242	262	225	96	94	248	203	472	394
Tuky a oleje	846	808	761	723	818	780	679	662	1 303	1 260
Ovoce, ovocné výrobky	1 040	1 074	1 012	1 044	787	812	1 064	1 049	1 275	1 361
Zelenina, brambory	1 133	1 088	1 085	1 044	688	679	1 161	1 119	1 496	1 425
Cukr, výrobky z cukru	1 143	1 170	1 079	1 106	1 115	1 140	1 085	1 066	1 469	1 534
Pekárenské výrobky	2 574	2 478	2 485	2 392	2 629	2 492	2 306	2 220	3 087	3 004

Pramen: Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2000

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

K poklesu výdajů domácností za potraviny došlo v důsledku snížení či stagnace spotřeby některých potravinových skupin za současného poklesu spotřebitelských cen (meziroční index spotřebitelských cen potravin v roce 1999 poklesl na 94,4 %). Nelze však opominout vliv růstu ostatních nezbytných druhů výdajů domácností (zejména výdajů za bydlení, plyn a elektřinu, za dopravu, spoje aj.) a vznik zcela nových druhů výdajů (jako jsou např. výdaje za finanční služby, různé typy pojištění, výdaje na sociální služby apod.).

6 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství se stalo vhodnou alternativou k současnému konvenčnímu zemědělství a novou příležitostí zemědělských podniků. Ekologické zemědělství je definováno jako zvláštní druh zemědělského hospodaření, které dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují nebo znečišťují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a které zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu (welfare) chovaných hospodářských zvířat.

Plochy obhospodařované v systému ekologického zemědělství dynamicky narůstají, k 31. 12. 2000 bylo certifikováno 563 zemědělských subjektů, které hospodařily na celkové výměře 166 tis. ha. Tato plocha představuje 3,9 % z celkové výměry z. p., proti roku 1999 jde o nárůst o 49,8 %. Struktura těchto podniků je charakterizována převahou trvalých travních porostů (90,3 %) nad ornou půdou (9,3 %), a kde trvalé kultury představují 0,3 % podíl. Důsledkem dominance TTP je vysoká produkce biohovězího masa, které se začalo v roce 2000 prodávat také v sítích supermarketů. Do té doby se distribuce biopotravin[81] realizovala především v malém objemu a omezeném sortimentu v prodejnách zdravé výživy, nebo byly tyto potraviny nabízeny v rámci přímého prodeje zemědělci či kluby přátel ekofarem. V roce 2000 vznikla a zahájila podnikání také první odbytová družstva ekologických zemědělců jako zcela nové a velmi potřebné subjekty na scéně ekologického zemědělství. Zavedení prodeje biopotravin do sítí supermarketů lze hodnotit pozitivně, neboť produkty ekologického zemědělství se staly snadno dostupnými pro širokou spotřebitelskou veřejnost. Po pozitivních zkušenostech s odbytem biomasa lze očekávat zvýšený zájem supermarketů o biopotraviny rostlinného původu.

Dynamický růst ekologického zemědělství v ČR byl v posledních letech stimulován ekonomickými nástroji na podporu ekologického zemědělství, především formou státní finanční podpory. Ta byla ekologickým zemědělcům v roce 2000 poskytnuta na základě nařízení vlády č. 344/1999 Sb. ze dne 6. října 1999, kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí, podle podpůrného programu § 10 odst. 1 písm. b) „vyrovnání ztrát v důsledku hospodaření žadatele ekologickým způsobem“. V rámci této finanční podpory bylo za rok 2000 vyplaceno na dotacích 89 mil. Kč.

Velmi důležitým krokem ke stabilizaci celého systému ekologického zemědělství bylo přijetí zákona č. 242/2000 Sb., ze dne 29. 6. 2000, o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních

[81] *Potraviny vyprodukované v rámci ekologického zemědělství.*

poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Zákon vytvořil právní rámec celého systému ekologického zemědělství; stanovil pravidla pro pěstování rostlin a chov hospodářských zvířat, dále pro zpracování, dovoz a vývoz, označování bioproduktů a biopotravin včetně všeobecných požadavků a kontrolních postupů. Zákon je v souladu s právními předpisy ES, s nařízením č. 2092/91/EEC o organické výrobě zemědělských výrobků a značení takto vyráběných zemědělských výrobků a potravin včetně doplňku tohoto nařízení, tj. nařízení č. 1804/99/EEC, týkajícího se chovu hospodářských zvířat v ekologickém zemědělství. Zákon o ekologickém zemědělství vstoupil v platnost s účinností od 1. 1. 2001.
Označení bioproduktů a biopotravin speciálním logem „Produkt ekologického zemědělství" se provádí pouze v případě, že bioprodukt a biopotravina pochází z ekologického zemědělství a byla vyrobena povolenými technologiemi výroby, což potvrzuje certifikát od Certifikačního výboru pro ekologické zemědělství jmenovaného MZe.

7 Nepotravinářská zemědělská produkce

Nepotravinářské využití zemědělské produkce, zvláště uskutečnění programu obnovitelných zdrojů energie (OZE) a využití celé řady ekologických paliv, je jednou z podmínek trvale udržitelného rozvoje společnosti a velkou příležitostí zemědělských podniků. ČR naplňuje záměry Státního programu na podporu úspor energie a obnovitelných zdrojů energie, který byl pro rok 2000 schválen usnesením vlády ze dne 29. 11. 1999 č. 1261.
Vláda České republiky se zavázala podpisem Kjótské smlouvy v listopadu 1998 ke snížení emisí CO_2 do roku 2015 o 8 % proti roku 1990. Realizace záměrů v obnovitelné energii je významná nejen pro snižování emisí, ale vede i k omezení energetické závislosti země, rozvoji průmyslu a působí při vytváření pracovních příležitostí ve venkovském prostoru.
Produkce biomasy a zvláště tekutých biopaliv je alternativním řešením pro užití fosilní energie, vedoucí k zlepšování životního prostředí.
Vývoj ve využití tekutých biopaliv je v souladu se záměry Bílé knihy, která si klade za základní cíl zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie z celkové spotřeby energie ze 6 % na 12 % ve státech EU do roku 2010. Tekutá biopaliva by měla představovat asi 2 % z celkové palivové spotřeby. Návrh podpor vyššího využití tekutých biopaliv v EU přispěl k nárůstu jejich spotřeby o 50 % a výroba v roce 1999 činila kolem 650 tis. t ročně.
Hlavní zábrany rozvoje obnovitelných zdrojů energie, na kterých se jednomyslně shodli zástupci sítě NTB (Non Technical Barriers) EU, jsou:

- nedostatek legislativního rámce na evropské úrovni a zemědělské ceny neumožňující zemědělským výrobcům zajímat se šířeji o nezemědělský sektor (příležitostí pro OZE je přitom využití ladem ležící půdy);
- vysoké náklady na výrobu biopaliv proti cenám paliv z fosilních zdrojů nezahrnující externality.

7.1 Výroba metylesteru řepkového oleje a bionafty

Rozšíření výroby metylesteru řepkového oleje a bionafty je podporováno vládou. V souvislosti se změnou zákona č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, byl ze zákona odstraněn systém vratky spotřební daně a byl nahrazen systémem dotačních podpor. Bionafta je od 1. 4. 2000 zatížena stejnou spotřební daní jako motorová nafta, tj. 8,15 Kč/l. Z uvedeného důvodu byla neinvestiční, přímá, nenávratná dotace 1.J Podpora využívání ekologických paliv v roce 2000 rozdělena na tři tituly pro MEŘO a bionaftu (tab. TA7.1/02):

- 1.J.a. Podpora výroby metylesteru řepkového oleje (ČSN 65 6507/Z1), termínovaná pro období od 1. 1. do 1. 4. 2000, s výši podpory do 3 tis. Kč na 1 t vyrobeného a prodaného MEŘO.
- 1.J.c. Podpora výroby metylesteru řepkového oleje (ČSN 65 6507/Z1), termínovaná pro období od 1. 4. do 31. 12. 2000 s výší podpory do 13 tis. Kč na 1 t vyrobeného a prodaného MEŘO.
- 1.J.d. Podpora výroby směsného paliva - bionafty (ČSN 65 6508) s objemovým obsahem MEŘO 31 %, v období od 1. 4. do 31. 12. 2000 ve výši do 16 tis. Kč na tunu

MEŘO zapracovaného do bionafty. Podmínkou bylo, že je MEŘO vyrobené v ČR a dotačně podpořené programem 1.J.a.

Podpory byly poskytovány na výrobu metylesteru řepkového oleje vyrobeného na bázi zpracování řepky ze zemědělské produkce vypěstované na území ČR patnácti právním subjektům. Dotace bionafty má sloužit k podpoře konkurenceschopnosti bionafty vůči motorové naftě. Přes změnu pravidel pro dotační podporu nepotravinářského užití řepky po novelizaci zákona o spotřebních daních se zvýšil příznivý vliv podpor pro rozvoj celého odvětví tzv. oleoprogramu. Vyšší úroveň dotování domácí produkce MEŘO výrazně omezila jeho vysoké dovozy ze zemí EU, které byly v letech 1997 a 1998 příčinou rychlého útlumu domácího odvětví nepotravinářského užití řepky. Rychlý odbyt vyrobeného MEŘO, příznivá ekonomika jeho domácích producentů a rostoucí poptávka po bionaftě umožnily plné využití zpracovatelských kapacit. V tabulce TA7.1/01 je dokumentován výrazný nárůst výroby MEŘO v ČR, proti roku 1999 o 36 603 t a snížení dovozů proti roku 1999 o 19 672 t MEŘO. V marketingovém roce 1999/00 bylo ze 185 tis. t řepkového semene vyrobeno 67 246 t metylesteru řepkového oleje. Dotačně byla podpořena výroba 62 705 t MEŘO, jak je podrobněji rozvedeno v tabulce TA7.1/02. Podíl směsného paliva (bionafty) na celkové spotřebě nafty dosáhl v roce 2000 za uvedených podmínek 9,7 %.

TA7.1/01- Bilance výroby, dovozů, spotřeby MEŘO a směsného paliva (t)

Ukazatel	1997	1998	1999	2000
Výroba MEŘO v ČR	27 598	15 710	30 643	67 246
Dovozy MEŘO do ČR	20 100	26 360	22 909	3 237
MEŘO zpracované v ČR[1)]	47 698	42 070	53 552	70 411
Výroba směsného paliva v ČR	149 056	131 209	167 350	227 131
Dovoz směsného paliva do ČR	18 600	14 113	10 370	8 463
Spotřeba směsného paliva v ČR[2)]	167 656	145 322	177 720	231 754

1) V roce 2000 odečet vývozů MEŘO ve výši 72 t.

2) V roce 2000 odečet vývozů směsného paliva ve výši 3 840 t.

Pramen: Sdružení pro výrobu bionafty

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

TA7.1/02 - Podpora využívání ekologických paliv v roce 2000

Podpůrný program	MJ	Množství	Čerpané finanční prostředky (tis. Kč)
1.J.a. Podpora výroby MEŘO	t	11 098	33 294
1.J.b. Podpora výroby bioetanolu	tis. l	1 140	3 990
1.J.c. Podpora výroby MEŘO	t	51 607	502 500
1.J.d. Podpora výroby směsného paliva	tis. l	189 152	589 455
Celkem		x	1 129 239

Pramen: MZe

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

7.2 Příprava výroby bioetanolu

Přípravě výroby bioetanolu napomáhá dotační titul 1.J.b Podpora využívání bioetanolu jako alternativního paliva neinvestiční, přímou nenávratnou dotací do 3,50 Kč za 1 la (litr alkoholu) bioetanolu. V roce 2000 byla podpořena výroba 1 140 tis. l finanční částkou 3 990 tis. Kč.

V roce 2000 připravoval Unipetrol v Litvínově výrobu bioetanolu z obilí propojenou s komplexem na likvidaci odpadů. V roce 2000 byla zpracována studie proveditelnosti technologie kontinuální výroby bioetanolu z obilí s kapacitou výroby 70 tis. t bioetanolu ročně, což představuje využití až 70 tis. ha zemědělské půdy v regionu NUTS 2 Severozápad.

7.3 Využití obnovitelných zdrojů energie v zemědělství

OZE řeší nejen energetickou soběstačnost zemědělských a venkovských domácností a malých farem, ale poskytují také paliva pro teplárenský sektor v energetice.

V energetické bilanci ČR v roce 2000 zaujímaly obnovitelné zdroje energie 2,2 %, z toho biomasa představuje 1,6 %, malé vodní elektrárny 0,4 %, zbytek solární a větrná energie. V roce 2000 bylo v ČR pro energetické využití spotřebováno přes 1 800 tis. t sušiny biomasy, přičemž největší podíl představuje spalování dřevního odpadu a využití dříví pro energetické účely. Na dalším místě je zpracování biomasy na bioplyn. Nedostatečně je stále využívána obilní a zvláště řepková sláma a téměř vůbec nejsou pěstovány jednoleté a vytrvalé energetické plodiny. Využití konopí setého v energetice a ve farmakologii je teprve na začátku možností. Do briket a pelet bylo v roce 2000 zpracováno přibližně 140 tis. t fytomasy, což zdaleka neodpovídá možnostem reálně využitelného potenciálu.

Rozvoj technologií sklizně a zpracování biomasy pro energetické využití dosáhl v roce 2000 vyšší úrovně. Zpracovaná biomasa ve formě pelet a briket je však z více než 80 % exportována. V ČR bylo v roce 2000 v provozu asi 40 tis. malých topenišť do 50 kW výkonu a přibližně 430 kotelen o výkonu nad 200 kW. Obecních kotelen s výkonem do 500 kW bylo vybudováno 60 a větších obecních výtopen je v provozu 17. Do roku 2000 bylo v zemědělském provozu instalováno 10 bioplynových stanic, z toho 7 stanic s kogenerační jednotkou. Bioplynové stanice v ČR nacházejí uplatnění převážně u čistíren odpadních vod a pouze ojediněle u chovů prasat a skotu.

Rozvoj OZE je podporován Českou energetickou agenturou (ČEA) v rezortu MPO, Státním fondem životního prostředí v rezortu MŽP, Ministerstvem zemědělství, ale také Ministerstvem pro místní rozvoj. Výsledky podpor SFŽP ČR jsou uvedeny v tabulce A7.3/01.

V oblasti malého a středního podnikání v rámci „Státního programu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie“ pro rok 2000 bylo ČEA v Podprogramu V. - podpora vyššího využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie - podpořeno finanční částkou 14,6 mil. Kč celkem 23 projektů[82]. Celkový instalovaný elektrický výkon u těchto projektů činil 5 026 kW a tepelný výkon 83 kW s roční výrobou elektrické energie ve výši 18 639 MWh a tepelné energie ve výši 474 000 kWh. Celkové rozpočtové náklady na zprovoznění těchto zařízení činí 133,3 mil. Kč.

V rámci vládního nařízení č. 344/1999 Sb. se pro rok 2000 a další období stanovil podpůrný program na změnu struktury zemědělské výroby založením porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělských pozemcích včetně údržby takto vzniklých porostů, přičemž se předpokládá energetické využití takto získané biomasy. Realizace tohoto programu je však zatím v počátcích.

8 Materiálové a finanční vstupy do agrárního sektoru

8.1 Osivo a sadba

Na trhu s osivy a sadbou došlo v posledních letech ke značné redukci podnikatelských subjektů. Podle posledních dostupných údajů působilo v roce 1999 na tomto trhu 242 registrovaných semenářských firem, což představuje pouze 62 % průměru let 1996-98 a 177 školkařských firem, což činí dokonce jen 31 % průměru tří předcházejících let. Celkově bylo v roce 2000 evidováno 26 898 množitelských porostů, z toho 16 379 trvalých kultur.

V roce 2000 bylo z celkového počtu 1 664 odrůd ve správním řízení vydáno odborem odrůdového zkušebnictví 251 rozhodnutí o registraci odrůdy a z 297 odrůd rostlin ověřovaných pro udělení ochranných práv byly připraveny podklady pro vydání 49 šlechtitelských osvědčení.

Domácí šlechtění u většiny komodit zůstalo zachováno, nicméně podíl domácích odrůd na trhu v posledním desetiletí klesá s přílivem zahraničních odrůd. Tradiční českou doménou zůstávají některé marginální druhy zeleniny, ovoce, vinné révy a květin, zatímco šlechtění u cukrovky bylo zastaveno, u kukuřice zbyl jediný šlechtitel apod. U olejnin byla snaha domácí šlechtění oživit, a proto byla založena společnost šlechtitelských firem olejnin. Dobrá úroveň šlechtění byla u brambor a pícnin. V databázi odboru odrůdového zkušebnictví bylo zavedeno 48 šlechtitelských firem, které mají registrované odrůdy a provádějí k nim udržovací šlechtění.

Největšími problémy roku 2000 byla nadprodukce sadby brambor a špatná klíčivost ječmene jarního (hodnoty 85 - 80 % i nižší!) z oblasti Hané a Hodonínska. Problém osiva ječmene jarního se promítl do nízkého výkupu sladu a výrazného snížení poptávky po osivu.

---

[82] *Z toho 20 projektů malých vodních elektráren, 1 projekt tepelného čerpadla, 1 projekt kombinace tepelného čerpadla a solárního zařízení a 1 projekt kombinace malé vodní elektrárny a kogenerace.*

8.2 Agrochemie

Největšími výrobci průmyslových hnojiv v roce 2000 byly podle registru ČSÚ (měřeno počtem pracovníků) Lovochemie, a. s., Lovosice, Spolana, a. s., Neratovice, Chemopetrol, a. s., Litvínov Fosfa, a. s., Břeclav - Poštorná, BorsodChem - MCHZ, s. r. o., Ostrava a podnik na výrobu pesticidů Bochemie, s. r. o., Bohumín. Největším vývozcem hnojiv je Lovochemie, a. s., Lovosice.

Sortiment hnojiv nabízených v roce 2000 českými výrobci a firmami dovážejícími hnojiva do ČR byl velmi široký a kvalita průmyslových hnojiv u nás vyráběných byla srovnatelná se západoevropskými standardy.

Trh s průmyslovými hnojivy v roce 2000 byl v ČR pro dovoz ze zemí EU, EFTA, CEFTA, Turecka, Litvy, Lotyšska, Estonska a Izraele plně liberalizován, tj. neexistovaly žádné celní bariéry. Pouze při dovozu dusíkatých hnojiv s vysokým obsahem dusíku (větším než 30 % N) byl dovoz podmíněn získáním automatické licence podle nařízení vlády č. 185/2000 Sb.

Cenový vývoj v chemickém průmyslu ČR je silně závislý na pohybu cen ropy, ropných produktů a dalších rozhodujících primárních surovin, zabezpečovaných výhradně dovozem (např. síra, draselné a fosforečné suroviny apod.), z nichž se ceny finálních výrobků odvozují.

V roce 2000 se průměrná spotřeba průmyslových hnojiv proti předešlému roku zvýšila, jak ukazuje graf TA8.2/01 a tab. A10/01. Snižováním stavů hospodářských zvířat se omezuje i přívod živin do půdy v organických hnojivech (tab. TA8.2/01). Dlouhodobě stagnuje i vápnění zemědělské půdy (graf TA8.2/01) a roste nebezpečí zvyšování kyselosti půdy.

TA8.2/01 - Přívod živin do půdy v organických hnojivech[1)] (kg č. ž./ha z. p.)

Živina	1989	1990	1991	1995	1996	1997	1998	1999	2000
N	41,2	41,5	40,1	27,0	27,0	26,1	24,5	24,4	23,2
P_2O_5	25,8	26,0	25,3	17,7	17,8	17,3	16,6	16,6	15,9
K_2O	46,7	47,0	45,4	29,3	28,9	27,5	25,6	25,4	24,2
Celkem	113,7	114,5	110,8	74,0	73,8	71,0	66,6	66,4	63,3

1) Vyjádřeno v exkrementech hospodářských zvířat, po odpočtu ztrát N.

Pramen: VÚRV (bilance dle metodiky OECD)

Zpracoval: J. Klír (VÚRV)

Porovnáváme-li spotřebu živin v průmyslových hnojivech v ČR a EU, existují značné rozdíly ve struktuře spotřeby. Podle VÚRV se poměr živin N : P_2O_5 : K_2O vnášených v ČR do půdy v posledních letech pohybuje zhruba v relacích 1 : 0,21 : 0,15, zatímco v EU je uváděn poměr 1 : 0,36 : 0,44.

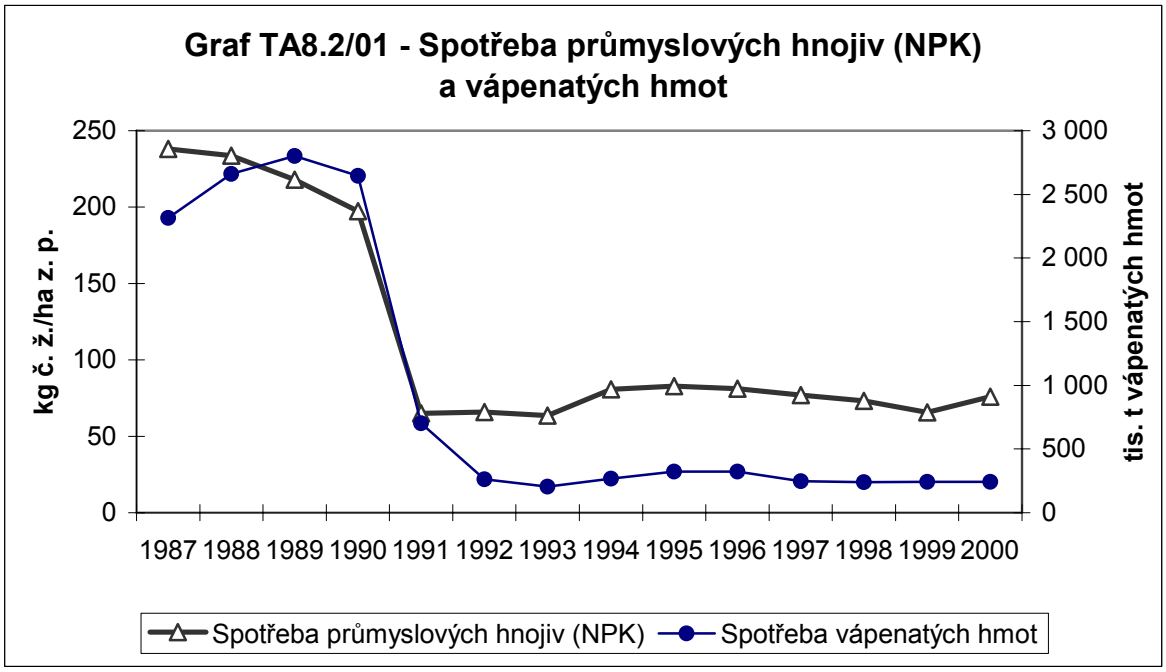

Pramen: MZe

Zpracoval: M. Mezuliánik (MZe, ÚKZÚZ), J. Klír (VÚRV)

Výrobou pesticidů se v roce 2000 zabývaly firmy Bochemie Group a Synthesia Semtín, a. s., v malém rozsahu pak některá zemědělská družstva a společnosti. Objemy výroby v ČR byly nesrovnatelné s největšími světovými producenty, např. s firmami Novartis (Švýcarsko), Monsanto a Du Pont (USA), jejichž roční obrat v oblasti výroby pesticidů se pohybuje kolem 2,5 - 4 mld. USD, ale i s dalšími zahraničními výrobci, např. Bayer (SRN), Rhône Poulenc (Francie) a BASF (SRN).
V roce 2000 se podobně jako v posledních letech dovážely do ČR největší objemy agrochemikálií z Francie a SRN. V rámci připravovaného propojení evropské ekonomiky se předpokládá, že i v budoucnu bude poptávka zemědělství ČR po průmyslových hnojivech a pesticidech zabezpečována z větší části dovozem. Tuzemská výroba v této oblasti by se měla z hlediska dosavadní, neúměrně rozsáhlé šíře nabízeného sortimentu výrazně zúžit a omezit pouze na výrobky, které budou konkurenceschopné na domácím i na evropském trhu.

8.3 Plemenný materiál

Chov skotu

Převážnou část populace skotu v ČR v roce 2000 představovala dojná plemena, chovaná ve velkovýrobních podmínkách zemědělských družstev a obchodních společností. Masný skot byl většinou chován soukromými chovateli v podnicích fyzických osob.
Ve struktuře populace v roce 2000 dominovala dojná plemena (87 %), masná plemena a krávy bez tržní produkce mléka se podílely na celkové populaci skotu pouze 13 %. Na struktuře plemenné skladby se podílel český strakatý skot 52 %, holštýnské plemeno a jeho kříženci 40 % a zbývajících 8 % připadlo na ostatní plemena a kříženky.
Vlivem zlepšující se plemenářské práce a zkvalitňování genofondu i zlepšující se úrovně výživy a krmení dojených stád se průměrná roční užitkovost krav v roce 2000 zvýšila na 5 255 l mléka (meziroční růst o 4,6 %). V kontrole užitkovosti bylo dosaženo průměrné produkce 5 755 kg mléka o tučnosti 4,23 % a s obsahem 3,37 % bílkovin.
Systematická plemenářská práce, šlechtění, zlepšená výživa a krmení příznivě ovlivnily růstové parametry skotu. U telat byl dosažen v roce 2000 průměrný denní přírůstek 0,76 kg (meziroční růst o 1,5 %), u chovných jalovic 0,65 kg (o 1,6 %), u býků ve výkrmu dokonce 0,88 kg, což představuje nárůst proti roku 1999 o 2,3 %.
V roce 2000 významně vzrostl počet krav chovaných bez tržní produkce mléka a krav masných plemen na více než 80 tis. ks (meziroční nárůst činil 22,3 %). V ČR je chováno celkem 12 plemen masného skotu, z nichž některá jsou využívána ke křížení. Masná plemena jsou v čistokrevné formě chována v počtu více než 15 tis. ks

(19 % populace). V kontrole užitkovosti bylo u většiny plemen dosaženo velmi dobrých výsledků, neboť u všech populací dosahuje průměrná hmotnost telat ve stáří 210 dnů 234 kg a ve věku jednoho roku 356 kg.

Chov prasat

Šlechtitelské programy uplatňované v chovu prasat v ČR vycházejí ze základní charakteristiky mateřských a otcovských populací. Vývoj reprodukčních vlastností u mateřských plemen poukazuje na zlepšování jak prvních vrhů, tak i celoživotní užitkovosti.

V roce 2000 dosáhl ukazatel počtu živě narozených selat prvních vrhů plemene Bílé ušlechtilé 10,4 a plemene Landrase 10,5 ks/prasnici, přičemž ukazatel počtu odchovaných selat dosáhl u obou plemen shodné hodnoty 9,5 ks/vrh. V rámci celoživotní užitkovosti byly dosaženy u obou plemen shodné parametry, a to 11,1 ks živě narozených a 10,1 ks odchovaných selat. Průměrná reprodukce na 1 prasnici a rok u plemene Bílé ušlechtilé byla na úrovni 22,0 ks, u plemene Landrase 21,8 ks živě narozených selat. V užitkových chovech bylo dosaženo úrovně 19,7 ks živě narozených selat. Ukazatele výkrmnosti a jatečné hodnoty vykázaly následující úroveň: u plemene Bílé ušlechtilé - průměrný denní přírůstek 0,93 kg při průměrné spotřebě krmných směsí 2,66 kg na 1 kg přírůstku, u plemene Landrase - analogicky 0,95 kg, resp. 2,63 kg. Podíl hlavních masitých částí dosáhl u mateřských plemen téměř 53 %, u otcovských plemen se hodnoty tohoto ukazatele pohybovaly od 54,3 % (plemeno Duroc) do 59,5 % (plemeno Landrase).

Při porovnání užitkovosti našich mateřských plemen se zahraničními populacemi Large white a Landrase (Francie, SRN, Rakousko) jsou reprodukční ukazatele u našich populací srovnatelné stejně jako ukazatele výkrmnosti. Spotřeba krmiv na 1 kg přírůstku je u plemene Landrase v ČR v porovnání s Rakouskem a SRN nižší.

Průměrný podíl svaloviny v jatečných tělech prasat v ČR se v roce 2000 odhadoval na 53 - 54 %. V současné době jsou k dispozici hybridní kombinace, které dosahovaly cílené zmasilosti na úrovni 56 - 59 % svaloviny v jatečném těle.

8.4 Krmiva hotová (průmyslová)

Podle registru ČSÚ bylo v roce 2000 v ČR evidováno u výroby hotových krmiv zhruba 80 podnikatelských subjektů, částečně sdružených do Svazu českých a moravských výrobců krmiv. Celý sektor krmivářského průmyslu byl po roce 1989 atomizován do řady subjektů, které v důsledku ochrany výrobně obchodních a ekonomických ukazatelů neposkytují přehledy o své činnosti[83].

Objem výroby krmných směsí v roce 1999 dosáhl podle kvalifikovaného odhadu 3,3 mil. t, z čehož Svaz českých a moravských výrobců krmiv pokryl cca 72 % z celkové produkce, další registrovaní výrobci 17 % a ostatní 11 %. Je možné konstatovat, že trvale dochází ke zlepšování konverzních vlastností krmiv, zvláště u monogastrů.

Ceny základních krmiv v roce 2000 se pohybovaly v následujících mezích:

sojové extrahované šroty (provenience Brazílie, Německo)	8 - 10 tis. Kč/t
rybí moučky (Peru, 64 % NL)	18 - 20 tis. Kč/t
řepkové extrahované šroty	3,6 - 5,4 tis. Kč/t
řepkové výlisky	3,2 - 4,5 tis. Kč/t
krmné obiloviny - pšenice, ječmen	3,2 - 3,8 tis. Kč/t
kukuřice	3,8 - 4,1 tis. Kč/t

Vývoj cen krmiv ukazuje tabulka TA8.4/01.

TA8.4/01 - Meziroční index cen průmyslových krmiv

Dodavatelské vstupy	1996/95	1997/96	1998/97	1999/98	2000/99[1)]
Krmiva hotová (průmyslová)	119,2	118,1	94,0	85,8	102,8

1) Předběžný údaj.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Po prvním výskytu BSE ve Velké Británii a v dalších zemích EU reagovaly instituce EU vzhledem k závažnosti této nemoci velice nekompromisně. Stejný přístup zaujaly i instituce ČR, i když již v předchozích letech byla přijata velice přísná opatření obsažená v následujících vyhláškách.

---

83 *V období od 1. 10. 1996 do 31. 12. 2000 bylo podle registru ÚKZÚZ v ČR registrováno celkově 541 tuzemských výrobců a 432 dovozců krmiv (krmných surovin, doplňkových látek, premixů a krmných směsí) pro hospodářská a domácí zvířata.*

Vyhláškou ministerstva zemědělství č. 413/1991 Sb., o registraci některých druhů krmiv, jejich dodavatelů a o odborné státní kontrole a návazně vyhláškou č. 362/1992 Sb., o výrobě a složení krmných směsí, nebyla masokostní moučka zařazena do seznamu povolených surovin pro výrobu krmných směsí pro skot. Nařízení navazovalo na zákaz zkrmování masokostních mouček skotem, který vydala SVS ČR. Zákaz byl nadále uplatňován i v dalších vyhláškách MZe, podle kterých se řídila výroba složení krmných směsí až do roku 1996. V roce 1996 nabyl účinnosti zákon č. 91/1996 Sb. a vyhláška č. 194/1996 Sb., kterou se provádí zákon o krmivech. Touto právní úpravou pokračovala kontinuita uvedeného zákazu. Následně vydané vyhlášky č. 256/1997 Sb. a č. 208/1998 Sb., kterými se měnila a doplňovala prováděcí vyhláška k zákonu o krmivech, přebíraly a plně akceptovaly opatření vydaná ES k potlačení výskytu BSE v důsledku zkrmování uvedených druhů krmiv živočišného původu přežvýkavci.
V roce 2000 byl schválen nový zákon o krmivech č. 244/2000 Sb. Cílem úpravy předešlého zákona z roku 1996 byla především ochrana potravinového řetězce přijetím preventivních opatření na vstupu a plná slučitelnost s právem ES v této oblasti. S ohledem na závažnost situace umocněné rozšířením výskytu BSE v zemích EU zahájil ÚKZÚZ na základě tohoto zákona cílenou, časově neohraničenou kontrolu veterinárních asanačních ústavů a odběratelů masokostních mouček (výrobců krmných směsí a zemědělců, kteří vyrábějí krmné směsi pro vlastní potřebu). Výsledky a poznatky jsou ve čtrnáctidenních intervalech vyhodnocovány a předávány MZe.
Od roku 1999 byl Svaz českých a moravských výrobců krmiv přijat do Evropské federace výrobců krmiv a krmných směsí (FEFAC). V roce 2000 se spolupráce s FEFAC plně rozvinula, přičemž získané informace a signály přinášejí výrobcům krmných směsí a obchodníkům v ČR nejen určité ekonomické výhody, ale i nezbytné informace pro harmonizaci příprav tohoto odvětví na vstup do EU.

8.5 Technika a pohonné hmoty

8.5.1 Technika

Prodejem zemědělské techniky se v roce 2000 v ČR zabývalo zhruba 200 výrobců, dovozců a prodejců, kteří jsou sdruženi v organizacích Zemědělská technika (ZeT) a Sdružení dovozců zemědělské techniky (SDZT). Obě organizace zajišťovaly pro své členské podniky především informační servis, spolupráci při organizování výstav a veletrhů, prosazování společných zájmů, spolupráci s vládními i nevládními organizacemi a s odbornými svazy a komorami.
Nabídka strojů na trhu je velmi široká a pokrývá potřeby zemědělských podniků. Prodej zemědělské techniky je však neuspokojivý, především z důvodů nedostatečných investic v zemědělských podnicích a klesající podpory investic ze strany PGRLF. Většina prodejců se snaží řešit tuto situaci nabídkou služeb usnadňujících zemědělským subjektům nákup nové techniky (pomoc při zařizování úvěrů, finanční leasing, prodej na splátky, odkup použité techniky apod.).
Počty převážné většiny druhů strojů zaznamenávají od roku 1989 pokles (viz tab. TA2.2/05). Lze předpokládat, že v řadě oblastí byla již potřeba strojů (z hlediska počtu) naplněna a při postupné obnově novou a výkonnější technikou musí nutně docházet k jejich poklesu.
Nárůst cen zemědělských strojů (tab. TA8.5/01) a nepříznivá ekonomická situace zemědělských podniků měly za následek nedostatečnou obnovu strojového parku, jak ukazují počty dodaných traktorů a sklízecích mlátiček do zemědělství v posledních 5 letech, které výrazně klesají (graf TA8.5/01).

TA8.5/01 - Meziroční index cen strojů a PHM

Dodavatelské vstupy	1996/95	1997/96	1998/97	1999/98	2000/99[1)]
Stroje do zemědělství	104,0	105,6	105,3	102,1	101,4
PHM	106,5	118,5	84,0	116,6	162,8

1) Předběžný údaj.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

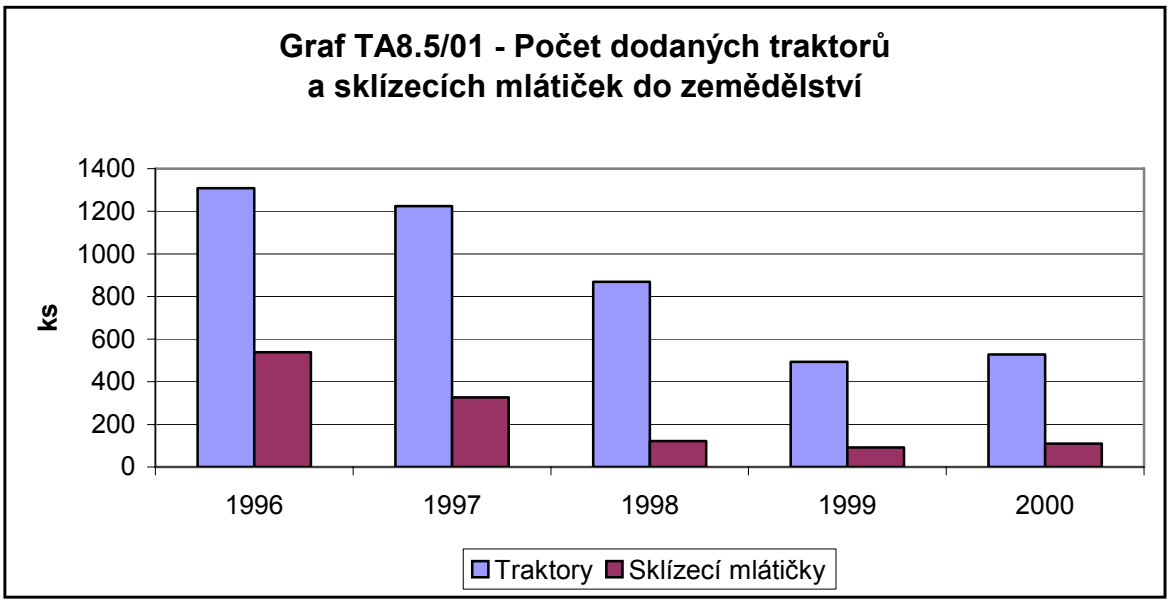

Pramen: SDZT, ZeT

Zpracoval: Z. Abrham (VÚZT)

Současná věková struktura strojového parku je velmi nepříznivá a má negativní vliv na udržování provozní spolehlivosti strojů, ekonomiku provozu strojů a ve svých důsledcích i na ekonomiku zemědělských podniků. Údaje o stáří strojů v zemědělství jsou uvedeny v tabulce A8.5/02**.** Z tabulky vyplývá, že strojový park je zastaralý (s výjimkou některých nových technologií) a obnova strojů nedostatečná.

8.5.2 Pohonné hmoty

V zemědělství se potřeba pohonných hmot a energií plošně nesleduje. Dále uvedené údaje byly získány na základě výběrového šetření v 1 325 podnicích všech okresů, které uskutečnilo MZe na počátku roku 2001 s cílem získat údaje o spotřebě motorové nafty v podnicích zemědělské prvovýroby v roce 2000**.**

TA8.5/02 - Spotřeba motorové nafty v zemědělství v roce 2000

Kategorie půdy a činnosti	Spotřeba (tis. l)
Orná půda (bez produkčních zahrad)	352 614
Chmelnice	2 633
Vinice	2 115
Ovocné sady	7 579
Produkční zahrady	5 436
Trvalé travní porosty	45 093
Živočišná výroba	87 562
Spotřeba podniků zemědělské prvovýroby celkem	503 032
Podniky služeb pro zemědělskou prvovýrobu patřící resortu	47 392
Nezemědělská činnost podniků zemědělské prvovýroby	9 977
Celková spotřeba v zemědělství	560 401

Pramen: VÚZT

Zpracoval: Z. Pastorek, O. Syrový (VÚZT)

Podle odborných odhadů vyplývajících ze zmíněného šetření se v roce 2000 spotřebovalo v zemědělství asi 560 mil. l motorové nafty (tab. TA8.5/02), z toho v rostlinné výrobě 415,5 mil. l, v živočišné výrobě 87,5 mil. l, v podnicích služeb 47,4 mil. l a na nezemědělskou činnost téměř 10 mil. l. Údaje o měrné spotřebě nafty pro jednotlivé kategorie půdy jsou uvedeny v tabulce TA8.5/03.

TA8.5/03 - Měrná spotřeba motorové nafty podle kategorií půdy

Kategorie zemědělské půdy	Měrná spotřeba (l/ha)
Orná půda - cena do 4 Kč/m^2	102,4
nad 4 do 5 Kč/m^2	109,4
nad 5 do 6 Kč/m^2	119,3
nad 6 do 7 Kč/m^2	122,6
nad 7 do 8 Kč/m^2	127,9
nad 8 Kč/m^2	128,8
Chmelnice	232,4
Vinice	136,4
Ovocné sady	153,4
Trvalé travní porosty	47,6

Pramen: VÚZT

Zpracoval: Z. Pastorek, O. Syrový (VÚZT)

Vzhledem k růstu cen motorové nafty (graf TA8.5/02) se náklady na spotřebu pohonných hmot stále výrazněji podílejí na výrobních nákladech. V roce 2000 tento podíl představoval u obilovin 675 Kč/t (zhruba 20 - 22 % z celkových nákladů), u řepky 830 Kč/t (zhruba 13 %), u brambor 277 Kč/t (zhruba 10 %).

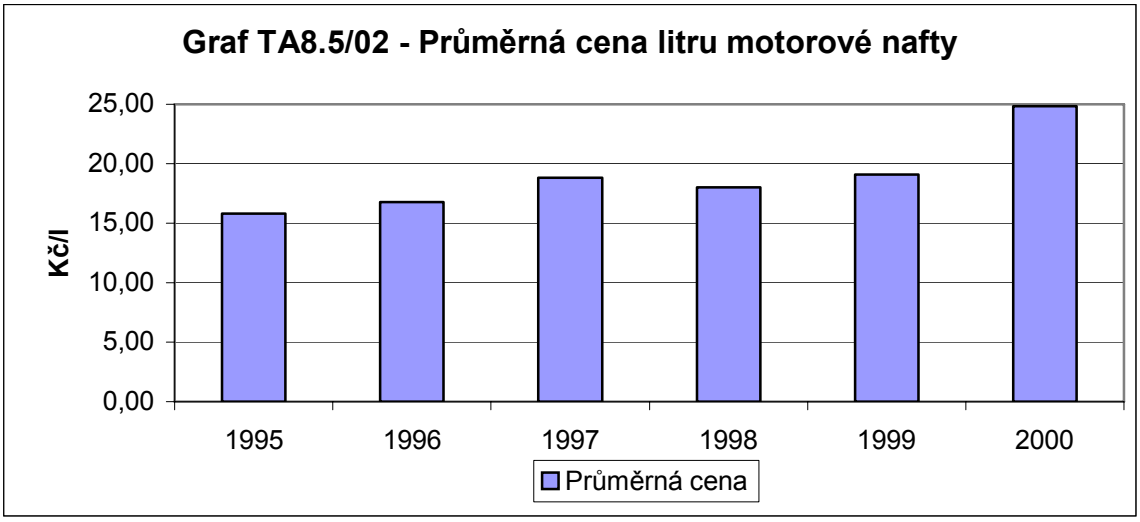

Pramen: MF

Zpracoval: Z. Pastorek, O. Syrový (VÚZT)

Spotřeba nafty je v průběhu roku rozdělena značně nerovnoměrně (graf TA8.5/03). Největší podíl na celoroční spotřebě připadá na třetí čtvrtletí roku, kdy je v zemědělství spotřebováno zhruba 45 % z celoroční spotřeby.

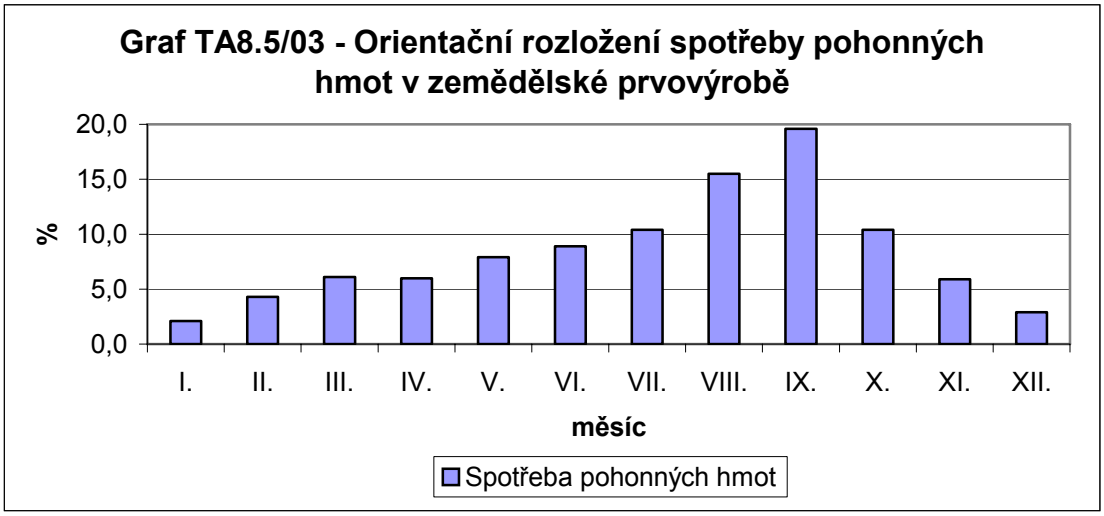

Pramen: MF

Zpracoval: Z. Pastorek, O. Syrový (VÚZT)

8.6 Finanční vstupy

8.6.1 Bankovnictví

V roce 2000 působilo v ČR 42 subjektů s bankovní licencí, včetně poboček zahraničních bank, z toho 4 banky s rozhodujícím podílem státu, 10 bank s převážně českým kapitálem, 7 bank s převažujícím zahraničním kapitálem, 11 dceřiných společností zahraničních bank a 10 poboček zahraničních bank. Na obchodní činnost bankovního sektoru a jeho výsledky v roce 2000 měla vliv celá řada faktorů. V prvé řadě to byla jeho privatizace a vývoj tuzemské ekonomiky. V závěru roku 2000 zbývala k dokončení procesu privatizace bankovního sektoru pouze privatizace Komerční banky.

Rozhodující podíl na aktivitách bankovního sektoru v roce 2000 měla skupina 5 velkých bank s rozhodujícím podílem 65,1 % na celém bankovním trhu ČR. Tento podíl se ve srovnání s předcházejícími roky postupně snižuje, zejména ve prospěch skupiny zahraničních bank a poboček zahraničních bank. Pokračující privatizace státních podílů ve velkých bankách postupně mění vlastnickou strukturu bankovního sektoru s posilováním podílu zahraničního kapitálu.

Základním trendem v bankovním sektoru v roce 2000 byl opět, stejně jako v předešlém roce, obezřetný přístup bank k úvěrovým aktivitám podnikatelských subjektů vzhledem k vysoké míře úvěrového rizika vyplývajícího z nepříznivé ekonomické situace podnikatelských subjektů žádajících o úvěr. Docílený stav alokace úvěrů jak z hlediska struktury vybraných odvětví, tak z hlediska časového rozložení klientských úvěrů ukazují tabulky TA8.6/01 - 02.

TA8.6/01 - Podíl úvěrů a pohledávek za klienty[1)] za vybraná odvětví[2)] (národní hospodářství = 100)

Banky celkem	Rok	Zemědělství, myslivost a rybolov	Zpracovatelský průmysl	
			celkem	z toho - potravinářský
Úvěry a pohledávky za klienty	1997	2,7	30,5	5,0
	1998	2,4	27,7	5,1
	1999	2,3	25,7	4,5
	2000	2,0	22,6	3,8

1) Rezidenti a nerezidenti, v Kč a cizí měně.

2) Odvětví = odvětvová klasifikace ekonomických činností OKEČ; předmětem klasifikace je třídění všech pracovních činností vykonávaných jak kolektivními, tak individuálními ekonomickými subjekty.

Pramen: ČNB - Bankovní a měnová statistika

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

V roce 2000 došlo v porovnání s rokem 1999 k poklesu alokace úvěrů do zemědělství, myslivosti a rybolovu ze 26,1 mld. Kč na 21,7 mld. Kč (tj. o 16,9 %), zatímco v bankovním sektoru celkem pouze o 2,4 %.

TA8.6/02 - Časová struktura úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu k 31. 12. (%)

Banky	1998	1999	2000
Úvěry a pohledávky celkem	100,0	100,0	100,0
v tom - krátkodobé[1)]	25,7	21,2	17,0
- střednědobé[2)]	23,9	21,7	19,1
- dlouhodobé[3)]	50,4	57,1	63,9

1) Úvěry krátkodobé s dobou splatnosti do 1 roku včetně.

2) Úvěry střednědobé s dobou splatnosti do 4 let včetně.

3) Úvěry dlouhodobé s dobou splatnosti nad 4 roky.

Pramen: ČNB - Bankovní a měnová statistika

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Objem investičních úvěrů do zemědělství (zhruba 50 %) po tři roky klesal a v roce 2000 se tento pokles v porovnání s rokem 1999 v důsledku řady faktorů dále prohloubil ze 13,0 mld. Kč na 11,4 mld. Kč (tj. o 12,3 %). Významné byly především probíhající strukturální změny v alokaci investic, ale i přístup zemědělských podniků k úvěrovým zdrojům pro financování investic a nejistota z očekávané míry ekonomického růstu v souvislosti s velmi nepříznivými klimatickými podmínkami roku 2000. Z hlediska časové struktury úvěrů došlo v roce 2000 v porovnání s rokem 1999 ke zvýšení podílu dlouhodobých úvěrů o 11,9 %.
Pozitivním jevem pro podnikatelské subjekty je dlouhodobý pokles úrokových sazeb zlepšující dosažitelnost bankovních úvěrů. Největší pokles byl zaznamenán v roce 1999, kdy průměrné úrokové sazby klesly v porovnáním s rokem 1998 o 4,2 procentního bodu na 8,7 %. Rok 2000 lze z hlediska vývoje úrokových sazeb z úvěrů charakterizovat jako poměrně stabilizovaný (meziroční pokles o 1,5 procentního bodu na 7,2 %). Jednou z příčin tohoto vývoje byla i skutečnost, že trh v roce 2000 nebyl ovlivněn žádnými negativními vnějšími či vnitřními faktory, které by měly trvalejší dopad na výši úrokových sazeb.

TA8.6/03 - Průměrné úrokové sazby z úvěrů (%)

Rok	Úrokové sazby celkem	Krátkodobé	Střednědobé	Dlouhodobé
1993	14,107	15,626	15,995	10,423
1994	13,111	13,366	14,957	10,959
1995	12,802	12,728	14,333	11,350
1996	12,538	12,386	13,876	11,552
1997	13,216	13,229	13,883	12,656
1998	12,857	13,209	13,475	11,977
1999	8,690	8,711	8,999	8,453
2000	7,156	6,813	7,994	7,031

Pramen: ČNB - Bankovní a měnová statistika

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Graf TA8.6/01 znázorňuje časovou strukturu bankovních úvěrů spadajících do odvětví zemědělství, myslivosti a rybolovu v porovnání s vývojem průměrných úrokových sazeb z úvěrů v letech 1996 - 2000.

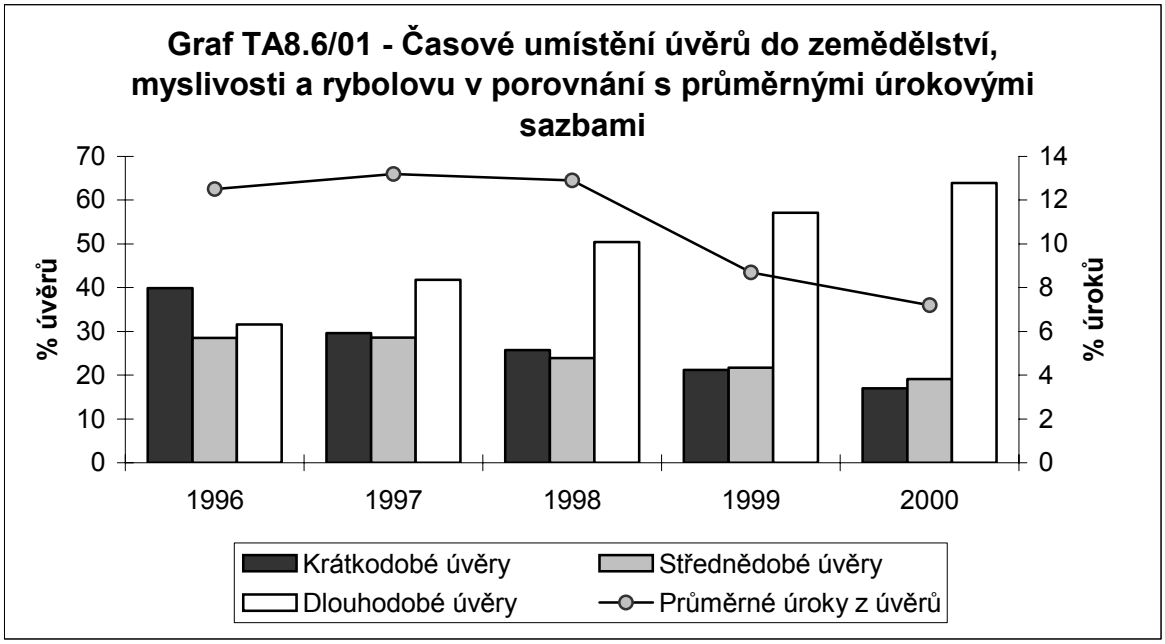

Pramen : ČNB - Bankovní a měnová statistika
Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

8.6.2 Ostatní finanční vstupy

Výrobní základna v průběhu 90. let byla v podstatě privatizována, ale přesto nadále dochází k výrazným majetkovým přesunům a změnám vlastnických vztahů. Tabulka TA8.6/04 ukazuje vývoj dlouhodobých a krátkodobých závazků u podnikatelských subjektů v Kč/ha z. p. Další informace o uvedených položkách pasiv jsou uvedeny v kap. A4.

TA8.6/04 - Vybrané položky pasiv (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Dlouhodobé závazky	19 070	17 775	9 289	7 465	14 435	12 567
Krátkodobé závazky	6 697	5 860	7 662	6 697	7 215	6 350
z toho - závazky z obchodního styku	4 144	3 440	5 403	4 666	4 791	4 148

Pramen : Výběrové šetření FADN
Zpracoval: V. Pokorný, F. Slavík (VÚZE)

8.7 Pojištění

Ve struktuře pojišťovacích institucí v roce 2000 došlo pouze k jedné administrativní změně. Chmelařská pojišťovna působí na trhu zemědělského pojištění od dubna 2000 pod novým jménem ČSOB Pojišťovna, a. s.
Zemědělské pojištění tedy nabízely v roce 2000 v ČR následující pojišťovací společnosti: Česká pojišťovna, a. s., ČSOB Pojišťovna, a. s., Kooperativa pojišťovna, a. s., ČS-Živnostenská pojišťovna, a. s., Generali pojišťovna, a. s., Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s. a Česká podnikatelská pojišťovna, a. s.
Uvedené instituce se dlouhodobě výrazně liší podílem na trhu zemědělského pojištění. Největší podíl v roce 2000 zaujímala na trhu Česká pojišťovna, a. s. (cca 83 %), druhá v pořadí byla ČSOB Pojišťovna, a. s., (cca 8 %) a ostatní pojišťovny se dělily o zbývajících 9 % (tab. A8.7/01).
Ve snaze o udržení a rozšíření svého podílu na trhu nabízely pojišťovny různé kombinace pojistných produktů podle konkrétních pojistných podmínek jednotlivých institucí. V zásadě pojištění kombinuje zabezpečení proti pojistným nebezpečím, z nichž hlavním zůstává krupobití a následně pak požáry, povodně, záplavy a vichřice. Dále je možno pojistit plodiny proti sesuvům půdy, vyzimování a jarním mrazům. Pojišťují se všechny druhy polních plodin, chmel, vinná réva, ovoce, ale i kultury ve sklenících, okrasné rostliny a travní a lesní porosty. Klimatické nebezpečí „sucho“ není v nabídce pojištění žádné komerční pojišťovny.

V oblasti pojištění hospodářských zvířat nabízejí pojišťovny zejména zabezpečení proti nákazám[84] a dalším hromadným škodám na zvířatech v důsledku živelných, ale i jiných událostí (např. výpadek elektrického proudu). Pojištěním je možno pokrýt nucené porážky zvířat nařízené v ohnisku nákazy nebo v ochranném pásmu a nařízenou dezinfekci v ohnisku nákazy. Produkty pojištění navazují na právní normy, především na veterinární zákon, který řeší problematiku systému náhrad garantovaných státem v návaznosti na možnosti pojištění zvířat. Pojistit lze i jednotlivé škody na zvířatech jako jsou úrazy, neinfekční nemoci apod. Z pojištění pro případ výpadku produkce hospodářských zvířat je možno uhradit nevytvořený zisk a fixní náklady.
V roce 2000 byla poprvé v rámci dotačního titulu 8.D Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování podpor, řešena státní podpora pojištění nákaz hospodářských zvířat[85].
Propojištěnost[86] plodin v roce 2000 se odhaduje, podobně jako v roce 1999, na jednu třetinu ploch. Propojištěnost hospodářských zvířat pokrývá cca tři čtvrtiny stavů hospodářských zvířat v ČR.
Podle údajů České asociace pojišťoven nedosáhlo zemědělské pojištění celkem v roce 2000 úrovně roku 1999. Na této skutečnosti se projevil zejména značný pokles pojistného u pojištění plodin (zhruba o 13 %). Pokles pojistného u pojištění hospodářských zvířat je v meziročním srovnání již menší než v uplynulém období (pouze 8,6 %). V dané oblasti se již projevil efekt státní podpory pojištění.
Pojistné plnění v zemědělství celkem se zvýšilo téměř o 18 % z titulu výrazně vyššího plnění z pojištění plodin (o 42,9 % více než v roce 1999). Pojistné plnění u hospodářských zvířat se naopak snížilo o 18,3 %.

TA8.7/01 - Pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index[1)]
Předepsané pojistné celkem	967,7	861,6	89,0
- plnění celkem	803,9	947,4	117,9
z toho - zvířata - předepsané pojistné	423,1	386,6	91,4
- plnění	329,4	269,2	81,7
- plodiny - předepsané pojistné	544,6	475,0	87,2
- plnění	474,5	678,2	142,9
Škodní průběh celkem (%)[2)]	83,1	110,0	26,9

1) Pro škodní průběh činí meziroční rozdíl 26,9 procentních bodů.

*2) Škodní průběh = plnění celkem / předepsané pojistné celkem * 100.*

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Ukazatel škodní průběh, který charakterizuje poměr pojistného plnění k předepsanému pojistnému, vypovídá o neklidném klimatickém roce a naproti tomu o klidném nákazovém roce 2000. Pojišťovací instituce vykázaly meziroční nárůst škodního průběhu celkem o 26,9 procentního bodu, z toho u plodin růst o 55,7 procentního bodu, u zvířat naopak pokles o 8,2 procentního bodu.
Škody u zvířat vznikaly především v důsledku tzv. jednotlivých škod, tj. neinfekčního onemocnění, úrazů zvířat apod. V pojištění plodin se výrazně projevily škody způsobené krupobitím na většině území ČR, zejména v jižních, středních a východních Čechách a na jižní Moravě**.** Škody z titulu záplav a požárů byly lokálního významu**.** V meziročním srovnání bylo v roce 2000 proti roku 1999 výrazně více škod na plodinách, které se řešily jednak pojištěním, jednak ad hoc státními podporami (např. sucho).
Rok 2000 lze v zemědělském pojištění považovat za mezní, neboť některé pojišťovací instituce nabízející dosud pojištění hospodářských zvířat a plodin uvažují o odchodu z tohoto trhu. Důvodem je zřejmě insolventnost značné části zemědělských podniků projevující se v nízkém krytí podnikatelského rizika, které objektivně v zemědělském podnikání existuje. Tyto skutečnosti v roce 2000 podpořily nezbytnost jednání MZe s Agrární komorou a komerčními pojišťovnami o nutnosti řešení této situace s cílem realizovat co nejdříve první opatření

---

84 *Riziko nákazy BSE je zahrnuto v nákazovém pojištění především České pojišťovny, a. s., ČSOB Pojišťovny, a. s., a Kooperativy pojišťovny, a. s. Pojištění proti riziku slintavky a kulhavky (SLAK) patří do pojištění proti nákazám obecně.*

85 *Realizace této podpory je vázána ze strany žadatele na výši individuálního pojištění proti vyjmenovaným nákazám (minimálně 10 tis. Kč) a na disponibilní finanční prostředky k datu 15. 11. 2000 ze strany podporovatele.*

86 *Propojištěnost je termín vyjadřující podíl plochy pojištěných plodin na celkové výměře a podíl pojištěných hospodářských zvířat na jejich celkovém počtu v ČR.*

k podpoře zemědělského pojištění. Předpokládá se přitom využití zahraničních zkušeností a informací zejména z EU o systémech zemědělského pojištění v souladu s harmonizací agrární politiky ČR se SZP.

9 Sociální situace v agrárním sektoru a na venkově

9.1 Trh práce a úroveň mezd

9.1.1 Agrární trh práce

Vývoj situace na trhu práce v ČR v roce 2000 se pozitivně odrazil také ve vývoji agrárního trhu práce. Míra agrární nezaměstnanosti[87] zaznamenala v průběhu roku 2000 meziroční pokles o 2 procentní body (z 8,5 % na 6,5 %), přičemž snížení této specifické míry nezaměstnanosti bylo dynamičtější než v případě celkové míry nezaměstnanosti (pokles o 0,7 procentního bodu). Míra nezaměstnanosti ve skupině zemědělských žen vykázala meziročně výraznější pokles než ve skupině zemědělských mužů, přesto však nadále dosahuje míra agrární nezaměstnanosti žen (9,9 %) více než dvojnásobné hodnoty ve srovnání s mírou agrární nezaměstnanosti mužů (4,5 %).

Podíl uchazečů o zaměstnání uvolněných ze zemědělství na celkovém počtu nezaměstnaných v roce 2000 činil 3,9 %. Podíl nezaměstnaných žen uvolněných ze zemědělství na všech nezaměstnaných ženách v národním hospodářství (4,0 %) je přitom vyšší než podíl zemědělských žen na ženách pracujících v národním hospodářství (3,2 %). Je patrné, že ženy uvolněné ze zemědělství mají na trhu práce výrazně nižší příležitosti, a to jak ve srovnání s nezaměstnanými ženami v ČR, tak i s muži uvolněnými ze zemědělství. Tato situace je především způsobena rozdíly mezi kvalifikačními předpoklady zemědělských uchazeček o práci a kvalifikačními požadavky volných pracovních míst.

Podíl zemědělských uchazečů na uchazečích evidovaných na úřadech práce je výrazně regionálně diferencován, nejvyšších hodnot dosahoval v okresech Louny (13,3 %), Břeclav (10,2 %), dále Jindřichův Hradec, Rokycany, Pelhřimov, Přerov, Karlovy Vary, Prostějov, Prachatice, Semily a Znojmo[88].

V roce 2000 se jevila situace na agrárním trhu práce poněkud příznivěji než na celkovém trhu práce. Pro posouzení reálné situace na agrárním trhu práce je však podstatný výrazný nesoulad nabídky a poptávky. Je podmíněn prvořadě tím, že agrární trh práce prakticky nevytváří nové pracovní příležitosti (pouze v necelé čtvrtině okresů ČR vzniká poptávka po zemědělských pracovních silách). Vyčerpaná absorpční schopnost odvětví zemědělství v oblasti zaměstnanosti je dána především strukturálními a technologickými změnami v zemědělské výrobě s následnou nižší potřebou živé práce a dlouhodobě nepříznivou ekonomickou situací zemědělských podniků. Pokud poptávka ze strany podniků existuje, týká se převážně kvalifikovaných dělnických profesí do živočišné výroby, které však v nabídce agrárního trhu práce chybí. Příčinou neuspokojené poptávky je nezájem zejména kvalifikovaných pracovníků o uplatnění v zemědělství (včetně neochoty zabezpečit nástupnictví v podnikání fyzických osob), plynoucí z nízké ceny práce, nevyhovující pracovní doby, špatného pracovního prostředí, fyzicky náročné práce, nízké společenské prestiže zaměstnání v zemědělství a nejasné perspektivy podnikání v odvětví. Nabídku volné pracovní síly vytvářejí převážně nekvalifikovaní zemědělští pracovníci (vč. cizinců[89]), kteří jsou nejčastěji využíváni (zvláště v okresech s vysokým podílem zemědělců na zaměstnanosti) jako sezonní pracovníci. O sezonním využívání pracovníků svědčí i skutečnost, že téměř třetinu zemědělských uchazečů o zaměstnání představují uchazeči s krátkou dobou evidence (do 3 měsíců).

Nevyvážená situace na agrárním trhu práce se projevuje i v obtížném umísťování absolventů zemědělských škol - zejména středních odborných škol s maturitou a učebních oborů s maturitou. Věková kategorie 19 - 29 let je současně mezi zemědělskými uchazeči evidovanými na úřadech práce nejčetnější věkovou kategorií. Na druhé straně se meziročně dramaticky snížila (o 65,3 %) poptávka po vysokoškolském studiu zemědělských

---

87 *Míra celkové i specifické nezaměstnanosti podle definice ILO. Specifická míra nezaměstnanosti (zde agrární) je relativní ukazatel, metodicky konstruovaný ČSÚ, který charakterizuje nezaměstnanost určité sociální, odvětvové, věkové, regionální aj. skupiny obyvatelstva (konkrétně pracovníků uvolněných ze zemědělství, myslivosti a souvisejících služeb), kde v čitateli jsou zahrnuti všichni nezaměstnaní z dané skupiny a ve jmenovateli zaměstnaní i nezaměstnaní z téže skupiny. Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 1999, 2000), ČSÚ 2000, 2001.*

88 *Pro rok 2000 nejsou k dispozici oficiální statistické údaje o pracovnících uvolněných ze zemědělství podle krajů (NUTS 3) a okresů (NUTS 4), uvedená data byla získána z plošného šetření VÚZE na úřadech práce v roce 1999.*

89 *Údaje o zaměstnávání cizinců podle sektorů národního hospodářství nejsou k dispozici.*

a veterinárních oborů, což může významně ovlivnit budoucí úroveň řízení zemědělských podniků[90]. Problémovou skupinou na agrárním trhu práce jsou však i zemědělští uchazeči věkové kategorie nad 50 let, kteří nacházejí nové uplatnění ještě obtížněji než příslušníci téže věkové kategorie mezi nezaměstnanými v ČR celkem.

9.1.2 Vývoj mezd

V roce 2000 se průměrné nominální mzdy v celém národním hospodářství zvýšily ve srovnání s rokem 1999 o 6,6 %. Průmysl zaznamenal poněkud výraznější zvýšení (o 7,2 %), mezi dosaženou úrovní mezd v průmyslu (13 583 Kč) a v národním hospodářství celkem (13 491 Kč) zůstává však nadále pouze nevýznamný rozdíl (tab. A9.1/01). Odměňování v zemědělství dosažením meziročního zvýšení o 7,8 % prolomilo v roce 2000 dlouhodobé zaostávání v tempu meziročních nárůstů vůči průmyslu a NH celkem. Toto relativní zlepšení však bylo příliš mírné na to, aby došlo i ke snížení absolutního rozdílu mezi průměrnou mzdou v zemědělství a ve srovnávaných odvětvích. Při dosažené průměrné mzdě 10 134 Kč v zemědělství v roce 2000 tento rozdíl proti stavu v roce 1999 dokonce mírně narostl (o necelých 200 Kč vůči průmyslu a přibližně o 100 Kč vůči národnímu hospodářství) a ve srovnání s průmyslem již činí téměř 3,5 tis. Kč. V roce 2000 došlo též ke zmírnění disparity mezd v zemědělství, nadále však zůstává na úrovni přibližně 75 % jak vůči průmyslu (74,6 %), tak vůči národnímu hospodářství celkem (75,1 %). Důležitou skutečností je, že zvýšení mezd v zemědělství bylo umožněno především dalším výrazným snížením počtu pracovníků v tomto rezortu.
Výše popsaný vývoj nominálních mezd spolu s indexem spotřebitelských cen se promítl ve vývoji reálných mezd. Ty rostly jak v národním hospodářství a průmyslu, v nichž tempo nárůstu zaznamenalo určité zpomalení proti předchozímu roku, tak i v zemědělství, kde byl vývoj v porovnání s předchozím rokem naopak podstatně příznivější (tab. A9.1/02). Mírné zlepšení v roce 2000 však nemohlo podstatně ovlivnit nepříznivou úroveň reálných mezd v zemědělství, které jsou o 23,4 % pod úrovní roku 1989, zatímco průmysl a národní hospodářství dosáhly úrovně roku 1989 již před několika lety a nyní ji překračují v průměru o 10 %.

9.2 Změny sociálního postavení zemědělců

Vývoj sociálně-ekonomické struktury odvětví a sociálního postavení zemědělců je odrazem pokračující restrukturalizace podnikatelského prostředí (vlastnicko-podnikatelské a velikostní struktury podniků) a reálné ekonomické výkonnosti zemědělských podniků. Ve struktuře zemědělské ekonomicky aktivní populace[91] se z hlediska postavení v zaměstnání a majetkoprávního vztahu k výrobním zdrojům diferencuje pět základních sociálně ekonomických skupin[92]:

- zaměstnanci (tj. námezdní pracovníci placení mzdou v podnicích právnických i fyzických osob, včetně najatého managementu). Jejich strukturální podíl na zemědělské ekonomicky aktivní populaci v roce 2000 činil 62,9 % a meziročně zůstal prakticky zachován (nárůst o 0,1 procentního bodu);
- pracující členové zemědělských družstev (sebezaměstnaní podílníci na zemědělské půdě, majetku, kapitálu, práci a řízení družstva). Jejich podíl ve struktuře činil 23,1 % a meziročně zůstal rovněž stabilizován (nárůst o 0,2 procentního bodu);
- podnikatelé pracující na vlastní účet (sebezaměstnané fyzické osoby s podnikatelským oprávněním bez zaměstnanců). Jejich podíl ve struktuře činil 9,9 % a meziroční úbytek dosáhl 0,7 procentního bodu;
- zaměstnavatelé (sebezaměstnaní podnikatelé v zemědělských podnicích právnických i fyzických osob - společníci, akcionáři obchodních společností a vlastníci podniků,

---

90 *Pramen: Ústav pro informace ve vzdělávání, Praha 2000.*

91 *S hlavním zdrojem příjmů ze zemědělství (jediné nebo hlavní zaměstnání).*

92 *Přejata klasifikace postavení v zaměstnání podle metodiky ČSÚ. Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 1998, 1999), ČSÚ 1999, 2000. Data se vztahují k zemědělství, myslivosti a souvisejícím službám.*

kteří najímají pracovní sílu). Jejich podíl ve struktuře činil 3,5 % a meziroční nárůst dosáhl 0,6 procentního bodu;

- pomáhající rodinní příslušníci (sebezaměstnané osoby v podnicích podnikatelů pracujících na vlastní účet na základě jiného než pracovněprávního vztahu). Jejich podíl ve struktuře činil 0,6 % a meziročně zůstal prakticky zachován (úbytek o 0,2 procentního bodu).

Přestože sociálně-ekonomická struktura pracovníků v zemědělství se v meziročním srovnání výrazně nemění, za významný signál lze považovat mírný nárůst strukturálního podílu kategorie zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci). Tato jediná kategorie navíc zaznamenala ve srovnání s rokem 1999 absolutní i relativní přírůstek pracovníků (o 0,9 tis. osob, tj. o 16,1 %, a to při 21,1% úbytku v období 1998 - 1999). Nárůst zaměstnanosti v kategorii zaměstnavatelů souvisí s pokračujícím procesem transformace zemědělských družstev na obchodní společnosti a s rozvojem podnikání fyzických osob se zaměstnanci, podnikajících ve smyslu obchodního zákoníku.

Lze konstatovat, že v sociálně-ekonomické struktuře odvětví nadále převažují zaměstnanci, přičemž jejich podíl se v posledních dvou letech stabilizoval. Ve struktuře sebezaměstnaných zůstávají převažující kategorií pracující členové družstev.

Ve srovnání se sociálně-ekonomickou strukturou národního hospodářství jsou v odvětví zemědělství patrné výrazné rozdíly plynoucí z odlišné podnikatelské struktury - pro zemědělství je v roce 2000 typický vyšší podíl pracujících členů družstev (o 22,1 procentního bodu) a nižší podíl zaměstnanců (o 20,9 procentního bodu), zatímco podíly podnikatelů na vlastní účet (podnikatelů bez zaměstnanců) a zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci) se blíží podílům těchto kategorií v národním hospodářství.

Sociální postavení zemědělců nepříznivě podmiňuje nízká úroveň příjmů, nepříznivá vzdělanostní struktura, úzká profesní specializace (malá profesní flexibilita a z ní plynoucí obtíže uplatnění mimo agrární trh práce), nepříznivá věková struktura, vázanost na vlastní venkovské bydlení a nízká prostorová mobilita, dále dosud plně neobnovené vlastnické vztahy k půdě (oddělení užívání půdy od jejího vlastnictví), podnikatelská pasivita velké části zemědělské populace (neochota podnikat podmíněná reziduální kolektivistickou a paternalistickou orientací v oblasti zaměstnanosti a zabezpečování sociálních jistot, násobená vysokými náklady nezbytnými k zahájení podnikání v zemědělství) a nízká společenská prestiž uplatnění v zemědělství.

9.3 Sociální situace na venkově

Venkovský prostor ČR zahrnoval k 1. 1. 2000 podle metodiky EU na úrovni NUTS 5 (lokální úroveň - obce)[93] 80 % z celkového počtu obcí a 75 % rozlohy státu. Žilo v něm 22,3 % obyvatel z celkového počtu obyvatel ČR. Sídelní struktura se výrazně nezměnila, meziročně přibylo 7 obcí, a to vyčleněním ze stávajících obcí.

V obcích do 2 tis. obyvatel - považovaných v ČR tradičně za venkovské - k 1. 1. 2000 žilo 25,6 % obyvatelstva. Venkovské obce se vyznačují nižším podílem obyvatelstva v produktivním věku na trvale bydlícím obyvatelstvu - v roce 2000 činil tento podíl 63,7 %, přičemž celostátní průměr dosahoval 65,2 %. Nejnižší podíl obyvatelstva v produktivním věku (59,1 %) je zaznamenáván ve velmi malých obcích (do 100 obyvatel). V porovnání s rokem 1994 došlo ve sledovaném období ke značnému zvýšení podílu produktivního obyvatelstva ve všech velikostních kategoriích obcí (v roce 1994 činil celostátní průměr 60,1 %, v obcích do 2 tis. obyvatel celkem 58 %, z toho v obcích do 100 obyvatel 53,1 %). Přestože se tady projevuje mírný trend vyrovnávání rozdílu mezi velikostními kategoriemi obcí, zůstává „odstup" kategorie nejmenších obcí od celostátního průměru nadále výrazný.

Vývoj počtu obyvatel ve venkovských obcích (do 2 tis. obyvatel) v období 1994 - 2000 vykazuje mírný přírůstek (na rozdíl od městských oblastí, kde je zaznamenán úbytek). Analýza podle velikostních kategorií venkovských obcí však svědčí o ohrožení stability osídlení především menších obcí v ČR. Populační vývoj v souboru nejmenších obcí (v nichž v roce 2000 žilo méně než 100 obyvatel[94]) zaznamenává za uvedené období úbytek

---

93 *Metodika územního vymezení venkovských oblastí OECD, používaná v EU (EUROSTAT), vychází ze dvou hierarchických úrovních územních jednotek: lokální úroveň (venkovská obec - NUTS 5), kde venkovská obec je obec s hustotou obyvatelstva menší než 100 obyvatel/km^2 a regionální úroveň (venkovské území - NUTS 3), kde venkovský region je funkční, administrativní region, který se člení podle stupně „venkovskosti", vyjádřeného podílem obyvatelstva ve venkovských obcích („výrazně venkovský" region je region, kde více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích a „venkovský" region je region, kde 15 - 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích.*

94 *Soubor zahrnoval téměř 600 obcí a žilo v nich na konci sledovaného období přes 40 000 obyvatel.*

6,7 %. Z regionálního pohledu (NUTS 4 - okresy) přitom úbytky v této velikostní kategorii značně kolísají, takže v řadě okresů se pohybovaly kolem 8 % a výše (v Čechách např. okresy Kolín, Kutná Hora, Mělník, Nymburk, Rakovník, Pelhřimov, Písek, Strakonice, Domažlice, Louny, Havlíčkův Brod, Jičín, Klatovy, Plzeň-jih, Rokycany, Rychnov nad Kněžnou, na Moravě pouze Blansko, Třebíč, Znojmo).
K velmi vysokým úbytkům pracovníků v zemědělství došlo především v okresech, které mají spíše městský charakter a kde zemědělství tvořilo nízký podíl na zaměstnanosti i v předchozích obdobích. Zde se také nejčastěji vyskytují oblasti s ukončenou zemědělskou činností. Jedná se především o severočeské a západočeské okresy (Sokolov, Teplice, Jablonec nad Nisou, Cheb, Ústí nad Labem, Chomutov, Liberec aj.). Výrazný propad v zaměstnanosti však zaznamenaly i některé venkovské okresy (Rokycany, Tachov, Rakovník, Bruntál, Český Krumlov, Jičín, Domažlice a další).
Ve venkovském prostoru (podle metodiky EU) přetrvává výrazná disparita v úrovni odměňování ve srovnání s městskými oblastmi a meziročně nedoznala prakticky změn (průměrné mzdy ve „výrazně venkovských" oblastech v roce 1999[95] dosahovaly 86,6 % průměrných mezd v národním hospodářství, naproti tomu mzdy ve „výrazně městských" oblastech překračovaly celostátní průměr o 15 %). V porovnání s rokem 1998 nedošlo v regionální diferenciaci k výrazným změnám (nejnižších mezd nadále dosahují okresy Bruntál, Jeseník, Pelhřimov).
Dalším indikátorem sociální situace ve venkovských regionech je míra nezaměstnanosti. Ani v roce 2000 nebyla prokázána přímá souvislost mezi „venkovskostí" (podle metodiky EU) a mírou nezaměstnanosti v jednotlivých okresech (nejvyšší míry nezaměstnanosti nadále dosahovaly „výrazně městské" okresy). Pouze dva „výrazně venkovské" okresy[96] - Jeseník (13,2 %) a Znojmo (13 %) vykazovaly k 31. 12. 2000 nezaměstnanost vyšší než byl průměr v ČR (8,8 %) a z „venkovských" okresů se nad průměrem ČR nacházelo jednadvacet okresů (např. Bruntál 17,2 %, Louny 17,1 % a Přerov 14,2 %). Mezi jedenáct okresů s výrazně podprůměrnou mírou nezaměstnanosti (méně než 5 %) se řadí šest „venkovských" a tři „výrazně venkovské" okresy (Jindřichův Hradec, Domažlice a Benešov).
Méně příznivá situace na trhu práce se však projevuje ve venkovských mikroregionech, kde omezování či zánik zemědělské výroby (státních statků a zemědělských družstev) spolu s nedostatkem nezemědělských pracovních příležitostí v důsledku podnikatelského a investorského nezájmu výrazně zvyšuje míru lokální či mikroregionální nezaměstnanosti (zejména žen, mladých lidí a osob ve vyšším produktivním věku). Zvyšuje se tak ohrožení kvality a přijatelnosti životních podmínek venkovského obyvatelstva (snižování kupní síly, ohrožení chudobou) a stability venkovského osídlení. Přispívá k tomu zejména v malých obcích nízká úroveň občanské vybavenosti a zhoršující se situace v oblasti dopravní obslužnosti.

---

95 *Použitá regionální data o mzdách jsou za rok 1999.*

96 *Ze 64 venkovských okresů je 9 okresů „výrazně venkovských" a 55 „venkovských".*

10 Posouzení vlivu agrárního sektoru na životní prostředí

Zemědělství se svým úzkým vztahem ke krajině a životnímu prostředí má značný potenciál poskytovat společnosti významné environmentální služby. Žádoucí hospodaření na půdě může podporovat schopnost krajiny částečně kompenzovat negativní vlivy antropogenní činnosti. Aby mohl být posouzen vliv agrárního sektoru na životní prostředí, byl vytvořen systém indikátorů (tab. TA10/01).

První skupina indikátorů 1 - 17 představuje způsoby využití půdy v ČR. Indikátory 18 - 23 zahrnují charakteristiky používaných vstupů. Chovy hospodářských zvířat se zabývají indikátory 24 - 29. Obnovitelné i neobnovitelné zdroje energie (včetně spotřeby energií) jsou popsány v ukazatelích 30 - 39. Spotřebu potravin (včetně její kvality) představují ukazatele 40 - 43. Výsledky monitoringu cizorodých látek v ekosystémech dotčených zemědělstvím a podíl havárií způsobených zemědělstvím jsou obsaženy v indikátorech 44 - 49. Charakteristiky vybraných nástrojů agroenvironmentální politiky jsou obsaženy v ukazatelích 50 - 55.

Výměra z. p. se v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 významně nezměnila. Rovněž zastoupení jednotlivých kultur zůstává z hlediska environmentálních funkcí zemědělství přibližně na stejné úrovni. V průběhu roku 2000 došlo proti roku 1999 k nárůstu TTP o 1,14 %. Zvyšování podílu TTP na z. p. je stimulováno opětně zavedenou podporou „Změny struktury zemědělské výroby zatravněním zemědělských pozemků s ornou půdou“, na jejímž základě se v roce 2000 podařilo nově zatravnit přibližně 7 tis. ha ploch. Na stávajících loukách a pastvinách v roce 2000 stále převažoval extenzivní způsob hospodaření (nízká spotřeba živin), což je předpokladem pro obnovu a zachování biologické různorodosti TTP.

Ve výměře ZCHÚ (zvláště chráněných územích) nedošlo v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 k výrazným změnám. Velkoplošná ZCHÚ[97] představovala 15 % celkové rozlohy území a maloplošná ZCHÚ[98] zaujímala 1,1 % celkové rozlohy.

Rozsah negativních dopadů na půdu (např. eroze půdy, zasolení, podmáčení, dlouhodobý nedostatek vláhy, kontaminace půdy rizikovými prvky) nedoznal ve sledovaném období změn. Z vyjmenovaných dopadů je významné především riziko eroze půdy (potenciálně ohrožena je téměř polovina výměry z. p.). Rok 2000 byl v některých oblastech charakteristický nedostatkem srážek.

Některé negativní jevy na půdě (např. eroze) mohou být zmírněny mj. používáním půdoochranných technologií (bezorebné setí aj.), nebo alternativními způsoby hospodaření, z nichž nejvýznamnější je ekologické zemědělství (viz kap. A6). V roce 2000 nedošlo k zásadním změnám v oblasti technologií zpracování půdy. Bezorebné technologie setí se používají převážně při pěstování obilovin a částečně i řepky.

Průměrná úroveň aplikace hnojiv a přípravků na ochranu rostlin (POR) na zemědělské pozemky zůstává nízká a je srovnatelná s předchozími lety. Spotřeba průmyslových hnojiv se v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 zvýšila z 65,6 kg na 75,9 kg čistých živin NPK/ha z. p., (tj. o 15,7 %) a dosáhla úrovně z roku 1997 (tab. A10/01). Stávající úroveň spotřeby hnojiv je tak nízká, že z hlediska dopadů na životní prostředí je významnější způsob a okolnosti jejich aplikace.

Spotřeba přípravků na ochranu rostlin dosáhla v roce 2000 výše 1 kg účinných látek na 1 ha z. p., přičemž v roce 1999 se jednalo o 0,98 kg/ha z. p.

Zatížení zemědělské půdy hospodářskými zvířaty v roce 2000 představovalo u jednotlivých druhů následující hodnoty: skot 0,28 DJ[99]/ha (rok 1999 - 0,27 DJ/ha), prasata 0,10 DJ/ha (rok 1999 - 0,10 DJ/ha), ovce a kozy 0,01 DJ/ha (rok 1999 - 0,01 DJ/ha). Na některých specializovaných farmách a v některých lokalitách mohou být tyto údaje vyšší a zatížení může představovat potenciální riziko pro životní prostředí. Podle průzkumu SVS ČR byly při kontrolách péče o hospodářská zvířata v roce 2000 shledány závady ve 2,7 % případů. V 1 % případů došlo k přestupkovému řízení. V souvislosti s týráním zvířat došlo v roce 2000 při soudním projednávání k odsouzení celkem ve 20 případech (31 případů v roce 1999).

V oblasti obnovitelných zdrojů energie došlo v roce 2000 v porovnání s předchozím rokem k dalšímu rozvoji jejich užití. Tato problematika je podrobně řešena v kapitole A7.

Objem energie spotřebované v zemědělství se odhaduje se na 46 mil. GJ, což je přibližně o třetinu méně než odhad z roku 1992 a dokládá extenzifikaci zemědělské výroby.

Podle nejnovějších údajů za rok 1999 nedošlo ke změně znečištění podzemních vod ve srovnání s rokem 1998 (tab. A10/02). Ukazatelé obsahu dusičnanů, amonných iontů, ropných látek a $CHSK_{Mn}$[100] se pohybují na stejné úrovni jako v předešlých letech. Z výsledků monitoringu nelze určit, jak velkou měrou ke znečištění vod přispělo zemědělství. Při stávající intenzitě hospodaření lze přepokládat, že vliv hospodaření na jakost vod je nižší než

---

97 *Národní parky, chráněné krajinné oblasti.*

98 *Národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky.*

99 *DJ - dobytčí jednotka představuje 500 kg živé hmotnosti hospodářského zvířete.*

100 *$CHSK_{Mn}$ - chemická spotřeba kyslíku při titraci manganistanem.*

v minulosti. Havarijní znečištění vod pocházející ze zemědělství se v roce 2000 podílelo 8,9 % na celkovém počtu havárií (v roce 1999 činil podíl 8,0 %).
Monitoring cizorodých látek v roce 2000 byl prováděn v potravinách a surovinách určených k výrobě potravin. Provedený monitoring ukázal, že v případě cizorodých látek nedosáhl podíl vzorků s nadlimitními obsahy různých látek výše 1 % (1,47 % ve sledování ČZPI v roce 1999). V případě mikroorganizmů byl podíl nevyhovujících vzorků větší (sledování prováděné ČZPI). V roce 2000 se jednalo o 6,5 % (6,2 % v roce 1999). Část vzorků představuje opakované odběry na místech zjištěných porušení předpisů, což zvyšuje podíl nevyhovujících odběrů. Monitoring v zemědělských a vodních ekosystémech v roce 2000 ukázal, že prostředí je kontaminováno především dusičnany ze zemědělských zdrojů a fosfáty z komunálních zdrojů. Lesní ekosystémy vykazují výskyt těžkých kovů zejména v houbách, vodní zdroje v těchto ekosystémech u 70 % vzorků vyhovují ukazatelům ČSN Pitná voda.
V roce 2000 byly uplatňovány podpory hospodaření s pozitivním vlivem na životní prostředí (podrobněji jsou komentovány v kapitole B5). Negativní vliv zemědělství na životní prostředí se v posledních letech snižuje.

TA10/01 - Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí za rok 2000

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2000
1	Využití půdy: výměra ZPF, LPF (ha/obyv., %).	ZPF: 0,42 ha/obyv., 54,3 % celkové rozlohy ČR, LPF: 0,26 ha/obyv. (LPF - lesní půdní fond), 33,4 % celkové rozlohy ČR.
2	Změny ve výměrách kultur na z. p. ve srovnání s rokem 1999 (± ha).	-2 570 ha z. p., -13 575 ha o. p., -36 ha chmelnic, +81 ha vinic, -190 ha ovocných sadů, +280 ha zahrad, +10 870 ha TTP.
3	Výměra orné půdy (ha/obyv.).	3 082 385 ha, 0,30 ha/obyv.
4	Zornění a zatravnění (%).	Zornění: 72,0 %, zatravnění: 22,5 %.
5	Podíl chráněné půdy na celkové rozloze ČR.	16,1 % rozlohy půdního fondu ČR (velkoplošná a maloplošná ZCHÚ).
6	Hospodaření v LFA (% LFA).	LFA byly vymezeny v roce 2000 a tvoří 59,5 % z. p., v tomto roce podle nich nebyly vypláceny podpory.
7	Pozemkové úpravy.	Komplexní pozemkové úpravy: 279 tis. ha (dokončené KPÚ k 31. 12. 2000 včetně zahájených k témuž datu). Jednoduché pozemkové úpravy: 408 tis. ha. Celkem bylo na PÚ vynaloženo 651 mil. Kč, z toho na KPÚ 499 mil. Kč a z toho na realizaci společných zařízení ekologického charakteru 38 mil. Kč.
8	Výměra odvodněných a zavlažovaných ploch (ha).	1 087 tis. ha odvodněných ploch (25,4 % z. p.), 150 tis. ha zavlažovaných ploch (3,5 % z. p.).
9	Výměra území postiženého půdní erozí (ha).	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 1 797 tis. ha (42 % z. p.). Potenciálně ohroženého větrnou erozí: 320 tis. ha (7,5 % z. p.).
10	Výměra území postiženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %).	151 tis. ha, 3,5 % z. p.
11	Výměra území postiženého zasolením a podmáčením (ha).	Slabě zasoleno: 660 ha (0,015 % z. p.). Podmáčeno: odhaduje se 150 tis. ha (3,5 % z. p).
12	Území se zvýšeným obsahem rizikových prvků v půdě (%).	Přibližně 5 % z. p.

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2000
13	Výměra rekultivovaných území (ha).	9,4 tis. ha (z toho 1 312 ha rozpracované zemědělské rekultivace).
14	Výměra hospodářsky nevyužívané zemědělské půdy (ha).	Údaj o výměře hospodářsky nevyužívané z. p. není k dispozici, odhaduje se 300 tis. ha.
15	Poměr ploch s konvenčním a alternativním způsobem hospodaření.	Na 3,9 % z. p. se hospodaří ekologickým způsobem.
16	Ekologické zemědělství - výměra (ha), státní podpora (Kč).	166 tis. ha ploch, na podporu ekologického způsobu hospodaření bylo v roce 2000 vynaloženo 89 mil. Kč.
17	Počet objektů poskytujících agroturistiku (ks).	Přibližně 200 objektů.
18	Změny technologie zpracování půdy.	Odhaduje se, že bezorebné technologie setí se používají na 400 tis. ha z. p. (9,3 % z. p.).
19	Hnojení statkovými hnojivy (t/ha z. p.).	4,3 t/ha z. p.
20	Spotřeba minerálních hnojiv a vápnění celkem (tis. t č. ž.).	N: 252 tis. t č. ž., P_2O_5: 46 tis. t č. ž., K_2O: 27 tis. t č. ž., Ca: 243 tis. t vápenatých hmot.
21	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z.p).	N: 58,9 kg č. ž./ha z. p., P_2O_5: 10,8 kg č. ž./ha z. p., K_2O: 6,2 kg č. ž./ha z. p., Ca: 56,8 kg vápenatých hmot/ha z. p.
22	Spotřeba přípravků na ochranu rostlin (kg účinných látek/ha).	1,0 kg/ha účinných látek POR.
23	Užívání certifikovaných osiv (%).	Odhad: obměna osiva klesla přibližně na 45 %.
24	Hustota chovu skotu, prasat, ovcí a koz, drůbeže (DJ/ha z. p.).	Skot 0,28 DJ/ha z. p., prasata 0,10 DJ/ha z. p., ovce a kozy 0,01 DJ/ha z. p., drůbež 0,01 DJ/ha z. p.
25	Technologické systémy chovu základních druhů hospodářských zvířat.	Skot: 40,3 % vazné, 59,7 % volné ustájení, 89,0 % stelivové, 11,0 % bezstelivové ustájení. Drůbež: 46,9 % klecový chov, 53,1 % ostatní.
26	Výsledky programu ochrany zvířat.	V roce 2000 kontrolovalo 346 inspektorů okresních a městských veterinárních zpráv ČR při 13,8 tis. dozorových akcích 27 mil. zvířat. Ve srovnání s rokem 1999 nedošlo k výrazné změně výsledků programu ochrany zvířat.
27	Výsledky dozorových akcí proti týrání zvířat v chovech, při přepravě a na jatkách (% nevyhovujících kontrol).	2,7 % kontrolovaných případů nevyhovělo normám, v 1 % případů byl podán podnět ke správnímu řízení.
28	Využívání zvířat k pokusům (ks).	266 tis. ks zvířat využito k pokusům.

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2000
29	Způsoby a výsledky vzdělávání, výchovy a propagace v oboru ochrany zvířat.	Účast zástupců ČR na 39. a 40. zasedání výboru Rady Evropy pro ochranu hospodářských zvířat. Seminář o předpisech Rady Evropy a ES k problematice ochrany zvířat. Seminář „Předpisy ES a ČR k ochraně zvířat“ (uspořádala SVS ČR). 7. mezinárodní konference „Ochrana zvířat a welfare“. Proběhly kurzy a zkoušky pro kvalifikaci inspektorů ochrany zvířat apod.
30	Oblast obnovitelných zdrojů energie.	Databáze alternativních zdrojů energie (DAZE - obsahující organizace, jednotlivce a projekty řešící tuto problematiku) je vedena ve Výzkumném ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice (www.vuoz.cz/vuoz/daze.nsf).
31	Podpora obnovitelných zdrojů energie (přehled dotačních titulů).	1.J.a. Podpora výroby metylesteru řepkového oleje (ČSN 65 6507/Z1), platnost od 1. 1. do 1. 4. 2000, 33,3 mil. Kč. 1.J.b. Podpora využívání BIOETANOLU jako alternativního paliva, 4 mil. Kč. 1.J.c. Podpora výroby metylesteru řepkového oleje (ČSN 65 6507/Z1), platnost od 1. 4. do 31. 12. 2000, 502,5 mil. Kč. 1.J.d. Podpora výroby směsného paliva - bionafty (ČSN 65 6508) s objemovým obsahem MEŘO 31 %, 589,5 mil. Kč.
32	Státní podpora bioetanolu a MEŘO (Kč).	Zvýhodnění DPH na bionaftu z tuzemského MEŘO: 958 mil. Kč. Zvýhodnění spotřební daně na bionaftu z tuzemského MEŘO: 315 mil. Kč. Dotace úroků (objem dosud nesplacených podpor, úrokový diferenciál): 91 mil. Kč. Podpora výroby ekologických paliv (MEŘO, bioetanol, bionafta): 1 129 mil. Kč.
33	Stav příprav výroby a užití bioetanolu jako obnovitelného zdroje energie.	Text je součástí kapitoly A7.
34	Bilance výroby a spotřeby metylesteru řepkového oleje a bionafty.	Výroba MEŘO 67,2 tis. t; spotřeba 70,4 tis. t; výroba bionafty 227,1 tis. t; spotřeba 231,8 t.
35	Objem spotřebované biomasy (t).	Více než 1 800 tis. t sušiny biomasy.
36	Podíl obnovitelných zdrojů energie na energetické bilanci ČR (%).	2,2 %, z toho biomasa představuje 1,6 %.
37	Přehled o počtu a výkonu kotelen spalujících biomasu.	Přibližně 40 tis. topenišť o výkonu do 50 kW, 430 kotelen o výkonu nad 200 kW, 60 kotelen o výkonu do 500 kW, větších je v provozu 17.

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2000
38	Spotřeba energie v zemědělství.	Odhaduje se 46 mil. GJ.
39	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l).	Spotřebovalo se přibližně 560,4 mil. l motorové nafty.
40	Spotřeba potravin podle potravinových skupin (kg/obyv./rok, meziroční index).	Odhad roku 2000: maso celkem 79,3 kg/obyv./rok, index 95,5 %, mléko a mléčné výrobky 214,0 kg/obyv./rok, index 103,2 %, obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže 101,0 kg/obyv./rok, index 101,3
41	Podíl potravin na trhu produkovaných udržitelným způsobem (produkty ekologického zemědělství aj.)	Údaj není k dispozici, podíl biopotravin na trhu není významný.
42	Výsledky kontrol zdravotní nezávadnosti potravin (% nevyhovujících vzorků).	ČZPI: mikrobiologické rozbory - 6,5 % vzorků nevyhovělo, analýzy provedené na cizorodé látky - 0,83 % vzorků nevyhovělo; SVS ČR: mikrobiologické rozbory - 4,7 % vzorků nevyhovělo, analýzy provedené na cizorodé látky - 0,18 % vzorků nevyhovělo.
43	Výsledky veterinárního dozoru na porážkách hospodářských zvířat (ks).	Nuceně poraženo 3,0 %, konfiskováno 1,1 %, podmíněně poživatelné maso 2,4 %.
44	Monitoring cizorodých látek v potravinách.	ČZPI: 0,08 % nadlimitních vzorků; SVS ČR: 0,18 % nadlimitních vzorků.
45	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému.	Sledování cizorodých látek v krmivech: pouze ve 2 případech překročen povolený obsah arzénu; vyšší výskyt kontaminace dusičnany ve studních ve srovnání s veřejným vodovodem.
46	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému.	V malých vodních nádržích převládá znečištění odbouratelnými organickými látkami a fosforem z komunálních vod, projevuje se také znečištění dusičnany ze zemědělských plošných zdrojů, což společně s fosforem způsobuje eutrofizaci mnoha nádrží.
47	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému.	Na zvýšený obsah některých těžkých kovů ve vzorcích hub má pravděpodobně vliv přirozené kyselé prostředí lesních půd. Koncentrace dusičnanů, amoniakálního dusíku ve vodách ani jednou nepřekročily stanovené limity. Z hlediska chemického složení 70 % vzorků splňuje ukazatele pro pitnou vodu bez další úpravy.
48	Monitoring znečištění podzemních vod - mělké vrty (% vzorků nevyhovujících státní normě ČSN 75 7111 Pitná voda).	Dostupné údaje jsou z roku 1999: dusičnany - 18,7 %, amonné ionty - 20,1 %, $CHSK_{Mn}$ - 18,3 %, ropné látky - 1,7 %.
49	Havarijní znečištění vod zem. původu.	8,9 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP.

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2000
50	Poplatky za emise amoniaku ze zem. činnosti.	Údaj dostupný z roku 1999: 16,9 mil. Kč.
51	Nové právní předpisy a podpůrné programy, které se přímo dotýkají oblasti ochrany životního prostředí platné v roce 2000.	- nařízení vlády č. 344/1999 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí; - nařízení vlády č. 359/2000 Sb., o použití části příjmů Pozemkového fondu České republiky k realizaci Programu obnovy venkova, k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí, pro řešení přebytku mléčného tuku, pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem v roce 2000; - Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor na základě podpůrných programů stanovených podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb. pro rok 2000.
52	Státní podpora vynaložená na uchování genových zdrojů pro zemědělství.	8,5 mil. Kč mikroorganizmy a drobné organizmy hospodářského významu; 23,7 mil. Kč genofond rostlin; 14,9 mil. Kč hospodářská a užitková zvířata; 7,7 mil. Kč koordinace a realizace podpor programů.
53	Státní podpora vynaložená na zemědělství za účelem ochrany ŽP a ošetřování krajiny (mimo podpory obnovitelných zdrojů energie) (Kč).	4 808 mil. Kč z rezortu MZe (NV č. 344/1999 Sb., NV č. 359/2000 Sb., vybrané podpory Zásad pro rok 2000 - obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů, podpora včelařství, pastevní chov zvířat, biologická ochrana rostlin, genové zdroje); 77,4 mil. Kč z rezortu MŽP (programy „Péče o krajinu“ a „Revitalizace říčních systémů“ - prostředky vyplacené do zemědělství, SFŽP ČR - prostředky vyplacené do zemědělského sektoru).
54	Využití prostředků ze Státního fondu životního prostředí.	9,9 mil. Kč poskytnuto podnikatelským subjektům do zemědělského sektoru.
55	Národní program přípravy ČR na vstup do EU - úkoly v rámci krátkodobých priorit.	Text je součástí kapitoly B9.

11 Postavení agrárního sektoru doma a ve světě

11.1 Postavení v národním hospodářství

Podíl odvětví zemědělství na HDP vytvořeném v národním hospodářství v roce 2000 tak, jak jej uvádí ČSÚ v běžných základních cenách spolu s lesnictvím a rybolovem (Z+L+R), byl 3,76 %. Tento údaj vypovídá o tom, že ve srovnání s rokem 1999, kdy stejný ukazatel činil 3,74 %, se již neopakoval postupný pozvolný pokles podílu přidané hodnoty, a to ani přes růst HDP (o 3,1 %) a ani přes nemalé ztráty v produkci, způsobené suchem, odhadnuté do výše 8,2 mld. Kč, což představuje přes 10 % hrubé zemědělské produkce ve s. c. 1989. Na druhé straně se v roce 2000 výrazněji zvýšily ceny, čímž se částečně vyrovnával jejich prudký pokles z předchozího

roku. Ceny zemědělských výrobců vzrostly v roce 2000 o 9,2 %, zatímco v roce 1999 poklesly o 11,7 % proti předchozímu roku.
V roce 2000 pokračoval i nadále zřetelnější pokles počtu pracovníků v odvětví (opět v pojetí Z+L+R, podle ČSÚ), a to o 7,7 % proti 2,1 % v civilním sektoru národního hospodářství, 2,7 % v průmyslu a 6,3 % ve stavebnictví. Dále poklesl podíl počtu pracovníků v odvětví na celkovém počtu pracovníků v národním hospodářství o 0,4 procentního bodu na 4,8 %. Specifická míra agrární nezaměstnanosti se v roce 2000 snížila o 2 procentní body na 6,5 %, zatímco ve stejném období v celém NH se snížila míra nezaměstnanosti o 0,6 procentního bodu na 8,8 %.
Porušení trendu let transformačního období vykázal pohyb mezd v odvětví. Jejich nominální zvýšení činilo 7,2 % (Z+L+R), což bylo více než v národním hospodářství (6,6 %) i v průmyslu (7,1 %). Došlo tak k částečnému snížení mzdové disparity v porovnání s ostatními odvětvími národního hospodářství. Průměty uvedených celků do reálného růstu mezd - po deflování deflátorem HDP - tak dosáhly 6,0 %, 5,4 % a 5,9 %.
Pokles objemu hmotných investic do odvětví (Z+L+R), jako součást tlaků nepříznivých zemědělství, pokračoval. V roce 1999 činil podíl odvětví na celkových investicích sektoru nefinančních podniků celkem v běžných cenách 3,6 %, v roce 2000 jen 3,1 %. Ve stálých cenách 1994 to znamenalo pokles objemu o 0,4 %, zatímco v celém sektoru nefinančních podniků meziroční vzestup o 9,0 % a ve zpracovatelském průmyslu o 2,6 %.
Mírné každoroční snižování (do roku 2000) relativní váhy výsledků výrobního procesu zemědělství lze také doložit podílem agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodě. U vývozu se snížil ze 3,6 % v roce 1999 na 3,5 % v roce 2000. U dovozu byl pokles větší, z 5,9 % na 4,9 %. Navzdory relativnímu snižování váhy však probíhal i opačný pohyb. Relativně nevýrazný pokles podílu agrárního vývozu proti většímu poklesu agrárního dovozu vyústil do zmírnění salda agrárního zahraničního obchodu o 3 mld. Kč.

TA11.1/01 - Vybrané ukazatele zemědělství ČR a EU ve vztahu k národnímu hospodářství v roce 1999

Ukazatel	MJ	ČR	EU
Podíl pracovníků v odvětví (Z+L+R[1)]) na celkovém počtu pracovníků civilního sektoru	**%**	5,2	4,5
Podíl zemědělské půdy na obyvatele	**ha/obyv.**	0,417	0,362
Podíl investic do odvětví (Z+L+R[1)]) na celkových investicích (SRN místo EU)	**%**	2,4	3,5
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu	**%**	5,9	6,9
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu	**%**	3,6	6,7

1) Z+L+R = zemědělství, lesnictví a rybolov .

Pramen: ČSÚ; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

11.2 Vývoj podílu výdajů za potraviny na celkových výdajích obyvatelstva

Podíl výdajů na potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností je jedním ze základních mezinárodních ukazatelů odrážejících stav ekonomické vyspělosti společnosti (tab. A11.2/01). Vzhledem k tomu, že se jedná o relativní čísla, je tento ukazatel závislý na řadě faktorů. Podíl jednotlivých typů výdajů závisí na celkovém finančním hospodaření domácností, zejména na objemu prostředků nutných k uspokojování nezbytných potřeb[101]. Vliv na tento ukazatel má rovněž úroveň a vývoj příjmů a sociálních faktorů. Je tedy zřejmé, že podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák vypovídá více o celkovém stavu ekonomiky dané země než o stavu zemědělské výroby.
V roce 1999[102] došlo v domácnostech k dalšímu snížení tempa růstu nominálních peněžních příjmů a výdajů. Nominální příjmy, resp. výdaje domácností vzrostly v roce 1999 v porovnání s rokem 1998 zhruba o 6 %.
K nejvyššímu nárůstu nominálních výdajů domácností v roce 1999 došlo u výdajů za dopravu a spoje (o více než 19 %), dále v oblasti bydlení (růst výdajů za nájemné, domovní služby, plyn a elektřinu - v průměru o 17 %) a za zdravotnictví (o 12 %). V roce 1999 došlo i k rychlému nárůstu nově sledovaných druhů výdajů, jako jsou např.

---

[101] *Např. pokud se zvýší výdaje na bydlení - nezbytná potřeba, může dojít ke snížení podílu za ostatní výdaje, včetně výdajů za potraviny, a přitom nemusí dojít ke snížení nebo zvýšení objemu spotřeby ani absolutních výdajů za danou skupinu.*

[102] *Vzhledem k absenci odpovídajících aktuálních statistických údajů za rok 2000 je analýza prováděna vždy s ročním zpožděním.*

výdaje za finanční služby (růst okolo 30 %), různé druhy pojištění a v domácnostech důchodců i za sociální služby.
Naopak v roce 1999 snížily domácnosti absolutní výdaje za potraviny (o 2,5 %, tj. v přepočtu na osobu zhruba o 400 Kč/os./rok), dále výdaje na odívání a obuv a za vzdělání. Lze konstatovat, že do jisté míry byl růst nezbytných výdajů domácností (kromě výdajů na výživu), jako je např. bydlení, doprava, zdravotnictví, kompenzován poklesem vydání na potřeby, jejichž uspokojování lze omezit nebo není v dané chvíli pro domácnost nezbytné.
I z hlediska relativních výdajů je patrný dosti výrazný pokles podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních domácností (tab. A11.2/02[103]). V roce 1999 v porovnání s rokem 1998 došlo ke snížení podílu o 2 procentní body, tj. z 28,6 % na 26,6 %. Z toho nejvýznamněji poklesl podíl výdajů za potraviny (z 22,6 % na 20,8 %), podíl výdajů za tabák stagnoval na úrovni roku 1998.
Nejvyššího podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních výdajích dosahovaly v roce 1999 již tradičně domácnosti důchodců (35 %), z ekonomicky aktivních domácností domácnosti zemědělské (26 %) - přestože právě oba tyto typy domácností zaznamenaly v roce 1999 v porovnání s rokem 1998 nejvýraznější pokles podílu, a to o 2,3 procentního bodu. Nejnižší podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák měly domácnosti samostatně činných osob.
Pokles celkových výdajů domácností za potraviny (absolutních i relativních) v roce 1999 se stal přirozeným důsledkem poklesu, popř. stagnace spotřeby některých potravinových skupin za současného snížení spotřebitelských cen potravin (v roce 1999 dosáhl meziroční index spotřebitelských cen potravin 94,4 %). Do snížení podílu výdajů za potraviny se promítlo i zpomalené tempo růstu příjmů domácností spolu s nárůstem ostatních nezbytných druhů výdajů domácností, jako jsou výdaje za bydlení, dopravu a spoje, zdravotnictví aj. Svůj vliv prokázal i vznik nových výdajových kategorií, jako jsou výdaje za finanční služby, za sociální a osobní služby, různé typy pojištění apod.
V zemích EU se stabilní ekonomickou situací nedochází k výraznějšímu pohybu podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností. V průměru se podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích v zemích EU pohybuje okolo 17 %. Nejnižšího podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák v roce 1997 dosahovaly SRN, Nizozemsko, Belgie a Rakousko (okolo 15 %), naopak nejvyšší podíl v roce 1997 (srovnatelný zhruba s ČR) mělo Irsko se 30,5 % (z toho 11,2 % tvořil podíl za alkoholické nápoje) s Portugalskem (27 %).
Postkomunistické země ve srovnání s ČR (tab. A11.2/01) mají podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák podstatně vyšší (s výjimkou Maďarska). Nejvyšší podíl tohoto ukazatele dosahovaly v roce 1998 Polsko a Slovensko (zhruba 36 %).

11.3 Mezinárodní srovnání

Česká republika má, z hlediska vybavení základními výrobními faktory za období let 1996 - 1999, výrazně vyšší podíl zemědělské půdy na celkové výměře. Podobně jako ve státech EU i v sousedních transformujících se státech Polsku a Maďarsku se tento podíl měnil jen málo, což znamená, že v ČR je výrazně vyšší než v EU (54,3 %, resp. 42,0 %). Naopak v Polsku a Maďarsku jsou zřetelně vyšší než v ČR (59,0 % a 66,5 %). Relativní vzácnost zemědělské půdy jako významného výrobního faktoru je tedy v ČR nižší než v EU (0,417 ha/obyv. proti 0,362 ha/obyv. v EU), zatímco v Polsku a Maďarsku jsou uvedené údaje jasně vyšší (0,477 ha/obyv. a 0,614 ha/obyv.).
Další ze základních výrobních faktorů, vyjádřený relativním počtem pracovníků zemědělství (spolu s lesnictvím a rybolovem), už vykázal určitý pokles. Zatímco v EU poklesl v letech 1994 - 1999 o 0,9 procentního bodu na 4,5 %, v ČR bylo snížení výraznější o 1,7 procentního bodu na 5,2 %. Tento ukazatel se již blíží hodnotám dosahovaným v EU. V Maďarsku byl pokles ještě o něco výraznější, o 1,9 procentního bodu na 7,1 %. V Polsku, podle dostupných údajů, podíl pracovníků v zemědělství lesnictví a rybářství na celkovém počtu pracovníků se naopak zvýšil o 2,5 procentního bodu na 27,5 %.
Údaje a porovnání souhrnných zemědělských účtů v ČR (publikovaných v minulých „Zelených zprávách“) a EU globálně informují o úrovni využití zdrojů a jejích změnách. Zatímco v ČR byl podíl nově vytvořené hrubé přidané hodnoty na konečné produkci srovnatelně nižší než v EU a v posledních pěti letech se snížil ze 32,9 % v roce 1994 na 25,3 % v roce 1999, v EU dosahoval více než 50 % a snížil se jen nevýrazně z 54,1 % na 52,5 %.

---

[103] *V roce 2000 zavedl Český statistický úřad nové členění základních položek vydání podle klasifikace CZ-COICOP („Klasifikace individuální spotřeby podle účelu“). Tato klasifikace byla vytvořena v rámci transformace klasifikační soustavy jako česká verze mezinárodního standardu COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose) pro zajištění mezinárodní srovnatelnosti statistických ukazatelů. Zavedením klasifikace vydání CZ-COICOP došlo k rozšíření počtu oddílů a skupin a k některým změnám v obsahu položek. Proto nejsou výsledky za roky 1999 a 1998 (nová klasifikace) zcela srovnatelné s vývojem vydání za delší časovou řadu.*

S tímto ukazatelem souvisí úzce ukazatel výtěžnosti vstupů mezispotřeby ve vytvořené přidané hodnotě. Ukazuje se zde ještě zřetelněji rozdíl v úrovni využití zdrojů. V ČR se od roku 1995, kdy dosáhl 63,5 %, snížil postupně na 33,8 % v roce 1999, což znamená, že v roce 1999 se pouze zhruba jedna třetina spotřebovaných výrobních vstupů realizovala v přidané hodnotě. Obdobný ukazatel za EU osciloval kolem 110 %, v roce 1999 dosáhl 110,6 %, tzn., že na spotřebovanou jednotku vstupů se vytvořila v zemích EU více než jedna jednotka nově přidané hodnoty.
Ukazatel podílu čisté přidané hodnoty na konečné produkci (bez zahrnutí odpisů a se zahrnutím subvencí a dotací) se v letech 1994 - 1999 pohyboval na poloviční úrovni zemí EU (zhruba na 25 % v roce 1994 a 22,8 % v roce 1999). Stejný ukazatel v EU se pohyboval do roku 1998 těsně nad hranicí 50 %; výrazné snížení tohoto podílu v roce 1999 (39,2 %) bylo způsobeno zejména klesajícím rozsahem podpor.
Porovnání těchto globálních ekonomických ukazatelů je vhodné doplnit informací o úrovni a pohybu několika naturálních ukazatelů, kde ČR zaostává za EU. Hektarové výnosy obilovin celkem byly ČR v roce 1999 o 21 % nižší, přičemž průměrný roční růst v letech 1994 - 1999 dosáhl 0,5 %, zatímco v EU 2,4 %. Hektarový výnos pšenice celkem byl v tomto období ČR o 29 % pod úrovní EU. V EU i v ČR průměrné hektarové výnosy klesaly, v ČR o 0,7 %, v EU o 1,4 %. U brambor dosahovaly průměrné hektarové výnosy v roce 1999 v ČR pouze 57 % úrovně EU. Průměrný růst hektarových výnosů brambor v ČR převyšoval dynamiku růstu v EU, za ČR činil 4,5 %, za EU 1,7 %. Mírně pod úrovní EU se pohybovaly výnosy řepky, o 15,7 % v roce 1999, jejich průměrný roční růst však dosahoval v EU 4,0 %, v ČR 1,7 %. Zřetelně vyšší průměrný růst hektarových výnosů vykazuje ČR u cukrovky. V ČR dosahoval 10,0 %, zatímco v EU 2,6 %. Přesto i v roce 1999 dosahovala jejich úroveň pouze 81,8 % EU. Dlouhodobá užitkovost hospodářských zvířat měřená mléčnou užitkovostí rostla v ČR rovněž zřetelně rychleji, za období let 1994 - 1999 o 5,0 %, zatímco v EU o 1,8 %. ČR se v ukazateli dojivosti přiblížila úrovni EU na 90 %.

12 Výzkum, vzdělávání a poradenství v agrárním sektoru

12.1 Výzkum

12.1.1 Situace ve výzkumu

Na zemědělském výzkumu a vývoji (VaV) se podílí kromě ministerstvem přímo řízených příspěvkových organizací také řada soukromých podnikatelských subjektů, rozpočtových a veřejně prospěšných organizací. V roce 2000 patřilo do rezortu MZe celkem 9 přímo řízených výzkumných ústavů, z toho 4 plní úlohu servisní organizace (VÚZE, ÚZPI, VÚLHM a VÚMOP). Specifickou úlohu v organizování zemědělského výzkumu zaujímá nadále ČAZV jako vědecky fundovaný poradní orgán MZe.
Pro 5 přímo řízených výzkumných ústavů (VÚRV, VÚŽV, VÚVeL, VÚPP, VÚZT).byl stanoven limit počtu pracovníků na 1 058 osob, přičemž přepočtený počet pracovníků v roce 2000 činil 994 osob. Zastavil se pokles počtu pracovníků, ale trvale se zhoršuje věková struktura pracovníků ve výzkumu, průměrný věk neustále roste (Tabulka A12.1/01). Tento nárůst se nedaří zastavit, což se nepříznivě projevuje z hlediska personálního zajištění kontinuity zemědělského výzkumu.
Limit počtu pracovníků v ústavech plnících funkci servisní organizace činil v roce 2000 celkem 596 osob a přepočtený stav pracovníků činil 571 osob. Došlo meziročně ke snížení přepočteného počtu zaměstnanců o 46 osob.
V průběhu roku 2000 byly započaty v oblasti vzdělávání a výzkumu aktivity směřující ke koncepčním změnám. Je a bude postupně zvyšován důraz na efektivnost výzkumných prací a neprodlený přenos nových poznatků do rezortní praxe.
V roce 2000 bylo zahájeno řešení 49 nových projektů a pokračovalo řešení 243 projektů VaV přijatých v předchozích letech. Byla rovněž vypsána nová veřejná soutěž „Výzkumné programy 2000 - 2004“ s předpokládaným zahájením řešení v roce 2001. Do této soutěže bylo přihlášeno 431 návrhů projektů z oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství, potravinářství a veterinárního lékařství.
V souladu s mezinárodní dohodou „Convention on biological diversity“[104] schválenou 5. 6. 1992 v Rio de Janeiro, podepsanou ČR dne 4. 3. 1994 a přejatou v plném znění do legislativy ČR jako sdělení č. 134/1999 Sb. a v souladu s dalšími mezinárodními dohodami, pokračoval v roce 2000 program uchování genetických zdrojů pro zemědělství spočívající na třech národních programech: „Národní program konzervace a využití genetických zdrojů hospodářských a užitkových zvířat“, „Národní program konzervace a využití genofondu rostlin“, „Národní program konzervace a využití genofondu mikroorganizmů a drobných organizmů hospodářského významu“.

[104] *Tzv. „Konvence o biologické diverzitě“.*

Jednotlivé Národní programy odborně řízené Radami genetických zdrojů jsou zapojeny do mezinárodních programů světové ochrany genetických zdrojů v rámci mezinárodních organizací FAO, IPGRI, EAAP atd. Do národních programů a systému ochrany genetických zdrojů jsou zapojeny příspěvkové výzkumné ústavy MZe, MŽP, privátní výzkumné ústavy, univerzity, svazy chovatelů i soukromí chovatelé.

12.1.2 Výdaje na výzkum

V roce 2000 vynaložil rezort MZe na VaV v rámci svého rezortu 441 668 tis. Kč. Z celkového objemu těchto prostředků bylo určeno 183 636 tis. Kč jako institucionální příspěvek na základě přijatých výzkumných záměrů pro přímo řízené výzkumné ústavy v souladu s usnesením vlády z 22. 4. 1998 č. 281. Celkový objem účelových prostředků vynaložených na řešení výzkumných projektů v roce 2000 činil 258 032 tis. Kč. Účelové finanční prostředky na VaV byly v souladu se zákonem č. 300/1995 Sb. a s usnesením vlády z 3. 1. 1996 č. 27 poskytovány v roce 2000 na základě výsledků veřejné soutěže přímo řízeným příspěvkovým organizacím MZe, rozpočtovým organizacím, univerzitám a soukromým podnikatelským subjektům.
Na konzervativní ochranu jednotlivých položek Národního programu konzervace včetně údržby informačního systému a provozu genobank vynaložilo MZe formou podpory v roce 2000 celkem 55 mil. Kč.
V roce 2000 zemědělský výzkum čerpal prostředky ve výši 29 608 tis. Kč na řešení grantů přidělených Grantovou agenturou ČR a jinými rezorty.
Příspěvkové výzkumné organizace podaly v roce 2000 celkem 27 zahraničních grantů a řešily nebo se podílely na řešení 37 zahraničních grantů či projektů v celkové částce 13 056 tis. Kč.

12.1.3 Výsledky výzkumu

Je trvale zlepšován systém výběru a financování výzkumných projektů. Hlavním cílem je zesílení tlaku na prohloubení spolupráce mezi nositeli výzkumných projektů a zemědělskou praxí. Urychlený přenos nových poznatků ke konečnému uživateli je proto podporován jak cestou budování poradenské a vzdělávací sítě řízené přímo MZe, tak i snahou stimulovat samotné nositele projektů ve směru aktuální aplikace výsledků v jejich úsilí získat nestátní zdroje pro spolufinancování výzkumu.
Informace o výsledcích státem podporovaných výzkumných projektů je předávána do „Registru informací o výsledcích státem podporovaného VaV“. Výsledky těchto projektů jsou zveřejňovány různými formami publikační činnosti či předávány cestou přímé spolupráce mezi ústavy, podnikatelskými subjekty a univerzitami.

12.2 Vzdělávání

12.2.1 Vzdělávání mládeže v zemědělských učebních oborech

Ministerstvo zemědělství bylo v roce 2000 zřizovatelem 118 učňovských zařízení s právní subjektivitou. Nedílnou součástí některých Středních odborných učilišť a Integrovaných středních škol byla Učiliště a Odborná učiliště (47 Učilišť a 43 Odborných učilišť) bez právní subjektivity. Rozdělení škol podle jednotlivých typů je uvedeno v tabulce TA12.2/01.

TA12.2/01 - Počty učňovských zařízení podle jednotlivých typů škol

Typ zařízení	Počet zařízení	Počet žáků
Integrované střední školy	13	4 177
Střední odborná učiliště	102	24 982
Střediska praktického vyučování	3	338
Učiliště a Odborná učiliště (organizačně přičleněná k výše uvedeným ISŠ nebo k SOU)	(90)	4 459
Celkem	118	33 956

Pramen: Zahajovací výkazy SOU a SPV IVV MZe k 1. 9. 2000 - L. Gočálová (MZe)

Zpracoval: A. Staněk (MZe)

Na školách rezortu MZe došlo proti roku 1999 k celkovému nárůstu počtu žáků o 1 570. Počty žáků podle zaměření přípravy v roce 2000 jsou uvedeny v tabulce TA12.2/02.

TA12.2/02 - Počty žáků podle zaměření přípravy v roce 2000

Obory	Základní obory		Nástavbové obory		Celkem	
	počet žáků	%	počet žáků	%	počet žáků	%
Zemědělské	9 027	29	689	24	9 716	29
Potravinářské	2 656	9	111	4	2 767	8
Lesnické	1 992	6	144	5	2 136	6
Ostatní	17 355	56	1 982	67	19 337	57
Celkem	31 030	100	2 926	100	33 956	100

Pramen: Zahajovací výkazy SOU a SPV IVV MZe k 1. 9. 2000 - L. Gočálová (MZe)

Zpracoval: A. Staněk (MZe)

V souvislosti s přijatým zákonem č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku ČR do majetku krajů, dojde v roce 2001 k přesunu zřizovatelských kompetencí vůči všem školám z působnosti MZe na příslušné krajské úřady. Na základě dohody zavřené mezi MŠMT, MV a MZe proto již v roce 2000 nepokračovala optimalizace sítě škol.

Učňovská zařízení jsou příspěvkovými organizacemi a jsou financována ze státního rozpočtu prostřednictvím MZe.

Pro zlepšení podmínek vzdělávání a pro zabezpečení kvalitního praktického výcviku žáků zemědělských, potravinářských a lesnických oborů jmenovalo MZe 90 organizací (zemědělských, lesnických a potravinářských), které jsou vybaveny moderními mechanizačními prostředky, novými výrobními technologiemi a umožňují žákům získávání dovedností na jejich pracovištích, tzv. „Školními závody“. Tyto závody MZe finančně podpořilo z podpůrných programů částkou 9 600 tis. Kč. Přímé zapojení žáků do podmínek praktického provozu a možnost seznámit se s moderní technikou znamenalo bezesporu přínos pro přípravu kvalifikovaných odborných pracovníků.

V uplynulém období se školy věnovaly i mimoškolním aktivitám, a to v soutěžích odborných dovedností, sportu a zájmové umělecké činnosti. Rezort zemědělství věnoval na svých školách zvýšenou pozornost oblastem prevence drog, šikany a kriminality.

12.2.2 Další odborné vzdělávání

Oblast dalšího odborného vzdělávání byla v největším rozsahu zabezpečována prostřednictvím dotačního titulu MZe 9.A „Speciální poradenství“. Titul je určen především na podporu vzdělávacích aktivit v oblasti rostlinné a živočišné výroby včetně výstavních aktivit a publikačních činností. V roce 2000 bylo v rámci dotačního titulu 9.A uzavřeno 137 smluv a na jejich zabezpečení byla vynaložena částka 22 360 tis. Kč.

MZe poskytlo finanční příspěvek ve výši cca 800 tis. Kč na vzdělávání zaměřené na předvstupové aktivity a 250 tis. Kč na environmentální vzdělávání. Přibližně 500 tis. Kč bylo poskytnuto na podporu mezinárodních vědeckých konferencí, pořádaných rezortními výzkumnými ústavy a vysokými školami. Částka 150 tis. Kč byla věnována na podporu protidrogových projektů rezortních odborných učilišť.

12.3 Poradenství

12.3.1 Situace v poradenství

Systém poradenské podpory zemědělství prochází v současné době strukturálními změnami. V souvislosti s přípravou na vstup do EU se v posledních letech zájem zemědělských podniků a v důsledku toho i podpora MZe zaměřuje vedle poradenství na technologické a ekonomické funkce zemědělství a na zvyšování konkurenceschopnosti v tržním prostředí, více na znalosti potřebné pro všechny zemědělce ke stanovení správných východisek a cílů v ekologických a sociálních souvislostech trvale udržitelného zemědělství a života na venkově. Poskytování takového poradenství je v souladu s přijatou koncepcí MZe zajišťováno prostřednictvím státní sítě poradenských pracovišť.

Od roku 2000 pracuje na pracovištích VÚRV, VÚŽV a VÚZT a na třech zemědělských univerzitách 35 poradců, kteří v rámci stanovených priorit poskytují poradenské konzultace a zabezpečují hromadné poradenské akce s důrazem na šíření informací o možnostech získání finančních podpor z programů MZe a EU, na výklad principů Koncepce rezortní politiky MZe na období před vstupem ČR do EU, Společné zemědělské politiky EU a z nich vyplývající legislativní úpravy, na zajištění mimoprodukčních funkcí zemědělství, ochranu životního prostředí a šíření dalších potřebných poznatků ve veřejném zájmu.

12.3.2 Poradenské programy

Proti roku 1999 byl zaznamenán výrazný nárůst zájmu zemědělských podniků o získání státní podpory na výrobně technologické poradenství a poradenství zaměřené na optimalizaci hospodaření zemědělského podniku prostřednictvím podpůrného programu „Poradenské kroužky“. Potvrdil se tak předpoklad, že poroste zájem zemědělských podniků o získání kvalitního technologického a ekonomického poradenství a že zemědělci budou ochotni podílet se na jeho úhradě. Zvýšení zájmu však s ohledem na celkový objem prostředků uvolněných na tyto služby pro rok 2000 způsobilo relativní snížení podílu státního příspěvku na 50 % nákladů.
MZe aktualizovalo pro potřeby poradenství registr poradců a poradenských subjektů. V registru je k 31. 12. 2000 době zapsáno 196 poradenských subjektů se 459 poradci.

TA12.3/01 - Přehled čerpání prostředků na Poradenské kroužky

Ukazatel	2000
Počet podaných žádostí	45
Počet subvencovaných žádostí	40
Čerpaná částka podpory (tis. Kč)	15 868
Hodnota bodu (Kč)	20 000
Počet klientů zapojených do programu	1 147
Počet poradců	204

Pramen: Hodnocení podpůrného programu 9.B.a – D. Urbanová (MZe)

Zpracoval: A. Staněk (MZe)

Jako vstupní krok k budoucímu systému akreditací zemědělských poradců byl realizován tzv. „Program zvyšování kvality práce poradců“ jejich průběžným vzděláváním. Semináře a kurzy byly zaměřeny na metodiku poradenské práce, na základy tvorby projektů podle standardů EU a na prohlubování výrobně technologických znalostí. Celkem bylo proškoleno 201 poradců činných v poradenských kroužcích. V otázkách ekonomické analýzy a optimalizace hospodaření zemědělského podniku bylo proškoleno 18 poradců státní sítě MZe. Navíc byli poradci seznámeni s přijímanými normami a předpisy, které budou mít vliv na budoucí chování zemědělských subjektů. Za všechny je možné uvést např. nitrátovou směrnici a zásady welfare.
Práci poradenské sítě podpořilo MZe založením informačního systému, který byl již v průběhu roku k dispozici nejen pro poradce, ale i pro širokou odbornou veřejnost. Informační systém byl finančně podpořen z podpůrného programu „Podpora zajištění informačních služeb pro poradenství“ a pracuje jako vícesegmentový. Informace a služby jsou poskytovány prostřednictvím www stránek, je vydáván elektronický časopis Zemědělské aktuality, poradcům je umožněn přístup k neveřejným zdrojům informací a spolu se zemědělskou veřejností mohou klást dotazy pracovníkům konzultačních pracovišť výzkumných ústavů a univerzit.
V rámci programu PHARE byl v průběhu roku 2000 ukončen projekt „Pomoc při rozvoji Národní zemědělské poradenské služby“. Jeho výstupy jsou využívány pro zlepšení přenosu poznatků z rezortních výzkumných ústavů do zemědělské praxe. Pokračovala poradenská spolupráce s Nizozemskem zaměřená na podporu ekonomiky výroby a zpracování mléka na farmách v podhorských oblastech.

12.3.3 Výdaje na poradenství

Na konzultace poskytované soukromými poradci v rámci podpůrného programu „Poradenské kroužky“ byla uvolněna státní podpora ve výši 15 868 tis. Kč. Na založení a rozvinutí základní sítě poradenských pracovišť MZe bylo z prostředků participujících výzkumných ústavů a ministerstva poskytnuto 10 660 tis. Kč. Výše čerpané státní podpory u podpůrného programu „Podpora vzdělávání poradců“ činila 1 934 tis. Kč, na informační podporu související se zajištěním informačních služeb pro poradenství bylo z podpůrného programu 9.B.c vynaloženo 1 986 tis. Kč. Finanční spoluúčast MZe poskytnutá v roce 2000 na činnost poradenských a vzdělávacích středisek v rámci programu spolupráce s Nizozemskem činila 200 tis. Kč.

13 Nevládní stavovské a ostatní organizace v agrárním sektoru

13.1 Agrární komora ČR

Agrární komora ČR (AK ČR, Komora) je sdružení právnických a fyzických osob ustanovené podle zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. AK ČR je právnickou osobou a je zapsána v obchodním rejstříku. Sídlem Agrární komory ČR je Olomouc. AK ČR sdružuje prostřednictvím okresních agrárních komor a odborných společenstev většinu soukromých zemědělců i právnických osob podnikajících

v zemědělství, lesnictví, potravinářství a v zemědělských službách. Činnost AK ČR směřuje především k podpoře podnikatelských aktivit v oboru zemědělství, potravinářství a lesnictví.
AK ČR je zastoupena v představenstvu PGRLF, prezidiu SFTR (SZIF), v mnoha pracovních skupinách a komisích MZe, MŠMT, MF, MZV a v mezirezortních komisích. Spolu s Hospodářskou komorou ČR se podílí na fungování Rozhodčího soudu, který urychluje řešení obchodních sporů.
Komora se zabývala převážně koncepčními problémy rezortu, zásadními otázkami postupu ve vyjednávání s EU, zaměřením PGRLF a situací na trhu se zemědělskými komoditami. Podílela se na vzniku SFTR (SZIF) a stabilizaci regulačního systému mléčného trhu včetně uplatnění výrobních kvót.
V roce 2000 se AK ČR vyjadřovala k návrhům více než 70 legislativních norem. Pomocí internetového informačního systému komory se k nim vyjadřovaly i okresní agrární komory a členská společenstva.
V souvislosti s poklesem odbytu hovězího masa v důsledku výskytu BSE v zemích EU navrhla komora prezidiu SFTR (SZIF) komplex opatření, která se postupně realizují. S podporou MZe byla prosazena opatření k podpoře odbytu zemědělských komodit, včetně založení odbytových organizací zemědělců a jejich podpor. Ve spolupráci s nimi uspořádala komora významná fóra producentů a zpracovatelů.
Soustavnou spoluprací se členy vlády, Poslanecké sněmovny a Senátu ČR byla dosažena řada opatření k řešení problémů zemědělství a venkova.
Podařilo se dosáhnout pomoci ke zmírnění důsledků katastrofálního sucha, zreálnění kupní ceny státního privatizovaného majetku a zvýšení bonifikace státních finančních výpomocí.
Systémem poradenských kroužků pokryla AK ČR v terénním poradenství celé území státu. Trvalá je spolupráce s ČAZV, významnými výzkumnými ústavy, zemědělskými univerzitami a dalšími zemědělskými školami.
K výměně informací a zkušeností z přípravy na vstup do EU a zaujetí společných stanovisek k aktuálním problémům byly uspořádány tři schůzky s agrárními komorami visegrádské čtyřky za účasti komory Slovinska a Estonska. Dále se podařilo vyjednat, že zástupci nevládních organizací kandidátských zemí budou zváni na prezidium pracovní skupiny COPA/COGECA.
Komora uvolněním pracovníka organizačně zajišťovala program EU COPA/COGECA pro všechny nevládní organizace ČR. V Konfederaci evropského zemědělství (CEA) získala AK ČR pozici viceprezidenta.
AK ČR má svého stálého zástupce v Bruselu. Jeho týdenní zprávy a aktuální informace zasílané prostřednictvím Internetu jsou využívány pro činnost komory a předávány členstvu.
V roce 2000 byla uspořádána setkání představitelů komory s pražským diplomatickým sborem, řada seminářů pro členstvo k problematice EU, zahraniční podnikatelská mise do USA a na Filipíny. Ve spolupráci s MZV bylo založeno Evropské informační středisko pro venkov a zemědělství.
Dále byl zdokonalen internetový informační systém AK ČR. Internetové spojení s centrem mají všechny okresní agrární komory a většina společenstev. Kromě členů komory je tímto médiem informována více než stovka zemědělských podniků a dále veřejné sdělovací prostředky.
Zprávy o činnosti komory se zveřejňují v jejím týdeníku AGRObase, který vychází jako součást odborného zemědělského týdeníku Zemědělec.
Dne 8. března 2001 zhodnotil 8. sněm AK ČR činnost za minulý rok a schválil úkoly na další období. Informace o úkolech, které sněm uložil, stejně jako další základní informace o AK ČR jsou přístupny na Internetu.
Adresa a další spojení na AK ČR: Blanická 3, 772 00 Olomouc, tel.: 068/5228 530, fax: 068/5222 517, e-mail: akcrol@ol.mcs.cz, Internet: www.agrocr.cz (pracoviště Praha: Štěpánská 63, 112 10 Praha 1, tel.: 02/24215946, fax: 02/2421 5944).

13.2 Potravinářská komora ČR

Dne 28. června 2000 vznikla rozhodnutím Valné hromady zakládajících členů Potravinářská komora ČR (PK ČR) jako Federace výrobců potravin, nápojů a zpracovatelů zemědělské produkce. Po zakládající Valné hromadě reprezentuje PK ČR cca 85 % podnikatelských subjektů z oblasti výroby potravin, nápojů a zpracovatelů zemědělské produkce. Nejedná se pouze o společenstva, ale i o jednotlivé velké potravinářské společnosti. Je řízena představenstvem komory s jejím operativním orgánem Radou představenstva v čele s prezidentem a zastupujícími dvěma viceprezidenty. Na činnost bude dohlížet dozorčí rada.
Potravinářská komora hodlá plnit funkci nevládní organizace pro všechny obory potravinářské výroby a zpracování zemědělských produktů. Je reprezentantem ve svém oboru působnosti vůči orgánům státní správy a obdobným nevládním organizacím v zemích EU. Hodlá být hlavním koordinátorem připomínkových řízení všech důležitých legislativních, rozborových, statisticko-informačních materiálů řešících potravinářskou problematiku. Buduje svůj vlastní statisticko-informační systém pod názvem FOOD Net.
Založení jednotné organizace českých potravinářů a zpracovatelů zemědělské produkce představuje významnou integrační změnu v dosavadní struktuře potravinářských společenstev, svazů, případně sdružení v rámci potravinářského průmyslu ČR, která tuto oblast aktivit přibližuje existujícím strukturám v EU. Důvodem bylo nejen snaha vytvořit partnera k obdobným uskupením v EU a Evropské federaci potravinářského a nápojového průmyslu (CIAA), ale i skutečnost, že dosavadní spojení problematiky zemědělské prvovýroby a lesního hospodářství s problematikou potravinářského průmyslu a zpracovatelů zemědělské produkce v rámci AK ČR

neodpovídá zvyklostem, které jsou uplatňovány v zemích EU. Tento krok však neznamenal přerušení dosavadní spolupráce s AK ČR.
PK ČR uzavřela s MZe Rámcovou smlouvu o spolupráci. Jsou stanoveni odpovědní pracovníci pověření běžným denním výkonem této spolupráce. Hledá se společný přístup k připomínkovému řízení navrhovaných materiálů, které jsou v gesci MZe, případně možnost přímé účasti našich odborníků při tvorbě zejména legislativních materiálů.
Snahou bude legislativní uznání PK ČR formou malé novely zákona č. 301/1992 Sb., České národní rady ze dne 5. května 1992 o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře České republiky, včetně doplňků č. 121/1993 Sb., ze dne 1. května 1993 a č. 223/1994 Sb., ze dne 1. ledna 1995. Smyslem tohoto návrhu je, aby za co nejmenších úprav zákona vznikla možnost zakotvit do něj ustanovení o PK ČR, tj. organizace, jejíž činnost by odpovídala ostatnímu znění příslušného zákona.
Zahraniční spolupráce PK ČR navazuje na již započatou spolupráci Potravinářského sdružení ČR a dále na aktivity jednotlivých členů, které jsou uskutečňovány prostřednictvím specializovaných agentur a osobností.
Rozhodujícím partnerem v rámci zahraniční spolupráce bude i nadále konfederační nevládní organizace sdružující všechny nevládní organizace potravinářů zemí EU 15 - CIAA (Confédération des industries agro-alimentaires de Í UE). Prostřednictvím této organizace dostává PK ČR veškeré informace potravinářského charakteru, směrnice a nařízení EU, je informována o připravovaných změnách a má možnost napojení se na podpůrné finanční programy Evropské komise. Prvním rozhodujícím přínosem navázání spolupráce je zpracování žádosti - projektu na získání prostředků EK - PHARE na vyhlášené tituly pro podporu potravinářských nevládních organizací přidružených zemí.
Adresa a další spojení na PK ČR: Kozí 4, 110 01 Praha 1, tel.: 02/2481 2447, fax: 02/2421 4428, e-mail: pscr@volny.cz, Internet: www.foodnet.cz (a dále z nabídky PK ČR).

13.3 Svaz zemědělských družstev a společností

Svaz zemědělských družstev a společností (SZDS, Svaz) je celorepublikovou samosprávnou organizací sdružující 1 019 členů sdružených do 49 územních organizací, z toho:

- 615 zemědělských družstev (tj. 61 %);
- 369 obchodních společností (tj. 36 %);
- 35 ostatních členů např. odbytových družstev a dalších (tj. 3 %).

Členové Svazu obhospodařují cca 1 350 tis. ha zemědělské půdy, tj. téměř 40 % ze zemědělské půdy obhospodařované podnikatelskými subjekty s výměrou nad 3 ha.
Na základě usnesení a programového zaměření činnosti SZDS, přijatých republikovou konferencí Svazu 26. 11. 1999 ve Žďáru nad Sázavou, je hlavním předmětem jeho činnosti efektivní ochrana a prosazování konkrétních ekonomických zájmů členů Svazu. Tzn. přispívat k vytvoření vhodného podnikatelského prostředí a podnikatelských aktivit členů a za tím účelem jim poskytovat služby a poradenský servis v oblasti hospodářské, podnikatelské, ekonomické, obchodní, právní, sociální a environmentální.
Specifickým úkolem Svazu je pomoci zemědělským družstvům při vypořádání majetkových podílů z transformace družstev. V tom směru Svaz dbá, aby vypořádání proběhlo v souladu s platnými právními předpisy a aby nebylo destabilizováno podnikatelské prostředí v zemědělství.
V souvislosti s postupující evropskou integrací Svaz řeší nové úkoly vyplývající z obhajoby zájmů svých členů vůči EU. Plnění tohoto náročného úkolu si vyžaduje nové přístupy s cílem zabezpečit připravenost českého zemědělství na vstup do EU. Mimo jiné v této souvislosti jde o obhájení předností zemědělské velkovýroby.
SZDS je členem CEA a je zapojen do Business Support Program COPA/COGECA. Svaz je rovněž členem Mezinárodního družstevního svazu (ICA) a jeho zemědělské organizace.
Svaz bude i nadále prosazovat a obhajovat družstevní principy, které umožní jednotlivým producentům hospodařícím na půdě získat větší ekonomickou sílu, nezbytný kapitál, prostor na trhu a možnost přisvojit si část přidané hodnoty, vznikající při odbytu, zpracování a dalším zhodnocení zemědělské produkce. Družstva se stanou významným faktorem výrobkové i vertikální integrace.
Stanovené cíle Svaz prosazuje vůči parlamentu, vládě a dalším státním orgánům ve spolupráci s Agrární komorou. S vládní stranou pravidelně jedná na půdě Rady hospodářské a sociální dohody. Stanovené cíle Svaz prosazuje ve spolupráci s dalšími rozhodujícími zemědělskými a družstevními svazy. Např. v součinnosti s Družstevní asociací ČR se podílí na rozpracování družstevní legislativy, neboť kvalitní právní úprava družstevnictví je základním předpokladem pro jeho rozvoj v 21. století.
Adresa a další spojení na SZDS: Hybernská 38, 110 00 Praha 1, tel.: 02/2422 5730, fax: 02/2422 5521, e-mail: aacc@szdspraha.cz, Internet: www.szdspraha.cz.

13.4 Asociace soukromého zemědělství ČR

Asociace soukromého zemědělství ČR (ASZ ČR) je dobrovolnou stavovskou a profesní organizací soukromých zemědělců, převážně vlastníků rodinných farem. Hlavním cílem organizace je obhajovat ekonomické a sociální zájmy zemědělců nejen v rámci ČR, ale i vůči zahraničním partnerům.
Historie organizace je doposud velmi krátká. V roce 2000 stabilizovala svoji pozici mezi ostatními nevládními organizacemi. Zvýšil se počet regionálních organizací na 36, čímž se zlepšilo pokrytí regionů v ČR. Na valné hromadě byly přijaty zásady programu ASZ ČR, kterými jsou:

- individuální vlastnictví a řízení zemědělských podniků rodinného typu;
- silná a stabilní pozice těchto podniků na agrárním trhu posílená těsnými kooperačními vazbami;
- trvale udržitelné, multifunkční, celoplošné zemědělství, šetrné vůči životnímu prostředí;
- produkce kvalitních a ekologicky šetrným způsobem vyrobených potravin za přiměřenou cenu;
- zdravý a silný venkov;
- podnikatelské prostředí, umožňující rozvoj profesně zdatných zemědělských podnikatelů;
- efektivní a dostatečně početná profesní organizace;
- vzdělaný, moderně hospodařící zemědělec;
- rovnoprávné postavení v národních i mezinárodních nevládních strukturách.

Na základě tohoto programu ASZ ČR iniciovala změnu dotačního systému v ČR a významně podporovala prosazení nového dotačního titulu pro mladé zemědělce. ASZ ČR byla aktivní při obhajobě zájmů rolníků v rámci mimořádných finančních pomocí.
Asociace nepodporovala zavedení mléčných kvót v ČR a svůj nesouhlas projevila demonstrací. V závěru roku 2000 se aktivně věnovala organizačnímu zdokonalení spolupráce mezi Národní kanceláří a regionálními organizacemi.
Jako veřejný informační zdroj ASZ ČR slouží týdeník Zemědělec, ve kterém má ASZ ČR pravidelně svoji stránku, stejně tak jako na Internetu.
V zahraničních aktivitách pokračoval trend z roku 1999, kdy ASZ ČR byla jedním z partnerů v projektu Business Support Program COPA/COGECA. V rámci tohoto programu se uskutečnila setkání s představiteli EK a Evropského parlamentu. Samostatně byla ASZ ČR zastoupena na jednání Světové banky v Sofii a Venkovského parlamentu v Budapešti. Zástupci ASZ ČR se aktivně podíleli na znovuzahájení činnosti Středoevropské rady rolníků.
Adresa a další spojení na ASZ ČR: Dělnická 12, 170 00 Praha 7 - Holešovice, tel.: 02/6679 3584, 02/6679 3586, fax: 02/6679 3585, e-mail: asz.cz@worldonline.cz, Internet: www.agroweb.cz (a dále z nabídky ASZ ČR).

13.5 Česká akademie zemědělských věd

Česká akademie zemědělských věd (ČAZV) je odbornou a osvětovou institucí, působící na území České republiky. V souladu se Statutem plní funkci vědeckého poradního orgánu ministra zemědělství ČR, spolupůsobí při formování strategie národní politiky výzkumu a vývoje v zemědělství, potravinářství, lesním a vodním hospodářství, při stanovování priorit zemědělského výzkumu a při vyhodnocování zemědělských programů.
ČAZV soustřeďuje pracovníky zemědělského výzkumu, vývoje a vzdělávání, jakož i praktiky, zasloužilé vědecky a osvětově o rozvoj zemědělství. Reprezentuje tuto vědeckovýzkumnou a akademickou obec navenek i ve vztahu k zahraničí, a to v evropském i mezinárodním měřítku.
V roce 2000 sdružovala ČAZV 658 členů, působících v jedenácti odborech, které zahrnují obory přírodních, technických, ekonomických a společenských věd z oblasti zemědělské a lesnické prvovýroby, z oblasti zpracování a užití zemědělských a lesních produktů a surovin, výživy obyvatel a kvality potravin, z oblasti ochrany zdraví zvířat a rostlin, ochrany a využívání základních přírodních zdrojů, půdy, vody a lesů, ochrany a tvorby krajiny, rozvoje venkovského prostoru jako celku, vzdělávací činnosti a osvěty.
ČAZV je členem Unie evropských zemědělských akademií, která byla založena v roce 2000 ve Florencii. Dlouhodobě je udržována smluvní spolupráce se Slovenskou akademií poľnohospodárskych věd, AK ČR

a ASZ ČR, obdobná spolupráce je připravována s PK ČR. Odbory a komise se podílejí na přípravě a odborné prezentaci na mezinárodních konferencích a seminářích. Jako odborný garant spoluorganizují přednášky a kurzy s konkrétními doporučeními pro uživatele výsledků výzkumu a vývoje.
Současně ČAZV působí na zvyšování vědecké úrovně výzkumné činnosti a vzdělávání a zajišťuje popularizaci vědeckých poznatků. Odpovídá za odborné vedení a úroveň vědeckých časopisů, které jsou vydávány za její součinnosti.
Průběžně ČAZV připomínkuje věcné záměry a návrhy zákonů a prováděcích vyhlášek předkládaných MZe vládě.
V návaznosti na jednání Předsednictva byla pořádána rozšířená zasedání Předsednictva za účasti odborné veřejnosti. Tato byla konána formou seminářů k následujícím problémovým okruhům: „Výzkumné záměry - příprava, schvalování a jejich obsahová náplň ve VÚ rezortu a na vysokých školách“, „Koncepce VaV rezortu MZe ČR“, „Ekonomické aspekty konkurenceschopnosti českého zemědělství“, „Vydavatelská činnost - vědecké časopisy ČAZV“, „Stanovení podílu zemědělství a navazujících odvětví v národním hospodářství“.
Adresa a další spojení na ČAZV: Těšnov 17, 117 05 Praha 1, tel.: 02/232 0582, 02/2181 2400, fax: 02/232 8898, e-mail: cazv@mze.cz, Internet: www.cazv.cz.

13.6 Ústřední komise pro ochranu zvířat MZe

Ústřední komise pro ochranu zvířat, samostatný odbor MZe (ÚKOZ), je orgánem ochrany zvířat ze zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.
Činnost ÚKOZ i její složení je mezirezortní, a proto má v rámci MZe samostatné postavení. Ústřední komise má vlastní statut i jednací řád. Tvoří ji čtyři výbory:

- výbor pro ochranu hospodářských zvířat;
- výbor pro ochranu volně žijících zvířat;
- výbor pro ochranu zvířat v zájmových chovech (včetně zvířat v zoo);
- výbor pro ochranu pokusných zvířat.

Ústřední komisi zřizuje, jejího předsedu a členy jmenuje a odvolává ministr zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí z odborníků navržených státními i nestátními organizacemi.
Hlavními úkoly a náplní činnosti ÚKOZ jsou:

- projednávání, koordinace a kontrola plnění úkolů v oblasti ochrany zvířat;
- návrhy na nezbytná opatření pro příslušné státní orgány;
- vedení ústřední evidence použitých pokusných zvířat;
- stanovování podmínek pro chov a užití pokusných zvířat, kvalifikace odborných pracovníků a rozhodování ve správním řízení o významných právních aktech v oblasti pokusů na živých zvířatech;
- schvalování řádů pro chov a zkoušky zvířat;
- spolupráce zejména s Radou Evropy a Evropským společenstvím.

V roce 2000 kontrolovalo 346 inspektorů okresních a městských veterinárních správ (OVS) v České republice při 13 834 dozorových akcích 27 232 593 zvířat. V chovech hospodářských zvířat, při přepravě, obchodu s nimi, na jatkách a při dalších činnostech bylo evidováno 9 034 kontrol, nedostatky byly zjištěny ve 241 případech (postihovaly činnost s 158 882 zvířaty), podnět ke správnímu řízení byl podán 94krát. V zájmových chovech bylo provedeno 3 770 kontrol (kontrolováno 1 970 964 zvířat). Nevyhovující péče byla zjištěna při 243 kontrolách (postiženo 2 618 zvířat, správní řízení zahájeno ve 172 případech).
V ČR bylo v roce 2000 použito k pokusům celkem 265 697 zvířat (111 421 laboratorních myší, 37 443 laboratorních potkanů, 9 669 laboratorních králíků atd.). Ve srovnání s rokem 1994 (použito celkem 559 tis. zvířat) byl zaznamenán vyšší podíl alternativních metod pokusů a pokles počtu pokusných zvířat. Proti roku 1999 se pak počet zvýšil vzhledem k tomu, že došlo k nárůstu počtu evidovaných pokusů, při kterých byli využiti ptáci. S využitím Informačního systému SVS ČR byly výsledky dozoru pravidelně shromažďovány a hodnoceny společně s Ústřední komisí pro ochranu zvířat. Uvedená činnost probíhá na základě zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění; vzhledem k platnosti nového veterinárního

zákona byla činnost upravena novým metodickým návodem ústředního ředitele SVS ČR „Program ochrany pohody zvířat“ č. 2000/01/EPIZ.
Ministerstvo spravedlnosti ČR evidovalo v roce 2000 pro týrání zvířat (§ 203 trestního zákona) 56 stíhaných, 50 obžalovaných a 20 odsouzených osob. Od zahájení dozorové činnosti v roce 1993 provedli inspektoři OVS celkem 71 045 dozorových akcí.
Zástupci ČR se zúčastnili na 39. a 40. zasedání výboru Rady Evropy pro ochranu hospodářských zvířat (T-AP). Na podzimním zasedání Komise EU a Eurogroup for Animal Welfare byla velmi příznivě hodnocena opatření SVS ČR ke zlepšení přepravy jatečných koní a zavedení „Plánů cesty“ jako podmínky přepravy zvířat. Nepodařilo se zatím přijmout další zásady Směrnic EU k ochraně nosnic, telat a prasat do našich předpisů. Úspěchem v tomto roce bylo přistoupení ČR k dalším dvěma dohodám Rady Evropy (RE), a to k „Evropské dohodě na ochranu jatečných zvířat“ a k „Evropské dohodě na ochranu obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely“. ČR tak přijala všechny zatím platné dohody RE na tomto úseku. Zásady ochrany zvířat platné v RE byly v připomínkových řízeních s různým úspěchem prosazovány do dalších předpisů.
Ministerstvo zemědělství uspořádalo Seminář o předpisech Rady Evropy a Evropského společenství k problematice ochrany zvířat. Pro inspektory OVS, zástupce chovatelů, přepravců a výrobců technologií uspořádala SVS ČR na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně (VFU) seminář „Předpisy ES a ČR k ochraně zvířat“, na kterém přednášeli experti TAIEX, byla uspořádána 7. mezinárodní konference „Ochrana zvířat a welfare“, problematika welfare byla tématem mezinárodní konference „Aktuální otázky bioklimatologie - Brno 2000“. Proběhly kurzy a zkoušky pro kvalifikaci inspektorů ochrany zvířat (podle § 26 zákona OZT) a kurz pro pracovníky záchranářských hasičských sborů. Dále probíhala odborná příprava pracovníků zajišťujících ochranu zvířat v obcích a členů zájmových organizací ve směru zvýšení jejich kvalifikace v souvislosti se zabezpečením odchytu toulavých zvířat a péče o ně. Pro získání kvalifikace (§ 17 zákona OZT) ke kontrole a řízení pokusů na zvířatech probíhaly kurzy na VFU a České zemědělské univerzitě v Praze. Obě tato pracoviště organizovala i kurzy pro středoškolské pracovníky, kteří pracují v experimentálních zařízeních. Nadace na ochranu zvířat s britskou Královskou společností na ochranu zvířat proti týrání (RSPCA) uspořádala kurz „Ochrana zvířat“ pro pracovníky Policie ČR. Proběhly 2 semináře „Vztah lidí a zvířat ve městech“.
Adresa a další spojení na ÚKOZ: Těšnov 17, 117 05 Praha 1, tel.: 02/2181 2339, 02/2181 2326, fax: 02/2181 2967, e-mail: ukoz@mze.cz, Internet: www.mze.cz/cz/ukoz.

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 2000

V roce 1999 byla zpracována Koncepce agrární politiky Ministerstva zemědělství na období před vstupem České republiky do Evropské unie[105] (Koncepce), která byla posouzena z hlediska vlivu na zdraví obyvatelstva a z hlediska dopadů na životní prostředí (podle zákona č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí). Koncepce po úpravách byla v lednu 2000 vládou schválena (usnesení vlády ČR ze dne 12. ledna 2000 č. 49) jako základní rámec věcného zaměření zemědělské politiky do budoucna.

Rok 2000, podobně jako rok předcházející, byl pro zemědělské prvovýrobce náročný. Pokles cen zemědělských výrobců a další nepříznivé vlivy v roce 1999 byly vystřídány v roce 2000 nepříznivými povětrnostními podmínkami (sucho). Za těchto podmínek se stát snažil kompenzovat zemědělcům výrazný pokles příjmů minulých let, zmírnit dopady nepříznivých povětrnostních vlivů a výrazného zvýšení cen pohonných hmot v roce 2000. V těchto souvislostech obdrželi zemědělci mimořádnou kompenzaci za dopady sucha v celkové výši 5,3 mld. Kč (z toho 5 mld. Kč prostřednictvím státních dluhopisů, jejichž realizace se z větší části přesouvá do dalšího období) a zhruba 1 mld. Kč kompenzací za zvýšení cen nafty formou vratky spotřební daně.

V souladu se záměry Koncepce došlo v roce 2000 k dalšímu posunu zemědělské politiky ve směru její harmonizace se Společnou zemědělskou politikou EU. Týká se to pokračování podpor mimoprodukčních funkcí zemědělství podle nařízení vlády č. 344/1999 Sb. a nařízení vlády č. 359/2000 Sb., s rozšířením podpor i do oblastí s lepšími podmínkami, dále pak úpravy podpor výroby mléka v souvislosti s přípravou na její regulaci podle principů EU, zavedení přímých podpor pastevního chovu všech hospodářských zvířat a rozšíření podpor se vztahem k životnímu prostředí (zatravňování, odbahňování rybníků, zakládání ÚSES apod.).

Pokračovaly podpory nepotravinářského užití zemědělské produkce (bionafta, bioetanol). V návaznosti na změny daňových zákonů však musely být tyto podpory realizovány od 2. čtvrtletí 2000 formou přímých podpor výrobcům těchto energetických produktů, na rozdíl od podpor výroby těchto produktů formou úlev na spotřební dani, které převažovaly v předchozích obdobích.

V oblasti zahraničního obchodu došlo k dalšímu snížení celních tarifů v souladu se závazky ČR vůči WTO a k další liberalizaci obchodních vztahů s EU, která byla v 2. pololetí 2000 připravena na bázi tzv. dvounulové varianty.

Podpory modernizace prostřednictvím PGRLF se v roce 2000 snížily v důsledku nižších státních garancí (a přenesením větších rizik na banky a jejich klienty) a omezení některých programů. Původně uvažované programy podpory zpracovatelského průmyslu se pro nedostatek zdrojů nerealizovaly. Nově však byly zavedeny programy a přímé podpory pro zakládání a fungování odbytových organizací zemědělských výrobců.

Koncem roku 2000 schválila vláda opatření, vedoucí k dalšímu snížení závazků zemědělských podniků vůči státu v oblasti návratných finančních výpomocí z let 1991 - 1993 a v oblasti privatizace státního majetku z let 1994 - 1995. Otázka transformačních podílů družstev zůstala po rozhodnutí Ústavního soudu v roce 2000 k úpravám transformačního zákona č. 42/1992 Sb. otevřená.

V roce 2000 byly rovněž rozpracovány institucionální základy pro budoucí čerpání předvstupních podpor EU v rámci programu SAPARD (dopracování Plánu rozvoje venkova, příprava Platební agentury apod.). S institucionální přípravou rezortu MZe na vstup do EU souvisí také přeměna SFTR na Státní zemědělský intervenční fond, ke které došlo na základě zákona v průběhu roku 2000, a další posun v harmonizaci legislativy ČR s legislativou ES.

1 Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru

Většina legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru byla v roce 2000 předkládána s cílem jejich zdokonalení a harmonizace s předpisy ES. V roce 2000 bylo Parlamentem České republiky, vládou a Ministerstvem zemědělství projednáno a schváleno několik právních předpisů týkajících se bezprostředně zemědělství, mnoho jiných bylo v tomto období zpracováváno v různých stupních legislativního procesu, např. ve stadiu návrhu věcného záměru zákona nebo návrhu zákona, návrhu nařízení vlády nebo návrhu vyhlášky.

Nejvýznamnější právní normou přijatou v roce 2000 se stal zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), umožňující vytvoření instituce pro organizování trhu se zemědělskými komoditami, obdobně jako je tomu v EU. Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) se stal přímým právním nástupcem Státního fondu tržní regulace v zemědělství (SFTR), který byl tímto zákonem zrušen. K zákonu bylo zatím vydáno několik prováděcích právních předpisů ve formě nařízení vlády:

[105] *Součást materiálu Koncepce rezortní politiky Ministerstva zemědělství na období před vstupem České republiky do Evropské unie.*

- nařízení vlády č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005;
- nařízení vlády č. 486/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka;
- nařízení vlády č. 81/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady k podpoře vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného hovězího masa;
- nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu.

Podstatnou změnou dále bylo nahrazení dosavadní právní úpravy šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat dosud realizované zákonem č. 240/1991 Sb., o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, ve znění pozdějších předpisů, zcela novým zákonem č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) a nové vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 471/2000 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) a č. 33/2001 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat.

Právní řád České republiky byl v roce 2000 rozšířen také o další dva nové zákony, upravující problematiku ekologického zemědělství a problematiku zemědělských skladních listů a zemědělských veřejných skladů, které zatím nebyly naším právním řádem upraveny. Jde o tyto nové právní předpisy:

- zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášku MZe č. 53/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů, a vyhlášku MZe č. 403/2000 Sb., kterou se určují druhy zemědělského zboží, na něž je možné vystavovat zemědělské skladní listy, a podmínky pro provozování zemědělských veřejných skladů.

V roce 2000 nově přijatý zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně práv k odrůdám), plně nahradil předcházející právní úpravu již nevyhovujícího zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrůdám rostlin a plemenům zvířat, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2000 dále významně pokračoval proces harmonizace našeho právního řádu s předpisy ES a zároveň došlo k odstranění některých nedostatků vyplývajících z jejich aplikace v praxi. Jednalo se především o tyto zákony:

- zákon č. 68/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele;
- zákon č. 216/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících předpisů;
- zákon č. 244/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech;
- zákon č. 306/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 119/2000 Sb.;
- zákon č. 308/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém

zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

– zákon č. 409/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, a zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

K těmto zákonům byly vydány formou vyhlášek nové prováděcí právní předpisy nebo novely stávajících prováděcích právních předpisů.

K řešení ekonomických problémů v zemědělství způsobených především suchem v roce 2000 byly přijaty právní předpisy k podpoře zemědělství prostřednictvím částečné kompenzace těchto nepříznivých vlivů. Jde o zákon č. 407/2000 Sb., o státním dluhopisovém programu na částečnou náhradu škod zemědělským subjektům postiženým suchem v roce 2000, a o navazující nařízení vlády č. 420/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytnutí státní finanční podpory ke zmírnění následků škod na porostech způsobených suchem v roce 2000.

Důležitým legislativním opatřením k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství a k ochraně přírody a krajiny v zemědělství, jehož účinnost nastává v roce 2001, bylo nařízení vlády č. 505/2000 Sb.

V roce 2000 probíhaly práce na tvorbě právních předpisů především podle usnesení vlády ze dne 22. prosince 1999 č. 1350 o Plánu legislativních prací vlády na rok 2000 a o aktualizovaném Výhledu legislativních prací vlády na léta 2001 a 2002. Ministerstvo zemědělství předložilo, mimo legislativní úkoly obsažené v tomto usnesení, několik dalších návrhů právních předpisů k řešení některých naléhavých problémů z oblasti zemědělství.

Mezi nejvýznamnější připravované právní předpisy patří zejména návrh zákona o vodách, jako zcela zásadní komplexní právní předpis postihující oblast vodního práva v souladu s předpisy ES. Návrh byl zpracováván ve spolupráci MZe a MŽP. Souběžně s tímto návrhem byl připravován návrh zákona o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, který je rovněž v souladu s předpisy ES.

Mezi některé další připravované právní předpisy patří návrh zákona, kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 409/2000 Sb., a dále návrhy věcných záměrů zákonů o veřejné stráži, o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském, o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, o rybářství a o myslivosti.

Celkový přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně agrárního sektoru a projednávaných v roce 2000, je uveden v kap. C1.

2 Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů

Zemědělská politika byla v roce 1999 a 2000 institucionálně zajišťována prostřednictvím MZe, Státního fondu tržní regulace (resp. Státního zemědělského intervenčního fondu), Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, dalšími institucemi v rámci rezortu MZe a institucemi z jiných rezortů. Dále jde o zahraniční podpory, zejména ze zdrojů EU.

2.1 Ministerstvo zemědělství

MZe vedle své funkce státní správy rezortu a aktivního podílu na legislativních úpravách zajišťuje ze své rozpočtové kapitoly zemědělskou politiku státu, a to především formou přímých podpor a dotací do zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství. Tyto transfery byly v roce 2000 poskytovány na základě nařízení vlády[106] a v rámci dotačních titulů vyhlašovaných každoročně MZe (v roce 2000 v rámci Zásad MZe čj. 1158/2000-1000 a navazujících opatření MZe). Legislativním základem podpůrných programů i dotačních titulů je zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství (§ 2, odst. 5, resp. odst. 1), a zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření

[106] *V roce 2000 šlo o podpory na základě nařízení vlády č. 344/1999 Sb., kterým se stanoví na rok 2000 podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí, nařízení vlády č. 359/2000 Sb., o použití příjmů PF ČR k realizaci Programu obnovy venkova, k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí, pro řešení přebytku mléčného tuku, pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem v roce 2000, a nařízení vlády č. 420/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytnutí státní finanční podpory ke zmírnění následků škod na porostech způsobených suchem v roce 2000.*

s rozpočtovými prostředky ČR a obcí v ČR (§ 5). Podpory a jiné podpůrné programy na rok 2000 schválila PSP ČR při schvalování zákona o státním rozpočtu 2000.
Součástí zemědělské politiky jsou také výdaje MZe na učňovské školství, příspěvky na servisní činnosti pro centrální orgány, granty na výzkumné projekty prostřednictvím Národní agentury pro zemědělský výzkum a další výdaje. Strukturu výdajů MZe podle jednotlivých nařízení, dotačních titulů a směrů v letech 1999 a 2000 ukazuje tabulka TB2.1/01 (podrobněji jsou dotace na rok 2000 uvedeny v tabulce B2.1/01).

TB2.1/01 - Dotace a další výdaje zemědělské politiky MZe (mil. Kč)

Dotace, výdaje	1999	2000	Meziroční index
Dotace v zemědělství podle dotačních titulů	2 136	3 730	174,59
v tom - obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	93	174	186,76
- podpora včelařství	80	80	100,25
- pěstování lnu	30	30	100,00
- podpora chovu dojnic	781	182	23,35
- chov skotu, ovcí, koz a koní na TTP	0	587	x
- závlahy	25	0	x
- ekologická paliva	68	1 129	1 665,19
- bramborový škrob	19	33	171,05
- podpora pěstování sladovnického ječmene	0	116	x
- udržování genetického potenciálu zvířat, osiv a sádí	413	438	106,25
- ozdravování polních a speciálních plodin	15	36	241,61
- podpora chovu starokladrubského koně	35	35	100,29
- genové zdroje	34	34	100,00
- nákazový fond	1	62	7 700,00
- poradenství a vzdělávání dospělých, školní závody	38	48	124,48
- informatika	4	0	x
- zavádění evropské legislativy - odbytová družstva	5	11	209,62
- SAPARD	3	0	0,00
- kompenzace spotřební daně - nafta	486	0	x
- školní mléko	9	29	332,56
- kompenzační platba - mléko	0	358	x
- zmírnění škod - sucho	0	350	x
Podpory podle nařízení vlády č. 24/1999 Sb. a č. 344/1999 Sb.	4 376	3 679	84,07
v tom - zalesnění a založení porostů rychle rostoucích dřevin	46	77	166,96
- údržba zemědělských pozemků	3 755	3 307	88,07
- podpora chovu skotu masného určení	426	0	x
- podpora chovu ovcí	54	0	x
- organické zemědělství	84	89	106,07
- vápnění	11	7	66,36
- hnojení organickými hnojivy	0	75	x
- zatravnění	0	39	x
- založení prvků ÚSES a odbahnění rybníků	0	85	x
Podpory podle nařízení vlády č. 359/2000 Sb. (masný skot, ovce)	0	219	x
v tom - krávy bez tržní produkce mléka	0	183	x
- ovce	0	36	x
Podpory podle nařízení vlády č. 420/2000 Sb. (sucho)	0	850	x
Výdaje na vědu a výzkum	449	441	98,22
Výdaje na učňovské školství	1 530	1 676	109,54
Ostatní výdaje z rozpočtu MZe (servisní činnosti pro MZe, propagace, kompenzace, program konzervace genetického potenciálu plodin a zvířat, kontrola ekologického zemědělství, vzdělávání dospělých)	528	253	47,92
VÝDAJE Z ROZPOČTU MZe NA ZEMĚDĚLSTVÍ CELKEM	9 019	10 848	120,27
Dotace - lesní hospodářství	597	501	83,92
Dotace - vodní hospodářství	500	485	97,00

Pramen: MZe - Analýza realizace dotační politiky za rok 1999 a 2000

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Celkové výdaje z rozpočtu MZe na podporu zemědělství se zvýšily meziročně o 20,3 %. Samotné dotace se přitom zvýšily o téměř 75 %, zatímco podpory podle nařízení vlády č. 24/1999 Sb., resp. č. 344/1999 Sb., poklesly o 16 %, zejména v důsledku snížení podpor na údržbu zemědělských pozemků (o 12 %). Nově však byly v roce 2000 zavedeny podpory podle jiných nařízení vlády (č. 359/2000 Sb., jako náhrada předchozích podpor chovu krav bez tržní produkce mléka a ovcí, nařízení vlády č. 344/1999 Sb. a č. 420/2000 Sb. ke kompenzaci následků sucha) v celkové výši téměř 1,1 mld. Kč.

2.2 Státní fond tržní regulace (Státní zemědělský intervenční fond)

Regulace trhu zemědělských a potravinářských výrobků v České republice byla od roku 1993 až do 10. srpna 2000 zabezpečována SFTR zřízeným na základě zákona ČNR č. 472/1992 Sb., ve znění zákona ČNR č. 10/1993 Sb. a zákona č. 242/1995 Sb.

Dnem 11. srpna 2000 nabyl účinnosti zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu (SZIF). Tímto dnem byl současně zrušen SFTR. Podle zákona č. 256/2000 Sb. bylo současně stanoveno, že:

- dnem nabytí účinnosti tohoto zákona přecházejí všechna práva a závazky SFTR, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů zaměstnanců SFTR, na SZIF;
- všechny prováděcí předpisy (zásady) přijaté SFTR platí až do přijetí nových prováděcích předpisů (nařízení vlády);
- do ustavení Prezidia SZIF vykonává jeho působnost Rada SFTR a do jmenování nového ředitele řídí SZIF prozatímně ředitel SFTR.

V návaznosti na uvedené podmínky byla činnost při organizaci trhu zajišťována po celý rok 2000 podle stejných pravidel a v rámci společného rozpočtu sloučeného za SFTR a SZIF. Regulační opatření ke stabilizaci trhu přijatá Radou SFTR (Prezidiem SZIF), za účasti členů Poradního sboru (zástupců prvovýroby a zpracovatelů), zajišťuje výkonný aparát SFTR (SZIF).

Rozhodnutím Rady SFTR byly do regulace trhu pro rok 2000 zařazeny dvě hlavní zemědělské a potravinářské komodity: mléko, resp. mlékárenské výrobky, a pšenice potravinářská. Úkolem SFTR bylo průběžně sledovat i další komodity a v případě potřeby o nich informovat Radu SFTR. O jejich případném zařazení do regulace trhu Rada SFTR jednala až podle situace na vnitřním trhu a v návaznosti na disponibilní zdroje finančních prostředků. Takto bylo do regulace trhu v období 1999 - 2000 zařazeno řešení nadúrody brambor formou subvencovaných vývozů bramborového škrobu a řešení přebytku jatečných prasat formou subvencovaných vývozů.

Regulace trhu vybraných zemědělských a potravinářských výrobků byla zabezpečována intervenčními nákupy (u pšenice potravinářské) a subvencovanými vývozy (u mléka, resp. mlékárenských výrobků, bramborového škrobu a jatečných prasat).

Základními nástroji pro regulaci trhu v roce 2000 byly:

- Radou SFTR navržené a výměrem Ministerstva financí stanovené minimální ceny pro nákup mléka a Radou SFTR schválené smluvní ceny pro ostatní výrobky (tab. B3.1/01);
- sazby vývozních subvencí pro regulované výrobky.

Na regulaci trhu prostřednictvím SFTR bylo ve státním rozpočtu ČR na rok 2000 vyčleněno celkem 2 420 mil. Kč. Kromě toho rozhodla PSP ČR převést z Pozemkového fondu ČR do zdrojů SFTR dotaci ve výši 58 mil. Kč určenou na vývoz přebytku mléčného tuku. Dalším zdrojem pro úhradu nákladů spojených s regulací trhu byly zůstatky finančních prostředků z minulých období, tržby z prodeje zásob intervenčně nakoupené pšenice potravinářské v předchozích letech, bankovní úvěry, ad. Celkové zdroje SFTR (SZIF) v letech 1999 a 2000 jsou uvedeny v tabulce TB2.2/01.

TB2.2/01 - Zdroje SFTR (SZIF) na regulaci trhu (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Dotace ze státního rozpočtu ČR	1 627	2 420	148,7
Převedeno z ostatních kapitol státního rozpočtu	1 439	58	4,0
Tržby z prodeje nakoupených výrobků	2 253	1 919	85,2
Úvěr od banky	1 649	346	21,0
Ostatní příjmy	326	358	109,8
Celkem	7 294	5 101	69,9

Pramen: SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

Použití zdrojů SFTR (SZIF) na regulaci trhu a na další výdaje v období 1999 - 2000 je uvedeno v tabulce TB2.2/02.

TB2.2/02 - Výdaje na regulaci trhu prostřednictvím SFTR (SZIF) (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Subvencované vývozy	1 251	859	68,7
v tom - mlékárenských výrobků	1 154	823	71,3
- jatečných prasat	56	3	5,4
- bramborového škrobu	41	33	80,5
Intervenční nákupy, skladování a prodej	2 553	538	21,1
v tom - mlékárenských výrobků	574	0	x
- pšenice potravinářské	1 979	538	27,2
Splátka úvěrů	2 856	2 405	x
Ostatní výdaje (platby úroků, DPH ad.)	368	184	50,0
Celkem	7 028	3 986	56,7

Pramen: SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

Více než 40% pokles výdajů SFTR (SZIF) v roce 2000 proti roku 1999 je způsoben zejména poklesem výdajů na subvencování vývozu o 31,3 % v důsledku růstu cen subvencovaných komodit na zahraničních trzích.
Přehled o rozsahu regulace trhu podle výrobků v množstevních jednotkách v letech 1996 až 2000 je uveden v tabulce B3.1/02. Podrobnější přehled o výdajích SFTR (SZIF) na regulaci trhu v letech 1996 až 2000 je uveden v tabulce B3.1/03.

2.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s. (PGRLF) byl založen na základě usnesení vlády ze dne 23. června 1993 č. 337 jako akciová společnost, jejímž hlavním posláním je podpora úvěrů poskytovaných obchodními bankami podnikům v zemědělské a lesnické prvovýrobě zárukami jistiny úvěru a dotacemi úroků z bankovních úvěrů. Do obchodního rejstříku byl zapsán dne 16. září 1993.
Příděl z rozpočtu MZe do fondu činil v roce 1999 celkem 2 387 mil. Kč a v roce 2000 celkem 2 175 mil. Kč. PGRLF poskytuje své podpory v rámci účelových programů. Dlouhodobě nejvýznamnější jsou programy ZEMĚDĚLEC (podpora investičních úvěrů) a PROVOZ (podpora provozních úvěrů).
Od 15. 8. 1999 jsou v platnosti nové zásady a pokyny pro poskytování podpor z PGRLF. Pro podporu investičních úvěrů byl zaveden nový program INVESTICE s podprogramy ZEMĚDĚLEC, ODBYTOVÁ ORGANIZACE a ZPRACOVATEL. Podprogram ZPRACOVATEL nebyl dosud otevřen. V roce 2000 byl pro potravinářské podniky otevřen podprogram HYGIENA orientovaný na zdravotní nezávadnost potravin. Cílem programu INVESTICE je podpořit rozvoj perspektivních podnikatelských subjektů v odvětví. Prioritou pro poskytování podpor prostřednictvím tohoto programu je restrukturalizace a zvýšení efektivnosti zemědělských a zpracovatelských subjektů.
Úvěry pro mladé zemědělce byly zvýhodněny v doplňkovém programu MLÁDÍ (do 15. 8. 1999 v souběhu s programy PROVOZ, ZEMĚDĚLEC a LESY, po tomto datu v souběhu s programy PROVOZ a INVESTICE - ZEMĚDĚLEC).

Cílem programu MLÁDÍ je usnadnit zahájení a rozvoj zemědělské výroby na bázi rodinných subjektů pro mladé podnikatele a rodiny do 40 let.
Cílem programu PROVOZ je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů na provozní účely. Podpora se poskytuje na financování nákupu taxativně stanovených vstupů. Od 1. listopadu 1999 je možné pro úvěry v rámci programu PROVOZ získat garanci jen do výše 30 %.
Cílem programu EXPORT je podporovat vývoz vybraných zemědělských a potravinářských komodit. Dotační titul doplňuje programy SZIF a je tak „neorganickou" součástí PGRLF. V roce 1999 byly v programu EXPORT vyplaceny podpory ve výši 76 mil. Kč. V roce 2000 nebyly v tomto programu přijímány žádné nové žádosti, pouze bylo vyplaceno 21 mil. Kč, vztahujících se k žádostem roku 1999.
Kumulovaná úroveň podpor PGRLF od roku 1994 do 31. 12. 2000 je uvedena v tabulce TB2.3/01.

TB2.3/01 - Podpory PGRLF podle typu podniků a programů do 31. 12. 2000

Typ organizace	Počet žádostí		Výše podporovaných úvěrů		Garance úvěrů - závazek 1. 1. 1994 - 31. 12. 2000		Dotace úroků 1. 1. 1994 - 31. 12. 2000	
	podaných	schválených	1. 1. 1994 - 31. 12. 2000 (mil. Kč)	v roce 2000 (mil. Kč)	mil. Kč	%	závazek (mil. Kč)	vyplaceno (mil. Kč)
SHR	5 637	5 103	10 198	577	5 131	50,31	3 302	2 466
S. r. o.	3 163	2 829	12 708	665	6 056	47,66	3 163	2 416
A. s.	3 127	2 904	25 584	2 094	6 023	23,54	4 973	3 768
ZD	4 690	4 438	19 100	1 929	5 983	31,33	4 382	3 287
Ostatní	118	98	559	30	162	28,92	120	87
Podle typu programu:								
Provoz	6 016	5 659	18 484	2 269	3 769	20,39	1 939	1 852
Investice (Zemědělec)	9 625	8 756	34 781	2 931	16 532	47,53	11 690	8 330
Export	122	90	7 115	0	0	0,00	577	407
Lesy	71	62	321	-	52	16,34	51	37
Služby	536	475	3 782	-	2 781	73,53	1 403	1 124
Restituent	14	13	18	-	0	0,00	3	3
Nabyvatel	30	22	34	-	34	99,48	0	0
TOZ	212	196	544	-	163	29,94	0	0
Krmné obilí	101	98	2 975	-	0	0,00	270	270
Krajina[1)]	4 220	3 963	.	.	.	x	.	.
Mládí[1)]	1 653	1 508	.	.	.	x	.	.
Agroregion[1)]	1 841	1 702	.	.	.	x	.	.
Povodně[1)]	450	439	.	.	.	x	.	.
KPV[1)]	1	1	.	.	.	x	.	.
Skot[1)]	634	490	.	.	.	x	.	.
Hygiena	8	1	95	95	23	23,71	7	0
Celkem	**16 735**	**15 372**	**68 150**	**5 296**	**23 355**	**34,27**	**15 940**	**12 025**
Nesplacené úvěry k 31. 12. 2000		5 149	28 174	5 971	15 499	55,01	10 200	6 512

1) Program není zahrnut do součtu ČR celkem.
Pramen: PGRLF
Zpracoval: P. Jakobe (VÚZE)

Od počátku činnosti fondu v roce 1994 bylo pro jeho fungování vyčleněno 19 301 mil. Kč). Vlastní jmění PGRLF k 31. 12. 2000 činilo 2 506,8 mil. Kč (2 123,7 mil. Kč k 31. 12. 1999). Z hlediska objemu zprostředkovaných úvěrů v roce 2000 tvořily úvěry s vazbou na program INVESTICE 55 %, na program PROVOZ 43 % a na program HYGIENA 2 %.
Výsledky podpůrné činnosti PGRLF v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 a od počátku působení fondu k 31. 12. 2000 charakterizují tyto údaje:

- V roce 2000 PGRLF podpořil bankovní úvěry ve výši 5 296 mil. Kč (8 972 mil. Kč v roce 1999). Od počátku činnosti k 31. 12. 2000 dosáhl objem podporovaných úvěrů 68 150 mil. Kč.
- K bankovním úvěrům poskytl PGRLF v roce 2000 garance ve výši 921 mil. Kč (1 284 mil. Kč v roce 1999), tj. garantoval 17,39 % (14,31 % v roce 1999) jistiny úvěrů.
- V prvních letech svého působení poskytoval PGRLF vysoké garance úvěrů a celkové garance od počátku činnosti fondu dosáhly k 31. 12. 2000 výše 23 355 mil. Kč, tj. 34,27 % jistiny poskytnutých úvěrů. Vlastní jmění PGRLF krylo garance

k nesplaceným úvěrům k tomuto datu (15 499 mil. Kč) z 16,2 % (z 12,5 % v roce 1999).

- Od roku 1997 přistoupil PGRLF ke snižování procenta garancí. Důvodem je zájem státu o zvýšení odpovědnosti bank za poskytnuté úvěry, zejména však rychlý růst dospělých garancí za klienty, kteří nejsou schopni dostát svým závazkům. K 31. 12. 1998 dosáhly úhrady ze záruky 925 mil. Kč, tj. 4,33 % přiznaných garancí. K 31. 12. 1999 se úhrady zvýšily na 1 755 mld. Kč, tj. 7,62 % přiznaných garancí, a k 31. 12. 2000 již úhrady dosáhly 2 478 mil. Kč, tj. 10,61 % přiznaných garancí. Dospělé garance k 31. 12. 1998 dosáhly 1 104 mil. Kč (5,17 % přiznaných garancí), k 31. 12. 1999 již 2 079 mil. Kč (9,25 % přiznaných garancí) a k 31. 12. 2000 se růst zastavil na hodnotě 3 041 mil. Kč (13,02 % přiznaných garancí). Dynamika růstu dospělých a splatných garancí se tak v roce 2000 zmírnila.
- V letech 1999 - 2000 snížil PGRLF v důsledku redukce zdrojů ze státního rozpočtu a objemu podporovaných úvěrů objem přiznaných a vyplácených dotací k podporovaným úvěrům. V roce 2000 dosáhla celková výše přiznaných dotací 715 mil. Kč (1 531 mil. Kč v roce 1999) a celkem bylo na dotacích vyplaceno 1 610 mil. Kč (2 208 mil. Kč v roce 1999). Celkem bylo od založení fondu k podpoře bankovních úroků k 31. 12. 2000 přiznáno 15 940 mil. Kč a vyplaceno 12 025 mil. Kč dotací úroků.
- Skutečná úroková sazba, placená v roce 2000 klienty PGRLF bankám, činila při dotaci úroku ve výši 9,66 procentního bodu (9,27 procentního bodu v roce 1999) 1,98 % p. a. (2,36 % p. a. v roce 1999). Průměrné zúročení bankovních úvěrů klientů PGRLF dosáhlo v roce 2000 výše 11,64 % (11,63 % v roce 1999)[107].
- Z hlediska podnikatelských forem větší část podpor (88,5 %) byla v roce 2000 poskytnuta zemědělským podnikům právnických osob (z toho družstvům 36,4 %, akciovým společnostem 39,5 % a s. r. o. 12,6 %). Zemědělským podnikům fyzických osob bylo dosud poskytnuto 11 % podpor PGRLF. Podpory podniků ve zpracovatelském průmyslu a v lesním hospodářství jsou dosud zanedbatelné.

V období 1999 - 2000 pokračoval PGRLF v poskytování bezúročných půjček na obnovu zemědělství v oblastech postižených povodněmi v roce 1997. Zdrojem pro tyto půjčky byla bezúročná účelová půjčka od PF ČR. Do konce roku 2000 vyčerpal PGRLF na tyto účely celkem 647 mil. Kč. Splácení těchto půjček nastane od roku 2001. Přehled poskytnutých bezúročných půjček je uveden v tabulce TB2.3/02.

[107] *Průměrné úročení bankovních úvěrů v národním hospodářství v roce 2000 dosáhlo 6,88 % (8,60 % v roce 1999).*

TB2.3/02 - Bezúročné půjčky PGRLF pro oblasti postižené povodněmi

Ukazatel	Od roku (datum)	Náklad PGRLF (tis. Kč)			Vratky, výnos (tis. Kč)		
		1999	2000	od počátku k 31. 12. 2000	1999	2000	od počátku k 31. 12. 2000
Půjčky povod. oblastem							
- desetileté	25. 8. 1997	23 894	0	414 233	0	131	131
- dvacetileté	22. 5. 1998	3 053	0	233 337	0	300	300

Pramen: PGRLF

Zpracoval: P. Jakobe (VÚZE)

Do konce roku 1998 odkoupil PGRLF od zemědělských podniků za neplatícími odběrateli jejich produkce pohledávky v nominální ceně 718 mil. Kč za pořizovací cenu 485 mil. Kč, tj. 67,5 % jejich nominální ceny. Do konce roku 2000 vymohl PGRLF od dlužníků pouze 52 mil. Kč.

PGRLF za období své činnosti svými podporami umožnil převést do zemědělství přibližně čtyřnásobek finančních prostředků, než kdyby veřejné prostředky byly poskytovány přímými návratnými půjčkami či přímými nenávratnými dotacemi.

2.4 Ostatní instituce

Na realizaci zemědělské politiky se podílely další instituce z rezortu MZe i mimo rezort MZe (MŽP - SFŽP ČR, MPO - ČMZRB ad.). V rezortu MZe jde zejména o Pozemkový fond ČR, orientovaný také na řešení mimořádných problémů v zemědělství (v roce 2000 např. na řešení následků sucha). Tento fond poskytuje i přímé podpory, které se vztahují k privatizovaným podnikům či k pronajímané státní půdě. Podíl ostatních institucí na zajištění zemědělské politiky je souhrnně uveden v tabulce TB2.4/01.

TB2.4/01 - Ostatní instituce podílející se na zemědělské politice (mil. Kč)

Instituce	Rezort	Výdaje na agrární politiku			Zaměření výdajů
		1999	2000	meziroční index	
PF ČR - SMS[1)]	MZe	406	290	71,43	povodně, nájemné, TOZ, meliorace, vodní toky, monitoring vody
IVV MZe	MZe	45	41	91,11	vzdělávání pracovníků rezortu
SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ČZPI	MZe	15	20	133,33	monitoring cizorodých látek (dotace služeb nad rámec činností ze zákona)
ČMZRB	MPO	131	95	72,52	dotace úroků a garance v rámci podpory malého a středního podnikání v potravinářství
Pozemkové úřady	MV	663	651	98,19	pozemkové úpravy
MF	MF	2 180	3 217	147,57	specifické daňové úlevy a odpisy dluhů
MŽP - SFŽP ČR	MŽP	152	78	51,32	údržba krajiny, vodní plochy
GA ČR a granty z jiných rezortů (MŠMT, MŽP ad.)[2)]	státní rozpočet	27	30	111,11	zemědělský výzkum

1) Ve výdajích PF ČR jsou zahrnuty pouze ty výdaje, které přímo souvisí s činností PF ČR. Kromě těchto výdajů se podílí PF ČR na zemědělské politice a politice rozvoje venkova jako zdroj pro jiné instituce politiky.
V roce 2000 se jedná o tyto výdaje: Program obnovy venkova (200 mil. Kč), pozemkové úpravy (55 mil. Kč), dotační tituly MZe (226 mil. Kč), regulace trhu (58 mil. Kč).
Uvedené výdaje jsou zahrnuty do výdajů těch institucí, do kterých byly zdroje PF ČR převedeny.
Celkem se tak PF ČR přímo i nepřímo podílel na zemědělské politice v roce 2000 částkou 668 mil. Kč (bez podpor, které vyplývají z odkladu splátek za privatizovaný majetek).
2) Bez zahraničních grantů (EU), které v roce 2000 pro zemědělský výzkum dosáhly částky 13 mil. Kč.
Pramen: Podklady z jednotlivých institucí
Zpracoval: A. Juřica, J. Mezera, J. Pražan (VÚZE)

Na zajišťování zemědělské politiky v oblasti vývozu se v roce 2000 částečně podílely také Exportní a pojišťovací společnost, a. s. (EGAP), a zejména Česká exportní banka, a. s. (ČEB). Další státní instituce zasahující do zemědělské politiky jsou Licenční komise MPO (resp. MZe), MMR, finanční úřady v kompetenci MF a Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK). Podrobněji je účast ostatních institucí uvedena v kapitolách B3 a B4.

2.5 Zahraniční zdroje

V roce 2000 byla převážná část zahraniční pomoci, určené k rozvoji agrárního sektoru ČR, poskytována EU prostřednictvím programu PHARE. Pomoc byla zaměřena především na zdokonalení činnosti státní správy a budování institucí podle SZP (tab. TB2.5/01).
MZe se ve spolupráci se SSHR naopak podílelo na zajišťování humanitární pomoci do zahraničí, např. na řešení následků kosovské krize. Z rozpočtové kapitoly MZe bylo v roce 1999 uvolněno na tuto pomoc zhruba 11 mil. Kč.

TB2.5/01 - Přehled nejdůležitějších zahraničních pomocí v roce 1999 - 2000

Zdroj - Program	Projekt	Příjemce podpory
EU - PHARE[1)]	Pomoc při budování systému IACS	MZe
	Budování hraničních veterinárních kontrol	SVS, MDS
	Posílení centrální registrace ochranných rostlinných látek	SRS
	Podpora Státní veterinární správy	SVS
	Podpora Státní rostlinolékařské správy	SRS
	Restrukturalizace MZe a ustavení tržní intervenční agentury (EU Twinning)	MZe
	Podpora ČZPI	ČZPI
	Pomoc při budování FADN	MZe
	Pomoc při přípravě SAPARD	MZe, MMR
	Speciální poradenství v legislativě	MZe
	Pomoc při rozvoji marketingových organizací výrobců	MZe
FAO[2)]	Spolufinancování výcvikových kurzů v oblasti zemědělství a zapojení mladých odborníků do projektů FAO	MZe
Ostatní	Harmonizace zemědělské statistiky (EU Twinning)	CSU

1) Pokračující či připravované programy PHARE: Budování systému IACS a FADN; Budování struktur SZP ve vztahu k nařízení EC 1257/99; Budování institucí veterinární supervize; Posílení institucionální a administrativní kapacity ve fytosanitární oblasti.

2) Prostředky nebyly v roce 2000 vyčerpány a byly převedeny do rozpočtu na rok 2001.

Pramen: Podklady MZe

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

3 Opatření a podpory v agrárním sektoru

V této kapitole (a dále také v kapitolách B5 - B7) jsou uvedena opatření agrární politiky v členění podle jejich účelu. Podpory, vztahující se k jednotlivým opatřením, jsou uvedeny na úrovni tzv. čistých, skutečně vynaložených výdajů v daném roce.

3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu

3.1.1 Regulace trhu a cen v roce 2000

Regulace trhu a cen byla v roce 2000 zajišťována zejména opatřeními SFTR (SZIF) na základě rozhodnutí Rady SFTR.

Obiloviny

Pšenice potravinářská na zásobách z minulých let

SFTR měl k 1. lednu 2000 na svých zásobách pšenici potravinářskou v celkovém množství 639,7 tis. t, z toho:

– 133,4 tis. t z termínovaného (zálohového) nákupu ze sklizně roku 1998;

– 10,7 tis. t z intervenčního nákupu ze sklizně roku 1998;

– 495,6 tis. t z intervenčního nákupu ze sklizně roku 1999.

Pšenice potravinářská z termínovaného (zálohového) nákupu ze sklizně roku 1998 byla smluvně prodána na vývoz zčásti již v roce 1999. Ve vývozu zásob se pokračovalo do 15. 5. 2000, kdy byl vývoz ukončen.

Pšenice potravinářská z intervenčního nákupu ze sklizně roku 1998 byla rovněž v převážné míře prodána již v průběhu let 1998 a 1999. Zásoby této pšenice k 1. 1. 2000 byly prodány v posledním kole trvalého výběrového řízení. Vyskladnění této pšenice bylo ukončeno dne 30. 4. 2000.

Většina pšenice z intervenčního nákupu ze sklizně roku 1999, která byla na skladech SFTR k 1. 1. 2000 (320 tis. t), byla na základě výběrového řízení prodána na vývoz. Zbývající množství bylo prodáno na základě trvalého výběrového řízení při stanovení minimální prodejní ceny ve výši 3 500 Kč/t. Poslední výběrové řízení

proběhlo dne 6. 6. 2000, kdy byly prodány veškeré zásoby pšenice potravinářské z intervenčního nákupu 1999. Fyzické vyskladňování zásob však probíhalo až do konce srpna 2000.
Tržby za prodej pšenice potravinářské činily celkem 1,9 mld. Kč. Z těchto tržeb SFTR odvedl na DPH celkem 128,1 mil. Kč. Na náklady související se skladováním a prodejem této pšenice bylo vynaloženo celkem 106,1 mil. Kč. Protože tržby za prodej této pšenice přesáhly vynaložené náklady, Rada SFTR rozhodla vyplatit doplatek k zálohové ceně pšenice potravinářské z intervenčních nákupů ze sklizně roku 1999 ve výši 132 Kč/t plus DPH. Doplatek představoval náklady ve výši 68,7 mil. Kč.

Pšenice potravinářská ze sklizně roku 2000

Rada SFTR schválila „Zásady regulace trhu pšenice potravinářské ze sklizně roku 2000“, ve kterých byly stanoveny podmínky intervenčního nákupu, a zálohovou cenu 3 300 Kč/t (bez DPH) s tím, že po prodeji této pšenice bude případný kladný rozdíl mezi průměrnou prodejní cenou a průměrnou zálohovou cenou včetně nákladů spojených se skladováním a prodejem této pšenice pěstitelům doplacen.
Intervenční nákup byl vyhlášen v termínu od zahájení sklizně roku 2000 do 30. 6. 2001 a nebyl množstevně omezen. Rada SFTR schválila sazby náhrad nákladů spojených s nákupem a skladováním pšenice. Uložila vypsat výběrové řízení na nákupce a skladovatele a uzavřít s vybranými subjekty (skladovateli) smlouvy. Rada SFTR také schválila snížení kvalitativního ukazatele pro intervenční nákup ze sklizně 2000 (pádového čísla z 220 s na 200 s).
Rada SFTR souhlasila s prodejem pšenice potravinářské nakoupené v rámci intervenčního nákupu ze sklizně roku 2000. SFTR vypsal výběrové řízení na nákupce a skladovatele, kteří zajistí intervenční nákup pšenice potravinářské ze sklizně roku 2000. S vybranými 63 subjekty (ze 70 přihlášených) uzavřel smlouvy na intervenční nákup, skladování a následnou expedici pšenice potravinářské ze sklizně roku 2000. Celkově měl SFTR smluvně zajištěny skladovací prostory v množství do 926,5 tis. t.
K 31. 12. 2000 nakoupil SFTR (SZIF) v rámci intervenčního nákupu ze sklizně roku 2000 celkem 100,6 tis. t pšenice potravinářské a náklady spojené s tímto nákupem činily 363,1 mil. Kč.

Sladovnický ječmen a slad

V roce 2000 byl zaveden dotační titul na podporu vývozu sladu a udržení zahraničních trhů. Podpora byla poskytována vývozcům (do 600 Kč/t exportovaného sladu) v celkovém objemu 116 mil. Kč pro vývoz maximálně 200 tis. t sladu, tj. 250 tis. t nakoupeného ječmene. Podmínkou dotace byl nákup sladovnického ječmene ze sklizně 2000 za minimální cenu 3 500 Kč/t při poskytnutí záloh pěstiteli v celkové výši 1 000 Kč/t nejpozději do 31. 5. 2000.

Bramborový škrob

Rada SFTR na zasedání dne 14. září 1999 vyjádřila podporu návrhu na subvencování vývozu bramborového škrobu a jeho modifikátů. Rozhodnutí o tom, zda bramborový škrob bude zařazen do regulace trhu v roce 2000, bylo odloženo až po schválení rozpočtu SFTR na rok 2000.
Rada SFTR dne 27. března 2000 schválila „Zásady pro subvencovaný vývoz bramborového škrobu vyrobeného z brambor ze sklizně roku 1999“. Současně uložila vypsat výběrové řízení na subvencovaný vývoz do 6 tis. t bramborového škrobu při vývozní subvenci 5 500,- Kč/t. Jednou z podmínek vyplacení subvence bylo zaplatit pěstitelům za brambory při minimální škrobnatosti 16 % cenu minimálně 1 800 Kč/t (bez DPH). Termín ukončení vývozu byl stanoven na 31. srpna 2000.
Na základě výběrového řízení se přihlásily dvě škrobárny, s nimiž byly uzavřeny smlouvy na vývoz 6 tis. t bramborového škrobu a jeho modifikátů. Na smluvně zajištěné množství byly na SFTR předloženy doklady o vývozu na celkem 5 970,2 t bramborového škrobu a jeho modifikátů a na subvencích bylo vyplaceno 32,8 mil. Kč.

Mléko a mlékárenské výrobky

Po četných změnách systému regulace trhu mléka v roce 1999 byly Radou SFTR schváleny „Zásady regulace trhu mléka v roce 2000“ s platností po celý rok. Zásady byly doplněny o přílohu, která řešila jakostní požadavky na syrové kravské mléko při použití minimální ceny. Současně byla schválena nová minimální cena (7,50 Kč/l veškerého mléka, nakoupeného od zemědělských výrobců nebo jejich odbytových obchodních společností a družstev s jakostními požadavky podle přílohy k Zásadám) platná plošně pro všechny mlékárny, odebírající mléko na mlékárenské zpracování.
Objem přebytku mléka činil v roce 2000 celkem 500 mil. l. Se subjekty zařazenými do regulace trhu byla řádně sepsána roční smlouva, která byla upřesňována na každé čtvrtletí dodatkem k celoroční smlouvě.

TB3.1/01 - Objem mléka zařazený do regulace SFTR (SZIF) v roce 2000

Období	Procento z přebytků (%)	Objem přebytku (mil. l)
1. čtvrtletí	22	110
2. čtvrtletí	31	155
3. čtvrtletí	30	150
4. čtvrtletí	17	85
Celkem	100	500

Pramen: SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

Celkové požadavky byly kráceny tak, aby nebyl překročen celkový roční limit pro subvencovaný vývoz 500 mil. l mléka o tučnosti 4,5 % (500 mil. 1 plazmy + 2 250 mil. tukových jednic) ve formě másla, sušeného mléka a vybraných druhů sýrů.

TB3.1/02 - Objem másla a mlékárenských výrobků zařazených do regulace SFTR (SZIF) v roce 2000 (tis. t)

Mléčné výrobky	Objem
Máslo	18,6
Sušené odtučněné mléko	19,0
Ostatní výrobky	279 mil. l plazmy + 686 mil. tuk. jednic

Pramen: SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

Na základě rozhodnutí Rady SFTR byly v červnu vypořádány vývozní subvence za 1. čtvrtletí. Na tomto zasedání Rady byl současně schválen doplněk č. 1 k Zásadám s tím, že od 1. července 2000 se na základě smlouvy mezi SFTR (SZIF) a jednotlivými mlékárnami a jako důsledek připravované dohody s EU nebudou uplatňovat subvence u vývozů výrobků zařazených do skupiny ∗0406 - sýry a tvarohy, vyvážených do členských států EU. Rozhodnutím Rady SFTR byly vypořádány zálohové subvence za poslední čtvrtletí 2000.
Celkové náklady spojené se subvencováním vývozu mlékárenských výrobků v roce 2000 činily 823 mil. Kč.
Z podnětu Agrární komory bylo Radou SFTR odsouhlaseno dorovnání poměru plazmy a tuku (poměr 1 : 4,5) u celkového množství vyvážených mlékárenských výrobků v roce 2000. To představovalo 1 230 t másla, které bylo nabídnuto k subvencovanému vývozu mlékárnám zařazených do regulace trhu mléka v roce 2000.
Na zasedání Rady SFTR dne 5. 6. 2000 byl schválen návrh metodiky užití finančních prostředků ve výši 130 mil. Kč, převedených z rozpočtu Pozemkového fondu ČR do rozpočtu SFTR a určených pro řešení subvencovaného vývozu zásob másla s termínem vývozu do 31. 2. 2000. Potřebné finanční prostředky určené na tento účel byly vyčerpány v roce 2000 ve výši 58,4 mil. Kč. Zbývající finanční prostředky ve výši 71,6 mil. Kč byly v souladu s původní dohodou vráceny Pozemkovému fondu.

Jatečná prasata

Na začátku roku 2000 byl zaznamenán trvalý pokles cen zemědělských výrobců jatečných prasat (v tř. I. z 36,50 Kč/kg ž. hm. v prosinci 1999 na 29,65 Kč/kg ž. hm. v březnu 2000). Hlavní příčiny spočívaly ve snížené spotřebitelské poptávce po vepřovém mase, na níž se podílela i zvýšená nabídka levnějšího drůbežího masa. S cílem zamezit dalšímu propadu cen rozhodla Rada SFTR dne 10. 3. 2000, že přebytek jatečných prasat v množství 3 tis. t ž. hm. bude vyvezen při poskytnutí vývozní subvence ve výši do 5 Kč/kg ž. hm. Skutečně bylo vyvezeno jen 659 t živé hmotnosti jatečných prasat a na subvencích bylo vyplaceno 3,3 mil. Kč.

Komodity s podporou PGRLF

V roce 1999 a 2000 pokračoval program PGRLF EXPORT. V roce 2000 probíhalo vyplácení zbytku podpor v rámci tohoto programu u žádostí přijatých do konce roku 1999. V roce 2000 se nové žádosti nepřijímaly. Celkové výdaje v roce 1999 byly ve výši 76 mil. Kč. V roce 2000 nebyly v tomto programu přijímány žádné nové žádosti, pouze bylo vyplaceno 21 mil. Kč, vztahujících se k žádostem roku 1999.

Souhrnné výdaje na regulaci trhu

Rozsah regulace trhu prostřednictvím SFTR (SZIF) v členění podle výrobků v letech 1996 - 2000 dokládají tabulky B3.1/02 - 04. Rekapitulaci výdajů do trhu prostřednictvím SFTR (SZIF), PGRLF a dotací MZe uvádí tab. TB3.1/03.

TB3.1/03 - Výdaje na regulaci trhu (mil. Kč)

Výdaje	1999		2000	
	celkem	z toho subvence	celkem	z toho subvence
Celkové výdaje na regulaci trhu - SFTR (SZIF)	7 028	1 513	3 986	982
- regulace mlékárenských výrobků	1 728	1 154	823	823
- regulace trhu obilovin[1)]	5 203	262	3 127	123
- export škrobu	41	41	33	33
- export jatečných prasat	56	56	3	3
Celkové výdaje PGRLF - program EXPORT	76	76	21	21
Dotace MZe - vývoz sladu	0	0	116	116
Celkem výdaje na regulaci trhu	7 104	1 589	4 123	1 119

1) Včetně ostatních nákladů (splátky úvěrů a úroků, DPH) a nákladů na správní výdaje SFTR (SZIF).

Pramen: SZIF

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

3.1.2 Opatření v oblasti zahraničního obchodu

Přístup na trh

Celní sazby

V roce 2000 byly uplatňovány celní sazby v souladu se závazky ČR notifikovanými ve WTO. Jejich automatickou aktualizaci provedlo Generální ředitelství cel na základě nařízení vlády č. 318/1999 Sb., kterým byl vydán celní sazebník s účinností od 1. 1. 2000.

Smluvní celní kvóty

Pro usnadnění přístupu na domácí trh otevřela ČR v roce 2000 v souladu se závazky ČR vůči WTO celkem 33 smluvních celních kvót na dovoz agrárních komodit, z toho 31 kvót začátkem roku. V průběhu roku 2000 byly otevřeny další 2 celní kvóty[108].

Do seznamu otevřených smluvních celních kvót pro rok 2000 byly kromě kvót, jejichž základní počet a minimální výše je dána závazky ČR vůči WTO, zahrnuty i kvóty nad rámec těchto závazků. Proti roku 1999 bylo však zrušeno čtvrtletní rozdělení kvót na dovoz živého skotu, živých prasat, hovězího, vepřového a drůbežího masa. Byla zrušena kvóta na dovoz lihovin a znovu obnovena kvóta na dovoz bramborového škrobu ve výši 5 tis. t. Nařízením vlády č. 178/2000 Sb. s účinností od 30. 6. 2000 bylo zrušeno dosavadní čtvrtletní rozdělení celkové dovozní kvóty u jogurtů; celková roční kvóta zůstala nezměněna. Bezcelní kvóty byly uplatňovány na dovoz 320 t řepných semen, 1,5 tis. t lnu surového nebo roseného a 2 tis. t lnu lámaného nebo třeného.

Pro zlepšení přístupu na trh v rámci závazků vůči WTO došlo u řady komodit k meziročnímu zvýšení smluvních celních kvót[109].

---

[108] *Nařízením vlády č. 221/2000 Sb. s účinností od 20. 7. 2000 do 31. 12. 2000 byla otevřena celní kvóta na dovoz 150 tis. hl červeného vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry s 25% clem. Nařízením vlády č. 452/2000 Sb. s účinností od 14. 12. 2000 do 31. 12. 2000 byla otevřena celní kvóta na dovoz 60 tis. t řepné melasy s 6% clem.*

[109] *U třtinové melasy o 250,0 %, pšeničného škrobu o 97,3 %, kukuřičného škrobu o 63,4 %, vepřového masa o 7,2 %, živých prasat, sušeného mléka, másla, čerstvých hroznů, semen řepky a líhu o 7,1 %, zmrzliny o 6,7 %, hovězího masa o 6,6 %, drůbežího masa o 5,3 %, brambor o 4,1 % a řepkového oleje o 3,8 %.*

V roce 2000 byly plně využity smluvní celní kvóty u hovězího, vepřového a drůbežího masa, jogurtů, zmrzliny, vína, glukózy, těstovin, slunečnicového oleje, dextrinů a jiných modifikovaných škrobů. Výrazný rozsah čerpání kvót byl zaznamenán rovněž u řepkového oleje, bramborového škrobu, řepných semen a lnu lámaného nebo třeného. Naproti tomu kvóty na dovoz živých prasat, semen řepky, soleného a sušeného masa, lihu, sušeného mléka, čerstvých hroznů, másla, řepné melasy, limonád, surového nebo třeného lnu, pšeničného a kukuřičného škrobu nebyly čerpány vůbec nebo jen v omezeném rozsahu.
Z hlediska plnění závazků ČR vůči WTO v oblasti přístupu na trh byly všechny sjednané celní kvóty otevřeny v odpovídající výši.

Dovozní licence

V roce 2000 zůstaly v platnosti automatické licence sloužící k monitorování dovozních aktivit. U některých vybraných agrárních produktů byl dovoz realizován na základě neautomatických dovozních licencí. V roce 2000 byly uděleny licence na dovoz 10,7 tis. t sýrů, 61,1 mil. ks čerstvých skořápkových vajec, 300 t čerstvých rajčat, 75,7 tis. t čerstvé cibule, 71,8 tis. t čerstvého zelí, 2,5 tis. t sušené zeleniny, 13,4 tis. t ječmene, 6,6 tis. t živočišných a rostlinných tuků a olejů, 189,5 tis. t cukru (s výjimkou Slovenska), 19,6 tis. t kyselého zelí, 357,9 tis. hl jablečné šťávy, 7,0 tis. t aktivního droždí, 1,1 tis. hl ethylalkoholu nad 80 %, 459,0 tis. hl ethylalkoholu pod 80 %, 97,2 tis. t přípravků k výživě zvířat, 1 814,1 mil. ks doutníků a cigaret. Dále byly uděleny licence na dovoz ostatních tabákových výrobků. Kromě toho byly v roce 2000 uděleny licence na dovoz 5 tis. t izoglukózy a 3,5 tis. t cukru ze Slovenska. V důsledku nadměrného dovozu sirupu s přísadou aromatických látek nebo barviva bylo možno ve druhém pololetí 2000 dovézt tyto výrobky původem z Polské republiky jen na základě neautomatické licence, a to v rozsahu 600 t.

Netarifní a ostatní opatření v přístupu na domácí trh

Na základě Rozhodnutí č. 3/1999 Rady přidružení EU-ČR ze dne 15. 12. 1999 pozměňujícího Protokol k Evropské dohodě, týkající se definice pojmu „původní výrobek“ a metod administrativní spolupráce, byly s ohledem na změny ve výrobních postupech a nedostatek některých surovin provedeny s platností od 1. 1. 2000 úpravy v seznamu požadavků na opracování a zpracování nepůvodních surovin za účelem získání statusu původu výrobků z obilí a ethylalkoholu nedenaturovaného. Částky vyjádřené v ECU se nahrazuji částkami vyjádřenými v EUR.
S cílem zajistit lepší ochranu spotřebitele se vyhláškou MZe č. 43/2000 Sb. s účinností od 1. 4. 2000 mění vyhláška MZe č. 220/1998 Sb., o způsobu a rozsahu posuzování shody potravin, způsobu přípravy a odběru kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků výrobcem, o druzích potravin, pro které bude výrobcem nebo dovozcem vydáno písemné prohlášení o shodě, o rozsahu a obsahu prohlášení (posuzování shody)[110].
Pro ochranu vnitřního trhu ČR před nadměrným dovozem některých zemědělských výrobků lze podle zákona č. 62/2000 Sb. uplatnit od 1. 7. 2000 zvláštní ochranná opatření v podobě dodatečného cla, které se připočítá k dovoznímu clu, jestliže objem dovozu překročí spouštěcí úroveň nebo když dovozní cena klesne o více než 10 % pod spouštěcí cenu zemědělského výrobku. Spouštěcí úroveň dovozu se stanoví z průměrných dovozů za předcházející 3 roky a spouštěcí cena z průměrných cen za předchozí období. Zvláštní ochranná opatření nebyla v roce 2000 pro nenaplnění stanovených podmínek uplatněna.
Pro zajištění slučitelnosti problematiky zaměnitelných výrobků s právem ES a pro větší ochranu spotřebitele byl schválen zákon č. 64/2000 Sb., o ochraně spotřebitele, s účinností od 1. 6. 2000 (u vybraných ustanovení od 1. 1. 2001). Zákon zavádí pojem „nebezpečný výrobek svou zaměnitelností s potravinou“ a zakazuje výrobu, vývoz, prodej a darování výrobků nebezpečných svou zaměnitelností s potravinami. Orgánem vykonávajícím dozor v této oblasti je Česká obchodní inspekce.
Na základě zákona č. 68/2000 Sb., o ochraně chmele, s účinností od 1. 5. 2000 lze vyvážet pouze ověřený chmel a ověřené chmelové produkty. Jejich dovoz se může uskutečnit pouze v případě předložení ověřovací listiny ze země původu celnímu orgánu. Vyhláška MZe č. 318/2000 Sb. s účinností od 14. 9. 2000, kterou se provádí zmíněný zákon, vymezuje mj. jednotlivé podmínky pro dovoz chmele a chmelových produktů.
Nařízením vlády č. 185/2000 Sb. s účinností od 1. 7. 2000 byly vymezeny výrobky, jež mohou být dováženy do ČR nebo vyváženy z ČR jen na základě licence[111].

---

[110] *Písemným prohlášením o shodě výrobce nebo dovozce osvědčuje stanoveným způsobem a ve stanoveném rozsahu shodu potraviny, která se vztahuje na všechny vyrobené šarže nebo dovezené dodávky této potraviny.*

[111] *Dovoz nedenaturovaného ethylalkoholu, destilátů, likérů a jiných lihových nápojů (CN 2207 a CN 2208), doutníků, doutníčků, cigaret z tabáku nebo tabákových náhražek, ostatních tabákových výrobků a tabákových náhražek; homogenizovaného nebo rekonstituovaného tabáku, tabákových výtažků a trestí (CN 2402 až CN 2403), položky CN 0510 00 00 10 (pankreas vepřová, mukóza surová, mražená a sušená) do ČR byl umožněn jen na základě automatické licence. Neautomatické licence byly stanoveny na vývoz z ČR v loňském*

Vyhláškou MPO č. 186/2000 Sb. byla s účinností od 1. 7. 2000 zrušena vyhláška MPO č. 321/1999 Sb., o podmínkách vydávání úředního povolení k dovozu a vývozu zboží a služeb ve znění dalších souvisejících vyhlášek.
Zákonem č. 216/2000 Sb. ze dne 27. 6. 2000 se s účinností od 20. 8. 2000 upravuje ochrana vinné révy a vína, vinohradnická a vinařská evidence, jakož i podmínky dovozu vína.
Zákon č. 409/2000 Sb. upravuje s účinností od 1. 1. 2001 základní podmínky a náležitou vybavenost vstupních míst do ČR pro provádění rostlinolékařské kontroly a zavádí systém registrace pěstitelů, výrobců a dovozců rostlin a rostlinných produktů, které jsou rizikové z hlediska možného rozšíření karanténních škodlivých organizmů.

Opatření k regulaci vývozu

Vývozní subvence a další podpory vývozu

Na subvenční podporu vývozu zemědělských a potravinářských výrobků bylo v roce 2000 vynaloženo prostřednictvím SFTR (SZIF) celkem 859 mil. Kč, z toho na subvencování vývozu mlékárenských výrobků 823 mil. Kč, bramborového škrobu 33 mil. Kč a jatečných prasat 3 mil. Kč. Výše podpory exportu v rámci programu PGRLF EXPORT dosáhla 21 mil. Kč. Podpora vývozu sladu ve výši 116 mil. Kč byla zajištěna z dotačních prostředků MZe. Celkový objem výdajů na přímou i nepřímou podporu exportu v roce 2000 dosáhl hodnoty 996 mil. Kč. Podrobněji k podpoře vývozu viz kap. B3.1.1.
Z hlediska fyzického objemu i hodnoty subvencovaného vývozu byly v roce 2000 závazky vůči WTO dodrženy. Hodnotové závazky byly nejvíce čerpány u mlékárenských výrobků (41,8 %).
S cílem přispět ke zvýšení českého vývozu byl schválen zákon č. 188/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 58/1995 Sb., o pojištění a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 60/1998 Sb., který nabyl účinnosti 2. 9. 1999. Pojišťování a financování vývozu se státní podporou se uskutečňuje prostřednictvím České exportní banky, a. s. (ČEB) a Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a. s. (EGAP). V oblasti agrárního vývozu byla však angažovanost EGAP i ČEB v předchozích letech minimální. Výrazná změna zde nastala poskytnutím úvěrové podpory vývozu pšenice ze zásob SFTR (SZIF) do Běloruska. Pro podporu agrárního exportu byl v rámci Czech Trade ustanoven k 1. 1. 2001 zvláštní odbor.

Vývozní licence

Stanovení a kontrolu dodržování pravidel pro udělování neautomatických vývozních licencí, jakož i praktické udělování licencí a vymezení množstevních limitů zajišťovala v roce 2000, obdobně jako v předchozích letech, Licenční komise ustavená při MZe. V roce 2000 byly uděleny neautomatické licence na vývoz v rámci 16 licencovaných komodit, resp. skupin komodit[112], které však byly čerpány jen částečně[113].
Licenční limit na vývoz řady komodit nezaznamenal proti roku 1999 zásadních meziročních změn; do seznamu licencovaných položek však nebyly zařazeny semena řepky, slad, chmel, melasa, pokrutiny a šroty, otruby po zpracování obilovin a luštěnin a obilní zrna. Neomezený limit byl stanoven u vývozu hovězího a vepřového masa, býků a jalovic, prasat nad 50 kg, ovsa, slunečnicových semen a cukru.
Nařízením vlády č. 446/2000 Sb. byla s účinností od 22. 12. 2000 zvýšena vývozní kvóta pro pšenici a sourež z 50 tis. t na 250 tis. t s možností vývozu na základě licence do 31. 3. 2001.

---

roce 4 tis. t živého skotu do 300 kg (CN 0102 90 05 až CN 0102 90 49), 500 t živých krav (CN 0102 90 61 až CN 0102 90 69) a 550 t živých prasat do 50 kg (CN 0103 91 10), a v 2. pololetí loňského roku 300 tis. t pšenice a soureže (CN 1001), 20 tis. t žita (CN 1002), 50 tis. t ječmene (CN 1003), 20 tis. t kukuřice neseťové (CN 1005 90). Rovněž neautomatické licence pro rok 2000 byly stanoveny na dovoz 3,5 tis. t třtinového nebo řepného cukru a chemicky čisté sacharózy (CN 1701) a 5 tis. t izoglukózy původem se Slovenské republiky a 600 t sirupů s přísadou aromatických látek nebo barviva původem z Polské republiky ve 2. pololetí 2000.

[112] *V roce 2000 byly uděleny neautomatické licence na vývoz 7,7 tis. t chovného a jatečného živého skotu, 371,3 t hovězího a 796 t vepřového masa, 24,5 tis. t sušeného a kondenzovaného mléka, 1,1 mil. t pšenice, 30,0 tis. t žita, 204,5 tis. t ječmene, 16,2 tis. t ovsa, 44,6 tis. t kukuřice (neseťové), 15,3 tis. t pšeničné mouky, 30,5 tis. t slunečnicových semen (neseťových), 17,2 tis. t cukru, (u hovězího a vepřového masa, sušeného a kondenzovaného mléka, ovsa, pšeničné mouky, slunečnicových semen a cukru jsou uvedeny k 30. 6. 2000).*

[113] *U vývozu živých krav dosáhlo v roce 2000 jejich čerpání 100 %, u živého skotu do 300 kg ž. hm. 82,3 %, pšenice 81,5 %, ječmene 64,6 %, žita 69,3 % a u kukuřice 51,3 %.*

Bilaterální a regionální obchodní dohody

Evropská dohoda (ED)

Vzájemný obchod mezi ČR a zeměmi EU se v roce 2000 uskutečňoval na základě upravených preferenčních přístupových režimů pro dovozy určitých zemědělských a zpracovaných výrobků daných ED, podle schváleného Protokolu o úpravách obchodních aspektů mezi ČR a ES č. 265/1998 Sb.[114]

V květnu roku 2000 byla sjednána dohoda o další liberalizaci vzájemného agrárního obchodu mezi ČR a EU (tzv. „dvounulová varianta"), v jejímž rámci byly dohodnuty nové koncese pro dovoz a vývoz necitlivých zemědělských výrobků, a to zrušením jejich dovozních cel. Jedná se např. o droby, živé rostliny a květiny, koření, sadbové brambory, některé druhy čerstvého a zpracovaného ovoce a zeleniny, kávu, různá semena a osiva.

Dále byly sjednány nové koncese v rámci preferenčních celních kvót pro vepřové a drůbeží maso, uzenky, salámy a jiné výrobky z vepřového a drůbežího masa, droby, sýry a tvarohy, přírodní med, okurky, jablečné šťávy, živé rostliny a květiny, koření, sadbové brambory, některé druhy čerstvého a zpracovaného ovoce a zeleniny, kávu, různá semena a osiva, homogenizované přípravky z ovoce a zeleniny ve formě bezcelních kvót s tím, že obě strany nebudou uplatňovat vývozní subvence pro vývoz nejcitlivějších výrobků (vepřové a drůbeží maso, sýry a tvarohy, uzenky a salámy, výrobky z drůbežího masa) na trh druhé strany v rámci kvót a ani nad jejich rámec.

Liberalizace, vztahující se ke zboží původem v zemích EU, tj. k dovozům do ČR, byla v ČR uplatněna nařízením vlády č. 180/2000 Sb. s účinností od 1. 7. 2000 do 30. 6. 2001. V rámci tohoto nařízení byly otevřeny od 1. 7. 2000 kvóty na bezcelní dovoz z EU 5 tis. t vepřového masa, 2 tis. t drůbežího masa, 2,55 tis. t sýrů a tvarohů, 6,65 tis. t uzenek, salámů a podobných výrobků z masa, drobů a krve, resp. jiných přípravků a konzerv z vepřového masa, 500 t jiných přípravků a konzerv z drůbežího masa, 500 t přírodního medu, 500 t okurek, nakládaček a malých okurčiček, 11 tis. t jablečné šťávy (6 tis. t s obsahem přidaného cukru a 5 tis. t bez přidaného cukru) a 150 t homogenizovaných přípravků z ovoce a zeleniny.

Původní preferenční kvóty na dovoz z EU do ČR, otevřené začátkem roku podle Dodatkového protokolu ED, byly plně vyčerpány již v 1. pololetí 2000 u másla, sýrů, sazenic a živých rostlin, brambor, rajčat, lněného oleje, rostlinných tuků a olejů s nulovým clem, margarinu a uzenin. Čtvrtletní celní kvóty na dovoz z EU 3,3 tis. t třtinového nebo řepného cukru a chemicky čisté sacharózy, tj. celkem 13,2 tis. t v roce 2000 byly plně vyčerpány v 1. pololetí, avšak ve 2. pololetí pouze z 35,4 %.

Kvóty na bezcelní dovoz od 1. 7. 2000 byly plně nebo převážně čerpány u vepřového a drůbežího masa, uzenek, salámů, výrobků a přípravků z masa, sýrů a tvarohů. Nejnižší úroveň čerpání původních kvót byla zaznamenána u sušeného mléka, kukuřice neseťové, živočišných a rostlinných tuků a nových bezcelních kvót u přírodního medu, jablečných šťáv a okurek.

Středoevropská dohoda (CEFTA)

V rámci dohody CEFTA zůstal v roce 2000 pro agrární výrobky v platnosti systém preferenčních cel zavedený začátkem roku 1996. Tento systém byl ve vzájemném agrárním obchodu mezi ČR, Maďarskem, Polskem, Rumunskem, Slovinskem a Bulharskem uplatňován v rámci tří seznamů zemědělských a potravinářských výrobků s nulovým (příloha A dohody), stejným (příloha B dohody) nebo jednostranně uplatňovaným preferenčním celním zatížením při minimálním počtu dovozních kvót (přílohy C a D dohody)[115], které byly

---

[114] *Preferenční celní kvóty byly začátkem roku otevřeny pro dovoz 1 tis. t sušeného mléka (clo 24 %), 345 t másla (clo 15 %), 800 t sýrů a tvarohů (clo 4,5 %), 15 tis. t brambor k výrobě škrobu a pozdních konzumních brambor (clo 6 %), 2 tis. t rajčat (od poloviny května do 31. října clo 8 %), 74,3 tis. t kukuřice (clo 4,2 %), 400 t živočišných tuků a olejů (clo 10,0 %), 530 t margarínu (clo 10 %), 479 t uzenek a salámů (clo 9,2 - 12,0 %) a 2 tis. t nezpracovaného tabáku (clo 2,4 %). Dále jde o bezcelní dovoz nebo značně zvýhodněný dovoz 5 tis. t surového lněného oleje a ostatních vybraných druhů rostlinných tuků a olejů převážně pro technické účely, 8 tis. hl vodky a 170 t sazenic zeleniny, jahodníků a pokojových rostlin. U řady dalších komodit (vybrané druhy vepřového masa, ostatní neochucené mlékárenské výrobky, sušené žloutky ptačích vajec, resp. sušená vejce bez skořápek, stromy, zákrsky, keře, podhoubí, některé druhy čerstvých řezaných květin, vybrané druhy zpracované a čerstvé zeleniny a ovoce, plody rodu Capsicum, vodní melouny, hroznová a jablečná šťáva, kukuřice k setí, některé přípravky pro výživu zvířat, sadbové brambory, hořčičná semena, slunečnicový a kokosový olej, některé ostatní rostlinné tuky a oleje) byly uplatňovány snížené celní sazby bez množstevního omezení podle dohodnutého režimu.*

[115] *Ve vzájemném obchodu s Maďarskem byl preferenční režim omezován poměrně malými kvótami na dovoz a vývoz jogurtů, sýrů, pozdních konzumních brambor, sladu, suchých uzenek, zmrzliny, piva, vína a lihovin.*

čerpány převážně jen v malém rozsahu. Plné nebo převážné čerpání kvót bylo zaznamenáno pouze u dovozu vína, uzenin, zmrzliny a sýrů z Maďarska, lihovin z Polska, čerstvých okurek z Rumunska a vína, zeleniny v octě, papriky, okurek, džemů, třešní, višní a švestek z Bulharska.
V důsledku nadměrného dovozu sirupu s přísadou aromatických látek nebo barviva se na základě nařízení vlády č. 185/2000 Sb. ze dne 30. 6. 2000 mohly tyto výrobky původem z Polské republiky dovážet ve 2. pololetí 2000 jen na základě neautomatické licence, a to v rozsahu 600 t. Rovněž na dovoz cukru a chemicky čisté sacharózy v pevném stavu z Polska byla na základě nařízení vlády č. 212/1999 Sb. stanovena pro rok 2000 kvóta ve výši 5,5 tis. t, a to bez uplatnění preferenční celní sazby. K plnému čerpání čtvrtletních kvót však došlo pouze v 1. pololetí roku 2000.
V 2. pololetí roku 2000 byly zahájeny rozhovory o prohloubení koncesí na obchod se zemědělskými výrobky mezi ČR, SR a Maďarskem.

Celní unie se SR

Bariéry vzájemného obchodu mezi ČR a Slovenskem nebyly ani v roce 2000 plně odstraněny. Obchodní toky znesnadňovaly požadavky na certifikaci zboží vyváženého z ČR a nadále uplatňované technické překážky v obchodu.
Ve vzájemném obchodu byla v roce 1999 a 2000 oboustranně uplatňována množstevní omezení a autolimitační dohody na úrovni výrobních svazů[116]. Slovenská strana uplatňovala autolimitační dohody na dovozy masových konzerv, džemů, lihovin, kečupů, zeleniny konzervované v octě, ovocných šťáv, margarinu a cigaret. Z podnětu české strany došlo v roce 1999 k uzavření autolimitační dohody na dovoz glukózových sirupů (s výjimkou dextrózových) ze SR.
V roce 2000 bylo plně uplatňováno množstevní omezení na roční dovoz 3,5 tis. t řepného nebo třtinového cukru a chemicky čisté sacharózy a 5 tis. t izoglukózy původem ze SR na základě neautomatické licence. Stejnou reciproční kvótu na dovoz cukru z ČR uplatňovala i SR. Slovenská strana otevřela rovněž kvótu na dovozy nealkoholických nápojů (540 tis. hl/rok) a piva ve výši 532 tis. hl/rok.
Na dovozy zemědělských a potravinářských výrobků v roce 2000 uplatňovala SR od 1. 1. 2000 do 30. 6. 2000 dovozní přirážku ve výši 5 % a od 1. 7. 2000 do 31. 12. 2000 ve výši 3 %. Bezprostřední vliv na vývoj vzájemného obchodu mají opatření SR spojená s novelizací tržních řádů u pěti agrárních komodit (obiloviny, brambory, vepřové maso, hovězí maso a mléko) a zásad pro usměrňování trhu s uvedenými komoditami (výrobní kvóty na mléko a cukr) a s vyhlašováním minimálních cen.

Ostatní obchodní dohody

Agrární obchod s Litvou, Lotyšskem, Estonskem, Izraelem a Tureckem se uskutečňoval v roce 2000 na základě dohod o volném obchodu. Rovněž obchod mezi zeměmi EFTA a ČR byl realizován v rámci bilaterálních dohod o oblasti volného obchodu. V rámci zmíněných dohod byl však sjednán poměrně malý počet a objem koncesí a jejich podíl na celkovém preferenčním obchodu ČR byl proto malý[117].

V obchodu s Polskem byly ze strany ČR uplatňovány kvóty na dovoz lihovin, tabáku, cigaret a ze strany Polska pouze kvóty na dovoz piva a vína. Ve vzájemném obchodu se Slovinskem byly uplatňovány kvóty na dovoz a vývoz drůbežího masa, jablek, uzenek, salámů a jiných přípravků nebo konzerv z masa, drobů nebo krve, přípravků pro dětskou výživu, rajčatové šťávy, zmrzliny, piva, vína, destilátů a tabákových výrobků. Kromě toho byly ze strany ČR uplatňovány kvóty na dovoz sýrů a brambor a ze strany Slovinska na dovoz pšeničného škrobu, řepkového oleje a stolního octa. Kvóty na dovoz do ČR z Rumunska byly uplatňovány u čerstvých rajčat, okurek, stolních vinných hroznů, švestek, vína a kvóty na dovoz do Rumunska z ČR u speciálních druhů mléčných výrobků (mléka pro kojence apod.), másla, sladu, cukru a piva. Dovozní kvóty ze strany ČR v obchodu s Bulharskem byly uplatňovány u masa z kachen a hus, jogurtů, sýrů a tvarohů, brambor, čerstvých rajčat, cibule, okurek, hub, stolních hroznů, třešní, višní, broskví, švestek, uzenek, salámů a jiných přípravků a konzerv z masa, drobů a krve, čokolády, těstovin, jednotlivých druhů připravené nebo konzervované zeleniny, džemů, marmelád a ovocných pomazánek, vína, destilátů a nezpracovaného tabáku. Na dovoz do Bulharska z ČR byly uplatňovány kvóty u masa z kachen, hus a krůt, mléka a smetany zahuštěné, sušeného mléka, jogurtů, sýrů a tvarohů, brambor, sladu, uzenek a salámů.

[116] *Objemy vývozů a dovozů u méně citlivých položek jsou stanoveny na základě vzájemné dohody výrobních svazů sdružujících výrobce, vývozce a dovozce.*

[117] *Z celkového počtu 31 dovozních kvót, z toho 14 kvót na dovoz vybraných zemědělských a potravinářských výrobků z Turecka, 12 kvót na dovoz z Izraele a 4 kvót na dovoz z Lotyšska, byly vyčerpány pouze 2 kvóty, a to u dovozu konzervovaných rajčat a nezpracovaného tabáku z Turecka.*

3.1.3 Opatření k řízení nabídky

V roce 2000 vstoupilo v platnost nařízení vlády č. 51/2000 Sb., kterým se stanoví opatření a podíl státu na tvorbě podmínek pro zajištění a udržení výroby cukrovky a cukru a stabilizaci trhu s cukrem. V únoru 2001 bylo toto nařízení nálezem Ústavního soudu zrušeno, neboť nemělo dostatečnou zákonnou oporu.

3.1.4 Opatření ovlivňující poptávku

V roce 1999 byly spotřebitelské ceny nepřímo ovlivňovány regulací trhu, celními sazbami a dalšími opatřeními v oblasti zahraničního obchodu.
V roce 1999 byla zahájena podpora spotřeby mléka ve školách (školní mléko). Celkově bylo na tuto podporu v roce 1999 z dotací MZe vydáno 8,6 mil. Kč. V roce 2000 pokračovala podpora spotřeby školního mléka (ochuceného nebo plnotučného mléka pro žáky 1. - 3. tříd základních škol s dotovanou cenou). Na podporu spotřeby školního mléka bylo v roce 2000 vynaloženo 28,6 mil. Kč.

Poptávka po nepotravinářském využití řepky a dalších zemědělských surovin byla v roce 1999 a 2000 podporována více opatřeními státu (viz kap. B4).

3.2 Podpory cen vstupů

V roce 1999 a 2000 šlo především o opatření úvěrové a grantové politiky. Nejdůležitějším nástrojem úvěrové politiky je PGRLF, poskytující zemědělským podnikům garance na bankovní úvěry a dotace úroků.
K nástrojům úvěrové politiky patří dosud také návratné finanční výpomoci z let 1991 - 1993, které stát poskytl zemědělcům zejména na zahájení podnikání, a u nichž je podpora tvořena neplaceným (resp. značně sníženým) úrokem z dosud nesplacené částky výpomoci.
Dalším nástrojem v této oblasti je dotační politika MZe, v jejímž rámci jsou poskytovány přímé dotace na specifické investiční akce v zemědělství (dotace na obnovu vinic, chmelnic, sadů a na zalesňování), na vápnění půd, hnojení organickými hnojivy ap. Podobnou formu mají dotace MŽP na vybraná environmentální opatření v zemědělství (protierozní opatření, odbahňování rybníků, budování ÚSES ad.).
V průběhu roku 1999 byly dotační zdroje MZe posíleny ze státního rozpočtu o 500 mil. Kč pro řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty na hospodaření zemědělských podniků. V roce 2000 byla kompenzace poskytována formou vratky spotřební daně u nafty.
Kromě uvedených podpor umožnil PF ČR v roce 1999 odložit, resp. snížit splátky za privatizovaný zemědělský majetek ve výši 200 mil. Kč po dobu 2 let (splátky ve výši 10 % z původně stanovené výše), což představovalo podporu ve formě neplacených úroků. Podpora byla poskytnuta pro zmírnění současných ekonomických problémů privatizovaných zemědělských subjektů.
V roce 2000 poskytl PF ČR nájemcům zemědělské půdy slevy na nájemném z důvodů řešení následků extrémního sucha ve výši 50 mil. Kč. Pro zmenšení ekonomické zátěže snížil na další dva roky splátky za privatizovaný majetek ve výši 254 mil. Kč na 10 %. PF ČR rovněž poskytl dotaci na 5 % úroků z úvěrů u TOZ v celkové výši 11 mil. Kč.
V roce 1999 se rezort MZe podílel i na investičních podporách zemědělským podnikům k řešení následků povodní z let 1997 - 1998 ve výši 39 mil. Kč.
Jednotlivá opatření v oblasti podpory cen vstupů jsou uvedena v tabulce TB3.2/01. Kromě opatření uvedených v této tabulce jde dále v souvislosti s řešením následků sucha o umožnění bezplatného užívání vody pro závlahy podle nařízení vlády č. 141/2000 Sb. ze dne 15. 5. 2000.

TB3.2/01 - Podpory vstupů do zemědělství (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1999	2000
Subvence úroků PGRLF	Úvěry na investice a na provoz (vč. programu Lesy, bez programu Export).	Zemědělské podniky s více než 50 % příjmů ze zemědělství, podnikatelský záměr (projekt) akceptovaný bankou a odsouhlasený PGRLF, zapojení alespoň do jednoho z programů PGRLF (v roce 1999 také do programu Odbytové organizace).	2 132	1 585

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1999	2000
Subvence úroků u návratných výpomocí	Návratné finanční výpomocí z let 1991-93.	Zemědělské podniky - příjemci návratných finančních výpomocí v období 1991-93. Zůstatek výpomocí je úročen 2 %.	403	342
Dotace na zalesňování a rychlerostoucí dřeviny, obnovu vinic, chmelnic a sadů	1999: dotační titul 1.C a podpory podle NV č. 24/1999 Sb. 2000: dotační titul 1.C a podpory podle NV č. 344/1999 Sb.	Zalesňování: žádost vlastníka půdy, zalesňovací projekt, odsouhlasený úřadem pro ochranu půdy, dotace na 1 sazenici. Obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů: žádost zemědělského podniku, projekt obnovy, dotace na 1 ha.	139	251
Dotace na environmentální opatření	1999, 2000: programy MŽP - SFŽP ČR.	Žádost zemědělského podniku, projekt na protierozní opatření apod.	104	10
Subvence úroků u starých úvěrů	PF ČR.	Zemědělské podniky s úvěry na TOZ.	29	11
Odklad splátek za privatizovaný majetek	PF ČR.	Nezaplacené úroky (10 %) za odložené splátky: v roce 1999 ve výši 200 mil. Kč, v roce 2000 ve výši 254 mil. Kč.	39	25
Řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty	1999: MZe - v rámci dotační politiky. 2000: vratka spotřební daně (státní rozpočet).	1999: podle usnesení vlády z 23. 6. 1999 č. 655. Pro zemědělské podniky s min. 5 ha, v katastrech s úřední cenou půdy do 40 tis. Kč/ha, s min. 0,25 DJ/ha nebo v chráněných oblastech s min. 0,1 DJ/ha. Dotace 3 Kč/l nakoupené nafty od 1. 7. - 31. 10. 1999, max. do 65 % ročního normativu. 2000: řešeno jako vratka spotřební daně na základě normativů.	486	954
Závlahy	1999: dotační titul 1.I.	Částečná úhrada nákladů na vodu k závlaze.	25	0
Vápnění	1999: podle NV č. 24/1999 Sb. 2000: podle NV č. 344/1999 Sb.	Vápnění zemědělských pozemků - orné půdy s půdní reakcí do 5,5 pH.	11	7
Hnojení organickými hnojivy	2000: podle NV č. 344/1999 Sb.	Hnojení organickými hnojivy (komposty), která nesmí obsahovat rašelinu, v rozmezí dávek 10 - 40 t/ha, max. na 20 % o. p.	0	75
Zatravnění	2000: podle NV č. 344/1999 Sb.	Zatravnění o. p. doložené změnou kultury v KN. Ohodnocení je zvýšeno v případě geometrického zaměření pozemku.	0	39

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1999	2000
Založení prvků územní ekologické stability	2000: podle NV č. 344/1999 Sb.	Budování ÚSES v souladu se schválenými návrhy pozemkových úprav a na základě projektu.	0	2
Odbahnění rybníků	2000: podle NV č. 344/1999 Sb.	Daňový doklad žadatele o vytěžení sedimentu.	0	83
Řešení následků povodní	1999 a 2000: výdaje z rozpočtu MZe.	Jednorázové příspěvky zemědělcům v oblastech zasažených povodněmi V roce 1999: Prostřednictvím SMS: 39 mil. Kč investičních prostředků na odstranění škod z let 1997 a 1998. V roce 2000: likvidace povodňových škod z rozpočtu MZe (především pro obecní úřady a další mimorezortní instituce) - celkem 521 mil. Kč.	39	0
Úlevy na nájemném	PF ČR: 90% úleva nájemného za státní půdu.	Privatizované zemědělské podniky s pronajatou státní půdou a s úřední cenou půdy do 55 tis. Kč/ha.	25	50
Celkem			3 432	3 434

3.3 Přímé platby

V roce 1999 a 2000 byly uplatňovány přímé platby (podpory) zemědělským podnikům (na ha, ks), uvedené v tabulce TB3.3/01. Větší část přímých podpor byla v roce 1999 poskytována na základě nařízení vlády č. 24/1999 Sb. a v roce 2000 na základě nařízení vlády č. 344/1999 Sb. k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. Další část podpor byla zajištěna v rámci dotačních titulů MZe.

V listopadu 1998 odsouhlasil Parlament ČR uvolnění 400 mil. Kč ze zdrojů PF ČR na kompenzaci škod, způsobených suchem, hraboši a krupobitím, na kompenzaci nadměrného poklesu cen pro výrobce jatečných prasat a na další účely. Z této částky bylo v roce 1999 vyplaceno 200 mil. Kč za škody způsobené hraboši (podle nařízení vlády č. 1/1999 Sb. ze dne 16. prosince 1998).

V červenci 2000 vláda ČR schválila pomoc zemědělcům ke zmírnění následků škod na porostech způsobených suchem. Z dotací bylo vyplaceno celkem 349,8 mil. Kč. Celková kompenzace zemědělců za tyto škody je schválená PSP ČR ve výši 5 mld. Kč, její celková realizace se však předpokládá až v roce 2001. Z částky 5 mld. Kč bylo do 31. 12. 2000 vyplaceno 850 mil. Kč.

V roce 1999 se rezort MZe podílel i na neinvestičních podporách zemědělským podnikům k řešení následků povodní z let 1997 - 1998 ve výši 79 mil. Kč.

Novým významným dotačním titulem je v roce 2000 podpora restrukturalizace chovu skotu a podpora chovu ostatních zvířat na trvalých travních porostech. Dalším novým titulem od roku 2000 je podpora výrobcům mléka za pravidelné poskytování hodnověrných informací o výrobě mléka (tzv. kompenzační platby na mléko). Proti tomu byly výrazně v roce 2000 sníženy podpory vysokoužitkových dojnic.

TB3.3/01 - Přímé platby zemědělským podnikům (mil. Kč)

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1999	2000

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1999	2000
Platby za údržbu krajiny	1999: součást podpor podle NV č. 24/1999 Sb. 2000: součást podpor podle NV č. 344/1999 Sb.	1999: platby na 1 ha z. p. pro celé území ČR, diferencované podle úřední ceny půdy v rozpětí, při hodnotě bodu na rok 1999 219 Kč. V horších oblastech je podmínkou min. 0,25 DJ/ha. Dochází k určitému zvýhodnění lepších a chráněných oblastí, kompenzované pro horší oblasti (s cenou půdy 2,01 - 3,50 Kč/m^2) dodatečným zvýšením ceny bodu na 239 Kč. 2000: pokračování plateb na 1 ha z. p. pro celé území ČR, diferencovaných podle úřední ceny půdy, při hodnotě bodu 167 Kč. Horší oblasti s cenou půdy do 3,50 Kč/m^2 a TTP v chráněných oblastech jsou zvýhodněny zvýšením hodnoty bodu na 213 Kč.	3 755	3 307
Podpora masného typu skotu	1999: součást podpor podle NV č. 24/1999 Sb. 2000: součást NV č. 359/2000 Sb. k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí.	1999: za 1 ks odchovaného telete masných plemen v oblastech s cenou půdy 4,01 - 5,00 Kč/m^2 5 bodů (1 095 Kč), resp. v oblastech s cenou půdy do 2,00 Kč/m^2 30 bodů (6 570 Kč) až po cenu půdy 3,51 - 4,00 Kč/m^2 7 bodů (1 533 Kč). 2000: při chovu na pozemcích s průměrnou cenou do 3,50 Kč/m^2 včetně, při sazbě do 2 642 Kč na každou krávu bez tržní produkce mléka, v min. počtu 5 kusů, které jsou matkami telat po licencovaných býcích masných plemen nebo masných typů narozených v období od 1. 9. 1999 do 15. 10. 2000.	426	183
Podpora chovu ovcí	1999, 2000: dtto masný skot.	1999: platba na 1 ks v katastrech s úřední cenou půdy do 31 tis. Kč/ha. 2000: dtto masný skot podle nařízení vlády č. 359/2000 Sb. při chovu ovcí na pozemcích s průměrnou cenou do 3,50 Kč/m^2 včetně, do 1 001 Kč na každého berana nebo bahnici.	54	36
Organické zemědělství	1999, 2000: dtto platby za údržbu krajiny.	Kompenzace cca 2 000 Kč/ha u farem, které hospodaří podle pravidel organického zemědělství IFOAM.	84	89
Podpora chovu včel	1999, 2000: dotační titul 1.D.	Požadavek chovatele včel, platba na 1 včelstvo. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů.	80	80

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1999	2000
Podpora pěstování lnu	1999, 2000: dotační titul 1.F.	Platba 6 tis. Kč/ha, za podmínky užití uznaného osiva a uzavřené smlouvy s odběratelem.	30	30
Podpora chovu dojnic	1999, 2000: dotační titul 1.G.	1999: do 2 800 Kč/dojnici při užitkovosti 4 500 - 5 500 l/ks/rok, do 3 500 Kč/dojnici při užitkovosti 5 501 l/ks/rok a více, při min. počtu 5 ks dojených krav. Rok 2000: do 2 250 Kč na krávu, která za poslední normovanou laktaci nadojila min. 7 000 kg mléka, při zastoupení krav plemene C 51 % a vyšším min. 6 000 kg. Zapojení do kontroly užitkovosti.	781	182
Nákazový fond	1999, 2000: dotační titul 8.	Kompenzace v ochranných pásmech za přikázané režimy hospodaření při likvidaci nebezpečných nákaz zvířat.	1	62
Kompenzace škod	1999: dodatečné zdroje dotací z PF ČR. 2000: dodatečné zdroje schválené vládou a PSP ČR	Kompenzace škod (sucho, hraboši, krupobití) v roce 1999. V roce 2000 vláda ČR schválila pomoc zemědělcům ke zmírnění následků škod na porostech, způsobených suchem z dotací ve výši 350 mil. Kč. Dále jde o NV č. 420/2000 Sb., podle kterého bylo v roce 2000 vyplaceno 850 mil. Kč.	200	1 200
Chov skotu, ovcí, koz a koní na TTP	2000: dotační titul 1.L.	Nový dotační titul v roce 2000 určený k podpoře restrukturalizace chovu skotu a podpoře chovu ostatních zvířat na TTP. Podpora je poskytována za podmínky pastevního chovu zvířat (min. 4 měsíce v roce). Výše podpory je 2 410 Kč na 1 DJ pastevně chovaných zvířat, max. do 1,4 DJ/ha TTP.	0	587
Kompenzační platba na mléko	2000: dotační titul 1.N.	Podpora výrobcům mléka za pravidelné poskytování hodnověrných informací nutných pro zavedení objektivního systému mléčných kvót, kompatibilního s pravidly EU.	0	358
Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců	1999, 2000: dotační titul 10.	Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců.	5	11

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1999	2000
Řešení následků povodní	1999, 2000: výdaje z rozpočtu MZe.	Jednorázové příspěvky zemědělcům v oblastech zasažených povodněmi. V roce 1999: Prostřednictvím SMS: 79 mil. Kč neinvestičních prostředků na odstranění škod z let 1997 a 1998.	79	0
Programy MŽP	MŽP.	Programy „Revitalizace říčních systémů“ a „Péče o krajinu“ (vč. výdajů pro SMS).	48	68
Celkem			5 543	6 193

3.4 Obecné služby

V roce 1999 a 2000 poskytoval stát zemědělcům podpory na tzv. obecné služby (nevázané na jednotlivé podniky či komodity), jejichž hlavní formy včetně kvantifikace jsou uvedeny v následující tabulce TB3.4/01.

TB3.4/01 - Podpory obecných služeb pro zemědělství (mil. Kč)

Druh podpory	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1999	2000
Výdaje na výzkum	1999, 2000: výdaje MZe + NAZV + GA ČR.	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky. GA ČR: 27 mil. Kč v roce 1999 a 30 mil. Kč v roce 2000.	476	471
Výdaje na poradenství a vzdělávání dospělých	1999, 2000: dotační titul 9.A + 9.B a v roce 2000 také 9.E.	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného Agrární komorou a zajišťovaného také soukromými firmami.	38	48
Výdaje na informatiku	1999: dotační titul 9.C.	Podpora vývoje tržních informačních systémů ap.	4	0
Výdaje na přípravu programu SAPARD	1999: dotace na přípravu programu 2000.	Podpora přípravy programu SAPARD v roce 1999.	3	0
Výdaje na genetiku	1999, 2000: dotační tituly 2.A a 2.B a podpora genových zdrojů.	Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat a rostlin. V roce 1999 i 2000: podpora chovu starokladrubského koně a genové zdroje.	503	528
Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	1999 a 2000: dotační titul 3.	1999 i 2000: ozdravení polních a speciálních plodin s využitím biologické ochrany a technických izolátů a podpora nákupu certifikované sadby brambor.	15	36
Výdaje na monitoring cizorodých látek	1999 a 2000: výdaje ČZPI, SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ a SMS.	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců). Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství.	30	35
Výdaje na propagaci	1999 a 2000: výdaje MZe.	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	12

Druh podpory	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1999	2000
Výdaje na údržbu melioračních zařízení	1999 a 2000: výdaje PF ČR, SMS a MZe.	Výdaje uvedených institucí na tyto aktivity, včetně malých vodních toků. 1999: Výdaje z PF ČR - SMS (80 mil. Kč) na údržbu melioračních zařízení a z rozpočtu MZe - SMS na údržbu melioračních zařízení a malých vodních toků (75 mil. Kč), investice do malých vodních toků (33 mil. Kč) a ostatní výdaje. 2000: Výdaje PF ČR - SMS na údržbu melioračních zařízení 76 mil. Kč, z rozpočtu MZe - SMS na zemědělské vodní toky, vč. likvidace povodňových škod 86 mil. Kč a ze SMS na protipovodňová opatření 27 mil. Kč.	298	189
Celkem			1 377	1 335

Ve srovnání s rokem 1999 došlo v roce 2000 k mírnému snížení podpor obecných služeb. Na tomto snížení se nejvíce podílejí výdaje na údržbu melioračních zařízení.

3.5 Daňová politika

Přímé daně

V roce 2000 došlo k novelizaci některých daňových zákonů. Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, byl pro zdaňovací období roku 2000 novelizován několikrát. Na daňové zatížení podnikatelských subjektů měla nejvýraznější vliv novela tohoto zákona č. 129/1999 Sb. s účinností od 1. 1. 2000, na jejímž základě se snížila sazba daně z příjmu u právnických osob na 31 % (původní sazba byla 35 %). U podniků fyzických osob bylo zrušeno nejvyšší daňové pásmo se sazbou 40 %. Nejvyšší sazba v této kategorii podnikatelských subjektů činí 32 % z vyměřovacího základu nad 312 tis. Kč.

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, byl novelizován zákonem č. 303/2000 Sb. ze dne 2. 8. 2000 s platností pro celé zdaňovací období roku 2000 a zákonem č. 492/2000 Sb. ze dne 12. 12. 2000 s platností pro celé zdaňovací období roku 2000. Tyto novely snižují daňové zatížení pro automobily splňující limity předpisů EU (EURO II snížení daně o 20 %, EURO III snížení daně o 50 %, elektromobily jsou osvobozeny od daně úplně).

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí, byl v roce 2000 třikrát novelizován. Pro potřeby podnikatelských subjektů má význam novela tohoto zákona č. 27/2000 Sb. ze dne 18. 1. 2000 s účinností od 1. 5. 2000, podle které se stává poplatníkem daně z převodu nemovitostí v případě veřejné dražby nabyvatel. Při vydražení nemovitosti je základem daně cena dosažená vydražením (doposud byl základ daně stanoven cenou zjištěnou podle zvláštního předpisu).

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, nebyl pro zdaňovací období roku 2000 novelizován.

Na ekonomiku zemědělských podniků v roce 2000 měly vliv následující specifické daňové úlevy:

– Odečitatelná položka ve výši 20 % od základu daně ze vstupní ceny strojů pro zemědělství a lesnictví u konkrétních typů strojů pro podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou[118], jedná-li se o první vlastníky strojů. Zemědělské podniky, které nesplňují výše uvedené kriterium, mohou odečíst 10 % vstupní ceny hmotného majetku

[118] *Jde o podniky, jejichž příjmy ze zemědělské a lesní výroby činily v předcházejícím období více než 50 % z celkových příjmů.*

zatříděného v odpisových skupinách 1, 2, 3[119], jedná-li se o první vlastníky strojů. Výše daňových úlev je odhadována pro rok 2000 na 300 mil. Kč.

– Možnost odpočtu ztráty zemědělských podnikatelských subjektů od základu daně z příjmů po dobu 7 let, počínaje rokem následujícím po roce, ve kterém byla ztráta zjištěna.

Kromě daňových úlev jde také o odvodové úlevy zemědělských podniků vůči státnímu rozpočtu. V roce 2000 byly zemědělské podniky osvobozeny od splátek návratných finančních výpomocí, poskytnutých v první polovině 90. let, ve výši 117 mil. Kč. Dále se jedná o osvobození plateb silniční daně u speciálních zemědělských vozidel, což lze odhadovat ročně na 75 mil. Kč (tyto úlevy nejsou do souhrnných výpočtů podpor zemědělství zahrnovány).

Orientační údaje o celkovém zatížení zemědělských podnikatelských subjektů přímými daněmi v roce 1999 a 2000 včetně daňových úlev jsou uvedeny v následující tabulce.

TB3.5/01 - Přímé realizované daňové zatížení zemědělských podnikatelských subjektů (mil. Kč)

Ukazatel	1999	2000	Meziroční index
Daň z příjmu[1)]	524	438	83,6
Daň z pozemků	882	990	112,2
Daň ze staveb	100	115	115,0
Daň silniční	330	320	97,0
Ostatní daně[2)]	123	239	194,3
Přímé daně celkem	1 959	2 102	107,3
z toho - daňové úlevy na dani z příjmu[3)]	300	300	100,0
- daňové úlevy na dani silniční[3)]	75	75	100,0

1) Údaje převzaté z databáze MF ČR.

2) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.

3) Odhad.

Pramen: Výběrové šetření FADN a databáze MF

Zpracoval: M. Vojtíšek, A. Picková (VÚZE)

Přímé daně včetně daňových úlev v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 vzrostly o 7,3 %.

Na základě údajů z databáze MF daň z příjmu podnikatelských subjektů v zemědělství v roce 2000 (zemědělská i nezemědělská činnost) poklesla zhruba o 16 %.

Orientační propočet majetkových daní v Kč/ha z. p. podle údajů výběrového šetření FADN je uveden v tab. B3.5/01 - 02. Zde je uvedeno srovnání daňového zatížení u zemědělských družstev a obchodních společností podle jednotlivých druhů majetkových daní, včetně podrobnějších údajů o výši jednotlivých majetkových daní v členění podle velikostních skupin podniků fyzických osob.

Nepřímé daně

Zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, byl pro zdaňovací období roku 2000 novelizován. Zemědělství se týká novela zákona č. 256/2000 Sb. ze dne 14. 7. 2000, která nahrazuje SFTR novou intervenční organizací SZIF. U činností SZIF není ani nadále od daně osvobozen nákup zemědělských a potravinářských výrobků. Z údajů MF vyplývá, že stát vrátil plátcům daně z přidané hodnoty v zemědělství 2 844 mil. Kč (v roce 1999 to bylo 2 073 mil. Kč).

Zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, byl novelizován zákonem č. 22/2000 Sb. z 12. 1. 2000, který s platností od 1. 4. 2000 zavádí prováděcí vyhláškou č. 76/2000 Sb.[120] institut tzv. „zelené nafty“. Na základě údajů z databáze MF bylo vráceno z titulu „zelené nafty“ v roce 2000 zemědělským podnikatelům 954 mil. Kč.

[119] *Viz příloha k zákonu č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.*

Na spotřební dani v roce 2000 bylo předepsáno u daně z vína (vína dosycovaná, šumivá, desertní apod.) 1,26 mil. Kč, u daně z lihu 24,69 mil. Kč a předepsáno k vrácení u daně z uhlovodíkových paliv a maziv (topné oleje) 155,61 mil. Kč.

4 Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru

Podpora zpracovatelů byla v roce 2000 zajišťována následujícími opatřeními:

- podpora rozvoje malého a středního podnikání (podniků do 249 zaměstnanců s výjimkou zemědělských podniků) prostřednictvím programů Českomoravské záruční a rozvojové banky (ČMZRB) v kompetenci MPO (cenově zvýhodněné záruky, zvýhodněné úvěry a příspěvky na úhradu úroků);
- podpora ve formě návratných finančních výpomocí pro výstavbu kapacit na zpracování bionafty z řepky, které byly poskytnuty v období 1992 - 1995 (dotace ve formě nehrazených úroků ze zůstatku finanční výpomoci);
- přímé podpory zpracovatelským podnikům z dotačních titulů MZe (výroba ekologických paliv, bramborový a pšeničný škrob);
- specifická daňová zvýhodnění:
  - pro malé nezávislé pivovary (do výstavu piva 200 tis. hl): poskytnutí úlev na spotřební dani;
  - pro výrobce bionafty směsné a metylesteru řepkového oleje (MEŘO) nulová spotřební daň uplatňovaná formou vratky do 31. 3. 2000 a 5 % sazba DPH.

Programy PGRLF ZPRACOVATEL a HYGIENA byly v roce 2000 vyhlášeny. Program ZPRACOVATEL nebyl prakticky otevřen. V programu HYGIENA bylo na dotacích úroků v roce 2000 vyplaceno 51 tis. Kč.
Přehled a kvantifikace hlavních opatření uplatněných v roce 2000 je uvedena v následující tabulce TB4/01.

[120] *Vyhláška MZe, kterou se stanoví způsob výpočtu nároku na vrácení spotřební daně ze středních a těžkých plynových olejů a ze směsi paliv a maziv spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, lesních školkách a při obnově a výchově lesa, podrobnosti o vedení dokladů a evidence a normativy spotřeby těchto výrobků.*

TB4/01 - Opatření k podpoře zpracovatelského průmyslu v letech 1999 a 2000 (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria podpory	1999	2000
Příspěvky na úhradu úroků, zvýhodněné úvěry a záruky	Programy ČMZRB pro malé a střední podnikání.	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou a odsouhlasený ČMZRB, realizace záměru v ČR.	131	95
Dotace úroků u návratných výpomocí pro výrobu bionafty	Do roku 1995: dotační titul 1.E pro návratné výpomoci.	Na výstavbu kapacit na zpracování řepky na bionaftu.	91	91
Podpora výroby ekologických paliv - přímé dotace	1999: dotační titul 1.J.a,b. 2000: dotační titul 1.J.a-d.	Podpora výroby MEŘO, bioetanolu a bionafty	68	1 129
Podpora výroby škrobu	Dotační titul 1.K.	Podpora výroby bramborového a pšeničného škrobu.	19	33
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary	Úlevy na spotřební dani.	Malé nezávislé pivovary s objemem roční produkce max. 200 tis. hl piva.	139	140
Daňové zvýhodnění pro bionaftu - DPH	5% sazba DPH (proti 22% sazbě DPH u nafty).	Produkce a prodej bionafty z tuzemského MEŘO	220	958
Daňové zvýhodnění pro bionaftu - spotřební daň	Nulová spotřební daň na podíl MEŘO v bionaftě v 1. čtvrtletí roku 2000.	Produkce a prodej bionafty z tuzemského MEŘO	908	315
Celkem			**1 576**	**2 761**

Pramen: ČMZRB; MZe; Svaz pivovarů a sladoven

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Výrazně byla podpořena zejména výroba ekologických paliv, a to jak dotacemi, tak daňovým zvýhodněním (5 % DPH proti 22 %) pro bionaftu. Daňové zvýhodnění pro bionaftu formou nulové spotřební daně bylo uplatňováno pouze v 1. čtvrtletí roku 2000.
Další podpora zpracovatelskému průmyslu se týkala exportu sladu (kap. B3.1.2).

5 Agroenvironmentální politika

V roce 2000 vstoupily v platnost následující právní předpisy vydané MZe pro oblast zemědělství a ochrany životního prostředí:

- nařízení vlády č. 344/1999 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí;
- nařízení vlády č. 359/2000 Sb., o použití části příjmů Pozemkového fondu České republiky k realizaci Programu obnovy venkova, k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí, pro řešení přebytku mléčného tuku, pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem v roce 2000;
- Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor na základě podpůrných programů stanovených podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb. pro rok 2000.

Nařízení vlády č. 344/1999 Sb. platné pro rok 2000 obsahuje ve srovnání s předchozím rokem některé nové dotační tituly (hnojení organickými hnojivy, zatravnění orné půdy, založení porostů rychle rostoucích dřevin, založení prvků územních systémů ekologické stability krajiny a odbahnění rybníků). Naopak zde chybí podpora chovu skotu masných plemen i chovu ovcí, které jsou ošetřeny jiným právním předpisem. Další významnější změnou je zařazení zemědělských pozemků v ochranných pásmech 1. a 2. stupně vodárenských nádrží do méně příznivých oblastí. V roce 2000 bylo celkem na jednotlivé programy vynaloženo 3 679 mil. Kč, což představuje částku o 15,9 % nižší než v roce 1999 (4 376 mil. Kč). Dotační tituly byly vymezeny a podporovány takto:

a) Podpůrné programy k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny na pozemcích s průměrnou úřední cenou půdy nad 4,01 Kč/m^2 (nevztahují se na ZCHÚ a 1. a 2. stupeň PHO) podle § 10 odst. 1 písm. a) až i) nařízení vlády č. 344/1999 Sb.:
   - údržba zemědělských pozemků v náležitém stavu: 820 mil. Kč (1 110 mil. Kč v roce 1999, pokles o 26,1 %);
   - ekologické hospodaření: 3,8 mil. Kč (částka je o 24 % nižší než v roce 1999);
   - vápnění zemědělských pozemků s ornou půdou s půdní reakcí do 5,5 pH: 3,1 mil. Kč (5 mil. Kč v roce 1999, pokles o 38 %);
   - hnojení zemědělských pozemků s ornou půdou organickými hnojivy: 59,7 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - zatravňování: 8,4 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - zakládání porostů rychle rostoucích dřevin: na titul nebyla čerpána podpora (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - zalesňování: 37 mil. Kč (26 mil. Kč v roce 1999, nárůst o 42,3 %);
   - založení prvků územních systémů ekologické stability: 2,2 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - odbahnění a obnova funkce rybníků: 53,6 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno).

b) Programy pomoci méně příznivým oblastem (pozemky s průměrnou úřední cenou půdy do 4,00 Kč/m^2, ZCHÚ, 1. a 2. stupeň PHO) podle § 16 odst. 1 písm.a) až i) nařízení vlády č. 344/1999 Sb.:
   - údržba zemědělských pozemků v náležitém stavu: 2 487 mil. Kč (ve srovnání s rokem 1999 nedošlo k výrazné změně);
   - ekologické hospodaření: 85,3 mil. Kč (79 mil. Kč v roce 1999);
   - vápnění zemědělských pozemků s ornou půdou s půdní reakcí do 5,5 pH: 4,2 mil. Kč (6 mil. Kč v roce 1999, pokles o 30 %);
   - hnojení zemědělských pozemků s ornou půdou organickými hnojivy: 14,8 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - zatravňování: 30,8 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - zakládání porostů rychle rostoucích dřevin: 130 tis. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - zalesňování: 39,7 mil. Kč (20 mil. Kč v roce 1999, nárůst o 98,5 %);
   - založení prvků územních systémů ekologické stability: 98,9 tis. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno);
   - odbahnění a obnova funkce rybníků: 29,5 mil. Kč (v roce 1999 nebylo podporováno).

Podle nařízení vlády č. 359/2000 Sb. byla poskytnuta dotace na chov krav bez tržní produkce mléka (podporováno přibližně 70 tis. ks krav) a na chov ovcí na zemědělských pozemcích s průměrnou úřední cenou půdy do 3,50 Kč/m^2 (37 tis. ks ovcí). Celková výše čerpaných finančních prostředků činila 219 mil. Kč.

K naplňování environmentálních cílů v zemědělství sloužily také některé dotační tituly obsažené v Zásadách pro poskytování finančních podpor podle zákona č. 252/1997 Sb.:

- 1.C. Obnova vinic, chmelnic, ovocných sadů a prostorových izolátů: 173,5 mil. Kč (92,9 mil. Kč v roce 1999, změna o 86,8 %), bylo vysázeno 431 ha vinic, 275 ha chmelnic, 581 ha ovocných sadů a zhotoveno 16 ha prostorových izolátů (v roce 1999 toto opatření podporováno nebylo);
- 1.D. Podpora včelařství: 79,8 mil. Kč (ve srovnání s rokem 1999 nedošlo ke změně);
- 1.L. Chov skotu, ovcí, koz a koní na trvalých travních porostech: 586,7 mil. Kč (v roce 1999 nebyl tento titul vyhlášen);
- 3.a.) Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin: 15 mil. Kč (10,7 mil. Kč v roce 1999, nárůst o 40,2 %);
- 6. Genové zdroje: bylo vyplaceno 55 mil. Kč, což je částka téměř shodná s rokem 1999.

MZe dále uvolnilo finanční prostředky na podporu zemědělců, kteří žádají o podporu v rámci programů PGRLF. Se zaměřením na ochranu a tvorbu životního prostředí je spjat program INVESTICE - ZEMĚDĚLEC. Z tohoto zdroje je možno přispívat na aktivity spojené s ekologickými investicemi do půdy, využíváním obnovitelných zdrojů energie, rozvojem agroturistiky, zřizováním polních cest a zalesňováním.

Z rozpočtu MZe byla podporována kontrola ekologického zemědělství částkou 1 mil. Kč a propagace tohoto způsobu hospodaření částkou 300 tis. Kč. Financování monitoringu cizorodých látek v potravních řetězcích dosáhlo výše 35,1 mil. Kč (rok 1999 29,7 mil. Kč).

Pod záštitou rezortu MŽP byly podporovány programy „Péče o krajinu“ a „Revitalizace říčních systémů“, v jejichž rámci čerpaly subjekty rezortu zemědělství v roce 2000 přibližně 67,5 mil. Kč, z toho bylo pro SMS uvolněno 46,2 mil. Kč. Státní fond životního prostředí ČR poskytl v roce 2000 podnikatelským subjektům zemědělského sektoru 9,9 mil. Kč.

Za omezení užívání nemovitostí situovaných na zemědělských pozemcích v PHO vyplatily a. s. Povodí kompenzace ve výši 6,1 mil. Kč[121] (1,9 mil. Kč v roce 1999). Největší nárůst byl zaznamenán na povodí Vltavy, kde došlo v roce 2000 k vyplacení 5,8 mil. Kč zemědělským subjektům.

Rozsah komplexních pozemkových úprav podrobněji popisuje kap. B7. Na úpravy související s realizací ekologických opatření v krajině bylo poskytnuto 37,9 mil. Kč (v roce 1999 to bylo 36 mil. Kč).

Součástí agroenvironmentální politiky je rovněž odvádění poplatků za znečišťování složek životního prostředí. Poplatky za emise amoniaku vybrané od jednotlivých zemědělských subjektů za rok 1999 činily 16,9 mil. Kč (revidovaný údaj), odhad pro rok 2000 je přibližně na stejné úrovni.

Celková výše podpor směrovaných na ochranu životního prostředí a ošetřování krajiny v zemědělství nedoznala ve srovnání s rokem 1999 významných změn. Součet finančních prostředků vynaložených na podporu uvedených titulů v rezortu zemědělství za rok 2000 činí přibližně 4,8 mld. Kč (4,6 mld. Kč v roce 1999). Plocha, na které se podporovala údržba krajiny, představuje 77,1 % výměry ZPF ČR a je shodná s rozsahem za rok 1999.

6 *Regionální politika a politika rozvoje venkova*

Regionální politika včetně politiky rozvoje venkova (podle „Zásad regionální politiky vlády“ schválených usnesením vlády z 8. 4. 1998 č. 235) je realizována prostřednictvím dotací a podpůrných programů po linii odvětvových ministerstev. Vedle MZe a MMR, které je zároveň od roku 1996 odpovědným koordinátorem regionální politiky, se na ní podílejí MPO, MŽP prostřednictvím SFŽP ČR, MK a PGRLF.

Program obnovy venkova, garantovaný MMR, je zaměřen na obnovu hospodářského a kulturního života na venkově, včetně ochrany krajiny a přírody. V rámci tohoto programu jsou přednostně podporovány investiční akce ve venkovských obcích do 2 tis. obyvatel, kde

[121] *V uvedené částce jsou zahrnuty průběžné platby z minulých let i platby na roky dopředu.*

jsou prostředky poskytovány především na podporu drobných investic. V roce 2000 bylo do tohoto programu přihlášeno 4 735 obcí a celkový objem poskytnutých podpor dosáhl výše 570,5 mil. Kč[122]. Největší objem finančních prostředků (217,2 mil. Kč) byl poskytnut na obnovu a údržbu venkovské zástavby a vybavenosti, dále na místní komunikace a veřejné osvětlení (117,8 mil. Kč) a na integrované projekty venkovských mikroregionů (95,3 mil. Kč). Z dalších programů MMR využívaných venkovskými obcemi to byl program podpory výstavby nájemného bydlení a budování technické infrastruktury, na jehož čerpání se tyto obce podílely 23 %, tj. částkou 663,3 mil. Kč. Vedle těchto podpor, které mají celoplošný charakter, byly poskytovány podpory regionálně orientované, např. v rámci pilotního programu pro hospodářsky slabé okresy v oblasti Šumavy směřovalo do tamějších venkovských obcí 11,1 mil. Kč, a dále v rámci regionálního programu podpory rozvoje na úrovni NUTS 2 Ostravsko a Severozápad byla do venkovského prostoru těchto regionů poskytnuta podpora na úrovni 130 mil. Kč.

Zemědělská politika MZe se v roce 2000, podobně jako v roce předchozím, soustředila na podporu venkovského podnikání v zemědělství prostřednictvím programů PGRLF. Dříve uplatňované doplňkové podprogramy KRAJINA a AGROREGION byly při restrukturalizaci podpůrných programů v roce 1999 zrušeny.

Z prostředků MZe bylo v roce 2000 pro obce do 5 tis. obyvatel formou dotací a návratných půjček uvolněno na výstavbu vodovodů a úpraven vod 521,9 mil. Kč a na čistírny odpadních vod a kanalizaci 78,5 mil. Kč.

Důležitou úlohu v rozvoji venkova hrají malé a střední podniky, které vytvářejí ve venkovských obcích pracovní místa a zajišťují jejich celkovou obslužnost[123]. Na podporu malého a středního podnikání byly na rok 2000 usnesením vlády z 22. prosince 1999 č. 1352 vyhlášeny podpůrné programy MMR a MPO. Regionální charakter měly programy REGION, VESNICE, REGENERACE, PREFERENCE a PROVOZ (zadavatel MMR), plošný charakter pak měly programy ZÁRUKA (zadavatel MMR a MPO), KREDIT, TRH, SPECIAL, KAPITÁL, POJÍZDNÁ PRODEJNA, KOOPERACE a PODPORA EXPORTU (zadavatel MPO). Realizátorem těchto programů je ČMZRB, a. s., s výjimkou podpory exportu, kde je realizátorem CzechTrade - Česká agentura podpory obchodu[124].

Ze zdrojů SFŽP ČR bylo v roce 2000 podnikatelským subjektům v zemědělství poskytnuto celkem 9,9 mil. Kč. Do venkovského prostoru byly zároveň orientovány i některé podpůrné programy Ministerstva kultury. Za nejvýznamnější z nich lze z hlediska rozvoje

---

122 *Z toho 46,8 mil. Kč spolufinancováno z programu PHARE.*

123 *V roce 2000 skutečně podnikalo v ČR podle údajů MPO 760,9 tis. malých a středních podnikatelů. Tyto podniky z hlediska národního hospodářství zaměstnávají téměř 60 % z celkového počtu pracovníků, vytvářejí 53 % výkonů a podílejí se více než třetinou na vývozu a polovinou na dovozu ČR.*

124 *V roce 2000 činily podpory malému a střednímu podnikání celkem 1 993,8 mil. Kč, z toho v rámci regionálních programů 336,4 mil. Kč, tj. 16,9 %.*

venkova považovat „Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny“, v rámci kterého bylo v roce 2000 vydáno 15,0 mil. Kč.

7 Ostatní opatření se vztahem k zemědělství

Stát poskytuje agrárnímu sektoru další specifické obecné služby. Jsou to především výdaje na pozemkové úpravy katastrů obcí, na učňovské školství a činnosti Institutu výchovy a vzdělávání MZe (IVV) a na servisní činnosti pro MZe. Přehled ostatních opatření a výdajů je uveden v následující tabulce TB7/01.

TB7/01 - Ostatní podpory zemědělství (mil. Kč)

Podpora	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1999	2000
Pozemkové úpravy	Výdaje pozemkových úřadů.	Výdaje na komplexní i jednoduché pozemkové úpravy.	663	651
Učňovské školství a IVV	1999 a 2000: výdaje z rozpočtu MZe.	Náklady učňovského školství (1 530 mil. Kč, resp. 1 676 mil. Kč) a výdaje na činnosti IVV (45 mil. Kč, resp. 41 mil. Kč).	1 575	1 717
Servisní činnosti pro MZe	1999 a 2000: výdaje z rozpočtu MZe.	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí pro MZe.	178	203
Celkem			2 416	2 571

Z celkové částky 651 mil. Kč, vynaložené v roce 2000 na pozemkové úpravy, bylo na komplexní pozemkové úpravy (KPÚ) vynaloženo 499 mil. Kč. Do konce roku 2000 bylo dokončeno celkem 146 KPÚ na výměře 45 774 ha a zahájeno bylo 480 KPÚ na výměře 233 417 ha. Komplexní pozemkové úpravy představují změny v prostorovém uspořádání a využití krajiny s dopady do ochrany životního prostředí.
Do ostatních podpor zemědělství lze zařadit i výdaje Fondu národního majetku na provoz a likvidaci 8 zbytkových státních podniků (statků), které v roce 2000 dosáhly téměř 50 mil. Kč.

8 Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky

8.1 Souhrnné institucionální a čisté výdaje na podporu agrárního sektoru

Souhrnná rekapitulace přímých i nepřímých institucionálních výdajů na podporu agrárního sektoru v období 1999 - 2000 je podle hlavních finančních toků (institucí) uvedena v tabulce TB8.1/01.

TB8.1/01 - Rekapitulace institucionálních výdajů do agrárního sektoru (mil. Kč)

Druh výdaje		1999	2000	Meziroční index
1.	**Výdaje rezortu MZe celkem**	14 938	15 852	106,11
1.1	**Výdaje MZe na dotace, nařízení vlády a ostatní**	9 019	10 848	120,27
1.2	**Výdaje pro PGRLF**	2 387	2 175	91,12
1.3	**Výdaje pro SFTR**	3 066	2 478	80,82
1.4	**Výdaje ostatních institucí rezortu MZe**	466	351	75,32
2.	**Výdaje z jiných rezortů a zdrojů celkem**	3 153	4 071	129,12
2.1	**MŽP - SFŽP**	152	78	51,32
2.2	**ČMZRB**	131	95	72,52
2.3	**GA ČR**	27	30	111,11
2.4	**Pozemkové úřady**	663	651	98,19
2.5	**Daňové úlevy (bez silniční daně) a odpisy dluhů**	2 180	3 217	147,57
	Celkem výdaje do agrárního sektoru	**18 091**	**19 923**	110,12
	z toho - servisní činnosti pro MZe, učňovské školství, IVV a pozemkové úpravy	2 416	2 571	106,42

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Celkové institucionální výdaje do agrárního sektoru se meziročně zvýšily o 10,1 %. Na tomto zvýšení se nejvíce podílely daňové úlevy a odpisy dluhů (meziroční zvýšení o 47,6 %) a výdaje MZe prostřednictvím nařízení vlády č. 344/1999 Sb. a dotačních titulů (meziroční zvýšení o 20,3 %). Naopak meziročně o 27,5 % klesly výdaje z mimorezortního zdroje ČMRZB.

Souhrnné čisté výdaje na podporu zemědělství jsou uvedeny podle metodiky OECD, platné od roku 1998[125]. V tabulce TB8.1/02 jsou uvedeny čisté rozpočtové a spotřebitelské výdaje na podporu zemědělství a spotřebitelů a souhrnné ukazatele podpor podle nové metodiky OECD pro období let 1999 a 2000.

[125] *Podrobněji k nové metodice OECD viz Textová příloha 2 Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1999.*

TB8.1/02 - Čisté výdaje na podporu agrárního sektoru (mil. Kč)

Druh podpory - kategorie	1989[1)]	1995[1)]	1996[1)]	1997[1)]	1998[1)]	1999[1)]	2000[2)]
Celková hodnota produkce (na úrovni CZV)	119 455	117 543	131 594	127 107	129 057	114 295	107 900
Celková hodnota spotřebované produkce (na úrovni CZV)	97 482	105 394	115 271	113 522	115 144	100 598	99 038
I. ODHAD PRODUKČNÍCH PODPOR (OPP)	75 269	20 550	22 316	5 739	27 050	25 119	21 485
A. Podpora tržních cen (PTC)	56 725	17 237	17 759	-133	18 894	16 156	12 366
B. Platby vázané na výstupy	6 961						360
1. Vázané na limitované výstupy							
2. Vázané na nelimitované výstupy	6 961						360
C. Platby vázané na počet hektarů či zvířat		340	419	332	1 032	1 195	1 166
1. Vázané na limitované výstupy					656	781	390
2. Vázané na nelimitované výstupy		340	419	332	376	414	776
D. Platby vázané na historické nároky					2 882	3 755	3 317
1. Vázané na limitované množství ha, ks, produkce							
2. Vázané na historické podpůrné programy					2 882	3 755	3 317
E. Platby vázané na užití vstupů	1 453	2 973	4 138	5 540	4 186	3 927	4 047
1. Vázané na užití variabilních vstupů		1 458	1 850	2 442	919	1 151	1 568
2. Vázané na užití služeb na farmách		15	30	35	41	33	20
3. Vázané na užití fixních vstupů		1 500	2 258	3 063	3 226	2 743	2 459
F. Platby vázané na omezení vstupů	1 028				48	84	89
1. Vázané na omezení variabilních vstupů					48	84	89
2. Vázané na omezení fixních vstupů							
3. Vázané na omezení komplexu vstupů							
G. Platby vázané na celkové příjmy farem	9 102				8	2	140
1. Vázané na úroveň příjmů farem					8	2	140
2. Vázané na minimální úroveň příjmů							
H. Ostatní platby					0	0	0
1. Národní platby							
2. Regionální (subnárodní) platby							
II. ODHAD PODPORY OBECNÝCH SLUŽEB (OPOS)	1 377	3 148	3 374	3 489	3 408	3 605	3 833
I. Výzkum a vývoj	193	1 182	879	728	893	979	970
J. Zemědělské školství	568	1 679	1 692	1 644	1 612	1 607	1 624
K. Inspekční služby	66	169	183	41	35	45	90
L. Infrastruktura	550	113	610	1 066	858	964	1 139
M. Marketing a propagace		5	10	10	10	10	10
N. Veřejné skladování					0	0	0
O. Různé					0	0	0
III. ODHAD SPOTŘEBITELSKÝCH PODPOR (OSP)	-25 856	-10 942	-11 542	1 975	-15 798	-15 257	-11 133
P. Transfery výrobcům od spotřebitelů[4)]	-45 770	-2 453	-1 969	5 832	-15 355	-12 187	-8 996
Q. Ostatní transfery od spotřebitelů[4)]	-7	482	-78	-162	-94	-171	222
R. Transfery spotřebitelům od daňových poplatníků[4)]	20 490						
S. Zvýšené náklady na krmiva	-569	-8 971	-9 495	-3 695	-349	-2 899	-2 359
IV. ODHAD CELKOVÝCH PODPOR (OCP)	97 136	23 698	25 690	9 228	30 458	28 724	25 318
T. Transfery od spotřebitelů[4)]	45 777	1 971	2 048	-5 669	15 449	12 358	8 774
U. Transfery od daňových poplatníků[4)]	51 366	21 245	23 720	15 069	15 103	16 538	16 321
V. Rozpočtové příjmy	-7	482	-78	-162	-94	-171	222
% OCP (z HDP)					1,70	1,60	1,30
% OPP	55	17	16	4	20	20	18
% OSP	-34	-10	-10	2	-14	-15	-11
% OPOS (z OCP)	1,4	13,3	13,1	37,8	11,2	12,6	15,1
Koeficient nominální podpory producentů (KNPP)	2,20	1,20	1,20	1,05	1,25	1,26	1,22
Koeficient nominální podpory spotřebitelů (KNPS)	1,51	1,12	1,11	0,98	1,16	1,18	1,13

1) Revidované údaje podle Monitoringu OECD 2001.

2) Předpoklad OECD.

3) Výpočty VÚZE.

4) Řádky P, Q, R, T, U nelze přímo porovnávat s podobnými ukazateli v tab. TB8.3/01 (jsou uplatněny rozdílné metodiky).

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 2001

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

8.2 Produkční a spotřebitelské podpory podle OECD

8.2.1 Odhad produkčních podpor, podpor obecných služeb a celkových transferů do zemědělství

V roce 2000 byla agrární politika v zemích OECD uplatňována v prostředí pokračujících nízkých cen zemědělských výrobců, přestože světové ceny obilovin, masa a některých mlékárenských výrobků nepatrně vzrostly. Po dvouletém růstu úrovně podpor zemědělských výrobců došlo v roce 2000 k poklesu % OPP v zemích OECD celkem na úroveň roku 1998 (34 %), a to zejména v důsledku snižování rozdílu mezi cenami domácími a cenami referenčními (světovými) a poklesu podpor ze státního rozpočtu, ke kterému došlo ve většině zemí OECD. Odhad celkových podpor do zemědělství (OCP) poklesl o 8,2 % a jejich podíl na HDP se snížil z 1,4 % na 1,3 %.

Podobný vývoj zemědělské politiky, který se promítl do ukazatele odhadu produkčních podpor (% OPP[126]), probíhal v roce 2000 také v ČR (tab. TB8.1/02). Podpory vyjádřené % OPP se snížily z 20 % v roce 1999 (revidovaný údaj) na 18 % v roce 2000 (předběžný údaj). Do poklesu tohoto ukazatele se promítl zejména pokles hodnoty produkce a změny ve vývoji směnného kurzu. Podíl složky podpory tržních cen (PTC) na celkových produkčních podporách poklesl z 64 % v roce 1999 na 58 % v roce 2000 a dostal se pod průměr zemí OECD (65 %). Změnami v zemědělské politice a snížením podílu cenových podpor (PTC) tak došlo k meziročnímu nárůstu podílu ostatních přímých podpor z 36 % v roce 1999 na 42 % v roce 2000. Protože cenové podpory přímo deformují trh, lze tuto změnu považovat za pozitivní.

V důsledku snižujícího se rozdílu mezi cenami domácími a cenami světovými došlo v roce 2000 k poklesu hodnoty nominální míry ochrany (KNO) z 1,13 v roce 1999 na 1,10 v roce 2000. To znamená, že při ocenění produkce zemědělských podniků nižšími světovými cenami by byl jejich hrubý příjem v roce 2000 o 10 % nižší. Tato skutečnost odráží také další snižování celních bariér i exportních subvencí.

Nominální hodnota odhadu podpory obecných služeb (OPOS) v roce 2000 i nadále rostla, podíl podpory obecných služeb na celkových podporách se v důsledku snížení odhadu celkových podpor zvýšil z 13 % v roce 1999 na více než 15 % v roce 2000.

Odhad celkových podpor (OCP) poklesl v meziročním srovnání o 11,9 % a jeho podíl na HDP se snížil na 1,3 % (proti 1,6 % v roce 1999). Tento podíl je srovnatelný s průměrem zemí OECD i s hodnotou pro EU (1,3 %). Změny byly způsobeny 29% snížením transferů od spotřebitelů a 1,2% snížením transferů od daňových poplatníků.

8.2.2 Produkční podpory podle vybraných komodit

Úroveň podpor a trend změn agrární politiky v jednotlivých zemích OECD jsou na úrovni komodit měřeny třemi hlavními indikátory. Ukazatel odhadu produkčních podpor (% OPP) ohodnocuje úroveň podpor výrobcům jejich podílem na celkových příjmech a poskytuje údaje o složení podpor. Koeficient nominální míry ochrany (KNO[127]) měří ochranu trhu jako podíl mezi průměrnými cenami, které dostávají domácí výrobci a cenami referenčními. Koeficient nominální produkční podpory (KNPP) měří deformaci trhu pomocí podílu skutečných příjmů farmářů a příjmů, které by získali při ohodnocení jejich výrobků světovými cenami.

---

[126] *Ukazatel % OPP vyjadřuje podíl produkčních podpor na hodnotě celkových příjmů zemědělských výrobců, do kterých jsou započteny i rozpočtové podpory.*

[127] *Hodnoty KNO vyjadřují pomocí rozdílu ceny domácí a ceny referenční míru uplatňované ochrany trhu (a nepřímo i úroveň konkurenceschopnosti) dané komodity, resp. míru podpory výrobců ze strany spotřebitelů. Kladné hodnoty KNO indikují podpory výrobců spotřebiteli; záporné hodnoty KNO indikují podpory spotřebitelů výrobci (resp. vnitřní zdanění výrobců v důsledku uplatňované zemědělské politiky na trhu). Hodnoty KNO jsou stanoveny na základě výpočtů OECD.*

V roce 2000 došlo ze strany sekretariátu OECD k aktualizaci stanovených referenčních cen v celé časové řadě (od roku 1986) a také metodiky výpočtu pro převod ceny hraniční na cenu zemědělských výrobců. To se v případě ČR, tak jako v jiných zemích OECD s vysokým podílem podpory tržních cen na celkových podporách, promítlo do výrazné změny úrovně % OPP i KNO u řady komodit.
V rámci zemí OECD došlo v meziročním porovnání k poklesu % OPP u všech komodit, s výjimkou 2% nárůstu u olejnin a 5% nárůstu u drůbeže. Hodnota % OPP v zemích OECD byla v roce 2000 nižší než 18 % u vajec a drůbeže a v rozmezí 40 - 50 % u pšenice, ostatních obilovin a mléka.

TB8.2/01 - % OPP podle hlavních komodit a podíl komodit na celkovém % OPP

Komodita	1986 - 1988		1998 - 2000		1998		1999		2000[1)]	
	% OPP	podíl	% OPP	podíl	% OPP	podíl	% OPP	podíl	% OPP	podíl
Pšenice	25	2,62	-7	-3,48	-27	-3,63	-14	-0,64	0	0,14
Ječmen	52	4,36	-15	-2,90	-13	3,87	-21	-5,58	-34	-8,29
Řepka	45	0,91	-21	-4,20	-26	-5,72	-18	-4,66	-7	-1,87
Cukr	64	2,46	22	2,37	8	2,49	21	1,80	22	2,89
Mléko	63	21,63	36	32,01	31	36,75	35	30,14	28	28,51
Hovězí maso	74	15,12	7	2,69	15	0,11	7	2,78	14	5,84
Vepřové maso	59	13,27	28	21,66	-10	16,51	41	28,39	24	20,28
Drůbež	66	3,59	46	12,71	36	11,03	46	12,21	50	15,42
Vejce	53	3,14	41	10,25	41	10,21	44	9,60	38	11,10
Celkem	59	x	19	x	20	x	20	x	18	x

1) Odhad.
Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 2001
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

Výraznější nárůst průměrné CZV pšenice v ČR v roce 2000 (o 11 %) v porovnání s poklesem referenční ceny (o 1,7 %) se promítl do změny KNO (z -18 % na -7 %) i do zvýšení ukazatele % OPP (z -14 % na 0 %). Hodnota KNPP se v meziročním porovnání zvýšila u pšenice z 0,88 na 1,00. V EU se ve stejném období snížil ukazatel % OPP z 54 % na 43 % a hodnota KNPP z 1,13 na 0,98.
U ječmene došlo ve stejném období k dalšímu snížení hodnoty KNO (z -23 % na -31 %) i % OPP (z -21 % na -34 %) v důsledku mírnějšího nárůstu průměrné ceny domácí (o 17 %) než ceny referenční (o 30 %). Hodnota KNPP se v meziročním porovnání snížila u ječmene z 0,82 na 0,75.
U olejnin došlo v roce 2000 k posílení světových cen (o 4 %) a cen domácích (o 14 %). Celková hodnota % OPP zůstala i v roce 2000 záporná (-7 %). V EU došlo v meziročním porovnání k mírnému nárůstu a v roce 2000 dosáhla hodnota % OPP 30 %.
Vyhlášení minimální ceny cukrovky v ČR se promítlo do 26 % nárůstu průměrné CZV v roce 2000. Současně došlo k posílení cen cukru na světových trzích. Zvýšení průměrné referenční ceny o 24 % se promítlo do nárůstu KNO ze 17 % na 19 %. Při zachování objemu ostatních podpor na úrovni roku 1999 došlo k nárůstu % OPP z 21 % v roce 1999 na 22 % v roce 2000. Hodnota KNPP se tak u cukrovky v meziročním porovnání zvýšila z 1,26 na 1,29. V EU se ve stejném období snížila hodnota % OPP z 58 % na 49 %, KNPP z 2,16 na 1,99.
Pokles cen jatečného skotu v posledním čtvrtletí 2000 nestačil negativně ovlivnit průměrnou CZV v ČR, která se v meziročním srovnání zvýšila o 7 %. Současný pokles referenčních cen o 2,2 % se promítl do zvýšení KNO z -5 % na 4 % v roce 2000 i do meziroční změny ukazatele % OPP ze 7 % na 14 %.
U cen jatečných prasat došlo v meziročním porovnání k 46 % nárůstu referenčních cen a 16 % domácích CZV. To se promítlo do výrazného poklesu KNO z hodnoty 42 % na 13 %. Současně došlo k poklesu složky podpory tržních cen (ze 85,6 % na 76,4 %) a tím i hodnoty % OPP (z 41 % v roce 1999 na 24 % v roce 2000). Hodnota ostatních podpor zůstala v absolutní hodnotě nezměněna.
U mléka došlo v meziročním porovnání k nárůstu CZV v ČR o 3,5 % při současném posílení referenční ceny o 13,1 %. Tato skutečnost se promítla do snížení podílu podpory tržních cen z 76,6 % v roce 1999 na 71,3 % v roce 2000. Současně došlo i ke snížení ostatních přímých podpor. Výsledkem bylo snížení ukazatele KNO (z 38 % v roce 1999 na 27 % v roce 2000) i % OPP (ze 35 % v roce 1999 na 28 % v roce 2000).
Mírnější snížení domácí CZV drůbeže v roce 2000 proti roku 1999 (o 3,8 %) při současném snížení referenční ceny drůbeže (o 12,1 %) vedlo k nárůstu hodnoty KNO (z 64 % na 80 %). Domácí CZV jatečné drůbeže byla v roce 2000 zhruba o 79,7 % vyšší než cena referenční. Hodnota % OPP jatečné drůbeže meziročně vzrostla ze 46 % na 50 %. Úroveň ostatních podpor zůstala nezměněna.
U vajec meziročně poklesla hodnota KNO z 57 % na 45 % v důsledku nárůstu domácí CZV (o 26,8 %) a referenční ceny (o 37,5 %). Hodnota % OPP vajec však meziročně poklesla z 44 % na 38 %.
Souhrnně lze konstatovat, že KNO se v důsledku nárůstu CZV u všech komodit (s výjimkou drůbeže) v meziročním porovnání v ČR snížil. U obilovin a řepky přetrvaly záporné hodnoty KNO, což signalizuje pokračující konkurenceschopnost domácích výrobců těchto komodit. U komodit živočišné výroby (mléko, vepřové maso) došlo k poklesu koeficientu KNO, naproti tomu u hovězího a drůbežího masa se snížení

referenčních cen promítlo do výrazného nárůstu KNO (z -5 % v roce 1999 na +4 % v roce 2000 u hovězího masa, resp. ze 64 % v roce 1999 na 80 % v roce 2000 u drůbežího masa).
Vyšší nárůst domácích CZV ve srovnání s mírnějším nárůstem, resp. poklesem, referenčních cen se promítl do nárůstu složky podpory tržních cen u všech komodit, s výjimkou mléka a vepřového masa. Vysoce podporovaná zůstala i nadále většina komodit živočišné výroby (s výjimkou hovězího masa). Komoditami s nejvyšší úrovní % OPP zůstaly drůbeží maso, vejce a mléko.

8.2.3 Mezinárodní porovnání ukazatele produkčních podpor

Celková hodnota % OPP v zemích OECD meziročně poklesla z 37 % na 34 %, přičemž i nadále dochází ke značnému a zvyšujícímu se rozdílu v úrovni podpor a ochrany trhu mezi jednotlivými zeměmi OECD. To odráží nejen širokou škálu struktury farem, socio-ekonomických podmínek a pozice obchodu, ale i různé tradice či preference při užití určitých nástrojů politiky. Snižující se světové ceny mají v řadě zemí OECD za důsledek opětovné zavádění řady nouzových opatření (např. nouzová opatření v zemědělské politice USA pro kompenzace poklesu cen a příjmů zemědělců).

Ukazatel % OPP v roce 2000 poklesl ve srovnání s rokem 1999 ve všech zemích s výjimkou Austrálie, Kanady, Koreje, Mexika a Japonska. Průměrná hodnota % OPP v období 1998 - 2000 dosáhla 35 %. Hluboce pod touto úrovní se pohybovalo % OPP v Austrálii a Novém Zélandě (pod 10 %), hodnota % OPP pod 25 % byla dosažena v Kanadě, ČR, Maďarsku, Mexiku, Polsku a Turecku. Naopak v EU dosáhla hodnota % OPP 40 % a nad 60 % v Japonsku, Islandu, Koreji, Norsku a Švýcarsku. V USA poklesla hodnota % OPP z 25 % v roce 1999 na 22 % v roce 2000.

Odklon od podpory tržních cen a plateb na produkci v zemích OECD pokračoval i v roce 2000, i když se značnými rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Zatímco v Japonsku a Koreji činil tento podíl v roce 2000 více než 90 % a v Polsku 78 %, v ČR, EU a Maďarsku pouze 56 - 59 %.

Pokles hodnoty ukazatele KNO v zemích OECD z 1,58 v roce 1999 na 1,52 v roce 2000 signalizuje meziroční pokles hrubých příjmů zemědělců o 6 %. Přesto zůstává jejich úroveň o 52 % vyšší než by činila při ocenění produkce světovými cenami a bez uplatnění vládních zásahů. Rovněž pokles ukazatele KNPP v zemích OECD o 6 bodů signalizuje další posun k liberalizaci trhu, rovněž však s velkými rozdíly mezi zeměmi. Zatímco Austrálii a Nový Zéland s hodnotou ukazatele KNPP 1,00 je možno zahrnout mezi země plně tržně orientované, Japonsko, Norsko a Švýcarsko s hodnotami ukazatele KNPP kolem 3,00 signalizují značnou úroveň protekcionizmu jejich agrárních politik. V EU dosáhla hodnota KNPP 1,62 a v ostatních zemích OECD se pohybovala v rozmezí 1,20 - 1,25.

Celkově je možno konstatovat, že v zemích OECD došlo k dalšímu posunu v jejich agrárních politikách směrem k tržní orientaci. Pokles podpor i indikátorů ochrany trhu na úroveň roku 1998 se jeví jako pozitivní posun a signalizuje možný obrat trendu z posledních let.

Hodnota odhadu produkčních podpor (v USD), vztažená na přepočteného pracovníka v zemědělství se v ČR v roce 2000 snížila na 3 tis. USD, v EU na 14 tis. USD a v USA na 20 tis. USD. Srovnatelné úrovně s ČR bylo

dosaženo v Austrálii a Maďarsku, nižší úrovně v Mexiku, Novém Zélandu a Polsku (1 tis. USD). Hodnota produkčních podpor vztažená k hektaru zemědělské půdy se v ČR snížila ze 170 USD na 130 USD, v EU z 832 USD na 655 USD a v USA ze 129 USD na 116 USD. V Maďarsku a Polsku bylo dosaženo obdobné hodnoty jako v ČR (138 USD/ha, resp. 121 USD/ha).
Podíl podpor obecných služeb na celkových podporách v ČR se meziročně zvýšil z 12,6 % v roce 1999 na 15,1 % v roce 2000 a zůstal pod průměrem OECD (17 %). Nižší úrovně bylo dosaženo v Polsku (6 %), EU (9 %) a Švýcarsku (6 %). Vysokého podílu podpor obecných služeb na celkových podporách bylo dosaženo na Novém Zélandu (79 %).
Podíl celkových transferů (OCP) na HDP se v jednotlivých zemích v roce 2000 značně odlišoval od průměru OECD (1,26 %). V EU i ČR tento podíl v roce 2000 činil 1,32 %, v Polsku 1,45 % a v Maďarsku dosáhl hodnoty 2,34 %. Extrémně vysoké hodnoty bylo dosaženo např. v Koreji (5,25 %), extrémně nízké hodnoty na Novém Zélandu (0,21 %).

8.2.4 Odhad spotřebitelských podpor

Hodnota ukazatele odhadu spotřebitelských podpor (% OSP) je výslednicí transferů zemědělcům od spotřebitelů (důsledek vyšších domácích cen proti zahraničním) a transferů spotřebitelům od daňových poplatníků (např. školní mléko).
V roce 2000 došlo v ČR k poklesu transferů zemědělcům od spotřebitelů formou podpor tržních cen celkem (o 31 %). To se promítlo do poklesu podpor výrobců spotřebiteli v ČR a % OSP se meziročně zvýšilo z -15 % v roce 1999 na -11 % v roce 2000. Průměrná hodnota % OSP za země OECD se rovněž změnila, a to z -30 % v roce 1999 na -26 % v roce 2000. Záporné hodnoty % OSP vyjadřují skutečnost, že celkově v důsledku uplatňované zemědělské politiky dochází ke vnitřnímu zdanění spotřebitelů ve prospěch výrobců.
Koeficient nominální podpory spotřebitelů (KNPS) v ČR se analogicky meziročně snížil z 1,18 na 1,13. Výdaje spotřebitelů byly v ČR v roce 2000 o 13 % vyšší, než kdyby byla jejich celková spotřeba vyjádřena ve světových cenách. V zemích OECD celkem se KNPS snížil z 1,43 na 1,35.

8.3 Posouzení účinnosti podpor do agrárního sektoru

V této kapitole jsou na rozdíl od předchozích částí souhrnně hodnoceny všechny podpory, které vyplývají z opatření zemědělské politiky, tzn. podpory poskytované zemědělským podnikům, podnikům navazujících odvětví a spotřebitelům. Opatření zemědělské politiky mají krátkodobé i dlouhodobější dopady (zejména u podpor restrukturalizace a modernizace). Souhrnné posouzení účinnosti podpor do agrárního sektoru se proto týká období 1995 - 2000, v členění na období 1995 - 1997 a 1998 - 2000. Vlastní hodnocení účinnosti zemědělské politiky je provedeno ze tří základních hledisek[128]:

- hodnocení podle věcného zaměření, alokace a zdrojů podpor;
- hodnocení podle cílů, tzn. jak zemědělská politika napomáhá k plnění dlouhodobých i krátkodobých cílů, které jsou (formálně i neformálně) zemědělskou politikou sledovány;
- hodnocení realizace podpor v zemědělství, tzn. hodnocení institucí, mechanizmů poskytování a kontroly využití podpor (v kap. B2.1 - B2.3).

Hodnocení podle věcného zaměření, alokace a zdrojů podpor

Podrobné hodnocení jednotlivých druhů podpor podle věcných kritérií je uvedeno v kap. C2. Souhrnný pohled poskytuje tabulka TB8.3/01.

[128] *Podrobnější popis metodiky hodnocení zemědělské politiky je uveden v dokumentu pro vládu „Analýza účelnosti a ekonomické efektivnosti zemědělských podpor za období 1995 - 1998“ (MZe, MF, MŽP, leden 2000).*

TB8.3/01 - Rekapitulace podpor podle věcného zaměření a forem (mil. Kč)

Věcné zaměření	Období 1995 - 1997			Období 1998 - 2000			2000		Období 1995 - 2000		
	celkem	ročně	%	celkem	ročně	%	celkem	%	celkem	ročně	%
AGRÁRNÍ SEKTOR A SPOTŘEBITELÉ CELKEM											
A. Podpora cen	40 390	13 463	59,4	47 605	15 868	51,3	12 395	42,4	87 995	14 666	54,7
- zem. výrobců	34 863	11 621	51,3	47 416	15 805	51,1	12 366	42,3	82 279	13 713	51,2
- spotřebitelských	5 527	1 842	8,1	189	63	0,2	29	0,1	5 716	953	3,6
B. Přímé podpory	915	305	1,3	17 008	5 669	18,3	7 265	24,9	17 923	2 987	11,1
C. Subvence vstupů a úlevy plateb	16 675	5 558	24,5	16 988	5 663	18,3	5 666	19,4	33 663	5 610	20,9
D. Obecné služby	9 960	3 320	14,7	11 214	3 738	12,1	3 907	13,4	21 174	3 529	13,2
Celkem	**67 940**	**22 647**	**100,0**	**92 815**	**30 938**	**100,0**	**29 232**	**100,0**	**160 755**	**26 793**	**100,0**
v tom - zemědělství	56 149	18 716	82,6	83 200	27 733	89,6	25 324	86,6	139 349	23 225	86,7
- zprac. průmysl	2 474	825	3,6	5 105	1 702	5,5	2 761	9,4	7 579	1 263	4,7
- obchod	3 790	1 263	5,6	4 321	1 440	4,7	1 119	3,8	8 111	1 352	5,0
- spotřebitelé	5 527	1 842	8,1	189	63	0,2	29	0,1	5 716	953	3,6
v tom - daň. poplatníci výrobcům	31 014	10 338	45,6	48 764	16 255	52,5	17 812	60,9	79 778	13 296	49,6
- spotřebitelé výrobcům	31 399	10 466	46,2	43 862	14 621	47,3	11 391	39,0	75 261	12 544	46,8
- daň. poplatníci spotřebitelům	5 527	1 842	8,1	189	63	0,2	29	0,1	5 716	953	3,6
ZEMĚDĚLSTVÍ - VÝDAJE DAŇOVÝCH POPLATNÍKŮ											
B. Přímé podpory	915	305	3,7	15 760	5 253	40,1	6 103	43,8	16 675	2 779	26,0
- komoditní	1 119	373	4,5	4 061	1 354	10,3	1 456	10,5	5 180	863	8,1
- obecné	-204	-68	-0,8	11 699	3 900	29,7	4 647	33,4	11 495	1 916	17,9
C. Subvence vstupů a úlevy plateb	13 875	4 625	56,1	12 348	4 116	31,4	3 912	28,1	26 223	4 370	40,9
- investiční	8 425	2 808	34,0	8 948	2 983	22,7	2 244	16,1	17 373	2 896	27,1
- ostatní	5 450	1 817	22,0	3 399	1 133	8,6	1 668	12,0	8 849	1 475	13,8
D. Obecné služby	9 960	3 320	40,2	11 230	3 743	28,5	3 918	28,1	21 190	3 532	33,1
Celkem	**24 750**	**8 250**	**100,0**	**39 338**	**13 113**	**100,0**	**13 933**	**100,0**	**64 088**	**10 681**	**100,0**

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Z údajů tabulky TB8.3/01 a v souladu s ukazateli podpor OECD je zřejmé, že největší část podpor agrárního sektoru si dlouhodobě a trvale udržuje podpora cen zemědělských výrobců prostřednictvím celní ochrany a subvencování vývozu SFTR (SZIF) (51,2 % v průměru let 1995 - 2000). Podíl této podpory v důsledku poklesu cen na světových trzích i domácích cen v období 1995 - 1999 stagnoval, v roce 2000 však v důsledku rychlejšího růstu ostatních podpor poklesl na 42,3 %.

Druhou nejvýznamnější oblast podpor (20,9 % v průměru let 1995 - 2000) představuje podpora cen vstupů investiční i neinvestiční povahy (včetně úlev na platbách). Pokles podílu této podpory v období 1998 - 2000 o zhruba 6 procentních bodů ve srovnání s obdobím 1995 - 1997 je způsoben poklesem podílu investičních podpor (zejména v důsledku snižování investičních podpor PGRLF od roku 1998 při souběžném poklesu podpor vyplývajících z dříve poskytnutých návratných finančních výpomocí).

Celkové přímé podpory tvoří v průměru let 1995 - 2000 pouze 11,1 % veškerých podpor, i když jejich význam v důsledku dynamického růstu podpor mimoprodukčních funkcí zemědělství od roku 1998 prudce stoupá (nárůst o 23,6 procentního bodu v roce 2000 ve srovnání s průměrem let 1995 - 1997. Komoditně vázané přímé podpory tvoří pouze kolem 5 - 6 % veškerých podpor sledovaného období, což signalizuje orientaci zemědělské politiky ČR na důslednější (a z hlediska požadavků např. WTO i správnější) oddělení přímých plateb od produkce.

Jiný pohled na zemědělskou politiku, který vyplývá z údajů tabulky TB8.3/01, poskytuje rozdělení veškerých podpor, vyplývajících z uplatňovaných opatření politiky, podle příjemců[129]. Téměř 87 % podpor je dlouhodobě alokováno do sektoru zemědělství; o zbytek se téměř rovnoměrně dělí zpracovatelé, obchodníci a spotřebitelé. Mimořádně vysoký podíl spotřebitelů v období 1995 - 1997 (8,1 %) je ovlivněn zásahy SFTR na domácím trhu (obilovin) ve prospěch spotřebitelů.

Údaje tabulky TB8.3/01 poskytují také pohled na zdroje veškerých podpor. V celém období 1995 - 2000 byli nejvýznamnějšími plátci podpor výrobcům a obchodníkům daňoví poplatníci (49,6 % podpor) následovaní spotřebiteli (46,8 % podpor). Relace mezi těmito dvěma zdroji se však v důsledku především dynamických změn cen na světových trzích postupně mění. Zbylou část podpor poskytli daňoví poplatníci spotřebitelům (v letech 1999 - 2000 např. podporou školního mléka).

[129] *Pro zjednodušení se předpokládá, že každá koruna podpor alokovaná např. zemědělským podnikům se skutečně do těchto podniků dostává. Je však zřejmé, že tomu tak u většiny podpor není a že část těchto podpor je reálnými tržními vztahy, selháváním institucí a z dalších příčin alokována jiným příjemcům (zejména dodavatelům vstupů, včetně bank, ale i zpracovatelským či obchodním firmám - viz např. relace úrokových sazeb úvěrů podporovaných PGRLF a průměrných úrokových sazeb v národním hospodářství v kap. B2.3).*

Hodnocení podpor podle cílů zemědělské politiky

Rekapitulace podpor podle cílů zemědělské politiky za období 1995 - 1999 ukazuje tabulka TB8.3/02[130].

TB8.3/02 - Rekapitulace podpor[1)] podle cílů zemědělské politiky (mil. Kč)

Cíle	Období 1995 - 1997			Období 1998 - 2000			2000		Období 1995 - 2000		
	celkem	ročně	%	celkem	ročně	%	celkem	%	celkem	ročně	%
Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury	3 932	1 311	10,8	4 396	1 465	9,0	1 335	7,5	8 328	1 388	8,1
Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků	12 985	4 328	35,5	15 747	5 249	32,2	4 719	26,5	28 732	4 789	27,8
Zlepšení ekonomické situace podniků (zvýšení, resp. udržení příjmu zemědělců)	6 626	2 209	18,1	13 452	4 484	27,5	5 378	30,1	20 078	3 346	19,4
Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu	5 803	1 934	15,9	10 862	3 621	22,2	3 853	21,6	16 665	2 777	16,1
Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie	1 556	519	4,3	4 222	1 407	8,6	2 493	14,0	5 778	963	5,6
Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin	5 639	1 880	15,4	275	92	0,6	64	0,4	5 914	986	5,7
Celkem	**36 541**	**12 180**	**100,0**	**48 953**	**16 318**	**100,0**	**17 841**	**100,0**	**103 335**	**17 222**	**82,7**

1) Pouze výdaje daňových poplatníků, tzn. bez podpor spotřebitelů zemědělským výrobcům a bez podpor zemědělců spotřebitelům.
Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Z hlediska cílů politiky připadá největší podíl podpor (27,8 % v průměru let 1995 - 2000; 32,2 % za období 1998 - 2000) na modernizaci a restrukturalizaci zemědělských podniků, což je v souladu s hlavními záměry agrární politiky. Následují podpory na zlepšení ekonomické situace zemědělských podniků (zlepšení, resp. udržení příjmů zemědělců): 19,4 % v průměru let 1995 - 2000; 27,5 % za období 1998 - 2000, avšak již 30,1 % v roce 2000, což odpovídá rostoucímu významu kompenzací za pokles cen, resp. za katastrofické výkyvy počasí. Stabilizační charakter politiky tak nabývá rok od roku na významu.

Při zahrnutí podpor za údržbu krajiny ve znevýhodněných oblastech do environmentální oblasti se podpory v tomto směru umísťují na třetím místě s průměrným podílem 16,1 % v období 1995 - 2000, avšak s dynamickým nárůstem v posledních třech letech (s podílem na celkových podporách kolem 22,2 %).

Realizace cíle „Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury“ se projevila v dynamice podílu jednotlivých podnikatelských forem na zemědělské půdě ČR. Podíl podniků fyzických osob na zemědělské půdě zůstal od roku 1995 prakticky stabilizován, dynamicky se zvýšil podíl obchodních společností při současném výrazném poklesu podílu družstev.

Na realizaci cíle „Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků“ lze přímo či nepřímo usuzovat z následujících údajů:

a) Změny struktury rostlinné a živočišné výroby (index 2000/1994): Změna podílu na hrubé zemědělské produkci ve s. c. 1989: RV 102,2; ŽV 98,3. Stupeň zornění 97,6. Podíl na osevní ploše: obiloviny 102,4; luskoviny 57,8; řepka 176,0; cukrovka 69,6; brambory 93,1; zelenina 97,3. Změna stavů zvířat: skot celkem 73,1, z toho krávy 76,2; prasata 84,3; drůbež 104,0. Strukturální změny ve sledovaném období se proti prvním letům reformy zvolnily. Stupeň zornění se během celých devadesátých let podstatně nezměnil (pokles o 3 procentní body). Relativně vysoký podíl na celkové osevní ploše si udržují obiloviny, zatímco plocha luskovin, brambor a v menší míře i konzumní zeleniny dále poklesla. Plochy řepky se ve sledovaném období značně zvýšily, přestože

[130] *Metodika hodnocení podpor podle cílů politiky byla proti Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 1999 upravena v návaznosti na analýzu podpor 1995 - 1999, která byla předložena do vlády v září 2000. Podle nové metodiky podpory zahrnují pouze výdaje daňových poplatníků. Dochází také k upřesnění alokace těchto podpor podle cílů (např. podpory údržby krajiny ve znevýhodněných oblastech jsou plně alokovány do oblasti životního prostředí).*

v roce 2000 nedosáhly rekordní úrovně z předchozího roku. Pokračoval pokles stavu skotu, včetně krav, a dále se snížil i stav prasat (při pouze nepatrném úbytku prasnic). Stav drůbeže se v souladu s odbytovými možnostmi naopak zvýšil. Relace mezi rostlinnou a živočišnou produkcí (ve stálých cenách) se ve sledovaném období mírně změnila ve prospěch rostlinné produkce.

b) Došlo ke zvýšení výkonnosti zemědělství, měřené ukazatelem hrubé zemědělské produkce (v cenách roku 1989) na jednoho pracovníka v zemědělské prvovýrobě: z hodnoty 203,8 tis. Kč v roce 1989 se zvýšila na 442,1 tis. Kč v roce 2000.

c) Konkurenceschopnost ve vztahu k daným podmínkám světového trhu se trvaleji prosazuje u obilovin (pšenice, ječmen) a řepky a v některých letech i u brambor.

Na zajištění cíle „Zlepšení ekonomické situace zemědělských podniků“ bylo přímo vynaloženo 20,1 mld. Kč, tj. 3,3 mld. Kč v ročním průměru. Byl tak mj. zmírněn ekonomický dopad nepříznivých cenových relací mezi zemědělskými výrobky a vstupy do zemědělství (cenový index 2000/1993: ceny zemědělských výrobců 125,3; ceny vstupů 139,3).

Na zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu se poněkud paradoxně nejvíce podílel nedostatek finančních prostředků zemědělských podniků na nákup intenzifikačních vstupů. Spotřeba průmyslových hnojiv z 222,8 kg č. ž./ha v roce 1989 klesla v roce 1994 na 81 kg č. ž./ha, v roce 1999 dokonce na 65,6 kg č. ž./ha. V roce 2000 došlo ke zvýšení spotřeby průmyslových hnojiv na 75,9 kg č. ž./ha.

Realizace cíle „Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie“ byla bezprostředně zaměřena především na podporu výroby bionafty. Byly nově vybudovány kapacity na zpracování 200 tis. t řepky ročně, které však zatím nejsou plně využívány. Podíl směsného paliva (bionafty) na celkové spotřebě nafty však v důsledku podpor v roce 2000 dosáhl 9,7 % (proti 8,8 % v roce 1999).

Zemědělská politika byla zaměřena i na podporu spotřebitelů. Cíl „Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin“ byl podpořen především relativně velmi nízkou celní ochranou domácích výrobců (např. ve srovnání s EU zhruba 2,5krát nižší) a také některými dalšími opatřeními (např. zásahy SFTR na domácím trhu a licenčním omezováním vývozu zemědělské produkce pro udržení stability vnitřního trhu v letech 1995 - 1997). Ve sledovaném období byl růst spotřebitelských cen potravin pomalejší (index 2000/1993: 135,6) než vývoj CPI (159,2). V důsledku specifických opatření politiky (např. monitoringu cizorodých látek) se zlepšila i kontrola zdravotní nezávadnosti potravin.

9 Příprava na vstup do EU

9.1 Stav příprav na vstup do EU k 31. 12. 2000

V roce 2000 se ČR intenzivně věnovala předvstupní strategii. Pokročila v harmonizaci legislativy, vztahující se k Bílé knize, a v zavádění klíčových mechanizmů a administrativních struktur nutných k aplikaci Společné zemědělské politiky po vstupu do EU.

ČR ve svém pozičním dokumentu za kapitolu zemědělství, který byl v prosinci 1999 předložen Evropské komisi, vyjadřuje připravenost přejmout *acquis* v době vstupu až na několik požadavků na přechodná období. Ta se týkají zejména veterinární oblasti (hraničních přechodů a kvalitativních požadavků na masné provozy a klecové technologie) a oblasti vinohradnictví (obnovy vyklučených vinic a množitelského materiálu).

Kromě toho ČR upozornila na problémy s cenovým vyrovnáním a požadovala přímé platby EU v podobě, ve které budou v platnosti při jejím vstupu. V reakci na Společné stanovisko EU k tomuto pozičnímu dokumentu MZe připravilo dokument „Dodatečné informace“ a zpřesnilo některé své požadavky.

Otevřenou nadrezortní otázkou, související s volným pohybem kapitálu, je prodej půdy cizincům.

9.1.1 Stav harmonizace legislativy

Přípravě českého zemědělství na vstup do EU byl plně podřízen legislativní plán práce MZe. V rámci implementace komunitární legislativy byly vypracovány a následně přijaty zásadní nové zákony a novely zákonů stávajících (např. zákon o potravinách a tabákových výrobcích, o vinohradnictví a vinařství, o rostlinolékařské péči, o ochraně práv k novým odrůdám rostlin, o šlechtění a plemenitbě) a připravuje se nový veterinární zákon. Tyto zákony jsou již převážně kompatibilní s příslušnými předpisy ES a umožňují zavádět v ČR taková opatření

SZP, která ČR přibližují k zapojení do jednotného trhu EU. Celkový přehled harmonizace legislativy je uveden v kap. C1.

9.1.2 Stav implementace režimů a institucí SZP

Příprava na program SAPARD v roce 2000

Cílem programu SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) je přispívat k zavádění *acquis* v oblasti SZP a k řešení prioritních a specifických problémů spojených s trvale udržitelnými změnami v sektoru zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí.
V přípravě ČR na tento nástroj předvstupní pomoci EU byl v roce 2000 přijat výborem STAR Evropské komise dne 13. 9. 2000 „Plán rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 - 2006". Oficiálně byl tento plán jako „Program rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 - 2006" schválen rozhodnutím Komise ze dne 26. 10. 2000.
Na základě podrobných analýz potřeb českého zemědělství a venkova a výsledků jednání se zástupci Evropské komise byly v Plánu stanoveny následující priority a opatření, které budou za spoluúčasti české strany podporovány z prostředků programu SAPARD:

Priorita 1: Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a potravinářství

1.1. Investice do zemědělského majetku

1.2. Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu

1.3. Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele

1.4. Meliorace a pozemkové úpravy

Priorita 2: Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí

2.1. Renovace a rozvoj vesnic a infrastruktury

2.2. Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností zajišťujících rozmanitost a alternativní zdroje příjmů

2.3. Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a uchování krajiny

Priorita 3: Odborná pomoc

3.1. Zlepšování profesního vzdělávání

3.2. Technická pomoc

V druhé polovině roku 2000 byl připravován dokument „Víceletá finanční dohoda mezi Evropskou komisí a ČR" tvořící legislativní základ pro využívání programu SAPARD. Konečná verze Dohody byla dopracována v prosinci roku 2000. Součástí nově vzniklé Agentury SAPARD při MZe jsou tři odbory: odbor realizace a kontroly; odbor plateb; odbor řídící orgán s mezirezortní rozhodovací skupinou a samostatné oddělení vnitřního auditu. Agenturu SAPARD tvoří dále 7 regionálních pracovišť, pokrývajících všech 8 regionů NUTS 2.

Státní zemědělský intervenční fond

Od srpna 2000 nabyl účinnosti zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu. Postupně jsou zaváděny ty prvky SZP, které lze v současné době v ČR aplikovat. Je např. vytvořen základ pro uplatňování produkčních kvót na mléko, je uplatňováno opatření pro stabilizaci trhu s cukrem a jsou uplatňovány podpory agroenvironmentálních programů.

Klasifikační agentura

V roce 2000 byly vyhlášeny novely Českých technických norem „Klasifikace těl jatečných prasat, skotu a ovcí". Legislativa tohoto systému je dána schválením zákona č. 306/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. V § 4a je zakotvena povinnost klasifikace těl jatečných zvířat. Tento paragraf nabývá účinnosti od 1. 4. 2001 a u jatečného skotu a ovcí od 1. 1. 2002. Při VÚŽV bylo zřízeno

oddělení pro klasifikaci jatečných zvířat, které plní zejména úkoly při stanovování výpočetních regresních rovnic, výběru vhodných přístrojů pro klasifikaci jatečných těl prasat a proškolování klasifikátorů.

IACS - Integrovaný administrativní a kontrolní systém

V přípravě na zavedení IACS dle norem EU dosáhla ČR značného pokroku. Jde o jednu z prioritních oblastí rezortu, která je dozorována i na základě usnesení vlády ze dne 15. 11. 1999 č. 1211. V prosinci loňského roku byly zahájeny intenzivní práce s termínem vybudování tohoto kontrolního systému do 31. 12. 2002. V červnu 2000 bylo EK schváleno financování některých aktivit (81 mil. Kč) v rámci PHARE 2000. V roce 2000 došlo k leteckému nasnímkování cca 70 % území ČR, tak aby celé území bylo nasnímkováno do května roku 2001. Na vyžádání byl EK postoupen harmonogram budování IACS v ČR o cca 200 krocích s vymezením konkrétních termínů, zodpovědností a finanční náročnosti jednotlivých komponentů. V Hodnotící zprávě EK byl stav budování IACS v ČR hodnocen pozitivně.

Nezávislý tržní informační systém (NTIS)

V roce 2000 pokračovalo provozování NTIS u brambor, ovoce a zeleniny, vinných hroznů - vína, hovězího a vepřového masa, drůbežího masa a vajec. Na základě požadavku EK bude systém zdokonalen a aplikován podle předpisů ES, včetně přípravy povinného hlášení tržních informací pro Evropskou komisi. V roce 2000 byl zahájen program PHARE - TWINNING s experty z Francie, který MZe pomůže přizpůsobit způsob šetření cenových informací podle standardů a požadavků EU.

Účetní datová síť zemědělských farem - síť testovacích podniků VÚZE (FADN)

V roce 2000 došlo k dalšímu rozšíření šetření v rámci sítě testovacích podniků v zemědělství (systém FADN). V roce 2000 došlo k zahájení aktivit v rámci programu PHARE, které pomohou vyřešit rezortu MZe provádění šetření o sběru dat podle požadavků EU, tzn. počet šetřených subjektů, formu dotazníku, určení Liaison Agency (styčné agentury národní sítě FADN), Národní komisi FADN apod. tak, aby šetření bylo v roce 2002 plně kompatibilní se standardy EU.

Státní rostlinolékařská správa

Ve fytosanitární oblasti byla přijata novela zákona o krmivu, která přinesla další harmonizaci s *acquis* v oblasti krmení zvířat. Přetrvávají však nedostatky v oblasti inspekce.
Od ledna 2000 je pro všechny provozy zabývající se zpracováním potravin povinné zavedení systému HACCP, tzn. opatření k identifikaci a kontrole rizik při zpracování potravin a k monitoringu požadavků na zdravotní nezávadnost.

Státní veterinární správa

Ve veterinární oblasti vstoupil v roce 1999 v platnost nový zákon o veterinární péči, který se zabývá podmínkami veterinární péče, identifikací a registrací zvířat, otázkou welfare zvířat a podmínkami obchodu se zvířaty. Tento zákon však nezajišťuje úplnou transpozici všech komunitárních směrnic.
V lednu 2000 bylo při SVS ČR zřízeno oddělení welfare zvířat. V květnu 2000 byl přijat zákon o šlechtění a plemenitbě. Tento zákon mění strukturu a organizaci chovu hospodářských zvířat, řeší jejich registraci a představuje další krok směrem k harmonizaci s legislativou ES.

Restrukturalizace MZe

V rámci programu Twinning byla v lednu 2001 zpracována studie, na jejímž základě bude do konce září 2001 provedena restrukturalizace MZe do podoby vhodné pro členskou zemi EU.

Ochrana zdraví obyvatel

PGRLF vyhlásil od 1. 7. 2000 podprogram HYGIENA, jehož cílem je pomoc pro odstranění veterinárních a hygienických nedostatků ve vztahu k předpisům ES ještě před vstupem ČR do EU. Potravinářská komora ČR zvažuje využití programu SAPARD v tomto směru pro pomoc zpracovatelským podnikům.

9.2 Přehled opatření přijatých ČR v roce 2000 v oblasti přibližování k EU a jejich plnění

Pro plnění úkolů, které ČR přislíbila při screeningu kapitoly zemědělství v Evropské komisi, zpracovalo MZe Implementační strategii pro oblast zemědělství, která zohledňuje priority Národního programu pro přijetí acquis

(NPAA) a Přístupového partnerství. Plnění jednotlivých priorit je pravidelně vyhodnocováno a vládou ČR sledováno. MZe mělo v roce 2000 gesci za celkem 44 priorit, z toho 32 priorit bylo splněno, 10 priorit přechází svým plněním do roku 2001 a 2 priority byly předefinovány. V současnosti se připravuje Národní program 2001, na jehož základě bude aktualizována Implementační strategie pro oblast zemědělství.

9.2.1 Priority Přístupového partnerství

V rámci Přístupového partnerství byly stanoveny následující priority.

Krátkodobé priority:

- vypracovat opatření potřebná pro realizaci SZP a politiky pro rozvoj venkova;
- dobudovat veterinární a fytosanitární sektor;
- pokračovat ve slaďování legislativy a vylepšovat kontrolní opatření;
- schválit plán na modernizaci závodů v masném a mlékárenském průmyslu, aby splňovaly standardy EU pro hygienu a ochranu zdraví obyvatelstva;
- dokončit harmonizaci systému identifikace hospodářských zvířat a rozšířit jej na všechny požadované druhy hospodářských zvířat.

Střednědobé priority:

- posílit řídící mechanizmy SZP a správní struktury (monitorovat zemědělské trhy a implementovat strukturální opatření a opatření pro rozvoj venkova, zřídit orgány a kontrolní mechanizmy);
- veterinární a fytosanitární sektor: dokončit systém identifikace zvířat; realizovat systém kontroly jakosti (HACCP); nakládání s živočišnými odpady; kontrola zoonóz a monitoring cizorodých látek;
- realizovat plán modernizace závodů v masném a mlékárenském průmyslu.

Z hlediska časového byly v roce 2000 realizovány především krátkodobé priority, i když současně probíhala postupná realizace dílčích kroků z oblasti střednědobých priorit. Realizace je podrobněji představena v následující kapitole.

9.2.2 Národní program pro přijetí acquis

Agentura SAPARD

Původní termín zabezpečení předakreditační kontroly v průběhu 1. pololetí roku 2000 a akreditace ze strany MF ve 2. pololetí roku 2000 nebylo možno z objektivních důvodů (legislativní prostředí Víceleté finanční dohody) a subjektivních důvodů (nedostatečná původní administrativní kapacita MZe) dodržet.

Částečně splněné krátkodobé priority

- Dokončení systému identifikace a registrace u prasat podle stejného modelu jako u skotu: Připravuje se prováděcí vyhláška k zákonu č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat. Vlastní povinnost označování prasat ve výkrmu je stanovena tímto zákonem od 1. 4. 2002.
- Připravit plošnou aplikaci systému identifikace a registrace u ovcí a koz podle stejného modelu jako u skotu: Připravuje se vyhláška k zákonu č. 154/2000 Sb., o označování

a evidenci vyjmenovaných hospodářských zvířat a zvěře ve farmovém chovu, která vstoupí v platnost během 1. čtvrtletí roku 2001.

- Provést harmonizaci obchodních standardů pro drůbež a vejce formou novely vyhlášky o potravinách č. 327/1997 Sb. k zákonu o potravinách (termín účinnosti zákona od 30. 6. 2000): Dne 30. 3. 2000 byla přijata vyhláška MZe č. 89/2000 Sb., která novelizuje vyhlášku č. 327/1997 Sb. k zákonu č. 110/1997 Sb. Tato vyhláška doplňuje standardy pro vejce s účinností od 1. 9. 2000. Novela vyhlášky pro standardy drůbežího masa bude z technických důvodů připravena až v průběhu 1. pololetí 2001.
- Identifikovat intervenční centra v sektoru obilí na základě zmapovaných skladovacích kapacit: Informace pro ustanovení intervenčních center jsou k dispozici, v průběhu 1. čtvrtletí 2001 dojde k vytipování intervenčních center SZIF.
- Připravit systém registrace kontraktů u chmele: Nově založený odbor trvalých kultur ÚKZÚZ nemá zatím zákonný rámec pro registraci smluv. Konkrétní institucionální opatření budou provedena v rámci střednědobé priority v roce 2001.
- Připravit reorganizaci systému kontroly jakosti v sektoru ovoce a zelenina: Byl zpracován projekt na reorganizaci systému, který je v současné době ve schvalovací proceduře ČZPI. Plnění úkolu bude pokračovat jako krátkodobá priorita v roce 2001.
- Vytvořit v rámci MZe a ÚKZUZ pracovní skupinu pro vypracování systému sledování výměry ovocných sadů a produkce podle předpisů ES: Byla ustavena pracovní skupina. Na přizpůsobení metodiky směrnicím ES a napojení informací na EUROSTAT se pracuje. Úkol přechází do krátkodobých priorit v roce 2001.
- Novelou zákona č. 147/1996 Sb. a novelou vyhlášky MZe č. 84/1997 Sb. dosáhnout plné transpozice s příslušnou legislativou ES s výhradou oblasti registrace přípravků na ochranu rostlin: První novela zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči, která byla reakcí na nejvíce zdůrazňované rozpory mezi tímto zákonem a příslušnou legislativou ES, byla schválena pod č. 409/2000 Sb., s platností od 1. 1. 2001, resp. od 1. 7. 2001. Novela vyhlášky MZe č. 84/1997 Sb. byla schválena vládou ČR a v únoru 2001 byla zveřejněna. Do krátkodobých priorit roku 2001 bude převeden úkol přípravy druhé novely zákona č. 147/1996 Sb., s předpokládanou účinností novely od září 2001.
- Vypracovat program na provedení auditu technologií v živočišné výrobě v souladu se směrnicemi ES, které se týkají ochrany zvířat proti týrání: Z důvodu vysoké finanční náročnosti bude audit proveden až v roce 2001.

Krátkodobé priority, jejichž povaha se změnila v průběhu období

- Navrhnout statistický výkaz k evidenci produkce a obchodu s násadovými vejci a mláďaty drůbeže: Touto oblastí se bude zabývat SZIF. Přechodně bude statistika zajišťována v rámci ústřední evidence drůbeže.

– Zabezpečit účast při tvorbě jednotné databáze v rámci EUROSTAT: Tato priorita dosud nebyla naplněna, neboť z více důvodů došlo ze strany EUROSTAT k odložení věcného řešení.

Rybolov

Všechny priority za dané období byly splněny. Problematika, na niž poukazovala EK ve své pravidelné hodnotící zprávě (např. veterinární otázky), bude řešena v roce 2001.

C. TEXTOVÉ PŘÍLOHY

1 Přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně zemědělství a projednávaných v roce 2000

1.1 Schválené právní normy (stav k 1. 3. 2001)

1.1.1 Zákony

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Zákon č. 66/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů[3)]	Touto novelou jsou vyplněny některé mezery obecné právní úpravy nakládání s nemovitostmi ve vlastnictví státu a správě Pozemkového fondu ČR, a to tak, že jsou odstraněny i některé překážky při plnění úkolů právnických osob, které nebudou privatizovány (např. zemědělských škol, vědeckých nebo výzkumných ústavů, státních podniků spravujících lesní pozemky apod.).	29. 3. 2000
Zákon č. 67/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění zákona č. 238/1999 Sb.[3)]	Změna lesního zákona má za cíl odstranění některých nedostatků vyplývajících z aplikační praxe tohoto právního předpisu, především v oblasti zneužívání omezení týkajících se těžby dřeva v lese. Novelou se mění ustanovení o těžbě dřeva (§ 33) a také sankční ustanovení vztahující se na podnikatelské subjekty (§ 54) a vlastníky lesa (§ 55).	29. 3. 2000
Zákon č. 68/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele[1)]	Účelem této novely je přispět k postupnému vytvoření srovnatelné úrovně ochrany domácích výrobců a obchodníků s chmelem, tak jako tomu je v členských zemích EU, a postupně zavádět stejnou míru ochrany pro výrobce uvádějící své výrobky na vnitřní trh ES a dovozce chmele případně chmelových výrobků dovážených na náš trh ve shodě s předpisy ES. Z uvedených důvodů bylo nutné přistoupit k rozšíření předmětu zákona tak, aby zákon upravoval obecně chmelovou problematiku, tj. vztahoval se na veškerý chmel a chmelové produkty včetně jejich dovozu.	1. 5. 2000
Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)[1)]	Nový zákon stanoví pravidla a podmínky šlechtění a plemenitby, vedení plemenných knih, označování jednotlivých druhů zvířat, vedení ústřední evidence, nákupu a prodeje genetického materiálu a harmonizuje příslušnou oblast právního řádu ČR s předpisy ES.	1. 1. 2001

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Zákon č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem a o změně zákona č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů[3)]	Cílem této právní úpravy je zmírnění některých majetkových křivd, které v období od 29. 9. 1938 do 8. 5. 1945 utrpěly židovské obce, nadace a spolky odnětím jejich majetku v důsledku převodů nebo přechodů vlastnického práva. Ke zmírnění některých majetkových křivd dochází bezúplatným převodem některých věcí z vlastnictví státu do vlastnictví Federace židovských obcí v ČR nebo do vlastnictví židovských obcí v ČR.	1. 9. 2000 (část druhá nabývá účinnosti 21. 7. 2000)
Zákon č. 216/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících předpisů[2)]	Právní úprava zpřesňuje některá ustanovení stávajícího zákona a přizpůsobuje současnou právní úpravu směrnicím ES tím, že doplňuje nezbytná ustanovení související s dovozem výrobků z vína a jejich označováním.	20. 8. 2000 (§ 9e odst. 1 písm. b) nabývá účinnosti 1. 1. 2001)
Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů[1)]	Zákon upravuje pravidla ekologického zemědělství, proces registrace ekologických podnikatelů, práva a povinnosti ekologických podnikatelů, výrobu biopotravin, osvědčování původu bioproduktů a osvědčování biopotravin, označování bioproduktů a biopotravin, podmínky dovozu a vývozu bioproduktů a biopotravin, kontrolu, dozor a sankce.	1. 1. 2001
Zákon č. 244/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech[1)]	Právní úprava zapracovává nové základní směrnice ES v oblasti výživy zvířat a stanoví zmocňovací ustanovení k vydání prováděcích vyhlášek.	1. 1. 2001
Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu)[2)]	Nová právní úprava nahrazuje Státní fond tržní regulace v zemědělství intervenční organizací, zabývající se organizací trhu se zemědělskými komoditami. Zákon upravuje zřízení Státního zemědělského intervenčního fondu, jeho právní postavení, organizační strukturu a orgány, pravomoc a povinnosti a formy a nástroje organizace agrárního trhu a podpory zemědělství. Zákon zcela zásadně přizpůsobuje danou oblast předpisům ES.	11. 8. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Zákon č. 305/2000 Sb., o povodích[3)]	Zákonem je umožněna přeměna pěti akciových společností Povodí na pět státních podniků Povodí. Současně je upravena problematika jejich právního postavení a poměrů, hlavního předmětu činnosti, přechodu vlastnického práva a ostatních práv a povinností. Funkci zakladatele jménem státu vykonává podle tohoto zákona u těchto státních podniků MZe.	1. 1. 2001
Zákon č. 306/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 119/2000 Sb.[1)]	Novela zákona dále harmonizuje stávající právní úpravu v ČR s předpisy ES. Jedná se zejména o oblasti ve vztahu k spotřebiteli, tj. označování potravin, dále úpravu režimu výroby, dovozu a uvádění do oběhu potravin nového typu, např. vyrobených z geneticky modifikovaných organizmů. Novela dále upravuje způsoby objektivního zatřiďování masa opracovaných těl jatečných zvířat jako suroviny pro výrobu potravin.	1. 1. 2001 (§ 4a odst. 2 nabývá účinnosti 1. 4. 2001; čl. I body 20, 22, 25, 28, 33, 36, 37 nabývají účinnosti 1. 1. 2002)
Zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů[3)]	Účelem zcela nového právního předpisu je upravit vydávání zemědělských skladních listů k vybraným zemědělským komoditám uskladněným v zemědělských veřejných skladech, nakládání se zemědělskými skladními listy jako s cennými papíry, se kterými je spojeno vlastnické i zástavní právo k tomuto zboží. Zákon rovněž definuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob a působnost státního dozoru nad provozováním zemědělských veřejných skladů a vydáváním zemědělských skladních listů.	7. 9. 2000
Zákon č. 308/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů[1)]	Předmětem novely zákona o hnojivech je odstranění některých nedostatků vyplývajících z aplikační praxe a přiblížení stávající právní úpravy předpisům ES. Současně je připojena novela zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, která umožňuje do konce roku 2000 použití části příjmů Pozemkového fondu ČR, v celkovém objemu 557 mil. Kč, k podpoře obnovy venkova, zemědělství, včelařství.	1. 1. 2001 (čl. I body 5 a 14 nabývají účinnosti vstupem v platnost smlouvy o přistoupení ČR k EU; čl. II nabývá účinnosti 7. 9. 2000)

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Zákon č. 407/2000 Sb., o státním dluhopisovém programu na částečnou náhradu škod zemědělským subjektům postiženým suchem v roce 2000 [3)]	Účelem státního dluhopisového programu je částečná náhrada škod zemědělským subjektům postiženým suchem v roce 2000. Rozsah tohoto státního dluhopisového programu je 5 mld. Kč.	29. 11. 2000
Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám)[1)]	Novela zákona si klade za cíl nově upravit problematiku ochrany práv k odrůdám všech rodů a druhů rostlin a dosáhnout souladu právní úpravy v ČR s předpisy ES a mezinárodními smlouvami.	1. 2. 2001
Zákon č. 409/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, a zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů[2)]	Cílem změny zákona o rostlinolékařské péči je odstranění některých nedostatků vyplývajících z aplikační praxe a přiblížení stávající právní úpravy předpisům ES. Návrh především upravuje základní podmínky pro náležitou vybavenost vstupních míst do ČR pro provádění rostlinolékařské kontroly a zavádí systém registrace pěstitelů, výrobců a dovozců rostlin a rostlinných produktů.	1. 1. 2001 (čl. I body 7, 8 a 10 nabývají účinnosti 1. 7. 2001)
Zákon č. 410/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů[2)]	Zásadní význam změn tohoto zákona spočívá v tom, že se rozšiřuje okruh potenciálních uživatelů rybářského práva, a to nejen vůči vlastníkům (právnické i fyzické osoby, obce atd.), ale i vodohospodářským organizacím, které ve své praxi provádí chov a lov ryb. Novela dále definuje rybník jako vodohospodářské dílo z hlediska rybníkářství, upravuje problematiku vyjímání rybníků z revírů a odstraňuje některé nedostatky vyplývající z aplikační praxe tohoto zákona.	29. 11. 2000

1) Předpis je plně slučitelný s předpisy ES.

2) Předpis je částečně nebo převážně slučitelný s předpisy ES.

3) Předpisy ES do této oblasti nezasahují, v různých státech upraveno rozdílně.

1.1.2 Nařízení vlády

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Nařízení vlády č. 4/2000 Sb., k provedení zákona o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech[3)]	Nařízení vlády stanoví k provedení zákona č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů, náležitosti návrhu pozemkových úprav, kterými jsou podklady a výsledky činností včetně způsobu jejich pořizování. Podklady a činnosti při zpracování návrhu pozemkových úprav zahrnují přípravu řízení, určení obvodu a zjišťování průběhu hranic pozemků, zpracování soupisu nároků vlastníků pozemků, návrh společných zařízení a návrh nového uspořádání pozemků. Podklady a činnosti po schválení návrhu pozemkových úprav zahrnují vytyčení hranic pozemků a převody společných zařízení a vyhotovení náležitostí pro zápis výsledků pozemkových úprav do katastru nemovitostí včetně vyhotovení digitální katastrální mapy. Tímto nařízením se ruší vyhláška č. 427/1991 Sb.	1. 3. 2000
Nařízení vlády č. 51/2000 Sb., kterým se stanoví opatření a podíl státu na tvorbě podmínek pro zajištění a udržení výroby cukrovky a cukru a stabilizaci trhu s cukrem[2)] *(pozn.: nařízení vlády bylo zrušeno nálezem Ústavního soudu uveřejněným pod č. 96/2001 Sb.)*	Nařízení vlády na základě § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, upravuje podíl státu na tvorbě podmínek pro zajištění a udržení výroby cukrovky a cukru a stabilizaci trhu s cukrem na území ČR. Stabilizace trhu s cukrem byla prováděna stanovením individuální kvóty cukru, zvláštní individuální kvóty cukru, finanční rezervy, minimální a maximální ceny a poskytováním pomoci státu odborným poradenstvím, průzkumem trhu a zjišťováním vývozních možností pěstitelům cukrovky a výrobcům cukru.	14. 3. 2000 do 12. 3. 2001
Nařízení vlády č. 141/2000 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 35/1979 Sb., o úplatách ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů[3)]	Drobná novela nařízení vlády, které je vydáno k provedení § 43 odst. 1 a 2 zákona č. 138/1973 Sb., vodní zákon, rozšiřuje okruh osvobození od placení úplat za odběry vod na rybní líhně a sádky a vod pro udržení vodních poměrů zemědělských pozemků v souvislosti se suchem v roce 2000.	19. 5. 2000
Nařízení vlády č. 180/2000 Sb., kterým se stanoví preferenční sazby cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z Evropské unie	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. f) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda preferenční sazby cla pro dovoz zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z EU, které jsou obsaženy v příloze k tomuto nařízení. Po dobu platnosti se nepoužívá pro tyto výrobky nařízení vlády č. 318/1999 Sb., celní sazebník.	1. 7. 2000 do 30. 6. 2001

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Nařízení vlády č. 193/2000 Sb., kterým se vyhlašuje provedení inventarizace lesů v letech 2001 až 2004[3)]	Vláda nařizuje podle § 28 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon, inventarizaci lesů v letech 2001 až 2004, kterou se získají údaje o skutečném stavu a vývoji lesů v ČR, zejména z hlediska funkcí lesů jako významných obnovitelných přírodních zdrojů a důležité složky životního prostředí.	1. 1. 2001
Nařízení vlády č. 221/2000 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz červeného vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz červeného vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 318/1999 Sb., celní sazebník.	20. 7. 2000 do 31. 12. 2000
Nařízení vlády č. 359/2000 Sb., o použití části příjmů Pozemkového fondu České republiky k realizaci Programu obnovy venkova, k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí, pro řešení přebytku mléčného tuku, pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem v roce 2000[3)]	Na základě ustanovení § 15 odst. 6 zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, ve znění pozdějších předpisů, nařizuje vláda do konce roku 2000 použití části příjmů Pozemkového fondu ČR. Toto nařízení vlády umožní použít částku 200 mil. Kč k realizaci Programu obnovy venkova, částku 220 mil. Kč k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, a k podpoře chovu ovcí, částku 130 mil. Kč pro řešení přebytku mléčného tuku a částku 7 mil. Kč pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem v roce 2000.	13. 10. 2000
Nařízení vlády č. 420/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytnutí státní finanční podpory ke zmírnění následků škod na porostech způsobených suchem v roce 2000[3)]	Nařízení vlády je vydáno k provedení zákona č. 576/1990 Sb., rozpočtová pravidla republiky, ve znění pozdějších předpisů. Rozsah finanční podpory státu podle tohoto nařízení je stanoven zákonem č. 407/2000 Sb., o státním dluhopisovém programu na částečnou náhradu škod zemědělským subjektům postiženým suchem v roce 2000. Nařízení vlády stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout podporu, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o podporu a stanoví způsob výpočtu podpory.	8. 12. 2000
Nařízení vlády č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005[2)]	Toto nařízení stanoví produkční kvóty mléka, podmínky systému produkčních kvót mléka, způsob a podmínky poskytování kompenzačních podpor na vyrovnání újmy způsobené zavedením systému produkčních kvót mléka, minimální cenu a jakostní znaky mléka. Nařízení vlády je vydáno k provedení § 2 odst. 5 a § 12 odst. 3 až 5 zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu.	1. 1. 2001 do 31. 12. 2005

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Nařízení vlády č. 452/2000 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz řepné melasy	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz řepné melasy. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 318/1999 Sb., celní sazebník.	14. 12. 2000 do 31. 12. 2000
Nařízení vlády č. 486/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka[2)]	Vláda na základě § 12 odst. 1 zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, stanoví nařízením podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka. Nařízení vlády stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout subvenci, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o subvenci a stanoví způsob výpočtu subvence.	29. 12. 2000
Nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování[2)]	Nařízení vlády stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout podporu, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o podporu, definuje druhy podpůrných programů a výši podpory. Nařízení vlády je vydáno k provedení § 2 odst. 5 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.	1. 1. 2001
Nařízení vlády č. 81/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady k podpoře vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného hovězího masa[2)]	Vláda na základě § 12 odst. 1 zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, stanoví nařízením podmínky a zásady k podpoře vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného hovězího masa. Nařízení vlády stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout subvenci, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o subvenci a stanoví způsob výpočtu subvence.	20. 2. 2001
Nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu[2)]	Nařízení vlády stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout podporu, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o podporu a stanoví výši podpory. Toto nařízení vlády dále upravuje zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu. Nařízení vlády je vydáno k provedení § 1 odst. 4 a § 12 odst. 1 a 2 zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu.	28. 2. 2001 do 30. 9. 2005

1) Předpis je plně slučitelný s předpisy ES.

2) Předpis je částečně nebo převážně slučitelný s předpisy ES.

3) Předpisy ES do této oblasti nezasahují, v různých státech upraveno rozdílně.

1.1.3 Vyhlášky

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 12/2000 Sb., kterou se vymezuje druh rostlin uvedený v druhovém seznamu, jehož rozmnožovací materiál se smí uvést do oběhu jako obchodní, a stanoví se jeho vlastnosti a způsob kontroly[2)]	MZe stanoví podle § 32 odst. 1 zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, druh rostliny, jejíž rozmnožovací materiál se smí v roce 2000 uvést do oběhu jako obchodní (žito). Ve vyhlášce jsou uvedeny jeho vlastnosti a způsob kontroly.	28. 1. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 222/1996 Sb., kterou se stanoví metody odběru vzorků, metody laboratorního zkoušení krmiv, doplňkových látek a premixů a způsob uchování vzorků podléhajících zkáze[2)]	Rozsáhlá novela vyhlášky č. 222/1996 Sb., která provádí ustanovení § 4 odst. 7 a § 17 odst. 6 zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, mění znění několika ustanovení této vyhlášky včetně příloh, s cílem odstranit některé nedostatky vyplývající z aplikační praxe.	11. 4. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 43/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 220/1998 Sb., o způsobu a rozsahu posuzování shody potravin, způsobu přípravy a odběru kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků výrobcem, o druzích potravin, pro které bude výrobcem nebo dovozcem vydáno písemné prohlášení o shodě, a o rozsahu a obsahu tohoto prohlášení (posuzování shody)[1)]	Novela vyhlášky č. 220/1998 Sb., kterou se provádí § 18 písm. b) a c) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, zpřesňuje některá ustanovení s ohledem na předpisy ES a odstraňuje některé nedostatky vyplývající z aplikační praxe.	1. 4. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 44/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 326/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro zmrazené potraviny[1)]	Novela vyhlášky č. 326/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro zmrazené potraviny, mění některé podmínky pro jejich označování, přepravu a technologické požadavky na jakost, výrobu a balení.	1. 4. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 45/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí[1)]	Novela vyhlášky č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, mění jejich pojmy, označování, technologické požadavky na jakost a členění.	1. 4. 2000 (§ 8 odst. 4 a § 18 odst. 9 nabývají účinnosti 31. 12. 2002; § 16 písm. nn) a qq) pozbývají platnosti 31. 12. 2002)
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 76/2000 Sb., kterou se stanoví způsob výpočtu nároku na vrácení spotřební daně ze středních a těžkých plynových olejů a ze směsi paliv a maziv spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, lesních školkách a při obnově a výchově lesa, podrobnosti o vedení dokladů a evidence a normativy spotřeby těchto výrobků[3)]	Ministerstvo zemědělství v dohodě s Ministerstvem financí stanoví podle § 12g zákona č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění zákona č. 22/2000 Sb., způsob výpočtu nároku na vrácení spotřební daně ze středních a těžkých plynových olejů a ze směsi paliv a maziv spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, lesních školkách a při obnově a výchově lesa, podrobnosti o vedení dokladů a evidence a normativy spotřeby těchto výrobků.	1. 4. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 82/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu[3)]	Novela vyhlášky č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu, kterou vydává Ministerstvo zemědělství v dohodě s Ministerstvem průmyslu a obchodu k provedení § 21 odst. 1 zákona č. 61/1997 Sb., o lihu, odstraňuje některé nedostatky vyplývající z aplikační praxe.	1. 4. 2000 (čl. I bodu 10 nabývá účinnosti 1. 1. 2003)
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 89/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 327/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro maso, masné výrobky, ryby, ostatní vodní živočichy a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich[1)]	Novela vyhlášky č. 327/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro maso, masné výrobky, ryby, ostatní vodní živočichy a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich, mění některé jejich technologické požadavky a členění.	1. 9. 2000 (čl. I bod 27 poř. č. 2 nabývá účinnosti 20. 4. 2000)
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 90/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 328/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mléko a mléčné výrobky, zmrzliny a mražené krémy a jedlé tuky a oleje[1)]	Novela vyhlášky č. 328/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mléko a mléčné výrobky, zmrzliny a mražené krémy a jedlé tuky a oleje, mění některé jejich pojmy a technologické požadavky.	1. 9. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 91/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny[1)]	Novela vyhlášky č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny, mění některé jejich pojmy, členění, označování a požadavky na jakost.	1. 9. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 92/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 332/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich[1)]	Novela vyhlášky č. 332/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, mění některé jejich pojmy, fyzikální a chemické požadavky na jakost, smyslové požadavky a přípustné odchylky.	1. 9. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 93/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 333/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta[1)]	Novela vyhlášky č. 333/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta, mění některé jejich pojmy, členění, fyzikální a chemické požadavky na jakost a přípustné odchylky.	1. 9. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 94/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 334/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro přírodní sladidla, med, nečokoládové cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové cukrovinky[1)]	Novela vyhlášky č. 334/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro přírodní sladidla, med, nečokoládové cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové cukrovinky, mění některé jejich pojmy, způsob uvádění do oběhu, členění, fyzikální a chemické požadavky na jakost a přípustné odchylky.	1. 9. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 136/2000 Sb., kterou se vymezují neregistrované odrůdy rostlinného druhu uvedeného v druhovém seznamu, jejichž rozmnožovací materiál se smí uvést do oběhu[2)]	Ministerstvo zemědělství stanoví podle § 32 odst. 3 zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění zákona č. 357/1999 Sb., druhy rostlin, jejichž rozmnožovací materiál se smí uvést do oběhu, nejdéle však po dobu tří let (odrůdy fazolu obecného pnoucího Goldmarie a Belmonte).	18. 5. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 188/2000 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce myslivecké stráže a o jejich ověřování, vzor služebního odznaku se státním znakem a průkazu myslivecké stráže[3)]	Vyhláška, která je vydána k provedení § 20 odst. 12 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 238/1999 Sb., stanoví podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce myslivecké stráže a o jejich ověřování, vzor služebního odznaku se státním znakem a průkazu myslivecké stráže.	12. 7. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 189/2000 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce rybářské stráže a o jejich ověřování, vzor služebního odznaku se státním znakem a průkazu rybářské stráže[3)]	Vyhláška, která je vydána k provedení § 18 odst. 8 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, ve znění zákona č. 238/1999 Sb., stanoví podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce rybářské stráže a o jejich ověřování, vzor služebního odznaku se státním znakem a průkazu rybářské stráže.	12. 7. 2000
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 234/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 90/1999 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o přípravě a výdeji léčivých přípravků a bližší podmínky provozu lékáren a dalších provozovatelů vydávajících léčivé přípravky[1)]	Novelou vyhlášky č. 90/1999 Sb., která je vydána na základě § 75 odst. 2 písm. e) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, se v důsledku aplikační praxe zpřesňují některá ustanovení o podrobnostech o přípravě a výdeji léčivých přípravků a bližší podmínky provozu lékáren a dalších provozovatelů vydávajících léčivé přípravky. Vyhláška se vztahuje i na oblast veterinární péče.	1. 8. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška č. 235/2000 Sb., Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zemědělství, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva pro místní rozvoj, kterou se mění vyhláška Ministerstva hospodářství, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva zemědělství č. 154/1996 Sb., k provádění kvalifikačních zkoušek nahrazujících odbornou způsobilost pro provozování živností řemeslných[2)]	Změna prováděcího právního předpisu vydaného podle § 22 odst. 5 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění zákona č. 356/1999 Sb., se týká obsahové náplně kvalifikační zkoušky pro jednotlivé řemeslné živnosti.	4. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 236/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráže[3)]	Novela vyhlášky č. 101/1996 Sb., která je vydána k provedení § 32 odst. 10 a § 38 odst. 7 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon, ve znění zákona č. 238/1999 Sb., mění podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce lesní stráže a jejich ověřování a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráže. Zároveň dochází ke změnám v některých ustanoveních vztahujících se k ochraně lesa.	4. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 269/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu, ve znění vyhlášky č. 82/2000 Sb. [3)]	Drobná novela vyhlášky č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu, kterou vydává Ministerstvo zemědělství v dohodě s Ministerstvem průmyslu a obchodu k provedení § 21 odst. 1 zákona č. 61/1997 Sb., o lihu, zaměňuje odložení nabytí účinnosti u jednoho z bodů novely za jiný z těchto bodů.	7. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 270/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 194/1996 Sb., kterou se provádí zákon o krmivech[2)] *(pozn. vyhláška zrušena předpisem č. 451/2000 Sb.)*	Touto vyhláškou dochází k úpravě některých technologických požadavků na krmiva. Změna vyhlášky č. 194/1996 Sb., je vydávána k provedení § 4 odst. 7 zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech.	7. 8. 2000 do 31. 12. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 296/2000 Sb., kterou se stanoví správná výrobní praxe, správná distribuční praxe a bližší podmínky povolování výroby a distribuce léčiv, včetně medikovaných krmiv[1)]	Na základě ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, ve znění zákona č. 149/2000 Sb., tato nová právní úprava stanoví postup při výrobě a distribuci léčiv a kontrole těchto činností. Dále vyhláška stanoví náležitosti žádosti o povolení výroby a distribuce léčiv, včetně medikovaných léčiv. Vyhláška se vztahuje i na oblast veterinární péče.	28. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 297/2000 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb.[2)]	Tento prováděcí právní předpis je vydáván k provedení ustanovení § 2 písm. k), § 9e odst. 3, § 10 odst. 3 a 4, § 14 odst. 5, § 17 odst. 4 a § 18 odst. 6 zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, v souvislosti s přijetím jeho novely zákonem č. 216/2000 Sb.	31. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 298/2000 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení a seznam odrůd révy vinné v jednotlivých vinařských oblastech, z jejichž hroznů lze vyrábět víno s přívlastkem[2)]	Touto vyhláškou vydanou k provedení ustanovení § 10 odst. 5 zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb., se stanoví seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení a seznam odrůd révy vinné v jednotlivých vinařských oblastech, z jejichž hroznů lze vyrábět víno s přívlastkem.	31. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 299/2000 Sb., kterou se stanoví podrobnosti při uvádění údajů na obalu vína nebo výrobků z hroznů révy vinné a další podrobnosti označování vína a výrobků z hroznů révy vinné[2)]	Vyhláška upravuje podrobnosti při uvádění údajů na obalu vína nebo výrobků z hroznů révy vinné a další podrobnosti označování vína a výrobků z hroznů révy vinné. Tento prováděcí právní předpis je vydáván na základě ustanovení § 13 odst. 9 a § 13a odst. 2 zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb.	31. 8. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 318/2000 Sb., kterou se provádí zákon o ochraně chmele[1)]	Na základě ustanovení § 14 zákona č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele, ve znění zákona č. 68/2000 Sb., vyhláška stanoví chmelařské oblasti a chmelařské polohy, způsob vedení evidence chmelnic, podrobnosti označování a ověřování chmele, požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost, metody zkoušení a podmínky dovozu.	14. 9. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 381/2000 Sb., o metodice zkoušek odrůd brambor pro zápis do Seznamu doporučených odrůd[2)]	Vyhláška k provedení § 17 odst. 2 zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách osivu a sadbě pěstovaných rostlin, stanoví metodiku zkoušek odrůd brambor pro zápis do Seznamu doporučených odrůd, vzor přihlášky k této zkoušce, způsob rozčlenění těchto odrůd a způsob vyhodnocení a ukončení této zkoušky.	31. 10. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 387/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 215/1995 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami zemědělských pozemků, ve znění pozdějších předpisů[3)]	Novela vyhlášky č. 215/1995 Sb., mění a doplňuje seznam jednotlivých katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami zemědělských pozemků. Vyhláška je vydávána každoročně a periodicky je aktualizována podle výše cen zemědělských pozemků.	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 403/2000 Sb., kterou se určují druhy zemědělského zboží, na něž je možné vystavovat zemědělské skladní listy, a podmínky pro provozování zemědělských veřejných skladů[3)]	Tato vyhláška upravuje druhy zemědělského zboží, na něž je možné vystavovat zemědělské skladní listy, včetně podmínek jakosti a minimálního množství a podmínky pro provozování zemědělských veřejných skladů, včetně stanovení skladovací kapacity. Tento prováděcí právní předpis je vydáván na základě ustanovení § 34 zákona č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů.	24. 11. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 418/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 329/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena[1)]	Novela vyhlášky č. 329/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena, mění některé jejich přípustné odchylky.	1. 1. 2001

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 419/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčici[1)]	Novela vyhlášky č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčici, mění některé jejich pojmy, přípustné odchylky, smyslové požadavky na jakost, fyzikální a chemické požadavky na jakost a způsob členění.	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění zákona č. 244/2000 Sb.[1)]	Tento prováděcí právní předpis je vydáván k provedení ustanovení § 3 odst. 13, § 4 odst. 12, § 5 odst. 8, § 6 odst. 3, § 7 odst. 4 a 5, § 8 odst. 13, § 8a odst. 6 a § 13 zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, v souvislosti s přijetím jeho novely zákonem č. 244/2000 Sb.	1. 1. 2001 (příl. č. 4 část B 1 pozbývá platnosti 31. 12. 2001)
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 471/2000 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)[1)]	Rozsáhlá vyhláška upravuje problematiku oprávněných osob, chovatelských sdružení a chovatelských podniků, způsoby testování finálních hybridů, požadavky na obsah řádu chovného registru, šlechtitelské činnosti v chovech hospodářských zvířat, vedení plemenných knih a plemenné evidence, stanovení původu plemenných zvířat, genetických zdrojů, inseminace a nákupu a prodeje hospodářských zvířat a jejich plemenného materiálu. Tento prováděcí právní předpis je vydáván na základě § 33 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon).	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 472/2000 Sb., kterou se stanoví správná klinická praxe a bližší podmínky klinického hodnocení léčiv[1)]	Na základě ustanovení § 75 odst. 2 písm. b) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, ve znění zákona č. 149/2000 Sb., tato nová právní úprava stanoví podmínky správné klinické praxe a bližší podmínky klinického hodnocení humánních i veterinárních léčiv. Vyhláška se vztahuje i na oblast veterinární péče.	29. 12. 2000

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 473/2000 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o registraci, jejích změnách, prodloužení, určování způsobu výdeje léčivého přípravku, o způsobu oznamování a vyhodnocování nežádoucích účinků léčivého přípravku a způsob a rozsah oznámení o použití neregistrovaného léčivého přípravku[1)]	Na základě ustanovení § 75 odst. 2 písm. d) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, ve znění zákona č. 149/2000 Sb., tato nová právní úprava stanoví podrobnosti o registraci, jejích změnách, prodloužení, určování způsobu výdeje léčivého přípravku, o způsobu oznamování a vyhodnocování nežádoucích účinků léčivého přípravku a způsob a rozsah oznámení o použití neregistrovaného léčivého přípravku. Vyhláška se vztahuje i na oblast veterinární péče.	29. 12. 2000
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 474/2000 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva[1)]	Nová právní úprava stanoví rizikové prvky, typy hnojiv, označování hnojiv a balení hnojiv. Tento prováděcí právní předpis je vydáván na základě § 3 odst. 5 a § 16 písm. b) zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění zákona č. 308/2000 Sb.	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 475/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 273/1998 Sb., o odběrech a chemických rozborech vzorků hnojiv[1)]	Novela vyhlášky č. 273/1998 Sb., vydané na základě § 16 písm. b) zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění zákona č. 308/2000 Sb., mění některé postupy chemických rozborů a metody mikrobiologických zkoušek.	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 476/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv[1)]	Novela vyhlášky č. 273/1998 Sb., vydané na základě § 16 písm. c) zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění zákona č. 308/2000 Sb., mění vedení evidence o použití hnojiv.	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 477/2000 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků[1)]	S ohledem na změnu zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, přijetím zákona č. 308/2000 Sb., dochází k úpravě vyhlášky č. 275/1998 Sb., která je vydána na základě § 16 písm. d) a e) tohoto zákona.	1. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 504/2000 Sb., kterou se stanoví správná laboratorní praxe v oblasti léčiv[1)]	Na základě ustanovení § 75 odst. 2 písm. d) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, ve znění zákona č. 149/2000 Sb., tato nová právní úprava stanoví správnou laboratorní praxi v oblasti léčiv. Vyhláška se vztahuje i na oblast veterinární péče.	1. 1. 2001

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 23/2001 Sb., kterou se stanoví druhy potravin určené pro zvláštní výživu a způsob jejich použití[1)]	Nová vyhláška rozděluje druhy potravin určených pro zvláštní výživu, dále stanoví požadavky na jejich složení, způsoby jejich použití a označení na obale. Tato právní úprava provádí § 18 písm. a) a g) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 306/2000 Sb.	17. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 24/2001 Sb., kterou se mění vyhláška č. 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobku označeného symbolem „e“[1)]	Novela vyhlášky č. 324/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), f) a i) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů ve znění zákona č. 306/2000 Sb., zpřesňuje ustanovení, která se týkají označování potravin a údajů uváděných na obalech, v souvislosti se změnou zákona.	17. 1. 2001 (čl. I bodu 4 nabývá účinnosti 1. 7. 2001; čl. I bod 2 nabývá účinnosti 1. 1. 2002)
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 33/2001 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat[1)]	Vyhláška k provedení § 30 odst. 2 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), upravuje bližší podrobnosti k odborné způsobilosti nutné pro výkon některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat.	26. 1. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 41/2001 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 83/1997 Sb., o ochraně proti zavlékání škodlivých organizmů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin a rostlinných produktů a proti jejich rozšiřování na území České republiky a o soustavné rostlinolékařské kontrole, ve znění vyhlášky č. 206/1999 Sb.[2)]	Změna vyhlášky č. 83/1997 Sb., o ochraně proti zavlékání škodlivých organizmů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin a rostlinných produktů a proti jejich rozšiřování na území České republiky a o soustavné rostlinolékařské kontrole, ve znění vyhlášky č. 206/1999 Sb., je vydávána v souvislosti s přijetím zákona č. 409/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů. Tato právní úprava provádí § 45 odst. 1 zákona.	6. 2. 2001 (čl. I body 3 a 4 nabývají účinnosti 1. 7. 2001; čl. I body 93 až 96 nabývají účinnosti 1. 4. 2001)

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 42/2001 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 84/1997 Sb., kterou se upravuje registrace přípravků na ochranu rostlin a zacházení s nimi a technické a technologické požadavky na mechanizační prostředky na ochranu rostlin a jejich kontrolní testování, ve znění vyhlášky č. 120/1997 Sb.[2)]	Novela vyhlášky č. 84/1997 Sb., kterou se provádí § 45 odst. 3 zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 409/2000 Sb. Tato právní úprava mění některá ustanovení o registraci přípravků na ochranu rostlin a zacházení s nimi a technické a technologické požadavky na mechanizační prostředky na ochranu rostlin a jejich kontrolní testování.	6. 2. 2001
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 53/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů[1)]	Rozsáhlá právní úprava provádí některá ustanovení zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška je doplněna souborem příloh.	13. 2. 2001

1) Předpis je plně slučitelný s předpisy ES.

2) Předpis je částečně nebo převážně slučitelný s předpisy ES.

3) Předpisy ES do této oblasti nezasahují, v různých státech upraveno rozdílně.

1.2 Připravované právní normy

Název	Předmět právní úpravy	Předpokládaná účinnost od
Návrh zákona o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu[1)]	Návrh zákona reaguje na aktuální potřebu nové právní úpravy v oboru vodovodů a kanalizací, jež vyplývá z nutnosti reagovat na stav, kdy došlo k odstátnění veškerého infrastrukturního a provozního majetku. Tento návrh upravuje vztahy vznikající při zřizování a provozu vodovodů a kanalizací sloužících veřejné potřebě, jejich přípojek, jakož i působnost orgánů územní samosprávy a orgánů státní správy na tomto úseku. Návrh nové právní úpravy rovněž harmonizuje právní řád ČR s předpisy ES v oblasti vodovodů a kanalizací.	1. 1. 2002
Návrh zákona o vodách[1)]	Návrh je předkládán ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí. Návrh nové právní úpravy harmonizuje právní řád ČR s předpisy ES v oblasti vod a její ochrany. Účelem tohoto návrhu zákona je ve veřejném zájmu chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních staveb. Návrh zákona upravuje právní vztahy k povrchovým a podzemním vodám, vztahy fyzických a právnických osob k využívání povrchových a podzemních vod, jakož i vztahy k pozemkům a stavbám, s nimiž výskyt těchto vod přímo souvisí, a to v zájmu zajištění trvale udržitelného užívání těchto vod, bezpečnosti vodních staveb a ochrany před účinky povodní a sucha.	1. 1. 2002
Návrh věcného záměru zákona o veřejné stráži a o změně některých zákonů[3)]	Účelem návrhu věcného záměru je sjednotit dosavadní roztříštěnou právní úpravu postavení a činnosti stráží, namísto stávajících pěti stráží (myslivecká stráž, rybářská stráž, lesní stráž, vodní stráž a stráž přírody) zřídit jednu tzv. veřejnou stráž a komplexně upravit její postavení, povinnosti, oprávnění a další záležitosti související se zřízením a působením veřejné stráže.	1. 7. 2002

Název	Předmět právní úpravy	Předpoklá-daná účinnost od
Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 409/2000 Sb.[1)]	Cílem navrhované změny zákona o rostlinolékařské péči je dosažení plné slučitelnosti stávající právní úpravy s předpisy ES a odstranění některých nedostatků vyplývajících z aplikační praxe. Současně předkládaný návrh novely upřesňuje podmínky registrace a stanovuje registrovaným subjektům podmínky užívání rostlinolékařských pasů, které budou určené komodity provázet při veškerém dalším pohybu. Dále návrh zavádí pojem chráněná zóna, upřesňuje podmínky registračního řízení a zkoušení přípravků na ochranu rostlin, doplňuje požadavky na pomocné přípravky na ochranu rostlin a zavádí povinnou registraci mechanizačních prostředků na ochranu rostlin.	1. 9. 2001
Návrh věcného záměru zákona o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském[3)]	Důvodem pro předložení tohoto návrhu věcného záměru je potřeba samostatně upravit právní postavení a působnost Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského jako správního úřadu na úseku vydávání povolení (registrace), kontrolní činnosti a ukládání sankcí v oblasti specializovaných zemědělských činností. Zároveň je nezbytné také upravit působnost Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského jako instituce, která vedle své funkce správního úřadu vykonává některé další odborné úkony vyplývající z jednotlivých zvláštních právních předpisů a instituce, která rovněž vykonává úkoly metodické a zkušební. Návrh věcného záměru má charakter kompetenční normy, s ohledem na skutečnost, že dosavadní právní postavení a působnost Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského je upravena v 7 specializovaných zemědělských zákonech.	1. 4. 2002
Návrh věcného záměru zákona o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin[1)]	Hlavním důvodem předložení návrhu věcného záměru je dosažení plného souladu s příslušnými předpisy ES přijatými v období od účinnosti zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin. Smyslem a cílem navrhované právní úpravy je zajistit takové podmínky k uvádění odrůd, osiv a sadby pěstovaných rostlin do oběhu, aby byly plně pokryty požadavky stanovené v předpisech ES a v předpisech mezinárodních semenářských organizací, při zachování kontinuity na stávající právní úpravu.	1. 4. 2002

Název	Předmět právní úpravy	Předpoklá-daná účinnost od
Návrh věcného záměru zákona o rybářství[1)]	Účelem návrhu věcného záměru je upravit právní vztahy vznikající při provozování rybářství, právní vztahy související s ochranou zdrojů a druhů sladkovodních ryb, produktů a společenstev ryb a vodních organizmů a jejich životního prostředí. Návrh věcného záměru současně upravuje vztahy fyzických a právnických osob k tekoucím a uzavřeným vodám, s nimiž je provozování rybářství spjato. Návrh nové právní úpravy rovněž harmonizuje právní řád ČR s předpisy ES v oblasti rybářství a rybolovu.	1. 1. 2003
Návrh věcného záměru zákona o myslivosti[3)]	Předmětem návrhu věcného záměru je nově upravit oblast mysliveckého práva. Návrh věcného záměru také definuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob a působnost státního dozoru v oblasti myslivosti, včetně ukládání sankcí.	1. 4. 2003

1) Předpis je plně slučitelný s předpisy ES.

2) Předpis je částečně nebo převážně slučitelný s předpisy ES.

3) Předpisy ES do této oblasti nezasahují, v různých státech upraveno rozdílně.

2 Hodnocení účinnosti podpor zemědělství za období 1995 - 2000 podle jednotlivých druhů a věcného zaměření podpor

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
A.	**ZEMĚDĚLSTVÍ**	139 349 (25 324)				
Podpora cen	1. Ochrana trhu	75 261 (11 391)	spotřebitelé	Zvýšení cen (a příjmů) zemědělských podniků.	Zvýšené příjmy podniků (mil. Kč).	75 261 mil. Kč.
Přímé platby	1. Údržba zemědělských pozemků - krajiny	14 156 (3 307)	MZe - dotace 1.D, 1.C a NV	Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí - zachování krajiny, zlepšení ekonomických podmínek hospodaření podniků zejména v oblastech s horšími podmínkami.	1. Zlepšení hospodářského výsledku. 2. Opuštěná půda (tis. ha). 3. Plocha udržované krajiny. 4. Počet pracovních příležitostí.	1. Celkové zlepšení příjmů: 14 156 mil. Kč. Zlepšení hospodářského výsledku. 2. Odhad nevyužívané z. p. přibližně 300 tis. ha. 3. 3,293 mil. ha z. p. 4. 14 500 - 19 500 pracovních příležitostí.
	2. Krávy bez tržní produkce mléka	1 959 (183)	MZe - dotace 1.G, 1.E a NV	Restrukturalizace (extenzifikace) výroby: zvýšení počtu krav bez tržní produkce mléka v oblastech s horšími podmínkami, s pozitivními dopady do životního prostředí (zachování krajiny).	Počet krav bez tržní produkce mléka ve srovnání se stavem v roce 1994.	82,3 tis. ks k 1. 3. 2001. (odhad 8,4 tis. ks v roce 1995). Podpora byla poskytnuta na 69 574 ks krav v roce 2000.
	3. Chov skotu, ovcí, koz a koní	587 (587)	MZe - dotace 1.L	Restrukturalizace. Podpora chovu zvířat na TTP pasením.	Pastva zvířat, max. do 1,4 DJ/ha TTP.	Počet pasených DJ celkem: 243 427.
	4. Kompenzační platba na mléko	358 (358)	MZe - dotace 1.N	Podpora výrobcům mléka za poskytování informací pro mléčné kvóty.	Informace o výrobě mléka pro zavedení mléčných kvót.	Informace byly získány od 2 475 žadatelů.

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
	5. Dojnice	1 620 (182)	MZe - dotace 1.G	Zvýšení průměrné užitkovosti dojnic, a tím i efektivnosti výroby mléka.	1. Průměrná užitkovost ve srovnání s rokem 1994. 2. Průměrné jednotkové náklady na 1 litr mléka.	1. 5 255 l v roce 2000 ve srovnání s 3 964 l v roce 1994 (nárůst 32,5 %). 2. 8,09 Kč/l v roce 2000.
	6. Ovce	121 (36)	MZe - NV	Restrukturalizace (extenzifikace) výroby: zachování a rozšíření chovu ovcí v oblastech s horšími podmínkami, s pozitivními dopady do životního prostředí (zachování krajiny).	Počet ovcí ve srovnání se stavem 1994.	K 1. 3. 2001 90 tis. ovcí, z toho 43,4 tis. bahnic (196 tis. ks v roce 1994), počty se však od roku 1998 zvyšují. Podpora byla poskytnuta na 36 635 ks ovcí.
	7. Včely	455 (80)	MZe - dotace 1.E, 1.D	Zabránění úbytku včelstev k zajištění opylování kulturních rostlin, s pozitivními dopady do životního prostředí.	Počet včelstev ve srovnání s rokem 1994.	535 tis. včelstev v roce 2000 (630 tis. v roce 1994), počty se však od roku 1997 zvyšují.
	8. Len	81 (30)	MZe - dotace 1.F	Zachování ploch lnu v tradičních oblastech jeho pěstování, s pozitivními dopady do životního prostředí (zachování krajiny).	Plocha (ha) lnu ve srovnání se stavem 1994.	5 741 ha v roce 2000 (10 118 ha v roce 1994), plocha se však od roku 1997 zvětšuje.
	9. Nákazový fond	63 (62)	MZe - dotace 8	Kompenzace ekonomické újmy chovatelům za přikázané režimy hospodaření v ochranných pásmech nákaz.	Celkové výdaje.	63 mil. Kč.

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
	10. Ekologické zemědělství	221 (89)	MZe - NV	Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí, podpora cílové skupiny spotřebitelů bioproduktů.	Plocha (ha) organického (ekologického) zemědělství.	166 tis. ha koncem roku 2000, tj. 3,9 % zemědělské půdy ČR.
	11. Přímé podpory na vybrané akce ŽP	264 (68)	MŽP, SFŽP ČR	Kompenzace zemědělským podnikům za environmentální aktivity.	Hodnota agroenvironmentálních služeb.	68 mil. Kč v roce 2000.
	12. Kompenzace škod	1 400 (1 200)	PF ČR - MZe - NV	Kompenzace škod (sucho, hraboši, krupobití, povodně - neinvestiční podpory).	Snížení škod, zvýšení příjmů zemědělských podniků.	1 400 mil. Kč. V roce 2000: z dotací 350 mil. Kč, z nařízení vlády 850 mil. Kč.
Přímé platby	Celkem	21 284 (6 181)				
Subvence vstupů a úlevy plateb	1. Subvence provozních úvěrů zemědělských podniků	1 807 (210)	PGRLF	Zlepšení cash-flow a ekonomických výsledků zemědělských podniků.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	1 807 mil. Kč.
	2. Subvence investičních úvěrů zemědělských podniků	9 283 (1 375)	PGRLF	Urychlení modernizace a restrukturalizace zemědělství, zlepšení ekonomické výkonnosti zemědělských podniků.	1. Počet nakoupených traktorů 1995 - 2000 (tis. ks). 2. Počet nakoupených sklízecích mlátiček 1995 - 2000 (tis. ks). 3. Podíl volného ustájení skotu na celkovém počtu skotu ve srovnání s obdobím před rokem 1994 (%). 4. Produktivita práce v zemědělství (2000 x 1994).	1. 5 499 traktorů (s 2 - 3krát vyšší užitnou hodnotou). 2. 1 488 ks žacích mlátiček. 3. 40 % ustájovacích míst pro dojnice s volným ustájením v roce 2000 (9 % v roce 1989 a 22 % v roce 1994). 4. Index růstu produktivity práce v zemědělství 2000/94: 139,6 %.
	3. Návratné finanční výpomoci zemědělským podnikům 1991-93	3 670 (342)	neplacené úroky	Založení a rozvoj soukromých farem.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	3 670 mil. Kč.

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
	4. Odepsané návratné finanční výpomoci	550 (117)	státní rozpočet	Částečné oddlužení, zlepšení ekonomické situace (likvidity) zemědělských podniků, kterým byly poskytnuty návratné finanční výpomoci v roce 1991-93.	Pokles zadluženosti zemědělských podniků (mil. Kč).	550 mil. Kč.
	5. Odklady splátek za privatizovaný majetek	96 (25)	PF ČR, neplacené úroky podniky	Zlepšení ekonomické situace (likvidity) privatizovaných zemědělských podniků.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	96 mil. Kč.
	6. Zalesňování	232 (77)	MZe - dotace 1.A, NV	Restrukturalizace zemědělství: zalesnění méně kvalitních půd, s pozitivními dopady do životního prostředí.	Počet ha zalesněné půdy 1995 - 2000.	3 578 ha, z toho 1 032 ha v roce 2000.
	7. Zatravňování	148 (39)	MZe - dotace 1.B	Restrukturalizace zemědělství: snížení procenta zornění, s pozitivními dopady do životního prostředí (snížení kontaminace vod, snížení rizika záplav a eroze půdy ad.).	1. Počet ha nově založených TTP. 2. Snížení % zornění.	1. 6 841 ha v roce 2000. 2. Snížení zornění o 1,3 %.
	8. Obnova sadů, chmelnic a vinic	631 (174)	MZe - dotace 1.C	Zlepšení výkonnosti trvalých porostů.	1. Počet ha obnovených sadů. 2. Počet ha obnovených chmelnic. 3. Počet ha obnovených vinic.	1. 581 ha sadů v roce 2000. 2. 275 ha chmelnic v roce 2000. 3. 431 ha vinic v roce 2000.

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
	9. Dotace na environmentální opatření (granty, ÚSES, eroze), odbahnění, hnojení organickými hnojivy	394 (170)	MZe - dotace 8. MŽP	Zlepšení vodního režimu v zemědělství, zvýšení kvality půdy.	Hodnota environmentální služby.	170 mil. Kč v roce 2000.
	10. Zazvěření	5 (0)	MZe - dotace 1.H	Zvýšení počtu vybraných druhů zvěře v krajině (zlepšení podmínek myslivosti).	Počet zvěře.	1 680 zajíců, 360 koroptví, tj. celkem 5,38 mil. Kč v roce 1998.
	11. Specifické daňové úlevy zemědělství	720 (300)	úlevy na daních z příjmů a pozemků	Zlepšení ekonomických výsledků zemědělských podniků.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	720 mil. Kč.
	12. Snížení nájemného u státní půdy a dotace úroků za úvěry na TOZ	490 (61)	PF ČR	Kompenzace povodní - zlepšení ekonomických výsledků privatizovaných podniků.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	490 mil. Kč.
	13. Závlahy	25 (0)	MZe - dotace 1.I	Částečná úhrada nákladů na vodu spotřebovanou k závlaze zemědělských kultur a plodin.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	25 mil. Kč.
	14. Vápnění	18 (7)	MZe - NV	Zvýšení kvality půdy.	Počet ha s podporou vápnění.	29 tis. ha v roce 2000.
	15. Kompenzace zvýšení spotřební daně u nafty	1 440 (954)	MZe - dotace	Zlepšení ekonomických výsledků zemědělských podniků.	Snížení výdajů zemědělských podniků (mil. Kč).	1 440 mil. Kč.
	16. Povodně - investiční podpory	2 439 (0)	MZe- dotace 4, ostatní, PF ČR (SMS)	Kompenzace zemědělským podnikům za povodňové škody.	Podíl kompenzací na celkových povodňových škodách zemědělců (%).	Do 20 %.
Subvence vstupů a úlevy plateb	Celkem	21 947 (3 850)				

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
Obecné služby	1. Genetika	2 553 (438)	MZe - dotace 2, 5, 6, rozpočet	Udržování a zlepšování genetického potenciálu zvířat a rostlin.	1. Inseminace a přirozená plemenitba. 2. Evidence a označování zvířat. 3. Nákup býků masných plemen. 4. Přenos embryí. 5. Kontrola užitkovosti a dědičnosti. 6. Podpora šlechtitelských chovů. 7. Vyšlechtění a zaregistrování nových odrůd.	1. 20,3 mil. Kč, 23 případů. 2. 78,0 mil. Kč, 37 případů. 3. 10,0 mil. Kč, 350 býků. 4. 16,4 mil. Kč, 2 337 zabřezlých plemenic. 5. 91,9 mil. Kč. 6. 42,9 mil. Kč, 31 chovů. 7. 43 nových odrůd polních plodin, růst vývozu osiv.
	2. Zachování genových zdrojů a starokladrubského koně	418 (90)	MZe - dotace 2, podpora genových zdrojů	Zachování významných genových zdrojů hospodářských zvířat, ryb a včel, rostlin, mikroorganizmů ad. (podle definice FAO).	Počet trvale zachovaných ohrožených genových zdrojů.	Udržování genových zdrojů (55 mil. Kč). Podpora chovu starokladrubského koně (35 mil. Kč).
	3. Ozdravování polních a speciálních plodin	342 (36)	MZe - dotace 3	Ozdravování polních a speciálních plodin.	1. Biologická ochrana plodin. 2. Množitelské izoláty. 3. Podpora používání certifikované sadby brambor.	1. 15 mil. Kč. 2. 5 mil. Kč. 3. 18 mil. Kč.
	4. Informatika	37 (0)	MZe - dotace 4, 9.C	Poskytování podnikatelských informací (o trhu apod.) podnikům.	Zavedení zemědělských informačních systémů a poskytování informačních služeb.	Cíle jsou naplňovány (např. NTIS).

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
	5. Poradenství a vzdělávání	10 021 (1 781)	MZe - dotace 5, 9.A, 9.B, rozpočet, IVV, učňovské školství	Zvýšení výkonnosti zemědělství podporou poradenství a vzdělávacích akcí. Výchova učňů.	1. Počet akcí (2000). 2. Počet vychovávaných učňů (2000).	1. Podpořeno 44 poradenských kroužků, ve kterých 204 poradců poskytlo služby 1 200 podnikům. 2. 33 956 učňů.
	6. Výzkum a poradenství pro centrum	3 551 (674)	MZe, GA ČR	Zvýšení výkonnosti a konkurenceschopnosti zemědělství, rozvoj vědy, zlepšení managementu rezortu.	Patenty a chráněné průmyslové vzory, licence, nové výrobky a odrůdy, nové technologie, předpisy, normy metodiky apod.	Cílů stanovených v jednotlivých projektech bylo dosaženo.
	7. Monitoring cizorodých látek	198 (35)	SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ČZPI ad.	Ochrana spotřebitele - zajištění Národního systému sledování cizorodých látek.	Počet zjišťování (2000).	73 113 (SVS ČR) a 31 981 (ČZPI).
	8. Propagace	57 (12)	MZe	Zlepšení podmínek odbytu (vývozu).	Počet akcí (2000).	10 publikací, 14 videokazet, 9 výstav, z toho 5 v zahraničí.
	9. Pozemkové úpravy a údržba melioračních zařízení	3 993 (840)	rozpočet (PÚ), SMS	Zlepšení podmínek pro provozování zemědělství v katastrech, zajištění údržby melioračních zařízení.	Počet ha s ukončenými KPÚ a JPÚ k 31. 12. 2000.	146 KPÚ na ploše 46 tis. ha (zahájeno dalších 480 KPÚ na ploše 233 tis. ha); 408 tis. ha JPÚ.
	10. Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců, programu SAPARD a kontrola ekologického zemědělství	20 (12)	MZe - dotace 10	Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců. Podpora aktivit při přípravě podmínek a návrhů projektů vyhlášených MZe podle programu SAPARD (rok 1999).	Počet založených odbytových organizací.	13 nových subjektů v roce 2000.
Obecné služby	Celkem	21 190 (3 918)				
Poplatky	1. Poplatky zemědělských podniků za znečišťování životního prostředí (ovzduší)	-334 (-17)	zemědělské podniky	Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí. Snížení emisí amoniaku.	Objem prostředků do SFŽP ČR a snížení hospodářského výsledku zemědělských podniků.	334 mil. Kč.

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
B.	**ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL A OBCHOD**	15 691 (3 880)				
Podpora cen	1. Podpory vývozu (mléka, jatečného skotu a hovězího masa, bramborového škrobu, prasat a vepřového masa, chmele a sladu)	7 018 (975)	SFTR	Stabilizace trhu, zvýšení cen a příjmů v potravinovém řetězci, včetně cen a příjmů zemědělských výrobců.	1. Zvýšení cen zemědělských výrobců (%). 2. Zvýšení příjmů zemědělců (mil. Kč).	1. Mléko 28,9 %, jatečný skot 20,7 %, průmyslové brambory a škrob 42,0 %, jatečná prasata 3,4 %. 2. Zhruba 21,5 mld. Kč.
Subvence vstupů a úlevy plateb	1. Podpora úvěrů u malých a středních zpracovatelských podniků	1 034 (95)	ČMZRB	Urychlení modernizace a restrukturalizace malých a středních zpracovatelských podniků.	Snížení výdajů zpracovatelských podniků (mil. Kč).	1 034 mil. Kč.
	2. Bionafta - návratné finanční výpomoci 1993-95	435 (91)	neplacené úroky	Zvýšení kapacit na výrobu MEŘO, zvýšení poptávky a cen řepky.	Nově vybudované kapacity a jejich využití (tis. t řepky).	Kapacity na zpracování 200 tis. t řepky ročně.
	3. Daňové úlevy - bionafta	4 146 (1 273)	úlevy na spotřební dani a DPH	Kompenzace zvýšených nákladů výroby ekologicky šetrnější nafty, zvýšení poptávky a CZV řepky.	Podíl bionafty na celkové spotřebě nafty v NH (%).	9,7 % v roce 2000 (2,6 % v roce 1995).
	4. Podpora ekologických paliv	1 197 (1 129)	MZe - dotace 1.J	Zvýšení objemu nepotravinářského užití zemědělské produkce.	1. Výroba MEŘO. 2. Výroba bioetanolu.	1. 63 tis. t MEŘO. 2. 1,1 tis. t bioetanolu.
	5. Podpora bramborového škrobu	52 (33)	MZe - dotace 1.K	Zvýšení odbytu domácích brambor.	Objem spotřebovaných domácích brambor.	71 tis. t.
	6. Daňové úlevy - malé pivovary	716 (140)	úlevy na spotřební dani	Zachování malých pivovarů v obcích vyrovnáním konkurenčních nevýhod vůči velkým podnikům.	Podíl malých pivovarů na celkovém výstavu (produkci) piva ČR (%).	15,0 %.
	7. Subvence úroků u obchodních a exportních úvěrů a podpora soukromého skladování obilovin	1 093 (144)	PGRLF, SFTR	Zvýšení vývozu, poptávky a cen vybraných komodit. Snížení výdajů obchodních organizací.	Snížení výdajů obchodních organizací (mil. Kč).	1 093 mil. Kč.

Oblast podpor	Druh - zaměření podpory	Vynaložené finance 1995 - 2000 (2000) (mil. Kč)	Zdroje financování	Cíl podpory	Kritéria hodnocení účinnosti	Hodnocení podle zadaných kritérií
Subvence vstupů a úlevy plateb	Celkem	8 673 (2 905)				
C.	**SPOTŘEBITELÉ**	5 716 (29)				
Podpora cen	1. Podpora domácího trhu - potravinářská pšenice	5 679 (0)	SFTR	Snížení, udržení cen pro spotřebitele.	Snížení výdajů spotřebitelů (mil. Kč).	5 679 mil. Kč.
	2. Školní mléko	37 (29)	MZe - dotace	Podpora odbytu a spotřeby mléka, udržení CZV.	1. Počet škol. 2. Počet expedovaných ks.	1. I. - VI. měsíc 3 069 škol., IX. - XII. měsíc 2 882 škol. 2. 9 543,1 tis. ks.

3 Zpracování standardních výstupů z výběrového šetření testovacích podniků (FADN) podle metodiky EU

V této Zprávě se používá pro hodnocení ekonomických výsledků podnikatelských subjektů v zemědělství ČR metodika uplatňovaná v EU (Farm Accountancy Data Network - FADN). Jde o doplnění klasického hodnocení ekonomických výsledků zemědělských podniků na základě ukazatelů vyplývajících z platné evidence na bázi podvojného a jednoduchého účetnictví.

Účelem metodiky EU[131] bylo umožnit hodnocení a srovnání ekonomických výsledků zemědělských podniků v jednotlivých zemích EU podle jednotné metodiky, která není ovlivňována odlišnostmi daňové účetní evidence. Navíc její zavedení do podmínek ČR je součástí komunitárního práva (acquis), v daném případě harmonizace metodických postupů ČR a EU v zemědělství. Z tohoto důvodu je žádoucí co nejdříve odzkoušet zavedení této metody v podmínkách zemědělství ČR.

Metodika EU sice do značné míry koresponduje s postupy účtování v ČR, avšak obsahuje řadu odlišností a zavádí i nové ukazatele a pojmy. Jednou ze zásadních odlišností je skutečnost, že do hodnocení hospodářských výsledků podniků se zahrnuje pouze jejich zemědělská činnost včetně lesní výroby a agroturistiky. Není tudíž na nákladové ani výnosové straně brána do úvahy nezemědělská (přidružená) výroba. Rovněž řada účetních operací týkajících se hospodářského výsledku z finančních operací a mimořádného hospodářského výsledku není v tomto postupu zohledněna. Hodnoty ukazatelů hospodářského výsledku podle této metodiky u jednotlivých skupin podnikatelských subjektů se tudíž mohou značně odlišovat od podobných ukazatelů převzatých pro veškeré činnosti a finanční operace z účetních výkazů ČR.

Koncept výpočtu základních ukazatelů podle metodiky EU, který vychází z principu tvorby a rozdílu přidané hodnoty, znázorňuje schéma č. 1.

[131] *V podstatě se v daném případě jedná Evropské unii o to, aby v systému navzájem srovnatelných údajů představila veřejnosti hospodářské výsledky plynoucí výhradně ze zemědělské činnosti, a tak umožnila kvantifikovat důchodovou pozici sektoru jako základního ukazatele důchodové disparity, resp. parity zemědělství v relaci s ostatními odvětvími národního hospodářství.*

Schéma č. 1 - Odvození ukazatelů ekonomických výsledků podle metodiky FADN EU

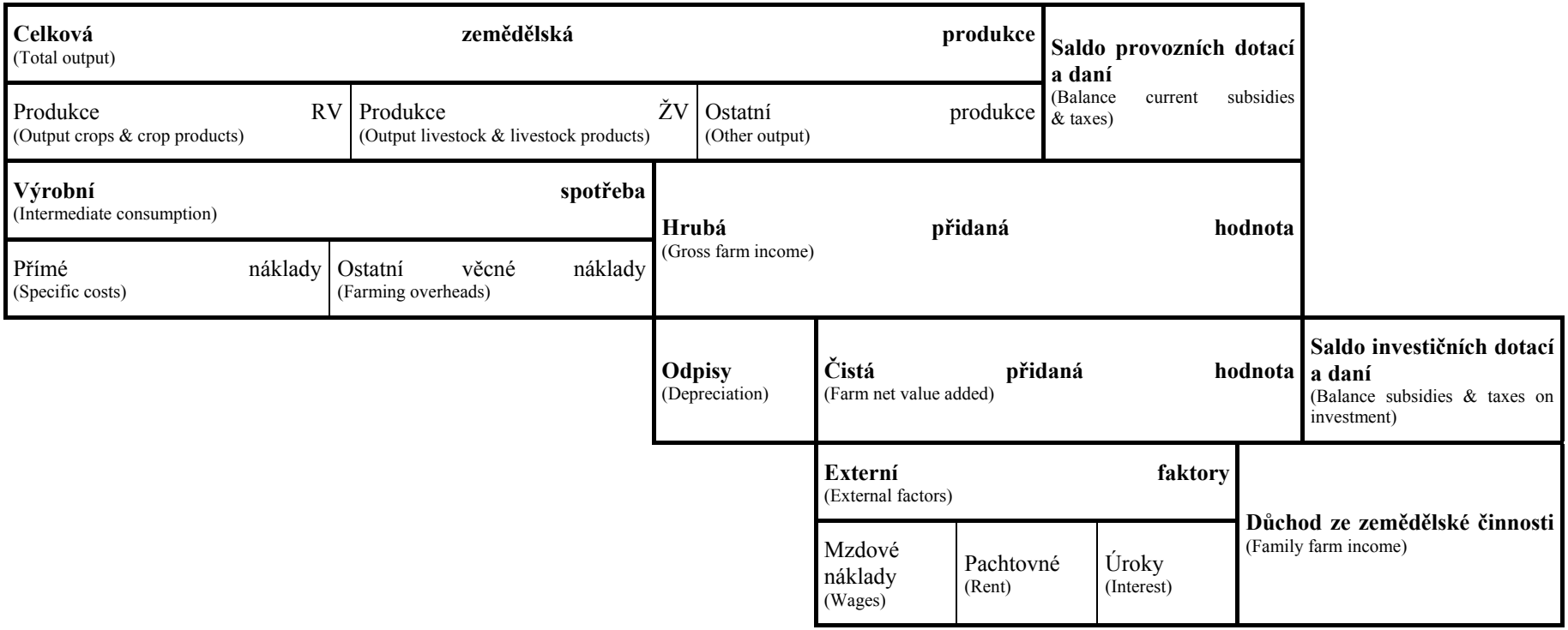

Pramen: Farm Accountancy Data Network - An A to Z of Methodology, Commission of the European Communities, 1984, s. 66, upraveno ve VÚZE

Zpracoval: J. Hanibal, F. Slavík (VÚZE)

K hodnocení výsledků zemědělské výroby v zemědělských podnicích EU se používají především dále uvedené ukazatele (které se uvádějí obvykle v přepočtu na 1 podnik, na 1 ha z. p. a v třídění zemědělských podniků podle ekonomické velikosti a výrobního zaměření).

Celková zemědělská produkce je hodnota zemědělské produkce za hospodářský rok. Vypočítává se sečtením tržeb za zemědělské výrobky, hodnoty vlastních krmiv a osiv, hodnoty vlastní produkce spotřebované v domácnosti, změny stavu zásob zvířat a rostlinných výrobků, tržeb z agroturistiky, hodnoty produkce lesního hospodářství a případně hodnoty jiné produkce související se zemědělskou výrobou včetně zemědělských služeb pro cizí podniky.

Výrobní spotřeba zahrnuje přímé věcné náklady na zemědělskou výrobu (osiva a krmiva, hnojiva a prostředky na ochranu rostlin apod.) a ostatní věcné náklady (tj. věcné náklady na provoz strojů, udržování budov, náklady na energii a služby a jiné ostatní věcné náklady na zemědělskou výrobu). Výrobní spotřeba nezahrnuje náklady na pořízení externích (cizích) výrobních faktorů, mezi než patří zejména náklady na získání námezdní pracovní síly (mzdové náklady), pachtovné a úrok (nájemné).

Saldo provozních dotací a daní (provozní dotace bez provozních daní) je při převaze dotací nad daněmi kladné a hrubou přidanou hodnotu zvyšuje. Je-li záporné, hrubou přidanou hodnotu snižuje.

Hrubá přidaná hodnota se vypočte odpočtem výrobní spotřeby od celkové zemědělské produkce a připočtením salda provozních dotací a daní.

Čistá přidaná hodnota se vypočte odečtením odpisů od hrubé přidané hodnoty. Čistá přidaná hodnota je ukazatelem ekonomické výkonnosti podniku. Je výsledkem práce rodinných i námezdních pracovníků, výsledkem použití vlastního i cizího (vypůjčeného, najatého) kapitálu a výsledkem použití vlastní i najaté půdy pro zemědělskou výrobu. Čistá přidaná hodnota přepočtená na roční pracovní jednotku (RPJ)[132] je ukazatelem produktivity práce v zemědělském podniku.

Externí faktory jsou součtem nákladů na pořízení „cizích" výrobních faktorů (námezdní práce, pronajaté půdy, budov, strojů, zařízení a úvěrů, tedy součtem mzdových nákladů, pachtovného, úroků a nájemného z budov, strojů a zařízení).

Saldo investičních dotací a daní (investiční dotace bez daní na investice) je při převaze dotací nad daněmi kladné a zvyšuje důchod ze zemědělské činnosti. Je-li záporné, důchod ze zemědělské činnosti snižuje.

Důchod ze zemědělské činnosti je získán z čisté přidané hodnoty odpočtem nákladů na pořízení externích produkčních faktorů (půdy, práce a kapitálu), tj. mzdových nákladů, pachtovného a úroků, příp. nájemného z budov a zařízení, a připočtením salda investičních dotací a daní s příslušným znaménkem.

Důchod ze zemědělské činnosti je v podnicích fyzických osob typu stejných farem důchodem hospodáře a členů jeho rodiny z použití vlastního kapitálu, vlastní půdy a vlastní práce hospodáře a členů jeho rodiny při zemědělské výrobě. V přepočtu na rodinnou roční pracovní jednotku (RRPJ[133]) je ukazatelem důchodovosti rodinného zemědělského podniku. Vzhledem k tomu, že v podnicích právnických osob (zemědělských družstvech, obchodních společnostech) jsou započteny mzdové náklady pracovníků do externích faktorů a vlastní práce hospodáře a členů jeho rodiny se zde nevyskytuje, je důchod ze zemědělské činnosti podniků právnických osob jen důchodem z použití vlastní půdy a vlastního kapitálu v zemědělské výrobě. Tak tomu ale může být i ve velkých zemědělských podnicích fyzických osob spravovaných najatými řídícími pracovníky, v nichž nikdo z rodiny majitele (resp. hospodáře) bez námezdního pracovního poměru nepracuje.

Cash-flow je objem peněžních prostředků získaný podnikem za účetní období (peněžní příjmy minus peněžní výdaje), který představuje míru finanční síly podniku. Od příjmů (za prodej vlastních výrobků a služeb, za prodej zboží a náhrad od pojišťoven) se odečítají výdaje (výrobní spotřeba bez meziproduktu, ostatní věcné náklady, externí faktory) a přičítá saldo provozních dotací a daní a saldo investičních dotací a daní.

Podrobnější popis výpočtu jednotlivých ukazatelů podle metodiky FADN EU je obsažen v následující tabulce.

TC3/01 - Popis výpočtu ukazatelů podle metodiky FADN EU k hodnocení výsledků zemědělské výroby

Poř. číslo	Přehled ukazatelů	Výpočet podle poř. č. ukazatelů	Poznámka
1.	Celková zemědělská produkce (Total output)	2+3+4	-

[132] *Roční pracovní jednotka (Annual Work Unit - AWU) představuje pracovní aktivitu celoročně pracujícího pracovníka na plný denní úvazek pouze za zemědělskou činnost.*

[133] *Rodinná roční pracovní jednotka nenámezdní pracovní činnosti (Family Work Unit - FWU).*

Poř. číslo	Přehled ukazatelů	Výpočet podle poř. č. ukazatelů	Poznámka
2.	Produkce RV	-	Tržby za prodej vlastních výrobků RV Změna stavu zásob vlastní výroby (nedokončená výroba, výrobky) Vlastní meziprodukt (vlastní osiva a sadba, vlastní krmiva) Vlastní produkce spotřebovaná v domácnosti
3.	Produkce ŽV	-	Tržby za prodej vlastních výrobků ŽV Změna stavu zásob vlastní výroby (výrobky, zvířata) Vlastní meziprodukt (vlastní hnojiva, vlastní vejce do líhní) Vlastní produkce spotřebovaná v domácnosti
4.	Ostatní produkce	-	Ostatní produkce (produkce výrobků z lesní výroby, pomocné výroby a služeb ze zemědělské činnosti)
5.	Výrobní spotřeba (Intermediate consumption)	6+16	-
6.	Přímé náklady (Specific costs)	7+8+9+10+11+12+13+14+15	-
7.	- osiva nakupovaná	-	Spotřeba nakoupených osiv a sadby
8.	- osiva vlastní	-	Spotřeba vlastních osiv a sadby
9.	- hnojiva nakupovaná	-	Spotřeba nakoupených hnojiv
10.	- hnojiva vlastní	-	Spotřeba vlastních hnojiv
11.	- chemikálie	-	Spotřeba nakoupených ochranných přípravků
12.	- krmiva nakupovaná	-	Spotřeba nakoupených krmiv
13.	- krmiva vlastní	-	Spotřeba vlastních krmiv
14.	- vejce do líhní nakupovaná	-	Spotřeba nakoupených vajec do líhní
15.	- vejce do líhní vlastní	-	Spotřeba vlastních vajec do líhní
16.	Ostatní věcné náklady (Farming overheads)	17+18+19+20	-
17.	- náklady strojů a budov	-	Náklady na opravy a udržování strojů a budov
18.	- energie	-	Spotřeba PHM a ostatních paliv a energií
19.	- služby	-	Ostatní služby neuvedené v ř. 17
20.	- ostatní náklady	-	Spotřeba vody a ostatního materiálu, pojistné, režijní náklady
21.	Saldo provozních dotací a daní (Balance current subsidies & taxes)	22-23	-
22.	Provozní dotace	-	A. Programy poskytování podpor na základě podpůrných programů (1.D až 10.) B. Podpůrné programy k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny C. Poskytování a čerpání neinvestičních dotací na řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty D. Podpora na částečnou kompenzaci nepříznivých ekonomických vlivů v zemědělství
23.	Daně a poplatky provozní	-	Daně a poplatky (daň silniční, ostatní daně)
24.	Hrubá přidaná hodnota (Gross farm income)	(1-5)+21	-
25.	Odpisy (Depreciation)	-	Odpisy nehmotného a hmotného investičního majetku
26.	Čistá přidaná hodnota (Farm net value added)	24-25	-

Poř. číslo	Přehled ukazatelů	Výpočet podle poř. č. ukazatelů	Poznámka
27.	Externí faktory (External factors)	28+29+30	-
28.	- mzdové náklady (Wages)	-	Osobní náklady včetně sociálního a zdravotního pojištění
29.	- pachtovné (Rent)	-	Pachtovné půdy, nájmy budov a strojů
30.	- úroky (Interest)	-	Úroky z úvěrů provozních i investičních
31.	Saldo investičních dotací a daní (Balance subsidies & taxes on investment)	32-33	-
32.	Investiční dotace	-	A. Programy poskytování podpor na základě podpůrných programů (1.C)
33.	Daň z pozemků a budov	-	Daně za movitý a nemovitý investiční majetek
34.	Důchod ze zemědělské činnosti (Family farm income)	(26-27)+31	-
35.	Cash-flow	-	Peněžní příjmy minus peněžní výdaje

4 SAPARD - ukončená příprava

Cílem programu SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) je přispívat k zavádění acquis communautaire v oblasti Společné zemědělské politiky a k řešení prioritních a specifických problémů spojených s trvale udržitelným rozvojem zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí. Při přípravách České republiky na tento předvstupní nástroj EU bylo v roce 2000 jedním z nejdůležitějších kroků přijetí „Plánu rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 - 2006“ výborem STAR Evropské komise ze dne 13. 9. 2000. Oficiálně byl Program rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 - 2006 schválen rozhodnutím Komise ze dne 26. 10. 2000.

V druhé polovině roku 2000 byla připravována „Víceletá finanční dohoda mezi Evropskou komisí za evropská společenství a ČR“, tvořící legislativní základ pro využívání předstrukturální pomoci v rámci programu SAPARD, jejíž konečná verze byla dopracována v prosinci roku 2000.

Součástí Agentury SAPARD v ČR jsou tři odbory - odbor realizace a kontroly, odbor plateb a odbor řídící orgán s mezirezortní rozhodovací skupinou. Velmi důležitým útvarem Agentury SAPARD je samostatné oddělení vnitřního auditu. Agenturu SAPARD tvoří sedm regionálních pracovišť, pokrývajících všech osm regionů na rozlišovací úrovni NUTS 2.

Byly provedeny základní kroky pro ustavení národního monitorovacího výboru, národní výběrové komise a regionálních monitorovacích podvýborů a výběrových komisí.

5 Základní metodické rozdíly jednotlivých forem odhadu výsledku hospodaření

Odhad výsledku hospodaření, používaný jako obecný ekonomický pojem, je ve Zprávě vyjádřen ve třech formách, které nejsou věcně i formálně totožné.

V prvním případě jde o vyjádření pro účely souhrnného zemědělského účtu, kde je používán termín „Čistý podnikatelský přebytek (zisk, ztráta)“ resp. „Podnikatelský důchod (zisk, ztráta)“. Metodika souhrnných zemědělských účtů byla popsána v textové příloze Zprávy o stavu českého zemědělství 1996. Kromě vnitřních příčin je významným důvodem i požadavek EU, což platí i pro navazující druhou formu.

V druhém případě se pro účely standardního výstupu FADN EU používá termín „Důchod ze zemědělské činnosti“. Použitá kategorie důchod ze zemědělské činnosti se týká pouze podniků FO, takže její zobecnění není se zbývajícími dvěma případy naprosto srovnatelné. Nehledě na to, že soubor výběrového šetření má výrazně větší podíl podniků PO a výrazně menší podíl podniků FO než odpovídá jejich globálním podílům.

Výsledek hospodaření v metodice souhrnného zemědělského účtu i standardního výstupu FADN EU je sestavován pouze za zemědělské činnosti podnikatelských subjektů. Nevyjadřuje tedy podnikatelské aktivity podniků v nezemědělských činnostech (obchod, nezemědělské služby, jiné nezemědělské výroby).

V třetím případě, kdy se výsledek hospodaření používá za účelem zjištění zisku nebo ztráty za souhrn podniků, je postupováno na základě zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, a navazujících účetních postupů. Zde použitá ekonomická kategorie „Hospodářský výsledek“ vzniká sloučením hospodářského výsledku za účetní období

podvojného účetnictví s rozdílem příjmů a výdajů zahrnovaných do základu daně z příjmů u jednoduchého účetnictví. V obou případech zahrnuje všechny zemědělské i nezemědělské činnosti na základě bilančních postupů podnikatelských subjektů. Pro přesnější vyjádření celkového hospodářského výsledku je do výpočtu u fyzických osob (účtujících v jednoduchém účetnictví) zahrnuta normativně vypočtená osobní spotřeba podnikatele a jeho rodiny (naznačující jejich mzdové náklady). Průměrné údaje z výběrového šetření sítě testovacích podniků hospodařících na půdě, zjišťované podle základních podnikatelských forem, jsou dopočítávány na celkovou obhospodařovanou výměru z. p. K této hodnotě je následně přiřazen na základě údajů ČSÚ hospodářský výsledek specializovaných podniků s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb se 100 a více zaměstnanci hospodařících bez půdy. Tato forma výsledku hospodaření (vyjádřená na ha z. p.) je využívána i při analýze ekonomických výsledků zejména podle podnikatelských forem a výrobních oblastí.
Další metodická odlišnost, vznikající při zjišťování výsledku hospodaření v uvedených formách, vyplývá ze struktury výnosových a nákladových druhů zapojovaných do výpočtu, zejména u dat podvojného účetnictví. Metodika zjišťování výsledku zemědělství pro účely standardního výstupu FADN EU a podobně i souhrnného zemědělského účtu, nezahrnuje vyčerpávající výčet výnosových a nákladových operací uskutečněných v daném roce, a to bez rozdílu, zda se týkají zemědělské nebo nezemědělské činnosti. Jejich specifikace v rámci zjišťování dat z podvojného účetnictví je uvedena na základě struktury účetního výkazu Výsledovka Úč POD 2-01 v tabulce TC5/01.

TC5/01 - Náklady a výnosy nepřebírané do standardních výstupů FADN EU v podvojném účetnictví[1)]

Text	Účet, resp. účtová skupina
Tržby za prodej zboží	604
Náklady vynaložené na prodané zboží	504
Aktivace	účtová skupina 62
Tržby z prodeje investičního majetku a materiálu	641, 642
Zůstatková cena prodaného investičního majetku a materiálu	541, 542
Zúčtování rezerv a časového rozlišení provozních výnosů	652, 654, 655
Tvorba rezerv a časového rozlišení provozních nákladů	552,554, 555
Zúčtování opravných položek do provozních výnosů	657, 658, 659
Zúčtování opravných položek do provozních nákladů	557, 558, 559
Ostatní provozní výnosy po odpočtu dotací k úhradě nákladů	644, 646, 648 minus dotace k úhradě nákladů
Ostatní provozní náklady	543, 544, 545, 546, 548 minus pojistné škod
Převod provozních výnosů	697
Převod provozních nákladů	597
Tržby z prodeje cenných papírů a vkladů	661
Prodané cenné papíry a vklady	561
Výnosy z finančních investic	665
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	666
Zúčtování rezerv do finančních výnosů	674
Tvorba rezerv na finanční náklady	574
Zúčtování opravných položek do finančních výnosů	679
Zúčtování opravných položek do finačních nákladů	579
Ostatní finanční výnosy	663, 668
Ostatní finanční náklady	563, 568
Převod finančních výnosů	698
Převod finančních nákladů	598
Daň z příjmů za běžnou činnost	591, 592, 595
Mimořádné výnosy	účtová skupina 68
Mimořádné náklady	účtová skupina 58
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	593, 594
Převod podílu na hospodářském výsledku společníkům	596

1) Nelze vyloučit, že hodnoty na uvedených účtech neobsahují údaje mající vztah k zemědělské činnosti.
Jejich vyčlenění však konstrukce účetních výkazů včetně dostupné analytické evidence neumožňuje.
Pramen: výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

Jednotlivé formy výsledku hospodaření zemědělství mají odlišnou vypovídací rovinu, a to ve vztahu k rozsahu údajů zahrnovaných do jejich výpočtu a požadovanému účelu zpracování. Zejména výrazně odlišný, v porovnání s ostatními formami, je výsledek zjišťovaný pro účely kapitoly o úhrnných ekonomických výsledcích zemědělských podniků, ve kterém jsou zahrnuty podnikové údaje v plně vyčerpávající struktuře.

D. TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tabulky k části A

A1.1/01 - Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství
A1.4/01 - Přehled přiznaných žádostí o podporu podle nařízení vlády č. 420/2000 Sb. v oblastním členění
A2.1/01 - Postup privatizace v rezortu zemědělství
A2.1/02 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
A2.1/03 - Vybrané ukazatele za respondenty hospodařící na výměře od 1 ha z. p. nebo splňující další kritéria pro AGC 2000
A2.2/01 - Vývoj výměry zemědělské a orné půdy
A2.2/02 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství
A3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin
A3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem
A3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene
A3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita
A3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice na zrno
A3.1/06 - Bilance výroby a spotřeby cukru včetně cukru ve výrobcích
A3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby brambor
A3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby bramborového škrobu
A3.1/09 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné
A3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného
A3.1/11 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských
A3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby jablek
A3.1/13 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny
A3.1/14 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby
A3.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka
A3.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa
A3.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa
A3.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa
A3.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec
A3.2/06 - Stavy hospodářských zvířat
A3.2/07 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
A3.3/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů
A3.3/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit
A3.3/03 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků
A3.3/04 - Index cen vstupů do zemědělství
A3.3/05 - Meziroční indexy cen ve výrobkových vertikálách
A3.3/06 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
A3.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu komoditních agregací kapitol 01 - 24 celní nomenklatury do režimu volného oběhu zboží
A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit
A3.4/04 - Vývoz a dovoz vybraných komodit tvořících hlavní podíl na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR

A3.5/01 - Tržní ceny zemědělských kultur podle velikosti prodávaných pozemků za období 1993 - 2000
A4.1/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě podle podnikatelských forem
A4.1/02 - Hrubá zemědělská produkce
A4.1/03 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě
A4.2/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob
A4.2/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
A4.2/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
A4.2/04 - Základní ukazatele podniků právnických osob hospodařících na půdě
A4.2/05 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob
A4.2/06 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob
A4.2/07 - Základní ukazatele podniků fyzických osob hospodařících na půdě
A4.3/01 - Výsledky hospodaření právnických osob podle výrobních oblastí
A4.3/02 - Majetek právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí
A4.3/03 - Kapitál právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí
A4.3/04 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí
A4.3/05 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí
A7.3/01 - Přehled projektů vybraných obnovitelných zdrojů energie podpořených SFŽP ČR
A8.5/01 - Vybavení zemědělských podniků technikou
A8.5/02 - Stáří zemědělské techniky
A8.7/01 - Podíl jednotlivých pojišťoven na trhu zemědělského pojištění
A8.7/02 - Podíl pojištěných plodin na orné půdě u jednotlivých pojišťoven
A9.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství
A9.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech
A10/01 - Aplikace průmyslových hnojiv
A10/02 - Jakost podzemních vod (mělké vrty) - podíl vzorků nevyhovujících státní normě
A11.2/01 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností
A11.2/02 - Podíl jednotlivých druhů výdajů na celkových výdajích domácností ČR
A11.3/01 - Základní národohospodářské údaje - mezinárodní srovnání
A11.3/02 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota - mezinárodní srovnání
A11.3/03 - Indexy cen zemědělských výrobců - mezinárodní srovnání
A11.3/04 - Růst spotřebitelských cen potravin a nápojů - mezinárodní srovnání
A11.3/05 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin - mezinárodní srovnání
A11.3/06 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy a výroba cukru - mezinárodní srovnání
A12.1/01 - Vývoj věkové struktury pracovníků v zemědělském výzkumu a vývoji

Tabulky k části B

B2/01 - Přehled o přiznávání dotací
B3.1/01 - Minimální a smluvní ceny a sazby vývozních subvencí
B3.1/02 - Přehled o rozsahu regulace trhu podle výrobků
B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu
B3.1/04 - Výdaje na regulaci trhu
B3.1/05 - Porovnání úrovně celní ochrany
B3.5/01 - Zatížení podnikatelských subjektů právnických osob majetkovými daněmi a daní silniční
B3.5/02 - Zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob majetkovými daněmi a daní silniční
B8.2/01 - Referenční ceny světové a domácí
B8.2/02 - Mezinárodní srovnání vývoje % OPP
B8.2/03 - Mezinárodní srovnání vývoje transferů do zemědělství

A1/01 -Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství

Ukazatel	MJ	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Počet obyvatel[1)]	tis.	10 362,3	10 315,4	10 303,6	10 294,9	10 282,8	10 272,5
HDP ve s. c. 1995[2,3)]	mld. Kč	1 449,4	1 447,7	1 432,8	1 401,3	1 390,6	1 433,8
HDP v b. c.[2,3)]	mld. Kč	626,2	1 572,3	1 668,8	1 798,3	1 833,0	1 910,6
HDP/obyv.[3,4)]	USD	3 366,0	5 616,0	5 108,0	5 412,0	5 152,0	4 820,0
HDP/obyv.[5)]	USD	11 211,0	13 039,0	13 171,0	13 054,0	13 163,0	13 873,0
Podíl nestátního sektoru na HDP	%	11,2	71,9	76,0	77,6	77,2	76,2
Výdaje státního rozpočtu	mld. Kč	118,4	484,4	524,7	566,7	596,9	632,3
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-1,2	-1,6	-15,7	-29,3	-29,6	-46,1
Deflátory HDP (rok 1995 = 100)	%	.	108,6	116,5	128,3	131,8	133,2
Deflátory HDP (meziroční)	%	.	108,6	107,2	110,2	102,7	101,1
Index spotřebitelských cen k lednu 1989	%	100,0	301,7	326,6	361,5	369,8	384,2
Míra inflace[6)]	%	101,4	108,8	108,5	110,7	102,1	103,9
Nezaměstnanost	%	.	3,5	5,2	7,5	9,4	8,8
Saldo běžného účtu platební bilance	mld. Kč	.	-116,5	-101,9	-43,1	-54,2	-91,4
Podíl salda bilance b. ú. na HDP	%	.	-7,4	-6,1	-2,4	-3,0	-4,8
Kurz DEM	Kč/DEM	.	18,1	18,3	18,3	18,9	18,2
Kurz EUR[7)]	Kč/EUR	.	34,0	35,8	36,2	36,9	35,6
Kurz USD	Kč/USD	15,1	27,1	31,7	32,3	34,6	38,6

1) Střední stav obyvatel.

2) Údaje o HDP jsou propočteny zpětně od roku 1990 podle nové metodiky (z roku 1999).

3) V roce 1989 uveden rok 1990.

4) Podle směnného kurzu.

5) Podle parity kupní síly.

6) Průměrný meziroční index spotřebitelských cen.

7) Do 31. 12. 1998 ECU.

Pramen: Statistické ročenky ČSÚ 1994 - 2000; Bulletin ČSÚ, 1/1994 - 4/2000; Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje ČR, ČSÚ 1/1994 - 4/2000; ČNB

A1.4/01 - Přehled přiznaných žádostí o podporu podle nařízení vlády č. 420/2000 Sb. v oblastním členění

Oblast	% přiznaných žádostí
Středočeská	20,79
Jihočeská	12,49
Západočeská	6,85
Severočeská	6,82
Východočeská	14,19
Jihomoravská	29,55
Severomoravská	9,31
Celkem	100,00

Pramen: MZe

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

A2.1/02 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR

Pronajatý majetek	MJ	K 31. 12. 2000
Zemědělské pozemky celkem1)	**ha z. p.**	760 697
v tom pronajato - fyzickým osobám (vč. restituentů)	**ha z. p.**	249 942
- družstvům	**ha z. p.**	98 537
- obchodním společnostem	**ha z. p.**	412 218
Související ostatní nemovitý majetek (budovy a stavby)	**mil. Kč**	9 230
Celkem uzavřeno nájemních smluv	**počet**	66 146

1) Výměra nepronajaté zemědělské půdy činí 41 877 ha.

Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

A2.1/03 - Vybrané ukazatele za respondenty hospodařící na výměře od 1 ha z. p. nebo splňující další kritéria pro AGC 2000

Právní forma respondentů	Podíl respondentů (%)		Podíl zaměstnanců na celkovém počtu pracovníků[1] (%)	Stavy skotu				Stavy prasat	
	neobhospodařujících z. p.	provozujících další (nezemědělskou) činnost		celkem		z toho dojných krav			
				tis. ks	%	tis. ks	%	tis. ks	%
Fyzické osoby celkem	4,6	8,9	38,8	313	20,0	74	14,8	385	11,1
z toho - SHR	3,4	11,5	37,5	279	17,8	67	13,4	341	9,8
Právnické osoby celkem	10,6	57,1	59,6	1 252	80,0	427	85,2	3 077	88,9
z toho - obchodní společnosti	13,5	57,4	70,7	659	42,1	214	42,7	2 116	61,1
z toho - s. r. o.	13,8	53,3	89,1	263	16,8	72	14,4	612	17,7
- a. s.	12,7	67,6	59,3	390	24,9	140	27,9	1 499	43,3
- družstva	2,4	62,1	40,1	574	36,7	207	41,3	931	26,9
Respondenti celkem	4,9	11,5	56,0	1 565	100,0	501	100,0	3 462	100,0

1) Pracovníci v hlavním zaměstnání.

Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 2000

Zpracoval: E. Divila (VÚZE), ČSÚ odbor 2120

A2.2/01- Vývoj výměry zemědělské a orné půdy k 31. 12. (tis. ha)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Zemědělská půda	4 296,0	4 279,4	4 279,7	4 284,3	4 282,4	4 279,9
Orná půda	3 232,0	3 098,2	3 090,6	3 100,6	3 096,0	3 082,4
Zornění (%)	75,23	72,40	72,22	72,37	72,30	72,02
Půda v klidu	.	84,0	56,3	50,6	58,3	70,3

Pramen: Statistická ročenka půdního fondu ČSFR a ČR, ČÚZK

Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

A2.2/02 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství[1)]

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)					
	1989	1996	1997	1998	1999[4)]	2000[5)]
Podniky právnických osob	531 057	184 208	181 738	171 689	150 988	135 000
v tom - státní podniky	127 865	646	508	429	309	300
- družstva	403 192	105 749	89 480	75 979	65 069	54 000
- obchodní společnosti[2)]	x	77 813	91 750	95 281	85 610	80 700
Podniky fyzických osob[3)]	2 000	33 000	32 000	32 500	32 000	33 000
Celkem	533 057	217 208	213 738	204 189	182 988	168 000

1) Bez souvisejících služeb a myslivosti.

2) A. s., s. r. o. a ostatní obchodní společnosti se zemědělskou činností (vč. odhadu počtu zaměstnanců v organizacích do 19 osob a celkového počtu zaměstnavatelů).

3) Fyzické osoby, vč. námezdních pracovníků a rodinných příslušníků (odhad počtu pracovníků s jediným nebo hlavním zaměstnáním).

4) Upřesněné údaje.

5) Předběžné údaje.

Pramen:

1989: propočty VÚZE podle: Výkaznictví zaměstnanosti a mezd 1989, ČSÚ 1990; Statistická ročenka 1989, FSÚ 1990.

1996 - 2000: propočty VÚZE podle: Zaměstnanci a průměrné mzdy (Účelová legenda), 1996 - 2000, ČSÚ 1997 - 2001; Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil, podzim 1996, 1997, ČSÚ 1997, 1998, 4. čtvrtletí 1998, 1999, 2000, ČSÚ 1999, 2000, 2001; Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 1997, 1998, 1999, 2000, ČSÚ 1998, 1999, 2000, 2001.

Zpracoval: H. Horská, D. Spěšná, J. Drlík, R. Koutný (VÚZE)

A3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin[1)] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	957,6	652,0	1 307,1	1 762,3	1 682,4	1 247,6
Výroba	7 793,1	6 644,1	6 982,8	6 668,9	6 928,4	6 454,2
Dovoz	213,7	864,6	156,9	256,4	112,6	252,0
Celková nabídka	8 964,4	8 160,7	8 446,8	8 687,6	8 723,4	7 953,8
Domácí spotřeba[2)]	7 840,5	6 841,5	6 542,7	6 448,3	6 334,3	6 356,0
v tom - potraviny	2 186,0	2 059,0	1 988,0	1 974,0	1 991,0	2 005,0
- osiva	433,0	384,0	386,1	364,3	342,3	350,0
- krmiva	5 221,5	4 398,5	4 168,6	4 110,0	4 000,0	4 000,0
- techn. užití	.	.	.	0,0	1,0	1,0
Vývoz	131,0	12,1	141,8	556,9	1 141,5	520,0
Celková poptávka	7 971,5	6 853,6	6 684,5	7 005,2	7 475,8	6 876,0
Konečná zásoba	992,9	1 307,1	1 762,3	1 682,4	1 247,6	1 077,8

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

A3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	570,0	444,3	689,2	845,1	826,1	667,8
Výroba	4 089,7	3 727,2	3 640,3	3 844,7	4 028,3	4 084,1
Dovoz	4,4	195,8	49,2	90,1	19,7	10,0
Celková nabídka	4 664,1	4 367,3	4 378,7	4 779,9	4 874,1	4 761,9
Domácí spotřeba2)	4 117,2	3 675,0	3 450,7	3 479,5	3 369,9	3 641,0
v tom - potraviny	1 194,5	1 250,0	1 230,0	1 230,0	1 170,0	1 200,0
- osiva	229,6	183,0	194,0	199,5	198,9	200,0
- krmiva	2 693,1	2 242,0	2 026,7	2 050,0	2 000,0	2 240,0
- techn. užití	.	.	.	0,0	1,0	1,0
Vývoz	31,2	3,1	82,9	474,3	836,4	460,0
Celková poptávka	4 148,4	3 678,1	3 533,6	3 953,8	4 206,3	4 101,0
Konečná zásoba	515,7	689,2	845,1	826,1	667,8	660,9

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

A3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	111,9	100,2	389,3	651,2	568,7	345,9
Výroba	2 613,7	2 262,4	2 484,5	2 093,1	2 137,4	1 629,4
Dovoz	0,1	273,9	20,2	45,8	31,2	150,0
Celková nabídka	2 725,7	2 636,5	2 894,0	2 790,1	2 737,3	2 125,3
Domácí spotřeba2)	2 647,8	2 240,2	2 222,8	2 156,8	2 161,8	1 865,0
v tom - potraviny	622,6	520,0	530,0	525,0	615,0	595,0
- osiva	106,3	141,0	132,9	111,8	96,8	100,0
- krmiva	1 918,9	1 579,2	1 559,9	1 520,0	1 450,0	1 170,0
Vývoz	0,0	7,0	20,0	64,6	229,6	20,0
Celková poptávka	2 647,8	2 247,2	2 242,8	2 221,4	2 391,4	1 885,0
Konečná zásoba	77,9	389,3	651,2	568,7	345,9	240,3

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

A3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	45,4	25,0	94,4	110,2	161,5	123,3
Výroba	556,6	204,3	259,4	261,2	202,4	150,1
Dovoz	0,0	200,3	0,9	9,0	0,0	50,0
Celková nabídka	602,0	429,6	354,7	380,4	363,9	323,4
Domácí spotřeba2)	439,2	335,0	243,4	217,5	222,0	234,0
v tom - potraviny	337,0	250,0	192,0	185,0	170,0	170,0
- osiva	33,7	25,0	21,4	17,5	12,0	14,0
- krmiva	68,5	60,0	30,0	15,0	40,0	50,0
Vývoz	0,0	0,2	1,1	1,4	18,6	5,0
Celková poptávka	439,2	335,2	244,5	218,9	240,6	239,0
Konečná zásoba	162,8	94,4	110,2	161,5	123,3	84,4

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

A3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice na zrno1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	100,7	56,9	105,6	121,1	96,7	82,7
Výroba	174,6	168,7	285,2	200,6	260,5	304,0
Dovoz	209,2	193,7	85,9	110,2	61,0	40,0
Celková nabídka	484,5	419,3	476,7	431,9	418,2	426,7
Domácí spotřeba2)	398,6	313,3	322,8	322,3	302,2	343,0
v tom - potraviny	8,5	6,0	10,0	10,0	10,0	10,0
- osiva	13,2	13,0	12,8	12,2	12,2	13,0
- krmiva	376,9	294,3	300,0	300,1	280,0	320,0
Vývoz	0,0	0,4	32,8	12,9	33,3	15,0
Celková poptávka	398,6	313,7	355,6	335,2	335,5	358,0
Konečná zásoba	85,9	105,6	121,1	96,7	82,7	68,7

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe)

A3.1/06 - Bilance výroby a spotřeby cukru včetně cukru ve výrobcích1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	.	19,2	18,1	83,1	173,2	144,6
Výroba cukru ze sklizené řepy	567,0	610,0	531,7	470,2	395,2	434,2
Dovoz celkem	.	76,3	93,0	135,4	178,1	155,0
v tom - dovoz cukru	47,0	8,9	17,4	56,9	54,0	55,0
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	.	67,4	75,6	78,5	124,1	100,0
Celková nabídka	.	705,5	642,8	688,7	746,5	733,8
Domácí spotřeba	.	499,6	434,8	427,3	465,0	450,0
Vývoz celkem	.	187,8	124,9	88,2	136,9	160,0
v tom - vývoz cukru	105,9	132,3	77,8	34,0	55,7	90,0
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	.	55,5	47,1	54,2	81,2	70,0
Celková poptávka	.	687,4	559,7	515,5	601,9	610,0
Konečná zásoba	13,1	18,1	83,1	173,2	144,6	123,8

1) Hospodářský rok u cukrovky - cukru začíná 1. 10. běžného roku a končí 30. 9. následujícího roku.

Pramen: MZe; Celní statistika; Českomoravský cukrovarnický spolek

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), R. Adamec (MZe)

A3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby brambor1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Výroba	2 421,8	1 800,3	1 401,7	1 519,8	1 406,8	1 476,0
Dovoz	94,4	12,4	39,1	13,3	50,8	15,0
Celková nabídka	2 516,2	1 812,7	1 440,8	1 533,1	1 457,6	1 491,0
Domácí spotřeba2)	2 176,2	1 810,0	1 438,8	1 524,7	1 454,6	1 486,0
v tom - škrob	366,0	150,0	110,0	75,0	84,0	130,0
- konzum	858,0	796,0	800,0	780,0	780,0	780,0
- krmiva a ztráty	548,2	584,0	288,8	429,7	347,6	331,0
- sadba	404,0	280,0	240,0	240,0	240,0	240,0
Vývoz	340,0	2,7	2,0	8,4	3,0	5,0
Celková poptávka	2 516,2	1 812,7	1 440,8	1 533,1	1 457,6	1 491,0

1) Marketingový rok u brambor raných začíná 1. 6. běžného roku a končí 31. 5. následujícího roku, u brambor konzumních a průmyslových začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Adamec (MZe)

A3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby bramborového škrobu1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	15,1	0,3	8,1	7,1	7,7	3,9
Výroba	46,1	27,0	19,5	16,4	16,8	21,8
Dovoz	2,7	0,2	0,1	0,1	0,1	0,8
Celková nabídka	63,9	27,5	27,7	23,6	24,6	26,5
Domácí spotřeba	44,5	14,0	14,0	10,6	12,8	13,6
Vývoz	8,0	5,4	6,6	5,3	7,9	7,7
Celková poptávka	52,5	19,4	20,6	15,9	20,7	21,3
Konečná zásoba	11,4	8,1	7,1	7,7	3,9	5,2

1) Marketingový rok u bramborového škrobu začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.

Pramen: GŘC; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Adamec (MZe)

A3.1/09 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné1) (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	312,2	520,6	560,5	680,2	931,1	844,4
Dovoz	0,0	0,3	0,2	1,1	26,9	5,6
Celková nabídka	312,2	520,9	560,7	681,3	958,0	850,0
Domácí průmyslové zpracování	312,2	463,7	490,4	477,0	494,7	563,0
z toho - MEŘO2)	0,0	58,6	90,0	40,0	185,0	245,0
Osivo	1,0	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0
Vývoz	0,0	55,7	68,3	202,3	461,3	285,0
Celková poptávka	313,2	520,9	560,7	681,3	958,0	850,0
Konečná zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Hospodářský rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Odhad Svazu výrobců bionafty.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC, Sdružení pro výrobu bionafty

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Adamec (MZe)

A3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného1) (tis. t)

Ukazatel	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Počáteční zásoba	25,0	13,9	0,2	0,0	0,0	0,0
Výroba	34,3	18,3	6,4	11,2	17,5	13,9
Dovoz	0,1	0,1	0,1	0,5	0,2	0,3
Celková nabídka	59,4	32,3	6,7	11,7	17,7	14,2
Domácí průmyslové zpracování	45,4	32,0	6,6	11,6	17,5	14,1
Vývoz	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Celková poptávka	45,5	32,1	6,7	11,7	17,7	14,2
Konečná zásoba	13,9	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Marketingový rok u lnu přadného začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Lnářský svaz ČR, GŘC, MZe.

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), E. Šiman (MZe)

A3.1/11- Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských1) (tis. t)

Ukazatel	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Domácí výroba	378,8	405,6	431,9	413,3	400,5	590,3
z toho - intenzivní sady	130,9	147,8	171,5	146,4	174,5	228,6
Dovoz	77,6	118,8	91,5	87,4	111,6	110,5
Celková nabídka	456,4	524,4	523,4	500,7	512,1	700,8
Čerstvá spotřeba + samozásobení2	325,4	361,6	308,2	370,6	374,2	429,2
Nákup ke zpracování3)	43,1	72,8	83,3	56,4	73,6	132,7
Vývoz	87,9	90,0	131,9	73,7	64,3	138,9
Celková poptávka včetně ztrát	456,4	524,4	523,4	500,7	512,1	700,8

1) Hospodářský rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

3) Včetně hroznů moštových.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin - ČSÚ; GŘC; ÚKZÚZ;

KOLI; Zájmové sdružení právnických osob konzervárensko-lihovarského průmyslu

Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE)

A3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby jablek1) (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/012)
Domácí výroba	251,4	291,0	283,1	264,1	460,0
z toho - intenzivní sady	116,8	147,9	120,9	142,6	195,4
Dovoz	50,0	42,4	42,1	47,1	29,0
Celková nabídka	301,4	333,4	325,2	311,2	489,0
Čerstvá spotřeba + samozásobení3	118,4	139,3	171,7	184,0	203,0
Nerealizovaná produkce4)	31,7	5,0	34,0	5,0	25,0
Nákup ke zpracování	61,8	72,7	52,5	67,9	129,0
Vývoz	89,5	116,4	67,0	54,3	132,0
Celková potřeba	301,4	333,4	325,2	311,2	489,0

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Za marketingový rok 2000/01 jsou údaje mimo výrobu odhady VÚZE.

3) Včetně ztrát.

4) V roce 1998/99 a 2000/01 se moštová jablka nesklízela pro velmi nízké ceny.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin - ČSÚ; GŘC; ÚKZÚZ;
KOLI; Zájmové sdružení právnických osob konzervárensko-lihovarského průmyslu

Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE)

A3.1/13 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny1) (tis. t)

Ukazatel	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Domácí výroba	548,1	613,2	541,4	552,9	572,5	482,0
Dovoz	231,0	241,4	255,8	277,1	285,8	292,5
Celková nabídka	779,1	854,6	797,2	830,0	858,3	774,5
Čerstvá spotřeba + samozásobení2	691,8	783,3	707,4	725,3	753,7	698,6
Nákup ke zpracování3)	82,2	69,8	85,8	100,8	97,8	69,0
Vývoz	5,1	1,5	4,0	3,9	6,8	6,9
Celková poptávka včetně ztrát	779,1	854,6	797,2	830,0	858,3	774,5

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

3) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin - ČSÚ; GŘC

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/14 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy
hlavních produktů rostlinné výroby

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos1) (t/ha)	Výroba (tis. t)
Obiloviny celkem	1989	1 669,9	1 661,9	4,69	7 793,1
	1996	1 586,5	1 581,0	4,20	6 644,1
	1997	1 696,3	1 685,8	4,14	6 982,8
	1998	1 680,8	1 678,3	3,97	6 668,9
	1999	1 586,6	1 591,1	4,35	6 928,4
	2000	1 647,5	1 650,1	3,91	6 454,2
Pšenice celkem	1989	829,0	828,4	4,94	4 089,7
	1996	801,3	798,6	4,67	3 727,2
	1997	834,1	825,5	4,41	3 640,3
	1998	914,0	912,3	4,21	3 844,7
	1999	867,6	867,1	4,65	4 028,3
	2000	972,7	970,4	4,21	4 084,1
Žito	1989	134,1	134,3	4,15	556,7
	1996	64,1	63,6	3,21	204,3
	1997	75,7	75,6	3,43	259,4
	1998	72,2	71,9	3,63	261,2
	1999	55,2	55,1	3,67	202,4
	2000	44,2	43,9	3,42	150,1

Ječmen celkem	**1989**	552,5	551,8	4,74	2 613,7
	1996	604,1	599,8	3,77	2 262,4
	1997	653,5	646,5	3,84	2 484,5
	1998	580,5	577,7	3,62	2 093,1
	1999	543,7	542,9	3,94	2 137,4
	2000	496,4	494,7	3,29	1 629,4
Oves	**1989**	88,0	87,6	3,21	281,0
	1996	66,1	65,5	3,27	214,2
	1997	77,8	77,6	3,18	246,6
	1998	58,8	57,7	3,11	179,7
	1999	54,4	54,0	3,32	179,1
	2000	51,0	50,1	2,71	135,9
Kukuřice	**1989**	47,7	41,2	4,24	174,6
	1996	29,9	33,1	5,09	168,7
	1997	35,0	41,2	6,92	285,2
	1998	29,2	32,9	6,09	200,6
	1999	33,0	39,4	6,60	260,5
	2000	39,3	47,3	6,43	304,0
Luskoviny celkem	**1989**	58,9	58,2	2,17	126,1
	1996	56,4	54,6	2,48	135,6
	1997	51,6	49,6	2,09	103,7
	1998	58,1	57,2	2,33	133,4
	1999	46,8	46,3	2,58	119,4
	2000	40,6	39,8	2,13	84,9
Brambory celkem	**1989**	115,4	115,3	21,01	2 421,8
	1996	86,5	85,7	21,00	1 800,3
	1997	72,8	72,6	19,30	1 401,7
	1998	72,1	71,9	21,15	1 519,8
	1999	71,5	71,5	19,69	1 406,8
	2000	69,2	69,2	21,33	1 476,0
Cukrovka	**1989**	127,1	126,6	35,52	4 497,0
	1996	104,1	103,7	41,63	4 315,6
	1997	94,5	92,3	40,32	3 722,0
	1998	85,5	81,4	42,74	3 479,4
	1999	59,1	59,0	45,60	2 690,9
	2000	61,6	61,3	45,83	2 808,8
Krmné okopaniny	**1989**	.	18,9	39,32	744,3
	1996	12,8	12,5	38,04	474,7
	1997	10,6	10,6	38,08	404,1
	1998	10,4	10,3	36,41	375,6
	1999	9,3	9,3	36,67	340,9
	2000	8,0	8,0	35,69	284,2
Olejniny celkem	**1989**	121,7	121,5	2,79	339,0
	1996	279,8	276,6	2,12	586,1
	1997	274,1	270,0	2,25	608,2
	1998	352,6	349,6	2,23	779,0
	1999	468,5	465,8	2,30	1 072,8
	2000	408,7	404,7	2,33	943,6
Řepka	**1989**	102,4	102,5	3,06	313,3
	1996	228,8	226,5	2,30	520,6
	1997	229,8	227,3	2,47	560,5
	1998	265,6	264,3	2,57	680,2
	1999	350,4	348,9	2,67	931,1
	2000	325,3	323,8	2,61	844,4
Mák	**1989**	7,8	7,6	1,04	7,9
	1996	14,7	14,3	0,68	9,7
	1997	17,9	16,6	0,57	9,5
	1998	28,5	27,9	0,74	20,5
	1999	46,0	45,5	0,63	28,5
	2000	31,5	29,9	0,46	13,6

Len (stonky)	**1989**	.	21,2	4,20	88,9
	1996	6,8	5,9	3,10	18,3
	1997	2,2	2,0	3,19	6,4
	1998	4,7	3,7	3,01	11,2
	1999	7,3	5,3	3,22	17,1
	2000	8,5	8,3	1,82	15,1
Jednoleté pícniny	**1989**	.	586,8	28,98	17 003,4
	1996	.	420,0	28,52	11 977,7
	1997	.	352,0	29,11	10 247,0
	1998	.	334,5	29,87	9 990,2
	1999	.	339,5	28,21	9 579,5
	2000	.	302,6	28,40	8 593,7
Víceleté pícniny na orné půdě (seno)	**1989**	502,8	463,5	9,79	4 532,6
	1996	446,2	440,5	6,87	3 027,4
	1997	424,4	420,5	6,63	2 787,7
	1998	388,0	386,1	6,00	2 315,0
	1999	395,3	394,0	5,93	2 335,9
	2000	417,0	414,8	5,64	2 341,0
Zelenina	**1989**	33,1	35,0	17,96	628,7
	1996	36,8	36,1	16,98	613,2
	1997	34,1	33,5	16,14	541,4
	1998	34,6	34,5	16,04	552,9
	1999	34,8	34,7	16,48	572,5
	2000	32,3	32,0	15,06	482,0
Chmel	**1989**	.	10,5	1,03	10,8
	1996	.	9,4	1,07	10,1
	1997	.	7,5	0,99	7,4
	1998	.	5,6	0,87	4,9
	1999	.	6,0	1,07	6,4
	2000	.	6,1	0,80	4,9
Vinná réva	**1989**	.	11,3	4,56	51,3
	1996	.	11,5	6,04	69,7
	1997	.	11,2	3,20	35,8
	1998	.	11,2	4,91	55,2
	1999	.	11,1	6,04	67,1
	2000	.	11,2	5,96	66,9
Louky trvalé	**1989**	.	485,5	5,35	2 597,1
	1996	628,7	613,4	3,51	2 150,6
	1997	660,6	641,5	3,67	2 354,3
	1998	669,6	648,5	3,18	2 064,1
	1999	667,5	651,5	3,35	2 181,1
	2000	670,7	659,4	2,95	1 943,1
Pastviny	**1989**	.	219,6	3,48	764,0
	1996	.	262,0	2,46	644,7
	1997	.	270,9	2,54	688,6
	1998	.	273,3	2,29	625,0
	1999	.	278,3	2,32	646,0
	2000	.	281,1	2,15	604,9
Ovoce celkem2)	**1989**	.	36,6	15,05	550,3
	1996	.	32,6	10,85	353,3
	1997	.	32,6	11,83	385,5
	1998	.	32,7	11,35	371,0
	1999	.	32,6	10,87	354,5
	2000	.	31,9	18,50	565,4
z toho jabloně2)	**1989**	.	21,8	19,63	427,7
	1996	.	19,7	12,74	251,4
	1997	.	19,8	14,71	291,0
	1998	.	19,9	14,25	283,1
	1999	.	19,8	13,31	264,1
	2000	.	19,6	23,48	460,0

1) Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.

2) Sklizňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/1 strom.
Pro rok 2000 údaje o výnosu a výrobě podle odhadu Ovocnářské unie ČR.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová, B. Salamánková (VÚZE)

A3.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka (mil. l)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Počáteční zásoba	.	49,8	40,0	36,0	51,7	31,6
Výroba	4 900,0	3 039,0	2 703,0	2 716,6	2 736,2	2 708,1
Nákup	4 473,0	2 534,0	2 419,0	2 469,2	2 490,0	2 514,3
Dovoz	.	140,0	105,0	106,2	160,4	188,3
Celková nabídka	.	2 723,8	2 564,0	2 611,4	2 702,1	2 734,2
Domácí spotřeba	3 080,0	1 908,8	1 881,0	1 882,4	1 963,7	2 022,1
Vývoz	1 393,0	775,0	647,0	677,3	706,8	668,5
Celková poptávka	.	2 683,8	2 528,0	2 559,7	2 670,5	2 690,6
Konečná zásoba	.	40,0	36,0	51,7	31,6	43,6

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), M. Hrubá (MZe)

A3.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Počáteční zásoba	.	8,6	8,6	6,2	7,1	7,0
Výroba	518,5	310,4	293,6	246,6	237,4	208,0
Dovoz	.	13,9	4,3	17,8	12,3	12,6
Celková nabídka	.	332,9	306,5	270,6	256,8	227,6
Domácí spotřeba	482,6	308,9	273,4	242,7	233,3	210,5
Vývoz	35,9	15,4	26,9	20,8	16,5	12,1
Celková poptávka	.	324,3	300,3	263,5	249,8	222,6
Konečná zásoba	.	8,6	6,2	7,1	7,0	5,0

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), J. Hojer, Z. Veselá (MZe)

A3.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Počáteční zásoba	26,8	9,5	9,6	10,3	12,5	13,0
Výroba	778,0	714,0	680,0	669,9	638,8	583,9
Dovoz	.	8,4	3,4	33,7	23,5	19,2
Celková nabídka	804,8	731,9	693,0	713,9	674,8	616,1
Domácí spotřeba	757,7	720,8	663,8	663,5	648,6	596,1
Vývoz	14,0	1,5	18,9	37,9	13,2	8,0
Celková poptávka	771,7	722,3	682,7	701,4	661,8	604,1
Konečná zásoba	33,1	9,6	10,3	12,5	13,0	12,0

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), J. Hojer, P. Kavena (MZe)

A3.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Počáteční zásoba	11,0	8,5	7,0	5,0	8,0	11,5
Výroba	199,0	178,0	190,0	240,9	273,0	294,3
Dovoz	0,0	18,3	22,6	16,1	19,1	22,3
Celková nabídka	210,0	204,8	219,6	262,0	300,1	328,1
Domácí spotřeba	180,0	187,2	206,5	245,9	281,0	303,8
Vývoz	13,2	10,6	8,1	8,1	7,6	13,7
Celková poptávka	193,2	197,8	214,6	254,0	288,6	317,5
Konečná zásoba	16,8	7,0	5,0	8,0	11,5	10,6

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

A3.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec (mil. ks)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Výroba	3 643,0	2 948,0	3 322,0	3 615,0	3 307,0	3 064,0
z toho - samozásobení	1 714,0	1 145,0	1 586,0	1 620,0	1 594,0	1 560,0
Dovoz	4,0	57,0	51,3	43,2	26,0	70,3
Celková nabídka	3 647,0	3 005,0	3 373,3	3 658,2	3 333,0	3 134,3
Domácí spotřeba	3 481,0	2 825,0	3 245,3	3 574,8	3 205,5	3 053,0
Vývoz	166,0	180,0	128,0	83,4	127,5	81,1
Celková poptávka	3 647,0	3 005,0	3 373,3	3 658,2	3 333,0	3 134,1

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ;
Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

A3.2/06 - Stavy hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	19891)	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Skot celkem	3 481	1 989	1 866	1 701	1 657	1 574	1 582
z toho - krávy	1 248	751	702	647	642	615	611
Prasata celkem	4 685	4 016	4 080	4 013	4 001	3 688	3 594
z toho - prasnice	312	318	322	320	317	297	293
Drůbež celkem	32 479	27 875	27 573	29 035	30 222	30 784	32 043
z toho - slepice	15 699	12 030	11 833	12 280	11 902	11 739	11 677
- husy	180	158	151	153	145	132	127
- kachny	192	409	292	374	423	446	451
- krůty	731	692	640	638	614	669	723

1) Soupis k 1. 1. daného roku.
Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat k 1. 3. běžného roku
Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE)

A3.2/07 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby

Ukazatel	MJ	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Výroba mléka	mil. l	4 900	3 039	2 703	2 717	2 736	2 708
Průměrná dojivost	l/ks/rok	3 982	4 301	4 366	4 837	5 022	5 255
Výroba hovězího masa	tis. t	518,5	310,4	293,6	246,6	237,4	208,0
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu2)	kg/ks/den	0,75	0,80	0,77	0,78	0,86	0,88
Výroba vepřového masa1)	tis. t	778,0	714,0	680,0	669,9	638,8	583,9
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu2)	kg/ks/den	0,63	0,64	0,63	0,64	0,65	0,65
Výroba drůbežího masa1)	tis. t	199,0	178,0	190,0	240,9	273,0	294,3
Celková produkce vajec	mil. ks	3 643	2 948	3 322	3 615	3 307	3 064

1) Celkový prodej a samozásobení - odhad VÚZE a MZe.
2) Odhad VÚZE a MZe.
Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ;
Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová, J. Ouředník (VÚZE)

A3.3/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů (rok 1993 = 100)1)

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000
Ceny zemědělských výrobců	123,4	127,1	130,0	114,7	125,3
v tom - rostlinné výrobky	118,6	122,5	115,9	98,5	110,9
- živočišné výrobky	125,8	129,2	136,6	122,3	131,6
Ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů	121,4	130,2	137,4	132,7	136,7
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů2)	124,9	131,0	138,1	133,4	135,6
Ceny vstupů do zemědělství3)	124,2	137,5	135,0	126,4	139,3

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994 a Indexy průmyslových výrobců, Revize 1994).
2) Index prosinec 1993 = 100.
3) V roce 1996 - propočet VÚZE na základě podkladů ČSÚ.
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;
Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství; Index cen průmyslových výrobců; Indexy spotřebitelských cen
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2310 ČSÚ

A3.3/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit (rok 1993 = 100)1)

Výrobek	1996	1997	1998	1999	2000
Pšenice potravinářská	121,0	131,6	120,9	99,4	105,7
Pšenice krmná	118,7	136,0	115,6	92,2	105,4
Ječmen sladovnický	119,4	130,1	120,2	100,8	119,8
Ječmen krmný	115,4	138,7	115,3	88,0	103,3
Žito	127,4	136,3	128,0	97,6	99,4
Oves krmný	119,8	133,0	118,0	93,3	102,3
Kukuřice krmná	143,1	115,2	103,3	93,9	113,1
Semeno řepky olejné	112,8	124,0	131,9	101,6	115,8
Semeno slunečnice	110,6	102,1	111,3	103,5	108,0
Chmel sušený	80,3	67,5	69,6	74,1	75,0
Cukrovka technická	114,8	104,6	98,2	94,1	119,6
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	178,1	103,7	171,7	132,4	138,8
Brambory průmyslové	156,1	153,7	144,9	161,0	153,8
Ovoce	153,1	124,3	118,6	128,6	119,7
Zelenina	111,7	125,7	130,1	112,4	118,2
Mléko kravské tř. Q	.	.	131,8	121,1	125,0
Mléko kravské I. tř.	115,4	119,5	.	.	.
Mléko kravské II. tř.	119,8	127,1	132,5	119,1	114,1
Býci jateční tř. j. A v živém	130,4	129,0	144,4	138,0	146,8
Jalovice jatečné tř. j. A v živém	126,5	122,6	132,0	125,4	134,4
Krávy jatečné tř. j. A v živém	139,7	129,3	147,7	140,4	150,5
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	133,2	132,9	131,1	114,0	134,2
Kuřata jatečná tř. j. I.	103,5	117,4	121,1	99,8	95,2
Vejce slepičí konzumní tříděná	120,4	131,2	124,8	104,0	134,3

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994).

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2310 ČSÚ

A3.3/03 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků (Kč/t)

Výrobek	1996	1997	1998	1999	2000
Pšenice potravinářská	3 980	4 331	3 973	3 269	3 475
Pšenice krmná	3 250	3 725	3 166	2 528	2 886
Ječmen sladovnický	3 776	4 119	3 804	3 196	3 782
Ječmen krmný	2 934	3 523	2 930	2 240	2 622
Žito	3 512	3 762	3 533	2 693	2 745
Kukuřice krmná	4 765	3 844	3 441	3 129	3 763
Semeno řepky olejné	5 943	6 535	6 949	5 349	6 099
Cukrovka technická	930	848	795	763	969
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	5 243	2 816	4 941	3 748	3 972
Brambory průmyslové	1 832	1 837	1 755	1 925	1 847
Jablka česaná1)	11 784	8 409	7 784	8 219	8 342
Zelí bílé hlávkové	4 083	3 655	3 525	3 523	3 596
Cibule suchá	4 826	6 842	8 528	5 180	5 308
Mléko kravské tř. j. Q (Kč/tis. l)	.	.	7 886	7 247	7 476
Mléko kravské tř. j. I. (Kč/tis. l)	6 901	7 145	.	.	.
Býci jateční tř. j. A v živém	35 777	35 478	39 564	37 866	40 308
Krávy jatečné tř. j. A v živém	25 106	23 277	26 494	25 235	27 049
Jalovice tř. j. A v živém	29 695	28 813	30 928	29 434	31 560
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	35 500	35 532	34 059	30 477	35 586
Kuřata jatečná tř. j. I.	23 641	26 802	27 629	22 764	21 728
Vejce slepičí konzumní tříděná (Kč/tis. ks)	1 777	1 931	1 827	1 542	1 970

1) V roce 1998 a 1999 jablka konzumní.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2310 ČSÚ

A3.3/04 - Index cen vstupů do zemědělství (průměr roku 1994 = 100)

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000
Index cen vstupů do zemědělství celkem	117,2	126,2	125,5	117,5	129,5
Index cen vstupů ze sektoru					
- průmyslu	114,1	126,5	124,1	117,5	132,0
z toho - krmiva hotová (průmyslová)	118,0	139,4	131,1	112,5	115,7
- hnojiva průmyslová1)	127,0	118,6	135,5	.	.
- pesticidy	107,7	108,4	112,4	112,5	115,5
- PHM	103,5	122,6	103,0	120,1	195,5
- stroje pro zemědělství	109,8	116,0	122,1	124,7	126,4
- dvoustopá motorová vozidla	113,8	115,4	120,1	120,1	120,3
- díly a příslušenství k motorovým vozidlům	116,7	117,7	120,7	121,5	123,0
- elektrická energie	101,9	103,2	107,8	110,5	114,5
- stavebnictví	120,0	134,2	147,3	154,4	160,6
- dopravy silniční a nákladní	104,7	111,8	120,8	122,4	127,2
- služby pošt a telekomunikací	118,3	135,5	146,3	159,6	170,1
- lesnictví	112,2	116,0	139,6	142,4	142,5
- zemědělství	125,1	125,0	126,5	109,0	115,7
z toho - rostlinné výrobky	128,0	129,2	128,1	108,2	113,8
- živočišné výrobky a zvířata	113,3	116,8	123,3	110,5	119,5
- pojištění zemědělské produkce	93,5	94,3	81,6	72,0	71,1
- služeb vstupujících do zemědělství2)	119,5	133,1	140,6	147,3	153,0

1) V roce 1999 ČSÚ neuvolňuje.

2) V roce 1996 a 1997 Index cen vstupů ostatních služeb.

Pramen: ČSÚ - Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2310 ČSÚ

A3.3/05 - Meziroční indexy cen ve výrobkových vertikálách

Ceny	Reprezentant	1996/95	1997/96	1998/97	1999/98	2000/99
	Maso a masné výrobky					
Zemědělských výrobců	býci jateční tř. j. A v živém	100,7	99,0	111,9	95,6	106,4
	krávy jatečné tř. j. A v živém	100,4	92,5	114,2	95,1	107,2
	prasata jatečná tř. j. I. v živém	103,5	99,8	98,7	87,0	117,6
	kuřata tř. j. I. v živém	106,2	113,4	103,1	82,4	95,3
Průmyslových výrobců	výrobky jatečné - maso	105,8	103,0	104,5	91,3	106,3
Spotřebitelské	maso a masné výrobky	106,8	103,3	103,3	91,2	104,2
	Mléko a mléčné výrobky					
Zemědělských výrobců	mléko kravské tř. j. Q	.	.	110,4	91,9	103,2
	mléko kravské tř. j. I.	106,5	103,5	.	.	.
	mléko kravské tř. j. II.	104,7	106,1	104,2	89,9	95,8
Průmyslových výrobců	mlékárenské výrobky a zmrzlina	108,7	106,8	109,3	95,1	102,8
Spotřebitelské	mléko, sýry, vejce	113,8	105,4	105,9	93,7	105,7
	Vejce a vaječné výrobky					
Zemědělských výrobců	vejce slepičí konzumní netříděná	120,2	114,9	92,1	80,2	126,7
	vejce slepičí konzumní tříděná	127,3	109,0	95,1	83,4	129,1
Spotřebitelské	vejce a vaječné výrobky	121,1	111,2	98,7	87,6	119,0
	Tuky					
Zemědělských výrobců	semeno řepky olejné	108,4	109,9	106,3	77,0	114,0
	semeno slunečnice	114,1	92,3	109,1	92,9	104,4
Průmyslových výrobců	oleje a tuky živočišné a rostlinné	102,1	101,9	114,3	97,2	102,7
Spotřebitelské	oleje a tuky	105,2	104,0	105,8	94,5	97,4
	Mlýnské, pekárenské a těstárenské výrobky					
Zemědělských výrobců	pšenice potravinářská	143,3	108,8	91,8	82,3	106,3
	žito	146,5	107,1	93,9	76,3	101,9
Průmyslových výrobců	mlýnské a škrobárenské výrobky	119,2	113,6	97,8	91,5	94,0
	výrobky pekárenské a cukrářské	127,0	116,7	101,3	97,5	98,0
Spotřebitelské	mlýnské, pekárenské a těstárenské výrobky	117,7	111,4	100,8	95,8	96,9
	Cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky					
Zemědělských výrobců	cukrovka technická	109,2	91,1	93,8	95,9	127,0
Průmyslových výrobců	cukr	100,4	80,0	115,2	106,9	111,7
Spotřebitelské	cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	101,0	100,1	108,7	100,5	99,9
	Brambory a bramborové výrobky					
Zemědělských výrobců	brambory pozdní konzumní	64,5	58,2	165,5	77,1	104,8
	brambory průmyslové	88,1	98,9	94,3	111,1	95,6
Průmyslových výrobců	brambory upravené a konzervované	93,6	94,1	112,0	102,1	92,6
Spotřebitelské	brambory a výrobky z brambor	79,4	84,1	114,7	88,0	107,6

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;
Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994; Indexy cen průmyslových výrobců;
Indexy spotřebitelských cen

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2310 ČSÚ

A3.3/06 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Ukazatel	1996/95	1997/96	1998/97	1999/98	2000/99
Maso a masné výrobky	106,8	103,3	103,3	91,2	104,2
z toho - maso hovězí výsekové	106,1	101,6	107,5	99,7	105,3
- maso vepřové výsekové	108,7	102,6	99,4	84,6	111,0
- drůbež	115,9	108,4	108,1	79,1	104,4
- vnitřnosti jedlé	96,6	96,5	103,6	94,4	98,8
- uzenářské zboží	104,9	103,2	102,8	93,8	102,1
Ryby a rybí výrobky	104,1	112,3	113,1	99,7	98,3
Mléko, mléčné výrobky, vejce	113,8	105,4	105,9	93,7	105,7
v tom - mléko konzumní	111,7	102,0	105,3	88,9	110,9
- mléko konzervované	117,2	111,8	111,9	103,1	102,9
- sýry	113,9	107,9	108,7	96,0	103,0
- ostatní mléčné výrobky	112,0	106,8	106,1	97,0	98,6
- vejce a vaječné výrobky	121,1	111,2	98,7	87,6	119,0
Oleje a tuky	105,2	104,0	105,8	94,5	97,4
v tom - máslo	104,9	106,8	107,6	85,1	95,5
- sádlo	106,7	100,3	102,9	93,7	109,5
- margarín	104,3	103,2	106,0	105,3	98,8
- jedlé oleje (kromě olivového)	102,3	98,2	105,4	99,9	94,7
- olivový olej	126,1	104,7	91,6	101,8	103,6
Mlýnské, pekárenské a těstárenské výrobky	117,7	111,4	100,8	95,8	96,9
v tom - mouka	113,1	107,3	92,3	88,2	88,6
- chléb a běžné pečivo	124,7	115,1	99,0	92,3	95,0
- pečivo jemné, cukrářské a trvanlivé	109,9	107,5	105,9	102,7	101,6
- těstoviny	104,5	105,3	99,7	96,2	96,6
- rýže	117,6	96,6	102,8	97,8	93,5
- ostatní obiloviny a výrobky z nich	109,9	112,4	102,5	101,7	99,5
Cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	101,0	100,1	108,7	100,5	99,9
z toho - cukr	103,0	76,1	111,0	107,0	108,6
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	105,3	102,4	103,6	104,9	101,5
- nečokoládové cukrovinky	112,4	112,8	110,9	104,9	102,1
- káva	90,3	102,0	114,2	96,2	94,1
- čaj	107,3	108,9	110,8	100,8	100,0
Brambory a bramborové výrobky	79,4	84,1	114,7	88,0	107,6
v tom - brambory	74,0	82,1	119,0	82,7	112,1
- bramborové výrobky	97,5	89,1	104,5	102,0	97,9
Ovoce a ovocné výrobky	111,7	103,8	99,5	94,8	94,7
z toho - čerstvé ovoce mírného pásma	111,0	96,6	95,5	92,2	89,0
- čerstvé jižní ovoce	113,4	105,5	97,7	96,0	99,1
- ovocné výrobky	123,6	112,5	112,9	100,7	99,5
Zelenina a zeleninové výrobky	105,6	103,1	105,1	90,7	95,3
z toho - čerstvá zelenina	104,5	103,7	105,2	88,9	96,4
- zeleninové výrobky	110,7	98,8	100,9	94,5	92,7
Nealkoholické nápoje	102,0	104,1	100,9	98,2	100,5
Alkoholické nápoje	105,4	106,2	106,7	102,4	101,5
v tom - pivo	104,8	107,0	107,1	103,4	102,7
- víno	108,2	107,9	102,0	100,9	102,2
- lihoviny	103,7	103,5	110,9	102,4	99,1

Pramen: Interní materiály ČSÚ

Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

A3.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR

Ukazatel	MJ	1996	1997	1998	1999	2000
Obrat celkem	mil. Kč	1 346 973	1 584 271	1 779 247	1 881 925	2 365 441
Vývoz celkem	mil. Kč	594 629	722 501	850 308	908 756	1 121 198
Dovoz celkem	mil. Kč	752 344	861 770	928 939	973 169	1 244 243
Saldo celkem	mil. Kč	-157 715	-139 269	-78 631	-64 413	-123 045
Obrat agrárního obchodu	mil. Kč	80 184	87 789	89 527	90 457	100 367
Agrární vývoz	mil. Kč	29 147	32 207	33 723	32 700	39 171
Agrární dovoz	mil. Kč	51 037	55 582	55 804	57 757	61 196
Saldo agrárního obchodu	mil. Kč	-21 890	-23 375	-22 081	-25 058	-22 025
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu	%	4,90	4,46	3,97	3,60	3,49
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu	%	6,78	6,45	6,01	5,93	4,92
Podíl pasiva agrárního obchodu na celkovém obchodním deficitu	%	13,88	16,78	28,08	38,90	17,90

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu komoditních agregací kapitol 01 - 24 celní nomenklatury do režimu volného oběhu zboží (mil. Kč)

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
01	Živá zvířata	1996	1 091,5	589,3	572,5	467,2	11,1	27,0	1,2	1,8	323,6	80,3	214,4	72,1	4,1	2,6	61,6	5,5	38,7	4,8	4,3	6,5
		1997	1 793,4	314,2	893,0	216,2	3,2	14,3	1,0	0,8	414,3	68,6	223,1	62,4	31,0	1,3	85,1	4,9	30,2	2,3	134,3	11,2
		1998	2 011,1	491,5	813,7	237,9	16,8	7,9	3,7	0,1	736,8	226,2	590,9	71,6	16,5	0,8	80,0	153,7	55,6	6,9	86,2	11,6
		1999	1 259,6	429,9	671,2	213,7	22,5	13,9	0,8	0,1	403,9	179,0	291,8	67,9	23,3	0,7	50,3	110,4	1,9	6,5	11,2	16,0
		2000	1 170,2	463,2	585,3	223,6	23,0	7,5	3,0	1,4	424,8	215,9	285,1	87,2	4,8	1,4	100,3	127,3	2,4	4,1	12,1	9,5
02	Maso a droby	1996	787,7	1 042,7	611,1	526,0	0,3	86,5	8,8	1,7	146,4	180,1	143,3	63,3	0,0	116,4	2,6	0,4	14,7	0,0	0,2	245,1
		1997	1 226,2	1 101,6	685,9	475,6	0,0	72,9	9,8	0,5	357,5	190,0	308,5	55,9	8,7	131,1	4,1	2,6	33,2	0,0	2,5	365,6
		1998	1 682,5	1 894,3	504,4	1 224,8	0,2	123,2	10,0	0,7	878,9	206,5	632,1	37,1	53,1	152,1	4,0	13,0	274,0	0,0	0,2	340,7
		1999	972,3	1 760,5	595,6	919,1	0,7	54,4	8,0	21,4	364,7	347,9	317,1	116,1	0,5	206,6	22,6	20,8	3,3	0,0	0,7	418,0
		2000	1 203,0	2 361,1	683,6	1 500,7	0,0	30,5	17,1	0,8	476,4	328,7	439,7	97,4	10,1	202,9	4,6	16,4	1,2	0,0	0,0	499,9
03	Ryby, korýši, měkkýši a ostatní vodní bezobratlí	1996	834,2	1 412,1	602,9	664,7	0,7	35,4	7,9	171,2	200,8	124,1	157,0	22,8	9,1	10,0	34,4	85,7	4,0	7,4	0,0	405,1
		1997	934,6	1 437,0	709,8	671,4	4,1	28,0	9,1	145,4	206,0	121,3	191,0	21,3	10,1	4,4	4,8	88,5	2,3	74,3	0,4	390,4
		1998	1 000,3	1 435,3	744,6	727,2	11,9	31,1	14,2	102,8	171,1	82,4	161,0	25,9	0,7	4,6	7,1	46,8	6,8	52,3	0,0	435,3
		1999	925,1	1 316,6	714,8	599,7	9,0	30,5	9,5	139,2	173,3	82,6	141,3	19,7	13,6	16,6	14,4	44,6	0,0	20,3	0,0	442,5
		2000	957,9	1 457,3	700,0	529,3	13,6	38,1	16,8	120,7	207,5	69,8	157,7	18,6	1,6	19,2	45,1	25,3	2,6	25,9	0,0	661,0
04	Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce, med	1996	5 694,3	1 657,3	2 470,7	1 157,6	37,4	24,9	77,6	18,3	764,3	436,9	501,6	358,7	57,6	30,7	124,4	47,4	798,6	14,8	1 178,2	2,6
		1997	5 424,9	1 396,8	1 389,0	831,6	19,8	43,8	52,1	11,7	899,4	467,3	525,3	322,4	173,7	34,9	160,5	97,5	1 121,4	31,7	1 462,4	7,4
		1998	5 943,3	1 525,1	1 768,1	917,4	102,7	33,4	96,4	14,9	859,4	514,8	484,9	276,9	109,8	38,6	178,9	198,3	1 052,8	22,0	1 561,2	14,1
		1999	5 541,9	2 044,7	1 272,4	1 039,7	107,2	18,3	74,8	15,3	934,0	939,4	533,7	381,2	81,2	65,7	261,4	491,3	615,8	14,3	1 853,2	12,1
		2000	6 701,3	2 438,8	1 763,4	1 126,3	115,4	33,6	53,0	11,3	1 486,6	1 206,8	695,8	604,7	82,3	22,4	621,3	579,3	259,4	41,2	2 108,9	19,0
05	Ostatní živočišné produkty	1996	124,9	625,6	91,0	343,4	0,2	96,6	0,3	8,6	31,0	9,5	22,3	4,7	0,3	0,3	8,4	2,6	2,3	6,4	0,0	159,7
		1997	122,0	717,5	96,1	394,8	0,5	112,2	0,8	0,6	20,9	18,7	12,0	13,4	0,6	4,6	3,2	0,7	3,2	4,4	0,3	186,0
		1998	157,0	862,5	101,8	577,4	1,9	94,5	0,4	0,5	51,7	45,8	14,3	38,7	3,2	2,7	32,3	6,7	1,0	3,7	0,1	141,0
		1999	203,9	847,5	130,4	570,2	0,2	75,1	3,3	12,9	68,9	46,7	53,6	17,7	1,3	8,8	13,9	15,0	0,7	5,6	0,0	136,6
		2000	251,8	896,4	212,3	553,3	0,3	85,5	1,9	18,5	30,9	67,4	12,9	15,6	0,9	15,9	16,2	21,4	3,4	10,8	0,3	137,7
06	Živé rostliny a květinářské výrobky	1996	80,6	1 011,5	37,1	732,9	0,0	25,3	0,5	0,1	41,5	129,3	37,2	54,7	1,9	59,4	2,0	13,1	0,5	1,9	0,1	127,9
		1997	97,8	1 140,3	38,4	887,7	0,0	28,2	0,6	0,0	55,2	94,8	47,4	48,1	1,3	34,8	6,1	11,1	2,5	1,0	0,4	134,2
		1998	110,4	1 193,0	44,5	953,2	0,1	33,7	0,3	0,1	61,3	84,5	55,3	46,3	2,6	25,0	2,8	12,7	2,2	0,6	0,0	127,3
		1999	99,4	1 489,9	46,4	1 162,7	0,0	77,1	0,9	0,4	48,3	99,1	43,1	62,2	1,9	22,1	3,0	11,9	2,6	0,3	0,1	140,7
		2000	116,5	1 760,5	51,1	1 378,8	0,0	81,1	0,3	0,4	59,8	125,5	51,2	75,2	4,4	26,8	3,4	19,6	4,3	0,0	0,2	189,2
07	Zelenina, poživatelné rostliny, kořeny, hlízy	1996	621,2	3 752,9	393,6	2 090,4	0,1	233,8	9,9	0,7	196,5	1 221,3	147,5	706,6	2,6	154,7	44,4	223,0	5,0	3,3	0,0	186,0
		1997	637,1	3 847,9	446,7	2 110,3	0,1	264,0	7,6	2,8	150,5	1 175,4	102,7	644,1	12,6	230,3	31,2	231,9	6,2	2,1	0,0	278,6
		1998	411,5	4 436,1	198,5	2 671,9	0,3	221,3	2,5	1,1	188,6	1 222,7	104,4	584,4	26,3	265,6	54,9	297,0	7,1	2,0	0,0	297,5
		1999	599,3	4 130,5	356,5	2 485,3	0,5	205,7	6,1	0,3	215,4	1 141,3	136,2	488,9	25,8	229,5	51,4	362,0	3,3	0,7	0,0	280,7
		2000	531,2	4 439,4	247,0	2 605,8	1,1	199,6	7,6	0,3	263,3	1 307,9	132,4	505,8	27,5	239,8	86,5	499,4	4,4	1,7	0,5	271,3
08	Ovoce, ořechy	1996	599,0	6 829,9	518,1	3 324,5	0,4	678,9	0,0	4,5	59,3	382,0	47,9	131,2	0,8	92,0	9,5	130,9	18,1	19,6	0,1	2 878,3
		1997	838,5	7 171,9	684,3	3 514,2	1,9	785,6	6,3	2,3	128,8	365,3	81,7	95,6	4,7	95,4	39,3	143,5	12,0	15,1	0,2	3 073,0
		1998	742,5	6 730,4	535,3	3 259,6	2,6	763,2	3,9	5,1	178,0	359,6	98,5	72,4	0,9	101,0	72,2	167,0	15,4	29,2	0,1	2 625,2
		1999	873,9	7 093,1	587,4	3 443,5	1,0	886,8	2,6	3,1	267,2	396,1	152,6	89,4	9,5	119,5	102,3	167,3	12,9	55,5	0,0	3 053,1
		2000	1 021,9	6 857,4	733,9	3 344,0	0,3	887,8	8,5	1,3	273,4	414,6	206,3	130,4	13,6	114,6	49,1	155,8	3,7	104,9	0,0	2 862,8
09	Káva, čaj, maté, koření	1996	381,8	2 599,3	55,0	464,8	6,2	4,3	0,0	7,1	274,8	125,7	196,5	13,1	10,2	103,5	5,3	5,8	33,5	0,1	6,4	2 004,4
		1997	653,0	3 205,5	123,3	505,9	11,4	11,8	3,0	5,2	438,0	189,0	313,3	15,6	48,3	134,2	4,8	38,9	66,9	1,6	4,2	2 484,9
		1998	886,9	2 929,6	165,7	529,4	11,2	18,9	0,0	7,5	586,6	171,5	512,3	23,3	6,0	73,6	3,3	74,4	92,4	2,5	0,2	2 197,8
		1999	543,9	2 636,4	30,6	582,8	0,9	14,9	0,0	2,2	429,0	216,6	338,5	27,4	10,6	89,1	3,9	99,1	65,6	0,7	0,8	1 819,7
		2000	571,9	2 336,4	29,4	539,2	0,1	18,4	0,0	2,3	489,0	194,0	298,8	9,0	12,4	77,5	78,4	102,7	45,9	4,6	0,1	1 574,6
10	Obiloviny	1996	662,6	2 646,0	30,9	1 596,1	0,1	273,4	6,6	3,8	577,7	291,1	283,5	107,1	0,0	182,1	219,9	1,4	26,7	11,4	0,0	455,6
		1997	274,5	3 056,2	51,6	1 895,1	0,0	104,2	3,9	2,2	184,0	656,8	130,9	243,5	0,1	410,5	39,3	1,5	17,7	6,1	0,0	393,7
		1998	1 007,0	1 545,9	232,2	187,8	0,0	47,9	20,6	0,0	736,8	744,7	177,7	613,9	10,5	147,9	499,2	0,6	5,1	24,5	0,0	527,3
		1999	2 516,8	1 436,8	732,4	190,6	0,0	28,6	28,3	8,7	1 462,0	675,2	162,5	546,4	0,8	126,1	395,0	2,1	287,4	1,3	0,0	526,4
		2000	4 312,0	1 266,2	518,7	426,0	2,8	19,4	11,3	0,0	1 751,1	340,4	203,7	250,0	1,9	89,4	1 284,3	0,9	2 017,3	0,4	0,6	478,4
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby apod.	1996	1 673,9	414,5	233,5	83,5	208,7	19,7	81,2	3,4	754,0	289,1	205,0	282,4	1,9	6,3	400,2	0,4	69,3	0,0	252,2	18,0
		1997	1 689,8	306,9	186,3	105,8	133,2	1,0	85,1	3,4	694,7	190,2	63,8	190,1	7,0	0,0	468,2	0,1	255,0	0,0	189,5	6,5
		1998	1 779,3	399,1	138,0	168,6	98,9	2,9	101,5	4,1	671,5	219,0	55,2	210,7	11,1	8,0	356,8	0,3	206,1	2,2	465,7	1,8
		1999	1 436,5	357,7	93,0	195,9	93,7	2,7	69,4	1,8	784,1	152,1	90,2	142,3	12,1	6,2	484,4	3,6	211,6	0,7	123,7	4,1
		2000	2 217,4	299,9	111,1	156,2	84,5	1,2	27,2	2,4	1 661,5	133,4	202,3	130,9	27,7	1,3	1 241,4	1,2	163,8	2,3	69,6	4,1
12	Olejnatá semena a plody	1996	3 085,5	1 328,4	1 818,0	747,8	484,2	86,8	9,7	4,7	585,6	274,3	487,7	231,8	7,9	19,6	86,4	13,0	129,9	7,3	13,1	172,9
		1997	2 759,7	1 352,9	1 710,4	831,4	481,1	84,7	14,1	3,8	352,5	162,5	166,3	127,3	60,1	17,7	114,8	13,8	149,0	6,9	7,3	252,0
		1998	2 750,8	1 425,0	1 533,5	817,7	518,8	87,2	15,6	1,5	499,5	240,1	271,2	182,2	39,6	22,7	172,9	21,1	135,8	4,8	25,6	261,6
		1999	4 955,0	1 439,5	3 549,3	739,4	474,4	91,3	36,0	1,3	739,5	246,0	406,5	179,1	72,7	22,9	253,1	36,5	109,9	0,8	21,6	340,8
		2000	4 948,9	1 503,2	3 700,7	645,1	458,7	84,7	19,2	0,2	599,8	346,9	175,7	240,2	46,5	49,4	372,2	44,8	114,4	3,1	23,2	410,9
13	Rostlinné výtažky a šťávy	1996	99,1	293,8	3,5	232,7	0,4	24,8	0,0	17,3	79,9	6,4	28,5	1,0	4,8	5,2	46,6	0,0	12,7	0,9	2,3	11,6
		1997	91,3	347,6	37,2	249,5	0,5	28,5	0,0	1,9	43,8	11,4	20,9	0,7	1,4	10,5	21,1	0,3	5,6	0,0	3,3	21,1
		1998	104,8	333,7	31,7	275,0	0,4	5,9	1,8	1,5	45,9	11,3	25,4	6,7	0,9	4,7	18,0	0,2	24,9	0,1	0,1	31,4
		1999	113,2	364,4	24,0	270,9	11,6	20,2	7,5	1,6	40,9	18,8	23,0	7,1	2,0	6,9	9,9	4,7	7,1	0,2	12,5	30,6
		2000	126,5	330,3	19,4	210,4	7,1	4,0	15,1	20,6	36,9	9,1	24,4	3,6	6,9	4,9	1,7	0,5	15,5	0,3	27,4	69,1
14	Rostlinné pletací materiály	1996	2,9	79,5	0,9	36,1	0,0	10,2	0,5	0,1	5,0	0,6	1,4	0,1	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	21,0	0,0	11,4
		1997	3,3	79,1	1,3	41,6	0,0	21,4	0,7	0,0	1,3	0,5	1,3	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	14,5
		1998	4,5	92,5	2,5	27,5	0,0	23,3	0,8	0,1	1,2	0,5	1,2	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	19,9	0,0	20,9
		1999	3,0	57,5	1,8	25,2	0,0	16,7	0,3	0,0	0,8	0,7	0,8	0,1	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	14,7
		2000	8,6	108,5	6,8	49,4	0,0	22,6	0,4	0,0	1,5	0,7	1,5	0,5	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	13,3	0,0	22,3
15	Živočišné a rostlinné tuky a oleje	1996	1 389,2	2 023,1	205,3	1 520,1	0,0	4,7	1,5	9,7	1 015,3	270,1	612,9	214,3	1,1	16,9	311,9	26,7	77,9	0,6	18,3	208,0
		1997	1 636,3	2 067,6	230,4	1 425,7	1,1	4,7	0,2	13,0	1 137,8	263,4	804,0	214,4	12,9	25,7	316,8	12,2	177,6	0,1	11,4	267,3
		1998	1 779,5	2 762,6	113,3	1 973,7	0,6	4,9	2,1	10,6	1 297,8	406,0	783,3	338,2	67,5	30,8	412,8	40,9	257,7	0,0	4,3	281,0
		1999	1 585,4	2 509,0	116,3	1 734,3	0,3	15,9	1,6	2,1	1 050,1	414,8	633,5	341,7	96,6	28,9	279,6	39,7	348,4	0,0	0,0	314,0
		2000	1 421,2	2 639,2	166,3	1 889,6	5,4	8,1	21,4	13,4	1 103,9	449,2	816,5	390,2	149,6	10,7	112,7	41,5	27,7	0,0	2,7	227,1
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů apod.	1996	624,2	1 403,4	5,3	654,5	0,1	13,8	0,5	48,8	327,5	264,9	318,4	33,9	1,1	137,6	1,6	76,6	249,2	5,5	0,0	203,0
		1997	750,1	1 609,1	3,5	723,1	0,0	11,0	0,1	52,8	375,3	403,7	339,5	33,1	0,2	175,9	6,1	166,5	359,1	11,7	6,0	177,9
		1998	1 052,6	1 630,2	18,3	668,7	0,7	8,5	1,0	44,0	703,8	463,2	460,3	37,1	0,4	187,2	7,4	206,9	307,6	14,4	0,5	183,4
		1999	780,4	1 550,1	16,0	564,2	1,7	10,9	0,0	22,9	542,6	448,3	415,5	22,8	0,1	204,9	8,6	199,8	199,2	25,5	0,0	266,0
		2000	883,4	1 659,7	16,6	536,8	1,5	19,0	0,7	26,5	664,1	533,5	456,1	7,6	22,0	235,5	11,5	284,8	185,0	15,5	0,0	351,3
17	Cukr a cukrovinky	1996	840,4	761,2	74,7	488,2	1,3	23,9	0,7	18,5	569,3	200,8	414,6	149,8	0,2	15,7	153,5	27,8	93,1	1,1	43,7	23,3
		1997	1 765,6	928,6	241,5	464,1	6,8	34,1	0,1	55,8	644,0	320,8	244,2	206,4	2,5	25,4	395,6	82,2	753,9	0,3	26,2	46,0
		1998	1 167,1	1 291,4	195,6	461,9	92,3	32,4	0,1	7,8	391,8	690,8	234,6	542,7	26,1	32,2	102,9	119,4	427,0	0,0	21,4	33,9
		1999	577,9	1 309,0	157,9	513,5	8,0	36,7	0,1	36,5	348,8	601,1	248,7	371,1	29,4	51,7	54,3	167,6	21,3	0,2	21,4	42,5
		2000	978,4	1 776,3	166,3	656,0	3,1	47,0	0,1	2,5	337,6	855,7	206,5	540,3	60,3	93,3	49,6	216,0	395,4	4,4	4,0	68,9
18	Kakao a kakaové přípravky	1996	1 173,8	2 403,0	42,4	1 309,4	8,2	12,6	2,2	7,1	618,7	494,1	591,1	411,9	3,7	39,1	2,4	39,7	460,0	1,8	14,2	527,4
		1997	1 029,4	2 625,5	33,8	1 171,7	12,9	7,8	0,8	12,1	676,2	657,4	664,9	389,3	1,5	48,5	2,8	215,6	284,1	0,7	10,2	746,0
		1998	892,6	2 524,4	33,2	1 179,8	10,2	5,9	0,5	10,5	699,9	806,4	649,2	410,6	20,1	56,4	10,3	334,4	113,8	0,2	8,3	502,9
		1999	701,1	2 867,1	31,1	1 147,0	1,4	5,2	0,3	17,4	628,4	1 009,0	551,5	454,8	18,6	176,4	51,7	370,1	24,8	0,2	4,8	657,0
		2000	1 021,4	2 843,0	83,0	1 128,4	2,2	5,6	0,2	12,6	919,4	1 018,7	587,8	411,3	57,8	248,5	262,0	353,4	8,8	0,2	3,3	657,5
19	Přípravky z obilovin	1996	1 746,4	2 042,2	171,4	1 326,2	2,1	29,9	1,4	3,7	781,3	632,3	721,1	437,7	10,5	121,6	43,8	68,9	588,8	5,6	92,2	17,9
		1997	1 894,5	2 459,3	166,5	1 571,3	1,1	36,0	0,6	3,4	1 084,3	805,4	804,8	463,9	90,6	172,0	182,9	154,7	472,2	8,1	93,2	19,4
		1998	1 881,8	2 761,1	170,1	1 823,9	3,8	35,5	1,3	1,6	1 249,5	876,5	898,4	397,2	108,2	147,0	231,4	309,0	286,6	8,1	83,6	12,2
		1999	1 477,2	3 277,6	149,4	1 974,2	3,2	40,0	0,6	1,5	1 109,7	1 222,0	863,2	487,0	87,4	151,6	138,0	541,0	55,2	9,0	69,5	26,8
		2000	1 631,9	3 731,1	165,6	2 075,5	3,7	44,9	0,2	3,8	1 257,2	1 546,3	978,2	639,9	64,9	166,1	183,0	699,0	66,2	8,0	52,8	33,9
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	1996	929,3	3 193,9	97,6	1 763,7	7,8	123,2	2,4	12,9	412,5	492,1	380,1	201,1	2,0	196,1	27,8	75,4	384,6	11,8	6,7	781,5
		1997	1 219,2	3 258,6	244,0	1 642,3	12,9	133,8	6,4	2,9	680,8	645,6	530,9	144,4	4,2	339,1	122,5	147,5	258,8	5,0	3,2	825,9
		1998	994,5	3 366,3	192,2	1 677,1	22,0	194,2	4,3	3,7	687,4	715,4	540,9	134,8	30,6	339,8	69,9	221,0	52,0	6,4	4,7	757,3
		1999	976,0	3 316,4	336,5	1 455,2	5,2	188,3	2,2	3,9	582,2	711,3	403,0	191,7	60,5	226,8	24,2	266,4	16,4	17,3	1,4	935,6
		2000	1 088,3	3 158,2	352,2	1 517,3	6,3	122,1	1,7	4,5	665,0	605,5	472,7	143,5	108,3	155,4	26,6	289,2	29,9	7,2	1,3	903,7
21	Různé potravinářské přípravky	1996	1 055,9	4 395,4	130,7	2 781,0	0,1	220,6	9,0	84,2	673,8	1 111,1	562,3	348,8	18,5	445,0	81,9	280,8	174,8	16,2	15,0	103,7
		1997	1 363,0	4 933,7	130,5	2 552,8	2,2	339,1	11,9	184,6	829,4	1 583,3	690,5	408,5	10,8	528,8	119,3	619,7	323,7	20,2	1,9	152,5
		1998	1 593,4	5 163,0	159,9	2 611,8	1,6	408,4	22,1	96,0	919,8	1 746,3	723,6	276,7	7,7	646,5	148,4	807,1	383,5	19,3	0,0	226,5
		1999	1 405,1	5 783,0	269,6	2 743,5	3,5	646,9	51,3	134,5	894,1	1 866,9	757,8	357,0	12,3	623,5	83,6	873,8	86,5	21,6	0,0	262,4
		2000	1 680,4	5 921,6	352,5	2 626,7	10,4	624,7	46,5	101,9	1 114,8	2 123,7	775,6	629,9	23,9	413,6	264,8	1 069,2	52,9	20,3	0,0	297,6
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	1996	4 041,0	2 623,2	1 593,7	1 954,9	223,3	158,4	39,4	8,5	1 371,0	431,1	1 281,5	288,2	19,4	108,4	53,8	9,5	704,6	21,7	0,4	6,4
		1997	4 263,6	3 165,7	1 896,1	2 310,6	287,1	187,3	38,9	7,3	1 399,2	510,5	1 267,2	374,9	30,4	102,0	78,3	9,5	493,9	29,5	0,0	25,6
		1998	4 062,8	2 438,1	1 827,9	1 556,8	325,8	142,3	43,5	1,3	1 374,2	549,5	1 180,1	358,4	61,5	145,7	79,3	15,4	324,1	1,9	12,0	17,0
		1999	3 719,9	2 798,7	2 034,0	1 784,2	289,4	177,0	34,7	0,2	1 219,4	627,3	1 037,7	372,3	68,5	197,1	95,4	9,8	42,3	7,9	13,6	49,2
		2000	4 563,8	3 441,2	2 723,2	2 056,3	306,2	213,8	39,8	8,2	1 327,8	984,4	1 103,6	559,1	88,1	333,3	108,4	32,9	62,3	13,5	4,2	63,1
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu, krmivo	1996	1 367,4	5 469,9	981,4	3 158,0	0,1	110,5	0,1	8,3	369,9	278,3	271,1	75,9	1,2	104,7	96,5	94,7	13,7	0,0	0,4	1 903,3
		1997	1 379,2	5 879,0	1 040,3	3 759,2	0,1	145,6	8,8	8,0	285,5	329,6	208,7	72,4	2,8	133,6	73,6	121,2	39,6	2,3	1,0	1 628,1
		1998	1 349,4	5 845,5	898,8	3 940,8	0,0	332,2	0,7	35,3	399,5	345,4	268,4	114,7	21,8	143,8	102,4	84,0	48,7	9,2	0,1	1 165,5
		1999	1 129,9	5 074,0	651,4	3 658,7	0,3	179,9	0,1	7,8	436,6	390,9	212,2

A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit (t)

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		SR		MR		PR		SNS		RZ	
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
0102	Živý skot	1996	11 459	6 778	7 721	5 563	172	81	0	0	737	1 115	48	1 088	1	27	62	1	0	0	31	0
		1997	22 270	1 482	11 361	1 258	0	5	0	2	2 056	216	102	155	1 320	0	0	61	0	0	4 572	0
		1998	18 184	6 910	10 943	735	0	1	29	0	765	6 174	92	427	0	0	0	5 746	41	0	2 019	0
		1999	11 969	5 981	8 280	725	3	0	0	0	1 078	5 257	10	578	437	0	14	4 678	0	0	16	0
		2000	9 134	4 886	6 163	301	0	0	0	5	797	4 580	48	683	101	0	46	3 898	0	0	38	0
0201 - 0202	Hovězí maso	1996	1 775	3 461	543	3 257	0	30	1	37	1 202	10	1 202	2	0	0	0	7	28	0	0	30
		1997	2 435	1 107	990	839	0	4	0	17	1 120	1	499	0	132	0	46	1	22	0	0	88
		1998	1 396	4 903	770	4 501	0	21	0	0	590	381	522	18	0	0	0	253	1	0	0	246
		1999	2 249	3 252	1 167	2 434	0	0	0	436	1 082	380	1 082	113	0	3	0	200	0	0	0	1
		2000	1 476	3 939	467	3 143	0	0	0	20	1 009	753	969	327	0	1	0	129	0	0	0	23
0203	Vepřové maso	1996	861	5 949	521	3 716	0	1 377	1	0	285	856	285	0	0	856	0	0	54	0	0	20
		1997	7 285	2 269	1 785	1 881	0	342	0	0	2 951	39	2 609	0	40	38	0	0	382	0	0	38
		1998	19 060	22 807	629	22 224	0	520	0	0	13 359	63	8 989	0	1 049	62	40	1	4 883	0	0	0
		1999	5 739	16 475	156	15 451	0	48	0	102	5 543	874	3 927	0	0	873	965	1	40	0	0	0
		2000	4 054	13 564	269	13 523	0	0	0	0	3 301	41	2 935	0	0	40	21	1	0	0	0	0
0207	Drůbeží maso	1996	4 350	13 053	3 007	3 524	2	114	1	0	937	3 140	858	1 248	0	1 892	79	0	278	0	0	1 931
		1997	3 858	16 378	2 543	3 700	0	20	0	0	1 083	4 480	1 029	2 110	54	2 349	0	22	147	0	0	6 491
		1998	2 948	11 798	1 825	3 935	0	190	2	0	895	3 004	885	605	8	2 398	2	1	225	0	0	8 106
		1999	4 382	13 730	3 238	2 682	22	0	11	0	1 009	6 248	1 009	1 969	0	4 082	0	183	103	0	22	4 800
		2000	7 147	16 184	3 637	4 247	0	0	76	0	3 370	5 099	3 331	1 091	20	4 007	0	1	46	0	0	6 839
0402	Mléko a smetana zahuštěná	1996	62 378	972	42 925	77	485	0	550	0	3 996	854	3 143	853	57	0	0	1	512	40	11 312	0
		1997	48 011	1 137	22 337	21	72	0	621	0	3 429	1 105	3 231	1 102	68	0	25	3	1 575	0	16 372	0
		1998	50 604	1 062	24 436	35	497	0	239	0	3 350	1 027	2 061	1 025	510	0	81	2	2 291	10	15 255	0
		1999	54 331	1 357	19 066	209	821	0	73	0	4 313	1 128	1 773	1 128	1 221	0	298	0	1 282	20	23 626	0
		2000	56 739	1 300	19 879	92	1 279	0	0	0	5 051	1 205	2 526	1 205	799	0	661	0	33	0	20 812	0
0403	Kysané mléčné výrobky	1996	3 166	3 844	468	3 808	0	0	0	0	2 546	32	2 539	32	7	0	0	0	43	0	109	0
		1997	5 171	4 007	40	4 001	0	0	0	0	4 657	6	3 640	5	0	1	1 017	0	7	0	465	0
		1998	7 317	11 489	40	8 842	0	0	1	0	7 149	2 609	5 441	179	0	1 430	1 708	1 000	20	0	105	0
		1999	9 599	21 975	28	13 972	0	0	0	0	9 570	8 003	9 569	31	0	2 979	1	4 993	0	0	0	0
		2000	10 198	25 529	1	17 369	25	0	0	0	10 047	8 160	10 046	5 146	0	365	0	2 648	0	0	150	0
0405	Máslo	1996	26 542	528	4 967	387	160	0	442	0	1 681	141	778	141	23	0	267	0	15 790	0	551	0
		1997	22 108	1 126	2 655	1 005	0	0	45	0	1 480	121	274	121	103	0	704	0	14 860	0	172	0
		1998	24 682	870	4 057	548	967	0	41	0	1 339	302	131	302	40	0	494	0	14 095	0	1 666	0
		1999	25 551	657	2 482	516	577	0	0	0	2 699	141	43	141	0	0	2 603	0	13 436	0	1 686	0
		2000	22 220	673	3 470	673	237	0	0	0	8 553	0	138	0	0	0	8 335	0	4 838	0	777	0
0406	Sýry a tvaroh	1996	13 465	14 942	805	9 952	97	0	7	254	2 011	4 038	1 689	2 750	19	95	113	1 193	1 121	695	9 208	0
		1997	17 364	10 750	1 043	5 242	111	72	0	118	2 689	4 567	1 932	2 069	57	119	578	2 379	2 582	732	10 095	0
		1998	19 871	11 098	2 248	4 927	299	0	2	158	3 135	5 429	2 074	1 704	141	43	872	3 681	2 100	584	10 782	0
		1999	19 186	15 363	2 085	5 111	626	0	0	144	2 761	9 650	1 619	1 957	130	63	1 007	7 630	210	459	12 092	0
		2000	18 761	16 805	1 902	4 610	227	52	1	92	4 232	11 205	2 665	1 903	161	112	1 381	9 183	134	845	11 412	1
07	Zelenina	1996	84 523	274 468	64 701	185 375	227	14 096	1 729	5	16 578	113 425	12 271	63 007	244	14 807	3 615	23 589	310	290	0	10 364
		1997	82 939	275 969	70 211	157 361	15	13 200	1 059	94	10 043	90 163	5 884	49 593	724	13 198	2 629	22 353	471	100	0	12 392
		1998	43 592	313 328	30 429	183 043	19	12 535	189	24	12 258	103 199	5 768	47 927	1 247	16 739	4 845	31 181	229	133	0	12 733
		1999	95 923	272 207	75 581	148 559	59	11 685	1 208	12	18 298	96 991	10 788	43 823	1 597	14 949	5 591	33 505	186	45	22	14 188
		2000	52 439	329 693	30 744	197 487	41	10 342	694	10	19 584	96 985	7 990	40 774	1 571	12 869	9 014	47 555	257	180	47	12 694
0701	z toho - brambory	1996	8 990	79 071	59	74 232	19	1 347	0	0	8 438	105 529	7 879	49	204	198	184	123	141	0	0	2 847
		1997	2 405	11 602	40	11 572	0	0	0	0	2 117	1	1 140	1	2	0	660	0	98	0	0	29
		1998	2 929	40 045	116	39 955	0	2	0	0	2 682	67	2 491	67	24	0	12	0	0	0	0	22
		1999	6 984	12 776	112	12 261	0	52	0	0	6 624	21	6 372	0	79	0	40	1	8	0	0	467
		2000	3 284	50 512	0	50 021	0	2	0	0	2 816	9	2 451	9	20	0	166	0	88	0	0	482
08	Ovoce	1996	92 282	447 632	88 555	212 208	18	25 736	0	101	2 840	48 538	2 158	17 335	20	18 887	635	8 812	800	1 015	2	187 130
		1997	143 207	440 331	137 758	231 546	163	20 904	80	16	4 463	34 818	3 306	8 165	430	16 861	665	6 861	566	419	2	188 622
		1998	84 167	411 136	78 411	213 989	72	22 844	95	41	4 644	35 988	3 155	8 167	22	21 008	1 300	5 135	577	984	1	156 636
		1999	76 464	464 828	64 315	227 529	52	28 188	53	225	11 372	53 575	7 981	10 597	344	34 974	2 867	5 498	511	811	0	204 784
		2000	151 891	443 264	140 377	237 767	13	32 866	113	31	11 225	48 178	9 549	11 867	640	29 255	852	6 241	116	1 378	0	171 754
080810	z toho - jablka	1996	82 185	49 889	81 448	40 531	0	209	0	7	662	8 448	640	2 503	0	3 374	0	2 233	69	15	6	443
		1997	124 180	47 786	123 646	42 048	0	381	0	0	256	4 851	206	1 452	0	1 235	0	1 699	114	0	0	349
		1998	62 507	39 737	62 255	36 569	0	607	0	0	210	2 258	206	1 030	0	113	5	1 075	0	0	0	894
		1999	53 131	40 325	46 305	37 966	0	885	0	217	6 730	762	4 645	242	0	4	2 062	516	96	8	0	1 202
		2000	129 440	46 700	124 691	45 530	0	545	20	1	4 749	915	4 605	546	0	20	144	349	0	0	0	225
10	Obiloviny s výjimkou rýže	1996	102 266	414 069	5 020	319 885	0	43 177	1 597	923	95 078	45 836	36 333	5 785	1	39 913	40 616	132	522	2 512	3	0
		1997	16 038	537 958	7 672	392 200	0	847	681	423	7 316	145 659	5 982	48 364	10	96 860	1 235	240	331	827	0	160
		1998	212 001	227 688	64 699	10 266	1	401	6 036	0	140 983	212 170	9 737	179 000	368	33 028	116 597	120	139	4 407	0	9
		1999	774 362	153 962	251 442	2 089	1	138	9 672	0	437 771	151 591	2 857	146 970	21	4 219	134 778	231	75 330	172	0	115
		2000	1 056 099	86 081	142 444	47 142	636	296	3 415	0	420 799	38 588	27 860	37 086	488	3 680	317 481	4	488 312	23	202	65
1101	Pšeničná mouka	1996	22 715	2 215	0	115	0	0	0	0	20 068	2 058	20 068	2 058	0	0	0	0	973	0	2	0
		1997	9 455	191	1	191	0	0	0	0	2 244	0	574	0	0	0	1 620	0	7 100	0	71	0
		1998	6 121	974	49	74	1 113	0	0	0	3 590	885	687	2	16	883	2 881	0	1 171	15	0	0
		1999	21 190	303	1	196	2 407	0	0	0	11 304	106	8 044	101	7	0	3 247	5	4 033	0	3 207	0
		2000	60 830	253	1	205	0	0	0	1	55 008	46	23 136	0	0	22	31 595	24	3 260	0	2 526	0
1107	Slad	1996	130 863	1 892	24 200	52	16 435	0	8 279	0	51 087	1 791	1 965	1 791	18	0	32 225	0	4 229	0	22 573	0
		1997	136 763	32	15 821	32	9 793	0	8 471	0	58 237	0	2 130	0	466	0	39 675	0	13 110	0	17 815	0
		1998	162 060	4 636	13 339	673	5 240	0	10 100	0	59 613	3 963	18	3 963	40	0	32 991	0	16 772	0	48 363	0
		1999	160 343	1 027	10 250	527	6 735	0	8 803	0	84 727	501	102	501	44	0	58 529	0	25 104	0	17 150	0
		2000	208 937	4 033	13 767	1 256	6 695	0	3 803	0	151 260	2 777	660	2 777	2 500	0	124 736	0	15 904	0	10 220	0
1205 - 1206	Semena řepky a slunečnice	1996	134 375	25 672	91 739	196	0	265	0	0	41 938	24 282	39 635	24 235	290	46	1 970	0	1	830	0	51
		1997	104 516	12 567	98 182	124	0	687	520	12	5 802	11 315	316	11 312	3 345	3	2 141	0	8	384	0	38
		1998	74 531	20 306	59 208	161	0	847	90	0	15 221	19 232	14 919	19 209	23	23	279	0	10	0	0	40
		1999	421 093	16 632	383 727	294	0	704	2 966	0	34 317	15 564	33 458	15 421	0	58	859	30	42	0	0	51
		2000	458 086	28 889	437 971	401	0	638	136	0	19 941	27 838	87	24 893	0	2 782	19 813	140	0	1	0	12
1210	Chmel	1996	6 702	459	4 471	204	1 744	87	0	0	58	117	40	117	7	0	8	0	116	0	9	114
		1997	5 490	148	3 129	134	1 790	8	5	0	172	6	90	6	26	0	19	0	158	0	38	0
		1998	4 995	297	2 340	231	1 871	0	0	0	344	66	76	66	27	0	122	0	166	0	187	0
		1999	4 987	517	2 418	399	1 779	0	5	0	383	118	98	81	32	0	231	37	175	0	175	0
		2000	4 044	281	1 589	140	1 835	0	0	0	154	141	123	27	20	0	2	113	247	0	247	0
1512 - 1514	Slunečnicový a řepkový olej	1996	29 809	13 103	536	5 527	0	0	100	0	28 504	7 332	2 425	7 103	13	0	20 077	0	324	0	115	0
		1997	22 902	14 998	207	7 301	36	1	0	0	19 856	7 695	4 625	7 516	59	179	15 069	0	2 386	0	133	0
		1998	20 403	25 038	187	12 911	0	0	0	0	18 139	12 127	7 095	12 109	16	0	9 439	18	1 027	0	53	0
		1999	21 758	24 168	133	13 322	4	0	0	0	20 920	10 667	8 029	10 522	1 032	143	10 075	1	187	0	187	0
		2000	35 226	30 336	189	19 367	0	0	0	0	31 072	10 968	23 362	10 795	4 484	1	2 122	0	55	1	55	0
1517	Margarín a ostatní jedlé tuky	1996	26 060	3 041	4 507	2 966	0	2	0	0	16 864	72	16 818	72	0	0	47	0	1 897	0	388	0
		1997	30 813	3 188	4 185	3 092	0	16	0	0	22 176	79	21 766	78	403	1	8	0	2 163	0	169	0
		1998	30 908	3 715	1 762	2 941	18	12	0	0	21 105	618	17 079	581	2 255	0	1 762	37	5 432	0	25	0
		1999	36 547	6 428	47	3 441	5	2	0	0	20 948	2 880	16 392	2 260	2 572	0	1 794	630	12 583	0	34	0
		2000	23 759	8 647	19	5 275	0	3	0	0	21 205	3 105	15 195	2 655	3 406	73	2 437	377	838	0	0	0
1701	Cukr	1996	28 579	5 199	911	4 975	0	3	0	0	27 061	126	14 954	121	0	5	12 107	0	23	10	4	0
		1997	129 545	926	12 247	17	100	4	0	0	42 592	793	5 715	740	1	4	36 846	50	66 065	0	813	0
		1998	76 588	35 579	11 376	823	9 177	5	0	0	14 483	30 566	1 934	18 957	2 526	1	8 073	11 607	38 222	0	94	2
		1999	15 491	30 304	8 115	3 211	49	2	0	0	5 845	21 375	3 944	2 985	108	0	394	18 390	1	0	19	2
		2000	62 755	27 624	12 415	8 698	0	3	0	0	3 485	8 475	350	3 944	267	0	1 089	4 530	40 683	0	1 000	3
1902	Těstoviny	1996	36 184	6 505	1 505	4 278	1	28	23	37	2 678	2 003	2 612	1 500	6	5	54	498	29 232	0	343	156
		1997	35 971	6 299	1 244	4 522	0	5	19	27	3 124	1 358	2 516	929	0	24	594	406	29 302	0	314	386
		1998	26 821	5 546	1 087	4 184	0	8	0	0	4 242	984	3 591	984	221	0	430	0	18 218	0	265	360
		1999	14 936	6 718	529	4 686	60	2	0	6	4 944	1 293	4 433	1 268	222	6	249	7	5 039	33	63	687
		2000	17 057	8 549	804	5 217	41	3	0	16	5 342	1 857	5 049	1 723	33	8	211	122	5 882	32	158	1 265
1905	Pekařské zboží	1996	22 579	16 214	1 141	6 668	18	484	8	3	13 446	8 716	12 432	6 431	265	1 371	666	878	5 087	134	1 648	0
		1997	26 565	19 048	1 135	7 755	7	584	3	4	18 221	10 269	13 230	6 725	1 796	1 970	3 101	1 541	4 940	174	1 487	18
		1998	23 335	21 655	1 406	9 002	33	575	20	8	18 327	11 826	12 787	6 097	2 108	1 886	3 269	3 667	1 393	174	1 553	26
		1999	19 140	28 997	1 463	11 209	36	671	5	2	16 439	16 962	11 239	7 308	1 614	2 208	2 386	6 967	237	170	1 391	59
		2000	25 138	33 271	1 757	11 258	25	719	2	3	21 604	20 885	14 224	9 017	1 270	2 232	5 524	9 084	324	177	1 414	59
2009	Ovocné a zeleninové šťávy	1996	14 477	64 202	4 699	40 039	0	1 220	50	25	7 896	15 760	7 753	614	5	14 191	65	543	1 329	83	1 103	6 899
		1997	25 171	68 960	12 653	31 248	0	1 235	175	4	11 243	28 860	10 409	496	58	25 990	721	2 153	724	0	136	8 162
		1998	25 327	65 134	14 202	27 776	38	481	126	1	10 206	30 561	9 538	146	115	28 957	421	1 333	519	0	123	6 335
		1999	21 693	43 230	16 349	19 730	0	492	50	2	5 109	15 829	4 898	432	8	14 544	68	576	12	274	50	6 518
		2000	26 293	35 811	19 099	18 798	0	352	37	0	6 656	8 741	5 833	1 581	26	5 546	646	1 417	238	0	111	7 875
2202	Limonády (hl)	1996	641 058	284 564	38 498	212 427	1	36	4	1 179	559 338	68 714	550 404	3 125	669	59 344	8 087	1 975	38 698	120	1 853	175
		1997	670 729	170 720	143 534	121 932	196	18	221	972	505 525	39 088	491 737	4 321	7 555	27 967	3 406	3 870	14 524	207	1 521	0
		1998	568 882	264 826	255 099	192 453	84	16	0	400	297 670	62 659	275 134	7 104	14 524	47 490	5 304	4 267	7 345	4	0	641
		1999	667 921	330 811	455 824	225 562	650	80	173	0	202 998	93 529	181 309	22 826	13 670	58 048	4 171	2 520	3 377	47	1 602	709
		2000	1 532 490	615 701	1 205 268	277 206	3 821	308	398	6 316	308 101	319 473	280 278	244 484	15 936	51 085	409	6 020	4 938	16	1 701	1 081
2203	Pivo (hl)	1996	1 860 058	162 950	896 094	88 446	78 744	74	13 552	0	599 726	32 436	564 824	32 407	7 057	0	20 926	29	236 945	0	14 582	144
		1997	2 086 367	135 874	1 057 775	51 691	92 504	36	14 795	1	573 534	48 926	527 145	48 922	10 841	0	29 878	4	287 250	28	25 459	867
		1998	1 759 165	142 564	931 262	23 772	101 736	17	14 316	0	476 925	55 759	408 480	55 750	10 609	0	36 893	0	178 349	0	21 866	1 475
		1999	1 410 157	156 779	884 014	36 754	102 394	52	12 111	5	362 883	72 770	293 492	72 770	14 002	0	42 042	0	17 201	2	5 165	1 274
		2000	2 014 381	165 847	1 212 825	43 584	186 666	36	14 154	0	535 007	89 145	330 861	89 145	38 200	0	156 173	0	23 715	0	8 029	1 279
2204	Víno (hl)	1996	8 048	459 310	5 229	277 145	206	481	62	1 033	1 997	144 950	1 990	78 217	2	52 633	3	3	294	24 274	222	0
		1997	9 274	696 169	4 202	491 838	265	1 195	60	13	3 674	161 767	3 342	97 469	20	53 382	129	6	110	27 652	647	0
		1998	10 162	482 173	4 260	258 497	321	575	199	3	3 959	201 138	3 523	97 654	18	93 313	417	51	236	118	228	0
		1999	12 080	515 456	3 555	276 247	117	1 058	90	6	6 067	224 621	5 043	72 619	0	128 617	1 015	52	514	4 332	856	1 132
		2000	28 067	632 095	3 307	334 820	411	2 000	47	12	22 915	278 687	16 593	50 479	5 083	215 758	626	80	5	6 343	899	2 130
2207 - 2208	Ethylalkohol a destiláty (hl)	1996	382 727	116 299	57 570	99 925	1 630	10 927	1 093	13	202 171	4 100	190 824	5 388	5 889	360	2 829	1	109 354	163	0	415
		1997	256 751	184 879	120 660	166 392	328	13 379	392	47	117 406	2 881	113 451	2 263	561	536	13	45	8 305	109	0	1 748
		1998	131 120	138 876	41 660	121 011	1 281	9 994	692	1	127 033	5 333	110 306	4 837	630	127	446	314	174	191	0	2 240
		1999	128 524	146 389	14 693	121 010	362	13 721	638	1	111 285	5 705	109 980	4 302	170	287	1 109	1 084	290	315	24	3 905
		2000	127 160	134 608	15 194	106 189	296	15 986	893	53	108 220	7 891	106 475	3 949	1 023	267	718	3 516	1 031	510	17	3 721

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.4/04 - Vývoz a dovoz vybraných komodit tvořících hlavní podíl na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR

Vývoz						Dovoz					
CN	Název	1999		2000		CN	Název	1999		2000	
		mil. Kč	%	mil. Kč	%			mil. Kč	%	mil. Kč	%
1001	Pšenice a sourež	1 737,1	5,3	3 499,6	8,9	2304	Sojové šroty	2 612,0	4,5	3 538,0	5,8
0402	Sušené a kondenzované mléko	2 324,2	7,1	3 170,8	8,1	2106	Přípravky potravinářské ost.	3 040,9	5,3	3 279,0	5,4
1205	Semena řepky	2 480,0	7,6	2 622,1	6,7	1905	Pekařské výrobky	1 915,2	3,3	2 149,2	3,5
2203	Pivo	2 307,4	7,1	2 328,9	5,9	1806	Kakaový prášek, čokoláda a čokoládové výrobky	2 057,3	3,6	2 045,9	3,3
1107	Slad	1 151,5	3,5	1 623,5	4,1	0805	Citrusové plody	1 743,8	3,0	1 734,9	2,8
2202	Nápoje nealkoholické	684,3	2,1	1 420,3	3,6	0901	Káva	1 883,4	3,3	1 612,1	2,6
0406	Sýry a tvaroh	1 403,6	4,3	1 409,2	3,6	0803	Banány	1 657,0	2,9	1 507,9	2,5
1905	Pekařské zboží	1 009,5	3,1	1 138,1	2,9	0406	Sýry a tvaroh	1 066,3	1,8	1 205,3	2,0
0405	Máslo	1 102,1	3,4	1 123,8	2,9	1604	Přípravky, konzervy z ryb	1 030,9	1,8	1 102,9	1,8
0301	Ryby živé	778,2	2,4	794,4	2,0	2208	Destiláty	1 104,0	1,9	1 065,8	1,7
2306	Pokrutiny po extrakci olejů (ne sójových)	515,0	1,6	758,7	1,9	1901	Přípravky potravinářské z mouky, krupice a škrobu	927,5	1,6	1 055,3	1,7
1210	Chmel	936,7	2,9	756,7	1,9	2204	Vína a mošt vinný	736,5	1,3	1 020,9	1,7
1602	Přípravky, konzervy z masa, drobů a krve	636,2	1,9	716,7	1,8	2008	Ovoce konzervované	1 128,7	2,0	981,2	1,6
1806	Kakaový prášek, čokoláda a čokoládové výrobky	643,1	2,0	683,1	1,7	0702	Rajčata čerstvá	852,4	1,5	974,6	1,6
1701	Cukr	148,3	0,5	533,5	1,4	2101	Výtažky, esence, koncentráty z kávy, čaje	974,2	1,7	967,3	1,6
1517	Margarin a ostatní jedlé tuky	917,0	2,8	523,2	1,3	0304	Ryby opracované	840,5	1,5	952,6	1,6
0207	Drůbež chlazená nebo zmrazená	313,5	1,0	519,5	1,3	2009	Šťávy a směsi šťáv	960,7	1,7	859,5	1,4
0102	Živý skot	622,8	1,9	467,6	1,2	0603	Květiny řezané	765,2	1,3	833,6	1,4
2208	Destiláty	383,5	1,2	442,7	1,1	0207	Ddrůbež clazená nebo zmrazená	716,6	1,2	822,1	1,3
1704	Cukrovinky neobsahující kakao	394,2	1,2	425,5	1,1	0203	Vepřové maso	572,8	1,0	740,2	1,2
0203	Vepřové maso	233,9	0,7	243,8	0,6	0707	Okurky čerstvé	708,7	1,2	730,5	1,2
Celkem		20 722,1	63,4	25 201,7	64,3	Celkem		27 294,6	47,3	29 178,8	47,7

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.5/01 - Tržní ceny zemědělských kultur podle velikosti prodávaných pozemků za období 1993 - 2000

Ukazatel		Velikostní kategorie prodávané půdy (ha)								
		do 0,10	0,10 - 0,25	0,25 - 0,50	0,50 - 1,00	1,00 - 2,00	2,00 - 5,00	5,00 - 10,00	nad 10,00	celkem
Zemědělská kultura - druh prodávané půdy (Kč/m^2)	orná půda	186,29	118,25	65,24	85,19	34,44	29,56	11,81	5,48	34,53
	louka	41,54	35,55	24,97	12,35	7,22	3,23	2,15	2,44	6,60
	pastvina	40,47	38,29	42,52	19,96	7,69	29,72	15,14	1,82	27,01
	zahrada	108,11	106,04	57,02	31,98	17,61	18,54	17,39	8,43	74,65
	ovocný sad	119,77	88,23	58,43	64,32	48,93	16,04	0,00	0,00	63,98
	vinice	13,82	72,31	24,39	10,38	0,00	0,00	0,00	0,00	28,67
	chmelnice	0,00	0,00	13,76	5,64	7,23	8,73	10,87	0,00	8,97
	zemědělská půda celkem	119,01	92,86	51,99	58,74	24,87	18,89	7,25	4,48	27,21
	les	64,95	57,30	23,35	14,72	9,39	8,87	6,94	11,28	11,74
Uskutečněný prodej (%)	počet prodejů	59,81	17,96	7,88	5,87	3,94	2,84	1,05	0,65	100,00
	výměra prodané půdy	4,43	5,69	5,65	8,46	11,29	17,99	16,18	30,31	100,00

Pramen: Výběrové šetření VÚZE o tržních cenách zemědělské půdy (grant NAZV)

Zpracoval: I. Klímová, J. Hrdina (VÚZE)

A4.1/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě podle podnikatelských forem (mil. Kč)

Ukazatel	Rok	Zemědělská družstva	Obchodní společnosti	Fyzické osoby	Celkem
Hrubá zemědělská produkce1)	1999	-	-	-	77 798
	2000	-	-	-	74 269
v tom - rostlinná produkce	1999	-	-	-	36 250
	2000	-	-	-	33 700
- živočišná produkce	1999	-	-	-	41 548
	2000	-	-	-	40 569
Tržby za prodej zboží	1999	1 844	3 100	317	5 261
	2000	1 601	2 586	658	4 845
Tržby za prodej výrobků a služeb	1999	32 828	43 902	15 573	92 303
	2000	30 493	48 855	17 137	96 485
Výkony2)	1999	35 243	46 947	15 573	97 763
	2000	33 300	52 029	17 137	102 466
Výnosy celkem3)	1999	44 339	60 257	18 450	123 046
	2000	42 542	66 740	20 015	129 297
Náklady vynaložené na prodané zboží	1999	1 495	2 680	349	4 524
	2000	1 356	2 297	672	4 325
Výkonová spotřeba4)	1999	21 928	30 994	12 568	65 490
	2000	20 575	33 752	13 400	67 727
Osobní náklady	1999	10 422	12 818	1 723	24 963
	2000	9 363	13 629	1 528	24 520
Odpisy investičního majetku	1999	4 549	6 000	2 380	12 929
	2000	4 132	6 178	2 459	12 769
Náklady celkem5)	1999	45 107	61 380	17 974	124 461
	2000	41 193	64 857	18 891	124 941
Obchodní marže	1999	349	420	-32	737
	2000	245	289	-14	520
Účetní přidaná hodnota	1999	13 664	16 373	2 973	33 010
	2000	12 970	18 566	3 723	35 259
Majetek celkem	1999	70 305	93 019	36 160	199 484
	2000	63 186	90 364	40 279	193 829
Hmotný investiční majetek	1999	39 577	54 102	26 429	120 108
	2000	35 571	51 360	29 607	116 538
Zásoby	1999	15 839	20 199	5 666	41 704
	2000	14 978	20 174	6 027	41 179
Pohledávky celkem	1999	6 776	10 298	2 608	19 682
	2000	6 047	9 814	2 352	18 213
Peněžní prostředky6)	1999	2 098	2 374	1 252	5 724
	2000	2 300	3 395	2 068	7 763
Kapitál celkem	1999	70 305	93 019	36 160	199 484
	2000	63 186	90 364	40 279	193 829
Vlastní jmění	1999	29 490	51 283	25 925	106 698
	2000	29 455	55 129	32 520	117 104
Cizí zdroje	1999	40 551	41 365	10 235	92 151
	2000	33 460	34 723	7 759	75 942
Závazky celkem	1999	32 389	28 664	4 160	65 213
	2000	26 708	24 075	2 932	53 715
Úvěry	1999	7 724	11 861	5 733	25 318
	2000	6 261	9 100	4 699	20 060

1) Za celé zemědělství ve stálých cenách roku 1989.

2) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků a služeb.

3) U fyzických osob příjmy celkem.

4) U fyzických osob = nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.

5) U fyzických osob výdaje celkem.

6) U zemědělských družstev a obchodních společností finanční majetek.

Pramen: Výběrové šetření FADN;

ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce a souhrnný zemědělský účet v České republice za rok 1999;

Hrubá zemědělská produkce v České republice za rok 2000

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.1/02 - Hrubá zemědělská produkce (mil. Kč ve s. c. 1989)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
Hrubá zemědělská produkce	108 633	80 916	76 803	77 351	77 798	74 269
v tom - rostlinná produkce	44 694	36 438	35 138	34 535	36 250	33 700
- živočišná produkce	63 939	44 478	41 665	42 816	41 548	40 569

Pramen: ČSÚ - Statistická ročenka 1992; Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1996, 1997;
Hrubá zemědělská produkce a konečná zemědělská produkce v ČR za rok 1998;
Hrubá zemědělská produkce a souhrnný zemědělský účet v České republice za rok 1999;
Hrubá zemědělská produkce v České republice za rok 2000

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.1/03 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1996	1997	1998	1999	2000
Tržby za prodej zboží	4 565	4 796	3 628	5 261	4 845
Tržby za prodej výrobků a služeb	96 564	98 902	95 904	92 303	96 485
Výkony1)	105 067	105 607	100 141	97 763	102 466
Výnosy celkem2)	123 382	126 142	121 240	123 046	129 297
Náklady vynaložené na prodané zboží	3 858	4 001	3 101	4 524	4 325
Výkonová spotřeba3)	66 863	68 261	64 510	65 490	67 727
Osobní náklady	25 757	25 840	24 952	24 963	24 520
Odpisy investičního majetku	11 788	11 722	11 852	12 929	12 769
Náklady celkem4)	123 122	126 513	121 024	124 461	124 941
Obchodní marže	707	795	527	737	520
Účetní přidaná hodnota	38 911	38 141	36 158	33 010	35 259
Hospodářský výsledek5)	-498	-1 262	-648	-2 229	3 409
Majetek celkem	202 380	196 967	201 889	199 484	193 829
Hmotný investiční majetek	123 708	120 271	125 496	120 108	116 538
Zásoby	41 310	41 097	40 645	41 704	41 179
Pohledávky celkem	21 323	20 859	17 531	19 682	18 213
Peněžní prostředky6)	5 346	4 697	6 945	5 724	7 763
Kapitál celkem	202 380	196 967	201 889	199 484	193 829
Vlastní jmění	90 618	91 205	109 881	106 698	117 104
Cizí zdroje	111 762	105 177	91 269	92 151	75 942
Závazky celkem	84 139	76 639	66 971	65 213	53 715
Úvěry celkem	25 083	26 964	23 106	25 318	20 060

1) U fyzických osob v letech 1996, 1997 = příjmy za prodej výrobků a služeb + ostatní příjmy,
v letech 1998, 1999, 2000 = příjmy za prodej výrobků a služeb.

2) U fyzických osob příjmy celkem.

3) U fyzických osob v letech 1996, 1997 = nákup materiálu + provozní režie,
v letech 1998, 1999, 2000 = nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.

4) U fyzických osob výdaje celkem.

5) U fyzických osob po odpočtu odměny podnikatele a jeho rodiny.

6) U právnických osob finanční majetek.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.2/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Tržby za prodej zboží	1 467	1 417	1 833	1 521	1 799	1 592
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	26 116	26 985	25 962	28 738	26 045	27 782
Změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	-687	-129	-138	-405	-429	-261
Aktivace	2 608	2 613	1 939	2 272	2 275	2 401
Tržby z prodeje investičního majetku a materiálu	2 202	2 264	2 253	2 266	2 215	2 254
Ostatní provozní výnosy	1 956	2 982	2 107	3 291	2 062	3 157
Zúčtování rezerv a časového rozlišení provozních výnosů	97	84	134	138	130	110
Zúčtování opravných položek do provozních výnosů	78	82	73	133	77	108
Převod provozních výnosů	0	7	0	-1	0	3
Provozní výnosy	33 837	36 305	34 163	37 953	34 174	37 146
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 189	1 200	1 585	1 351	1 498	1 382
Spotřeba materiálu a energie	13 804	14 467	13 842	15 324	13 821	14 840
Služby	3 641	3 741	4 487	4 530	4 101	4 199
Osobní náklady	8 291	8 286	7 580	8 017	7 940	8 110
Daně a poplatky	624	536	510	520	571	523
Odpisy investičního majetku	3 619	3 657	3 548	3 634	3 580	3 622
Zůstatková cena prodaného investičního majetku a materiálu	1 823	1 836	1 902	1 893	1 848	1 836
Ostatní provozní náklady	722	809	656	680	706	755
Tvorba rezerv a časového rozlišení provozních nákladů	84	165	161	460	138	307
Zúčtování opravných položek do provozních nákladů	169	211	119	274	133	239
Převod provozních nákladů	0	0	-5	6	-2	3
Provozní náklady	33 966	34 908	34 385	36 689	34 334	35 816
Provozní hospodářský výsledek	-129	1 397	-222	1 264	-160	1 330
Tržby z prodeje cenných papírů a vkladů	153	233	223	206	182	215
Výnosy z finančních investic	28	23	16	14	23	20
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	1	1	2	2	2	1
Ostatní finanční výnosy	256	239	331	259	290	249
Zúčtování rezerv do finančních výnosů	0	2	1	2	0	2
Zúčtování opravných položek do finančních výnosů	0	7	0	3	0	5
Výnosové úroky	308	260	307	226	308	242
Převod finančních výnosů	0	0	0	0	0	0
Finanční výnosy	746	765	880	712	805	734
Prodané cenné papíry a vklady	277	282	240	200	255	237
Nákladové úroky	931	721	1 045	727	980	721
Ostatní finanční náklady	350	312	427	331	387	323
Tvorba rezerv na finanční náklady	1	5	3	10	1	7
Zúčtování opravných položek do finančních nákladů	50	34	12	7	33	22
Převod finančních nákladů	0	-2	0	2	0	0
Finanční náklady	1 609	1 352	1 727	1 277	1 656	1 310
Hospodářský výsledek z finančních operací	-863	-587	-847	-565	-851	-576
Daň z příjmů za běžnou činnost	5	35	7	27	5	31
Hospodářský výsledek za běžnou činnost	-997	775	-1 076	672	-1 016	723
Mimořádné výnosy	691	578	591	594	639	583
Mimořádné náklady	302	157	171	151	237	155
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	1	2	1	6	4	4
Mimořádný hospodářský výsledek	388	419	419	437	398	424
Převod podílu na hospodářském výsledku společníkům (+/-)	2	0	7	1	3	0
Hospodářský výsledek za účetní období	-611	1 194	-664	1 108	-621	1 147
Hospodářský výsledek před zdaněním	-603	1 231	-649	1 142	-609	1 182
Výnosy celkem	35 274	37 648	35 634	39 259	35 618	38 463
Náklady celkem	35 885	36 454	36 298	38 151	36 239	37 316
Obchodní marže	278	217	248	170	301	210
Výkony	28 037	29 469	27 763	30 605	27 891	29 922
Výkonová spotřeba	17 445	18 208	18 329	19 854	17 922	19 039
Účetní přidaná hodnota	10 870	11 478	9 682	10 921	10 270	11 093

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.2/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Aktiva (majetek) celkem	55 931	55 917	55 008	53 155	55 250	54 115
Pohledávky za upsané vlastní jmění	18	21	84	96	48	57
Stálá aktiva	35 815	34 349	34 863	32 271	35 188	32 970
Nehmotný investiční majetek	3	3	11	-11	8	-4
Hmotný investiční majetek	31 485	31 479	31 994	30 212	31 588	30 550
z toho - pozemky	289	393	512	525	403	467
- budovy a stavby	21 755	21 958	21 408	20 301	21 515	20 910
- stroje a zařízení	5 859	5 540	6 589	6 143	6 167	5 785
- trvalé porosty	232	196	387	298	301	244
- základní stádo	2 255	2 495	2 172	2 287	2 204	2 377
- nedokončené investice	1 022	865	717	579	894	777
Finanční investice	4 327	2 867	2 858	2 070	3 592	2 424
Oběžná aktiva	19 661	20 641	19 439	19 637	19 484	20 049
Zásoby	12 601	13 255	11 945	11 867	12 200	12 461
z toho - materiál	1 369	1 366	1 107	1 221	1 237	1 288
- nedokončená výroba	2 123	2 389	2 297	2 442	2 193	2 396
- výrobky	4 236	4 346	4 038	3 845	4 105	4 039
- zvířata	4 662	4 946	4 315	4 231	4 457	4 554
- zboží	122	80	130	57	131	77
Dlouhodobé pohledávky	296	253	516	242	396	298
z toho - po lhůtě splatnosti	68	62	83	70	75	68
Krátkodobé pohledávky	5 095	5 098	5 574	5 531	5 351	5 288
z toho - po lhůtě splatnosti	1 869	1 970	1 638	2 045	1 828	2 018
Finanční majetek	1 669	2 035	1 404	1 997	1 537	2 002
Ostatní aktiva	437	906	622	1 151	530	1 039

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.2/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Pasiva (kapitál) celkem	55 931	55 917	55 008	53 155	55 250	54 115
Vlastní jmění (vlastní kapitál)	23 461	26 066	30 327	32 429	26 415	28 817
Základní jmění	14 654	14 652	27 947	28 012	20 593	20 919
Kapitálové fondy	1 466	1 843	1 524	1 262	1 527	1 545
Fondy ze zisku	9 220	9 895	2 483	2 666	6 036	6 272
v tom - zákonný rezervní fond	695	744	1 264	1 472	959	1 092
- nedělitelný fond	2 548	2 728	111	114	1 401	1 402
- statutární a ostatní fondy	5 977	6 423	1 108	1 080	3 676	3 778
Hospodářský výsledek minulých let	-1 268	-1 518	-963	-619	-1 120	-1 066
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-1 737	-1 944	-1 808	-1 787	-1 762	-1 856
Hospodářský výsledek běžného účetního období	-611	1 194	-664	1 108	-621	1 147
Cizí zdroje (cizí kapitál)	32 260	29 611	24 462	20 425	28 613	25 025
Rezervy	348	435	497	910	424	675
Dlouhodobé závazky	19 070	17 775	9 289	7 465	14 435	12 567
z toho - po lhůtě splatnosti	2 789	2 888	1 190	1 159	2 085	2 013
Krátkodobé závazky	6 697	5 860	7 662	6 697	7 215	6 350
z toho - po lhůtě splatnosti	1 597	1 792	2 019	2 462	1 882	2 184
Bankovní úvěry a výpomoci	6 145	5 541	7 014	5 353	6 539	5 433
v tom - dlouhodobé	4 738	4 308	5 012	4 193	4 815	4 184
- běžné	1 397	1 216	1 920	1 092	1 680	1 195
- krátkodobé finanční výpomoci	10	17	82	68	44	54
Ostatní pasiva	210	240	219	301	222	273

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.2/04 - Základní ukazatele podniků právnických osob hospodařících na půdě (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Tržby za prodej zboží	1 349	1 362	1 411	1 195	1 799	1 592
Tržby za prodej výrobků a služeb	23 689	27 185	27 543	27 258	26 045	27 782
Výkony	25 950	29 870	29 636	28 788	27 891	29 922
Výnosy celkem	31 161	35 840	36 321	35 468	35 618	38 463
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 140	1 144	1 204	997	1 498	1 382
Výkonová spotřeba	15 338	18 555	18 841	17 937	17 922	19 039
Osobní náklady	7 344	8 258	8 440	8 210	7 940	8 110
Odpisy investičního majetku	3 126	3 263	3 197	3 178	3 580	3 622
Náklady celkem	31 074	36 076	37 056	35 508	36 239	37 316
Obchodní marže	209	218	207	198	301	210
Účetní přidaná hodnota	10 821	11 533	11 002	11 049	10 270	11 093
Hospodářský výsledek za účet. období	87	-236	-735	-40	-621	1 147
Majetek celkem	51 755	57 364	57 249	55 531	55 250	54 115
Hmotný investiční majetek	30 855	33 422	33 421	32 614	31 588	30 550
Zásoby	11 357	12 566	12 933	12 441	12 200	12 461
Pohledávky celkem	4 938	6 494	6 234	5 380	5 747	5 586
Finanční majetek	1 593	1 346	1 247	1 468	1 537	2 002
Kapitál celkem	51 755	57 364	57 249	55 531	55 250	54 115
Vlastní jmění	20 624	23 500	23 769	25 663	26 415	28 817
Cizí zdroje	30 895	33 593	33 279	29 616	28 613	25 025
Závazky celkem	26 422	27 209	25 815	23 132	21 650	18 917
Úvěry celkem	4 223	6 021	7 144	6 144	6 539	5 433

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.2/05 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem[1)]	1999	20 864	19 678	19 511	19 459	19 622
	2000	23 371	20 142	18 819	21 655	20 534
z toho - nákup materiálu	1999	10 600	10 677	9 835	8 871	9 586
	2000	12 861	11 089	10 149	9 865	10 460
- nákup zboží	1999	25	178	172	653	381
	2000	655	28	109	1 671	730
- mzdy	1999	510	655	1 014	1 597	1 184
	2000	446	412	756	1 576	974
- platby do fondů	1999	678	597	638	775	697
	2000	708	577	512	900	687
- provozní režie	1999	5 620	4 600	4 958	4 625	4 804
	2000	5 210	4 579	4 406	4 644	4 601
- odpisy	1999	3 150	2 775	2 527	2 489	2 598
	2000	3 003	2 876	2 474	2 692	2 673
Příjmy celkem	1999	21 928	20 458	20 452	19 511	20 142
	2000	24 951	21 366	19 746	23 070	21 755
z toho - prodej zboží	1999	114	159	185	559	346
	2000	778	33	93	1 612	715
- prodej výrobků a služeb	1999	19 759	18 190	17 558	15 738	17 001
	2000	22 011	18 835	17 308	18 951	18 627
v tom - tržby z RV	1999	10 347	10 586	10 333	10 059	10 248
	2000	11 225	10 837	10 342	13 571	11 714
- tržby z ŽV	1999	8 062	6 564	6 131	4 518	5 617
	2000	9 481	6 992	6 037	3 784	5 686
- ostatní tržby	1999	1 350	1 040	1 094	1 161	1 136
	2000	1 305	1 006	929	1 596	1 227
- ostatní příjmy	1999	1 911	1 817	2 270	2 617	2 330
	2000	1 967	2 124	2 053	2 322	2 157
Rozdíl příjmů a výdajů	1999	1 064	780	941	52	520
	2000	1 580	1 224	927	1 415	1 221

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

A4.2/06 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem	1999	63 378	48 996	43 337	29 442	39 476
(aktiva)	2000	74 266	50 409	43 459	33 300	43 782
z toho - hmotný investiční majetek	1999	48 569	37 272	32 324	20 193	28 853
	2000	57 429	37 532	32 424	23 066	32 182
z toho - pozemky	1999	20544	12465	7536	2745	7155
	2000	26717	13393	8942	4895	9879
- budovy a stavby	1999	16 134	14 851	15 571	9 729	12 836
	2000	17 518	14 232	14 225	9 356	12 725
- stroje a zařízení	1999	9 355	8 486	7 984	7 009	7 726
	2000	10 325	8 112	7 486	8 085	8 086
- trvalé porosty	1999	143	83	16	0	29
	2000	205	3	5	56	43
- základní stádo	1999	2 360	1 355	1 143	633	1 041
	2000	2 630	1 780	1 744	674	1 436
- zásoby	1999	9 457	7 304	6 258	5 182	6 186
	2000	9 889	7 779	6 241	5 445	6 551
z toho - materiál	1999	661	799	593	770	711
	2000	784	600	539	652	615
- nedokončená výroba,	1999	8 796	6 505	5 628	4 373	5 465
výrobky, zvířata	2000	8 976	7 155	5 687	4 757	5 901
- pohledávky	1999	2 221	2 011	3 054	3 098	2 847
	2000	2 547	2 316	2 633	2 590	2 556
- peněžní prostředky[1)]	1999	2 993	2 177	1 380	800	1 367
	2000	4 002	2 533	1 842	2 067	2 248
Součet závazků	1999	5 600	8 052	12 128	12 566	11 174
(cizí zdroje)	2000	4 406	6 312	9 732	9 155	8 434
z toho - závazky	1999	1 291	2 711	4 164	5 987	4 541
	2000	1 563	1 938	3 760	3 606	3 187
- úvěry	1999	4 040	5 248	7 426	6 205	6 259
	2000	2 779	4 318	5 679	5 504	5 108
Rozdíl majetku a závazků	1999	57 778	40 944	31 209	16 876	28 302
(vlastní jmění)	2000	69 860	44 097	33 727	24 145	35 348

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

A4.2/07 - Základní ukazatele podniků fyzických osob hospodařících na půdě (Kč/ha z

Ukazatel	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Příjmy celkem	16 455	18 144	20 248	18 770	20 142	21 755
Prodej zboží	677	324	391	47	346	715
Prodej výrobků a služeb	14 896	16 700	18 518	17 060	17 001	18 627
Ostatní příjmy	788	816	956	1 544	2 330	2 157
Výdaje celkem	15 349	17 197	18 685	18 183	19 622	20 534
Nákup materiálu	5 944	6 749	7 115	9 216	9 586	10 460
Nákup zboží	495	295	220	97	381	730
Mzdy	1 215	1 054	1 127	865	1 184	974
Platby do fondů	354	488	499	524	697	687
Provozní režie	5 554	5 608	5 973	4 485	4 804	4 601
Odpisy	2 022	2 383	2 581	2 786	2 598	2 673
Obchodní marže	182	29	171	-50	-35	-15
Přidaná hodnota1)	.	5 188	6 557	4 733	3 246	4 047
Rozdíl příjmů a výdajů	1 106	947	1 563	587	520	1 221
Majetek celkem	35 848	35 617	32 304	40 613	39 476	43 782
Hmotný investiční majetek	27 780	26 825	24 401	31 117	28 853	32 182
Zásoby	4 078	5 037	4 564	5 003	6 186	6 551
Pohledávky	2 007	1 712	1 852	1 428	2 847	2 556
Peněžní prostředky	1 497	1 580	1 217	2 852	1 367	2 248
Součet závazků	13 372	12 617	10 782	8 232	11 174	8 434
Závazky	8 550	4 318	3 812	2 746	4 541	3 187
Úvěry	4 822	7 726	6 448	5 398	6 259	5 108
Rozdíl majetku a závazků	22 476	23 000	21 522	32 381	28 302	35 348

1) V letech 1996, 1997 = obchodní marže + tržby za prodej výrobků a služeb + ostatní příjmy - (nákup materiálu + provozní režie),

v letech 1998, 1999, 2000 = obchodní marže + tržby za prodej výrobků a zvířat - (nákup materiálu + provozní režie - pojistné - náklad

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.3/01 - Výsledky hospodaření právnických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná + řepařská	Bramborářská	B. ovesná + horská
Obchodní marže	1999	535	118	165
	2000	289	158	156
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	1999	30 866	24 044	20 449
	2000	34 225	24 760	21 362
v tom - tržby z RV	1999	12 616	7 121	5 148
	2000	14 293	8 151	5 507
- tržby z ŽV	1999	14 002	12 539	10 638
	2000	14 593	13 707	12 257
- ostatní	1999	4 248	4 384	4 663
	2000	5 339	2 902	3 598
Spotřeba materiálu a energie	1999	16 028	13 106	10 937
	2000	17 985	13 497	11 507
Služby	1999	5 066	3 626	3 100
	2000	5 308	3 743	2 994
Účetní přidaná hodnota	1999	12 145	9 157	8 627
	2000	13 225	10 036	9 055
Osobní náklady	1999	8 939	7 110	7 443
	2000	9 182	7 309	7 495
Daně a poplatky	1999	838	400	355
	2000	733	417	328
Odpisy investičního majetku	1999	3 966	3 277	3 360
	2000	3 986	3 394	3 346
Zisk, ztráta z prodeje inv. majetku a materiálu	1999	374	276	500
	2000	416	404	443
Ostatní provozní výnosy	1999	1 941	1 778	2 735
	2000	3 361	2 833	3 300
Ostatní provozní náklady	1999	953	507	576
	2000	934	673	573
Rezervy, opravné položky provozní	1999	-19	-84	-115
	2000	-439	-379	-133
Provozní hospodářský výsledek	1999	-249	-167	12
	2000	1 765	1 100	937
Nákladové úroky	1999	1 245	877	661
	2000	859	696	524
Hospodářský výsledek z finančních operací	1999	-1 094	-808	-475
	2000	-711	-517	-434
Mimořádný hospodářský výsledek	1999	447	322	430
	2000	470	381	411
Hospodářský výsledek za účetní období	1999	-893	-663	-60
	2000	1 481	927	911

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/02 - Majetek právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná + řepařská	Bramborářská	B. ovesná + horská
Aktiva (majetek) celkem	1999	62 197	51 803	48 082
	2000	61 557	50 844	46 366
Stálá aktiva	1999	39 115	33 054	31 435
	2000	36 918	31 160	28 970
Hmotný investiční majetek	1999	34 726	29 418	29 329
	2000	33 810	28 961	27 390
z toho - budovy a stavby	1999	23 362	20 163	20 305
	2000	23 060	19 665	19 127
- stroje a zařízení	1999	7 368	5 542	4 973
	2000	6 589	5 665	4 593
- trvalé porosty	1999	579	163	13
	2000	475	138	10
- základní stádo	1999	2 121	2 191	2 379
	2000	2 207	2 418	2 604
Finanční investice	1999	4 377	3 631	2 102
	2000	3 098	2 223	1 577
Oběžná aktiva	1999	22 384	18 263	16 147
	2000	23 250	18 686	16 647
Zásoby	1999	13 449	11 757	10 627
	2000	13 519	12 367	10 796
z toho - výrobky	1999	4 396	3 957	3 812
	2000	4 339	4 063	3 490
- zvířata	1999	4 555	4 519	4 179
	2000	4 476	4 713	4 443
Dlouhodobé pohledávky	1999	318	530	326
	2000	400	224	232
Krátkodobé pohledávky	1999	6 951	4 574	3 674
	2000	7 088	4 208	3 855
Finanční majetek	1999	1 666	1 402	1 520
	2000	2 243	1 887	1 764

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/03 - Kapitál právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná + řepařská	Bramborářská	B. ovesná + horská
Pasiva (kapitál) celkem	**1999**	62 197	51 803	48 082
	2000	61 557	50 844	46 366
Vlastní jmění (vl. kapitál)	**1999**	30 966	24 435	21 276
	2000	35 554	25 825	21 846
Základní jmění	**1999**	23 863	18 665	17 707
	2000	25 936	18 503	16 011
Kapitálové fondy	**1999**	1 637	1 608	1 198
	2000	1 310	1 946	1 338
Fondy ze zisku	**1999**	6 934	6 083	4 323
	2000	7 882	5 525	4 657
Hospodářský výsledek minulých let	**1999**	-575	-1 258	-1 892
	2000	-1 055	-1 076	-1 071
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	**1999**	-1 434	-1 743	-2 392
	2000	-1 959	-1 644	-2 002
Hospodářský výsledek běžného účetního období	**1999**	-893	-663	-60
	2000	1 481	927	911
Cizí zdroje (cizí kapitál)	**1999**	30 999	27 157	26 587
	2000	25 671	24 789	24 279
Rezervy	**1999**	403	454	416
	2000	686	675	549
Dlouhodobé závazky	**1999**	13 585	14 449	15 964
	2000	10 874	12 904	14 951
Krátkodobé závazky	**1999**	9 155	6 059	5 522
	2000	7 959	5 784	4 566
Bankovní úvěry a výpomoci	**1999**	7 856	6 195	4 685
	2000	6 152	5 426	4 213

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/04 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná a řepařská	Bramborářská	B.-ovesná a horská
Příjmy celkem	**1999**	23 557	17 000	15 410
	2000	26 268	17 548	13 950
z toho - prodej zboží	**1999**	552	169	31
	2000	1 250	15	220
- prodej výrobků a služeb	**1999**	20 965	13 980	10 123
	2000	23 141	15 166	9 210
v tom - tržby z RV	**1999**	15 545	5 959	1 617
	2000	17 172	6 883	1 720
- tržby z ŽV	**1999**	4 121	7 106	7 435
	2000	4 643	7 083	6 577
- ostatní tržby	**1999**	1 299	915	1 071
	2000	1 326	1 200	913
- ostatní příjmy	**1999**	1 590	2 502	4 481
	2000	1 656	2 058	4 242
Výdaje celkem[1)]	**1999**	22 892	16 798	14 684
	2000	24 759	16 975	12 411
z toho - nákup materiálu	**1999**	11 192	8 172	7 222
	2000	12 537	8 979	5 888
- nákup zboží	**1999**	548	272	50
	2000	1 240	52	287
- mzdy	**1999**	1 400	989	880
	2000	1 297	579	621
- platby do fondů	**1999**	794	599	586
	2000	831	518	510
- provozní režie	**1999**	5 474	4 250	3 740
	2000	5 432	3 763	3 299
- odpisy	**1999**	3 020	2 193	2 049
	2000	3 035	2 532	1 626
Rozdíl příjmů a výdajů	**1999**	665	202	726
	2000	1 509	573	1 539

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, M. Lekešová (VÚZE)

A4.3/05 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná a řepařská	Bramborářská	B.-ovesná a horská
Majetek celkem	1999	43 554	35 875	33 495
	2000	48 348	39 266	36 450
z toho - hmotný investiční majetek	1999	33 034	24 797	23 529
	2000	36 300	27 499	26 882
z toho - pozemky	1999	9 479	5 253	3 418
	2000	12 691	6 699	6 225
- budovy a stavby	1999	13 029	11 733	14 618
	2000	13 263	11 654	13 022
- stroje a zařízení	1999	9 799	6 396	3 580
	2000	9 755	6 927	4 346
- trvalé porosty	1999	55	2	0
	2000	73	9	0
- základní stádo	1999	622	1 301	1 901
	2000	510	2 192	3 266
- zásoby	1999	4 694	8 012	7 246
	2000	5 708	8 004	6 571
z toho - materiál	1999	779	630	658
	2000	756	442	460
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	1999	3 864	7 371	6 588
	2000	4 904	7 548	6 076
- pohledávky	1999	3 969	1 725	1 488
	2000	3 364	1 730	1 315
- peněžní prostředky[1)]	1999	1 584	1 281	1 119
	2000	2 745	1 705	1 561
Součet závazků	1999	11 274	9 533	14 465
	2000	9 451	7 079	7 557
z toho - závazky	1999	4 108	3 075	9 270
	2000	3 531	2 095	4 252
- úvěry	1999	6 820	6 137	4 614
	2000	5 901	4 645	3 143
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	1999	32 280	26 342	19 030
	2000	38 897	32 187	28 893

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +, - průběžné položky.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, M. Lekešová (VÚZE)

A7.3/01- Přehled projektů obnovitelných zdrojů energie podpořených SFŽP ČR v roce 2000

Název akce	Náklady na realizaci	Podpora celkem (tis. Kč)	Ekologický přínos akce tuny odstraněného znečištění/rok						
			TL	SO2	NOx	CO	CxHy	JE	CO2
Podpora investic do vytápění a ohřevu TUV biomasou	510	149	0,9	1,6	0,0	4,4	0,9	14,0	159,0
Podpora investic v komunální sféře CSZT a TUV z OZE	261 602	199 793	196,0	410,0	56,0	109,0	10,0	1 876,0	37 406,0
Podpora využití OZE ve školství, zdravotnictví a rozpočtové sféře	28 918	16 628	17,1	19,9	1,4	20,6	4,3	155,0	1 934,0
Podpora investic do vytápění TČ	27 068	9 091	6,9	12,9	2,3	33,9	7,6	118,0	1 092,0
Podpora investic do vytápění solárními systémy	1 922	594	0,2	0,4	0,1	1,1	1,4	4,7	38,0
Podpora investic do výstavby MVE	65 491	27 767	46,4	129,7	38,5	3,2	1,0	506,0	8 970,0
Podpora investic do výstavby větrných elektráren	502	151	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,8	15,0
Podpora investic do výstavby zařízení pro kogeneraci z biomasy	29 404	21 723	112,3	267,5	73,3	5,6	1,6	1 116,0	18 194,0
Podpora investic do instalace solár. systémů a TČ	54 466	41 998	46,7	48,3	8,4	22,3	6,0	367,0	4 455,0
Celkem	469 883	317 894	426,4	890,5	179,9	200,1	32,6	4 157,5	72 263,0

Pramen: SFŽP

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

A8.7/01 - Podíl jednotlivých pojišťoven na trhu zemědělského pojištění (%)

Pojišťovny	Pojištění plodin		Pojištění zvířat		Celkem	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Česká podnikatelská pojišťovna, a. s.	0,11	0,02	0,21	0,13	0,16	0,07
Česká pojišťovna, a. s.	87,36	83,12	85,53	83,29	86,56	83,20
ČSOB Pojišťovna, a. s.[1)]	6,74	8,26	6,66	6,96	6,70	7,68
ČS-Živnostenská pojišťovna, a. s.	2,14	2,73	2,96	3,97	2,50	3,28
Generali pojišťovna, a. s.	1,38	1,75	1,38	1,31	1,38	1,56
Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s.	0,26	0,53	0,25	0,46	0,25	0,50
Kooperativa pojišťovna, a. s.	2,00	3,58	3,01	3,88	2,44	3,71

1) V roce 1999 Chmelařská pojišťovna, a. s.

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

A8.7/02 - Podíl pojištěných plodin na orné půdě u jednotlivých pojišťoven (%)

Pojišťovny	1999	2000
Česká podnikatelská pojišťovna, a. s.	0,03	0,03
Česká pojišťovna, a. s.	87,10	84,00
ČSOB Pojišťovna, a. s.[1)]	7,63	9,00
ČS-Živnostenská pojišťovna, a. s.	2,26	2,62
Generali pojišťovna, a. s.	0,72	0,82
Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s.	0,24	0,53
Kooperativa pojišťovna, a. s.	2,02	3,00
Celkem	100,00	100,00

1) V roce 1999 Chmelařská pojišťovna, a. s.

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

A9.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (Kč)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000[1)]
Zemědělství[2)]	3 455	7 829	8 493	9 143	9 405	10 134
Průmysl	3 335	9 587	10 748	11 853	12 674	13 583
Národní hospodářství	3 170	9 676	10 695	11 688	12 658	13 491
Relace zem./průmysl (%)	103,6	81,7	79,0	77,1	74,2	74,6
Relace zem./NH (%)	109,0	80,9	79,4	78,2	74,3	75,1

1) Předběžné údaje.

2) Bez podniků fyzických osob.

Pramen: Statistika zaměstnanosti a mezd FSÚ, ČSÚ 1996 - 2001

Zpracoval: J. Drlik (VÚZE)

A9.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech[1)] (%)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000[2)]
Zemědělství[3)]	100,0	75,3	75,4	73,3	73,8	76,6
Průmysl	100,0	97,8	101,2	100,5	105,2	108,5
Národní hospodářství	100,0	101,5	103,4	102,1	108,3	111,1

1) Je odvozován z indexu životních nákladů, přepočteno na rok 1989 = 100 %.

2) Předběžné údaje.

3) Bez podniků fyzických osob.

Pramen: Statistická ročenka, FSÚ 1989, Indexy spotřebitelských cen a životních nákladů, ČSÚ 1996 - 2001

Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

A10/01 - Aplikace průmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Ukazatel	1989	1996	1997	1998	1999	2000
N	99,2	61,3	55,1	53,3	51,1	58,9
P_2O_5	65,6	11,8	11,7	12,6	8,6	10,8
K_2O	58,0	8,0	10,1	7,3	5,9	6,2
Celkem	222,8	81,1	76,9	73,2	65,6	75,9

Pramen: Ročenka životního prostředí ČR 1990, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001

Zpracoval: J. Pražan, Z. Novotná (VÚZE)

A10/02 - Jakost podzemních vod (mělké vrty) - podíl vzorků nevyhovujících státní normě[1] (%)

Ukazatel	1989	1995	1996	1997	1998	1999
Dusičnany	22,6	21,2	22,9	21,8	18,7	18,7
Amonné ionty	30,0	27,3	33,7	32,4	19,4	20,1
$CHSK_{Mn}$ [2,3]	34,6	19,8	21,7	25,6	19,4	18,3
Ropné látky	13,2	16,3	3,7	5,4	1,4	1,7

1) ČSN 75 7111 Pitná voda.

2) $CHSK_{Mn}$ - chemická spotřeba kyslíku.

3) Hodnota za rok 1997 byla upravena dle Statistické ročenky ŽP ČR 1999.

Pramen: Ročenka životního prostředí ČR 1990, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000

Zpracoval: J. Pražan, Z. Novotná (VÚZE)

A11.2/01 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností (%)

Země	Potraviny, nápoje a tabák		V tom							
			potraviny		nealkoholické nápoje		alkoholické nápoje		tabák	
	1997	19982)	1997	19982)	1997	19982)	1997	19982)	1997	19982)
EU 15	17,41)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
v tom - Belgie	16,3	17,8	13,0	.	0,5	.	1,3	.	1,5	.
- Dánsko	19,71)	18,1	.	.	.	.	.	.	.	.
- SRN	13,9	16,0	9,9	.	.	.	2,4	.	1,6	.
- Řecko	21,3	.	16,5	.	0,5	.	1,0	.	3,3	.
- Španělsko	18,6	.	.	.	.	.	.	.	.	.
- Francie	17,9	.	13,9	.	0,6	.	1,9	.	1,5	.
- Irsko	30,5	.	14,3	.	1,2	.	11,2	.	3,8	.
- Itálie	18,1	18,0	15,1	.	0,4	.	0,9	.	1,7	.
- Lucembursko	18,21)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
- Nizozemsko	14,1	15,3	10,7	.	0,6	.	1,4	.	1,4	.
- Rakousko	16,3	15,5	12,4	.	0,6	.	1,5	.	1,7	.
- Portugalsko	27,01)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
- Finsko	19,1	18,9	13,0	.	0,5	.	3,8	.	1,8	.
- Švédsko	18,41)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
- Spojené království	19,91)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
ČR	29,2	28,6	23,9	22,63)	1,6	2,63)	2,2	2,0	1,5	1,4
Slovensko	37,1	35,6	30,1	29,0	3,0	2,8	2,7	2,3	1,3	1,5
Polsko	38,3	36,8	36,0	33,7	.	.	1,1	2,0	1,2	1,1
Slovinsko	31,0	23,4	26,4	18,7	3,44)	2,4		1,4	1,2	0,8
Maďarsko	25,15)	.	20,1	.	1,0	.	1,8	.	2,2	.

1) Odhad Eurostat.

2) Údaje za země EU pro rok 1998 dosud nejsou k dispozici, uvedené údaje jsou předběžné.

3) Změna metodiky propočtu vydání na ČSÚ (položka káva, čaj, kakao se od roku 1998 nezapočítává do ostatních potravin, ale do nealkoholických nápojů).

4) Alkoholické + nealkoholické nápoje.

5) Údaj je dán součtem podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák (podle Eurostatu činí podíl 28,4 %, což neodpovídá součtu jednotlivých druhů podílů).

Pramen: Eurostat - SEC (pro země EU); výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 1998, 1999 (pro ČR)

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

A11.2/02 - Podíl jednotlivých druhů výdajů na celkových výdajích domácností ČR1) (%)

Ukazatel	1989	1995	1996	1997	1998	1999
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	32,9	31,2	30,5	29,2	28,6	26,6
v tom - potraviny	26,9	25,6	25,0	23,9	22,62)	20,82)
- nápoje	4,6	4,0	4,0	3,8	4,62)	4,42)
- tabák	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4
Doprava a spoje, dopravní prostředky	13,0	11,9	13,1	12,7	12,2	13,8
v tom - doprava a spoje	3,1	3,0	3,2	3,5	4,0	4,3
- osobní dopravní prostředky	9,9	8,9	9,9	9,2	8,2	9,5
Rekreace, vzdělání a kulturní služby	3,4	6,1	6,0	6,3	11,43)	11,33)
Lékařská péče	0,3	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5
v tom - léčebná péče	0,1	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
- léčiva, zdravotní potřeby	0,2	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Bydlení	8,3	12,0	12,1	13,0	16,94)	17,64)
v tom - nájemné a komunální služby	2,6	4,3	4,3	4,7	7,04)	7,34)
- elektřina	2,4	2,7	2,7	2,8	3,5	3,8
- plyn	0,9	1,3	1,4	1,6	2,1	2,3
- ústřední topení a teplá voda	1,5	3,0	3,0	3,3	3,9	3,8
- palivo	0,9	0,7	0,7	0,6	0,4	0,4
Textil, obuv, potřeby pro domácnost	18,9	16,3	16,3	15,6	15,4	14,7
Ostatní vydání	23,25)	21,05)	20,65)	21,75)	14,06)	14,56)
Celkem vydání1)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1) Podíly výdajů za roky 1998 a 1999 nejsou srovnatelné s podíly výdajů předcházejících let z důvodu transformace klasifikační soustavy. Vydání celkem do roku 1998 zahrnují peněžní vydání bez daní, pojištění a ostatních plateb; od roku 1998 vč. se jedná o tzv. spotřební vydán tj. peněžní vydání bez daní, zdravotního a sociálního pojištění, investičních vydání na výstavbu, resp. rekonstrukci domu nebo bytu, a vydání spojených s péčí o užitkovou zahradu a užitková zvířata.

2) Výdaje za kávu, čaj a kakao se od roku 1998 zahrnují do nápojů, do této doby byly částí výdajů za ostatní potraviny.

3) Položka zahrnuje výdaje za rekreaci, kulturu a sport.

4) Položka zahrnuje (vedle náj. a komunál. služeb) i běžnou údržbu a drobné opravy bytu.

5) Položka zahrnuje výdaje za veřejné stravování, drogistické zboží, kulturní zařízení, ostatní služby, podíly na družstevní výstavbě, koupi nemovitostí, hospodářské a pěstitelské potřeby.

6) Položka zahrnuje výdaje za vzdělání, stravovací a ubytovací služby, osobní a sociální péči, osobní doplňky, pojištění, finanční a ostatní služb

Pramen: výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 1990 - 2000

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

A11.3/01 - Základní národohospodářské údaje - mezinárodní srovnání

Ukazatel	MJ	Rok	EU 15	Z toho			Česká republika
				Belgie	Rakousko	Německo	
Celková plocha	km^2	1998	3 236 180	30 518	83 858	356 970	78 866
		1999	3 236 180	30 518	83 858	356 970	78 866
Obyvatelstvo	1 000 osob	1998	374 583	10 192	8 075	82 057	10 295
		1999	375 346	10 214	8 083	82 037	10 283
HDP/obyv. (parita kupní síly - PPS)[1)]	USD	1998	19 906	22 538	22 224	21 686	13 054
		1999	20 610	23 343	23 178	22 463	13 163
Inflace[2)]	%	1998	1,7	1,7	1,3	1,0	10,7
		1999	1,5	1,0	0,9	0,9	2,1
Nezaměstnanost (% z pracovníků civil. sekt. NH)	%	1998	9,9	8,8	4,7	9,4	7,5
		1999	9,2	9,1	3,8	8,8	9,4
Obchodní bilance[3)]	mil. EUR	1998	19 207	10 716	-4 834	69 103	-2 172
		1999	-19 034	13 456	-4 935	65 202	-1 747
Zemědělská půda	1 000 ha	1998	128 691	1 383	3 415	17 160	4 284
		1999	135 825	1 394	3 410	17 152	4 282
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví, myslivosti	1 000 osob	1998	7 083	86	235	988	267
		1999	6 898	95	229	1 034	242
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví, myslivosti	%	1998	4,7	2,2	6,5	2,8	5,4
		1999	4,5	2,4	6,2	2,9	5,2
Počet zemědělských podniků celkem	1 000 podniků	1998	.	.	.	.	36,3
		1999	.	.	.	.	36,6
Zemědělská půda na podnik[4)]	ha	1998	.	.	.	.	132,0
		1999	.	.	.	.	139,0
Konečná zemědělská produkce[3)]	mil. EUR	1998	213 467	6 247	3 553	32 043	3 104
		1999	273 658	6 921	5 246	41 612	2 568
Podíl zemědělství na HDP	%	1998	1,5	1,0	0,9	0,8	1,8
		1999	1,8	1,2	1,2	0,9	1,3
Podíl zemědělství na hrubé tvorbě fixního kapitálu[5)]	%	1998	.	.	.	.	2,9
		1999	.	.	.	.	2,4
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu[6)]	%	1998	7,7	10,7	6,9	9,5	6,0
		1999	6,9	10,0	6,8	8,8	5,9
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu[6)]	%	1998	7,0	10,9	5,1	5,3	4,0
		1999	6,7	10,4	5,4	5,0	3,6
Obchodní bilance v potravinářských a zemědělských výrobcích[3,6,7)]	mil. EUR	1998	-3 384,0	1 562,0	-1 412,0	-14 423,0	-610,0
		1999	-2 425,0	2 060,0	-1 162,0	-13 636,0	-679,4
Podíl spotřeby potravin, nápojů a tabáku na celkových spotřebních výdajích	%	1998	.	17,8	15,5	16,0	28,6
		1999	.	.	.	.	26,6

1) ČR: podle ČSÚ.

2) Index spotřebitelských cen.

3) Do roku 1998 ECU.

4) ČR: Pramen: Agrocenzus 1995, odhady VÚZE. Nezahrnuty podniky bez půdy (zhruba 10 tis. podniků).

5) ČR: spolu s lesnictvím.

6) Belgie = Belgie + Lucembursko.

7) EU15: obchod vně EU; Členské státy EU: obchod uvnitř a vně EU.

Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1999; ČSÚ

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A11.3/02 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota - mezinárodní srovnání

Ukazatel	Země	ECU v běžných cenách a směnných kurzech			
		1998[1)]		1999[1)]	
		mil.	jako % konečné produkce	mil.	jako % konečné produkce
Konečná produkce (v základních cenách, za rok 1998 v tržních cenách)	EU 15	213 534	100,0	273 658	100,0
	z toho - Belgie	6 247	100,0	6 921	100,0
	- Rakousko	3 553	100,0	5 246	100,0
	- Německo	32 110	100,0	41 612	100,0
	Česká republika	3 104	100,0	2 568	100,0
Mezispotřeba	EU 15	102 415	48,0	129 963	47,5
	z toho - Belgie	4 102	65,7	4 224	61,0
	- Rakousko	1 828	51,4	2 942	56,1
	- Německo	17 934	55,9	24 549	59,0
	Česká republika	2 208	71,1	1 919	74,7
Hrubá přidaná hodnota (v základních cenách, za rok 1998 v tržních cenách)	EU 15	111 119	52,0	143 695	52,5
	z toho - Belgie	2 145	34,3	2 697	39,0
	- Rakousko	1 725	48,6	2 304	43,9
	- Německo	14 176	44,1	17 062	41,0
	Česká republika	896	28,9	649	25,3
Čistá přidaná hodnota v základních cenách	EU 15	107 430	50,3	107 217	39,2
	z toho - Belgie	1 853	29,7	2 090	30,2
	- Rakousko	1 558	43,9	1 076	20,5
	- Německo	11 334	35,3	9 913	23,8
	Česká republika	787	25,4	587	22,8

1) Údaje očištěné od DPH.

Pramen: Eurostat; EAA; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998, 1999; ČSÚ

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A11.3/03 - Indexy cen zemědělských výrobců[1)] - mezinárodní srovnání

Ukazatel	Indexy nominálního vývoje			Indexy reálného vývoje		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Rostlinná výroba						
EU 15	107,1	108,8	106,3	80,2	80,1	77,0
z toho - Belgie	92,8	97,8	94,0	79,3	82,7	78,6
- Rakousko	73,8	72,8	71,8	61,0	59,6	58,5
- Německo	87,3	86,3	84,4	72,3	70,8	68,9
Česká republika	160,5	151,8	128,9	59,6	51,1	42,3
Živočišná výroba						
EU 15	100,8	93,9	89,8	80,2	73,2	68,9
z toho - Belgie	92,7	82,1	74,7	79,3	69,5	62,5
- Rakousko	77,2	71,2	68,8	63,8	58,3	56,0
- Německo	93,8	86,3	81,5	77,8	70,9	66,4
Česká republika	135,9	143,7	128,5	50,4	48,4	42,2
Celkem						
EU 15	103,9	101,1	97,7	80,1	76,5	72,8
z toho - Belgie	92,7	87,8	81,7	79,3	74,3	68,3
- Rakousko	76,4	71,6	69,5	63,1	58,6	56,6
- Německo	91,6	86,3	82,5	75,9	70,9	67,3
Ceská republika	144,8	147,5	130,0	53,7	49,7	42,6

1) Bez DPH.

2) Reálný vývoj upraven deflátorem HDP.

Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998 a 1999

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A11.3/04 - Růst spotřebitelských cen potravin a nápojů - mezinárodní srovnání

Ukazatel	Meziroční index		
	1997/96	1998/97	1999/98
EU 15	100,9	100,8	100,3
z toho - Belgie	102,2	101,9	100,0
- Rakousko	101,4	102,0	99,1
- Německo	101,4	101,0	98,7
Česká republika[1)]	104,6	104,6	96,6

1) Včetně tabákových výrobků.

Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998 a 1999; ČSÚ; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer

A11.3/05 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin - mezinárodní srovnár

Ukazatel		MJ	1997	1998	1999
		Obiloviny			
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	38 110,0	37 367,0	36 938,0
	výnos	t/ha	5,40	5,65	5,45
	celková výroba	tis. t	205 881,0	211 104,0	201 455,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	301,0	320,0	282,0
	výnos	t/ha	7,95	7,93	8,54
	celková výroba	tis. t	2 393,0	2 536,0	2 407,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	848,0	840,0	810,0
	výnos	t/ha	5,91	5,68	5,93
	celková výroba	tis. t	5 009,0	4 772,0	4 806,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	7 014,0	7 042,0	6 635,0
	výnos	t/ha	6,49	6,33	6,70
	celková výroba	tis. t	45 486,0	44 574,0	44 452,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	1 685,8	1 678,3	1 591,1
	výnos	t/ha	4,14	3,97	4,35
	celková výroba	tis. t	6 982,8	6 668,9	6 928,4
		Pšenice			
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	14 067,0	13 979,0	13 584,0
	výnos	t/ha	6,22	6,75	6,57
	celková výroba	tis. t	87 565,0	94 423,0	89 257,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	209,0	218,0	181,0
	výnos	t/ha	7,95	8,13	8,44
	celková výroba	tis. t	1 661,0	1 772,0	1 528,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	247,0	248,0	241,0
	výnos	t/ha	5,27	5,15	5,47
	celková výroba	tis. t	1 302,0	1 276,0	1 318,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	2 713,0	2 791,0	2 589,0
	výnos	t/ha	7,30	7,21	7,55
	celková výroba	tis. t	19 793,0	20 127,0	19 551,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	825,5	912,3	867,1
	výnos	t/ha	4,41	4,21	4,65
	celková výroba	tis. t	3 640,3	3 844,7	4 028,3
		Brambory			
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	1 392,0	1 373,0	1 396,0
	výnos	t/ha	34,53	33,10	34,34
	celková výroba	tis. t	48 063,0	45 446,0	47 940,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	55,0	57,0	64,0
	výnos	t/ha	46,44	50,51	45,28
	celková výroba	tis. t	2 554,0	2 879,0	2 898,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	23,0	23,0	23,0
	výnos	t/ha	29,43	28,13	30,96
	celková výroba	tis. t	677,0	647,0	712,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	304,0	295,0	297,0
	výnos	t/ha	38,35	37,63	37,30
	celková výroba	tis. t	11 659,0	11 102,0	11 077,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	72,6	71,9	71,5
	výnos	t/ha	19,31	21,14	19,68
	celková výroba	tis. t	1 401,7	1 519,8	1 406,8
		Řepka olejná			
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	2 804,8	3 136,2	3 589,0
	výnos	t/ha	3,04	3,13	3,17
	celková výroba	tis. t	8 535,2	9 828,8	11 369,0
z toho - Belgie[2)]	sklizňová plocha	tis. ha	8,0	8,0	8,0
	výnos	t/ha	3,04	3,44	3,50
	celková výroba	tis. t	24,3	27,5	28,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	60,0	52,0	65,0
	výnos	t/ha	2,34	2,48	2,89
	celková výroba	tis. t	140,3	128,9	188,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	914,9	1 008,0	1 207,0
	výnos	t/ha	3,07	3,25	3,29
	celková výroba	tis. t	2 807,9	3 274,9	3 970,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	227,3	264,3	348,9
	výnos	t/ha	2,47	2,57	2,67
	celková výroba	tis. t	560,5	680,2	931,1

1) Aktualizace sklizňové plochy a celkové výroby marketingových roků 1998 a 1999 podle Eurostatu roku 2000.

2) Belgie = Belgie + Lucembursko.

Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998 a1999; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A11.3/06 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy[1)] a výroba[1)] cukru - mezinárodní srovnání[2)]

Ukazatel		MJ	1998/99	1999/00	2000/01
EU 15[3)]	sklizňová plocha	tis. ha	1 993,0	1 945,0	1 822,0
	výnos	t/ha	8,07	8,70	8,65
	celková výroba	tis. t	16 382,0	17 213,0	16 119,0
z toho - Belgie[3)]	sklizňová plocha	tis. ha	98,0	104,0	95,0
	výnos	t/ha	8,10	9,13	9,30
	celková výroba	tis. t	794,0	950,0	917,0
- Rakousko[3)]	sklizňová plocha	tis. ha	49,0	47,0	43,0
	výnos	t/ha	9,54	9,70	8,30
	celková výroba	tis. t	490,0	480,0	380,0
- Německo[3,4)]	sklizňová plocha	tis. ha	501,0	490,0	451,0
	výnos	t/ha	8,00	8,67	8,50
	celková výroba	tis. t	4 024,0	4 270,0	3 852,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	81,4	59,0	61,3
	výnos	t/ha	5,78	6,70	7,08
	celková výroba	tis. t	470,2	395,2	434,2

1) V hodnotách bílého cukru.

2) Aktualizace sklizňové plochy a celkové výroby roku 1998/99 a 1999/00 podle Eurostatu roku 2000.

3) Bez ploch osetých cukrovkou pro užití v lihovarech.

4) Včetně produkce melasy.

Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998 a 1999; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A12.1/01 - Vývoj věkové struktury pracovníků v zemědělském výzkumu a vývoji

Ukazatel		Pracovníci k 31. 12.[1]														Průměr praco
		do 29 let[2]				30 - 49 let[3]				50 let a více[4]				celkem (100 %)		1996
		1996		2000		1996		2000		1996		2000		1996	2000	
		počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	počet	roky
VÚZE	celkem	2	1,9	13	11,5	44	40,7	33	29,2	62	57,4	67	59,3	108	113	49
	z toho - VŠ[5]	0	0,0	7	53,8	36	81,8	24	72,7	43	69,4	44	65,7	79	75	49
	- muži[6]	0	0,0	3	23,1	10	22,7	6	18,2	33	53,2	36	53,7	43	45	54
ÚZPI	celkem	16	7,8	2	1,5	98	48,0	58	44,6	90	44,1	70	53,8	204	130	48
	z toho - VŠ[5]	8	50,0	0	0,0	24	24,5	28	48,3	21	23,3	32	45,7	53	60	45
	- muži[6]	9	56,3	0	0,0	23	23,5	10	17,2	26	28,9	24	34,3	58	34	66
VÚLHM	celkem	34	17,2	34	17,9	87	43,9	88	46,3	77	38,9	68	35,8	198	190	45
	z toho - VŠ[5]	12	35,3	14	41,2	38	43,7	37	42,0	30	39,0	24	35,3	80	75	45
	- muži[6]	17	50,0	19	55,9	41	47,1	34	38,6	37	48,1	38	55,9	95	91	45
VÚMOP	celkem	9	5,6	13	8,7	61	38,1	51	34,0	90	56,3	86	57,3	160	150	49
	z toho - VŠ[5]	5	55,6	10	76,9	23	37,7	28	54,9	37	41,1	32	37,2	65	70	47
	- muži[6]	3	33,3	7	53,8	25	41,0	20	39,2	61	67,8	51	59,3	89	78	51
VÚRV	celkem	57	15,6	47	13,2	162	44,3	140	39,3	147	40,2	169	47,5	366	356	47
	z toho - VŠ[5]	25	43,9	23	48,9	64	39,5	72	51,4	75	51,0	84	49,7	164	179	42
	- muži[6]	21	36,8	20	42,6	63	38,9	63	45,0	72	49,0	80	47,3	156	163	49
VÚŽV	celkem	39	11,6	45	14,9	164	48,8	127	41,9	133	39,6	131	43,2	336	303	45
	z toho - VŠ[5]	12	30,8	26	57,8	50	30,5	50	39,4	34	25,6	49	37,4	96	125	44
	- muži[6]	15	38,5	15	33,3	77	47,0	59	46,5	79	59,4	77	58,8	171	151	53
VÚVeL	celkem	35	14,5	44	19,1	109	45,2	97	42,2	97	40,2	89	38,7	241	230	45
	z toho - VŠ[5]	18	51,4	20	45,5	55	50,5	52	53,6	33	34,0	31	34,8	106	103	45
	- muži[6]	8	22,9	12	27,3	40	36,7	37	38,1	45	46,4	41	46,1	93	90	51
VÚPP	celkem	0	0,0	3	2,6	49	37,7	47	41,2	81	62,3	64	56,1	130	114	50
	z toho - VŠ[5]	0	x	1	33,3	21	42,9	18	38,3	29	35,8	27	42,2	50	46	50
	- muži[6]	0	x	1	33,3	12	24,5	8	17,0	21	25,9	15	23,4	33	24	51
VÚZT	celkem	1	1,2	1	1,4	35	42,7	23	32,9	46	56,1	46	65,7	82	70	51
	z toho - VŠ[5]	1	100,0	1	100,0	13	37,1	10	43,5	27	58,7	31	67,4	41	42	48
	- muži[6]	1	100,0	1	100,0	16	45,7	6	26,1	34	73,9	33	71,7	51	40	54

1) Počty ve fyzických osobách.
2) Od roku narození 1972 včetně.
3) Rok narození 1971 - 1952.
4) Do roku narození 1951 včetně.
5) VŠ jsou počítáni z celku daného věkového rozpětí.
6) Muži jsou počítáni z celku daného věkového rozpětí.
Pramen: Jednotlivé výzkumné ústavy
Zpracoval: V. Matalová (VÚZE)

B2/01 - Přehled o přiznávání dotací

Název dotačního titulu	Počet přijatých žádostí		Počet přiznaných žádostí		Podíl přiznaných žádostí (%)		Požadováno (tis. Kč)		Poskytnuto (tis. Kč)		Podíl poskytnutých prostředků (%)	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Podpora mimoprodukčních funkcí, krajiny a LFA4)		18 550		18 075		97,44		3 968 114		3 679 115		92,72
Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka a ovcí5)		2 840		2 818		99,23		220 486		219 381		99,50
Podpora ke zmírnění následků škod dle NV6)		4 675		4 462		95,44		0		849 996		
Restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním1)	1199		1 170		97,58		51 364		46 228		90,00	
Obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	383	443	358	415	93,47	93,68	186 300	236 856	92 921	173 526	49,88	73,26
Údržba krajiny v kulturním stavu2)	16 428		16 039		97,63		4 395 023		4 329 465		98,51	
Podpora včelařství	2	1	2	1	100,00	100,00	87 650	90 000	79 848	79 845	91,10	88,72
Podpora chovu dojných krav	2 268	1 576	2 242	1 555	98,85	98,67	858 546	186 136	781 106	182 421	90,98	98,00
Pěstování lnu	160	158	156	156	97,50	98,73	30 629	34 923	30 033	29 973	98,05	85,83
Podpora výroby bramborového škrobu	3	6	3	6		100,00	23 476	32 500	18 604	32 500		100,00
Pastevní chov zvířat		5 026		4 905		97,59		989 493		586 658		59,29
Sledování produkce mléka		2 515		2 475		98,41		494 083		358 257		72,51
Zmírnění škod (sucho)		2 064		2 034		98,55		354 410		349 814		98,70
Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat	271	231	230	225	84,87	97,40	259 457	271 406	243 892	258 997	94,00	95,43
Výjimka - dotační titul č. 2.V - Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s. p.	1	1	1	1	100,00	100,00	35 000	35 000	34 933	35 000	99,81	100,00
Udržování genetického potenciálu osiv a sádí	91	68	79	66	86,81	97,06	266 318	209 581	168 819	179 417	63,39	85,61
Sladovnický ječmen		5		5		100,00		132 197		115 913		87,68
Genové zdroje	48	50	48	50	100,00	100,00	55 000	64 512	33 551	33 547	61,00	52,00
Nákazový fond	1	1 423	1	1 396	100,00	98,10	776	62 404	776	61 637	100,00	98,77
Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	144	339	140	334	97,22	98,53	20 698	39 361	14 918	35 701	72,07	90,70
Podpora poradenství	191	214	168	179	87,96	83,64	87 984	87 673	38 406	38 228	43,65	43,60
Podpora informatiky	4		1		25,00		6 666		3 698		55,48	
Školní závody		85		82		96,47		19 322		9 615		49,76
SAPARD	16		11				4 133		3 018		73,02	
Podpora využívání ekologických paliv	16	67	11	49		73,13	20 854	1 287 842	67 769	1 129 239	324,97	87,68
Zelená nafta	9 743		9 476				502 494		485 585		96,63	
Školní mléko	3	12	3	12		100,00	14 502	53 583	8 626	28 629	59,48	53,43
Zavlažování zemědělských kultur	345		343				24 642		24 514		99,48	
Odbytové organizace		36		27		75,00		31 422		10 941		34,82
Zavádění evropské legislativy	17		11				11 599		5 165		44,53	
Celkem dotace do zemědělství a potravinářství	31 334	40 385	30 493	39 328	97,32	97,38	6 943 111	8 901 304	6 511 875	8 478 350	93,79	95,25
Podpora hospodaření v lesích - celkem	8 237	.	7 480	.	90,81	.	932 176	.	597 275	500 648	64,07	.
Podpora vodního hospodářství - celkem3)	.	.	.	.	.	.	.	.	499 794	484 685	.	.
Celkem dotace ČR	39 571	40 385	37 973	39 328	95,96	97,38	7 875 287	8 901 304	7 608 944	9 463 683	96,62	106,32

1) V roce 1999 podle nařízení vlády č. 24/1999 Sb., § 1 odst. 1b.

2) V roce 1999 podle nařízení vlády č. 24/1999 Sb., § 1 odst. 1a - zahrnuje programy pomoci na údržbu zemědělských pozemků v méně příznivých oblastech, na rozšíření chovu masných plemen skotu a chovu ovcí, a na vyrovnání ztrát v důsledku hospodaření v systému ekologického zemědělství v méně příznivých oblastech (v roce 1998 včetně rozpočtového opatření ve výši 2 426 mil. Kč).

3) Počty přijatých a přiznaných žádostí i požadovaná částka nebyly ve všech případech k dispozici.

4) V roce 2000 podle nařízení vlády č. 344/1999 Sb., kterým se stanovují podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí.

5) V roce 2000 podle nařízení vlády č. 359/2000 Sb., o použití části příjmů Pozemkového fondu České republiky k realizaci Programu obnovy venkova, k podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, k podpoře chovu ovcí, pro řešení přebytku mléčného tuku, pro zpracování tuzemského surového medu a pro podporu řešení trhu s medem v roce 2000.

6) V roce 2000 podle nařízení vlády č. 420/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytnutí státní finanční podpory ke zmírnění následků škod na porostech způsobených suchem v roce 2000.

Pramen: MZe

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

B3.1/01 - Minimální a smluvní ceny a sazby vývozních subvencí uplatňované v roce 2000

Výrobek	Cena	MJ	Kč/jedn. bez DPH
Mléko a mlékárenské výrobky	minimální cena	l	7,50
Jatečná prasata	smluvní cena	kg ž. hm.	30,00
	vývozni subvence	kg ž. hm.	5,00
Bramborový škrob	smluvní cena brambor při 16 % škrobu	t	1 800,00
	za každé další procento škrobnatosti	t	100,00
	vývozní subvence	t	5 500,00
Pšenice potravinářská	zálohová smluvní cena	t	3 300,00

Pramen: Podklady SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

B3.1/02 - Přehled o rozsahu regulace trhu podle výrobků (t)

Komodita	1996	1997	1998	1999	2000
1. Mlékárenské výrobky					
subvencované vývozy - másla	25 466	21 624	24 301	19 164	21 354
- sušeného plnotučného mléka	13 772	14 750	18 491	14 828	14 739
- sušeného odtučněného mléka	-	-	-	18 986	18 631
- kondenzovaného mléka	1 746	1 736	2 327	1 791	6 479
- sýrů	10 878	13 532	13 698	8 882	10 932
- ostatní	-	-	-	1 214	1 458
intervenční nákup másla do zásob	-	-	-	5 000	-
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	-	-	-	-	-
- vývoz	-	-	-	5 000	-
2. Jateční býci a jalovice					
subvencované vývozy - jatečných býků a jalovic	-	6 696	-	-	-
- jatečných krav	-	3 773	-	-	-
intervenční nákup jatečného skotu do zásob (v živém)	-	-	-	-	-
tj. v mase	-	-	-	-	-
ze zásob - vývoz (v mase)	-	-	-	-	-
dotované dodávky do vnitřního trhu (v živém)	-	-	-	-	-
3. Jatečná prasata					
subvencované vývozy	-	-	-	3 353	659
intervenční nákupy do zásob (v živém)	-	-	-	-	-
tj. v mase	-	-	-	-	-
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	-	-	-	-	-
- vývoz	-	-	-	-	-
4. Pšenice potravinářská					
- intervenční nákup do zásob	74 633	1 135	788 296	495 650	100 604
- ze zásob - prodej na vnitřní trh	480 330	74 729	-	-	-
- vývoz	54 077	-	79 973	565 366	639 742
- normované ztráty	1 411	33	-	-	-
5. Ostatní výrobky					
subvencované vývozy - konzumních brambor	-	-	-	-	-
- bramborového škrobu	-	5 965	5 578	5 846	5 970
- sirupu z bramborového škrobu	-	-	-	-	-
- chmele	-	-	739	-	-
- ječmenného sladu	-	-	-	-	-

Pramen: Podklady SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu

Druh výdaje	1996		1997		1998		1999		2000	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
a) Subvence při vývozu										
- jatečných býků a jalovic	0	0,0	129	6,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- jatečných prasat	0	0,0	0	0,0	0	0,0	56	0,8	3	0,1
- mlékárenských výrobků	1 126	37,0	1 112	53,5	1 263	25,2	1 154	16,4	823	20,6
- brambor konzumních pozdních	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- bramborového škrobu	0	0,0	33	1,6	31	0,6	41	0,6	33	0,8
- sirupu z bramborového škrobu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- ječmenného sladu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- chmele	0	0,0	0	0,0	34	0,7	0	0,0	0	0,0
C e l k e m	1 126	37,0	1 274	61,3	1 328	26,5	1 251	17,8	859	21,6
b) Intervenční nákupy										
- mlékárenských výrobků	0	0,0	0	0,0	0	0,0	567	8,1	0	0,0
- pšenice potravinářské	1 221	40,1	707	34,0	3 320	66,3	1 717	24,4	415	10,4
C e l k e m	1 221	40,1	707	34,0	3 320	66,3	2 284	32,5	415	10,4
c) Náklady na skladování a prodej										
- vepřového masa	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- mlékárenských výrobků	0	0,0	0	0,0	0	0,0	7	0,1	0	0,0
- pšenice potravinářské	89	2,9	56	2,7	219	4,4	262	3,7	123	3,1
C e l k e m	89	2,9	56	2,7	219	4,4	269	3,8	123	3,1
d) Ostatní výdaje										
- splátka úvěru	487	16,0	0	0,0	0	0,0	2 856	40,6	2 405	60,3
- úroky z úvěru	8	0,3	0	0,0	123	2,5	281	4,0	45	1,1
- odvod DPH	108	3,5	32	1,5	10	0,2	77	1,1	128	3,2
- správní výdaje	7	0,2	8	0,4	9	0,2	10	0,1	10	0,3
- ostatní výdaje	1	0,0	1	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,0
C e l k e m	611	20,1	41	2,0	142	2,8	3 224	45,9	2 589	65,0
VÝDAJE CELKEM	3 047	100,0	2 078	100,0	5 009	100,0	7 028	100,0	3 986	100,0

Pramen: Podklady SZIF

Zpracoval: A. Kotouč (SZIF)

B3.1/04 - Výdaje na regulaci trhu (mil. Kč)

Výdaje	1999		2000	
	celkem	z toho subvence	celkem	z toho subvence
Celkové výdaje na regulaci trhu - SFTR (SZIF)	7 028	1 513	3 986	982
- mléčné výrobky	1 728	1 154	823	823
- vývoz	1 728	1 154	823	823
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	0	0	0	0
- obiloviny[1)]	5 203	262	3 127	123
- vývoz	4 941	0	3 004	0
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	262	262	123	123
- škrob	41	41	33	33
- vývoz	41	41	33	33
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	0	0	0	0
- jatečná prasata	56	56	3	3
- vývoz	56	56	3	3
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	0	0	0	0
Celkové výdaje do trhu - PGRLF EXPORT	76	76	21	21
- program KRMNÉ OBILÍ	0	0	0	0
- program EXPORT	76	76	21	21
Celkem výdaje na regulaci trhu	7 104	1 589	4 007	1 003
- vývoz	6 842	1 327	3 884	880
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	262	262	123	123

1) Včetně ostatních nákladů (splátky úvěrů a úroků, DPH) a nákladů na správní výdaje SFTR (SZIF).

Pramen: Podklady SZIF

Zpracoval: F. Vaníček, A. Juřica (VÚZE)

B3.1/05 - Porovnání úrovně celní ochrany v roce 2000

Komodita	CN	ČR	Maďarsko	Polsko	EU
Pšenice (ostatní, ne k setí)	1001	21,2%	32,0%	64%/min. 96 EUR/t	102,2%
Ječmen (ostatní, ne k setí)	1003	21,2%	32,8%	51%/min. 93 EUR/t	94,6%
Řepka (ostatní)	1205	60,0%	0,0%	27,0%	0,0%
Cukr	1701	59,5-141,3%	68,0%	96%/min. 430 EUR/t	214,9%
Brambory (konzumní pozdní)	0701	100,0%	44,2%	128,0%	11,5%
Mléko (sušené neslazené)	0402	37,0%	51,2%	102%/min. 1 828 EUR/t	173,4%
Vejce (čerstvá)	0407	17,0%	25,5%	64%/min. 1 764 EUR/t	67,7%
Hovězí maso	0201+0202	34,0%	71,7%	20,8% +max. 3 318 EUR/t	151,8%
Vepřové maso	0203	38,5%	51,9%	76%/max. 896 EUR/t	49,1%
Drůbeží maso (kuřecí)	0207	43,0%	39,0%	76%/max. 1 283 EUR/t	25,3%

Pramen: Závazky a koncese UR GATT

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B3.5/01 - Zatížení podnikatelských subjektů právnických osob majetkovými daněmi a daní silniční (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		Meziroční index
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	
Daň z pozemků	199	237	197	240	199	236	118,6
Daň ze staveb	21	27	21	26	22	27	122,7
Daň silniční	103	100	93	93	98	96	98,0
Ostatní daně[1)]	29	63	37	81	33	71	215,2
Celkem	352	427	348	440	352	430	122,2

1) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

B3.5/02 - Zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob majetkovými daněmi a daní silniční (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Rok meziroční	Skupina v ha zemědělské půdy				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Daň z pozemků	1999	256	303	342	336	326
	2000	289	327	324	378	341
	meziroční	112,9	107,9	94,7	112,5	104,6
Daň ze staveb	1999	55	36	44	40	42
	2000	55	33	55	37	44
	meziroční	100,0	91,7	125,0	92,5	104,8
Daň silniční	1999	60	58	42	44	47
	2000	82	53	45	52	53
	meziroční	136,7	91,4	107,1	118,2	112,8
Ostatní daně	1999	19	30	29	24	26
	2000	34	35	27	38	33
	meziroční	178,9	116,7	93,1	158,3	126,9
Celkem	1999	390	427	457	444	441
	2000	460	448	451	505	471
	index	117,9	104,9	98,7	113,7	106,8

1) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek, Z. Kubíková (VÚZE)

B8.2/01 - Referenční ceny světové a domácí (Kč/t)

Ukazatel	1989		1996		1997		1998		1999		2000[3]	
	DC[1]	RC[2]	DC[1]	RC[2]	DC[1]	RC[2]	DC[1]	RC[2]	DC[1]	RC[2]	DC[1]	RC[2]
Pšenice	1 727	2 193	3 485	6 353	3 941	5 154	3 457	3 902	2 767	3 371	3 075	3 314
Ječmen	1 923	1 778	3 129	4 518	3 665	4 524	3 143	2 743	2 504	3 262	2 933	4 241
Řepka	4 367	3 084	5 943	7 704	6 535	8 525	6 949	9 450	5 349	6 824	6 100	7 104
Cukrovka	552	307	930	667	848	801	795	645	763	651	961	807
Mléko	4 806	2 385	6 846	5 307	7 116	5 513	7 774	4 749	7 223	5 239	7 476	5 926
Hovězí maso	55 230	16 183	64 956	52 345	61 822	60 560	74 034	82 175	67 557	71 153	72 450	69 615
Vepřové maso	30 335	13 016	47 046	29 957	42 433	51 070	46 714	39 962	36 525	25 745	42 507	37 685
Drůbeží maso	23 652	8 879	31 521	22 361	35 736	26 711	36 839	22 798	30 352	18 486	29 200	16 246
Vejce	16 550	7 385	30 028	25 997	34 372	24 556	34 372	19 806	27 448	17 491	34 799	24 056

1) DC (domácí cena) = vážený průměr cen zemědělských výrobců v daném roce.

2) RC (referenční cena) = oficiální cena OECD na úrovni farmy, vycházející z váženého průměru hraničních cen v daném roce při zohlednění teritoriální struktury dovozů.

3) Odhad.

Pramen: Agricultural Policies in OECD Countries, OECD 2001

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B8.2/02 - Mezinárodní srovnání vývoje % OPP

Země - region	1986 - 1988	1998 - 2000	1998	1999	2000			
					celkem	z toho		
						podpora cen	podpora vstupů	podpora celk. příjmů farem[1]
ČR	59	19	20	20	18	58	19	1
Maďarsko	39	20	19	23	18	56	29	1
Polsko	12	21	21	21	20	78	19	0
Slovensko	55	24	27	24	22	11	31	24
EU	44	40	39	43	38	59	7	25
Švýcarsko	73	71	70	72	71	59	6	11
USA	25	23	23	25	22	32	14	3
Austrálie	9	6	7	5	6	24	50	16
Nový Zéland	11	1	1	1	0	9	81	11
OECD	39	35	34	37	34	65	8	12

1) Pro EU a Švýcarsko a OECD celkem je zahrnut i podíl na platby vztažený k počtu hektarů /počtu zvířat.

Pramen: Agricultural Policies in OECD Countries, OECD 2001

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B8.2/03 - Mezinárodní srovnání vývoje transferů do zemědělství

Země - region	Ukazatel	MJ	1986 - 1988	1998 - 2000	1998	1999	2000
ČR	KNPP		2,47	1,24	1,25	1,26	1,22
	OPP/ha	USD	1 055	165	196	170	130
	celk. transfer/HDP	%	12,09	1,53	1,69	1,56	1,32
Maďarsko	KNPP		1,66	1,25	1,23	1,30	1,22
	OPP/ha	USD	465	163	167	185	138
	celk. transfer/HDP	%	7,76	2,58	2,56	2,86	2,34
Polsko	KNPP		1,25	1,26	1,26	1,27	1,25
	OPP/ha	USD	82	153	183	155	121
	celk. transfer/HDP	%	2,56	1,91	2,29	2,00	1,45
EU	KNPP		1,79	1,67	1,64	1,75	1,62
	OPP/ha	USD	703	762	798	832	655
	celk. transfer/HDP	%	2,61	1,44	1,46	1,52	1,32
Švýcarsko	KNPP		3,66	3,45	3,28	3,58	3,49
	OPP/ha	USD	3 205	3 005	3 171	3 030	2 813
	celk. transfer/HDP	%	13,72	2,17	2,31	2,15	2,06
USA	KNPP		1,34	1,30	1,29	1,33	1,28
	OPP/ha	USD	98	120	116	129	116
	celk. transfer/HDP	%	1,44	1,00	1,04	1,04	0,92
Austrálie	KNPP		1,10	1,06	1,07	1,06	1,06
	OPP/ha	USD	3	2	3	2	2
	celk. transfer/HDP	%	0,80	0,43	0,49	0,41	0,38
Nový Zéland	KNPP		1,13	1,01	1,01	1,01	1,00
	OPP/ha	USD	32	3	4	4	2
	celk. transfer/HDP	%	1,77	0,24	0,26	0,26	0,21
OECD	KNPP		1,63	1,54	1,51	1,58	1,52
	OPP/ha	USD	180	198	195	210	188
	celk. transfer/HDP	%	2,25	1,35	1,39	1,39	1,26

Pramen: Agricultural Policies in OECD Countries, OECD 2001

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)